

Amor ē p̄mū donū. et res
data ē tū signū adit. cxv.
Amore solo possum deo
retribue. et q̄ sola amor
retribucō est deo accepta. ca. cxv. cxv.
Amor q̄ntū bonū sit. cxv. cxvi.
Amor q̄li mō et ordiē debet dari deo
cxvii. cxviii. rē
Amoris debitu si nō reddat homo
deo nlla ei p̄t eē excusato. cxv.
Amor p̄mo debet dari deo. deinde hōi
et deinde creaturis. cxv. cxviii.
Amare tenet q̄libz aliu hōiē si
cut seipm. cxviii. rē
Amor solus facit hōiē bonū uel
malū. cxviii.
Amoris p̄p̄ietas ē q̄ p̄mit amātē
cū amato. cxviii. rē. cxli.
Amore nrō nulla res ē digna que
nō p̄t amorē nrō meliorare. ideo
solus deus p̄mo et p̄ se ē aman
dus. cxviii.
Amor tū se extendit q̄ntū res p̄
mo amata. cxviii. cxviii.
Amor p̄mus nō est nisi vnus. sicut
res p̄mo amata nō p̄t eē nisi vna
cxviii.
Amor et volūtas habet se ad rē p̄mo
amata sicut vxor ad maritū suū.
cxviii. cxviii. nō ibi pulchra.
Amor p̄mus uel ē ad deū. uel ad
seipm. uel ad volūtate p̄p̄iam. cxviii.
Amores duo p̄mi sūt int̄ se iūcta
capitales. et que sit p̄p̄etas amoris
p̄mi. cxviii. rē. cxli.
Amores duo p̄mi ostendūt duas
esse ciuitates post hanc vitā. cxviii.
Amās seipm p̄mo facit se. cxviii.
tāq̄ deū et p̄ponit se deo. cxli. cxli.
Amor dei q̄n ē p̄mus ē origo om̄i
bonor. sed amor sui p̄m ē radix
om̄i malor. cxli. cxliii.
Amor dei lux est. sed amor sui p̄m
tenebre. cxliii.
Amor dei causat vniōnē int̄ hōiēs
amor sui p̄m diuidit hōiēs. cxliii.
Amor ē tāto melior q̄nto color

et tāto peior q̄nto p̄p̄etior. cxliii.
Ex amore sui p̄m homo p̄t cognoscē
quō se debet habē erga deū. cxliii.
Amoris dei fructus ē gaudiū. sed fructus
amoris sui ē tristitia. cxliii.
Amor dei ē totū et solū bonū hōi. cxliii.
Amor et timor quō p̄p̄ant adiuuē. cxliii.
Angeli q̄ sūt et q̄ mlti sūt. et q̄
sit ordo int̄ eos. et quot ordines sūt
angelor. cxliii. cxliii. rē.
Angelis et hōibz rōe liberi arbitrii
eadē cōueniūt. cxliii.
Angelor casus corruptō et malicia
vnde originē et pressū habuit. cxliii.
Angelor malicia et corruptō q̄nta
fuit. cxliii.
Angelorū malū ē duplex. s. culpa
et pena et vbi puniant. cxliii.
Angelus p̄mus quō dñat angel
malis et hōibz. cxliii. rē.
Anima q̄s vtutes et potēcias et of
ficia habeat. cxv.
Anā rōnal ē immortalis. cxv. cxviii.
Anā quō corrūpit et maculat tūc
dū corpi quāgit. cxviii.
Anē vita ē duplex. cxviii.
Anā quō alitur et nutrit p̄ corpi
xp̄i. cxv. cxviii.
Anā habet duplicē societate cū car
ne xp̄i et quō debet vni carni
xp̄i. cxv.
Anime an p̄p̄am satisfuōnē dece
dentes purgabūt i purgatorio. cxv.
Anā videbit deū dare. s. facie ad fa
ciem. cxliii.
Anā reputabit corpus suū glorifica
tū et i statu magis amabili. cxv.
Anā dāpnata odit deū et oēs crea
turas et oīa opa sua et ē i etna
tristitia. cxliii.
Anā dāpnata nō erit solū i tristitia
sed etiā i pena. cxliii.
Anē dāpnator. i quo loco et quo in
strumento puniant. cxliii.
Anē dāpnator recipiūt corpus suū
cōn volūtate suā et q̄lia erūt corpa
dāpnator. cxliii.

7. **I**n quā quō p̄t pūiri q̄re debet puniri
et gl̄re. clxxv

Nie dāpnator accipiet ēstia et
penā a deo et oī creatā clxxvi

Ars affirmādi et negādi oīa que
p̄mēt ad hōmē īq̄lītū homo. lxxvii
Affirmare et negare p̄mēt ad in
tellectū hōm.

Baptismus q̄re sūt īstutus
et retā de baptismo quere
īfīa. clxxviii

Baptismus alie delet p̄cā et alie
p̄cā et alie p̄mā. clxxviii

Biblia ē liber dei et ī ea s̄p̄ra sūt
verba dei. clxxix

Biblie verbis ē credendū et quō
homo se debet habē circa verba
dei. clxxx

Corruptio sūe māfīones due
sūt post hanc vitā. clxxxi

Corruptio p̄mī hōis vnde
originē habet. clxxxii

Corruptio fuit p̄mō ī angelo q̄ ī
hōie. clxxxiii

Corruptio angelor vnde originē
habuit. clxxxiv

Corruptio liberi arbitrii alie se ha
bet ī p̄mīs p̄ntibz et alie ī poste
ris et filiis eor. clxxxv

Creature quō ḡtinue dat totū
q̄d habent. l

Creature fr̄e sūt p̄t hōmē et quō
oīa seruiūt hōi. et quō clamant
ad hōmē. clxxxvi

Creature sūt fr̄e ul' ad gaudiū ul'
ad doct'nā hōis. clxxxvii

Creature habet esse nobilius ī hōie
q̄ ī serpē. clxxxviii

Creature oēs clamat q̄ homo debz
solū deū amare et ei seruire. clxxxix

Creature oēs obediebat hōmī ī
p̄mo statū. clxxxx

Credē fide catholica q̄ ḡferut hō
mī. lxxxxi

Credētes sūt tēp̄rābiles. lxxxxii

Crementū alioz rei ē duplex. s.
ēp̄t̄sēcū et īn̄sēcū. et quō homo

p̄t crescē ī deo et deus ī hōie. clxxxxiii

Dix ē deo p̄p̄iū et nāle. l

Dispnari. q̄re sup̄. clxxxxiv

Deus vnus est qui
oīa condidit et ordiāuit. lxxv

Deū tm̄ vnū ēē oīdit vnitas
ordis et gubernatō. lxxvi

Deus est actu īfīnītus. lxxvii

Deus habet ī se esse viue sen
tire itelligē et quō. lxxviii

Deus oīa quēmit p̄esse et q̄le sūt
esse dei. lxxviii

Deus omīa p̄dūp̄t de nō ēē et
nihilō. lxxviii

Deus p̄dūp̄t mūdū de nihilō
volūtariē et absq̄ nūitate et nō
ab etno. et q̄re p̄dūp̄t mūdū
lxxviii. lxxviii

In deo sūt idē ēē viue sentire
itelligē velle posse bonā verū.
lxxviii. lxxviii

Deus habet ī se liberū arbitriū
et de nobilitate liberi arbitrii
Deus ē vita oīm et lxxviii

Deus oīa viuūt ī ip̄a et solus īmor
talis et dñs vite et mortis. lxxviii

Deus itelligē q̄le sūt lxxviii

Deus videt et itelligit actu to
tū mūdū et oīa ḡtenta ī ea. lxxviii

Deus nō ē corpus sed totus
itellēctual' et spūalis. lxxviii

Deus nichil p̄t velle īiustū ī facē
et cont' iurēm. lxxviii

In deo ē sūma libertas et omē
dōmīū. lxxviii

Deus quō dicit' omp̄s. lxxviii

Deus an p̄tuit p̄ducē et ḡnā
re deū de seip̄o et de sua p̄p̄ia
natura. lxxviii

In deo ē etnā p̄ductionē p̄bat
mūdū creatō. lxxviii

Item plenitudo dandi. l

Deus a deo p̄ductus est ei tōlūt
equalis et ḡformis. lxxviii

Deus de deo p̄ductio q̄re d' ḡnātō. l

Deus pductus qre dicit filius
ymago vbu sapia pns et deus
pducens d p et vtz psona
dicit li li
Quare no sit nisi vn filius vna
ymago sapia re li
Spus sctus quo pcedat a pre et
filio et qre dicit donu caritas
amor vinculu re li
Quo tres psona i diuinis sit vna
sba li
Psona plurimtas pbat p vbu
actiuu et passiuu li
Deus e quo nichil pt cogitari ma
ius vel melius et que debet deo
atrbui et que no homi
Deus solus e iudex pmiator et
punitor oim homi li
Deus videt ab aia facte ad faci
em absq medio cli
Deus est solu amandus ppt se
et no ppter dona sua cli
Deo solo debet amor timor honor
obia re cli
Deus oia fecit ad suu honore et
utilitate create cli
Dei iuria no pt p omes creatu
ras repari cli
Dei nome e solus honoradu et
laudandu et no alienate cli
Deus diuisis noibus noiat ppt
diuisa ei opa cli
Deus duobz modis se manifestat
ab ex s p opa et verba cli
Deus locutus e vba biblie et bi
blia e liber dei cli
Deus dicit p omi homi et oes
hoies sut fies cli
Deus solus potuit redire hoie
lapsu cli
Dei iusticia et mia quo quemut
i hois redemptioe cli
Deo nichil e acceptu nisi xps et
que offerunt p xpm cli
Dei donu e duplex s visibile ut
mundus et inuisibile ut amor et
affectus dantis cli

Esse e primus gradus i sca
la nate ty pmo nra me
Esse viuie intellige sut ide
et vnu i deo vii re
Esse dei qle sit et de qdicoibz et
de doctna ipi esse vii re
Esse duplex i rebus vnu i deo a
liud i pna nata vii
Esse est duplex s no pductu vt
deus et pductu s create vb
Esse pmiu s deus pducit oia de
no esse et nichilo vb
Esse dei et ee mundi quo ad iure
compant vii
Esse mundi ligat cu deo tpm respau
Non ee duplex s pnatu et
negatiu vii cli
Non ee et nichil quo qpat ad ee
mundi et dei vii re
Esse mundi habet se sicut luna
et umbra sed ee dei sicut sol vii
Bene ee accepit homo a xpo cli
Esse hois et bene ee ei no sut
ide sicut exemplifant p corpus
hois cli
Eucaristia qre ista sacrm eucaristie
des xpiana no e q nata i hpp
Ad fide xpiana ois homo
obligat li
Ad fide xpiana quo p practica
pnt induci fideles li
Fide xpiana no credetes sut rep
cusabiles li cli
Fides xpiana fudata e i suma
veritate cli
Fide xpiana tenetes qfortant et
no credentes itrepant cli
Fraternitas e duplex et quo oes hoies
sut fies cli
Fraternitates fies sut i xpianis cli
Gaudiu alioz no orit ex eo
qd habet sed ex eo q rog
nosat se habet vb
Gaudiu qd oes create deberet hab
solus homo habet cli
Gaudiu etnu e fructus amoris
dei cli

Gaudiū etnū habz easdē ppetates
q̄s habet amor dei. cl. clv.

Gaudiū ē vita aīe clj.

Gaudiū q̄le nascit i hac vita de
amore dei clj.

Gaudiū vni nō minuit p gau-
diū aliū clj.

Gaudiū psm et securū ē post
hanc vitam. clj.

Gaudiū natā pbat et oñdit i
nouacōne mundi et resurrexi-
ōne mortuor. clv.

Gaudiū etnū quō multiplicabit
i infinitū. clvj.

Gaudiū vanū et pessimū orit
de amore pprie volūtatis. clvj.

Gaudiū vanū q̄s ppetates habe-
at. clvj.

Gaudiū vanū et verū quō gpan-
t adiuicē. clvj. rē

Gaudiū vanū semp gant i istūā
veram. clvj. clvj.

Genacōis mēbrū q̄re solū mo-
uet tōtē rōem et volūtate ho-
minis. clvj. rē

Homo q̄ se nō cognoscit
ideo peccat. ty p. i pna.
Homo p quē modū possit
puenire ad suūp. cognicōem et
dei. ty p. lix. lxxij. habz

Homo quā quementiā cū rebus
ifioribz i gnali. ij.

Homo quā quementiā habz i spā-
li cū rebus ifioribz et q̄s fructy
inde colligat. lvi. rē

Homo solus p̄t cognoscē et itel-
ligē deū. lxxij.

Hoīes quibz sint eusdē natē tñ
vnus est aliō nobilior acūlit. lvi.

Homo solus habet liberū arbitū
et opat libē. lxxij. lxxij.

Quomō homo gpanit se p drām
ad res ifiores possit puenire
ad agnitōem sui et dei. lvi. rē p̄p̄

Oīs homo obligat ad fidē xp̄i-
anā. lxxij. lxx. lxxv. alij.

Hoī meli⁹ ē esse creatū de nihilo

q̄ de aliquo. lxxij.

Homo quō p drām liberū arbi-
trij ab alijs rebus possit pue-
nire ad cognicōem sui et dei. lxxij.

Hoīs opa sūt bona ul' mala p̄p̄
liberū arbitriū. lxxij.

Hoīs opa q̄s et quālibz debeat re-
munerare. lxxij. rē

Hoīs opa nō statim remunerant
ppetata. pc.

Hoīs remuneratō ul' pūcio erit
spūalis et nō corpūalis. lxxij.

Itē erit ppetua. pc.

Homo quō debet cognoscē quā
sētā uel legē debeat tenē. lxxij.

Homo solus p̄t cognoscē se habē
et accepisse a deo qd habz. lxxij. rē

Homo solus p̄t gaudē de hīs q̄ ha-
bet et regitari ei a quo habet. pc. p̄p̄.

pter hoīne oīa scā sūt ideo solus
homo obligat deo. pc. rē.

Oīo oīa seruiūt hoī et sūt ad bo-
nū ei. pc. rē.

Homo quō et q̄b obligat q̄re istū
homo quō seipm debet ponderare
vt sciat quā valeat. clj. rē

Homo q̄li modo et ordine debet
amare deū. clj. rē.

Homo q̄li modo debet deo reddē oīa
que tenet ei dare. clj. rē.

Homo nō excusat p ipotētiā uel
penuriā si nō reddat deo debitū
amoris. clj.

Hoīs seruiciū qd deo ipendit redū-
dat i bonū hoīs. clj.

Homo incessant debet seruire deo
q̄ incessant ei seruiūt creatē. clj.

Homo ē cōpleta et tota ymago
dei. clj.

Homo tenet amare oēm hoīne
sicut seipm. clj. rē.

Oīes hoīnes debet se reputare
vt vnū hoīne. clj.

Homo ex amore suūp. p̄t cog-
nosce quō se debeat habē erga
deū. clj.

Hoīs bonū ē solū amor dei. clj.

homo qre p̄ remunerari ul
pūiri. qre debet pūiri et q̄līe d̄
bet remunerari ul pūiri. clxxv
homo quō ex p̄p̄is q̄dicōibz et
p̄p̄etibz possit arguē et cognos
cē p̄p̄etates et q̄dicōes dei et ej. clxxv
homo factus ē p̄p̄t honorē laudē
et gloriā dei. clxxv
homo tenet dīa opa sua facē ad
laudē et honorē dei. clxxv
hoīs debitu et opa eius q̄ longe
distēt ab iūte. clxxviii
homo quō p̄ opa sua mala ē to
talit̄ corruptus et p̄ditus. clxxviii
homo quō cognoscere possit cor
ruptiōem suā ī rebus extioribz et
p̄mo ī aet̄o. clxxviii
Itē s̄cō ī debito et lege p̄nitatis
f̄mitatis et filiacōis. clxxviii
Quō hoīes mortui sūt s̄cōm aīā
et t̄m vīuūt s̄cōm corpus. clxxviii
homo p̄mus f̄c̄s fuit q̄pletus ī
gnē suo et habuit oīa q̄ habē dē
huit. clxxviii
hoīs p̄mī status q̄lis fuit et q̄s
q̄dicōes habuit. clxxviii
hōmī obediēbat oēs creat̄e ī p̄
mo statu. clxxviii
hoīs p̄mī corruptiō vnde habuit
originē. clxxviii
hōmīs corruptiō p̄mo fuit ī m̄lie
re q̄ ī viro. clxxviii
Oīes hoīes ab vno viro et
m̄liere h̄nt originē. clxxviii
hoīs p̄mī culpa q̄lis et q̄nta fuit
hōmo p̄mus nō p̄ se. clxxviii
sed dyabolo īstigante p̄m̄it. clxxviii
hoīs quō fuit m̄bra dyaboli. clxxviii
hoīs s̄ carceres seu capitates sūt
multi. clxxviii
hoīs p̄dit et lapsus q̄ fuit n̄m̄
p̄ sua rep̄atōe ad statu p̄st̄m̄
hoīs obligatō p̄ offē. clxxviii
sa et iūria dei q̄l et q̄nta sūt. clxxviii
hoīs p̄mī obligatō q̄l et q̄nta fuit. clxxviii
homo nō debet facē cont̄ volūta
te dei etiā si n̄c̄ eēt perire totū

mūdū. clxxviii
homo idigēbat satisf̄cōne et
p̄sona īf̄nita f̄ deo et hoīe p̄o
p̄atō suo. clxxviii
hoīs redēptor q̄s q̄dicōes debuit
habē. clxxviii
homo redēptus ē p̄ morte xpi
In hoīs redēptōe quō iūsticia
et m̄a dei q̄cordat. clxxviii
homo et xpus quō q̄pant. et
q̄ homo accipit a xpo et q̄lū. clxxviii
homo habet statu duplicē ante
baptismū. et duplicē post. et
quō h̄mī status q̄pant ad iūte. clxxviii
honor soli deo debet. clxxviii
p̄ter honorē suū et utilitatē ratē
deus gr̄a fecit. clxxviii
Cont̄ honorē suū creat̄e deus
nichil p̄t facē et q̄ honor dei et
utilitas creat̄e sūt s̄m̄ul colli
gata. clxxviii
honor dei īcludit t̄e utilitatē
creature. clxxviii
honor laus et gloriā q̄re soli deo
debent. et utilitas creat̄e. clxxviii
honor alicui debet duplici r̄e. clxxviii
p̄ter honorē dei et laudē hō f̄c̄le
est et q̄ homo sp̄ debet q̄re hono
rē dei. clxxviii
honorat deū aut īhonorat oīa
opa hoīm. clxxviii
honoras deū honorat oēs crea
turas et iūrias deū iūriat
oēs creaturas. clxxviii
honorē p̄p̄iū laudē et gl̄am q̄
rens efficit capital̄ iūnicus dei
honorē p̄p̄iū q̄ mala. clxxviii
et d̄p̄na sequant̄. clxxviii
p̄ honorē laudē et gl̄am et con
op̄ita manifestat dist̄cia ī
hoīem et aīalia bruta. clxxviii
honor q̄nta res sūt et q̄ deus
honorē suū defensabit. clxxviii
In fideles quō p̄ practica
et r̄em debent īdū ad
fidē. clxxviii
Infernus vbi erit et q̄lis erit

ignis inferni. clxxxviii
Intellige dei q̄le sit. xxxv
Intellm̄ solus homo habet. xxxviii
Intelluālia et spūalia excedūt
corpalia sine mēsurā et q̄ bona
itellais sūt etna. xxxv
Intellcūs habet duas opacoēs
et q̄ sūt illa. xxxviii. lxviii. lxxviii
Intellcūs nobilitas q̄ sit. lxviii
Intellcū suo tenet homo vti ad
suā vtilitatē. lxviii
Intellcūs ē t̄ hīa vti cōsiliarius
volūtas aut vti īperās. cxv
Intellcūs et volūtas hoīs quō
debent crescē in deo. cxv
Judiciū vniūsale erit venturū
q̄re erit et q̄ ibi fiet. lxviii. lxxviii
Judex q̄s et q̄lis erit. lxviii. lxxviii
Judiciū vniūsale p̄bat resurrectio
nē ēē futura. cxv
Judicij dies quō sp̄at alij die
bus. cxv
Judicij extremi frequēs mēo
ria q̄ vtil. cxv. lxxviii. lxxviii
Judicio extremo cōpleto q̄ fiet
Liberū arbitriū ē maxia
dignitas hoīs et q̄ possit
homo p̄ liberū arbitriū
ty p̄ i fine. lxviii. lxxviii. cxv
Liberū arbitriū ē in deo. xxxviii
Liberū arbitriū ē īmōbile et īpe
tūū. xxxviii. lxxviii
Ppter liberū arbitriū sūt opa hoīs
volūtaria laudabilia uel vitu
pabilia p̄niabilia ul' p̄nibi
lia. lxviii. lxxviii. cxviii
Liberū arbitriū ē p̄māgo dei
vīua. cxv
Liberū arbitriū pueritas p̄cor
ruptō ē sūmū malū. xxxviii
Liberū arbitriū corruptō alit̄ se
habet ī p̄mis p̄ntibz et alit̄ in
poster. cxv. lxxviii
Liberū hui' vtilitas et materia
que sūt. In plogo
Liberū duo sūt nobis datū a deo
s. liber natē et liber sacre sc̄ptē.

et ad q̄ datū sūt. In plogo. cxviii
Liber sacre sc̄ptē q̄tinet duas
ptes. s. vetus testamētū et no
uū. clxxxv

Malū hoīs ē duplex. s. vo
lūtariū ut culpa et tuo
lūtariū vt pena et quō
vniū oit̄ ex alio. cxviii
Malū demonis ē duplex. s. culpa
et pena. cxviii
Matrimonij q̄ sit et q̄re sit īstatu
tū q̄re dactm̄ m̄mōm̄.
Mundus creatus ē a deo volūtarie
absq̄ sui indigētia et nō fuit ab
eterno. cxviii. lxxviii
Mundus q̄re creatus sit. xxxv
Mundus īnouabit̄. clxxxv

Nomē dei ē solū laudandū et
nō alicui creatē. cxviii
Nomē dei acq̄sitū p̄ opa. s.
iustus bonus verax op̄s et semp
respiciat vtilitatē hoīs. cxviii
Nomē dei ē duplex. s. acq̄sitū et e
ternū. Et q̄ nomē dei acq̄sitū ē tri
plex. cxviii. nō ibi m̄lū de noīe acq̄sio
Nomibz diuisis deus noīat p̄pter
diuisa opa eius. cxviii
Nomē bonū ul' malū acq̄rit aliq̄s
p̄pter opa eius. cxviii. lxxviii

Obediebāt hoī t̄ p̄mo statu
oīs creature. cxviii
Omnibz p̄mōz p̄ntū fuit
p̄ma culpa cōtē deū. cxviii
Obligatō vnde oriat̄ et q̄ solus
homo obligat̄ deo p̄ oībus creatu
ris. xxxviii. lxxviii
Obligatō hoīs ad deū q̄nta sit rā
donorū acceptorū. clxxxviii
Obligat̄ homo plus p̄ sēp̄ q̄ pro
toto mūdo. cxviii. lxxviii
Obligat̄ homo deo plus p̄ nū q̄ pro
corpe suo. cxv
Obligatō hoīs ad deū ex pte dantis
salz dei. cxviii
Obligatō hoīs ad deū ex pte accipi
entis salz hoīs. cxviii. lxxviii
Pro oī obligatōe nō p̄t homo ret

ret'buē deo nisi amore cxv
Nulla excusatio p't ee hōi si non
reddat deo debitū amoris cxv
obligat homo dare deo honore
laude obiam amore cxv sed alia
et alia cxv cxvi cxvii
obligat homo facē opa sua ad ho
nore dei meliori mō quo p't cxv
obligatō hōis siue debitū qntū
distet a factis eius cxviii cxix
obligatō hōis p' offensa et iuria
dei qual' et qnta sit cx
obligatō p'mox pntū p' p'mo p'd
qnta sit cx
obligat homo deo q' dedit ei xpm
plus q' p' oibus alijs b'nficijs cx
Odiū dei ē m'dix et ne t'licie cx
Ex odio suip'i 'gnat' odiū dei et
creaturay cx
Odire tenet homo oia q' sūt cont'
deū et q' sūt odiēda cx
Odiū nata et v'tus et fructus q'
sūt cx cx
Odiū ē duplex s' suip'i et dei et
quō odiū et amor opponūt cx
Opera hōis sūt bona ul' mala
p'muabilia ul' p'mibilia p'pter libe
rū arbitiū cx
Opa hōis solus deus sūme et sa
piens et iustus p't remunerare cx
Opa hōm hnt tū v'nū remuncu
torē cx
Opa hōis nō statī remunerant'
p'etrata cx
Opa hōm bona et mala o'ndūt
duas ēē ciuitates ul' māiones
post hanc vitā cx
Opa bona ul' mala dant alicui
nomē bonū ul' malū cx
Opa sua tenet homo facē ad lau
dem dei meliori mō quo p't cx
Oia opa hōis respiciūt dei honore
ul' thonoratōem cx
Quō homo p' opa sua tōlūt sūt cor
ruptus et p'ditus cx
Opa dei sūt optie et sapiētissime

facta cx
Opa dei h'to magis ardua mira
bilia et magnificā tāto magis deo
queniūt cx
Opatur deus oia p'pter suā laudē
et honore cx
Itē opat' p'pter suū nomē cx
Opa dei causant noticiā de deo cx
Opa dei diuersa dat deo diuersa
noia cx
Opa dei circa hōmē sūt tria. scilz
condico restauratō et glorificatō
cx cx
Odis sacm h're sūt i'stitutū et q're
dicit' ordo et quot sūt ordies i' eia
q're infra sacm ordis
Passiois xpi mēoria q' rōfe
rat xpiano cx
Passio xpi tū p'fāt hōi
qntū habuerit eam i' mēoria cū
deuorē cx
Pacmitas est duplex cx
Peccatū qntū deo displiceat et eū
offendat et qua satisfiōne idigeat cx
Pccm p'mox pntū quale et qntū
fuit cx
Pccā quō tollunt' p' mortē xpi cx
Pccm si nō displicet nō remittit'
et q' requirunt' ad pccā remissionē cx
Pccm nō p't manē ipiūtū cx
Pccm alit' delet' p' baptisimū alit' p'
p'miam cx cx
Pccmētia vera q' requirat cx
Pccmētia quō reliquat reliquias
pccā i' aia cx
Quō huius reliquie purgant' p' sacm
eucaristie cx
Quō purgant' p' afflictionē et t'bu
lacionē cx
Pccmētia requit' pccā g'fessionē cx
Pccmētia et satisfiōne debita nō i
plentes purgabūt' p' hanc vitā cx
Ad pccmētia agenda plura debent
hōmē inducē cx
De p'tate cadesiastica q're infra Bu
am ordis

Regnū celoz duobus mo-
dis debet xpo. ccly
Resurrectio mortuoz pbat
esse futū ex natā gaudij et amo-
ris dñi. Itē p iudiciū cōtinuū. at xviii
Qualia corpa resurgēt dñi. at xv

Sacramēta ecclie qre sūt isti-
tuta. et qre dant p res et
verba sūt. cclyxxi

Sacram baptisimatis quare datur
i aqua. at lxxxvii

Sacram cōfirmacōis dat a solo epō
rū crismate i fronte. at lxxxviii

Sacram eucaristie qre sit institutū
et q significat. at lxxxv

Sacram eucaristie ē sacram cōmōis
et vnitatis. at lxxxvii at lxxxviii

A Quare sit institutū i pane et vīno
qd repñtet. at lxxxv at lxxxv

Qd significet visibil et realis mā-
ducacō. at lxxxviii

Quo sit verū et pfectū sacrificiū et
satisfactō p oī debito. at lxxxviii

Quo caro xpi opat et cōtraria
carni pmi hoīs. at xxi

Quo caro xpi sit causa vnitatis
aiāz. at xxi

Eucaristia gmet i se carnē san-
guinē aiāz et deitātē p. at xxi

Quo vna caro ul corpus xpi idē
nūō possit eē sil et sel i pluribz
loris. at xxi

C Sacram penitēcie ē spūale medica-
mē aiē vulnerate p pām et que
vera pnia requat. at lxxxviii

Sacram pnie alit delet parā q
baptisim. at lxxxv at lxxxviii

Acta de pnia regre sup de penitēcia

C Sacram exōme vndōis ad q valeat
ifirmo. et quō differt a cōfirmacōe

C Sacram ordīs qre sit at xxi
institutū et qre dicitur ordo. at xxi

Sacram ordīs dat p caraderē et
ideo nō pōt tolli ab eo qui recepit

bonitas ul malicia nō at xv
destruit n' minuit potestātē

A Qd significet tñsmūcio que fit in pane
et vīno. at lxxxviii

amministrandi sacra. at vi

Sacram ordīs pñcipalit respicit sa-
crām eucaristie. at vii

sed scđario sacram penitēcie. at ix

Ordines septē sūt i ecclia. at vii

Compacō ptātū ad ordīs aliaz
rex. at viii

Sacramēti ordīs amministracō req-
rit excellētiā ptātē sup ptātē
sacerdotale. at x

ptātis excellēcia ē i summo et pmo
sacerdote. sed ptās alioz ē limita-
ta. et q ptās ē duplex. at vi

Compacō ptās derivat ad ptem
lapicāle. at xiii

Cōpacō ptātis spūal ad ptātē se-
cularē. at xiiii

C Sacram mīrimōij qre sit institutū
at xvii. at xviii

Sacram mīrimōij ē antiquū et
nouū et magnū sacram. at xxi

Bona mīrimōij sūt ea et quō
det grām. at xviii

Matmōiū violare qntū malū sit
Cōpatio xpi ad eccliam. sicut vi-
ri ad mulierē. at xxi

C Sacra scriptura ē verbū dei. et de
excellēcia sacre scripture. at xxi

C Scala natē habet quōz qdus
salz eē vīnē sentire et itelligē

et que sub quolibz gradu gmet.
ant. ty pmo

C Sentire ē trās qdus i scala na-
ture. p. xxi

C Seruitiū qd homo deo ipendit
redūdat i vtilitatē hoīs. at xxi

Seruitiū duplex. s. crea. at xxi

turaz ad hoīnē et hoīs ad deū
et opacōe illoz ad hoīnē et mta

se. at xviii

Seruitiū creatāz ondit q omēs
hoīnēs debent se estiare et re-

putare tāq vnū hoīnē. at xviii

C Spūs scūs quō pcedat a pte et
filio. et qre dicitur amor. caritas

donū. at lxi

Timor dei et amor quō cō-
pant ad invicē et quō de-
us sit timendū clxxviii
Timor opponit gēptus clxxx
Timor ē duplex f. dei et p̄p̄ius
et de p̄ietatibz singlorū clxxxv
Tribulacō et afflictio volūtaria
delet p̄mā et auget mīta et
gratīa clxxxv
Tristitia etna ē fructus amoris
sūp̄p̄ius clxxxviii
Tristitia etna ē mors aīe cl
Tristitia vera et sūma gnat̄ur
de gaudio vano et q̄ sit sūma
tristitia clxi
Tristitia fut̄a nūc occulta quō
possit cognosci p̄p̄p̄nētia clxii
Tristitie etne magnitudo et mul-
tiplicacō q̄ sit clxxxviii
Verba xpi ī q̄nto honore
sūt habenda clvii clxx
Verba biblie et sacre sc̄p-
ture sūt verba dei clxxi cl
Verbis biblie ē credendū et quō se
homo debet habē circa verba dei
Verba dei quō quō cōp̄at clxxii
tur ad creaturas clxx
Verba dei sūt cibis aīe et quō
verba dei et creature cōueniūt
hōim clxx
Verba xpi ī sacro altaris faciūt
qd̄ significāt clxxxvi
Verba ī sacris eccl̄ie signāt op̄atēz
q̄ mīti sūt ī aīa clxxxviii
Vicia oīa nascunt̄ ex amore
sūp̄p̄i clxxii clxxx
Vivē facit scdm̄ ḡdū ī scala nē
Vivē duplex ē ī deo et q̄ nō vivē
ē ī īfinitū elongatū a deo clxxviii
Vivē q̄le sit ī deo et q̄le ī creatu-
ris clxxviii cl
Vivē ē duplex scilz p̄uatiū
et negatiū clxxxviii
Vivē et corpus sūt duo realit̄
disticta clxxxviii
Volūtas dei nō p̄t ēē īusta nec
contra ratiōē clxxxviii

Volūtas dei oñdit nobis p̄ crea-
turas clxxvi
Volūtas nulla ē recta nisi q̄ con-
cordat cū volūtate dei clxxxviii
Volūtatis et itellētis nobilitas
que sit clxxii
Volūtas hōis nobilitat̄ aut vili-
ficat̄ scdm̄ rē quā amat clxxxviii
Volūtas q̄nta dāpna clxxxviii
sustineat cū dat amorē p̄mū rei
create clxxxviii
Volūtas tantū se eptendit q̄ntū
res p̄mo amata clxxxviii clxxxviii
Volūtas habet se ad rē p̄mo ama-
tā sicut fuit v̄p̄er ad maritū
suū clxxxviii cl nō ibi pulchra
Volūtate p̄mā amare soli deo
q̄petit clx
Volūtate p̄mā debet homo p̄mo
odire clxx
Volūtatis perversitas et corrup-
tio ē pessimū malū clxxxviii
Volūtas p̄mā et iobīa sūt idē
clxxxviii clxxviii
Xp̄s ē verus filius dei
Xp̄s ī q̄nto honore et a-
more sit habendus clvii
Xpi doctrina et lex ē tā bona q̄ nō
p̄t ēē melior clviii
Xpi verbis q̄re sit credendū clxx
Xpi mors fuit nāt̄ia p̄ salute
gm̄is huām clxxii cl
Xpi amor benignitas et māsue-
tudo ad mortē q̄lis fuit clxx
Xp̄s quō debuit occidi et quō
debuit eū occidē clxxii
Xp̄s p̄ mortē suā vicit dyabolū
et liberauit hōinē clxx
Xpi mors magis p̄ualet q̄ mag-
nitudo oīm p̄ccatōū clxxii
Xpi mors supat et delet etiā pec-
cata eū occidentū clxxviii
Xpi mors habuit oēs q̄dicoēs ex
quibz potuit ēē mītoria magis
Xpi mortē rōnabilē clxxviii
seruta ē saluacō gm̄is huām clxx
Xp̄s duobus modis debet regnū

celoz. ibid
 Xpi mors quō delet culpas et
 pccā. clxi. cxxiii.
 Xpus quō se debuit habē post mor-
 te suā. clvi.
 Xpus ē caput om̄i angeloz bonoz
 et hom̄. et dñs angeloz maloz
 et hom̄. clviii.
 Xpm carnē assume nō fuit ip̄os-
 sibile. cxv. adue
 In xpo fuerit natē i vna p̄sona
clviii. c.
 Xpm incarnari deus p̄i voluit et
 deliberauit ab et̄no. clviii.
 Xpus mō quemētissio datus ē
 salz pmissus p̄phetatus et de vir-
 gine natus. clviii.
 Xpus iudeis pmissus utrū iā ve-
 nit an adhuc venturus sit. clviii.
 Xpus habuit i se oēs circūstan-
 cias et cōdicōnes ad satisfaciōē
 huāne natē naturas. clviii.
 Xpus et homo p̄ditus quō cō-
 pant aditū. et q̄ homo accē-
 pit a xpo et q̄lū. clviii.
 Xpus sepm̄ dedit hom̄i ut homo
 habet unde reddet deo debitū. clviii.
 Xpi mors ē meritū hoīs et quō
 homo se debet facē p̄ticipē mortis
 xpi. clviii. clviii.
 Xpus p mortē suā nō tulit penas
 et mala corpis. clviii.
 Xpi caro i sacro quō opat et cōtin-
 riat carni p̄m hoīs. cx.
 Xpi caro facit vniōē aiāz sed
 caro p̄m hoīs facit diuisionē et
 multiplicatiōē aiāz. cx.
 Xpi caro i sacro exōs idē nūō quō
 possit ēē sil et sel i p̄libz locis. cx.
 Xpus cōpat ad em̄iam suū ma-
 ritus ad vxorē suā. cx.
 Xpiāna fides regre sup fides.
 In xpiāno sūt tres distictē gnācōs
 In xpiāno sūt tres. clviii.
 fratermitates. clviii.
 Xpiānus pccās plus offendit deū
 q̄ alius homo. clviii.

Xpiāni tota itentō et studiū de-
 bet ēē circa xpi passionē et quō
 ad se debet applicare passionem
 xpi. clviii.

Incipit liber natē siue creaturū
 in quo tractat sp̄alit de hoīe et de
 natā eius in q̄ntū hō. et de hijs que
 que sūt ei nāria ad cognoscendū
 seipm̄ et deū. et om̄e debitū ad qd
 homo tenet et obligat tam deo q̄
 pximo. cōpositus a venerabili vi-
 ro m̄gro Raymūdo Sabunde in
 artibz et mediana doctore. ac in
 sacra pagina egregio p̄fessore.

q̄ habeat in se grosso et vulgari modo.
 Sub isto etiā gradu continent omnia que
 gñant infra tñā sicut sūt omnia minera-
 lia et metalla. sicut sūt argentū viūū
 plūbū ferrū cuprū aurū argentū stannū
 que differūt ab invicē scdm maiore et mīo-
 re nobilitate. Et est etiā lasurū qd̄ excedit
 omne metallū in nobilitate et p̄iositate. Et
 est etiā ibi sulphur salpet̄ et salgēma et a-
 luina. que sūt magne virtutis et vigoris.
 In isto etiā gradu sūt omnes lapides tā p̄io-
 si q̄ enā alij. Cogita ergo q̄ta virtus q̄-
 tus valor est in lapidibz p̄iosis nō ex pte
 q̄ntitatis sed ex pte virtutis. veluti sūt car-
 bunculus iacinctus smaragdus cristallus
 corallus etc. In isto etiā gradu continent
 omnes celi et omnia corpora celestia. omnes
 planete et omnes stelle. ac omnia alia que
 hñt tñ esse et nō viūē. et omnes res arti-
 finales. q̄ in hoc omnes cōveniūt q̄ habet
 esse tñ et nō viūē. Et hec de p̄mo gradu scale.
In scdo gradu scale sūt oīa illa q̄ habent
 ēē et viūē tñ et nō sentire nec intelligere.
 Unde illa dicūtur viūē que p se movent.
 sine alio sursum deorsū ante et retro ad dex-
 terā et sinistrā. In isto gradu continent
 omnes plāte et herbe et arbores q̄ dicūt
 viūē. Nā movent sursum deorsū ante et re-
 tro ad dextrā et sinistrā p se et sine alio.
 Et hoc q̄ crescit sursum deorsū ante et ret.
 et p se trahūt alimētū a tñā. et nutiunt
 gñue et crescit et augmētant. et gñant
 sua semina et suos fructus et ideo dicuntur
 viuēcia q̄ p se nutiunt gñant et aug-
 mētant et hoc p virtutē p̄mā quā hñt
 in se. et ideo p se movent. Sed hoc nō habet
 elemētū nisi p quandā similitudinē. In isto
 aut gradu sunt due drē. s. herbe et arbo-
 res et dignior res ē arbor q̄ herba. Sub
 isto gradu continent inuābiles res salicē
 spēs et oplexiōes arborū q̄ dñt ab invicem
 et vna nō est alia et vna ē nobilior alia.
 Nil gñent inuābiles spēs herbarū et
 virtutes ac natē earū quā vna nō est a-
 lia et q̄libz habet suā p̄riā naturā et
 virtutē. **I**n t̄cio gradu natē sūt oīa
 illa q̄ hñt esse viūē et sentire tñ. Et istud
 sentire gñet sub se vidē. audire gustare

odorare et tangē. et omnes opacōes quas
 habent aīalia bruta plus q̄ arbores et
 herbe. Sub isto gradu gñent omnia a-
 umalia siue sint in tñā. siue in aqua siue in
 aere. sicut sūt aīalia t̄restia quadru-
 pedia reptilia volatilia atq̄ pisces. Co-
 sidera quot sūt spēs aīaliū que ambu-
 lant sup tñm. et drās et diūsitates earū.
 ac spēs et drās aīalū et nobilitates earū.
Sub pisciū. In aīalibz aut sūt tres ḡdus
 p quos aīalia ad invicē ordinant et diui-
 dunt atq̄ distinguūt. Qm̄ quedā sūt
 aīalia q̄ hñt sensū tactus tñ. et nō hñt
 mēoriā neq̄ auditū. ut cōchilia. et aīa-
 lia arborū affixa et radia. Et iste est
 p̄mus et infimus gradus. Quedā sūt q̄
 hñt sensū tactus et mēoriā et nō hñt
 auditū. ut formica. Et iste ē scdus gradus.
 Quedā sūt que hñt sensū tactū mēoriā et
 auditū. ut aīalia p̄stā. ut canis cattus etc.
 et filia. Et iste ē tertius gradus. Quartus
 gradus nō p̄t esse. s. q̄ aliq̄ sint q̄ habeat
 auditū et nō mēoriā q̄ vbiq̄ est au-
 ditus ibi ē mēoriā. relicta ex auditu.
Prima aīalia q̄ nō habent mēoriā non
 habent etiā prudētiā et q̄ nō hñt audi-
 tū nō sūt disciplinabilia nec p̄nt moue-
 ri de loco ad locū distantē q̄ nullū aīal
 p̄t moueri de loco ad locū nisi habeat me-
 moriā. Secūda aīalia q̄ sūt in scdo gradu
 q̄ hñt mēoriā habet p̄nt aliquā pruden-
 tiā et moueri de vno loco ad aliū. sicut
 dicim⁹ q̄ aliq̄ prudētiā ē in formica q̄
 congregat grana frumētū ad aliquē cer-
 tū locū. et hoc ē ppter mēoriā. sed q̄ nō
 hñt auditū ideo sūt idisciplinabilia.
Tertia aīalia q̄ sūt in tertio gradu quia
 hñt mēoriā et auditū ideo sūt aliquo
 modo disciplinabilia ut canes et aues.
 Et ista omnia tā de p̄mo q̄ de scdo et t̄cio
 gñent sub gñali gradu. scz sub tertio
 q̄ omnia dicūtur senacēcia. tñm aīalia
 p̄mi gradus sūt p̄māssia plantis et
 ideo sūt infima. Aīalia scdi gradus sūt
 magis distantia a plātis et ideo sūt no-
 biliora. Aīalia t̄tij gradus sūt magis
 elongata a plantis et ideo sūt adhuc
 nobiliora q̄ scdi gradus. Et hec de t̄cio gradu.

In q̄to gradu sūt oīa illa q̄ hūt eē
 viue sentire itelligē discernē velle et
 nolle libe. siue q̄ hūt liberū arbitriū. In
 isto gradu sūt hoīes quibz nichil deficit
 ī natā neqz aliq̄ p̄ eis vltim addi qz su
 praliberū arbitriū nō est aliq̄s gradus
 nec ē ascēsus vlti ī natā. Non enī est
 maior dignitas natālis q̄ liberū arbi
 triū est. Vnde qz hoīes hūt vōm ideo
 p̄nt itelligē discernē iudicare ratiōari
 et sunt capaces et susceptibles cognitiō
 nis exp̄imental et artis et sciē ac doctrine
 qd̄ non habēt alia aīalia. Et qz hūt li
 berū arbitriū scdm natam ideo p̄nt vel
 le et nolle asēntire et discernē sp̄ite et
 libe absqz coactōe qd̄ nō p̄nt alia aīalia.
 Et hec de quarto gradu. De isto q̄to
 gradu latius dicet t̄o lxi et lxiij et
 lxxv. Et sic q̄pleta ē tota scala natē cū
 suis gradibz. Et hec ē p̄ma q̄sideratiō in
 hac sciā radicalis et fundamētal. f. q̄side
 rare istos gradus in se et bene plātare
 et iudicare eos in corde et figurare sicut
 s̄ ī nā realit. *De hinc cōparatio hoīs ad ali
 as res īfiores s. quētiētiā et drām. siue
 cōparatiō q̄ti grad⁹ ad 3° gradus p̄ceteres
 et p̄o s. quētiētiā. et hoc dupl̄. s. p̄
 cōuētiētiā ḡnālē. et s. quētiētiā sp̄ālē*

Consideratis Titulus secund⁹
 istis gradibus rerū q̄ sūt in
 mūdo que sūt nobis note p
 sensū et exp̄ientiā de quibz nullus potest
 dubitare. nūc optet facē q̄paratiōē. et cō
 pare vnā rē ad aliā et q̄pare hoīem
 ad omēs alias res et hoc s. cōuētiē
 tiā et drām. s. in quo quēnt homo cū
 alijs rebus īfioribz et ī quo differt
 ab alijs. Et ī ista q̄paratiōe cognoscat se
 ipm̄. et hoc qd̄ est sup̄ ipm̄. s. deū et
 suū conditorē. Consideret ergo homo
 p̄mo quētiētiā quā habet cū alijs rebz
 et p̄mo ḡnālē scdm sp̄alit. Vnde homo
 quēnt cū alijs rebus omibz īsensibilibz
 et habet colligantiā cū eis qz habet ī se
 illa q̄ alie res īsensibiles hūt et easdē
 p̄fīones et omēs gradus. Vnde habet
 in se esse sicut res in p̄mo gradu vt s̄
 elemēta. qz ḡtinet in se licz īuisibilit

quatuor elemēta et sub alia forma. et
 nutrit p̄ elemēta et habet vitā ī eis.
 et habitat ī eis et sine ip̄is nō p̄t viue
 nec q̄seruari p̄ vnū momētū. Et sic cō
 uēnt cū eis et cū oibz q̄ hūt esse tm̄
 et nō viue ḡnālē. Itē quēnt cū rebz
 scdm gradus. ut sūt plante et arbores
 et herbe. qz habet eē et viue et nutrit
 ē ille augmētari et ḡnare rē qm̄ homo
 viuit nutrit crescit ḡnat. sicut arbores
 et plante. Etā quēnt cū rebus terrij
 gradus. ut cū aīalibz brutis q̄ hūt eē
 viue sentire. Vnde homo habz visū. au
 ditū gustū tactū et odoratū dormire
 vigilare ḡmedē et bibē sicut aīalia bru
 ta. ergo magnā quētiētiā habz cū eis.
 Illa ergo q̄ sūt ī alijs cōtū gradū sūt
 ī hoīe ergo habet quētiētiā q̄fīat m̄ta
 tē et amicitia cū omibz alijs rebus īfe
 rioribz. Sed tamē debet homo q̄siderare
 q̄ illa q̄ res īfiores hūt diuisim homo
 habet illa q̄iūti oīa et sil̄ vt declamā
 est. Nam oīa habet homo et nichil sibi
 deficit de omibz q̄ior gradibz nec aliq̄
 p̄t sup̄addi. nec aliq̄s gradus p̄t eē sup̄
 hoīem ī dignitate. qz habet esse viue se
 tire itelligē et liberū arbitriū. Et sic q̄
 sparsim et diuisim sūt ī alijs rebus p
 suas p̄ordones sūt ī hoīe q̄iūti et nichil
 deficit. *Hic oīdit fruct⁹ q̄ ex ista cō
 paratiōe sequit. qm̄ ad oīalū p̄bat et cō
 cludit q̄ aliq̄s est dñs īuisibil s̄ hoīz
 q̄ ipm̄ cōdit. et oēs istos grad⁹ ordiat. Et. iij*

Nunc optet q̄siderare q̄ debet
 homo arguē et glūdē ex ista
 cōparatiōe et q̄ debet ex inde
 arguē. Certe qz homo habet cōiūctim
 et sil̄ illa q̄ alie res hūt diuisim. debet
 arguē q̄ ille idē qui ordiāuit diuisim
 alias res et natas dādo cuilibz suā
 p̄ordōē. q̄ ille idē nūc et nō alijs cō
 iūct omia sil̄ ī ip̄o hoīe. s. quēnt esse
 viue sentire et itelligē et liberū arbi
 triū. Ergo ille idē qui dedit rebus īfe
 rioribz hoc qd̄ habet. dedit homi hoc
 qd̄ habet. Ergo sicut homo nō dedit
 alicui rei īferiori hoc qd̄ habet. ita si
 bimetipm̄ nō dedit illud qd̄ habet.

Sicut ergo homo nō dedit inferiori rei
et neq; viuē neq; sentire. ita nec hō
dedit sibi nēq; eē neq; viuē neq; se-
tire. neq; itelligē. Ergo eadē manus
omīa fecit. idē dñs idē artifex omīa
ordiāuit pporāuauit et limitauit.
Queram? ergo qre res pmi gradus
nō hnt plus q; esse. q; nō hnt neq; vi-
uē neq; sentire. ut elemēta. Qs limi-
tauit eis vt nō plus haberēt. et q; li-
mitauit arborib; et plātis ut nō habe-
rēt plus q; viuē. et aiālib; vt nō habe-
rent plus q; sentire. Qs fecit aiālia ascē-
dē usq; ad illū gradū ultra arbores et
plātis et nō ultra. Quis mēsurauit
eis in tali mēsurā et nō alia. Quare
hoīes hnt ultra ista tria itelligē velle
et nolle et liberū arbitiū. Quis cōiū-
xit ista tria cū libero arbitio sil. et ultra
nō est ascensus. sed i hoīe est finis et q-
plemētū. et i eo sūt omīa et ei nichil
deficit. Quis exaltauit hoīem ultra
arbores et aiālia bruta. Queram? an
homo gūpuit ista i seipō vt nichil ei de-
ficiat et an ipē seipm sic exaltauit et
sup omīa alia eleuauit. an alius hoc
fecit. Queram? an ista ordiāuerūt
et mēsurauerūt seipā. ut qdlibet tm
et nō plus habet vel aliq; alius alter
ab eis hoc fecit. an oī ista dederūt sibi
met hoc qd hnt tm et nō ultra vel ali-
quis alius dederit eis. Sed ē impossibilia
q; omīa ista seipā ordiāuerūt. seipā mē-
surauerūt et sibiipis dederūt hoc qd ha-
bent et tm sūt ordiāta et mēsurata.
Ergo aliq; alius exis supior omībus
ista ordiāuit mēsurauit et limitauit
et dedit eis qd hnt. Ergo eadē manus
idē artifex idē mgt omīa ordiāuit mē-
surauit limitauit. et dedit cuilibet suū
ppriū gradū. Et ille idē qui fecit ascen-
dē arbores sup elemēta i dignitate. et
aiālia sup arbores. et hoīes sup aiālia.
et ille idē qui ordiāuit vt arbores vi-
uerēt et nutrērētur capiendo ipm ime-
diatē a tēra p radices quētās ifra tēra.
illemet ordinauit q; aiālia viuerēt et
nutrēt p os et nō p radices et hoīes

filix. ^{viuē} Ut quīs sil' cōe sit. herbis aiālib;
et hoībus nichilo nobilior modus vi-
uendi ē i qialib; q; i arborib; et herb
et nobilior adhuc in hoīb; q; i aiālib;
Et q; hoc ordiāuit. et q; inuenit istos
tres modos et gradus nutriendi et
viuēdi. Rōne idē dñs et idē artifex.
Proterea q; omīa ista qseruat vt qd
lib; maneat i suo gradu. i suo statu.
et i suo ordie. Qs fecit istos gradus
stabiles. vt pmaneat qtinue sine cō-
fusioē. Qs manu tenet vt tēra ma-
neat tēra et aqua aqua. Rōne idē
dñs qui ordinauit et qui dedit. **C**on-
clusio Ergo tu homo qd accepisti ha-
bes ab eodē a quo alie res acceperunt
hoc qd habent. ergo tu pmes etiā ad
ordinē aliarū rerū et facis vnū ordi-
nē cū eis et vnā iherarchiā. Ergo se-
quit q; tu es illi a quo sūt alie res.
et qseruas et gubernas ab illo eo-
dē a quo alie res gubernant et cōser-
uant. Ergo sicut alie res nō sūt sui
ipius sed sūt illi qui fecit eas inde
sequit q; tu homo nō es tuipius sed
illi cui sūt alie res. Ergo tu es illius
cui est tēra cui ē aqua. et alia ele-
mēta i quib; tu habitas. **U**lterius
cōlude et argue. Tu homo nō dedisti
tibiipī hoc qd habes. nec res inferio-
res dederūt tibi hoc q; habes. nō
talē te fecerūt. ergo aliq; ma-
ior q; tu et qui ē sup te dedit ti-
bi hoc qd habes. q; ab alio habes
postq; a tēpō nō habes nec ab eterno
habuisti. **E**st natiō vnus dñs tm
qui est supra hominem. **T**uū. iij.
Proterea necessario sequit q;
ille qui est supra hoīem a q
homo habet hoc qd habet ē
vnus dñs et nō plures. Quāuis em
sūt plures res et inuābiles res et di-
uerse i istis qtuor gradib; tamē nō est
nisi vnus ordo. vna ordiācō mē omīes.
Omīa em habet ordinē vnū oīa sūt
cōiūcta oīa colligata i vno ordine.
oīa ascendūt ordinate de gradu i gra-
dū. de miore ad mai. semp ad digni

A adiuice sicut st' aq' & ignis humidu' & siccū
& alie res multe

ora ascendendo. **E**rgo vnitatis ordinis de
monstrat vnu solū ordinatorem vnu
gubernatorem vnu artificē qui tā diūsa
coniūxit i vno ordine. **I**te quō tā diūse
res et gēre adiuice gēnates possit co
iūgi i vno ordine et gseruari infra v
nū ordinē. nisi eēt vnus solus nūō gōia
ordinauit. **N**ō em̄ duo gēia nālie
pū quomre i vno ordine nisi p vnu
ordinatorem. **E**rgo gēietas rerū i vno
ordine arguit vnu artificē tm̄. **P**te
rea elemēta intrāt herbas et arbores
et nutiunt eas et frūus eaz gētinue.
et frūus et herbe intrāt aīalia et nu
triūt ea. et etiā tā frūus q' aīalia hībe.
quoq' carnes intrāt hoīes et nutiūt e
os. **E**t celestia corpa ut sol et luna cō
tinue influūt in ista īfiora. et dant
vigore lūmē et calore gētinue eis. et ista
recipiūt. **Q**uia ergo vnu tendit ad al
teriū vt videm' p exptēā q' vnu sus
tinet aliud et omīa se mutuo iuuant
et īferiora seruiūt maioribz et signori
bus ordiāte. et i hoc faciūt vnu ordi
nē. vna amicitia et vna vnitatē. **E**r
go sequit' q' tm̄ ē vnus qui oīa ista
gubernat et ordinat et cōfederat i vna
societate. **I**te videm' q' pīmus sedūs et
tertius gradus ordinant ad qūtu tā
q' ad digniorē et sūt ppter illū. sed in
pīmo gradu est maxīma rerū
diūsitās mltre spēs et natē. **E**t
i sēdo etiā gradu ē maxīa rerū
et spērū diūsitās et i tertio fili
sed i qūto et supmo nō ē nisi vna na
tura. vna spēs. s. homo. et omēs ho
mines sūt eiusdē nē et dignitatis na
tural'. nec ē aliq' diūsitās q' eqliūt oēs
hnt liberū arbitrium qd ē pīa digni
tas hoīs et supma p qd facit suū p
iūm gradū et differt ab alijs gradi
bus. **S**i ergo plures et inuābiles natē
rerū et diuerse q' sūt i mūdo tendūt
ad vna solā naturā et nō ad plures
tāq' ad supiorē et digniorē eis et vni
soli seruiunt et nō pluribz videlicz hu
mane nē. ergo mltomag' huāna na
tura debet tendē ad vna solā naturā

sibi supiorē et dīantē et nō ad plures
et seruire vni soli natē et nō pluribus
naturis. **U**nde enī esset hoc q' alie na
ture īfiores et min' digne tenderēt
ad vnitatē et vna naturā solā tāq'
ad maiorē. et huāna natā q' dignior
est tendēt ad plures natas tāq' ad ma
iores et dīantes. et oēs res īfiores ho
mīe tenderēt ad vnitatē et huāna na
tura dignior oībus ad quā tenderēt
alie omēs tendēt ad diūsitatē. **H**oc
nō patit' natā nec ordo rerū q' īfe
riora et min' digna tendāt et ordi
nent' ad meli' et forcius et nobilius
et supiora i mīg' dīg' redāt ad pī' & dībīl'
Sed melius et forcius et dignius est
tendē ad vnitatē q' ad diūsitatē. et ad
vnu q' ad plura. q' tendē ad vnitatē et
ad vnu est tendē ad esse. ad bonū ad
fortitudinē ad gseruacōem. sed ire et tē
dere ad diūsitatē et pluralitatē ē ne ad
nō esse ad malā ad diuisionē ad debi
litatē et ad destructionē. **Q**uare si oēs
natē et spēs īferiores tendūt ad vna
naturā tm̄. s. ad huāna. ergo mltomag'
gis huāna natā ordīnat' ad vna solā
naturā sibi dīantē et supmā cui debz
soli seruire et nō ad plures. ergo vna
sola natā est sup' hoīem que dīat' hoī.

Quod non solū est vna sed est magis v
na q' sit huāna creatura. ti. v. 9.

Sed vltterius restat ondere
q' illa natā que existit vlt'
hoīem. et cui subiat' homo
nō solū sit vna pīmo magis vna q'
huāna natā. **S**i em̄ huāna naturā
ad quā tendūt oēs res īferioris natē.
ē magis vna q' sūt oēs īfiores q' ille
sūt plures et diūso nē et spēs. et natē
mē eas magna ē diūsitās et modica
vnitas. in huāna aut' natā ē vnitas
et i natā et i spē. ergo fili' natā illa q'
sup' hoīem est et cui homo subiat' de
bet esse magis vna q' huāna natā. et
i ea debet maior vnitas esse. **S**ed īfio
res natē q' seruiūt huāne natē sūt
plures et diūse i spēbz et īdīdūis. huā
na natā est vna i nā et spē. et plures

et diuersa i diuinitas. ergo illa nata
q̄ est sup̄ hoīem et q̄ dñatur hoī debet
ēē vna i natā et i sp̄e et vna i ididuis
ita q̄ i ea nō debet esse nisi vna natā
vna sp̄s et vnu ididui et nlla diuifi-
tas i ididuis. alie nō eēt magis vna
q̄ huāna natā. Ergo sicut huāna natā
est solā vna et eadē sp̄e. ergo illa q̄ ē sup̄
huāna debet ēē vna et eadē nūdo nullo-
mō multiplicata. q̄ ultra vnitatē in
sp̄e nō ē maior vnitatis q̄ vnitatis i nūdo.
Vnde sicut oēs natē ifibres hoīe sūt
colligate cū vna natā sp̄e. s. cū huā-
na natā. ita natā huāna q̄ ē solā v-
na i sp̄e. erit colligata cū vna alia nā
supiore q̄ sit tota vna nūdo. vt mūdus
sit colligatus et vnus. et tinet et fini-
at i summa vnitatis et maiori q̄ possit
esse. Et sicut huāna natā ē alia. dif-
tūta ab alijs et sepata naturis ifeio-
bus. ita eadē illa natā q̄ ē sup̄ hoīem
que ordinat oīa ē summe distincta et se-
pata ab huāna natā et ab oībz alijs
naturis habēs suū p̄p̄iū esse i se. Et
hec ē diuina natā oīa ordinās oīa
regens omnia q̄ seruans. **¶ Talis**

natura sit actu ifinita. titulu vi.

Proterea diuina natā q̄ est supra
omēs natās debet ēē maior
q̄ omēs alie. ita eadē debet ēē
maior q̄ huāna natā. sed huāna est
ifinita i possibilitate. q̄ ē multiplicabil-
quātū est de se i ifinitū. q̄ sibi nō repug-
nat q̄ duobz hoībz exstibz sēz mare
et ferā paret̄ tertius quātū est de natā.
Ita sibi est de natā ignis. q̄ i ifinitū p̄t
cresce et multiplicari appositis q̄bustibz
Ergo diuina natā cū nō sit frā. est ma-
ior huāna et q̄ omēs natē facit. Si
huāna natā sit ifinita possibilitate
cū sit frā. sequitur q̄ diuina natā sit ifini-
ta magis. et nō p̄t ēē nisi actu. quia
inter actū et potenciā nichil ē mediū.
et q̄ nullo mō p̄t multiplicari i ididuo se-
quit̄ q̄ tota ifinita actu ē i vno ididuo
et extra illud ididui nō p̄t ēē. ergo
diuina natā q̄ est sup̄ hoīem ē vnu so-
lū ididui ifinitū actu. sicut si omēs

hoīes possibiles qui sūt ifiniti eēt
vnus et singularis homo et vnu id-
uidui. Ergo pbatū est q̄ illa natā
que est sup̄ huāna natā et q̄ fecit
eā. est vna sola nūdo et ifinita actu
et p̄ q̄ sequēs q̄ vnus est solus dñs et
deus. Si enī eēt plures. an essent
conū et discordes. an amia et cōcor-
des. Si discordes. ordo rerū nō eēt vn-
neq̄ mūdus eēt colligatus et ordiat̄
sicut est. Si amia et q̄ cordes. aut esset
necessariū ifil quicti aut vnus suffice-
ret. Si ambo eēt natā tūc vnus
indigēt semp̄ alto et natāro deberent
semp̄ ēē quincti ad iuicē. Et hoc nō po-
test esse. q̄ tūc nō posset dare alicui rei
nec esse nec viuē nec sentire nec itelli-
gē. neq̄ q̄ seruare ordinē rerū i suo sta-
tu. q̄ ambo eēt idigētes cū vnus nō
possit ēē sine alto. Si aut̄ vnus suffi-
ceret. supflui eēt ponē alim sine ne-
cessitate. et hoc ordo rerū nō p̄mitteret
Vnde nō sūt duo soles. q̄ vnus suffi-
cit. neq̄ i aīalibz et hoībz duo capita.
q̄ vna suffiat. Ita nō sūt duo mūdi.
q̄ vnus suffiat. neq̄ duo dñi i mūdo.
q̄ vnus suffiat. Si igit̄ in rebz ifeio-
ribz ē talis vnitatis et nulla supfluitas.
quō i tā sup̄ma et p̄fctissia natā eēt
supfluitas. q̄ sit omnia ordianit. **¶ Co-**
clusio. Ecce homo ex ista op̄atōe cū
alijs rebz et naturis q̄fiderando que-
riētiā quā habes cū eis et op̄ando
vnā naturā cū alia et vnu gradū
cū alio inuenisti et q̄clusisti aliā natū
rā inuisibile esse sup̄ te. sicut tu es sup̄
alias creaturas q̄ omēs istos gradus
ordianit et mēsurauit i rebz. Ergo
aliqs est sup̄ te qui ē maior q̄ tu. Illi
ergo es opus illi es factum et crea-
tura. Manus sue sic te fecerūt. Ille e-
m̄ ē dñs tuus et pater tuus et oīm
aliam rerū que sūt infra te. Dñm
habes supiore. habes vnu et nō plu-
res. et cundē que habet alie res. **¶**
ex cōp̄atōe istorū quatuor graduum ad dñi
pbatū q̄ ip̄e h̄z esse viuere scire itel-
ligē siue libez arbitriū. titulu septu.

Dicitur per ipsos quatuor gradus
quando unum ad alium homo
ad tantam ascendit notitiam quod
inuenit suum factorem quem non videbat. et
realiter et existit unum nudum et actu infini-
tum. non debet desistere ab inquisitione. primo
magis debet laborare si potest ipsum ma-
gis cognoscere in speciali. scilicet qualis sit.
quales quodiones habet. et hoc quando
istos quatuor gradus ad ipsum. Unde post-
quam ipse solus et nullus alius ordinatur.
produxit et mensurauit istos gradus.
scilicet esse uiuere. sentire. et intelligere siue li-
berum arbitrium. dando aliquibus esse tantum
aliquibus esse et uiuere tantum et ergo sequitur
necesse quod ipse habeat in seipso gradus istos
postquam dedit aliis. ergo sequitur quod ipse est
uiuit. sentit. intelligit. et habet liberum
arbitrium. ergo habet esse uiuere. sentire
et intelligere. velle et nolle libere et sponte.

*Quomodo deus habet in se esse uiuere
sentire intelligere Titulus octauus.*

Et quia ipse a nullo recipit
ista. quod nichil est super ipsum a quo
recipit ista. ergo habet omnia
ista sine mensura. et sine termino. et sine
limitatione. Quia si limitasset uel me-
surasset sibi cum a nullo habeat. Nec etiam
am ipsemet sibi mensurauit. quod ipsemet
non dedit sibi esse. nec uiuere. neque sentire. nec
etiam tunc aliquam eam non habuisset. et
sic aliquam non fuisset. Ergo quando non erat
quod poterat sibi ipse dare uel aliis. Igitur
ista non sunt sibi data nec ab aliquo nisi
a seipso. et tamen habet ea. ergo ab eo
non et sine principio habet a seipso. Ergo
nichil recipit. nec ista sunt recepta in
ab eo. Igitur postquam non sunt recepta in
eo nec data et tamen habet et sunt in eo
realiter et verissime. sequitur quod sunt in eo si-
ne mensura et sine termino. Quare conclu-
ditur quod suum esse est infinitum inmensuratum.
et sine termino. et scilicet suum uiuere suum senti-
re et suum intelligere etc. *Hic tractatur de his
quatuor gradibus. prout sunt in deo. et ostendit
qualiter conueniunt et comparantur ad unum
et primo ostendit quod esse est primum indu-
et fundamentum omnium aliorum. Titulus nonus*

Et quia videmus per experientiam
quod esse potest inueniri sine uiuere.
sine sentire. et sine intelligere. ut
in rebus primus gradus. et non eque-
quod uiuere non potest inueniri sine esse neque se-
ntire sine esse neque intelligere scilicet. quod omne quod
uiuit est. sed non equivoce. et omne quod sentit
uiuit. sed non equivoce. et omne quod intelligit se-
ntit. et non equivoce. ipsum esse ergo separatim
potest inueniri sine aliis. sed alia non potest
inueniri sine esse. Sequitur ergo quod omnia
alia sustentant et fundant in ipso esse.
Ergo esse est principium et radix atque fun-
damentum omnium aliorum. et omnia portant.
et ipsum esse a nullo portat neque suste-
tur nec fundat. *Et in deo item sunt
uiuere sentire intelligere. et omnia alia in
sunt quod esse et ipsummet esse Titulus deus*

Et quia omnia ista sunt in deo.
ut probatum est. ergo esse in deo
erit principium radix et funda-
mentum aliorum. Et cum ipse a nullo re-
perit esse. nec per quod uiuere sentire nec
intelligere. ergo sequitur quod uiuere in ipso non
est receptum in ipso esse neque sentire etc. *Et
sequitur quod uiuere non est conueniens cum esse nec
sentire cum uiuere nec intelligere cum aliis. nisi
in eo est aliqua conuenientia ipsorum. Quia
quod quippiam esset ea sit. Quis adiuuaret
nulli alteri? cum nullus sit ante ipsum. nec
supra ipsum. Quia si in eo esset aliqua con-
uenientia. tunc absque fallo esset falsum. et sic cum
aliquis fecisset. et quippiam esset unum alteri.
et sic aliquam non fuisset. Nec etiam sibi ipsemet
quippiam. quod tunc non esset summe simplex. quod
quippiam opponit simplicitati cum fiat in-
diuisa. Sed cum verissime sunt in eo quod aliis
dedit sequitur necessitas quod in deo esse uiuere sen-
tire intelligere non sunt quidda. sed in ipso deo
uiuere est idem quod esse. et sentire idem quod esse
et intelligere idem quod esse. Ergo omnia idem sunt
quod esse. et quod est in ipso. idem est quod esse
ergo omnia sunt idem quod esse. quod esse est prin-
cipium et fundamentum. Ergo in deo modo est
idem esse quod uiuere. idem est esse quod sentire.
idem est esse quod intelligere etc. et esse est omnia
et omnia sunt ipsummet esse. Alias in ipso
aliquid quidda esset ex diuisis quod est impossibile.*

intelligere. quod si sibi ea dedisset

11
9
Quod esse est radicale fundamentum et regula
ad probandum et cognoscendum omnia alia de
deo. et quod quale est suum esse talia sunt omnia
et quod omnia ei conveniunt per esse. **Tr. xi. 9**

Et quia esse est primum. et ideo
omnia alia sunt idem quod esse ipsum.
ergo sequitur quod quicquid dicitur de
esse dei dicitur de omnibus aliis. et quicquid at-
tribuitur ipsi esse attribuitur omnibus aliis.
Et eo modo quo esse se habeat in deo. eo
dem modo se habet vivens sentire intelli-
gere et velle. Et quod esse est primum omnia con-
veniunt ei per suum esse. Ideo si volumus
cognoscere quale est suum vivere sentire intel-
ligere suum velle et alia non oportet nisi
videre quod est suum esse. Ergo totum fundamen-
tum est in esse. Et tales quod dicitur quod
habet ipsum esse tales habent omnia alia. et
per ipsum esse tamquam per medium probantur omnia
alia. Ecce habemus unum fundamentum ra-
diale ad sciendum et ad cognoscendum omnia
de deo nostro. Cognito ergo ipso esse. omnia
manifesta videbuntur nobis. Ecce er-
go brevissima doctrina. Cognoscamus
igitur ipsum esse si volumus alia cognoscere
sine labore. et videamus proprietates
ipsius esse. **De conditionibus et proprietatibus
et doctrina ipsius esse. Tr. xi. 9**

Quia ergo ipsum esse est ianua
et principium ad intrandum in omnia
alia. ideo quamvis conditione
ipsius esse. Unde quia esse dei non est re-
ceptum per ipsummet deum nec datum neque co-
municatum sibi ab aliquo. sequitur quod in suo
esse nulla est pluralitas nec multitu-
do nec intelligi potest. nec aliqua quicquid est
in suo esse duorum vel plurium. quod quod quicquid
isset ea. cum a nullo recipit esse. nec ipse
met dedit sibi suum esse. Ergo suum esse. si
dei nulla habet pluralitatem nulla di-
versitatem nulla compositionem. sed habet
omni modum et summam unitatem indivisibili-
tatem et simplicitatem. carens omnino partibus.
Ac per hoc ipsum esse dei est summe unum su-
me indivisibile. et summe simplex. et per
quod purissimum nichil habens seculum primum
tunc. **Verum sequitur quod deus est suummet esse.**
eo quod suum esse est simplicissimum. et quod a

nullo recipit esse. et ideo de se habet su-
um esse. et est ipsummet esse. et totum esse.
Et nulla alia res est suum esse. quod omnia alia
res recipit ab ipso suum esse. et per quod sequens
habet non esse de se. Quia omne quod de se
non habet esse de se habet non esse. quia
nunc esse et non esse non est dare medium.
Ergo nulla alia res est suum esse. sed ma-
gis dicitur de se non esse et nichil. Igitur in
omni alia re possumus intelligere esse et non
esse. non esse de seipso. esse autem habet ab
alio. In deo autem non possumus intelligere
non esse. quod de se habet esse ab eterno. et a
nullo alio. ideo solus est esse et nullo modo
non esse. Et ideo omnis alia res dicitur ha-
bere esse. sed non est suum esse. sed deus ha-
bet esse. et est suum esse si ipse dicitur habere
esse. quod est suum esse. Colligamus igitur proba-
ta de ipso esse. Unde dei esse non est ab
alio receptum et est simplicissimum. et est
ipsummet deus. et deus est ipsummet esse.
Exinde sequitur quod esse dei est infinitum elo-
gatum a non esse et ab ipso nichil. Unde
quod ipse deus est ipsum esse. et est suum esse et non
ab alio acceptum suum esse non venit a non
esse neque de nichilo nec ab aliquo. sed
est totaliter primum. Quia si non esse esset
primum. tunc non esse et nichil esset primum.
et tunc ipsum esse nunquam posset existere. quod
nunquam non esse et nichil de se potuisset fe-
cisse esse. Ergo natio ipsius esse est principium
totaliter. ergo ipsum fugat totaliter non
esse et ipsum nichil. Et ideo ipsum non esse
et nichil in nullo modo potest aliquid in ipso esse nec
potest ipsum destruere neque diminuire. et per
quod ipsum esse quod est deus non potest non esse.
Et ideo semper natus est esse. et impossibile est
non esse. et per quod nunquam est deficiens nunquam
incipiens. sed est eternus sine principio et sine
fine. **Uterius quod ipsum esse cum sit primum
fugat a se totum ipsum non esse sequitur quod
ipsum esse quod est deus est infinitum. itermi-
natum non limitatum. non clausum. quod esse non
potest restringi nisi per non esse quod est suum op-
positum. Sed quia nullum non esse potest esse
in ipso esse. sequitur quod esse se extendit in infini-
tum. et per quod ipsum esse quod est ipsummet deus
habet in se quicquid pertinet ad esse. Et ideo**

ipsummet

omnes modos et gradus eendi et ifin-
tos gradus et modos eendi habet. si-
cut si eet ifinitu i qñtitate. ut ifinita
magnitudo opletet et ophendet oes
modos et gradus qñtatis. ut si eet
ifinitu nuos ifintos nuos opletetur.
et ifintos modos et gradus nuoru
ophendet. Ita ifinitu na ee habz ifin-
tos modos et gradus eendi. et fugat a se ifi-
tos gradus et modos no eendi. i ifita no ee et qñ
puet ad n ee. et se q ad n e i poñ. i n
possit reape cu nulla addico possit fi-
eri ei q nulla ee ei defiat. q tuc i po
eet aliq nullu ee et defiet ei aliq ee.
Nam no eet adhuc qd possit ee et ad-
di ei. Ideo nate est q semp sit actu qñ
qñ potest ee. Et exinde sequit q e actu-
alissimu et opletissimu et pñssimu
maximu. Et q i ifinitu elongat a
no ee. ideo e imubilissimu. q si mu-
tare habet aliq no ee. sz ante muta-
coem loci ad que. et post mutacone lo-
ci a quo. semp pmanet id sz qd est
sine oi pmutacone. nec decurrit de vno
i aliud. ergo no habet pñti ee. nec fu-
turū. sed tm esse pñs. id e nichil noui
acquire pt. nec pt aliq qd habet pñs.
Itē q deus e esse ifinitu. iterminatu.
ideo e fons et mare ifinitu eendi sine
mēsurā sine fino sine fūdo. Concluda-
mus et colligam illa q dca sūt de ipō
ee qd est deus. Dicam ergo q ee dei no
e acceptu ab aliquo. et ideo pñmu to-
talit simplicissimu. fugas totalit ipm
no esse et nichil i ifinitu elongatu ab
eo. et ideo ifinitissimu. actualissi. com-
pletissimu. imutabilissimu et etñu.
Et oia ista pbant p vnu fūdamētū.
Regula et doctrina ad pbandū oia de
et autem esse. Tria rñ.
Q habeam regulā et modū
ad pbandū oia de ipō esse
et sic ordiato modo pcedam optet
face vnu fūdamētū et vna radicē
i quo oia fūdent. Prīmū fūdamē-
tū aut et pma radicē ē. q ipm ee no dei
e acceptu ab aliquo. nec a seipō. et
ideo est pñmu ee. Et exinde sequit

oia q dca sūt de ipō. Itē ad istud fun-
damētū. s. q ee dei no e acceptu et est
pñmu esse sequit vnu aliud s. q ee dei
i ifinitu elongat a no esse et ab ipō
nichil et fugat totalit no esse ipm. p
ista duo oia indicatū pbant et conclu-
dunt. Vnde q ipm esse dei no est ac-
ceptu ab aliquo ideo sequit q e totalit
pñmu. et vltariū sequit q e simplicis-
simu et sine pñtibz. Et exinde sequit q
esse dei e pñmet deus. et q deus est
ipm met esse. Et exinde sequit q elo-
gat i ifinitu a no ee et fugat totalit
ipm no ee et nichil. et q no ee et nichil
nullu posse hñt cont ipm. Et exinde
tuc gcludit oia. Vnde q ipm ee pñmu
qd est deus. totalit fugat ipm no esse.
ideo ipm ee qd e pñmet deus no pt no
ee nec deficē. sed nate ē esse. ideo eter-
nū. Ideo no pt ei fieri addico ul dñu-
cio neq mutaco. et sic e nātūru q e
pñssimu opletissimu habes omne
plenitudinē essendi. Et ideo e fons ifi-
nitissim eendi. Quia postq elongat
i ifinitu a no ee et a nichil. et ipm no
ee et nichil i ifinitu elongant ab ee
ipō. et q ee pñmu et etñu. ideo no ee
totalit fugatu ē ab ipō esse. Et qñ pñ-
net ad no esse elongat a deo qui e suū
ee. et qñ pñnet ad ipm ee nātō ē i eo.
Ideo si vis itelligē veritatē certissime
compa semp ipm ee ad no esse et qñ
q potest cogitari uel dici q pñnet ad
esse uel ad no esse. Cōiūge aut ista
duo sil sz ee dei no est acceptu. deus ē
suū esse. et e ipm ee. et totalit fugat ipm
no ee. Ista tria sil qñcta manifestant
oia de ipō ee. et qñ ad ista osequit ne-
cessario verū ē. et qñ repugnat istis
nātō ipossibile est. et falsū. Verbi grā.
si qñat si potē ee duo talia ee sz ut
dca ē. falsū quoz ee no ē acceptu. et
sint suū ee. et fugent totalit a se no esse.
statim dicet q no. q apparet repug-
nācia. Si em sūt duo talia ee iā ipm
ee no fugat totalit ipm no ee. q vnu
tale ee qd e deus habz no ee alti dei
q no ē ipm postq sūt duo diuisa ee

et unū nō ē de altero q̄ q̄libz ē idi-
uisibile p se. et sic unū defiat alci. et
i quolibz esset infinitū nō ēē. q̄ ita nūq̄
nū est nō esse q̄ntū esse. q̄ nō ēē vni-
cēt i ēē alci? si q̄ quilibz habet infini-
tū esse. ideo i quolibz ēē infinitū nō
esse. et sic infinitū essent i vno et
eodē infini- **tu ēē et infinitū nō**
esse. q̄ est impossibile. Quare sequit̄
q̄ impossibile est ēē n̄ unū tale esse ut
dīm est. Ergo impossibile ē nisi unū de-
ū esse. qui est ipm esse. et ē suū esse. et
qui fugat totalit̄ ipm nō esse. **Prā**
si q̄nt̄ si in deo sit oīs fortitudo oīs
virtus oīs p̄as statū rīdet q̄ sic. q̄
deus ē ipm ēē. et i infinitū elongat a
nō ēē. et ideo natio i eo ē q̄ p̄tinet
et quēnt ad ēē. et fugat ab eo q̄ p̄tinet
ad nō esse. et ideo debilitas. ipo-
tētia. fragilitas p̄tinet ad nō esse. et
fortitudo v̄ p̄as p̄tinet ad ēē. iō debilitas
fragilitas i ipotētia i infinitū elongat ab eo.
et fortitudo p̄as p̄tinet i infinitū i eo. et nō
ēē ē fortitudo p̄tinet i v̄tuoſissimū elongatū
i infinitū ab oī debilitate fragilitate i ipotētia.
Itē si q̄nt̄ an i deo ē potētia creandi i facendi
aliquid de nichilo. Iā soluit̄ ista q̄stio silr. q̄
deo natio ē q̄nt̄ maḡ p̄tinet ad ēē q̄ ad nō ēē.
Et ideo q̄ potētia creandi p̄tinet ad
ēē. et ipotētia p̄tinet ad nō esse. ideo
natio in deo ē ista potētia. Alias esset
i deo aliquid nō esse. q̄ ē impossibile. Ti-
tul' xiiij. Quid' ē **te duplici nō ēē**
si te du a nūla
Quia dicitū est q̄ esse dei fugat a
se omē non esse. p̄gnis nul-
lū esse ei defiat. q̄ nullū ēē est extra
ipm. sicut p̄ hūm dicitū q̄ homo nō
habet ēē t̄re. nec aque. nec ignis. nec
arboris nec azim. et sic de omibz alijs.
ita q̄ homo h̄t tot nō ēē quot sūt res
q̄ remouent̄ ab eo. Quia homo nō ē
asinus. ideo habet nō ēē asini. Et q̄ ho-
mo nō ē lapis. ideo habet nō ēē lapidis.
Et ideo esse hoīs nō fugat totalit̄ nō
ēē sed solū fugat unū nō ēē. Et q̄ esse
dei fugat a se omē nō ēē. ideo natio
habet omē esse. et p̄gnis sequit̄ q̄ esse

dei habet i se ēē t̄re. ēē aque. ēē aeris.
ēē ignis. et ēē om̄ q̄tuor gēndū. et
om̄ q̄ gēntē i ipis gēndibz. q̄ nullū
ēē ei defiat. et ideo ēē dei ē vniūſale
om̄. Sed tamē ē duplex ēē t̄re. aque
ignis et aeris et om̄ aliorū. Unū i
se et i nata p̄ria quā videm. Aliud
ē i esse dei q̄ ēē nō videm. Sicut do-
mus habet duplex ēē. unū i p̄ria nata
ēē q̄ videm. Aliud i aīa artificis q̄
nō videm. Res aut̄ q̄ntū ad ēē q̄
habet i p̄ria nata. hoc ēē nō h̄nt in
deo. q̄ esse dei nō p̄t ēē tale ēē. q̄ ēē
dei nō p̄t ēē ista t̄ra i iōſſi ēē dei ē t̄di-
uisibile. immutabile. et nū ēē. ut p̄ba-
tū est. t̄ra aut̄ et aqua et alia elemē-
ta sūt diuisibilia. et mutabilia. et
finita. et sic p̄ oppositū sūt. et p̄gnis
ēē eorū p̄t sūt i p̄ria eorū nata nō
ē i esse dei. Sed cū nātē sit q̄ ēē dei sit
omē esse q̄ ēē dei ēē nō p̄t nō p̄t ēē
aliquid ēē. ita optet q̄ sit aliud esse om̄
rerū. q̄ ēē p̄ria q̄ videm. q̄ nātē ē
q̄ oīa habeat ēē i deo. Istud aut̄ ēē est
sicut ēē dom' i aīa artificis. et ēē ipi
artificis i aīa q̄ nō sēmp habuit
Sed est dīa. q̄ artifex recepit ēē do-
mus i aīa q̄ nō sēmp habuit. et re-
cepit ēē ipius q̄ aliquid nō habuit
Sed esse dei nichil p̄t accipe. nulla
additio ei p̄t fieri. q̄ i eo ē infinita
simplicitas. nulla cōiūctio. et ideo ne-
cessē est q̄ ēē dei ab et̄no t̄cūm ha-
beat i se ēē om̄ rerū. Et nātē ēē q̄ ēē
om̄ rerū sit et̄nū in deo. et nātē ēē
q̄ sit idē t̄cū esse dei q̄ i ēē
dei nulla potest fieri plura-
litas. sed sūma simplicitas. et ideo oīa
sūt unū ēē i ēē dei q̄ ēē sūmo unū. Et
sit nichil nouū ē apud deū sed om̄a
sūt ab et̄no. **Q̄ ēē om̄ rerū i aīa nā**
est et̄nū in ēē dei. et in deo. ti. xv.
Et quia ēē dei fugat omē
nō ēē. ideo nulla ēē p̄t ēē
ex ipm. et cū creature habe-
ant p̄ria esse reale. distinctū et sepa-
tū ab ēē dei. ergo illud ēē reale non
est i deo. Et dicendū ē q̄ ēē tale reale

at. insibile

rerū om̄i nātū ē ī deo. nō quide
q̄ sit idē esse dei. sed necesse ē q̄ ve
niat ab eē dei. et oriat ab eē ip̄ius
dei totali. q̄ eē dei ē p̄mū. et nō ac
ceptū neq̄ īceptū. ergo nātē ē q̄ oē
aliud eē oriat ab isto eē. et pullulet
ab ip̄o eē tāq̄ radice. Et q̄ eē dei ē
īdiuisibile sūme simplex. ideo tale
eē rerū īpossibile ē q̄ sit deīfū aut
sup̄tū ab eē dei qd̄ est īfrangibile.
ergo nātē est q̄ sit et veniat de nō
eē et nichilo postq̄ nō p̄t venire de
eē qd̄ est deus. Et q̄ nō esse et nichil
nō p̄t pducē aliq̄. ergo nātē est
q̄ esse p̄mū pducit om̄e aliud eē
reale de nō esse et de nichil. Vnde
solū esse p̄t pducē eē. sicut ignis ig
nē. et simile suū simile. Cū ergo eē
rerū om̄i reale. nō sit eē dei. sed aliud. er
go nātē ē q̄ sit pductū ab eē dei qd̄ ē
p̄mū et p̄ncipalissimū de nō esse
et de nichilo. Et ideo sequit̄ q̄ esse ta
le reale pro tāto ē ī deo. q̄ totali
venit a deo et ab eē suo. et ē pduc
tū a nichilo. et tōlit q̄seruat ī tali
eē ab ip̄o eē dei. Et si p̄mo nō habe
rent esse ī deo et ī esse dei ab eterno
nō possent habē eē reale ī se nēp̄
q̄ istud eē reale venit ab eē ip̄o qd̄
nō h̄nt ī deo ab etno. Sic ergo tūc
m̄m duplex eē. vñū ē esse p̄mū et
nō acceptū. simplicissimū. fugans
om̄o nō eē. q̄ nūq̄ h̄nt nō esse.
qd̄ ē etnū et īmutatū. Et aliud ē
esse qd̄ differt ab isto esse. et ē
aliud ab eo qd̄ pductū ē
ab isto eē p̄mo de nō esse et
de nichilo. et hoc est esse rerū om̄i
aliarū. P̄mū esse est simplicissimū.
et īdiuisū. et scdm̄ esse est diuisū
p̄ multas p̄tes. s. p̄ tot p̄tes
quot sūt res. et est multi
modū. Vnde p̄mo est diuisū p̄ q̄
tuor gradus ī gnālī. et postea qu
libet gradus est diuisus p̄ multa
eē ī sp̄ciali. et p̄ multas sp̄es. et q̄
libz sp̄es p̄ multa īdiuidua. Postq̄
ergo sūt duo eē vera et īdubitata

et vñū est p̄mū nō acceptū ab aliq̄
neq̄ sup̄tū. p̄ se exis. eternū et īmu
tabilissimū ī se sustētatū. necesse ē
q̄ aliud eē q̄ nō ē idē q̄ p̄mū eē oria
tur et veniat a p̄mo esse. alias eēt
equale alteri eē. q̄ nō eēt acceptū.
Et hoc ē īpossibile. Vt sūt duo eē
eē p̄ma. Ergo esse qd̄ recipit
aliud ab esse p̄mo qd̄ a nullo est
acceptū. oritur ab illo. Et q̄ p̄mū
eē nō p̄t diuidi neq̄ m̄mū. neq̄
mutari. ideo īpossibile ē q̄ aliud esse
possit recipi de illo eē. ergo optet ne
cessario. q̄ ortū sit a nō esse tōliter
Ergo sequit̄ nātō q̄ om̄e aliud esse
sit pductū a p̄mo eē de nō eē et de
nichilo. Ergo om̄es q̄tuor gradus
qui faciūt aliud eē a p̄mo. sūt pduc
ti de nō eē et de nichilo a p̄mo esse.

Comparatio istorū duorū eē adūit. xvi

Et quia p̄mū eē qd̄ est p̄ se
quednō venit de nō esse. p
ducit aliud eē de nō esse. ī
deo habuit ip̄m nātō ī seip̄o anteq̄
pducit ip̄m. Quia om̄e qd̄ pducit
ab aliquo nātē ē q̄ p̄us q̄ pducit ab
illo sit ī eo. Sicut dominus p̄ius ē ī
aiā artificis anteq̄ pducit ab artifi
ce. alit̄ īpossibile eēt q̄ artifex possit
pducē domū eē ī eē reali. neq̄ pictor
īmaginē. Ergo eē qd̄ ē pductū. nātō
fuit p̄mitus anq̄ pducit̄ ī p̄mo
eē ab etno. Et ideo q̄ eē aliud qd̄
ē pductū. est de nō eē pductū. ideo
habuit alias q̄dices q̄ p̄mū esse. qd̄
nō ē acceptū ab aliquo. Vnde nō potuit
eē equale ei. et ideo nātō habuit eē
dīnitū et īpletū. et nātō habuit nō
eē sibi admixtū. q̄ de nō esse venit.
nec potuit habē om̄e eē sed p̄mū de
esse. ideo nātō habuit esse finitū. mē
suratū. limitatū. et tīnatū. Sic er
go q̄ p̄mū esse nō est acceptū ab ali
quo. et scdm̄ esse ē acceptū de nō esse
et de nichilo. ergo om̄es q̄dices que
quēunt p̄mo esse p̄ hoc q̄ nō est ac
ceptū ab aliquo nec de nō esse. remo
uent̄ ab alio esse p̄ hoc q̄ ē acceptū

ab aliquo. et de nō eē. et oppoite qdī
cōnes ei queniūt. Et ideo qz pmiū esse
ē pmiū. et pmatū tenet qz nō ē ab a
liquo acceptū. ideo aliud esse ē sōm
qz ē acceptū ab alio de nō esse. Et sicut
esse dei qd ē ipm eē. ē sūme simplex
nullā hns pluralitatē eo qz nō ē accep
tū ab aliquo et ē pmiū. ita omē aliud
ē ē apōitū hns aliquā pluralitatē. eo
qz ē acceptū ab aliquo. et nō est pmiū.
ita i oī alio eē habem? itelligē aliud
p̄ter eē. s̄z nō esse. qz venit de nō esse. et
p̄t redire ad nō esse. In eē autē dei nichil
possum? itelligē de nō esse. qz nō venit
de nō esse. nec p̄t redire in nō esse. Itē
sicut deus ē sūm eē. et est ipm met
eē. et nō ē aliud nisi eē. qz nō ē accep
tū de nō eē. et etiā qz ē sūme simplex
sine vlla plāhtate ita nullū aliud
ab eē dei ē sūm eē. nec ipm met eē. sed
ē aliud qz eē. qz acceptū ē de nō esse
et habet aliquā pluralitatē. Itē sicut
eē dei fugat omē nō eē tōlit. et īfimi
tū elongat a nō eē. eo qz nō ē acceptū
a nō eē nec de aliquo. ita nullū aliud
eē fugat tōlit nō esse. nec īfimitū elō
gat a nō esse. p̄mo natiō de se vadit
ad nō esse vnde venit. eo qz pductū ē
de nō esse. **Itē** quēadmodū eē dei
ē īmūbilissimū et īuariabilissimū.
eo qz nō ē acceptū. et fugat tōlit non
eē. ita oē aliud eē ē mutabilissimū
et variabile. eo qz ē pductū de nō esse
nec fugat tōlit nō esse. **Sic** ergo sūt
duo reahā eē disticta. s. eē dei. et esse
mūdi. **Enā** sūt due radices ad pban
dū cōditōes ambor. et hnt radices op
poitas. qz radix ad pbandū oīā de eē
dei. ē qz nō ē acceptū neqz receptū ne
qz datū ab aliquo. **Radix** autē ad pba
dū oīā de esse mūdi ē. qz est receptū
et acceptū atqz datū. et de nō eē pduc
tū. **Rursus** autē reitentes aparem?
vnu eē ad aliud vt nobis magis ma
nifestet. **Et** dīam? qz vnu esse. s. esse
mūdi q̄tines q̄tuor gradus ē nobis
maīfestū p̄mo p se p̄mo maīfestiss.
et certissimū. et pduxit nos ad aliud

eē. et fecit nobis ipm īuenire qd ē
rat occultissimū. **Et** reptū ē īfallibi
lit qz istud eē mūdi ē pductū et ve
nit de nō esse. **Et** aliud ē eē qd ē ipm
eē p se existēs et nō ē pductū. neqz
venit de nō eē. **Et** qz esse mūdi postq
ē pductū. optet qz sit pductū ab ipō
esse occultissio qd est deus. **Et** ideo eē
occultissimū dei. est tāqz nō vidē. et est
vera origo ipius eē mūdi. et eē mū
di sicut truncus. frondes et brache
arboris. **Et** ideo sicut ī arbore sūt v
nū. s. qd videt. salz q̄lqz ē sup trā. et
aliud qd nō videt. s. radix occulta.
et tū illud orit qd videt ex illo qd nō
videt. ita sūt duo eē tm. **Vnu** qd vi
det et apparet nobis. s. totū eē mādi
cū suis branchis et frondibz ramis et
floribz et fructibz qd ē diuisibile p mlt
tos gradus. **Aliud** ē eē qd nō videt nec
apparet. s. ipm eē dei p se exis occultis
simū. **Et** tamē illud esse qd videt ē mū
dus. et orit ab illo qd nō videt. r ab ip
so eē dei. **Et** tamē ī hoc ē dissilitudo. qz
radix ē pars arboris. sed eē dei nō p̄t
eē p̄s alioz neqz ex istis duobz eē sit v
nū. **Sic** ergo esse mūdi erat nobis ma
nifestissimū. sed nescībam? vnde ve
nerat. sed istud eē mūdi maīfestauit
nobis aliud eē. s. esse dei. qd ē pmiū eē.
et cognouim? qz istud eē dei a nullo
venerat. **Itē** utqz istud eē dei manīfes
tauit nobis eē mūdi. s. qz de nichilo.
et de nō esse venit. **Et** sic modo cognos
cīm? mūdū de nō esse et de nichilo ve
nissē et pductū fuisse qd p̄mo nesc
iebam? **Et** ita fuit ibi ascensus et
descensus. et vnu eē maīfestauit a
liud esse. et adūicē se manifestat et
reuelant. **Et** exinde possum? dicē qz
eē totus mūdi est q̄h pūctus et cen
trū respctū dei. qd est ipm eē. qz ipm
eē dei est īfimitū actū et elongatū a
nō esse. sed eē mūdi est fimitū de non
eē et de nichilo pductū. **Et** deus pdux
it mūdū sicut artifex domū. **Compa**
vnu ad aliud. et vidē qz eē totū mun
di nō est nisi quidā pūctus dū apat

ad ipm eēda max^m et sine mēsurā
Quod ipm esse dei pducit totū eē mūdi
de non esse. et de nichilo volūtate et p mo
dū artis. et nō nālūt neq ex nātūte. in xvij

Et qd eē mūdi pductū ē
de nichilo ab eē dei videam^{us}
si pductū ē nālūt et ex ne
cessitate sicut ignis nālūt pducit ca
lorē. vel volūtariē sicut artifex domū.
Et dicendū qd sit p modū artis. et
nō nālūt. neq ex nātūte. qd esse dei
ē idē qd itelligē uel velle seu liberū
arbitriū. ideo pducē dei ē p itellōm
et volūtātē. et ita itelligēdo et volen
do pduxit omē qd pduxit. **A**lterius
qd esse mūdi exneū ab eē dei est. et
nō est de natā sua. qd ē de nō esse et de
nichil. et eē dei nūq habuit nō esse.
ideo sequit^{ur} qd eē mūdi pductū ē sicut
res artificiales pducūtū ab arte. **E**t
sicut res artificiales nō sūt de natura
artificis. pmo eē earū est exneū ab
artifice. ita eē mūdi nō ē de natā dei.
pmo ē exneū ab ipō. et ideo eē mūdi
totū ē qd vna res artificial. vel vna
domus. vel vnu palatiū. pductū p
artē a deo. Et ideo sicut artifex pdu
cit domū volūtariē. et nō ex nātūte
neq nālūt. ita deus pduxit mūdū vo
lūtariē et artificialit^{er}. et nō nālūt neq
ex nātūte. **E**x quo sequit^{ur} qd sicut ar
tifex anq pducit domū habet i itel
lectu suo totā formā atq p imaginē
et similitudinē et p dā domus. alit^{er} eēt
ipossibile qd pducet. ita ipm eē dei p
duces mūdū itelligēdo. eius itellctus
habuit i se formā et p dā mūdi anq
ipm pducet. alit^{er} esset ipossibile qd
mūdū pduxisset. Et qd deus nichil
pōt recipere ut pbatū ē id. ideo a nullo
alio potuit accipere formā mūdi. nec
similitudinē. et ideo ab etno habuit i
i itellctū suo formā totū mūdi. et p
qns ab etno totus mūdus fuit i deo
et i eē dei. Et qd i eē simplicissio nulla
ē pluralitas. et eē dei et deus idē fuit
sequit^{ur} qd mūdus ut ē i eē dei. ē i deo.
et ē idē qd deus et esse dei. Et qd esse

dei ē nobilius et dignius qd eē mūdi
qd ē pductū de nichilo. ideo sequit^{ur} qd
nobilius et dignius eē habet mūdus
i deo sine aliqua apacōe qd i p pua
existētia et natā. **Q**uia i p pua exnā
eē mūdi ē de nichilo pductū. et i deo
habet eē etnū. qd nūq habuit nō eē.
Verū qd artifex indiget mā i qua
ponat formā domus. sed ipm eē qd
ē deus totū de nichilo pduxit. qd qd
ē pter ipm ē ab ipō de nichilo pduc
tū. Et exinde sequit^{ur} qd artifex sicut
ipē pōt i finitas domus pducē p domū
suā quā ipē habet i mente. et i itel
lectu absq diminucōe domus qd ē i
mētē ita deus qui ē ipm eē pōt pdu
cē i finitos mūdōs p mūdū quē ha
bet i itellctū suo absq diminucōe istius
mūdi. et maxie qd totū de nichilo p
duxit. et qd pducit oīa volēdo et i
telligēdo. ideo totū mūdū pduxit
sine labore sine fatigacōe et sine pe
na. **S**ed qd artifex pducit domū me
liori et nobiliori modo quo fieri pōt
et hoc iuxta exigētiā domus. ita
deus pduxit mūdū meliori modo
quo fieri potuit et debuit iuxta exi
gētiā mūdi. ita qd nichil vltra po
tuit addi uel minui. nec ē aliqd sup
fluū. **S**ed qd artifex ponit solā for
mā i materia et nō facit ipm mā
teriā. ideo nō ē nāt^{us} qd artifex sit sem
per cū domo. pmo domus facta pōt
p se stare et remanē et qseruari sine
pntia artificis. **S**ed nō ē sic de mūdō et
pectu dei artificis. **Q**uia enī ipē de
artifex nō solū ponit formā i mā.
sū tā mātiā qd formā. et totū de nō
eē et de nichilo pducit. ideo qtinue
nātūra ē pntia ipius dei eē i toto mū
do. nec mūdus pōt p se stare. nec qser
uari absq pntia itessabili dei p vnu
momētū. pmo statū rediret i non
esse et i nichil totus mūdus. qd de
nichilo venit. ideo nātō eo indiget
mūdus si debeat nō i nō esse vel
nichil redire. et qd totū eē dei sit pnt
p totū esse mūdi. nō tamē qd sit i dā

142
in esse mundi primo etiam est ex mundo ip-
tit. Et sic sumus artifex deus conti-
nue portat et sustinet et continet to-
tum mundum in pugillo et manu sua
et ipsum sustinet sine labore tamen quod vo-
lendo. Item ex hoc sequitur quod sumus
artifex deus nunquam dormit sed semper
vigilat quod si dormiret totus mundus
in nihil rediret. Item quis principia ip-
sius esse dei non possit deficere mundo.
quod esse dei ratio est ubique autem quod
sola voluntate ac non naturaliter conservat
mundum ideo etiam sola voluntate possit
destruere mundum et in nihil redigere
si vellet quod ex nichil venit. Proterea
sequitur quod ipsum esse dei artificis summi
semper et continue mundum de nichilo pro-
ducit eo quod ipse mundum continue conser-
uat continet et manu tenet ne redeat
in nihil et ideo ipsum continue creat si-
cut sol suos radios continue creat ma-
nere. Alii si non produceret continue radium
deficeret ideo de nocte radium non sunt
in aere sed esse desinunt. Ita mundus esse
desineret si non a deo continue crearetur
et conservaretur. *Quod est ipsum esse per se
subsistens producit mundum de nichilo absque
indigencia*

Et quia indubitabiliter patet quod
conclusum quod deus est ipsum esse
et infinitum elongatum a non
esse et nichil et fugat a se non omne
esse plenissimum et perfectissimum nullo
alio indigens esse et est infinitum esse
voluntarie et non naturaliter sed ut artifex
producit mundum. quod alias sequitur quod ipsum
esse eternum per se exens in infinitum elon-
gatum a non esse indiget ipso esse productum
a non esse et de nichilo quod est absurdum
valde et impossibile cum ipsum esse quod est deus
sit perfectissimum et plenissimum. hunc in se omnem
plenitudinem quod possit hoc esse quod ta-
le esse indiget hoc esse et alio productum
esse ab ipso de nichilo. Ergo concluditur quod
deus qui est ipsum esse per se subsistens pro-
ducit totum esse mundi de non esse absque
aliqua sui indigentia. *Quod est ipsum esse
producit mundum de nouo a non
ab eterno. et quod esse mundi non sit eternum*

Et quia duo sunt esse. unum
quod est ipsum esse non acceptum
de non esse. et aliud quod non
est ipsum esse sed est acceptum de non
esse de nichilo quod est infinitum elo-
gatum a primo esse et habet rationes
oppositas primo esse ut probatum est.
Rursus etiam quod esse productum de nich-
ilo est summe inaequale ipso esse quod est
ipsum esse et iterum quod deus qui est
suum esse produxit mundum absque sui indi-
gentia de non esse voluntarie et non na-
turaliter. sequitur ex omnibus istis quod ta-
liter debeat produci esse mundi ut ma-
nifestaretur omnis inaequalitas et tali-
ter quod per esse mundi nulla indigentia ap-
paret ipsius dei nec intelligi nec
cogitari possit. Que quidem indigentia
si esset destrueret totale esse dei ipse
sua ipsatione sed potius ut cognosce-
tur summa liberalitas et bonitas
et quod sine mundo habet suum perfectum esse
Et ideo produxit mundum de nouo et non
ab eterno. Quia si mundus esset pro-
ductus ab eterno et non de nouo et
ipso non prederet mundum durare tunc
equale esset ei in duracione tunc equale esset
ei in duracione et tunc iam notaretur inter
deum et mundum aliqua equalitas in eternita-
te. et per quod notaretur quod ipse deus indi-
geret mundo et quod non potuit esse sine
mundo et etiam quod naturaliter et ex ne-
cessitate produxit mundum et non ex me-
ra sua voluntate et liberalitate. Et
omnia ista sunt absurdissima et ingruis-
sima ipso esse dei excellentissimo. Si autem
mundus sit productus de nouo et ipse
preexistit mundum duracione totum oppositum
significat et denotat. et excellencia et
nobilitas et perfectio ipsius esse dei ma-
nifestatur. Et quod deus non produxit mun-
dum contra seipsum et ipsum produxit per
modum artis intelligendo et volendo
ita concluditur quod produxit eo modo quo
magis conveniebat excellentissimo esse
dei et etiam ipso esse mundi et quod deo neque
mundo repugnet. et per quod quod non fuit

eternus sed de nouo factus. alie pro
duxisset mundū cont seipm. Neq; p
ter hoc i esse dei ē aliqua nouitas
neq; aliqd ē nouū vel nouū velle
q; ab etno voluit pducē mūdū in
esse reali altero ab ipō et de nō esse.
Et voluit ab etno q; mūdus pducē
retur p illū modū p quē magis
suū esse excellētissimū et pfectissimū
manifestaret et appareret et distigue
ret ab illo esse de nichilo pducto. i
deo ab etno voluit q; suū ē pce
det ēē mūdi et hoc durat q; alie
contra se voluisset. ergo ab eterno
voluit q; tūc pducētur qm pductus
est. *Et ipm esse quod est deus pducit
totū esse mundi ppter finē pñ? a. xx.*

Quoniam autē pbatū est īfal
libilit et est verū q; deus
pduxit mūdū de nichilo
p modū artis et sicut artifex domū
i q; oīs artifex opat q; opatur pte
aliquē et ppter aliquē finem et iten
tionē et ideo necesse est et īpossibile
ē alie esse q; q; ipa sūmus artifex de
us pduxit mūdū totū ppter aliquē
finē et ppter aliquā itencone. Et i
deo q; nichil erat pter ipm ideo nō
potuit pducē mūdū ppter aliquē
aliū q; ppter seipm. Non enī potuit
pducere mūdū ppter nō esse. ergo p
ter esse. ergo ppter ipm qui solū est ēē.
Rursū etiā q; ēē de nichilo pductū nō
potuit ēē nisi ppter ēē qd nūq; habuit
nō ēē ai nō fuit nisi ista duo ēē ergo
vnū ē ppter aliud. Sed ai ipē deus nul
lo modo indiget mūdo quō ergo ipē
fecit mūdū ppter seipm. Dicen
dū ē q; deus nō fecit mūdū ita q;
indigeret ipō mūdo nec ipō ēē pducto
de nō esse. sed ut ipm ēē pfectissimū e
ternū plenissimū et īdeficiens qd ē de
sine sui diminucōe gmutabile aliau
alti ex se daret gicare seipm. Et ideo
pduxit ipm ēē nouū de nichilo. ut
istud ēē ptiaparet illud ēē. nō quidē
q; vnū esse mutaret ī aliud ēē q; hoc
esset īpossibile. sed ipm ēē de nichilo

pductū vniret ipm ēē īmutabili ut
pfectur i eo. ut saliet eent ibi duo
bona. scz ipm ēē pductū et ipa coīta
tio vel vno seu ptiapatio ipm ēē exel
lentissimū et optimū ut sic manifesta
ret sua liberalitas q; sine indigētia sui
voluit pducē aliud ēē ut ei se cōtaret.
Nec indiguit ipm ēē qd ē deus ut se
cōtaret aliau ex se. sed sua meta li
beralitate se voluit gicare. Sic ergo ex
q; dōmib; istorū duorū ēē ē cōclusū q;
ipm ēē mūdi de nichilo pductū eo q;
est de nō ēē nō ē ordinatū ad aliud
ēē qd nō venit de nō ēē et ē ppter ipm
et ipm esse qd ē deus eo q; est pfectissimū
est finis et oplenētū et pfectio alterius
esse. *Et ipm esse mūdi de non ēē p
ductū respicit esse qd est de? a. ligit?
ai eo tpha respectu a iūsi "lignamē. xii.*

Quoniam autē omē artificū ut
domus natio ad tria respicit
scz artificē pmo sicut ad cau
sā pducētē. scdo ad formā et similitudi
nem ītelligit artificis exnē sicut ad
causā exemplarē. tertio ad finē ppter
quē domus fā ē. Quia ergo totū ēē
mūdi ē pductū a deo p modū artis
et rei artificialis ideo natio respicit
deū sub tripliā respicu. pmo respicit
ipm sicut suū artificē et causā effici
entē. scdo respicit ipm tāquā causā
exemplarē habētē ī se formā totius
mundi ab etno. tertio ut causā finalē
quā est. Causā autē mālē nō respi
cit mūdus q; de nichilo est. Et sic
ēē mūdi nichil aliud respicit nisi
deū. Ideo totus mūdus est a deo et
scdm deū et ppter deū. Et deus ē cā
mūdi efficiens exemplaris et finalis
Et sic pduxit mūdū ex se. scdm se
et ppter se. *De cōpatione istorū duorū
ēē ad duo nichil a duo non ēē. a. xxi.*

Quoniam autē sūt duo esse rea
lia et existētia ī rerū nā
vnū eternū et aliud nouū
Et q; ēē respicit nō ēē et nichil tāq;
suū oppositū et īimicū. ideo sicut sūt
duo esse ita cōsiderāda sūt duo non

esse et duo nichil eis correspondētia
vnu nō ēē seu nichil opponit ipi
ēē et nō. et ipm respicit. Aliud nō
ēē et nichil respicit ipm ēē nō uū
et eide opponit et contriat. Confide
mndū est ergo diligētē quō vniūq
q istorū duorū ēē se habeat ad nō ēē
et nichil sibi opponit. Vnde alit se
habet et nichil nō ēē ad pmiū esse
etmū alit ad ipm ēē nō uū q ipm
esse etmū pcedit nō ēē et nichil si
bi opponit et ideo ē pmiū utilitate
ex seipō. Et ideo q ē pmiū q nō esse
sibi opponit et habet possessionē p
mitatis i infinitū expellit nō esse
et nichil et p cōsequēs sine mēsurā
se extendit. Et ideo nō ēē et nichil
nullū pnt habē loni i ipō ēē. q ipm
ēē occupat totū eo q ē pmiū. Hinc
enā si nō esse et nichil esset pmiū et
pcederet esse et habet possessionē p
mitatis i infinitū se extendet et
totū occuparet et ipm ēē nullū lo
cū haberet et sic eēt totū nō ēē et nichil
et ipm nichil eēt eternū et esse
nō haberet vnde veniret q ipm nō
ēē et nichil nō pducet abq q solū
ēē p pducē esse. nec facit ipm esse
sibi opponit. Quia aut ipm ēē est
pmiū ideo cū sint duo gna sibi oppo
sita et vniū oppositū nūq creat vel
pducit sed destruit et expellit i infini
tū nō ēē et nichil. et ideo q nō est
nisi ēē ipm nō ēē et nichil nō hnt
vnde veniat i ipō ēē q nō pnt ve
nire de ipō ēē. Et ex hoc natio cōclu
dit ex tali opacōe q tale ēē natio ha
bet i se ex se et de se et de natura su
a esse et est qd est cont nō esse i in
finitū et sine mēsurā. Qm si aliq
deficeret ei qd posset puenire ad esse
hoc id nō esset et sic nichil posset i ipō ēē
qd ē impossibile. Ideo esse natio est pma
tū absolutū a nullo depēdens et ex
nū simplicissimū actualissimū pfi
simū et sume vniū inmutatū et i
mēsu. q omnia ista pmet ad esse
et nullomō itellcū intelligēs ipm

15
43
potest cogitare opposita istorū. pmo
ista sūt ita certa q nullo mō pnt
dubitari. nec ipm ēē p cogitari nō
ēē. et tale ēē nominat deū. Et ex
de gcludit natio q ēē qd est deus ha
bet omēm pntē omē dmiū sup nō
ēē et sup nichil. Et ista ē pma pnt
et maior q possit ēē. Et ista ē pma
compacō. *De compacone mudi ad*

N *lū nō esse et nichil. ti. xxiij.*
Vne restat videre qliter alim
ēē salig ēē mudi se habeat
ad nō ēē et nichil. Vnde manifestū
est q alio mō pmo opposito modo se
habeat q pmiū ēē q nō ēē et nichil
pcesserūt tale. *esse eis opponitū.* Et
ideo nō ēē mudi et nichil pcesserūt
ēē ipmū mudi i pma exnā. q ipm
ēē qd nō ē deus habet suū pmiū nō
ēē et nichil sed nō put ēē mudi ēē esse
dei. q tūc nō ēē et nichil nō pcesserūt
fent tale ēē tale ēē pmo. Ergo non
ēē habuit pmatū respicū esse mudi
Et ēē mudi sibi opponitū nō potuisset
habuisse exnā. nisi pmiū ēē qd est
deus q habet plenū iperū sup nō ēē
ex eo q m esse dei ē realit omē non
esse vt sup pbatū est extraxisset mū
dū de tali nō esse et de tali nichil. q
p se nō potuit extrē de tali nō esse cū
sit eius opponitū. Et ideo nisi ipse de
us qui est ēē manutēnet et defendet
cōtinue et incessantē p suā manū for
tē totū ēē mudi contra nō ēē et con
ipm nichil statū rediret i nichil vnde
extractū est. Et ideo ēē mudi semp
est i potētia ad nō esse de se. et semp
pt non ēē de natā sua. Et quia non
ēē et nichil nullā resistētiā pnt facē
cont ipm ēē qd ē deus. ideo sequit q
ēē dei habet omē pceptū et omē im
perū omē pntē et dmiū sup nō ēē
et sup nichil. Ideo pnt sine quocūq i
pedimēto sine quocūq resistētiā facē
qd vult et qd sibi placet solo velle
de nō esse et de nichil et pducē i ēē
reali. et p gns sine fatigacōe et sine
labore. q velle nō est fatigari qn

nulla ē resistētia. Et cetera sequit̃
q̃ totū eē mūdi ē tāq̃ nichil ī respu
dei. Ergo iā habem̃ deū m̃m fortis
simū. omnipotētē. eternū. īfinitū. īmū
bilē. et fūmē vnū. qui nō p̃t nō eē
qui totū mūdiū fecit de nichilo. Ergo
tū tu homo sis p̃ncipalior p̃s mūdi
sequit̃ q̃ tu es totus p̃ductus et fūus
de p̃o eē et nichilo. Gaude ergo q̃ tu
habes tā nobile tā excellētē et om̃
potētē creatorē et g̃ditōrē qui tā no
bile et excellētē creaturā sicut tu es
potuit facē de nichilo. *Compas̃ duorū
esse ad duo luminaria. et q̃ esse dei est
tū sol. et eē mūdi tū lūa et ūbra. ti xxiii*

Ecce ergo *quō habemus
duo esse* *o* tāq̃ lūaria m̃g
na. s. lūare maius et lūa
re miñ. *p̃mū ē tāq̃ sol. et ē etnū
et maius. s̃dm ē sicut lūa. et ē mū
di et miñ. p̃mū ē ut sol q̃ sicut lū
na de se nullū habet lumē sed totū
recipit a sole. ita eē mūdi nullū ha
bet eē de se sed totū recipit de eē eter
no. Et sicut sol de se habet lumē et
nullū lumē recipit ab alio corpe et
ideo semp̃ plenas est lūe. nūq̃ defi
ciens. ita p̃mū eē de se p̃o habet suū
eē et a nullo alio recipit suū eē. et sp̃
habet plenā eē nūq̃ deficiēs. Et sic
p̃ lumē qd̃ videm̃ de nocte cogitam̃
lumē solis qd̃ ē occultū de nocte. ita
p̃ esse mūdi qd̃ videm̃ cogitam̃ eē
dei qd̃ nō videm̃. Et sicut lumē lu
ne ī p̃ncipia solis nichil apparet. sic
eē mūdi ī p̃ncipia ip̃ius eē dei nichil
apparet. et dū magis appropinquat
ad eē dei tūc miñ apparet. sed dū
p̃ se osiderat tūc apparet magnū eē
sicut lumē lūe dū elongat̃ a sole
apparet maius. Ita ergo duo eē
sūt duo lūa itellctūs. p̃mū ē lu
mē etnū īdeficiēs. s. deus. s̃dm ē
lumē nouū et f̃m. s. mūdi h̃ns
tot radios. quot sūt creature. p̃mo
lucet nobis debile lumē f̃m. saliz
mūdi et ip̃m possum̃ videre si
ne p̃iculo et dāpno oculorū sicut*

lumē lūe. et postea p̃ istud lumē
debile cogitam̃ aliud lumē fortis
simū solis saliz dei. Sicut oculi nō
p̃nt videre lumē solis directe p̃ se
sine destructōe oculorū. sed tamē
ī lūa bene videm̃ lumē solis si
ne destructōe et dāpno oculorū. ita
oculi ñi itiores nō p̃nt per se vi
dere de directo ip̃m deū eternū lu
minosū. et excellētissimū in
hoc mundo sine destructōe oculorū.
Et ideo eē mūdi ē sicut ūbra p̃
quā possum̃ ītueri et respice ip̃m
esse eternū qd̃ ē lumē et speculū
dne cēcie īfinitū et īmensū. Aliū
ē nobis videre ip̃osile nisi sicut
sole p̃ ūbrā. Et sic sufficit ad p̃ns
de ip̃o eē duplici. et de nō eē et m̃h
il. et q̃ p̃mū eē ē ianua aliorū.

*Sequitur doctrina de ip̃o viuē. et p̃ q̃ vi
uere p̃ se facit. s̃dm g̃dū. ti xxv*

Postq̃ dān ē fūdamētū
liter tū dei adiutorio de
esse qd̃ ē fūdamētū et
ianua om̃i ñi s̃dm lo
co dicem̃ de viuē. Sicut ac eē s̃cha
bet ad viuē et ad sentire et ad itel
ligē. ita viuē se habet ad sentire et ad
itelligē. Quia sicut īueniri p̃t eē
sine viuē sentire et itelligē et iteo fa
cit p̃ se p̃mū gradu. ita viuē p̃t īue
niri sepati ab ip̃o sentire et itelligē
et nō equiso. Nā omē qd̃ sentit viuū
sed nō omē qd̃ viuū sentit. Et enā
omē qd̃ itelligit viuū sed nō equiso.
Et viuē p̃t sine sentire et sine itelli
gē īueniri. sed nō sine eē. q̃ omē qd̃
viuit est. Et ideo viuē facit p̃ se s̃dm
gradu vnde nobilior ē viuere q̃ eē
tū. Ideo optet osiderare ip̃m viuē p̃
se sicut osideratū ē ip̃m eē p̃ se. *Et
dupl̃. p̃bat viuē esse in deo. titulo xxvi*

Quoniam aut̃ eē recipit sepatim̃
p̃ se ī p̃mo gradu ideo oside
ram̃ ip̃m eē ideo p̃ se sine
alijs. s̃q̃ sine viuē sine itelligē. Ita
sicut q̃ viuē recipit sepati sine sentire
et itelligē. ita sicut osiderabim̃ ip̃m

16 14
vivere per se sine intelligere et sine sentire.
Dicit autem per esse mundi quod videmus et est
manifestissimum argumentum esse aliud scilicet
dei esse quod non videmus sic per vivere mundi
quod videmus argumentum esse aliud vivere quod non
videmus scilicet vivere dei a quo pervenit
vivere mundi quod est nobis manifestissimum
Et hoc iam probatur. Sed aliter probatur vi-
vere esse in deo et hoc per ipsum esse quod omnia que-
runt deo per suum esse. Unde quod deus est
suum esse et esse est primum quod non esse ideo
natio deus habet esse et est quod est contra
non esse et quod convenit cum esse. Et quia
vivere querit cum esse et est nobilissimum
esse ideo natio est in deo vivere et in esse suo
Et per eundem modum dicemus de ipso sentire
et de ipso intelligere quod querunt cum esse ideo
sunt in deo natio. Et sicut dicendum est de pos-
se et de velle et de bonitate et de veri-
tate et sicut de omnibus quod per ipsum esse omnia
probantur et ipsum dei esse omnia includit natio.
Et de ultimo ipsum esse dei dicendo ip-
sum vivere sentire intelligere velle posse
esse bonum et verum et omnia nichil aliud
dico nec aliquid addo super suum esse quod suum
esse est omnia de natiuitate ista. Sed in alijs
rebus dum dico esse non intelligo vivere
nec sentire nec intelligere quod esse inven-
tur sine illis et dum dico sentire non
dico intelligere quod sentire reperit sine intel-
ligere sed in deo dum dico esse omnia intelli-
gere. Sic ergo duobus modis vivere proba-
tur esse in deo et per creaturas quas fecit
quibus dedit vivere et per suum esse. Et ita
de alijs sicut de vivere. *Quod si quis presset
et ostendat in ipso vivere sicut in ipso esse et
quod omnia que probantur sunt de esse probantur
de vivere.* **Titulus xxv**

Quoniam autem per cognitionem iam
habita de primo esse omnia alia
cognoscuntur et sunt mani-
festa quod omnia clauduntur in ipso esse at-
tamen quod magis gaudet homo dum
audit quodlibet per se et uictum cum alio
quod magis gaudet dum audit deum vi-
vere deum et vivere quod esse saltem et dum audit
esse vivere sentire intelligere posse velle
verum bonum et sic de alijs quod quod ipsum

audit solum esse ideo congruum est ut de quo-
libet per se loquamur. Forma autem et mo-
dus dicendi de omnibus est similis et talis
sicut fuit de ipso esse quod omnia sunt ideo quod esse
in deo et sunt ipsummet esse. Et ideo sicut
esse dei non est acceptum ab ipso deo nec ab
aliquo nec venit de non vivere neque
de non esse nisi de aliquo alio. Ita vivere dei non est ac-
ceptum ab ipso deo nisi ab aliquo alio venit de non
vivere nisi de aliquo alio. Et ideo sicut esse dei est totum
per se simplicissimum et per quod sit deus est suum esse
et esse ideo quod deus ita deus est suum vivere et est ipsummet
vivere et vivere dei ideo deus et per quod deus est vita et non est in vi-
ta. Itē sicut nulla alia res quam deus est
suum esse quod quilibet alia recipit ab alio
esse et per consequens de se habet non esse ita
nulla alia res est suum vivere quod recipit
vivere ab alio et per consequens de se habet
non vivere. Et sicut in omni re alia que habet
vivere possumus intelligere non vivere in deo
autem non possumus cogitare non vivere quod
de se ipso habet vivere et ipsum vivere dei
est ipsummet deus. Preterea sicut esse est in in-
finitum elongatum a non esse et fugat contra
ipsum non esse ita vivere dei in infinitum elo-
gatum a non vivere et fugat contra ipsum non
vivere. Ideo sicut esse dei est eternum nunquam
incipiens nunquam desinens inmutabile immutabile
bile actualissimum completissimum et perfectissi-
mum ita habet optime vivere. Et omnia quod
dum sunt de esse proportionabiliter dicimus de ip-
so vivere quod idem sunt in deo. *Enal' dicit
na tam ad esse et vivere et omnia alia. tam*

Quoniam autem doctrina xxv.
habita de ipso esse dei sufficiat
ad vivere at ad omnia tamen ut de
quolibet parte sine alia habeat plena cog-
nitionem. Hic datur doctrina generalis ad omnia
et summe facilis et levissima. Et primo
in ipso esse per eadem omnia alia. Unde debemus
comparare esse ad non esse duobus modis ad esse
scilicet ante esse et post esse. Ut dicamus
sic quod non esse duobus modis cogitat uno
modo quod sit ante esse alio modo quod sequitur
ipsum primum non esse quod intelligit ante esse
vocatur negativum et est purissimum
nichil. Secundum non esse quod sequitur post esse
vocatur non esse privativum seu corruptivum

Sic ipm ee pt appar ad ipm no ee
et ante et post. Deinde e qrendu
qd e pmi an ee uel no ee. et si ee
habuit ante se no ee. Et rñdendū ē
q de nātate ee est pmi. et nō ha-
buit ante se nō ee. Et exinde natio
sequit q post ipm ee nō pt sequi nō
ee. Sic ipm ee caret nō ee ante et
post. Et si caret nō ee negatiuo et p-
uatiuo seu corruptiuo p qsequēs ē et
nū indeficiēs. Et istud ee est deus.
Aliud aut ee mudi habet nō ee ante
se. et pt habē nō ee post se. qz cū mū-
dus nō sit deus. habet nō ee dei ante
se. Et sic stat i medio nō ee negatiui
et puatiui. qz venit de nō ee et pt ire
i nō esse. Vnde cū nō sit etnus vt p-
batū est sup. sic habuit pncipiū et
habebit finē. Sicut at fecim de ipō
ee ita filii faciem de ipō uiuē. et de
omibz alijs. ita sicut duplex ē nō ee
ita duplex ē nō uiuē. Pmi nō uiuē
ē qd pt cogitari an uiuē. et istud ē nō
uiuē negatiuū. Scdm nō uiuē qd se-
quit post uiuē. et istud nō uiuē ē pu-
atiuū et corruptiuū. et habz speciale no-
mē scilz mori seu mors. Querendū ē
postmodū qd ē pmi an uiuē an nō
uiuē. et si uiuē hūc ante se nō uiuē.
Et dicendū ē qd uiuē ē pmi et nō
habuit ante se nō uiuē. Quia si nō
uiuē eet pmi tūc uiuē nō posset ee
qz uiuē nō pt venire de nō uiuē sicut
et nō pt venire de nō ee vt sup dñi
ē. Et exinde sequit q uiuē ab eterno
fuit. et nichil habet de nō uiuē. sed ē
purissimū elongatū i finitū a nō ui-
uē qz uiuē totū occupat. Et ideo qz ui-
uē est pmi et nō habet ante se nō ui-
uē. qz uiuē totū occupauit et p qm
mori seu mortē nō sustinet. et tale
uiuē ē deus. Et ita deus qui ē uiuē
caret nō uiuē ante et post. et sic ca-
ret nō uiuē negatiuo et puatiuo.
Et ideo ab eterno i eternū uiuēt si-
ne pncipio et sine fine. Et ideo mo-
ri seu mors nō hūc dñū sup ipm.
ideo solus ē imōilis de sua ppta nā

sequit nērio q ipm uiuē qd ē pmi nō
pt hūc post se non uiuere

de seipō. Et ideo sequit q i ipō solo ui-
uē et i sua uita nulla pt ee mūbili-
tas nulla additio nulla diminutio.
qz nō pt mūti i nō uiuē nec i aliud
uiuē. qz iā nō uiuē eet i ipō. nec pt
pdere suū uiuē. qz tūc mors eet m-
ipō. Et qz iā pbatū ē q totū ee mū-
di ē ab eterno i deo. et qz deus ē ipm
uiuē. et totus ē uita. sequit q omē
qd factū ē uiuēt i deo. et ē uita i deo.
et oīa uiuūt ab etno et i etnū i deo.
Et ideo nichil morit deo. sed oīa ui-
uūt ei. Rursus qz deus ē ipm uiuē.
ideo omē aliud uiuē ē pductū ab
ipō de nō uiuē. sicut omē aliud ee
est pductū de nō ee. Et ideo omē a-
liud uiuē qz venit de nō uiuē. pt ha-
bē nō uiuē post uiuē. id ē mori. Et
sic omē qd uiuēt pter ipm uiuē qd
est deus venit de nō uiuē negatiuo
et pt ire i nō uiuē puatiuū. id ē in-
mortē post uiuē. qntū ē de se. Et ideo
nisi manuteneat ab ipō qui ē uiuē
et qseruet qntū statū uertet i nō
uiuē et i mori. Patet sequit qz ipē de-
us habet omēm ptatē omē iperū.
omē dñū omē pceptū sup nō uiuē
et sup mortē. et ideo pt cptralē qz
uolē de nō uiuē ad uiuē sine omī ipē
dimētō et resistētia. Et etiā de mor-
te pt reducere qz uolē ad uitā solo
uelle sola ptatē. Et sic ipē ē uere dñs
uite et mortis. Ecce ergo habemus
duas uitas et duo uiuē realia. vni
ocultū et aliud manifestū. vni
eternū et aliud nouū de nō uiuē ac-
ceptū. Compa ipā ad uiuē et postea
ad nō uiuē. sicut fecisti de ee. et ha-
bebis noticiā qpletā de ipō uiuē.
Vide ergo homo quō tuenisti tuū
conditorē qui uiuēt i etnū. et ē uita
etna qui nō pt mori. qui tibi dē
de nō uiuē uiuē. et te qseruat ne
reuertaris de uiuē i nō uiuē et i
mortē. qz ipē ē dñs uite et mortis

S et imōilis **Doctrina de ipō**
sentue. et ē 3ª qnd. 1. n. xxx
Sicut dñi ē de ipō esse et de

ipso viuere. ita dicendum e de ipso senti-
re. qz sentire p se terciu gradu faat
i nata. Na esse et viuere possut ee si-
ne sentire. et ipm sentire pt ee sine
itellige. Sicut aut sut duo ee et duo vi-
ue. s. vnu qd videm? et aliud oculis.
simu qd no videm? ita sut duo sentie vnu
manifestu qd videm? et aliud oculis.
simu qd no videm? p illud qd vide-
mus cognoscim? et pueni ad i. qd no
videm? et piam? sentire ee i deo qz
dedit aliis. Itē enā p ee sentire pba-
tu e ee in deo. Alii in ipso eet no ee
nec habet qz e conu no ee. nec eet
ome ee. qd est impossibile. Et qz de e
suu ee et suu viuere. ita e suu sentire
et e ipm sentire. qz id e ee. viuere qd
sentire in deo. Et ideo i deo e videre
audire et ome sentire. No tamē ta-
le sentire e in deo sicut i rebus alijs
qz hoc e impossibile. s. nobilissio et p-
fissimo modo sicut ei couenit. ¶
Rursu sicut dictu e de ipso viuere. ita
dicendum e de ipso sentire. qz sentire pt
appar ad no sentire ante et post. Pmū
non sentire e negatiuu. scdm e prima-
tiuu et vocat i sensibilitas. Et qz se-
ntire i deo e pmū qz no sentire. ideo an-
te se no habuit no sentire. sicut viuere i
pmū. Et ideo sequit q post sentire no
pt sequi no sentire. nec i sensibilitas
ideo ab eterno. eternu sentit. Sed ee
aliud sentire pductu e ab ipso de no se-
ntire. et habuit ante se no sentire. et
ideo pt redire i no sentire et i sen-
sibilitate nisi manuteneat ab ipso
qui e suu sentire. et qui solus no pt
ee i sensibilibus. Et ideo ome aliud qd
habet sentire sentit p ipm videran-
dit odorat. tangit. gustat p ipm.
Et sicut ee qd e et viuere p ipm est et
viuere ita ome qd sentit p ipm sentit.
Et sicut habet ome pntem et ipe-
riu sup no ee. et sup no viuere et su-
pra non sentire. ideo pt extenhe qz
vult de non sentire ad sentire. Et om-
nia qdā sut de e esse dicat de sentire
Doctrina de ipso intelligere. titu xxx.

Quia ipm itellige e vltim?
gradus i scala nate et p-
sequens e nobilissim? ideo
de ipso loquedu e amplius qz de viuere
et sentire. Vnde qz pbatu est q oes
qtuor gradus pducti s de no esse.
ideo itelligit q i mudo illud qd e est
pductu de non ee. et de no itellige.
Et ideo natio sequit q ille qui pducit
et dedit itellige habet i se ipso intelli-
ge qd e nobilissimu ee. pten p ipm
esse pbatu e hoc idē iā. qm ipm ee
dei est deus. et deus e ipm ee. et habet
qz ptinet ad ee ipm et qz ptinet p
Et qz itellige ptinet ad esse. pmo e
nobilissimu esse. et excellētissimu
ee. ergo natio ee dei e itellige. alie
deficeret i suo ee illud qd e nobilis-
simu. Sed cu ee dei sit sume simplex
et i eo nulla sit oposico sequit q ipm
met ee dei e ipm met itellige. Et ideo
qz pbatu e de ee dei iā pbatu e de
intellige. nec optet pbare de nouo.
sed solum applicare ad itellige. Di-
cam? ergo p ordine sicut dnm e de ee.
Vnde sicut esse dei no e acceptu ab a-
liquo. neqz etiā ab ipso deo. nec datu
nec gntu. ita nec ipm itellige dei.
Et sicut ee dei e pmū tōlie. ita itel-
lige e pmū. Et sicut ee dei sumptis-
simu indiuisibile. ita itellige. Et si-
cut esse dei e sume vnu. ita itelligētia.
Et sicut deus e suu ee. et e ipm ee. sic de-
e suu itellige. et e ipm met itellige. et
ipm itellige e deus. Et quēadmodu ee
dei eo qz est pmū elongat i infinitu
a no esse et fugat tōliter no esse et an-
te se no habuit no ee. nec post se habet
potest no ee. ita itellige dei eo qz e pri-
mū et e idē qd ipm esse elongat i infini-
tu a no itellige. et fugat totalr ipm
no itellige. nec ante se habuit no itel-
lige negatiuu. qd e nichil. neqz potest
post se habet no itellige ptiatiuu qd
e ignorare. Et sicut esse dei nūq e iā
piens nūq desinēs. ideo est eternu. ita et itellige.
Itē sicut ee dei est i finitū sine mēsurā.
ita itellige dei e i finitū et sine mēsurā.

Et sicut esse dei non potest restringi per non esse
ita intelligere dei non potest restringi per non
intelligere. et ideo in suo intelligere est omne
intelligere. et quod pertinet ad intelligere. Et
sicut ad esse dei non potest fieri additio neque
diminutio nec aliqua mutatio. ita non
ad intelligere potest fieri additio. mutatio.
vel aliqua divisio. Et ideo sicut esse dei
non est in potentia ad aliquid esse. nec aliquid
potest recipere. ita intelligere dei non est in poten-
tia ad aliquid intelligere. nec in suo intelli-
gere potest aliquid recipere. Et sicut suum esse est
semper in actu completissimum. perfectissimum.
ita suum intelligere est semper in actu completum
et perfectum. **U**terius sicut suum esse est immu-
tabile et ideo non decurrit de uno in ali-
ud nec habet preteritum nec futurum sed tamen
est primum. ita suum intelligere non decurrit ab
uno in aliud. nec habet preteritum nec fu-
turum sed tamen primum. Et ideo sunt ei omnia pre-
sentia ab eterno et in eternum. Et sicut
deus non indiget aliquo alio ad esse.
dum. ita non indiget aliquo ad intelligere.
dum. quod sicut de semper est ita de semper intelli-
git. Et quod esse dei est infinitum et ipse conti-
nue intelligit suum esse. ideo semper intelli-
git infinitum. Et quod in ipso esse est totus mundus
et quod potest esse. ideo quod ipse intelligit suum esse
continue intelligit et videt totum mundum
et omnia que possunt esse. Et quod in suo esse
sunt omnia simul. ideo omnia simul intelligit et vi-
det et cognoscit per suum esse quod est specu-
lulum universale in quo omnia sunt et cognos-
cuntur. **P**ropter quod perfectissime cognoscit
seipsum et intelligit quod in se suum intelligere quod
est suum esse. non intelligit se ipse esse et in se et se-
mune in eternum et esse in omni tempore. **P**ropter quod
quod tamen est suum intelligere quod est suum esse. non intelli-
git suum esse quod est. Et quod ideo est suum esse et intelli-
git suum intelligere. Et quod in ipso esse dei sunt
infiniti gradus eorum actu ut probatur
est et quod ipse intelligit totum suum esse. ideo
similiter intelligit infinitos gradus essendi
intelligendo suum esse. **U**ltius quod duo sunt
tamen esse ut probatur est scilicet esse dei infinitum
et esse mundi productum ab ipso esse dei. conti-
nues quatuor gradus generales. et quilibet gra-
dus continet quod infinitum. et quod totum

actu
est mundi et productum ab eo. ideo similiter intel-
ligit cognoscit videtque totum esse mundi
et omnes gradus et species et naturas
et omnia individua. et quod continet in toto
mundo et quod fuit est et erit et potest esse.
Ideo similiter et actu videt et nuat totam
arenam maris et guttas omnium aquarum
omnes partes terre et omnia que continentur in terra
et in visceribus terre. omnes stellas celi omnes
dies omnes horas omnia momenta tem-
porum que sunt fuerunt et erunt omnes her-
bas et virtutes earum omnes arbores
et folia earum omnia semina et grana omnes
aves pisces et pecora omnes homines qui
fuerunt sunt et erunt et cogitationes in-
tellectuales et desideria eorum et opera et ver-
ba similiter omnia facit et cognoscit et videt
clarissime et nichil ei est occultum. **E**x-
emplum est suum intelligere quod infinitum in cogita-
bile et ita nature est esse. Et omnia sunt tamquam
nichil apud eum. **P**ropter quod quod multum sunt
numeri infinitum et multiplicari et etiam
figurari. ideo ipse actu et similiter intelligit infi-
nitos numeros et infinitas figuras et infi-
nitos triangulos infinitos quadrangulos
que multiplicantur in infinitum. Et ideo forma
dei est infinita incommensurabilis incogitabilis
et sapientie eius non est numerus. **S**icut rur-
sum comparatum fuit esse ad non esse ita compa-
ratum potest intelligere ad non intelligere. **Q**uia
sicut est duplex non esse scilicet negativum et
privativum. ita duplex est non intelligere scilicet
negativum et privativum. Et ideo quod intel-
ligere dei est primum et ipse deus est intelligere
ideo non venit de non intelligere. nec potest
post se habere non intelligere privativum quod
vocatur ignorantia. **S**ed omnis res alia que
intelligit recipit suum intelligere. ideo non
potest habere totum suum intelligere. sicut nec to-
tum esse. **I**deo de aliud intelligere preterquam intel-
ligere dei est finitum et mensuratum. **N**ec potest
aliquid alia res intelligere infinita similiter sed
successive. **S**ed quod omnis alia res que intel-
ligit habuit de non intelligere suum intelli-
gere. ideo potest habere post intelligere non
intelligere. sicut non esse post esse nisi ma-
nuteneat ab ipso deo qui est esse et intel-
ligere. aliter statim rediret in non esse et in

18 16

nō intelligē. Sicut deus habet p̄tate
sup̄ nō esse eo q̄ ē ip̄m eē et sup̄ nō
vivē eo q̄ ē ip̄m vivē et sup̄ nō senti
re eo q̄ ē ip̄m sentire. ita sup̄ nō intelli
gē et ignorare eo q̄ ē ip̄m intelligē. I
deo p̄t deducē q̄q̄ vlt de nō eē et nō
intelligē ad eē et ad intelligē. et de igno
rare ad scire. *Queda regula gñal' ad oīa
que dicuntur de deo. titul' xxv.*

Berū pōnda ē queda regula
gñalis ad oīa p̄dā et sequē
tia. et est ista. Quia sicut i
deo idē ē eē qd' vivē. idē ē eē qd' sentire.
idē ē eē qd' intelligē. idē ē eē qd' bonū eē. id' q̄
verū eē et r̄s. ita pōpositū i deo idē
ē nō eē qd' nō vivē qd' nō sentire qd' nō
intelligē qd' nō bonū qd' nō verū eē. et sic
de oībus alijs. Ergo qui dicit deū non
vivē dicit deū nō eē. et qui dicit deū nō
intelligē dicit deū nō eē. et qui dicit deū
nō bonū nō verū. nō iustū. aut nō p̄f
se dicit deū nō esse. Ergo sicut ip̄sibi
lē deū nō esse. ita ip̄sibile ē deū nō
vivē nō sentire. nō intelligē. nō bonū eē
et. Et sicut deus fugat a se p̄ suū eē oē
nō esse. ita fugat oē nō intelligē oē nō
posse omē non bonū oē nō verū et r̄s
Et p̄ m̄tel' p̄t qd' nō ē corp' n̄ res

Quoniam autē p̄batū corpal' xxv.
ē iā. i deo esse idē ē eē qd' intelli
gē et intelligē. et q̄ intelligē
ē nobilissimū eē et sup̄mū. i deo intel
ligē trahit ad se oīa alia. s. eē vivē se
tūre et intelligē cōvertit ad se oīa p̄dā.
I deo totū ē deī ē intellectuāle et spūale.
et sicut totū vivē deī ē intellectuāle. et si
militer totū sentire deī ē intellectuāle et
spūale. et q̄q̄ i deo ē intellectuāle ē et spū
ale. Et q̄ esse deī simplicissimū ē p̄ se
exis sine p̄tibus. i deo totū pure intellē
tius. et i deo totū intellectuālistimū et spū
alissimū. Et exinde sequit' qd' eē deī nō
ē corpus neq' corpalē. Et hoc p̄bat' per
q̄tū gradū scilicet q̄ intelligē nō ē opa
tio corpalis. nec fit cū corpe. *Et ad p̄
batur p̄ vivē et p̄ sentire. n̄ xxv.*

Sic etiā nec vivē nec sentire
est corpus. q̄uis vivē sit

iūctū cū corpe et etiā sentire. Quia
vivē siue vita et corpus duo sūt. et etiā
sentire et corpus duo sūt realit' distincta.
Unde nō ē de nā corpis q̄ vivat. nec q̄
sentiat. q̄ repit' corpus sine vivē. et
sine sentire. ut patet i p̄mo gradu sci
le. q̄ oīa gñata i p̄mo gradu sūt cor
porea. et tamē nō vivūt neq' sentiūt.
Et sicut totū deī sentire ē spūale et intel
lectuale. Ergo vivē et vita seu sentire
et sensus nō sūt corpus nec de rōe cor
pis. q̄ si eēt corpus vivēret et sen
tīret. Sed tūc vivūt et sentiūt corpus
cū sensus et vita gūgūtur cū eo. I
deo corpus p̄t separi a vivē et a senti
re. qd' patet. q̄ q̄ arbores p̄dūt vivē
et vita. remanēt corpa sine vivē. et
q̄ animalia moriūtur remanēt corpa
sine vivē et sine sentire. Ergo aliud
ē corpus et aliud ē vivē et sentire. Et
q̄ i deo ē vivē nō receptū. neq' iūctū
cū aliquo sed simplicissimū. sequit'
q̄ i deo nullū est corpus. nec deus ē res
corpalis. sed totus spūalissimū. *Et so
lus hō p̄t cognoscē deū in hoc mūdo
p̄pter hoc h̄ intelligit. titul' xxv.*

Et q̄ deus ē totus spūalis et
intellectalis. i deo nō ē visibilis
oculo corpalī. q̄ nullū colo
rē habet. nec aliquā figurā. nec ē pal
pabilis. nec p̄ aliquē sensū corpeū se
sibil'. Quia sensus qui sūt cōs nobis
et bestijs solū apprehēdūt et sentiūt cor
pora et aīa corpalis. ut visus apphe
dit colores. figurās. et lucē corpalē. et
auditus sonos qui sūt i aere qui ē
corpus. et odoratus odores. et gustus
sapores. et tactus calidū. Et i deo quia
deus ē res solū intellectuālis et spūalis
non p̄t cognoscē. nec videri. nec apphe
di nisi p̄ intellē et p̄ intelligē. quare
sequit' q̄ solus homo i mūdo p̄t cog
nosce et apprehēde deū. et q̄ animalia bru
ta nullo mō p̄nt cognoscē deū. Et i
deo p̄pter hoc homo habet intellē ut
possit cognoscē. scire suū. *Et i m
finitū intellectuālia et spūalia credūt cor
palia et sensibilia. et q̄ visi' n̄ nihil sunt*

Questio inuisibilium. titulus xxxv.
 Domina iam inuisibilium monstratur
 tunc est quod est dei est infinitum et sine
 mensura et quod in suo actu sunt infinita esse.
 et quod totum suum esse est intellectualiale. spirituale et
 inuisibile. et ista visibilia ac corporalia
 et sensibilia sunt producta de non esse. et
 sunt finita et mensurata. ergo sequitur
 quod inuisibilia intellectualia et spiritualia exce-
 dunt sine mensura corporalia et visibilia.
 et per quod ista visibilia que apparent nobis
 sunt quod nihil in apparet ad inuisibilia que
 non apparet. quod inuisibilia non habent men-
 suram neque terminum. ideo ciuitas et reg-
 num inuisibilium non habet mensuram. neque
 claudit neque terminat. Et cum intellectualis homo
 sit factus ad videndum intellectualia et in-
 uisibilia. et sensus ad sentientia visibi-
 lia et sensibilia. cum etiam sensibilia sunt
 bona ipsius sensus. ita intellectualia sunt
 bona ipsius intellectus. sequitur quod bona in-
 tellectus sunt eterna infinita inuisibilia et
 inuincibilia. semper eterna. sed bona sen-
 sus sunt de nouo facta. finita mutabi-
 lia. variabilia. et non semper eterna.

De uelle et libero arbitrio. titulus xxxvi.

Questio autem deus dedit alijs
 uelle libere et sponte absque coacti-
 one. et liberum arbitrium et liber-
 tatem volendi. sequitur ratio cum hoc sit no-
 bilissimum quod deus habet in semper uelle li-
 bere et sponte absque coactione et liberum
 arbitrium et plenissimam libertatem vole-
 di. hoc ideo probatur per suum esse intellectualiale. quod
 ubique est intelligere seu intellectus. ibi ne-
 cessario est uelle seu voluntas libera. et
 per quod liberum arbitrium. Et quod voluntas
 dei est ideo quod uelle est prima voluntas. ideo
 nulla alia sequi potest voluntatem. et ideo
 quod uult per suam voluntatem uult. Et
 quod ideo ideo est esse quod uelle et esse est immuta-
 bile. inuincibile. eternum. plenissimum.
 nullo ex se indigens sicut probatur est super
 titulo xii. ideo sua voluntas est inuincibilis
 inuincibilis. eterna. plenissima et perfectissima
 nullo alio indigens ex se cum sit plenis-
 sima. omnipotentissima. sicut suum esse. **Bar-**
tu quod suum esse est primum. nobilissimum opti-

mu et perfectissimum. et quod deus intelligit pri-
 mo se et suum esse. sequitur quod primo uult se
 ipsum et suum esse. et suam perfectionem plenissi-
 mam. Et inde sequitur quod omnia alia a se uult
 propter seipsum. non quod indigeat sed ut alijs
 se gaudeat ex se. Et quod primo uult seipsum. ideo
 primo uult sibi ipsum bonum et ideo nihil potest
 uelle contra seipsum. nec per quod facere contra
 seipsum. deo non potest uelle non esse. Et quia
 habet in se quod uult et omnem plenitudinem.
 ideo est in continuo gaudio et leticia sine
 omni tristitia. et sic habet eternum gaudium
 in semper et eterna leticia. **Ex per intellectu**
seu intellectum concluditur et probatur perfectio
et nobilitas voluntatis dei. xxxvii

Et quod conclusum est quod intellectus dei intel-
 ligit actu semper omnia et infinita
 neque in ipso potest esse aliqua igno-
 rantia. et cum voluntas in deo ideo est quod intel-
 lectus. et uelle ideo quod intelligere. ut probatur
 est. ideo impossibile est quod voluntas dei possit ali-
 quid uelle contra rationem et contra rectum iudi-
 cium intellectus. cum prima operatio est intelligere
 uerba et sensum uerborum ut ista in p. lxiii.
 sed operatio est discutere per rationem an res intel-
 lecta sit uera. vel falsa. iusta vel iniusta
 qua discussio rationat factum intellectus. tunc
 per suam secundam operationem. quod est uerum et ius-
 tum approbat et illud affirmat. sed quod falsum
 est et iniustum est reprobat et negat. ut titulo
 lxx. Et per istas duas operationes intellectus
 operatur naturaliter et de necessitate. ut patet in
 titulo li. Et sic eius operationes sunt iuste
 et rationabiles. per rectum iudicium quod regula-
 tur per rectum iudicium rationis ut super adduc-
 tum est. Et inde sequitur quod nihil potest uelle
 iniustum nec inordinatum. nihil iniquum. nichil
 in contra voluntatem ueram et ueritatem. quoniam
 si posset. iam voluntas sua deuiaret ab in-
 tellectu. et sic non esset ideo quod intellectus. Et
 deo sequitur quod voluntas dei est iustissima
 iustissima. ordinatissima. et regulatissi-
 ma. et hoc ex seipso. quod est prima. et a ni-
 lo ordinata. nec regulata. et quod est ideo quod
 intellectus. et non solum hoc sed etiam est prima
 ratio. prima iustitia. et ipsemet iusti-
 tia et regula prima que non potest obliquari
 nec tortuosa esse. quod non potest declinare

et veritate cum sit ipsa veritas. Et ex
inde sequitur quod voluntas dei est
summe bona. primo est ipsa bonitas et prima
bonitas. Et sequitur exinde quod nullum malum
potest fieri nichil iniustum. nichil inordinatum.
quod non potest velle. neque facere iniuste. quod
nichil potest velle nisi quod potest facere. Et quibus
permittit fieri malum. tamen nunquam relinquit
illud inordinatum. sed ordinat illud ma-
lum in bonum. **Quod nulla alia voluntas est rationi
nisi quod concordat cum voluntate dei. in xxxviii.**

Quoniam autem voluntas dei est pri-
ma. et est ipsa ratio rationis ipsa
iustitia et prima regula. ideo
nichil est rectum nichil iustum nichil bonum
si non conformetur cum ipsa. Et ideo omnis volun-
tas que deuiat a voluntate dei et ab ea
discordat. est tortuosa. iniusta et mala.
eo quod deuiat ab ipsa prima ratione.

**Et per voluntatem et libertatem possumus omnes
perfectiores concludere de deo in xxxix.**

Quoniam autem est autem quod ideo est arbi-
trium liberum. et quod est primum et e-
ternum. ideo sua libertas est
prima. eterna. plenissima et summa. et ideo
nullomodo potest deprimi vel violari. Et ex-
inde sequitur quod habet omnia quae pertinent ad
summam libertatem et sine quibus non potest esse
summa libertas et plenissima. Ideo quod vult
est. et quod non vult non est. et como quo
vult et sicut vult est. Et exinde sequitur quod
est talis qualis est vult. et tantus quantum
est vult. Alii sua voluntas esset restricta
et per consequens ideo non esset summa libertas.
Et ideo natio est omnipotens quod vult esse omni-
potens. summe bonus. summe benignus.
summe iustus. summe pius. summe mise-
ricors. summe sapiens. et omnia de nichilo pro-
ducens. quod talis et tantus est vult. **Item se-
quitur quod ideo est omne dominum. omne imperium
et quod est summus dominus. et summus imperator
et solus. et nullus alius pater ipsum. quod
talis vult esse et tantus. Et omnia ista fun-
dantur in libertate et voluntate quod deus vult
esse infinitus in omnibus personis. Et si non
esset talis qualis vult esse et tantus. nun-
quam posset esse. quod nullus alius posset cum
talem et tantum facere. nec ipsum. et tamen**

vellet esse et non posset. et sic posset esse
eterna pena et miseria. quod est absurdum
valde. Et sic natio in seipso est talis et tan-
tus qualis et quantum ipse vult esse et ex
ipsum nichil potest esse nisi sicut vult esse et
permittit esse. Et sic per libertatem et volun-
tatem possumus omnia probare de deo si volumus.
Atamen specialiter per libertatem probatur do-
minium esse in deo. quod ubi est plena liber-
tas ibi est plena dominium. et ideo in deo est na-
le dominium et primum et eternum. quod sua liber-
tas est prima et eterna. et ideo ex seipso est
dominus et primus dominus. et eternus et omni-
potens. solus et verus. quod sua potestas suum
dominium. nulla potest potestate impediri. quod neque non
esse potest ei resistere. Et ideo in eo est summa li-
bertas. summa maiestas et potentia quod
nulli subici potest. **De posse. titulus xl.**

Quoniam autem ipsum posse non fuit
positum in ipsa scala quatuor
graduum expresse. attamen
concluditur natio in quolibet gradu scale. et
quolibet gradus scale presupponit ipsum pos-
se et includit. Unde omne quod est potest
esse. sed non omne quod potest esse est. **Sic omne
quod vivit potest vivere. sed non omne quod potest vivere
vivit. Eodem modo omne quod sentit vel intelli-
git vel vult potest hoc. et non e converso. Sed tamen
ipsum posse non facit gradum aliquem in rebus.
quod non potest recipi posse in alio re separatum sine
esse. Atamen esse mundi productum est ex nichilo
habuit tamen primo posse esse antequam fuit.
quod si non potuisset fuisse non esset. Et istud
posse esse non erat aliud ex deo. Unde ideo
esse mundi potuit habere esse quod deus potuit
producere ipsum esse. sed de se potest habere non
esse. In deo autem idem est esse quod posse. Unde quod
deus est ideo potuit esse. et quod potuit esse ideo
est. Et sicut de vivere intelligitur quod posse. et vel-
le quod posse. Et sicut esse dei est infinitum si-
ne mensura ita et suum posse. Et omnia quae
dicta sunt de esse dei et de posse dei. Ideo pos-
se dei est primum et eternum. incommutabile. et infini-
tum elongatum a non esse et a non posse. et
ab impotencia. et ideo est omnipotens. Et inde
sequitur quod deus non potest non esse. nec potest
non vivere. quod idem est in deo vivere quod posse**

posse
dicunt
esse et

viue. Nec deus p̄t nō intelligē. q̄ idē
ē i deo itelligē qd̄ posse itelligē. Ul-
terius sequitur q̄ deus ē purus actus
q̄ i eo idē ē ēē qd̄ posse. Sicut autē
in deo idē ē esse qd̄ posse. ita idē ē nō
ēē qd̄ nō posse ēē. et idē ē nō posse ēē
et impossib. ēē. Ita si deus nō ē deus
nō p̄t ēē. Ita de oībus. Ut si deus nō
ē bonus neq̄ iustus neq̄ pius et. nō
p̄t ēē bonus neq̄ iustus neq̄ pius et.
Et hoc confirmat. q̄ nullus posset ipm̄
facē bonū si nō ēēt bonus. nullus p̄t
sibi aliq̄ dare. nec ipmet sibi ipm̄ p̄t
dare ēē uel aliq̄. q̄ si sibi ipm̄ aliq̄ da-
ret seq̄ret q̄ i deo ēēt aliq̄ indigētia
salte ipius rei quā ipmet sibi dare
potuisset. et sic deus nō ēēt p̄fissim⁹
ut pbat̄ ē sup̄ titulo xii et ergo uel
totū habet uel ipossib. est q̄ habeat.

Quo itelligit q̄ de⁹ est om̄ps. xli

Sicut autē quō deus sit om̄-
nipotens. dicit q̄ oīa p̄t fa-
cere que potēcie sūt. qm̄ p̄t
se corrūpi posse i nichilū redigi pos-
se deficē. arguit ipotēciā et nō pos-
se magis q̄ posse. Et ibi itelligit ip-
tēcia p̄ potēciā q̄ quāto plus aliq̄s
habet tale potēciā. tāto auersitas
et pueritas i illo sūt potēiores. et
ip̄e i eis ipotēior. Om̄ia ergo illa p̄t
deus et sola q̄ posse potēcia ē p̄mo
magis ab eius potēcia p̄dā remo-
ueni. ut deus nō ē nō om̄ps. nō iustus
et sic de alijs. ut oīa i firmitate debi-
litate uel maliciā aut ipotēciā indi-
cancia. *Et per itelligē a sape pbat̄ i deo
ēē posse et plenitudo potēcie. ti. xli.*

Ouia autē cōclusū ē q̄ itelli-
gē et nosse seu sape dei et
eius posse seu potēcia idē
sūt qd̄ suū ēē. ideo nichil magis nich-
il melius ē i eius itelligē seu nosse
q̄ i eius posse. Et q̄ ergo optimā
ab eius sapiā itelligit totū hoc iux-
eius potēcie plenitudinē q̄phendit
et totū i suo ēē gcludit. Nam si ali-
q̄ q̄ ad p̄fissim⁹ sūmitatē itelligit
qd̄ nō realit̄ habet i seip̄o. iā lacius

se extendet p̄ sapiā. q̄ p̄ potēciā. et
vna et eadem res ēēt seip̄a maior
et seip̄a minor qd̄ iplicat. Si igit̄ deus
itelligit aliq̄ de plenitudinē potēcie. qd̄
habe nō posset magis erit aliq̄ i eius
itelligē seu nosse. q̄ i eius posse. quor-
vniq̄ nichil aliud ē q̄ ipm̄ esse. Er-
go vni et idē ēē seip̄o maior et seip̄o
min⁹ qd̄ natā nō patit̄. Sed cū itelligit
dei itelligit oēm gradū potēcie et p̄
sequē oēm posse et plenitudinē po-
tēcie. Et silē argumētū p̄t fieri de ple-
nitudinē oīs p̄fissim⁹. sequit̄ ergo q̄
deus nichil maius nichil melius se-
ip̄o p̄t itelligē. et q̄tq̄ p̄fissim⁹ p̄t itelli-
gē hoc totū habet. *Et equis per posse
et ex plenitudinē potēcie pbat̄ plenitudo
sapie. et etiā oīs perfectio. ti. xli.*

Sicut autē ex plenitudine sa-
piēcie gcludit plenitudo po-
tēcie. ita ex plenitudinē po-
tēcie gcludit et pbat̄ plenitudo sa-
piēcie. Et ideo q̄ ubi ē plenitudo sapiēcie
ibi nō p̄t deficē p̄t. pone. Nā si aliq̄ defi-
cēt ex plenitudinē sapiēcie qd̄ habet posset
et deficēt eius potēcia qua id habet
nō posset. Ideo si ē sūma sapiā i deo se-
quit̄ q̄ ē etiā i eo sūma potēcia. q̄ i
eo nō est q̄posicō. sed vni ē aliud. Et q̄
formit̄ p̄t dici de plenitudinē bonitatis
veritatis pietatis. Vbi ergo ē plen-
tudo potēcie. ibi ē oīs p̄fissim⁹ et plen-
tudo om̄i bonorū. *Et non p̄t ēē nisi
vni om̄ps. ti. xli.*

Ouia autē vni om̄ps. ti. xli.
Vere om̄ps ē oēm gradū
potēcie habet. Ergo sine diffi-
cultate p̄t facē qd̄ nullus alius p̄t et
ut nullus alius possit aliq̄ et ut statim
p̄dant oēs corū potēcias. Alii vero nō
ēēt om̄ps si hoc nō posset. Ergo sequit̄
q̄ nullus talis ē om̄ps qui p̄t fieri mag-
is potēs. Sicut ergo om̄e qd̄ ē cūtra de-
ū p̄t redigi i nō esse. ita etiā i nō posse.
Sequit̄ ergo q̄ vnus solus ē om̄ps qui
nō p̄supponit nō ēē sed habet esse eter-
nū et imensurātū. Si em̄ ēēt duo o-
m̄potētes. tūc vnus posset aliū destru-
ere aliā nō ēēt om̄ps. Et si posset a-
liū destruere tūc ille q̄ destrueret nō ēēt
om̄ipotens

q̄ nō posset resistē potēcie alijs. Regē
q̄ nō est possib. ēē nisi vnū oipotētē
videlicet deū vnū et eternū. Epulo

Et p̄dictis quā p̄dōr. xlv.
possum? q̄cludē q̄lit ēē mū-
di qd ē q̄si corpus qdā di-
uisū, distinctū et ordiatū p̄ quorū qd-
sent nos ascendē ad aliud ēē et ipm
nobis manifestauit a quo totū ēē mū-
di ē p̄ductū de nichilo de nouo. Et in
p̄mo ēē natio iuēim? existē omēs q̄-
tuor gradus. s. ēē viue sentire et itel-
ligē seu liberū arbitriū. et vltm iue-
nim? ipm posse qd nō facit gradū sed
fundat omēs gradus ac etiā icludit
i omibz gradibz. Et sic iuēim? ifalli-
bilē conditorē mūdi ēē viue sentire
itelligē velle et posse. et q̄ oīa sūt ei
idē qd ēē. Et vltm iuēim? p̄prietates
ac condicoēs et nobilitates dīni
esse. q̄lit sit ēē icreatū p̄mū sēpiter-
nū icōmūbile icorruptibile icreatū
eternū rē. Et oēs iste p̄prietates cōue-
niūt eglie alijs. qm tale ē suū viue
suū itelligē suū velle suū posse sicut
suū esse. Quāvis aut oīa quēniāt
deo p̄ suū ēē tamē magis appropiate
aliqua quēniūt ei p̄ viue aliqua p̄
itelligē aliqua p̄ velle aliqua p̄ posse.
Vt p̄ viue q̄ ē imōilis. p̄ itelligē sa-
piens sciens verus iudex. et p̄ velle q̄
ē bonus iudis benignus scūs rectus
iustus liberalis. p̄ posse q̄ ē om̄p̄s. Sic
ergo p̄mo agnoscit deū ēē viue sentire
itelligē velle posse. et p̄ ista postea cog-
noscam? quēniūt ei omīa alia. et oīa
icludūtur i suo ēē. Cōiūge ergo vnū
cū alio et compa adiūce sil et itelli-
ges mirabilia de deo. Verbi grā. cō-
iūge itelligē cū posse et velle q̄ tāti
ē suū posse q̄ntū ē suū velle et suū in-
telligē et euerfo. q̄ oīa vnū sūt et
idē qd ēē. Et sic habebis maximā sciā
de deo. **Hic oñditur et pbat quōd**
p̄ductio mūdi a deo facta de nichilo
nobis iā certa. manifestat et arguit a
liā p̄ductionē sūmā et occultā a et
nā m deo que est de sua p̄p̄ia natura

et suo p̄p̄io esse. in qua p̄duat de
te deo. et per quā oñditur sūma tri-
nitas m deo. titul? xlv.

Postq̄ p̄ ēē mūdi p̄ quorū
gradus diuisū et ordina-
tū p̄ exp̄ienciā nobis ma-
nifestissimū ascendim?
ad videndū et cognoscendū ifallibili-
ter aliud ēē qd erat occultissimū qd ē
sūmū et ifinitū. et cognoscām? ifalli-
bilē q̄ totū ēē mūdi est p̄ductū de
nichilo de nouo ab illo esse sūp̄mo et
q̄ est q̄ p̄ctus et nichil resprū ifi-
nitatis et imēsitatis illi? eterni ēē
et sic p̄ osequēs manifesta ē nobis
vna p̄ductio q̄ erat nobis occulta. s. q̄
p̄ductio mūdi de nichilo facta ab illo
ēē eterno imutabili qd est deus.
Postq̄ ergo illa p̄ductio est cognita
nūc vlti laborandū ē forcius si per
istā p̄ductōnē p̄ dei grām nobis
manifestatā potim? ascendē ad cog-
noscendū et videndū aliā p̄ductio-
nē excellētiorē nobiliōrē et altiorē
q̄ sit ista. vt ascendam? de gradu i
gradu et de vna p̄ductōe ad aliā
sicut de vno ēē ad aliud ēē. Vnde pri-
ma p̄ductio nobis cognita facta est de
nichilo et de nō ēē. et ē nobilis excel-
lens et potēs. et manifestat nobis
excellētā potēciā sapiām et bonita-
tē dīni ēē. sed sine cōparatōe aliq̄h. no-
bilior excellētior melior altior dig-
nior et maior ē p̄ductio de ipomet
dīno ēē et etno et ifinito excellētis-
simo q̄ p̄ductio de nichilo et magis
radicalis et nālis ipi deo. et de tan-
to de q̄nto ēē dīnū et etnū distat a
nichil. Sicut homo artifex p̄ducit domū
i q̄ntū artifex et nō i q̄ntū hō de aliē natā
a se. et etiā p̄ducit hōiēm sibi silēm.
viuētē de sua p̄p̄ia natā et sba i q̄ntū
homo et nō i q̄ntū artifex. sed nobi-
lior et altior et magis radicalis et
quēniēs hōi i q̄ntū homo ē p̄ductio
qua p̄ducit homo. q̄ illa quā p̄ducit
domus. Quia i vna p̄ducit homo
de hōiē viue de viue et de p̄p̄ia nā

et nō de aliena. sed t alia nō pducitur domus de hoīe sed de cūca natura ab hoīe. Cōformit̃ cū deus qui ē ipm̃ eē etnū pduxit totū eē mūdi tamq̃ artifex nō de pprio eē nec de ppria natura sed de nichilo. qd̃ īfinitū elongat ab eo. Si aut̃ pducit alter alterū. nōne ista pductio erit excellētissia qua deus viuus pducit dū viuū de sua natā gloriofissia. Artifex em̃ nō pducit de sua natā ppria aliq̃ cōueniē. Nōne em̃ ista pductio erit magis radicalis natural̃ et quēntes deo īgnitū deus et maxie ppria. Hoc ergo nūc īuestigandū. an sicut deus īgnitū artifex pduxit mūdū de nichilo. ita īgnitū deus pducit de sua ppria natā de suo pprio esse alterū aliq̃. Et sic p vna pductionē possum̃ arguē alterā eē de natāte. sicut p vna eē arguitur aliud eē de natāte. *hic ponitur rōs pbates pductō esse in deo de sua ppria natura. titulus xlv.*

cōueniēs

Quod aut̃ ī deo sit pductio de sua ppria natura de natāte et nō possit aliē eē. oñdit̃ multis rācōibz. et hoc opando artificialē ad naturalē. Vno sic. pductio q̃ quēnt deo īgnitū deus est. ē magis deo q̃ pductio q̃ quēnt deo īgnitū artifex est. sed pductio q̃ pducit deus de deo et de pprio eē dei quēnt deo natāte īgnitū deus ē. et pductio qua pducit mūdus de nichilo a deo ē quēntes deo artificialē īgnitū artifex ē sed cum ponit deus vtrā q̃ fecisse cū sit deus omps. sequit̃ q̃ pductio qua pducit deus de deo et de ppria natā dei ē magis quēntes deo q̃ pductio qua pducit de nichilo mūdus. Vnde prima ē gnālis radicalis ppria īntēsa. et alia ē artificialis et extrinseca. Si ergo pductio q̃ mūdi quēnt deo existat in re et hī īgnitū deus ē. tūc illa q̃ magis deo quēnt maxie hoc q̃ deus est etiā *etā* existit. q̃ illud qd̃ magis deo

quēnt hoc prius existit. Itē q̃ homi magis placet q̃ natāle pducit et hoc magis diligit q̃ q̃ artificialē. q̃ magis diligit q̃ de natā sua gnāuit q̃ sibi filiē ī natā existit. q̃ domū ul̃ aliā rem artificialē pductā. q̃ nō ē de natā sua. sed aliena. et sine opacōe nūc diligit rem pductā de natā sua. q̃ rem pductā p artē nō de natā sua. Itē magis opacōbit deo natā si pducit naturalē aliq̃ sibi filiē de natā sua qui sit deus. q̃ pducēdo mūdū p artē qui nō ē de natā sua sed de nichilo et nō ē deus. Itē si deus voluit pducē aliq̃ de nichilo. ergo multo magis voluit pducē aliq̃ de seipō. et hoc est deus si potuit. sed pbatū ē q̃ potuit vtrūq̃. ergo q̃ pduxit mūdū de nichilo etiā pduxit deū de se et de sua ppria natā. Vnde postq̃ pduxit mūdū signū ē q̃ ī ipō opacōuit. q̃ si nō opacōisset. tūc nō pduxisset. Ergo multo magis opacōuit ī pducēdo deū de seipō q̃ mūdū de nichilo. q̃ excellētissia est pductio vna et īmita respēu altī. et hoc ideo q̃ q̃nto magis res ē pducēti filio. tāto magis opacōet ei. q̃ paup̃ magis gaudet in filio pducto. q̃ ī domo fca p ipm̃. Cū ergo magis sit desiderabile et delectabile deo pducē de sua ppria natura q̃ de aliena. ideo ē melius et magis credendū q̃ ip̃e de seipō et de ppria sua nā pduxit pprio deū et postea mūdū. q̃ illud q̃ sibi magis ē delectabile et amabile et q̃ sibi magis quēnt hoc magis fecit. q̃ ip̃e habet actū qd̃ nūq̃ vlt̃ ē vt pbatū est. Et si vlt̃ et nōn p̃t tūc erit īfinita īfinita et īpotēcia. qd̃ absurdū ē ī deo cogitare. q̃ cōtinue ītellegēt se nō posse metnū qd̃ desideraret et ergo ibi eēt etna īfinita. Et exinde sequitur etiā q̃ si deus ī se habet etnā disciplinā q̃ nō opabit̃ nec pducet aliq̃ de nichilo. q̃ nichil p̃t pducē nisi p opacōciā. ergo sequit̃ q̃ mūdus nō ē et tūc hoc est falsū. Sic ergo cludit̃ q̃ si deus nō pduxit aliq̃ de natā

sua qd nichil ē pductū i esse. **P**otē de
us oplacet i pductō creaturis sibi ma
gis siles. et quāto sūt sibi magis siles
magis oplacet. ergo sequit̃ qd sūme
oplacet in pducendo aliqū sibi silem
in natā et sba. sed nullus p̃t eē sibi
siliis neq; oformis sūme. nisi sit de sua
ppria fōstia et natā et de suo pprio
esse. qd oīs creatura ē pducta de nichilo
et ideo nō p̃t eē deo sūme siliis et ofor
mis. Et qd natē ē in deo eē sūmā qpla
cētiā et ultimū gradū oplacētiē qua
nō possit cogitari maior. ergo natē
ē qd deus habeat aliqū aliū pductū
de sua ppria natā sūme silem et cōfor
mē sibi. vel ei deficiet sūma placētia
qd est ipossibile. **P**otē de op̃lacētiē i socia
te et gaudet qd aliē nō pduxisset mū
dū de nichilo. sed si deus cōplacet i so
ciatē aliā ab ipō pducti de nō eē. ergo
sine op̃acētiē oplacēbit i societate alius
pducti de sua ppria sba et natā qd sit cō
formis ei. ergo natō habet societate
pductā de sua ppria sba et natā ut ei
nō deficiat sūma oplacētia societatis
sū cōformis. **A**te deus ē realissimē i fin
tus i finitē ṽtutis i finitū vigoris. et sū
ma nā ē sūme actiua et sūme i actu. er
go natō sequit̃ qd i eo sit pductio i finitū
ut sit i eo pductio sūma qua nō possit
cogitari maior. ut pductio scdm totum
sūū vigore et totā suā ṽtutē sit natā
aliq; qd sit i finitū aliē eēt otiosus scdm
suā naturā. sed pductō mūdi cū sit de
nichilo et finita ē pductō qd ṽm p̃tūti
et centū res p̃tū i finitatis dei. et est ipos
sibile qd i finitū i actu possit pducā de
nichilo. qd si possit sc̃t̃et qd si possit eē
duo dī contrarij i finitū actu qd ē ipos
sibile ut pbatū est sup̃ titulo xiii. ergo
natē est qd pducit i finitū de natā sua
sba et de suo eē i finitū. **V**nde postq;
i deo repit̃ pductio natē ē qd i ea sit sūma
pductio qua nulla possit itelligi ma
ior. et ista ē pductio talis i finitū sicut
ip̃met ē. et hoc nō p̃t eē nisi pductio
sue ymagis. **P**ostq; ergo pduxit fin
tū de nichilo. natē ē qd p̃mo pduxerit

infinitū de semetip̃o ut sit i eo plenitu
do pductiois. Et ista ē plenitudo nālis
et nō artificial. et ideo ē natā ut pba
infm̃ h̃. **S**ic ergo cōpando pductio
nē artificialē ad nālem repit̃ qd ip̃os
sibile pductionē artificialem de nichilo.
esse primā. p̃mo natē ē pductionē nā
lem p̃cedē artificialem et pductū scdm
naturā p̃cedē pductū scdm artē. Et sic
p pductionē mūdi de nichilo scdm a dō
manifestat nob̃ alia pductio i deo. qd
ē de suo pprio esse. **Q**uā p pduc
tione qd repit̃ in eē pducto de nichilo
p̃t pbat̃ pductio dei de deo m. xlviii.
Quāterius possum̃ idē p̃bare p
pductiones reptas i creatu
ris arguēdo p illas pductō
nē eē i deo. **V**nde cū in hoīe qui ē i q̃
to gradu scale natē. et qui plus app̃i
quat deo qd alij gradus reptant̃ due
pductiones. scz vna nālis et alia arti
ficial. qd homo pducit hoīem de hoīe
nālit̃. et domū p artē et nō de hoīe s
de aliena nā et sic artificialē. quare
ergo i sūmo deo qui dedit hōi hoc non
erūt due pductiones scz natural et ar
tificial. **S**ed i deo repit̃ pductio ar
tificial. s. pductio mūdi de nichilo.
ergo etiam erit pductō nālis i qua p
ducet deū de deo. **S**ed ista ē occultissimā
qd deus ē occultissim̃ et pducti ocul
tissim̃. **A**te totū eē mūdi ē a nichilo
pductū p deū. sed q̃libz res creata nob̃
nota pducit natālit̃ suā ymaginē cō
tinue et itessant̃ ut sol suū radū qui
ē ygo sol. et ignis calat̃ qd ē p̃p̃o ei. et q̃libz
alia res pducit suā yguē si cōformē ut
patet i sp̃enilo. **E**rgo q̃re sile deus qui
dedit hoc alijs rebz nō pducet suā na
turale ymaginē de seip̃o cōtinue et i
tessant̃. **S**ed cū deus sit itelluālistim̃
sp̃ualissim̃ simplicissim̃ ut pbatū ē
sup̃ ti. xxxij. optet et natē est qd ymago
dei pducta natālit̃ ab ipō deo de seip̃o
et de natā sua itelligēs sit sicut ip̃e
Si enī deus de nichilo pducit res cor
pales viuētes et itelligētes. ergo q̃n
tomag̃ ymago pducta sine op̃acētiē

de sua ppria nata et emanata de
sua sba erit vinctus et intelligens. pmo
natē ē qd sit ei equalis et totalr gforis
et nō mōr eo. qd de ipomet oit tūq
radius et splendor et figa seu ymago
sue substantie. *Quidē pbatur ex ple
nitudine iocunditatis que non p̄t deficē
ubi est ois perfectio. Tūc 9 ely.*

Quia autē nichil melius nichil
dulcius nichil amabilius
sūma iocunditate. ergo ne
cesse ē i deo eē sūma iocunditate qua
nō possit eē maior cogitari sed sūma
iocunditas nō p̄t eē sine societate alti
sūme sibi filis et cōformis i qua sit ve
rus amor et vera dilao et tātus amor
quo nō possit cogitari maior. *Quē em
iocunditas sūme solutio. Si autē deus
pducit aliquē aliū de sua sba qui sit
deus pfrus sicut ē ip̄e. erit ibi sūma
iocunditas sūma soaetas sūma dilao.
qd diliger alterū a se pductū de sua nā
i finitū pductū diliger ip̄m pducere i finitū
hic est sūma dilao ex pte utriusq. p qns sū
i finitū iocunditas. Si autē deus creat
societate sue natē tūc creabit sūma io
cunditate quā nō p̄t habē cū creatura
de nichilo fā. Ergo ut i deo sit plena
iocunditas natē ē qd pducit aliquē alte
rū de suo pprio cō quē diligit sicut se
ip̄m. et a quo diligit i sūmo. Qd si nō
p̄t tūc p sua ipotētiā pnat i finitū io
cunditate quā nō p̄t habē qd nō p̄t pdu
cē de sua ppria nata aliquē sibi gfor
mē. et tūc ē deficiōsus i sua nata qd
nō p̄t illud qd ē sibi melius et dulci
et amabilius. sed oīa ista absurdissā
sūt. qd iā totū fuit pbatū et declaratū
i grū. qd deo nichil p̄t deficē qd ip̄e ha
bet ab etno oīe gplemētū i seip̄o. et
p qns sūma iocunditate. *Quē dare**

*et plenitudine dandi manifestat in deo et
pprio pducto de suo et i finitū sūma. ti. l.*

Quoniam autē dare est deo nā
lissimū et sūme ppriū. ideo
p naturā ipius dare tūq
p illud qd deo sūme quērit potē pba
re i deo esse sūmā et etnā pductionē

et sūmā tinitatē. Sed tamē oportet pmo
pbare qd de nata dei sit dare. Hoc autē
ōndit pmo p mūdi pductionē qd de
i pductioe mūdi cuilibz rei dedit suū
esse gpletū iuxta suā naturā et scdm
suā capacitātē. et quālibz impleuit scdm
qd capere potuit. licet nulla creaturū
sibi aliq dederet prius. Qd nō fecisset
nisi eēt de nata sua dare. Qd hoc oī
dit et pbat p modos dandi. qd ip̄e deus
dedit singulis creaturis que dedit ut
et ip̄e alijs daret. Et hoc oīdūt res ab
ip̄o pducte qd qnto maiores et dignio
res sūt et supiores tāto magis dant et
nichil recipiūt. Ut videm qd corpora ce
lestia qd gntue et incessant dant et ifluūt
i ista iflora et nichil recipiūt ab eis. et
tamē nūq diminuitur nec decrescūt i
dando nec vniq cessant dare ut sol ces
sant suas dat influētiās suū lumē et
suū calorem istis ifloribz nec vniq sub
tingit suā ifluētiā. Tercio hoc pbant
et oīdūt elementa que a deo in esse
sic sūt pducta ut et ip̄a singul creatu
ris se dent ut ex ip̄is cuilibz rei eēt
nata gferat. Quarto hoc etiā pbant
res ab ip̄is elemētis i esse pducte ut
arbores et herbe et folia et frūs. et ea
dant herbis et brutis ad gferuādā vi
tā corū. et nō solū dant illū illud qd p
ducūt i eē pmo seip̄as ut trūcos et pal
mites et rādices ad calefaciendū et ad
domos edificandū ac alia nāa fāc
dū re. Et in hoc oīdit qd sūma nobi
litas ē dare. et p qns i deo cū sit nobi
lissimū et creator oīm est ip̄m dare
i sūmo gradu. qd etiā int hoīes nobi
liores quāq magis dant qd min⁹ no
biles. Sic ergo gcludē possum qd dare
ē deo natālistimū ppriissimū et que
metissimū. Et qd idē ē deo dare et eē
qd alias eēt i deo quāctio diuiforū. qd ē
ipossibile ut pbatū ē sup tr. x. Ideo si
cū eē suū ē infinitū sine mēsurā ita
tota nata sua ē dare. et i finitū clon
gat a nō dare. et p qns sequit qd nichil
possit nisi totū det nec possit deficē
nisi totū det. Ideo natē est qd sit i finitū

22
20

dans et infinitus recipiens seu comens
ut non possit cogitari maior et sit eter-
nus dans. Non autem posset esse talis.
si tamen aliquanta parte sue se et naturam daret
aliam. quia tunc daturum esset finitum. Optet ergo
quod det et recipiat totam suam naturam et substantiam
infinitam. et totum suum esse excellentissimum et
nobilissimum unum alium. ut scilicet sit alius ab
eo productus eque nobilis sicut ipse pro-
ductus. qui sit per omnia equalis sibi ita nobi-
lis ita magnus et infinitus sicut ipse
in omnibus personis. Et quia maior est datio
actualis quam potentialis et intrinseca quam extrinseca
et spiritualis quam animalis. et de propria natura
quod de nichilo producta. ideo natura est quod deo
sit ab eterno talis datio et per omnes produc-
tio consubstantialis actualis et eque nobilis
sicut est productus. Nam dare quod sit ex parte
dei creaturis dum dat esse creaturis ex
nichilo est quod purius et nichil respicit
finitatem hominitatis et imensitatem sue. unde
de maiori dare quod potest esse est quam dans comen-
sat totam substantiam suam et naturam aliam. Nisi er-
go det totum suum esse ut alii habeat sicut
ipse cum esse dei sit indivisibile nichil dat
de suo proprio. nec dat quod est melius. immo
retinet sibi totum. et ideo avarus est et
summe retinens et non dans quod est contra
dei naturam. Nec sufficit dare tale esse
sicut daturum est creaturis. quia ipsum esse crea-
turarum est de nichilo et vertibile in nichil.
Ideo non potest esse summum daturum. Sic ergo vel
deus non est deus. vel natura est quod det totam suam
naturam aliam ab ipso producta de seipso ut
nichil habeat quod non sit generatum et daturum.
Et hoc est summe magnificentie et summe
gloriosum nichil habere neque velle habere quod
non sit alii generatum. Et sic probata est eterna
productio dei de suo proprio esse. **Ex p.**

**Dicitur ostendit summa trinitas personarum in
deum in summa unitate unius esse simplicissi-
mi et indivisibilissimi. titulus li.**

Et quia dare non potest esse sine recipere
neque dans sine recipiente. ideo
necessario in eo deum et in na-
tura sunt duo. scilicet unus dans et alii reci-
piens unus productus et alii productus
Et quia esse dei est infinitum indivisum et summe

simplex impartibile non habens partes. ideo
non potest una pars dari et alia retineri. si
totum esse nature est ut det et recipiat et totum
esse recipiat. idcirco totum dat et totum re-
tinet. Persona dans et persona recipiens
habet idem esse indivisibile ac reale unum
namque unum. una et eandem substantiam simplicis-
simam in nullo differunt. nisi quod unus est
dans. et alii recipiens. hic habens esse divinum
a seipso. ille ab alio. unus productus alii
productus. Et quia dans igitur dans non
est recipiens. nec recipiens igitur recipiens
est dans. nec productus est ipse productus. im-
mo natura duo realiter distincta. ideo in
eo deum invenimus duos realiter distinctos
ita quod unus non est alius habens idem
esse et totum esse divinum. Et quia totum esse divinum
dat et nichil retinet. qui recipit. ideo
natura est ibi summa coequalitas summa
conformitas summa consubstantialis germani-
tas et inseparabilitas. et hoc ex summa
generabilitate. et per omnes est ibi summa coe-
ternitas et summa et eadem personarum. et nich-
il plus in uno quam in alio de personis. Nec ideo
unus maior quam dans et alius minor quam
recipiens. quia idem esse est in ambobus. Ideo sunt
unum esse. substantiale et naturale. et per omnes
est unus deus tamen. et non sunt duo deum. quia
non habent in se nisi unum et idem esse. immo et indivi-
sum. Itaque nec unus est per seipsum divinationem
nec alii posterior. quia licet unus oriatur et
productatur ab alio. tamen filius sit ab eterno. quia
ab eterno et sine initio deus est dans quia sua
natura est dare et ideo ab eterno et sine initio
est alius recipiens in eadem natura. quia ab eterno
continue et semper est dans et recipiens
filius. nec potest separari. Et ideo istud da-
re et istud recipere est sine initio et sine
fine. et semper est unus dans et alius
recipiens nunquam desinens. quia si desineret esse datus
et productus desinere et recipiens. **¶** Ceterum
cum dei adiutorio invenimus unam productionem
in natura divina. que quidem productio
est naturalis et natura siue per modum nature.
Et quia deus est spiritualis et intellectualis
nature et totus. spiritus et nullomodo
corpus. nec res corporalis. ideo natura
est quod producat et det naturam suam

alia scdm modū natē itellaiāl et spi-
 ritual. Et qz i oī natā itelligibili est
 itellaiūs et volūtas liberal et nō natā
 et opat libere et nō de nātate. ideo
 necesse ē qzōs pductio qē i dīna nā
 sit p modū itellaiūs et sit nālis et
 natā. vel p modū volūtatis et sit li-
 beral. Nec sūt alij modi pducti nī
 isti duo. pma aut pductio i eē dīno
 ē nālis et ideo p modū itellaiūs et
 sic natā. Vnde deus itelligēdo suū
 eē et suā sbām pducit natō suā pma-
 gīnē et figurā suī eē et sue sbe. sicut
 sol radiū et gīcat iarsue ymagi to-
 tā suā sbām. Et qz pductio ē p mo-
 dū nē ideo vocatur gnācio. Et qz
 pductus ē eque nobil et p se subsis-
 tes sicut pductēs et ē perfrā ymago
 pductēs ideo vocat filius eius et
 pducens vocat pater. Et qz pī pdux-
 it filiū itelligēdo se. ideo filius vo-
 cat verbū pīs. Et qz illud qd pdu-
 cit p modū itellaiūs vocat verbū
 itellaiāle siue noticiā sū sapiā iō vō p
 mago et verbū et sapiā pīs. Et qz
 quilibz ē p se subsistens et natā itel-
 laiālis et rōnal ideo vterqz vocat
 psona. Et sic sūt due psonē i dīna
 nā p vnā pductionē coeāles coom-
 mōtētes et coetne. Nec pī eē nisi
 vna pductio i deo p modū nature
 et p vnū modū. qz deus pducit nā-
 liter tñ qntū pī et scdm totā suā
 virtutē. Et ideo qz ē actus purus et
 ifinitz actiūs. totū qnt pī p mo-
 dū nē pducit vna vice. Ideo nō pī
 eē nisi vnus pductus p modū nē
 qz i illo tinat tota pductio. Nec pī
 pī vltia pducē p illū illū modū qz
 pducit hīqz potuit p modū natē
 et suffiat ei vnus pductus et vnū
 filius et vna pductio p illū modū
 qz pductus est ifinitz et pductio
 ifinita. Et sic nō pī eē nī vnus filiū
 vna ymago vnū verbū et sapiā
 patris. **¶** **¶** **¶** ductō per mo-
 dū itellaiū et naturē iā reptā māifest-
 tat nob de nātate esse in deitate esse ali-

quā pductor p aliū modū. s. p modū
volūtatē et libertatis. a. lū.

prius. verbum notat ipm tanq filitudinem
 expressiva et intellectualis. et filius tanq
 filitudinem p se subsistere et conaturali-
 te. Ideo pductus p modum voluntatis
 et libertatis vocat donum amor carit-
 atis vel nexus vinculum et spiritus sanctus
 pater et filius. qz ista sunt voluntaria. Do-
 num notat ipm vt voluntarium donum
 seu datum. Amor nexus caritatis et vi-
 culum notat ipm vt donum voluntarium
 pmut et pmutum. Spiritus sanctus notat ip-
 su ut donum voluntarium pmut et p se sb-
 sistens siue ppositum qd id est. **E**rgo
 distinctos modos pducendi duos pduc-
 tos distinctos realiter qui sunt equeles i o-
 bus. qz hnt eandem nudam eternam et idem
 esse iduissum. Sicut enim filius e equalis p-
 oia pater nec vnus maior alio. ita
 spiritus sanctus e equalis p oia patri et filio qz
 pducit ab abobz tanq ab vno. Neqz
 e posterior eis ppter hoc qz e tertius. s-
 ab etno filii sunt. qz ibi no est ordo du-
 tioris. sed tm ordo originis. Ideo pater est
 pmut et a nullo recipit esse diuinum nec ori-
 tur ab aliquo. filius e secundus qz pmo
 oritur a patre no pmutate tps. Spiritus sanctus
 e tertius qz ab ambobz pcedit. Et tm oes
 tres equales sunt qz habet idem esse diuinum
 et eandem substantiam iduissam s- p tres modos
 qz pater tanq fons deitatis habet a se esse
 et p modum dantis tm. filius habet esse
 diuinum p modum recipiendi ab alio tm. et
 hoc p modum gnanis. et qz habet ha-
 bet tanq ei datum a patre. Spiritus sanctus h-
 diuinum e p modum pcedens seu pcedendi
 ab vtroqz ad modum voluntatis. ideo sua
 pductio vocat spiraco siue pressio. Et
 sic i esse diuino e vera origo. et vera dis-
 tinctio et tm idem esse. Nec tm e ibi pmutas
 neq posterioritas duracionis nec pcessiois
 sicut patet i sole. qz quous radius oriat-
 a sole tm no e prius sol qz radius. Et sicut
 de igne. qz lux splendor et calor oriuntur ab igne
 tm filii sunt. nec ignis e prior qz splendor s-
 et calor. Sic ergo pater et filius et spiritus
 sanctus equales sunt. Et pater infinitus. et fi-
 lius infinitus. et spiritus sanctus infinitus.

qz nate e q amor qui pcedit a patre in
 filium et everso sit infinitus. qz pater amat
 filium quantum pater et filius amat patrem
 quantum pater. et qz pater pater i infinitum. et filius
 pater i infinitum. igitur amor qui e spiritus sanctus
 est infinitus. et ille e tertia persona.
 et p qz equalis pater et filio in infinitum.
 sicut abo sunt infiniti. **E**rgo ergo glori-
 ro ordine dei auxilio iuvenim in esse di-
 uino duas etnas pductos indestinates
 et tres personas equales realiter distinc-
 tas. et tm no e nisi vna substantia vna
 natura vna esse iduissum infinitum i tribz.
Ergo homo pater induci ad concordandum qz v-
 na e eandem substantia infinita iduissa possit esse
 in tribz realiter distinctis. quous sit iaphet.

Quod ab homine. titulus liq.
 Vnde autem valde iaphetensi-
 bile e intellectuali humano qz vna
 eademqz substantia iduissa realiter sit i pluribz
 bus. ideo hic p aliqua ia nota nob
 i rebus creatis fiet manifestatio vt
 no videat ipossibile pmo valde possibile.
 Si e vna itata creata de nichilo fi-
 nita eadem spe. sed no nudum pater esse in
 pluribz realiter vt patet. qz vna natura
 humana e i pluribz realiter eadem spe vt
 in petro et iohanne. qre no dabimus
 vnu gradu maiore i vnitatem pater vel
 ipius ne create infinite et sine mesu-
 ra. vt s- ipa natura diuina infinita. itrea-
 ta vna natura iduissa realiter sit et pos-
 sit esse i pluribz personis realiter distinctis.
 Vnde maior vnitatis et pceptas post
 vnitatem i spe e vnitatis i nullo. Ergo si
 natura diuina iteata et infinita ascedit
 semp sup naturam creatam et finitam si-
 ne mensura. ita vnitatis ne infinite et
 iteate ascedit semp sup vnitatem ne
 finite et create et hoc sine mensura.
 Ergo postq natura creata eadem spe iuvenit
 realiter i pluribz et ei repugnare no
 pot qn hoc possit. ergo ipa natura infinita
 iteata eadem nullo iuvenit realiter
 i tribz et sibi no repugnat. Itē vbi
 maior vnitatis ibi maior pfectio ma-
 ior concordia maior pax. ergo int-

personas in diuinitate natio est quod sit summa unitas
qua non potest esse maior nec cogitari.
Et ita est quod sit una substantia natio in tribus numero.
Alii non esse maximam unitatem nec maiorem
quam possit esse aut cogitari nec maiorem quam
habeat personas creatas sicut in hominem
et hominem. et sic possibile est discordia
aut diuisione inter personas diuinas
sicut in homines vel possit intelligi esse
quod est impossibile. Sicut natio est ergo plu-
ralitate esse personarum in diuina natura summa
ita natio est esse unitatem substantie. Debet tamen
homo hoc credere licet non posset apprehen-
dere quod possit esse. Quia non sequitur quod si
non possit apprehendere ita quod ergo non sit.
Vnde aliqui homo multa cognoscit per
experienciam quam tamen apprehendere non potest per rationem.
Et corpus et anima que sunt valde diuisa
faciunt unum hominem hoc videmus sed quod
non hoc fieri potest non apprehendimus. Si
ergo est illud inapprehensibile quod sit.
et tamen homo per experienciam hoc cognos-
cit esse. quanto magis id quod per nullam experi-
enciam potest videri humanam. et tamen multa per
experienciam potest cognoscere. quod per rationem nul-
lomo potest apprehendere et euerse. Ut ratio
probat quod idem est in deo posse intelligere et
velle. et sunt idem quod esse in deo. et sic tria
sunt unum. et tamen hoc quod fieri potest nemo
apprehendit. Tantum autem est inapprehensibile
quod esse dei sit ratio. scilicet posse intelligere et vel-
le. quantum quod tres persone sunt una substantia et
unum esse. et tamen primum omnes concedunt.

**De omnia que probata sunt de pluralitate
personarum et unitate substantie in diuinitate per
magistram per verbum actiuum et passiuum hinc.**

Quoniam autem omnia predicta sunt al-
tissima. et nostrum intellectum super-
grediencia. ideo ut fiat nobis
aliqua proportionata debet declarari per
exempla que maxime sunt nobis familiaria
et cum quibus clericus habeat noticiam
a pueritia de verbo actiuo et passi-
uo. ideo per illa quilibet cognoscat de ipsis.
Et valde congruum ascendere ad intelligere
dum illa que dicta sunt. Et exemplum valde
conueniens et nos illuminans. Sicut se

habet verbum actiuum ad passiuum et e-
uerso. sic se habet in diuinitate pater ad filium
et euerse. quod pater est actiuum et persona ac-
tiua. et filius passiuum et persona passi-
ua. Sicut enim verbum actiuum est plenum
et perfectum verbum et a nullo alio verbo
oritur nec producit. quantum actiuum. primo
in seipso. ita pater in deitate est plenus de-
us et perfectus deus et a nullo alio oritur. et produ-
cit primo in prima persona et primum principium
in esse diuino. Et sicut verbum actiuum de
seipso habet plenam significacionem et suum
totum significatum ita pater in seipso habet
plenam deitatem et totum esse diuinum et totum
gignit in seipso. Vnde significatum suum
res significata verbi actiuum. Et sicut esse
diuinum seu substantia diuina. Et sicut verbum acti-
uum quous ex seipso sit perfectum et plenum
duxit ex seipso verbum passiuum. ita quod ac-
tuum oritur a nullo. et passiuum oritur ab
actiuo et non euerse et est secundum et non
est primum. et actiuum est primum et non secundum.
ita pater quous ex seipso sit perfectus et plenus
deus. producit tamen de seipso filium tamque passi-
uum et filius oritur a patre tamque a suo acti-
uo et non euerse. Et filius est secunda persona. et non
primo et prima persona et non secunda. Et sicut de
natura verbi actiuum producit suum pas-
siuum verbum ita quod impossibile est verbum acti-
uum esse quod producat passiuum verbum. et filius
sunt quod non est prius actiuum quam passiuum. quod
actiuum non potest esse sine passiuo. nec prius
est actiuum et postea passiuum. sed filius sunt
vel non sunt. Ita pater qui est totus actiuus
de natura producit suum filium ita quod impos-
sibile est deum actiuum esse quod producat primum
passiuum. nec est prius pater actiuus quam filius
passiuus. Itaque sicut verbum actiuum gignit
suo passiuo verbo dum ipsum producit quod
habet. scilicet totum suum significatum et quantum se
tenet ex parte rei significate et omnia sibi gi-
rat de proprio suo modo proprio et sua proprietate
per quam est actiuum quod suum primum modum non
potest mutare. et ideo filius verbum passiuum ha-
bet suum primum modum et suam proprietatem
quam non habet verbum actiuum. quod acti-
uum non est passiuum. nec passiuum est actiuum.

sed tamē oīa alia sūt eis qīa dempns
pprijs modis q nō pnt stare sīl i eodē
et ideo natē ē q sint duo verba nec pnt
ēē vnu verbū et tñ hnt vnu et idē
significatū et vna et eandē rē signifi-
cata. et nichil ē i actiuo qntā sit i pas-
siuo verbo sed alio mō. Et sicut verbū
actiuū et passiū sūt duo verba disticta
ppter duas pprietates distictas q nō pnt
ēē i vno sil. ita filius i dīno ēē p qm est
totus actiuus cōtat suo filio passiuo dū
p m pducit qm habet totā suā cēntā
et totū suū esse et qm se tenet ex pte
sui ēē et ēē dīni et oīa qntat. suo modo
ppter dempto solū et sua pprietate actiua
p quā ē p et sūme actiuus q hor qntat
re nō pnt. **F**ilius suus filius passiuus habet
suū ppiū modū et pprietatē passiua p
cōtāntē ppetati actiue ppiū quā pprieta-
tē habet non pnt p. Et ideo p nō est filius
et filius nō est p et tñ oīa alia sūt cōia
et oīa q sūt in pte sub mō actiuo et sub
illa pprietate pīnālī sūt i filio sub mō
passiuo et pprietate filiali. Et sic natō sūt
duo disticti p et filius ppter duas ppe-
tates distictabiles. **E**t sicut verbū passi-
uū p oīa ē egle suo verbo actiuo nō v-
nū est mai⁹ alio q i verbo actiuo repit
significatū et modus significandi ppiū
et i verbo passiuo sile repit idē signi-
ficatū et sūms ppiū modus signifi-
candi. Ita qfor mē filius p oīa est egl
pī nec vnus ē maior alio q i pte nō
ē msi ēē dīnū et ppiū modus et i fi-
lio idē ēē dīnū et sūms ppiū modus
ita q idē ēē ē sub duobz tñ modis egl
libz vtrobiqz idē ēē vtrobiqz ppetas nō
eadē sed cōtrespōdes et sic tantū ē in
vno sicut i alio. Et sicut nos videm⁹
q verbū actiuū iqnitū actiuū habet
suū ppiū casū. s. accusatiū et hor ē
sibi ppiū iqnitū actiuū et ideo nūq
qntat illū accusatiū suo verbo pas-
siuo. Et sile verbū passiuū iqnitū passiuū
casū. s. ablatiū quē nō habet
actiuū pmo isti casus sūt tgnitabiles
mī spā q ppiū quēntat p suas distic-

tas pprietates. Et tñ si verbū actiuū ha-
beat aliquē aliū casū vltim ppiū accu-
satiū. vt uel genitiū ul datiuū ul
aliū accusatiū ul ablatiū. q illū nō
habet tāq actiuū nec rōē ppiū modi
sui sed rōē sui significati et rei signi-
ficatē. **V**t verbi grā istud verbū actu-
so ppter ppiū accusatiū habet geni-
tiū vt accuso te sceler. et istud ver-
bū do habet datiuū vt do tibi filiū.
et doceo aliū accusatiū vt doceo te
gmatia hic ē aliū accusatiū et h
audio laōnē a mgro ē ablatiū. **I**deo sūt
hīz verbū passiuū eūdē casū quē habet
suū verbū actiuū vltim ppiū accusa-
tiū habet enā vltē suū ppiū ablatiū.
Et totū qm habet verbū actiuū vltim
ppriū accusatiū. hor totū qntat suo
verbo passiuo et sic pmo habet actiuū
postea passiuū. **I**deo dicit accusor te a
sceleris. filius dat tibi a pte doceor
a te gmatia. lectio audit a te mgro
logica audit a me lēntito. Et cau-
sa hui⁹ ē q hnt idē significatū et
eandē rē significat. et illi casus tenet
se ex pte significati et nō ex pte mo-
di ppiū ideo sūt casus cōēs. Ita qfor
mī i dēitate pī iqnitū pī et actiuus
habet aliqua quē sibi solī quēntat.
vt ēē ppiū phapiū nō ē alio ppiū
pio i dēitate esse a se et māsabilē.
ēē iproduitū et ēē ppiū psonā. silt
genemre. Et q ista quēntat ei p suū
modū ppiū iqnitū pī. nō cōtat ca-
suo filio passiuo pducto ab ipō. Et
sile filius iqnitū filius et passiuus.
habet aliqua q sibi solī quēntat vt
ēē pductū p modū nature et itellūs
natū ēē sedam psonā ēē pimaginē
ēē verbū ēē. Et q ista quēntat ei p
suū ppiū modū ideo solus habet. **E**t
tñ qm pī habet iqnitū deus et ex pte
ipius ēē et cēntie et oēs pprietates
quē quēntat ēē dīno totū qntat suo
filio. Et q cēntas oīpotētiā sūma
sapiā sūma bonitas veritas volū-
tas vita et mltā alia se tenet ex pte

et et eēcie et quēnūt pā īgnitū de
est. ideo oīa gēnt suo filio. et sūt cōiā
nō pūa. **P**reā sicut verbū passiū
q̄q̄ habet habet ut datū et receptū
et totū tñ habet sicut actiū. ita fi
lius q̄q̄ habet habet ut datū et recep
tū et totū tñ habet qd p̄. Et sicut si
verbū actiū eēt ab eterno natē eēt
etiā verbū passiū eē ab etno. ita
q̄ p̄ ē ab etno natē est filiū eē ab
eterno. Et sicut verbū actiū nō ha
bet nisi vñū verbū passiū nec p̄
habē aliud et illud ei sufficit. ita
p̄ nō habet nisi vñū filiū nec p̄
aliū habē q̄ ille sufficit ei. **E**t e
gic qualiter est magna similitudo int̄
p̄m et filiū ab vna parte. et ver
bū actiū et passiū ab alia parte.
ita q̄ mltū relucet nobis mysteriū
dinaz psonaz ī ista q̄parōe. q̄ vtro
biq̄ est vñū et idē cōe et due p̄p̄ta
tes. vt ī verbo actiū et passiū idē
significatū et duo modi. nā idē sig
nificatū itelligo dū dico amo et
amor sed duobus modis. silt ī p̄e
et filio. eadē eēcia que ē gis et duo
modi seu due p̄p̄tates. Et sicut
ī verbo actiū et passiū ē q̄parō ī
telligēdo p̄p̄tē filiū sicut verbū actiū
p̄ v̄tutē itelligēdo p̄p̄tē verbū passi
ū de natitate. Et sic habem⁹ exemplū
valde quēnēs et fāliare ad duas di
uinas psonas. Sed q̄ verbū actiū et
verbū passiū nō sūt res itelligētes
ideo nō pducūt amorē int̄ se. sed tñ
si verbū actiū itelligēt suū passiū
verbū ipm diligit tanq̄ suā p̄magi
nē et verbū passiū diligit suū actiū
q̄ ab ipō habet oīa. et sic eēt ibi similitudo
tercie p̄sone ī t̄m̄tate. s. spūs s̄c̄. q̄ acti
ū et passiū sp̄ sūt fil. et īsil pducē
rēt vñū amorē. **S**i tñ large possem⁹
q̄parē vñū īp̄sonale passiue vocis ipi
sp̄ritui s̄c̄. q̄ vñū actiū et vñū passi
ū pducūt ipm īp̄sonale. et ab eis p
cedit et sumit oīa q̄ habet. et ē t̄rtiū

verbū pductū ab eis. **V**nde caput vocē
passiua a passiuo. et significatōem acti
uā ab actiuo. et habet suū p̄p̄tē modū
et p̄p̄tate. et nō ē actiū nec passi
ū. **V**nde distiguit ab actiū et passi
uo q̄ sigt īdētinate sine certa p̄sona
et nūd. et tñ habet idē significatū. et
rem eandē sigt quā significat actiū
et passiū. **V**nde idē significat cū di
lego lationē et latio legit. ac legit īp̄sona
lit̄ sup̄tū sed tñ nō eodē mō et sic est
idē significatū et tres modi. et ideo
sūt tria verba disticta. **Q**ualis ē
p̄p̄logatio Titulus 10.

Ecolligētes ergo īgnali oīa
q̄ manifestata et reuelata sūt
nobis p̄ scalā q̄tuor gradū
natē. possum⁹ vidē qualiter p̄ q̄parōē
hoīs qui ē ī q̄to gradu ad alias res
infiores tres et ipōū ad iūte et hoc
sēdm quēnētā gnālē ascendim⁹ ad
agmōem vñū natē sup̄me et īfinitē
que ē sup̄ hoīem et q̄lis sit et q̄nta sit
et iūemim⁹ ī illa natā sup̄ma esse vi
uē sentire et itelligē aliud q̄ ī scalā
natē. **E**t ibi secim⁹ alia scalā ab ipō
eē īcipiēdo et p̄cedēdo ad alios gradū
et iūemim⁹ q̄ ī illa sūma natā q̄ est
deus m̄. idē ē eē qd vñū qd sentire
qd itelligē. **R**ursū iūemim⁹ illud eē ī
pductū nō acceptū sed eternū et q̄ ab
illo eē etno et ab eē etno et ab illa na
tura ē pductū totū eē mūdi et tota
scala natē et hoc de nichilo et de nouo.
Ite p̄ istā pductiōnē mūdi de nichilo
p̄inuētā ascendim⁹ ad vñā alia p
ductiōnē nobilissimā et eternā. et illā
q̄clusim⁹ eē q̄ eē ē de ipō eē dīno. p̄ quā
iūemim⁹ ī natā dīna duas psonas et
nas et dū de deo eē pductū et hoc per
modū nē. **R**ursus p̄ istā pductiōnē
quā iūemim⁹ ī naturā dīuina regni
mus etiā ibidē eē natiō alia pductiō
nē de eē dīno q̄ ē p̄ modū volūtatis
et libertatis p̄ quā pducit terna p̄so
na ī eē dīno. Et sic īgnali p̄ scalā
natē iūemim⁹ q̄tuor. s. eē dīnū. et

tres pductiones ipse est dñi. s. ipius
dei et tria pducta a deo. Prima pducti
o iuncta ē in pductioe mudi et de mudi
lo ex se. Et scda ē dei de deo mudi se et
ab eterno p modū nate. tertia ē pduc
tio dei de nā dīna p modū volūtatis
Et iste due sūt eterne et sine pncipio
et sine fine nūq̄ cessantes. Tria er
go sūt pducta. s. mūdus. filius. et
spūs scūs. et vñū pductū sūt pater.
Filius ergo ē a patre spūs scūs a pa
tre et filio. Et a patre et a filio et a spū
scō tamē ab vno mūdus ē pductus.
Ex istis oībus possum⁹ clūdē talē
diuisione i qua claudūtur oīa. De
q̄d est vel ē ab etno et a seipō. uel nō
ē ab etno nec a seipō. uel est ab eter
no et nō a seipō sed ab alio. In pma
pte diuisionis est p. i. alia pte mū
dus. i. tertia filius et spūs scūs. Et f
p istū pcessū lucem⁹ deū trīnū et
vñū. Vñū i ecēcia trīnū i psonis.
a quo oīa. i. quo oīa. p que oīa. qui
vñū bñdictus i scā. Sequit⁹ com
paratio hoīs qui est in quarto gdu ad ali
as ihoīas trīū graduū scōdū cōueni
ciā specialem. et de fructu qui inde
colligitur. Titulus lvi.

Considerata comparatō
hoīs ad alias res ihoī
res trīū graduū scōdū
cōueniēciā gnālē ex q̄
collais ē fructus iestābilis. Et q̄ est
adhuc alia quēciēcia et silitudo spe
cialis. ideo nūc cōsiderādū ē vnde ho
mo habet quēciēciā et silitudinē spe
cialē vltimū gnālē. pmo cū rebus q̄
sūt i pmo gradu que tñ hñt eē. scilicet
cū elemētis et corpibz celestibz. q̄ si
cut illa ordinata sūt mē se. sic homo
ē ordinatus i seipō. Quā i illis q̄ hñt
tñ eē nobiliora et digniora sūt su
pius et alius. et min⁹ nobilia et mi
nus digna sūt i ferius et i fima. ut
celū sursum et tñ deorsū. Et mē ele
mētā sūt. q̄ tñ min⁹ digna. ideo
i fima. et aqua q̄ ē dignior ideo

superior ē q̄ tñ. et aer q̄ aqua. et ignis
q̄ aer. Ita sūt i corpore hoīs caput est
supmū i altissimo loco positū nobiliss
simū et dignissimū mē mēbra exte
ora. et alia mēbra min⁹ digna sūt
i fima. ut pedes. Et sicut tñ q̄ i fi
ma portans oīa elemēta. ita pedes
sūt infima portantes alia membra. scdā
Sicut ergo mē elemēta. supius et i fe
rius. ita i hoīe. Itē sicut supiora cor
pa regūt i fima corpa. ita caput
et supiora mēbra vt manus regūt
i fima mēbra. Et sicut corpa celestia
vt sol qui i fluit oībus alijs cor
pibz. et dat eis lumē. et i fluit vitā
oībus corpibz viuētibz. collocat⁹ i
medio septē planetarū. et i fluit su
perius et i ferius sedens i medio.
ita i hoīe cor q̄ i fluit vitā et calo
rē natālē oībus mēbris collocat⁹
i medio. et ibi sedet. i fluit supius
et i ferius. Ecce magnā quēciēciā
et silitudinē. De cōueniēcia spā
li. hominis ad res sedi. qd q̄ hñt eē i vi

Huc autē nē tñ. ti. lvi.
tu homo habes magnā
cōueniēciā cū rebus sedi
gradus. scilicet cū arboribz et plātis
et herbis. Quia sicut semē et g
nū de quo pullulās arbor post cer
tū tempus apparet sicut natā illū
semīs et illius q̄m exigit. sic plā
ta serit⁹ et plātāt⁹ i tñ. et claudit⁹
p certū tempus tādē i ventre. ita
granū et semē de quo tu homo pul
lulas ponit⁹ et sciātur i tñ sicut
i agro et i ventre matris tue. et
ibi claudit⁹. Et sicut illud granū
siue semē de quo nascit⁹ arbor seu
plāta recipit matrem et augmētū de
tñ. s. ut exinde fiant radices. trū
cus et filia. ita illud granū de quo
tu pullulas recipit matrem et aug
mētū de tñ. s. de sanguine mēstruo
mlieris i ventre matris vnde mē
bra fiant et crescant. Et sicut de v
no grano modico et puo arboris

in quo nullo modo fere apparet diuersitas. si
similitudo magna exiit et pullulat tot
diuisa sicut sunt radices truncus cortex
medulla frondes flores et folia fructus et
semina. ita conformit de illo modico seie
pris tui in quo nulla est dissimilitudo nec
diuersitas exiit et pullulat tot diuersa
et mirabilia et inuicabilia membra quot
tu habes exteriora et interiora. sicut sunt ca
put oculi nares aures dentes lingua
digiti manus pedes etc. habes etiam interio
ra ut cor pulmonem epas stomachum intestina
renes ossa nervos et venas que omnia
exiit et pullulat de illo puo seie pris
tui. Ex quo tu potes concludere quod tu homo
es opus magni dei qui de ita modico
et puo grano tot diuisa et mirabilia me
bra extraxit. et quod ille idem qui in arboribus
ordinauit fieri tot diuersitates mirabiles
sicut radices truncus frondes illemet or
dinauit quod de ita modico grano pris
tui tot mirabilia membra et diuisa sicut
sunt in corpore tuo exiret. Quis ordinauit
quod tot partes et non plures et tales pullu
laret de illo puo et modico grano arbo
ris. et quod tot membra et non plura et talia
et taliter disposita et non alio modo. sic me
surata inter se sic proportionata in certa
mensura et certo modo et certo modo ex
irent de illo puo grano. ut due manus
et quatuor digiti et duo oculi et non plu
res nec pauciores caput altum etc. Quia
ista ordinauit et fabricauit disposuit
mensurauit collocauit et cuiuslibet offi
cium proprium tribuit. Nonne ille idem qui in
arboribus ordinauit. ita filii in hominibus.
Nunc patet tuus et mater tua formauerunt
ista membra. Nonne ipsis necessitatibus
et dormientibus formant membra. oculi
te. etiam multos ipsis nolentibus et non
cupientibus formant. Nunc etiam ipsis vo
lentibus non potest ignorare. Nonne tunc cla
rissime manifestat in formatore tui corporis
potentia imensa sapientia inestimabilis bo
nitas et benignitas inuicibilis tui crea
toris. qui sic potens et rationabilis cum
magna sapientia et benignitate omnia

membra tui corporis organificauit distinxit
et ordinauit dulci et insensibiliter inter
non sentiente super omnia corpora mundi ut pul
chre. Sicut enim homo qui prudenter agit
et operatur ille ordinate et sine impetu
facit illud quod intendit donec ad finem et
suum intentum perueniat. ita filii arbores
et plante operantur ad modum operantis ar
tificis qui rationabiliter operatur. unum post
aliud procedendo ordinate ac si cognosce
ret finem propter quem operantur. et sic producit
cor fructus et seia flores et folia propter
fructus. et quando fructus sunt maturi tunc ces
sant operari exterioriter. Et sicut arbores
plantant seia. crescunt. nutiunt. aug
mentantur ipsis necessitatibus. ita homo sicut
plantatur nutritur et quatuor ipso igno
rante. Bene ergo filius est homo arboris.
Et sicut nutrimentum quod habent arbores ca
piunt a terra mixta cum aqua. ita tota
magnitudo tui corporis venit de ipsa
terra mixta cum aqua. ita ut ex nutri
mento quod venit ex elementis ut aqua
et terra homo crescat augmentetur et
uiuatur. *De conuenientia hominis spali et
similitudine ad res cuius grandis et lumen.*

Sed adhuc homo magis est
filius animalibus brutis. Arbori
bus et plantis et maiorem
conuenientiam habet cum eis. Nam sicut illa
generant per coitum et masculum et femel
lam in utero et ibidem membra animalium
formantur. ita tu homo generaris per coi
tum et masculum et femellam in utero matris
tue. Et sicut animalia habent caput oculos
aures nares os linguam dentes cor epas
stomachum et alia membra. ita tu homo ha
bes omnia ista. Et sicut illa ambulant per
se de loco ad locum vident audiunt bi
bunt comedunt nutiunt digerunt egerunt
et cetera. ita tu homo habes omnia ista. Item
alia magna conuenientia. Nam sicut ar
bores plante et animalia omnia in terram re
uertuntur. ita corpus hominis reuertitur
in terram. ergo de terra sumptus est. Eadem ergo est
materia tui corporis arboris plantarum
animalium postquam reuertitur terram ad unam

et eandem materiā. **Qualis utili-
tas colligitur ex ista q̄p̄acōe sp̄ - ali. lxx.**

Quid aut colligere debemus ex
ista q̄p̄acōe et quēniēcia spe-
ciali hoīs ad alios gradus
q̄d significat oīa ista. **Hec special-
quēniēcia et similitudo arguūt et di-
cūt p̄mo q̄ vnus et idē artifex. vn̄
et idē dñs vnus ordinator ē hoīs et
aiālū et aliarū rerū et graduū a-
liorū. vnū galū et vna p̄uidentia est.
p̄do arguūt sūmā potēciā sūmā
p̄uidentia et sūmā bonitatē eiusdē.
Arguūt p̄mo vnitās artificis sūme
potēcis sūme p̄uidentis et optimi. **Nō
enī eēt tāta quēniēcia et similitudo ho-
mīs cū arboribz plātis et aiālū si
eēt duo gēlia in rebus duo itō-
res et duo artifices. nec opa plātaz
et arborū sic ordiāte p̄cederēt et age-
rent ad modū opm̄ hūanorū. neq̄
omēs assimilarēt nisi ille idē rege-
ret et dirigeret opa ip̄arū arborū et
plātaz qui dedit hoī rōem. Vnus
ē ergo qui dedit hoī itellm̄ et q̄
dirigit opa arborū que sūt ad mo-
dū itellctis cū i arboribz nō sit rō
neq̄ itellctis. sed multo fortis vnitās
matie et p̄ceptitas viuēdi tā hoīm
q̄ aiālū arborū et plātaz q̄ omīa
reuertūt i trā et p̄ q̄is de terra frā
sūt a p̄ncipio. sicut nix sup̄ta de aqua
q̄ reuertitur i aquā in gelu. et sal
filē. **Sed tñ nec homo seu corpus p̄
seipm̄ fāt ē de trā. nec tot spēs aiā-
lū frē sūt p̄ se de trā. nec tot spēs
arborū et plantaz fecerūt seipsas
de trā q̄ hoc opus ē opus artificis
hūis sapiām et itellm̄. Sequit̄ ergo
q̄ ē artifex vnus qui de eadē materiā
oīa ista fabricauit. q̄ si eēt duo
gēi nō quēntret i eodē mō fabricā-
di neq̄ formādi neq̄ eēt tāta simi-
do neq̄ eēt eadē mā q̄ vnus alteri
nō gēaret materiā. **Itē oīdit̄ et
p̄bat sūmā potēciā sūmā sapiēciā
sūmā bonitās sūmū artificis. qui de********

26 24
vna et eadē materiā tot inuābiles et
mirabiles ac diuersas res et spēs
p̄ducē potuit voluit sciuit et fecit.
**Vide quot spēs arborū herbarū plā-
tarū ac aiālū et tñ omēs de eadē
materiā. Sed multo mirabili⁹ ē de ma-
teria vili ac īfima et grossissā posse
et scire facere tā nobile corpus
sicut ē corpus hūanū q̄ ē capax
aiē rōnalis et itellctualis q̄ ē p̄ma
gō sūmū artificis. **Vide q̄nta ē distā-
cia int̄ corpus hūanū et terrā i no-
bilitate. Mayor enī ē potēcia et sapiā
posse de mā vili et grossa facē no-
bile opus. q̄ de materiā nobili facē
nobile opus. sicut enī maior subti-
litas ē scire facē de luto vasa aurea
et pulchra et p̄ciosa. q̄ facē de auro
et lapidibz p̄ciosis vasa p̄ciosa. **Ex
hoc ergo p̄t homo certitudinalit̄ arguē
sūmā potēciā sūmā sapiām sui frōis
et cōsiderare q̄ qui te potuit et sciuit et
voluit tā nobile et excellētē sup̄ omēs
alias res facē de cō īfima et ita te
exaltā q̄nta tibi poterit facē et quō
potit te exaltare magis si voluit et
ad statū altiorē et nobiliorē eleuare.
**Ergo quot frōis quot utilitates
quot viles cognitiōes potit homo col-
ligē ex ista q̄p̄acōe sui ip̄ius ad creatu-
ris īfiores. **Non ergo spernat eas. **Il-
las enī debet amare et cogitare simi-
tudine quā habet cū eis et fr̄mitatē et
hūiliare se p̄ eas et fricare aiām suā
cū eis. **Ip̄e enī cognoscit eū mirabilē
et excellētiorē eis i multo q̄ ē i nobili-
tate excellētissā et dignitate cōstitutus
sup̄ eas. **Sed tamē cogita q̄ tu es crea-
tura. **Non enī p̄pter tuā excellēciā de-
sinē potēs q̄ sis creatura. **Noli ergo
obliuisci q̄ sis de nūō creaturariū n̄
separi potēs a cōsorcio earū q̄ magnā
habes cū eis quēniēciā. s̄z eandē mā
et eundē artificē. **Exercita ergo te i
cognitiōe earū q̄ q̄nto magis cognoscas
ip̄as tāto magis agnoscas tuā digni-
tatē et acq̄res maiorē cognitiōem et**********************

**arguit vnitatē artificis cū ei sit eadē
e mā tā hom̄ q̄ aiālū arborū et plātaz**

et certiore de tuo auditore. Si ergo vis
q̄ i te fiat cognitio tuipius et tui adi-
toris fiat i te p̄mo cognitio creaturæ
rū. q̄ q̄nto magis appropinquas te ad
creaturas eas cognoscendo. t̄nto magis
appropinquabis ad teipm et ad tuū con-
ditore. Et q̄nto magis elongas te a
creaturis t̄nto magis elongas te a
teipō et a tuo conditore. Si ergo cres-
cat i te cognitio creaturay crescat etiā
cognitio in te tuipius et tui adiutoris
i teipō. et si diminuit illa diminuit
etiā ista et si illa amichilatur etiā ista
amichilatur. et si illa manet ista manet. q̄ ex
natura. Et e hīs q̄ de apatōe ho-
mīs ad tres gradus scdm quemētiā
gnālē et specialē. Sequit̄ secūda
pars p̄ncipalis istius op̄is scilicet de ap-
tione hoīs qui est i quarto gradu ad
alias res inferiores t̄ntū ḡduū penes dif-
ferētiā. et hoc duobz modis scilicet ḡnā-
liter et spāliter. T̄ntū l̄.

Dicitur cū dei adiutorio
opamur hoīem ad
alias res inferiores pe-
nes quemētiā. nūc
aut debem̄ ipm̄ gpa-
re penes differētiā ad alias res infe-
riores. Dū em̄ opamur vnā rē ad a-
liā duo manifestant nob̄. f. quemētiā
et d̄rā vni ad alīū. et p̄ istā duplicē
opacōem manifestat nobis natā tu-
iuslibz rei. Et ideo ad habēdū noticiā
de hoīe verā. et ex q̄nti de deo p̄ hoīez
op̄et hoīem op̄are ad alias res vt
videam̄ quōd quēnit cū eis et quōd
differt. Et q̄ iā vidim̄ dei grā q̄nta
sūt nobis reuelata opando hoīem
p̄ quemētiā. nūc videam̄ q̄ mani-
festabūt nobis opando hoīem ad
alias res cū quibz quēnit p̄ d̄rā.
Et si magna agnouim̄ p̄ quemēti-
ā magna agnoscem̄ p̄ d̄rā et
magis nob̄ vtilia. p̄mo hoc erit cō-
plētiū totius nr̄e agnitiōis nobis
natē ad salutē. Nec p̄mā cognitio
p̄dest nobis sine scdāq̄. **p̄mo fa**

nāliter. q̄ ista ē via natē. Ista ē et
via intrādi i noticiā talibet rei

cienda est duplex cōpactio scdm d̄rā
om̄. - quatuor graduū. p̄mo ḡnālīs
vnius gradu ad aliū. scdō specialis
i f̄ra quēlibz graduū. t̄ntū l̄.

Anteq̄ aut ad p̄dātm opacōem
accedam̄ p̄mo volum̄ as-
serere om̄es tres gradus
verū ḡnālēs distictos et hoc penes dif-
ferētiā int̄ se. vt s̄q̄ videam̄ p̄ressu i
excellētiā nobilitate et dignitate ac
superioritate vni gradu sup̄ aliū ac
q̄nti gradu sup̄ om̄es tres. Et ista d̄rā
p̄us considerata est. et iā nūc p̄dātm ma-
nifesta est. Scdō op̄et considerare d̄rā
specialē infra quēlibz graduū ḡnālē.
multū et differūt res vni gradu
q̄nti vno gradu licet quēntant ḡnālī
sūt t̄n spēs distictē int̄ se. Et ideo op̄et
vidē q̄nt vna natā differunt ab alia
et q̄nt vna ē superior dignior et nobi-
lior q̄ alia. Verbi grā. In p̄mo ḡdu
q̄ntuor elemēta p̄ eē t̄n quēntant. sed t̄n
differūt int̄ se. q̄ vnū ē nobilius altio.
et etiā q̄nt libz habz suā singulārē natā
vt t̄ra aqua et t̄ra em̄ ista ē et
m̄m̄ digna m̄m̄ nobilis et m̄m̄
pulchra. Aqua habz natā sup̄iorē dig-
niorē pulchriorē q̄ t̄ra. Et aer q̄ aqua
et ignis q̄ aer. Et silē int̄ metallā. q̄
nobilius ē aurū q̄ argentū. et argē-
tū q̄ stannū. et stannū q̄ plūbū. Inter
lapides etiā q̄ vnus p̄ncipus lapis
nobilius ē altio. Et corpora celestia vt
sol luna stelle et alia sūt nobiliora q̄
oīa ista p̄dātm. et t̄n oīa ista quēntant
i vno ḡdu ḡnālī. et solū h̄nt eē et nō
viuē. Sicut ē i rebus q̄ sūt i scdō ḡdu
ḡnālī. q̄ oīa quēntant ḡnālī. et h̄nt
eē viuē et nō sentire. et t̄n d̄rānt inter
se. q̄ arbor ḡntet et habz īfinitas spēs
et natas. et silē plāta et herba ḡn-
net i se īnuābiles et īfinitas spēs q̄
rū q̄libz h̄nt suā singulārē naturā
distictā a nā altio. Et sic ē ibi mag-
na d̄rā. Cōfirmat̄ res q̄ sūt i t̄no ḡ-
du quēntant i ḡnālī. si eē viuē. senti-
re. sed d̄rānt multū. q̄ int̄ eas sūt īfinitas

et inimitabiles species animalia ut
 declamant ante. **N**am quedam sunt que
 ambulant super terram. alia habitant in fra-
 tra. alia super aquas. alia in aquis. alia
 in aere. **E**tiam considera et vide quot sunt
 species dantes multum quot dignitates et
 nobilitates et superioritates et dicitur super
 naturam. **I**n rebus autem quot gradus
 in quibus est liberum arbitrium ut sunt homines non
 est dicitur sicut in aliis gradibus quia in rebus
 gradibus potest et in quolibet sunt species multum
 diuise et intra istum gradum sunt
 indiuidua diuisa et multa et non sunt in
 una species et natura. **N**am in aliis rebus gra-
 dibus sunt multe species et multa diuise
 quia quilibet habet suam naturam. sed in quanto gra-
 du est tamen una natura. et omnes res istius
 gradus sunt unum nec unus homo
 est nobilior et dignior alio secundum naturam.
Nam omnes habent equaliter liberum arbitrium
 per quod gradus gradus constituit et ab aliis
 distinguitur. **L**icet autem omnes homines sunt
 eiusdem nature tamen intra istum gradum et in
 ista naturam humanam sunt multi gradus
 et diuisiones accidentales et multe dicitur
 et nobilitates dignitates superiorita-
 tes et inferioritates. **V**nde hoc fit per ac-
 cidentia et per illa que adueniunt post na-
 turam et hoc per acquisitionem uel per dona-
 tionem. **E**t ideo sic in rebus fidei et terrarum
 gradus inter quolibet gradum generale sunt
 multi gradus speciales dantes naturam
 et secundum naturam ita in finem gradum
 qui non habet nisi unam speciem sunt multi
 gradus accidentales et dantes per accidentia
 nobiliora et minus nobilia magis
 digna et minus digna superiora et in-
 feriora. **E**t ergo illud quod facit naturam in ali-
 is rebus hoc facit actus in hominibus qui
 sunt in quanto gradu. scilicet actus intellectualis.
Vnde quia homo facit quantum gradum per in-
 telligendum et per liberum arbitrium ideo prima
 dicitur inter homines est nobilitas et superiori-
 tas. **E**t ideo quod debet accipi per acci-
 dentia intellectualia que adueniunt intel-
 lectui et voluntati et actui et non per acci-
 dentia corporalia que contingunt aliis

rebus et aliis inferioribus gradibus per naturam
Et rationabile est ut quia res primi sedis et ter-
 cij gradus operantur naturaliter et non volunta-
 rie. quod distinctio nobilitatis et dignita-
 tis fiat in eis secundum naturam. **E**t quia homines
 operantur secundum voluntatem libertatem et in-
 telligendum rationabile est quod distinctio nobilita-
 tis et dignitatis fiat in eis per accidentia
 liberi arbitrii que sunt voluntaria et intel-
 lectualia. **I**tem autem accidentia intellectualia
 per que dant homines et faciunt multos
 gradus speciales inter homines sunt ista.
Potestas iurisdictio officium scientia ars
 virtus sapientia et filia. que aliqui ac-
 quirunt per hominem aliqui dantur a deo li-
 beraliter. **E**t quia sunt accidentia ideo prius per
 di. et tamen qui potest manet homo et
 ideo non sunt naturalia hominibus. **L**icet autem
 sint accidentia tamen multum nobilitatem ho-
 minum et dignificant et exaltant naturam
 humanam et faciunt unum hominem nobilio-
 rem et digniorem alio. et sine istis natu-
 ra humana esset nuda et expoliata. **E**t di-
 citur ideo habitus vestientes ipsam
 naturam. propter quod dicitur vestiri melius
 nobiliores. **I**ta sicut induit istos ha-
 bitus nobiliores digniores sunt. **E**t est
 sicut de panis crudo nondum parato
 quia licet plures panes sunt eiusdem valo-
 ris tamen propter tractum superadditis
 crescit in valore. et nobilitate super
 alterum alter. **I**ta in homine. **S**i enim natura
 humana est nobilissima super de se super ali-
 as naturas. quanto magis ipsa per accidentia
 nobilissima nobilitatur. **E**t licet enim omnes
 homines sint equales quantum ad naturam
 tamen accidentia potest aliquibus superaddita
 faciunt tales homines ascendere super ali-
 os sicut panem propter tractum. **E**t tales
 homines magis appropinquat deo. **D**e
 compactione hominis ad alias res inferiores
 triu graduum penes differentiam ge-
 neralem. **T**itulus lxx.

Postquam autem visa est ista duplex
 operatio et considerata superior-
 itate et inferioritate dignitate
 et nobilitate unum gradum ad alium et

115
vni? ne ad alteram intra eundem gradum
nunc videamus? quod homo differt ab
omnibus rebus inferioribus triu graduu.
Et hec est clavis et secretum totius vere
cognitionis et ne humane et totius ho-
minis. Vnde duplex est dignitas hominis ad alias
naturas. una ratio et generalis. et alia spe-
cialis. Differentia quoque seu generalis dicitur quod
etiam reperitur inter alios gradus. quod sicut
unus gradus differt ab alio una
natura ab alia que est dignior et nobilior
ut arbor que sita asinus que arbor sic co-
formiter differt homo ab aliis gradibus
per suam nobilitatem et dignitatem eo quod
habet nobiliorem et digniorem naturam
super alias res. Et propter istam dignam dig-
nitatis sue bene considerata cognoscimus
quod homo habet maximam dignitatem na-
turalem inter omnes res quas videmus
Habet enim dignitatem liberi arbitrii
ita quod habet rationem per quam iudicat et
intelligit et discernit omnia et habet
voluntatem liberam et naturalem libertatem ita
quod non potest cogi sed operatur ex libertate et
non ex necessitate. Et ideo quod homo habet
istam dignitatem super alias res habet
duas naturales excellencias super alias res
primo preest perfectus et preponitur omnibus aliis
rebus triu graduu ut brutis quibus
passibus arboribus et ceteris. Et sic quod habet
dignitatem super omnia inferiora et omnibus dignatur ex
dignitate liberi arbitrii. nulli creature
rei subiacet. quod talis est dignitas liberi ar-
bitrii. Et ista est maior nobilitas digni-
tas et excellencia naturalis quam possit esse in rebus
nec aliqua dignitas naturalis potest esse
superior et ideo non potest esse ascensus super
hanc dignitatem in naturam. Et ista dig-
nitas non potest cognosci nisi per operationem
ad eius oppositum quod reperitur in aliis rebus
quoniam omnes alie res triu graduu sunt infio-
res hominem et operantur ex necessitate. Nam
elementa que sunt in primo gradu omni die
produuntur ex necessitate arbores herbas
et alia que ex ipsis infra terram et super terram
nascuntur. et ipsae arbores et herbe que sunt
in secundo gradu cotidie frondes flores et

116
firmiter produunt. Res vero termini gradus
ut sunt animalia produuntur ex se ipse
tu nature. et faciunt hoc ex ipso quod fa-
ciunt. nec possunt facere nec habent potestatem fa-
ciendi aliud. Et ideo omnes dicuntur naturales
sine coacte facere id quod faciunt. Solus autem
homo operatur libere. et ideo sola digni-
tas liberi arbitrii separat hominem ab aliis
rebus inferioribus. ideo homo dicitur sedere
super omnes res inferiores. **In ista**
dignitate hominis ad alias res fundatur una
regula hominis certissima que est fundamentum
firmissimum ad cognoscendum si difficultate
omnia natura de deo. titulus lxx.

Quoniam autem homo habet super
animalia bruta et alias res inferiores
res intellectuales et voluntatem. consi-
derandum est quod et quantum potest homo plus
per suum intellectum et suam voluntatem. quam animalia
nec alie res possunt ut clarior dignitas cognos-
cat. Vnde homo per intellectum potest intelligere
verba sermones et similes. et percipit sig-
nificata dationum et sermonum. et hoc non
faciunt alia animalia. quod solum audiunt so-
num verborum. et significaciones et similes non
possunt intelligere. sed homo audit et intelligit
et reuoluit significaciones verborum et ser-
monum. et hoc est primum intelligere hominem. et
per hoc maxime separat homo ab animalibus
et ascendit super illa ita quod ista est prima
operatio intellectualis. De secunda autem operatio
intellectus infra dicitur titulus lxx. et est quedam
porta ad omnia alia. et hoc est maximum
et dignitas maxima. sed hominem non videtur
quod possit hoc facere sit magnus. primo appa-
ret sibi quod nichil sit. Et causa est quod non
operatur seipsum per dignitatem ad animalia que non possunt
hoc facere. Ideo si homo vult clare videre suam
la que habet sunt magna et magnae dig-
nitatis comparat seipsum ad inferiora. scilicet
ad animalia bruta que non habent hoc. Et hoc
est totum secretum et clavis totius cogni-
tionis hominis de seipso. et nisi faciat hoc non
quod cognoscet seipsum. nec contempletur de
deo. Et si hoc facit et continue facit ma-
gis cognoscet seipsum et per experientiam vi-
debit quod magna sunt illa que accipit

ultim aialia et gaudebit et relin-
quet ex se oia alia et erit semp con-
tentus de suo creatore et hoc sit pcep-
tu omibz hoibz. Na homo e frus ing-
nus sup alia aialia qz accepit q p i-
telligit et pape smas et vboru signifi-
caciones vltra sonu et q p reuolue i cor-
de suo diusas smas et significaciones et
no solu hoc sed p ascendere de vna sma
ad alia et de vna cogitacione ad alia
et de minore ad maiore qz p i-
telligit q e magna ptas face de aliquo ali-
q. Et vltra q e maior ptas de nichilo
face aliq. ymo e maxia ptas q hoc
homo p reuolue intra se et discit
ac ena discere de vna ad alia qd fa-
ce no pnt alia aialia. Et q qnt ho
habet ptatis ac dignitatis totu ac-
pit et totu sibi datu e a suo creatore.
et ille id qui dedit ee solu et no viuere
rebus pmi gradus et ee viuere no sentie
rebus sudi gradus et ee viuere et se-
ntire et no i-
telligit rebus tui gradus
ille iqua id dedit homi ee viuere et
sentire et supaddidit i-
telligit et velle
et cogitare et qnt homo p vltra
aialia. Et q creatura no p ascedere
sup creatore suu ideo ipossibile e q ho-
mo p suu i-
telligit siue cogitare ascen-
dat sup deu qui creauit eu et dedit ei
oia ista. Ergo ipossibile e q i-
telligit cogi-
tare desiderare ipius hois possit esse
maius et altius q ille qui dedit ista ho-
mi ergo sequit q homo no p i-
telligit
neq cogitare i corde suo neq desiderare
qd maius e et melius suo qditore. Ali-
ter eet homo maior cogitando q suus co-
ditor existendo et eet aliq malus i crea-
tura q i creatore qz ipa cogitacio sic ex-
istens i corde creature eet aliq maius
suo creatore q qd cogitat est i corde. Et
hoc e absurdum valde. Quomodo enim creator
tribufferet hoc sue creature vt creatura
possit cogitare maius q ipse sit vel desi-
derare maius ul melius ipso. hoc na
no sustinet. Et q i-
telligit cogitare desi-
derare et velle hois p crescere i finitu

ad modum nudum qui non habet finem neque
finem q i-
telligit et cogitare quolibz et
quocunq finitu adhuc p ascendere cogi-
tando et i-
telligendo et cogitare et desi-
derare maius et melius ergo postq ista
ptas data e ho p suu i-
telligit et velle
et no alijs rebus. sequit q ille qui dedit
homi hanc ptate est i-
finitus et sine
mesura. Ex ista dra hois ad alias res
p ptate i-
telligendi cogitandi et deside-
randi extrahit vna regula i-
fallibilis
de deo que est fundamentu et radix ad
pbandu et cognoscendu certissime et
sine labore oia de deo et ultimo agnoscendi e
ipmquissimu homi qz ex ipria cogita-
tione et iprio i-
telligit p pbare oia de
deo. nec optet q qnt alia exempla
ex se nec aliud testimoniu q scriptu.
Regula aut que radicat in hoie est
ista q deus est quo nichil maius co-
gitari p. vel deus e maius qd cogitari
p. Et ideo sequit q deus e qnt melius
cogitari p. et qnt melius e ee q non
ee. Et q ergo p homo cogitare p f-
simu optimu dignissimu nobilissimu
et altissimu hoc est deus. Quicunq er-
go p homo cogitare meliora nobilio-
ra et illa p deo attribuere. Et i ista re-
gula fundat tota scia et cognitio de deo
certissime. Sequit modus et practi-
ca istius regule. ad pbandu p ipaz
oia de deo. titulus lxxiii.

Et quia ista regula se exten-
dit ad oia q de deo dicuntur
et orit ex nobis et natura ho-
nis ideo vtile et desiderabile e videre
practicam eiusdem et fundare gna i hoie.
Quia aut melius e esse q non esse ideo
ee attribuit deo et dicit de deo et ideo de-
us no p cogitari no esse. Et q maius
e esse no acceptu nec pductu de non
esse q ee acceptu et pductu de no ee
et hoc p cogitari. ideo ee dei no e ac-
ceptu nec pductu de no ee. Et q ma-
ius e q deus sit suu ee q si no esset
ideo natus deus est suu esse postq hoc
p cogitari q hoc est maius. Sicut q

maius ē esse etnū sine principio et sine
fine q̄ nō eternū. ideo natio dei ēē est
eternū. **U**nde possū cogitare ēē qd ha-
bet principiū et finē. et ēē qd habet pri-
cipiū et nō finē et hoc ē mai⁹ q̄ p̄mū.
Et possū cogitare ēē qd caret princi-
pio et fine. et hoc ē maximū. q̄ nō
possū cogitare mai⁹ nec plus. ideo
deus ē natio tale ēē. **E**t sic ē īfinitū
et habet ēē īfinitū. q̄ deus ē maius
qd cogitari p̄t. et quo nichil p̄t cogi-
tari maius. et q̄q̄ melius est esse
q̄ nō ēē. **I**te sequit̄ q̄ deus ē summū
ēē om̄ qd solū ex nō p̄ seipm̄ oīa a-
lia fecit ex nichilo. q̄ si nō habebat
ex hoc. iā nō ēē mai⁹ qd cogitari
possit. q̄ hoc cogitari posset. qd ēē
absurdistimū. **I**te sequit̄ q̄ deus
ē om̄ ēē. ergo est iustus verax bea-
tus viues. itelligēs q̄ melius ē ēē
bonū q̄ nō bonū. et iustū q̄ nō
iustū. et veracē q̄ nō veracē. et b̄m̄
q̄ nō b̄m̄. et viuentē q̄ nō viuentē. ac
itelligētē q̄ nō itelligētē. **E**t q̄
mai⁹ et melius ē ēē ip̄am bonitātē
q̄ bonū. et iusticiā q̄ iustū. et vitā
q̄ viuentē. et sapiām q̄ sapientē.
et ip̄am veritatē q̄ verū. et sic de
oībus alijs. ideo natio ip̄e deus ē ip̄a
bonitas. ip̄a iusticia. ip̄a sapiā. ip̄a
vita. ip̄a veritas. **V**ltius q̄ meli⁹
est ēē indiuisibile q̄ diuisibile. q̄
diuisibile p̄t facili dissolui. et sic p̄t
destrui et amichilari. et simplici
q̄ q̄positū. ideo deus natio habet ēē
īdiuisibile. summe simplex. summe v-
nū. ideo ē ip̄a vnitās. et ip̄a simpli-
citas. nichil h̄ns q̄positū. q̄ q̄positū
stat ex p̄tibus que possūt separari. et
sic q̄positū p̄t amichilari. **I**deo boni-
tas. sapiā. vita. veritas. et filia non
sūt p̄tes sed sūt vnū. et q̄libz est
totū qd est deus. et q̄m deus nō habz
p̄tes. q̄m q̄q̄ ē ex p̄tibus iūctū hoc
nō ē vere et oīno vnū sed quodāmo
plura. q̄ oē diuisū a seipō dissolui
p̄t actu uel itellctū que oīa aliena

sūt a deo. q̄ nichil melius excogita-
ri p̄t eo. **I**te om̄ q̄ nullo loco clau-
dit̄ aut tpe mai⁹ est q̄ illud qd loco
claudit̄ et tpe. q̄m aut nichil mai⁹
ē deo nec cogitari p̄t mai⁹ deo. ergo seq-
tur q̄ deus neq̄ loco claudit̄ neq̄ tpe
claudi p̄t. nec p̄t cogi ēē ī aliquo
loco. **I**te possū cogitare q̄ vna res
sit semel et sit ī vno loco solū. sed
mai⁹ ēē si sit et semel ī diuisis et
pluribz locis ēē. adhuc maius ēē
si tota sit et sel ī oībus locis ēē. sed
maius adhuc ēē si sit et sel ī oībz
locis ēē et ex om̄em locū. **E**rgo q̄
hoc ē mai⁹ et ego possū cogitare et
itelligē q̄ hoc ē mai⁹ ergo deus est
sit et sel ī oībus locis et ex om̄em
locū. **I**te sequit̄ ex oīa regula q̄
us plura p̄t facē. que nullū homo
p̄t itelligē. et hoc ē mai⁹ q̄ si solū
p̄t facē q̄ homo p̄t itelligē. et ego
possū cogitare q̄ deus multa p̄t fa-
cē que homo nō p̄t itelligē. q̄ si hoc
nō ēē tūc nō ēē mai⁹ q̄ illud qd hō
p̄t itelligē. **E**t p̄ istā regulā homo
p̄t certitudinali attribue deo si dubitū
cōē īfinitas p̄prietates et dignitates
p̄ quas habebit magnā gloriā et
gaudiū. **E**t hoc p̄ istā modū di-
cendi. **D**eus ē ita bonus q̄ nō p̄t
cogitari melior. deus ē ita benignus
pius. māsuetus. iustus potens. et
q̄ nō p̄t cogitari vltior. **E**t oformit̄ de
cem⁹ de s̄a fortitudinē amore gaudio
b̄titudinē gloriā et honore rei-
bucōe et. **E**t inde potes addē que deo
nō quēmiūt. s̄z odiū. vt deus odit mē
daciū. viciū. supbie. luxuriē. doli. frau-
dē et. in tantū ut nō possit maius
cogitari. **S**ilē deus diligit caritatē
mūdiciā. hūilitatē. obiam. nōrē. ve-
recūdiā et filia ī tū vt nō possit ma-
ius cogitari. **S**i aut addas cūlibz īf-
torū duo adiectiā. s̄z etnū et īfinitū
multū gloriaberis. vt si dicas. deus
ē etna et īfinita bonitas. īfinita pie-
tas et. **E**t sic isto modo multiplicandū

habebis magnā noticiā de deo et
solacem. **I**te p istā regulā p̄t enā
oīdī sūma et eterna tēitas ī deo.
q̄ optet q̄ ī deo sit tota pductio et
talīs q̄ nō possit cogitari maior
et tanta q̄tate q̄ nō possit cogi-
tari maior. **I**te optet q̄ ī deo sit pduc-
tio īfinite p̄sone et ita nobilis sicut
ip̄e est de s̄bā p̄p̄ia. alie nō eēt sūma
pductio p̄mō posset cogitari maior
et q̄ sit q̄mō īfinita actu. ideo o-
p̄t q̄ det totā s̄bām suā īfinitam
aliā. Aliē nō eēt maior q̄ cogitari pos-
sit sed optet q̄ ī eo sit pductio p mo-
dū nature et p modū volūntatis et a-
moris. Et ideo optet q̄ sit duplex pro-
ductio ī deo de ip̄a s̄bā dīna. et sūt due
p̄sone pducte equales. alie aliq̄ defi-
ciat deo et posset cogitari mai⁹ ip̄o q̄
ē īpossibile. **E**cce ergo qualis homo ex
vntate et magnitudine cogitacōis sue
et sui itellāis et ex ip̄ia et m̄tēsa
opacōe sibi certissima p̄t certitudinalit̄
cognoscere qualis et q̄ntus sit suus cōdi-
tor qui ip̄m creauit ex nichilo. **E**am ne-
cessario habet dicere et nō p̄t negare q̄
suus conditor ē id quo nō possit ma-
ior cogitari et p q̄ns est id q̄ p̄t mai⁹
cogitari et ideo est q̄q̄ ī melius esse
q̄ nō eē. **I**te nō solū nātō hoc habet
dicere p̄mō tenetur facere attribue et
dare de iure nē suo q̄ditor q̄q̄ nobi-
litas dignitatis magnitudinis et
p̄tatis excellēcie et bonitatis p̄t cogi-
tari et tenet affirmare de ip̄o. qm̄ sic
conditor suus magnificauit exalta-
uit et dignificauit ip̄m hoīem sup oēs
mūdi creaturas sua liberalit̄. ita ho-
mo tenet de iure nātē q̄ntū potit
magnificare exaltare et dignificare
suū conditorē. **I**deo tenet sibi attribue
q̄q̄ magnū et bonū ī corde suo p̄t co-
gitare et facere cū maiore q̄ntū potit
cū accepit ab eo posse et cogitare. Aliē
homo eēt sūm̄us capitalis cōditor
suus q̄ homo cū h̄is que conditor suus
sibi dedit est contra ip̄m et ip̄m dimi-
nuat et īferiorē facit q̄ntū ī eo est cū

possit ip̄m facere supmū. **I**deo eēt ma-
lus et puerus et cont totū ordinē
creaturarū si nō facit ip̄m maiore
q̄ntū posset cū eis q̄ accepit ab eo
attribuēdo sibi q̄q̄t mai⁹ et melius
est. **U**nde si conditor hoīs ascendit
ad unū gradū sup hoīem nō ē mī-
tū ut sicut homo qui ē creatus ascē-
dat usq̄ ad supmū cogitacōe et enā
desiderādo p virtutē sibi datā a deo
q̄ conditor suus habeat ultra unū
gradū et ascendat ī īfinitū existen-
do. Et istū gradū debet homo attribu-
ere suo conditori ut p̄ponat eū oībz
modis supra se. q̄ mai⁹ ē eē īfini-
tū ī exēdo q̄ ī itelligēdo et cogitan-
do. Et ideo illud quo mai⁹ cogitari
nō p̄t eē ī solo itellāi et cogitacōe
m̄m̄ ē q̄ dicere aliq̄ q̄d p̄t cogitari
ī itellāi et enā sic eē ī re. **Q**uā si di-
cat q̄ sit ī solo itellāi et nō ī re. tūc
illud q̄d mai⁹ cogitari nō p̄t ē illud
quo mai⁹ cogitari p̄t q̄d est īpossibile.
Ergo homo habet nātē affirmare
et negare q̄ illud quo mai⁹ vel mag⁹
cogitari nō p̄t ē ī itellāi et ī re ex-
istens realit̄. **H**ic posuit regulā
et ars affirmādi et negādi oīā nātā
hoī ī q̄ntū hō est. et ista fundat̄ ī
secūda opacōe itellāis q̄ est opone et
diuine et aff̄re ut negare. ti. lxx.

Quā aut homo habeat itel-
lāi ultra alia aīalia et
alias res. ideo p̄ itellāi
et eius opacōes et officia differt
ab alijs rebus īferioribz. Et visa
ē vna p̄tās ip̄ius itellāis et vna
opacō que ē apphēdē ultra sonū
significata verborū et sermonū. et
ista erat p̄ma et porta ī domū. de
ista satis dīcū ē ī p̄cedētibz. Et ī
ista enā opacōe fundata ē vna re-
gula que posita ē sup ti. lxx. ī fine
Ex qua sequit̄ vna alia opacō et
officiū ip̄ius itellāis que est nobi-
lior p̄ quā homo magis adhuc
differt a brutis. scilz affirmare et
negare. **U**nde nulla res īferior

homo potest affirmare uel negare. **H**oc autem est officium solius intellectus. Et quia dum homo affirmat aliquid recipit illud et dicitur esse receptum dum est affirmatum. quod per affirmare omnia intant intellectum et per negare refutantur et dum intellectus affirmavit et concessit unum iam recipit illud et tenet et obligatus est de necessitate ad affirmandum et concedendum omnia que sunt ligata et coniuncta cum primo affirmato et accessio que sequitur ad illud. **S**ilicet est de negatione. Et ideo affirmare uel negare affirmat et ligat ipsum intellectum. Et ideo maximum periculum est affirmare uel negare hoc in illis rebus que tangunt bonum uel malum hominis inquantum homo est. Et quia homo affirmat hoc quod est falsum et malum suum et ad suam destructionem et negat illud quod est verum et bonum suum et ad suam saluationem. **I**deo valde utile est et necessarium homini omni habere artem affirmandi uel negandi. ut homo sciat quod debeat affirmare uel negare seu concedere uel credere aut refutare. Et sic sit certus et non dubius. non quidem ut habeat artem affirmandi uel negandi omnia sed solam que pertinet ad hominem inquantum homo est. **S**i enim homo habet artem loquendi scribendi et dictandi multo magis debet habere artem affirmandi et negandi que magis pertinet ad hominem inquantum homo est et in quibus est periculum maximum de perditione hominis. **I**deo dabitur haec ars et regula affirmandi et negandi que magis pertinet ad hominem inquantum homo est. et maxime illa que sunt super naturam et intellectum et super hominem. non quidem quod homo propter hoc de facto concedat et affirmet et recipiat et credat sed quod cognoscat debitum et obligationem affirmandi et credendi. ita quod quilibet homo videbit se esse obligatum de iure nature et teneri ad affirmandum et credendum quod uis de facto non affirmet nec credat. **A**liud est enim cognoscere et videre se obligatum esse ad faciendum aliquid et aliud est facere de facto illud. quod non propter hoc facit quod uis cognoscat se obligatum ad faciendum

illud. sicut homo potest videre et cognoscere se obligatum de iure nature ad credendum et affirmandum aliquid et tamen non propter hoc affirmabit nec credet. **U**n de regula potest poni quod quando aliquid probatur de homine pertinet ad operationes hominis inquantum homo est. concluditur quod debet uel tenet uel obligatur hoc facere ratione et non coacte. **Q**uia si esset obligatus de necessitate tunc non posset in gratiam non habere liberum arbitrium. Et etiam dicitur quod homo tenet hoc et hoc facere et tamen non sequitur quod facit hoc et hoc et ideo concluditur de facto hominis scilicet quod tenet per modum obligationis et debet quod ex ratione tenet facere et non per modum facti. Et hoc est ideo quod homo est dominus suorum operum. **I**n rebus autem secundum tertium gradum concluditur quod res illorum faciunt ex necessitate id quod faciunt. **I**deo sufficit ostendere et probare homini debitum suum et obligationem suam naturalem. Et quia ista scientia est de homine inquantum homo est ideo debemus hic probare debitum et obligationem hominis inquantum homo est ad quod tenet et quod debet facere. **H**oc autem est scientia de homine. **N**on autem oportet probare quod homo est quod hoc notum est. nec quod homo uiuit. sentit et intelligit quod hoc per experientiam notum est. **S**ed nondum notum est per se quod debet esse homo et tenet esse et quod debet et tenet facere. Et ideo in primis procedimus per illa que nota erant per experientiam de homine et de aliis rebus. ut quod non erat hominem. uiuere sentire et intelligere et alias res per modum secundum et tertium gradum. uel esse tamen uel uiuere tamen et probatum fuit deum esse et quod debet esse et quantum et quod natura separata erat et tantus alius et quantum debet esse. Et ideo tota scientia de primis fuit magis de deo quam de homine. sed tota per se sequens erit magis de homine quam de deo quod ut plurimum concluditur aliquid de homine. et hoc fiet per operationem ad alias res. aliquid per ordinem aliquid per quoniam tamen quod per ambo scilicet et aliquid per operationem hominis ad deum. uel dei ad hominem. et quod per operationem hominis ad seipsum. **Q**uia autem homo ut homo habet intellectum et

voluntate cum libertate et per hoc est ho-
mo et differt a brutis et alijs reb;
inferiorib; Ideo oia q; concludunt et proba-
bunt de homine ignitur homo est concluden-
tur vel ratione intellectus tamen vel ratione vo-
luntatis tamen et libertatis vel ratione vni-
usq; filius. Quia quicquid tenet homo fa-
cere et debet ignitur homo est vel pertinet
ad intellectum vel ad voluntatem vel ad vo-
luntatem filius. Et etiam quicquid eis quoniam
tamen homo quoniam eis ratione illorum. Et quoniam
intellectum quoniam affirmare vel nega-
re quoniam hoc est suum officium ideo probem quod
ei tenet homo et ad quod obligatur de
iure nature affirmare vel negare.

*Hic ponitur fundamentum omnium sequen-
tium. titulus lxxi.*

Quoniam autem in quo tota
ista ars affirmandi seu
credendi est hec scilicet quod omnis res
debet et tenet uti huiusmodi quod habet ad
suam utilitatem et ad suum bonum et me-
lius et ad augmentum boni sui et hoc
ignitur pertinet. Et nulla res debet uti que
habet contra seipsum et ad propria destruc-
tionem et annihilacionem sue utilitatis
et boni quoniam debet suam naturam con-
servare exaltare et dignificare. ac
desine oia illa et expellere que ipsam
intunt destruere et minuire. hoc autem
manifestum est quod quilibet res habet id quod
habet ad suam conservacionem ac utilitatem
et non ad suum proprium dampnum et malum.
Et cuilibet rei data sunt oia que huiusmodi
bonum suum et non propter malum suum. et si
quolibet res accipit suam perfectionem suum bo-
num suum complementum et non suam destruc-
tionem et suum malum nec faciat aliquid
contra seipsum. hoc autem videmus per ex-
plicitam in rebus proprii sed et tamen gra-
dus. Ut verbi gratia in elementis. nam quod
liber multiplicat seipsum et auget se igni-
tur pertinet et conservat seipsum et custodit
sicut ignis qui seipsum multiplicat igni-
tur pertinet et destruit suum genus et nunquam fa-
cit aliquid contra seipsum et contra suam naturam
sed attrahit oleum in lignum et cepum in

candela ut vivat et conservet in esse. Item
videmus in arboribus et plantis quod at-
trahunt alimentum ad suam utilitatem et
attrahunt id quod est quoniam eis et nu-
trantur discouemes et firmant suas ra-
dices in terra ut vivat et nutriantur
et profundat radices ita ut firmitus
stent et multiplicat suam naturam igni-
tur possunt ut dixerunt. Similiter faciunt alia
animalia iuxta suam naturam. Cum autem homo
sit de numero rerum et sit res rationalis de qua-
to et nobiliori gradu tenet et obli-
gatur de iure nature uti omnibus quod habet in se
et quod sibi data sunt ad suam utilitatem
et ad suum bonum et ad augmentum suum
et ad suam melioracionem et hoc quoniam
pertinet et nullomodo debet uti huiusmodi quod sunt
contra seipsum et ad destructionem suam
et minucionem et annihilacionem. quia
aliter esset contra ordinem universi et omnium
creaturarum et esset deviatus a toto
ordine rerum. Ex isto fundamento fir-
missimo per omnes naturas confirmato
sequitur de veritate quod cum homo ha-
beat intellectum et voluntatem ultra oia
alia animalia et per illa differt ab eis
et est homo quod debet tenet et obliga-
tur de iure nature uti suo intellectui et sua
voluntate ad suum bonum et ad suam uti-
litatem scilicet ad suum gaudium et leti-
tiam ad maiorem spem consolacionem pa-
cis quietem et confidentiam et contra suum
dampnum malum et tristitiam desolationem
et contra oia aduersa. Unde cum homo
debeat per suum intellectum et voluntatem ac-
quirere totum suum bonum et totam suam per-
fectionem dignitatem et nobilitatem igni-
tur homo est ideo ipse non debet uti
illis contra seipsum et ad suam destructio-
nem nec contra hominem sed per hominem.

*Hic ponitur conclusio in quacluditur et
ars affirmandi et negandi. titulus lxxii.*

Quoniam ergo ad intellectum
pertinet affirmare et nega-
re credere et denegare et est
actus sciens qui sequitur post cogita-
re qui etiam est in duas partes diuisus

oppositas q̄ affirmare et negare sūt
opposita. et hoc ē ppter hoc. q̄ om̄e
q̄ cogitat et dicit habet suū opposi-
tū sibi repugnās et cōdīctoriū. q̄
sibi nō pnt esse. sed nātō illud q̄ co-
gitat et dicit eē ē verū ul' nō verū.
ideo homo debet vnū affirmare et a-
liud negare. et vnā pte recipere et ad-
mittere tāq̄ verā et aliā repellere tāq̄
falsam. Et sic gcludit q̄ homo de iu-
re natē debet et tenet affirmare cre-
de et recipere illā pte tāq̄ q̄ magis ē
ad eius vtilitatē ad ei' bonū et me-
liora cōm p̄fationē et dignitatē et ex-
altacōem īgnitū homo ē et p quā gnā-
tur ī hōie gaudiū leticia q̄ solacō spes
q̄ fiducia securitas. et fugat tristitia
despacō ab ipō hōie. et p q̄ sequēs se-
quit q̄ debet affirmare illā pte tam
q̄ verā q̄ magis amabil' desiderabil'
de se et de sua natā et q̄ magis habet
de eē et de bono. et aliā pte opposi-
tā tenet negare tāq̄ falsam et a se
fugare tāq̄ inimicā sibi. Si autē ho-
mo facit oppositū tūc vti' itellcū
suo cōn seipm et cōn hōiem et cōn
suū bonū et ad suū dāpnū et despa-
cōem. et tūc facit cōtē totū ordmem
rerū. q̄ q̄libz res īfior hōie vti' hīs
q̄ sūt ad suū bonū. et hō faciendo a-
lio mō vti' ad suū dāpnū et destruc-
tionē suo itellcū et volūtate. et ideo
facit grra cursū nē et om̄ rerū et
cōn hōiem. ideo tūc nō debet dici ho-
mo q̄ facit cōtē hōiem et habet itel-
lectū deuīatū et corruptū. Et quīs
nō itelligat quō fieri p̄t nec quō
p̄t eē verū non ē excusatus q̄ te-
neat affirmare et credē. Et si aliq̄s
dicat quare tu affirmas et credis
illud q̄ nō itelligis q̄ forsūtū est
falsū. Ad hoc r̄ndetur q̄ excusat
p hoc q̄ credit ad suū bonū et ad
suā vtilitatē q̄ hoc tenet facē nā-
lit' et de iure natē. et qui facit scōz
suā natam facit id q̄ debet. et qui
facit id q̄ debet excusatus est. Ray

itellcū p̄t ī hoc errare postq̄ credit
illud et affirmat qd ē sibi maximū
bonū. et oppositū eius ē p̄uacō sui
boni q̄ tūc facit maximū bonū sibi
et sue volūtati. Et hoc tenet facē q̄
itellcū frūs ē et datus hōi ad q̄
vtilitatē et nō cōtē se. Et q̄ melius
ē hōi sine compacōe affirmare et cre-
de pte que ē pro seipso p̄ bono suo
q̄ affirmare oppositū q̄ hoc tenet
facē q̄ q̄libz res tenet facē qd ē me-
lius pro se. et hoc sufficit hōi ad
videndū ad agnoscendū certitudi-
lit' q̄ affirmare et credē debet. licet
nō itelligit quō est. Si em̄ homo af-
firmet et credat pte oppositā que est
p̄uacō sui boni tūc recipit ī se
ipō inimicū suū et illud qd mē
se est expellit. et fugat aīcū suū et
illud qd est pro se. et ideo ē p̄uersus
valde et maxim' īmīcus et aduer-
sarius suisip̄s et nocēs sibiip̄ et
nulli p̄ficiens. et sic ē rep̄hensibil'
et ab om̄ creatā mīto q̄dēnat. et
ideo ē stultissim' et sine sensu. Et q̄
tūd ē certissimū signū et argumē-
tū q̄ si aliq̄s homo ita faciat et nō
lit credē et affirmare q̄ melius ē p
se q̄ ipē possidet ab īmīto suo mō-
li qui dñatur itellcū suo et tenet
ipm ligatū et vīculatū vt nō possit
vri itellcū suo ipō nec officio eius af-
firmādo et credēdo ad suā vtilitatē
sed ad suū dāpnū et cōtē seipm et
cōtē totū ordinē vniūsi et om̄ ac-
aturū. Et talis homo ē sicut ille
qui habet stomachū corruptū ple-
nū malis hūoribz qui nō p̄t reme-
diū bonū sed statū euomit. sic tal'
itellcū et talis hōis volūtās non
p̄t reme illud qd ē bonū et meli'
credendo q̄ ē corruptō ī eis. Et
delu' ars et regula ac debitū affir-
mandi et negandi ī hīs q̄ p̄tinet
ad hōiem īgnitū homo est cui cō-
cordat tota natura.

Titulus sexagesimus octauus

*Sequitur mo⁹ p^{ri}ncipiū utriusque arte p^{ri}ncipiū et
q^{uod} p^{ri}ncipiū fides p^{ri}ncipiū est aff^{ir}mat^{io} et creda^{ti}o
o^{mn}is h^{oc} de u^{er}itate et obligat^{io} eā tenet et aff^{ir}mat^{io}*

Quā autē p^{ri}ncipiū magis eluces-
cant declaramus p^{er} p^{ri}ncipiū
et exempla. Modus autē
extendi ē iste. q^{uod} si aliqui p^{ro}ponat
aliqui ad affirmandū uel negandū
q^{uod} nō possit intelligi p^{er} rōem statū
debet accipere eius oppositū et cont^{ra}
dictoriū et facere duas p^{ar}tes oppositas
quas ip^{so} possi^{bi}l^{it}er ē sil^{icet} eē ueritas aut sil^{icet}
falsitas sed de u^{er}itate optet unā so-
lū eē uerā et aliā falsā. Et tūc si
uult cognoscere quā p^{ar}te tenet et deb^{et}
affirmare et credere. cū t^{ri}sonā sit pos-
sibile eē uerū debet comparare abas
p^{ar}tes inter se. et postea ad hoiēm.
et ex ista op^{er}atōe videbit que p^{ar}te
magis amabil^{is} et desiderabil^{is} de
se et q^{uod} p^{ar}te magis querit cū eo et
cū maiori eē et maiori bono. Itē
dū op^{er}abit ambas p^{ar}tes ad hoiēm
videbit q^{uod} illarū p^{ri}ncipiū est bonū ho-
mīnū. uel que est p^{ri}ncipiū boni hoi^{is}.
uel q^{uod} erit ad mai^{or} bonū hoi^{is}. sal^{icet}
ad maius gaudiū. solacōem et
securitatē rē. Et sic statū apparebit
que p^{ar}te ē pro hoi^e et q^{uod} ē cont^{ra} hoi^{es}
uel que ē magis pro hoi^e. Et tūc
facto isto disar^{is}u statū deb^{et} affir-
mare et credere illā p^{ar}te que ē p^{ro} hoi^e
uel illā q^{uod} ē magis pro hoi^e. et illā
q^{uod} ē cont^{ra} hoiēm et min^{us} p^{ro} hoi^e ne-
gare et refutare. Quia postq^{uam} v-
na sola possit affirmari et credi et
nō sil^{icet} ambe debet illa affirmari
et credi q^{uod} ē pro hoi^e et nō illa q^{uod} ē
cont^{ra} hoiēm. Ut uerbi grā. Illa p^{ro}-
nat^{io} deus est. fiant statū due p^{ar}tes
opposite. sal^{icet} deū eē et deū nō esse.
et op^{er}ent^{ur} iste due p^{ar}tes int^{er} se et vi-
dam^{us} q^{uod} querit cum eē et cū bono
et cū maiori eē et q^{uod} nō. Ista p^{ar}te
deū eē q^{uod} ponit ifinitū eē et ifini-
tū bonū quo maius cogitari nō
p^{ot}est q^{uod} deū eē significat hoc. et alia

opposita. sc^{ilicet} deū nō eē. p^{ro}uatur ifini-
to eē et ifinito bono. Maxia ergo
diā ē int^{er} ifinitū eē et ifinitū bo-
nū. et int^{er} ifinitū nō eē et int^{er} ifini-
tū malū. Vltius videam^{us} q^{uod} istarū
ē ad bonū hoi^{is}. uel deū eē uel deū
nō eē. Rōne ista p^{ar}te deū eē. Quia
ex ista p^{ar}te deū eē sequit^{ur} maximū
bonū hoi^{is} sc^{ilicet} gaudiū. solacō. spes
et fiducia. Et sic melius ē deū eē hoi^{is}
q^{uod} deū nō eē. Quia ex ista p^{ar}te deū
nō eē malū et nō bonū sequit^{ur} hoi^{is}.
Ergo homo tenet^{ur} de iure nature
affirmare et credere istā p^{ar}te deus est.
et recipere i seip^{so} tamq^{uam} magis ama-
bilē et desiderabilē in se. et meliōre
et ualiorē sibi. et nō aliā p^{ar}te nullo
mō amabilē nec desiderabilē i se. n^{on}
bonā nec ualē hoi^{is} p^{ri}mo p^{ro}uacō bo-
nū suū ideo odibilē. Aliiter uideret^{ur}
homo itellū suo ad malū suū et con-
seip^{so} q^{uod} nō querit hoi^{is} iqnitū homo
est. Quale em^{en} bonū potit sibi dare
ista deus nō est. Qualis frūis p^{ot}est
sequi ex ista. Et q^{uod}re homo uult se
iūgē p^{ri}ncipiū sterili et sine frūū q^{uod} p^{ro}uat
suū bonū. Quare uult illi dare lo-
cū i corde suo et dare sibi fidē. Rō-
ne melius ē se iūgē et habē fidē cū
p^{ar}te fructuosa. q^{uod} ponit suū bonū. Rō-
ne melius est sibi dare locū et fidē
suā. Si em^{en} homo sonet se cū ista
parte deus est et recipit eā i itellū
suo credendo affirmando et adherē-
do ut plantet eā i se. erit q^{uod}nta bo-
na sequūt^{ur} ex hoc. Nā itellūis ef-
ficat^{ur} exaltatus ac nobilior. excellē-
tior et dignior et recipit magnū
iāmentū et ascensū p^{ro}fectū et
uadit de nō eē ad eē eo q^{uod} iūgit se
cū p^{ar}te iūg^{is} amabili et q^{uod} magis q^{uod}
uenit cū eē et cū bono et recipit
ifluentiā ab eo. q^{uod} itellūis efficit^{ur}
illi nobilitatis et dignitatis et p^{ro}-
fectus quale ē illud q^{uod} credit q^{uod}
deo debet se totū dare p^{ri}ncipiū nobilitati
et p^{ro}fectui. Si autē sonet se cū p^{ar}te

opposita que est deū nō ēē tūc inel-
latis efficitur prauus et tendit ad
nichil et ad nō ēē et ad mala infi-
nita. Quare gcludit q homo de
iure natē tenet et obligat affir-
mare istā pte. deus est. et aliā pte
ei oppositā negare et refutare deus
non est. Et hoc dicit oīs creatura
hoī q hoc debet facē. Sed vlti se-
quit q verū ē deū ēē. q postq hō
de iure natē tenet et obligatur
hoc credē et affirmare et natura
nō mentit. ergo sequit q hoc est
affirmabile et credibile et verū.
q homo nō obligat nālī ad fal-
sū. sed obligat nālī ad verū.
ergo sequit deū ēē. **Ad dō gcludit**
q hoc est verū ex tali debito nē
q in natā nullū ē falsū nec ē obli-
gato nālī ad falsū. **Ergo** ergo
modū et practica trahendi hoīes
nō credentes ad credendū et ad af-
firmandū illa q nō itelligūt p ra-
tōem. et p istū modū itellatōis ro-
borat et gfortat vt firmius credat

Aliud ex^m de unitate dei. n. lxx

Utenius vt magis ars vi-
deat ponat exemplū.
Si ē tū vnus deus. statū
fiat due ptes vt dñi ē. et sūt iste.
deū ēē tū vnū. et deū nō ēē tū
vnū sed plures. De natūte ergo
eay vna ē vera tū et nō ambe.
Vt ergo cognoscām quā pte de-
beam affirmare et credere cōpa-
rem istā pte deus ē tū vnus
ad aliam sibi oppositā et postea
ad hoīem. et tandē pcessū faciam
sic in alio exemplo. Vnde statū appa-
rebit q ista deus tū ē vnus est
magis amabil. q ista plures dñi
sūt. q ista magis quēnit cū bo-
no hoīs. Nā vidē quā mala se-
grent ad istā plures sūt dñi sepa-
ti et diuisi inter se p voluntatem
et sbām ptiatē et sapiām. Nā si
sint plures quilibz habebit suam

ppriā voluntatē. et p gñs ponit ēē
diuisio et discordia int̄ eos. et qui-
libz diliget honorē ppiū. Tūc hō
ēē i magna tbulacōe et pena. p-
mo totū vniū sū destruet ex corū
discordia. et etiā homo nūq ēē
securus neq i quiete nec pace. p-
mo natū nō possi pati duos dños
nec duos deos. sed si tū est vnus
dñs et deus vtiatū multa ma-
la et sequūtū infinita bona. Et
sic bonū ē hoī ēē tū vnū deū et
dñm. et ēē plures deos seu dños
ē valde malū. pmo pessimū hoī
et est cōt hoīem. Et ideo homo de-
bet credē et affirmare istā pte salū
ēē vnū et singulare dñm et deū.
et debet negare aliā pte. Tūc vlti
sequit q verū est. q est tū vnus
solus dñs et deus ex obligacōe vt
supra i pdrō exemplo. **De pducti-
one dina inter se. tū. lxx**

Item si pponat vltim hoc si
deus pduxit filiū de natura
sua sibi sūme equalē. vel si
in deo nō est pductio de ppria sba
et natā. Certe magis est amabi-
le deū ēē pductū de sua sba. q ste-
rile et nō pductū. q hoī est ma-
gis desiderabile q deus suus est tan-
te potencie et virtutis q ipē possit
deū pducē de seipō q q nō possit.
Etiam q ex hoc q deus pducit de
se deū et filiū. i hoc arguitur inaxia
gītacō. et ex hoc homo capīt quan-
dam fiduciā de gītabilitate dei. q
deus totā suā sbām potēciā et sa-
piām gītāt vni alī. Si autē nō gī-
taret nō ēē ita bonus nec sūme
gītatiuus. Si mltō melius est hīc de-
ū se sūme gītatiuū q eius oppositū
Vnde ex hoc pōt homī surgē gau-
diū et solamē magnū erga deū.
si totū gītāt q q habz et q nichil re-
tinet qd nō gītāt. Si ex pte oppo-
sitā salū q i deo nulla ē pductio de
sua ppria natura nullū bonū

sequit' hominē. Et etiā ē iocūdius de
ū credē fecūdu et nō sterile. q' qui
credit oppositū diminiuit deū et per
q'is bonū hominis. Qui at affirmat
deū habere filiū de sua p'pria natā
gnatū. dat deo eē sūmū bonū et p
q'is affirmat bonū hoīs. Quare
sequit' q' homo tenetur affirmare
et credere i deo eē plenā p'ductionē
de sua natā et negare oppositū. quia
p'ma p's est ad bonū hominis et s'cda
p's ad malū hoīs q' diminiuit bonū
hoīs. q' q'ntū bonū sequit' hoī de v
no t'm malū sequit' ei ex eius oppoi
to q' p'uat totū bonū hoīs. *De oī
potētia sapiē et boīate dei. lxxi*

Tem bonū ē hominē habere deū oīpo
tentē sūme sapiētē et sūme bonū. et
oppositū eēt malū hoīs. s'c' nō habere
deū oīpotētē n' sū sapiētē neq' sūme
bonū. Et etiā quērit hoī habē deū ita
potentē ita sapiētē ita bonū quo co
gitari nō potit vltm. et oppositū ei
est totū malū hoīs. Quare sequit' q'
homo debet affirmare et credē illud qd
deo magis quērit et sibi i'q'ntū homo
est. h' ē totū illud qd magis audit
ad eē q' ad nō esse. *De veritate dei et
fidelitate et alijs p'prietatib' lxxii.*

Tem bonū est hominē habē deū verā
cem ac sūme veracē et sūme fidelē
sūme benignū sūme piū et sūme de
mentē et misericordē. et oppositū eius
est malū hominis. ergo homo tenet'
affirmare et credē deū veracē fidelē
et etiā negare oppositū q' tenet' facē
bonū suū et nō malū suū. *De creatōe*

Quia bonū est hoī etiā lxxiii.
habē deū ita potentē q' oīa
creauit ex nichilo celū ter
ram mare et oīa i eis contenta. et
oppositū eius ē malū hoīs. vel ē nō
bonū hominē. Est etiā bonū hominē qd
nichilo fuit creatus. et melius q' si
eēt f'ctus de aliquo. qm ex hoc oritur
maior cōfidentia maior spes et secu
ritas. Quia si deus potuit eū facē

talē ex nichilo. etiā potuit eū resusa
tare et restaurare qm in aliq' quasi
nichil rediit et potit eū exaltare et
facē eū multo maiore. Si aut' feciss'
deus hoīem de aliquo homo nō ha
beret tantā spem de sua potētia si
nū modo habet. q' maior ē potētia
ad creandū q' ad faciendū sine c
tiā opacoē. Debet igit' homo affir
mare potius illud qd ē ad totū bo
nū eius q' q'ntū ei et qd ē ad totū
malū eius. Et vltmō sequit' tūc qd
verū est. q' deus creauit oīa ex nich
ilo. et q' homo ē ex nichilo creatus
eo modo quo iam dān est. *De itar*

Proterea melius natōe. lxxiiii.
est hominē q' deus sit homo
f'ctus et huānitas vnita sit
deitati i vna p'sona q' eius oppositū
p'mo hec vmo ē sūma p'sō sūma
nobilitas sūma dignitas et sūma
exaltatō ac sūmū bonū hoīs et ma
ius qd possit eē. Ergo qui affirmat
et credit q' nūq' deus fiet homo n'
possit fieri. amouet q'ntū i eo est sū
mā et maximā p'sōne hoīs. et p'ua
uat huānā naturā tanto bono. ergo
talis ē iūmētus hoīs i'q'ntū homo
est et huāne natē et est contra ho
minē. Ergo melius est hoī affirma
re et credē q' deus f'ctus sit homo q'
eius oppositū. *De cōceptōe filij dei
et huāna natura. Titulus lxxv.*

Tem melius ē hominē et digni
us affirmare et credē q' ille ho
mo cui' dignitas vnita ē deitati
sit conceptus de spū scō q' de seie vi
rili et sine carnali concupia. et meli'
et digni' ē credē q' sit natus de vir
gine q' de muliere corrupta. q' in
omib' h'is nobilitat' huāna natā
q' cū ille homo sit nobilior et excel
lentior oībus hoīb' nec possit eē
nobilior nec magis exaltat' meli'
ē et digni' ut habeat oēm nobilita
tē et dignitatē ex p'te sue cōceptōis
et natiuitatis. et meli' et digni'

est credere hoc quod eius oppositum. quod hoc
ponit nobilitatem in humana natura scilicet
quod habet tale hominem. et oppositum po-
nit indignitatem et ignobilitatem in
natura humana. Et etiam hoc est summe
amabile et desiderabile homini in quantum
homo est. quod natura humana in tantum sit
dilecta a deo quod ipse deus dignatus
est esse homo. et hoc est pro homine. ali-
ud vero contra hominem. *De re*

Surrectio mortuorum. li. lxxvi.
Aterius melius est hominibus
affirmare et credere resurrectio-
nem mortuorum in corpore et anima quod eius
oppositum. et quod tota natura humana re-
surgat a mortuis et moribitur in immor-
talitatem quam affirmare et credere hoc
ponit hominem et naturam humanam in
maximo gaudio spe et fiducia ac
solacii magna et dignitate exal-
tatione et ornatu quod bonum exaltat
eum super omnia alia animalia. credere autem
et affirmare oppositum nullum bonum
ponit in natura humana. primo omne
bonum remouet et prauat. ergo ille
qui affirmat et credit oppositum est
contra hominem et est inimicus hominis in quan-
tum homo est. et per consequens est contra
seipsum. Unde etiam summe amabile
est ut homo credat se et totam na-
turam humanam in futuro debere resurgere
et oppositum eius est valde odibile
et tristabile. Item melius est iocundum
est homini credere quod iam aliquis resurrexit
a mortuis ad vitam immortalem quam quod
nullus resurrexit. quod hoc ponit
hominem in maiori fiducia et spe et
solacii future resurrectionis. Si autem
adhuc nullus resurrexisset non esset
tanta spes aut tanta securitas
in homine de futura resurrectione. Si autem
aliquis credat futuram resurrectio-
nem generalem et non credat aliquem
resurrexisse unde habebit spem
et confidentiam de hoc quod ipse resurget.
Ille autem qui vtrique credit habet
maioris spem et confidentiam. Ergo

hoc est homini melius credere quod eius
oppositum. *De ascensione ad celos. li. lxxvii.*
Petra melius est homini affir-
mare et credere quod iam aliquis
homo ascendit ad celos
quam eius oppositum quod ex hoc sequitur
maxima spes solacio et securitas
ac gaudium humane nature. ac etiam po-
nit maximam dignitatem et exaltationem
commune in humana natura et maximam
delectationem eundem ad celum et reliquos sancti. *Oppositum*
credere nullum bonum facit homini. *De utilitate. c. lxxviii.*

Item melius est homini credere
et affirmare quod iudicium fiet vniuersale in quo omnes homines iu-
dicentur a deo secundum ultimam mercedem secundum
opera sua. quam credere eius oppositum. quam
ex hoc homines inducent ad operandum
bonum et ad meliorandum opera sua
ut remunerentur et ad fugiendum
mala ne puniantur aut odipnentur.
Item est naturalium credere homini et affir-
mare si vult esse bonus et auerit
rotem liberi arbitrii homini. quod tunc homo
per liberum arbitrium possit facere bonum
seu malum et non compellitur ab aliquo
et tunc tenetur esse bonus et non malus.
*Primum utile et naturalium est homini cre-
dere et affirmare futurum esse iudicium
in quo unusquisque recipiet secundum quod ge-
serit in corpore. summum bonum vel summum
malum summam gloriam vel summam con-
fusionem. Si autem non credit tunc non co-
nabitur ad bonum primo viuere secundum
carne et ut brutum et insequetur con-
cupiscentias carnales et delicias car-
nis.*

De immortalitate anime. li. lxxix.
Item melius est homini credere et affirma-
re quod homo habeat animam immor-
talem quam eius oppositum. quam hec est
magna exaltatio et dignitas et
bonum humane nature. et per hoc magis
separatur a bestiis et appropinquat deo.
et ex hoc generatur in homine magnus gau-
dium magna spes et fiducia. Ita
enim credulitas sine operacoe est me-
lior multum quam credere anime mortalitatem

q̄ si credat mortalitate ipsius aīe
q̄ ip̄ortat gaudiū seu asolacōis. *Al-*
la aut asolacō p̄t eē i eo sed t̄stia
et desolacō. Sed q̄ homo tenet cre-
dē illa p̄ que i ip̄o magis gnatur
gaudiū seu asolacō et spes. Nam
habē spem ē magna asolacō et m̄g-
nū bonū et habere oppositū ē est
magnū malū et desparcō. Et sic q̄
nō vlt credē illa p̄ que gnāt i hoīe
magna asolacō et spes facit cont̄
seipm̄ et cont̄ hoīem īgnitū homo
est et est causa sue desparcōis. Cōdu-
te om̄ibz istis de fide xp̄iana. lxxx.

Quia ergo q̄q̄ continet i
fide xp̄iana ē magis a-
mabile et desiderabile ho-
mini īgnitū homo est q̄ eius oppo-
itū et nichil est magis amabile et
desiderabile q̄ illud qd̄ quērit cū
bono hoīs et cū eē. sed fides xp̄ia-
na est cū bono hoīs et cū eē p̄petuo
ergo ip̄a ē magis desiderabilis q̄
ei⁹ oppositū. *Item ex credulitate*
fidei xp̄iane sequūtur īfinita bo-
na et gaudia homi īgnitū homo
ē. scz eū eē creatū ad ymaginē sui
creatoris. deū eē hoīem p̄pter ip̄m
hoīem debere resurgē cū eodē cor-
pe glouificato ip̄m debē p̄firi eter-
na gloria et silia. q̄ gnāt i hoīe
maxia gaudia. oppositū em̄ eius
nichil gnāt eor̄ sed ē puarcō totius
boni sui. Sequit̄ exinde q̄ quilibet
homo tenet de iure natē credē fi-
dē xp̄ianā et negare eius oppositū
q̄ eū optet audita et itellcā fide
xp̄ianā cā affirmare vel negare
et eius oppositū credē uel refutare.
Postq̄ ergo ē melius hoī credē fide
xp̄ianā q̄ oppositū eius sequit̄ q̄
enā tenetur credē et affirmare po-
tius illud qd̄ ē ei meli⁹ q̄ ip̄e nō de-
bet vti suo itellcū ad suspiciū ma-
lū et t̄stia sed ad gaudiū et aso-
lacoem et ad bonū suū sicut faci-
ūt aliē creature. Aliē seq̄ret q̄ ho

eēt deuīatus et alienatus a seip̄o
et a roē et ab ordīe om̄i creaturay
net facit ut homo. ymo facit cont̄
hoīem īgnitū homo est et ad suū
malū et dāpnū et nō ad suā p̄fā-
nē et suū bonū. Et q̄ homo m̄g-
tū homo nō est cont̄ hoīem sequi-
tur q̄ qui nō vlt affirmare et cre-
dē fide xp̄ianā q̄ ille habz. ihq̄ m̄t
se qd̄ est cont̄ hoīem et īmicit hoī
et est cont̄ bonū hoīs īgnitū homo
est. *Volū? sequit̄ q̄ fides xp̄iana*
nullo mō est cont̄ naturā ymo ē
nata et p̄ bono natē ad q̄plemen-
tū natē et ad eius p̄fāone. q̄ ē ad
exaltacoem et dignificacoem natē
huāne p̄pter quā omēs aliē nature
sūt facte et cui omēs aliē nature
seruiūt. Et p̄ q̄s oppositū fidei est
cont̄ naturā et p̄ malo natē q̄ vi-
lificat et destruit et amichilat natū
m̄ huānā q̄ntū i eo est et p̄ q̄s oēs
alias creaturas īfiores. q̄ ut dām
ē omēs aliē creature sūt fctē p̄pter
hoīem. Nam qui nocet dño nocet
oibz subditis dñi. Volū? sequit̄ q̄
qui credit et affirmat fide xp̄ianā
nullo mō est īcrepabil. neq̄ a deo
neq̄ a creatura. q̄ credit qd̄ meli⁹
est p̄ natā huāna. Et licet fides
xp̄iana nō eēt vera qd̄ ē īpossib.
excusatus eēt corā deo et oibz crea-
turis. q̄ credit et affirmat p̄tē me-
liore et magis amabile. et que ma-
gis ē pro bono utilitate et p̄fāone
hoīs īgnitū homo est. et hoc tene-
tur facē. hoc em̄ clamat om̄is cre-
atum. Et qui facit qd̄ debet ē excu-
satus i oibz. et qui facit oppositū
ille ē īcrepandus et culpa dignus
a deo et a natā et ab om̄i creatura
et nullā habet excusacoem. q̄ relin-
quit qd̄ bonū est et eligit malū et
p̄tē magis odibile. neq̄ vtilē. A

Ita cōfessio ad rebitū. lxxxi.
Tem enā q̄ nō solū fides xp̄ia-
na ē magis amabil et de fide

rabilis q̄ eius oppositū sed enā est
 publicata p̄dicata annūata et p̄co-
 misata p̄ orbē vniūsu p̄ hoīes enā
 fassimos omīs natiōis. enā crede
 nolentibz sūt dampnatiōes etne p̄
 nostitate. et credētibz enā p̄mia sūt
 p̄missa. enā p̄ gfirmatiōe et veritate
 fidei xpianē q̄ plures mortui et n̄
 trāsati sūt volūtarie. Oppositū vero
 fidei nō ē p̄dicatū neq̄ annūatū p̄
 vniūsu orbē cū gminatiōe pene e-
 terne neq̄ cū p̄missiōe vite etne. neq̄
 enā p̄ sustinendo oppositū mortui sūt
 plures s̄ et deuoti viri. enā i ip̄a
 vixerūt i fimi hoīes nobiles et m̄g-
 nates laudabiliter et m̄asuerunt usq̄ in
 finē. Quia ergo ista et plura alia id
 dūt omēs nō credētes neq̄ affirmā-
 tes fidei xpianā i excusabiles ac cul-
 pabiles. et vigorant ac gfirmāt ar-
 dentes. et faciūt eos stabiles i fide
 et oīno excusabiles. Tūcū ē ergo
 et securū valde stare i fide tā rōna-
 bili i qua homo credit suā p̄fatiōē
 et bonū ad qd̄ ē factus a deo et ordina-
 tus. Ecce ergo q̄lis cognitiō gnātur
 i nobis dū opam̄ hominē ad alias
 res i fiores p̄ quēciētiā et dīam qm̄
 ex hoc magis agnoscam̄ nosmetip-
 sos ac n̄m̄ naturā et debitū et ob-
 ligatiōem. Et sic gnātur scia de hoīe
 i q̄ntū homo est. *De opacōe hoīs
 ad alias res. put hō est a penes dīm
 liber arbitrii p̄ qd̄ sit cognitiō cōfissā
 de hoīe a opibz eius que imēdiate du-
 cūt hoīes ad cognitiōē dei. Titulus octo
 gesimus secundus.*

Quoniam autē cognitiō de deo
 q̄ orit̄ ex p̄pria natū ē no-
 bis certior et magis fāli-
 aris et placens. ideo q̄ntū possum̄
 laborare debem̄ vt cognoscām̄ na-
 turā hoīs et p̄ naturam n̄m̄
 quā int̄ nos habem̄ cognoscām̄
 deū et oīa de deo. Quia tūc cogni-
 tiō ē nobis valde p̄m̄qua. cū est
 intra nos. Quāuis autē multis

modis p̄ opacōne hoīs ad tres gdn̄
 infiores cognouim̄ deū ēē. et suas
 p̄prietates tamē adhuc restat alius
 modus valde securus et grossus
 et qui ab oībus p̄t videri fāliē p̄
 quē nascit̄ cognitiō de hoīe et de o-
 pibz eius q̄ vltimū ducit i cogni-
 tiōē dei certissimā. Iste autē modus
 ē p̄ dīam liber arbitrii. Vnde autē
 omēs res triū graduū i fiores ca-
 rent libero arbitrio. ideo opant̄ sua
 opa nō libe et volūtarie. sed ex ne-
 cessitate natē et ex ipetū. nec habet
 p̄tate nec dominia suar opacōnū
 nec cognoscūt sua opa neq̄ iudi-
 cant de suis opibz. nec sciūt q̄ faci-
 ūt. et hoc ē q̄ nō hnt̄ liberū arbi-
 triū. Sed homo qui ē i q̄to gdu
 p̄pter hoc q̄ habet liberū arbitriū
 ideo ē dñs suar opacōnū. ideo opat̄
 libe et sicut dñs et nō ex necessitate
 et p̄t iudicare de suis opibz. et deli-
 berare anq̄ faciat. Ista ergo ē gnā-
 lis dīa hoīs ex vna pte. et oīa
 lianū rez et opacōnū illar ex alia
 q̄ homo i q̄ntū homo opat̄ ex libe-
 ro arbitrio. sed alie res opant̄ ex
 necessitate. Exinde sequit̄ q̄ opacōes
 hoīs i q̄ntū hominis multū dñt ab
 opacōnibz aliar rez et sūt alia cō-
 ditiōis et alia natē. Nā opa hoīm
 sūt dignissia et nobilissima de sua
 natā eo q̄ sūt frā cū deliberatiōe
 et libertate volūtat̄is que nō impit̄
 extermīnatiōē et excedūt i dignitate
 sine mēsum opacōnes aliar rez.
 Itē p̄pter istā dīam sequit̄ q̄ opa
 hoīs dīcūt̄ sua q̄ sūt sua potes-
 tate frā. sed opa aliar rez nō sūt
 ip̄arū rez q̄ opant̄ q̄ potius agūt
 q̄ agūt. Item sequit̄ ex hoc q̄ opa
 hoīs ip̄tant̄ hominē. sed opa aliar
 rez nō ip̄tant̄ eis. Itē ex ista
 dīa sequit̄ q̄ opa hoīs i q̄ntū hō
 ē sūt laudabilia et honorabilia
 vel vitupabilia. app̄abilia vel re-
 p̄abilia. et sūt remunerabilia al

punibilia et ideo iudicabilia et ex-
aminabilia. Unde i hoie remanet
aliqui qd' no est opus sed sequit' ad o-
pus. et hoc est meritū uel demeritū seu
culpa. ita q' ipa opa postq' sūt facta
relinquūt i hoie meritū uel culpā.
et hoc ē ideo q' opat' cū libertate ac-
tūe uel uolūtariē. sed opa aliar' rerū
nō hūt tales proprietates eo q' nō sūt li-
bertatis. Et ideo opa hois ordināt ho-
minē vestiūt ac ornāt. uel maculat
et viciant hoiem ppter illud qd' re-
manet ex ipis. Vlti' q' homo bene
pōt opari uel male et hoc uolūtariē
et ex hoc generat' et remanet i hoie
culpa seu pmiū. ideo vltia opa hois
debet' de iure natē aliquid salū pmiū
uel pena qd' nō debetur opibz aliar'
rerū. Unde homo tenet' opari iqnitū
potit q' nō debet eē otiosus. q' debet
implere mūdū suis opibz sicut alie
res continue et cessant' opant' et non
sūt otiose. et tenet' melius opari quo
potit sicut faciūt alie res. Nā ex hō
decorat' vniūsu et totus ordo crea-
turaz q' nō ppter hoc habet liberta-
tē suā q' nō opetur sed ut nō male
opetur. Quia si habet ad hoc liberū
arbitrium ut male opet' tūc haberet
illud ad suū malū dāpnū et p'dicōe
qd' absurdū ē cogitare i hoie. cū alie
res id qd' habet nō hūt ad suū dāp-
nū et malū s' ad ex'p'siōe. sed ha-
bet liberū arbitriū ut continue et ces-
sant' bene opetur sicut alie res. et q'
ex libero arbitrio osequant' pmiā et
retributiōes q' i alijs rebus nō pnt
sequi q' nō opant' ex libertate. Nā
si homo nō opet' otiosus est et nō id
opat' ad qd' ordinatus ē. et si male
opat' tūc nō opat' sicut alie res i hoie
res q' opant' ex natūte. et si homo tē-
fiat et opat' mala tūc vlt' mala opa-
ri et nō bona. cū potit ita bene bona
facē sicut ceterē res faciūt bona. Et er-
go ipē solus destruit ordinē creatu-
raz et ledit pmiā naturā et dimittit

bonū pmiū et corrūpit seipm et ipē
pturbat armoniā totius vniūsi cui
ipē principalior pō existit. et ergo de
iure natē debet' sibi vitupiiū et gfu-
sio. Et si facit id qd' debet tūc ornat
et decorat ordinē vniūsi et meret'
habē pmiū et honorē. Et sic sūt qua-
tuor que sequūt' ad opa hois de nat'
sua et nō ad alia opa aliar' rerū
salū meritū et culpa. pena et gloria.
Et tanta obligatiō vni' ad alterū q' v-
niū nō pōt sine alto eē neq' possūt sepa-
rari. q' pmo ad opa hois postq' sūt
facta sequit' uel culpa uel meritū. et
postea ad culpā sequit' pena. et ad
meritū pmiū. Recolligēdo igit' oia
opa hominis iqnitū homo ē tuement'
tales proprietates i'epabiles vltim o-
pera aliar' rerū. s' q' dicunt' sua. et
i'gnitū hominē. et ex eis nascit' meri-
tū uel culpa. et ideo debet' eis pmiū
uel pena. et ptea sūt laudabilia ul'
vitupabilia. pmiabilia ul' punibilia.
Et si sūt bene facta sūt honorabilia et
dignissima. et si sūt malefacta tūc sūt
vitupabilia et reprehensibilia et vel
decorant vniūsu vel deturpāt. Et o-
nes istas q'dicōes habet ex sua ra-
dice salū q' sūt uolūtariē et ex liber-
tate facta. Etare q'lit' ex opacōe hois
ad alias res penes dīam liberū arbi-
trij generat' et nascit' magna cogni-
tiō et sciā de hoie iqnitū homo ē et ex
opibz eius q' vlti' induat nos ad mō-
nā dei noticiā et cognitiōem i'fallibi-
lē. *hic ostenditur qualiter cognitiō nūc
hūm de hoie et opibz eius ducit nos ad
scit' ascedē i dei agnitiōem. et suaz ppe ppe*
Quoniam tūc. ut h'et'ij
aut' homo iqnitū homo est
talio natē q' facit opa sua
talio ad que de natā sua sequit' me-
ritū uel demeritū et p qns debet' eis
pmiū uel pena et dicūt' pmiabi-
lia uel punibilia et p qns etiā iu-
dicabilia et examinabilia. Et quia
homo nō pōt remunerare iqnitū hō

est. et cū opa hoīs requirant hoc ideo
nate est qd sit aliqs sup hoīem ma
ior qui possit hoc remunerare vel
punire et correspondere sibi scdm op
sua. Si em̄ nō eēt aliqs qui posset
hoc facere sequer̄ qd homo eēt frustra
et i vanū. qd opa eius eēt frust
qd vltra alia opa aliarū rerū sūt
p̄miabilia et punibilia. Et si nulli
sit qui corrūdeat opibz suis p̄miā
do sequit̄ qd totū vniūsu ē frustrū
et iordiātū. qd oīa īferiora seruūt
hoī et sūt ppter hoīem et homo ē ps
p̄cipalior vniūsi. Et si homo est
frustra sequit̄ qd totū residuū est
frustra. Et tamē videm̄ ad sensū
qd oīa īferiora usq; ad hoīem sūt or
dinata et tñ homo nō ordiāuit il
la. Sequit̄ ergo qd etiā homo erit
ordinatus. et etiā sequit̄ qd aliqs
rūdebit hoī scdm eius naturā. Aliū
eēt dare vacuū i vniūso et maxia
vacuū. p̄mo totū erit vacuū. qd opa
hoīs sūt vacua. qd de natā sua sūt
capacia p̄mij uel p̄uicōnis. et si
eis hoc nō datur tūc manebūt va
cua. et tñ vacuū eē i natā ē ipossi
bile etiā i mīmis rebus. qd citius
celū descendet anq; hoc p̄mittet̄. et
tota natā rūperet anq; hoc p̄mit
tet. Ex quo ergo i mīmis rebus
natā hō nō patit̄. quō i maxis pa
cietur. sicut sūt opa hoīs īgnitū hō
est. Vnde videm̄ qd i natā aulibz
rei corrūdet qd sibi p̄riū ē et p̄por
tionabile ac debitū. qd nichil rema
net vacuū. sed aulibz rei corrūdet
scdm suā naturā illud qd exigit.
Vt verbi grā. rebus visibilibz cor
rūdet oculus ad videndū. rebz au
dibilibz auris ad audiendū. rebz itel
ligibilibz ad itelligendū itelligē.
Et hoc est vt oīa ista nō fiant frus
tra talia. Quare ergo nō sūt cor
rūdet rebz p̄miabilibz et punibilibz
ad p̄miandū p̄miator et punitor
ad p̄miendū. et rebz iudicabilibz

iudex ad iudicandū. Et hoc vt me
rita et demerita nō sūt frustra nec
i vacuū talia hoc nō p̄t pati ordo
vniūsi. Ergo natio corrūdebit homi
nū opa sua aliqs p̄miator seu pu
nitor maior hoīe. Itē qd opa hoīs
iputant̄ homi et ideo si male agit
ip̄e ē i culpa ip̄ius mali. et iā ē in
culpa. ergo in culpa ē homo qd
male opat̄. et qd facit qd nō debet
facere sibi totū iputandū est. qd p̄ti
te faciendi habet et nō faciendi. er
go postq; ē in culpa alicui fit offe
sa alicui fit iniuria que ē i natū.
ergo homo statim alicui obligat̄ dū
ē in culpa. ligatus debitor sit. qd
culpa īquātū culpa obligat hoīs
ad penā de natā sua. et facit ho
minē debitore natālē. et tot quot
sūt culpe tot sūt obligatōes ad pe
nā. et hoc ip̄ossibile est aliē eē. ergo
de iure natē hō remanet obligatus
ad penā ppter culpā. Sequit̄ ergo
qd aliqs est superior hoīe cui obliga
tus ē homo ppter culpā et cui sit
debitor qd male opatur. Et etiā i
culpa nō possit remoueri nisi p
venia vel solucōne pene. et tñ hō
nō possit sibi met dare veniā de
sua culpa. nec solue nec remitte
debitū p̄riū. sequit̄ qd aliqs ē sup
hoīem qui p̄t hoc facere dare uel re
mittere. Quia ergo natio culpa hoīs
arguit et cōcludit deū eē. et sūt me
ritū hoīs cōcludit deū eē. ideo boni
argumētū p̄t formari ex isto. homo
p̄t peccare ergo deus est. Sicut dicit̄
do homo p̄t bene facere et habere me
ritū. ergo deus est. Sic ergo opa ho
mīs īgnitū homo est natio cōcludet
eē aliquē maiore sup hoīem qui
sit p̄miator et punitor remunera
tor et retributor. **Et ex opibz hoīs oī
dit̄ qd uic q̄ est sup hoīs p̄miator et pui
tor est sūme potens sūme sapiēs et sū
E** quia me iustus. **Et ad recte ac debite lex.**

remunerandū et ad dandū cuiuslibet
opi qd' scdm naturā suā ei debet
natē est q' oīa opa pordinent exa
minent et disantant et rē iudi
cent. alie eēt iordiatō et ofusio in
vniūso qd' natā nō patit. q' vide
mus q' nobilior aiā ē in corpe huā
no q' in corpe animi. eo q' ei debet
mītiū pmiūm et remuneratō. et
alia non debet. Et q' opa hoīs sūt
magis uel min' remunerabilia
uel etiā magis uel min' pumbi
lia scdm q' cū oplacētia maiori
uel mīori fuerit fīa. et scdm ma
iore uel mīore cognitiōem et scdm
q' fuerit magis uel min' bona
magis uel min' etiā mala. ideo
natē ē q' ille qui debet pmiare uel
pūire cognoscat disciat et dis
cernat oīa opa hoīs et ponderet
et q' nullomō p' falli ut sic recte
et infallibil' iudicet. et oīa sint
pporatiōta et i natā nichil iordiat
tū sit. qd' eēt si qdlibz opus hoīs
nō habet qd' ei deberet. Et ideo ne
cesse ē q' aliq' sit qui habeat plenā
et p'fām q'ntitōem de omnibz opi
bus huānis. et dare et apte vide
at oīa opa huāne natē. sili' sci
at et cognoscat omēs cogitacōes
hoīs et desideria et verba et oīa
mīora et extiora. Et q' opus hoīs
scdm itentōnē faciētis ē magis ul
min' pmiabile uel pumbile. ideo
natē ē ut ille qui debet eē pmiator
uel pūitor p'fē et dare agnoscat
oēs itentōnes et volūtates oculi
tas oīm hoīm. alie ipossibile eēt q'
posset rē remunerare seu pūi
re aliqd' opus hoīs. q' totū oritur
ex itentōe et volūtate. Et ista est
radix et origo remuneratōnis
et pūitiōnis. Et q' iā omēs hoīes
qui sili' viuūt etiā sili' opant. ideo
natē ē q' etiā sili' et sel' videat oīa
opa oīm hoīm viuētū. et sili' e
tiā itentōnes volūtates et desidia

et verba. et nō solā iā viuētū s
etiā oīm pūitorū. q' natē est q' nich
il obliuiscat sed oīa retineat i me
moria. ut nō sit aliqd' mīmū op'
qd' nō habeat qd' ei debet. Cogite
et penset q'ntū eēt videre et cog
nosce opa cogitacōes et volūta
tes atq; desideria vni' hoīs a p'i
cipio sue discretōnis usq; ad finē
uite sue. et plus duon et adhuc pl'
trū uel qtuor. Et q' tūc mīliū mī
liū. Si ergo cogitem' et p'fem' q'nt
milia mīliū fuerūt hoīm et quot
adhuc sūt. et quot milia mīliū fue
rūt cogitacōnes tot mīliū volū
tates verba et opa. et q' oībus ill'
de iure debet. care possum' cōcludē
q' sapiā et sciā illi' qui ē sup hoīs
natē ē q' nō habeat mēsurā et q'
nō habeat tūcū. Est ergo sūme sa
piens sūme sciens sūme cognos
cens ac sūme et p'fē et clarissie
oīa videns. Sic ergo oīa nuda
et apta sūt ocul' eius et nichil īm
sibile ē i q'spū eius. Est ergo in
dex sapiētissi' sciētissim' nullomō
fallibil' et ideo natē est eē. q' hoc
arguit et exigit opa hoīs ac cor
natā i q'ntū homo est. Vide ergo
sciām dei īfinitā latissimā p'fūm
dissimā. q' hoc requirit opa hoīs
ut rē et debite remunerent ac
pūiant. *Quod est etiā sūme potēs. lxxv.*

Et quia ad remunerandū
et pūiendū nō sufficit
rentū iudiciū neq; sciā et
sapiā. p'mo etiā requirit potētia
ut possit de factis dare et retribuē
cuiuslibz qd' ei debet ac pūire qd' li
bet opus scdm suā exigētiā. et qd'
illud qd' iuste est smatū possit e
tiā exequi. Et q' opa huāne nē
sūt q' īfinita. ideo requirit īfimi
ta potētia ad remunerandū uel ad
pūiendū. et etiā requirit diūsas
maiores et mīores retribuōnes
ac penas scdm q' opa sūt mag'

bona vel magnis mala. ideo nate ē
q̄ ille qui ē sup̄ hoīem nō solū oīa
videat et cognoscat et iudicet. s̄
etiā q̄ habeat plenissimā p̄tate
remunerādi et puniēdi. ut sic nichil
remaneat irremuneratū nec
ipūitū ex p̄te sue ip̄otētie. q̄ alias
eēt aliqd̄ mordiātū et vacuū i v̄
mūso qd̄ ē ip̄ossib̄. ut ē sup̄ius p̄b̄
tū. Est ergo sūmo potēs remune
rator et punitor. q̄ hoc exigit opa
hoīs iqn̄tū homo est iustū cui nichil
p̄t. resistē. *Qd̄ etiā sūme iustū lxxxvi.*

Quia etiā nō sufficit habere
sciām et sapiām ad recte
iudicandū et discernēdū
ac habē potētiā nisi habeat bonā
volūtate ad hoc rē volendū. et p̄
sequēs q̄ habeat sūmā et rām ius
ticiā ut sic velit cuilibz iustissimē et e
quissimē dare qd̄ suū est et qd̄ ei debet
p̄ iusticiā. nec sit exceptor p̄sōz s̄ it̄
buat et puniat scđm̄ merita et de
mita ut nullū bonū relinquat nō
munerātū neqz vllū malū ipūitū.
Et ideo nate ē q̄ habeat iusticiā i f̄er
ibile iuariabile i cōmutabile et iō
ueribile. Aliē ordo vniūsi periret
qd̄ fieri nō p̄t. Est ergo sūme iustus
remunerator et punitor. Recollige
do igit̄ oīa dicamz q̄ homo iqn̄tū
homo habet liberū arbitriū p̄ qd̄
facit opa mitoria seu demitoria et
ideo nate ē q̄ i natā sit aliq̄s p̄mia
tor uel punitor. ac etiā q̄ iudex sit
sūme sapiēs sūme potēs sūme ius
tus. Sūme sapiēs ut p̄ suā ignorā
riā nichil maneat idismissū. Sū
me potēs ut p̄ suā ip̄otētiā nichil
maneat irremuneratū seu ipūitū.
Sūme iustus ut p̄ suā volūtate
corruptā nichil maneat idēiatū.
sed totū q̄ libero arbitrio ē gmissū
p̄fectā et opletā habeat reopēsa.
Hoc aut̄ totū clamat vniūsi. cuius
homo p̄cipalior p̄s existit. Et etiā
opa hoīm hoc requirūt q̄ volunt

habē debitū scilz p̄missū uel penā. *Qd̄
etiā necesse sit q̄ sit vnus p̄miator et pū
tor et nō plures nec n̄ vnus iudex. lxxxvii.*

Et q̄ oīa opa hoīs sūt remu
nerabilia seu pūibilia et
hoc ex vna et eadē radice
scilz q̄ p̄cedūt ex libero arbitrio qd̄
ē vniū et eiusdē nate i oībz hoībz
q̄ etiā oīa opa debent rāssimē re
munerari seu puniri et nullū debz
relinqui. et si esset plures p̄cipales
remuneratores et pūtores seu iu
dices eēt iordiatō et cōfusio max
ima i remunerādo et pūiēdo. et
opa hoīs nō p̄nt rē p̄miari nec pu
niri nec exaiari et iudicari. Vnde
optēt q̄ vnus habet tātā p̄tate sic
alter. et tantā sciām et sapiām ac
iusticiā et volūtate sicut alē. et qd̄
vnus sciret alter sciret et sp̄ eēt cō
cordes. Sed hoc nō p̄t eē q̄ hoc re
pugnat nate q̄ plures sint. Quia
si eēt plures et quilibz habet p̄tā
tē distinctā ab alio et sciām et voli
tate possz eē discordia et etiā eēt
sup̄fluitas i natā. et sic opa hūa
na nō possent rē et debite ordina
ri et iudicari. Sic ergo opa hoīs
iqn̄tū homo ē requirūt et exigit
tū vniū p̄miatorē et pūitorē ac
iudicē. q̄ aliē eēt ip̄ossib̄ q̄ habent
qd̄ eis debetur p̄ iusticiā. et vniū
sū eēt iordiatū nec posset stare. et
etiā q̄ liberū arbitriū est eiusdē et
vniū nē i oībz hoībz qd̄ ē radix et
origo retribuōnis meriti et deme
riti q̄ requirūt tū vniū et eundē
retributorē ac iudicē. nec nō plures.

*Qd̄ p̄m̄ remuneratō hoīs i q̄n̄tū hō est
et pūitō ē itellatū sp̄cial̄ et iustitū
et nō corporat̄ lxxxviii.*

Quia aut̄ opa hoīs sūt re
munerabilia et pūibi
lia p̄pter liberū arbitriū
q̄ ē causa et radix remuneratōis
et pūitōis. et cū homo sit homo
p̄pter liberū arbitriū. et p̄pter hoc

separatur a bestiis. sicut cum liberum arbitrium sit intellectualis spirituale et invisibile et nullo modo corpale. nec sensibile neque visibile. sequitur quod principalis remuneratio aut privatio hominis inquantum homo est debet esse etiam intellectualis spiritualis et invisibilis. et nullo modo corpalis neque sensibilis neque visibilis quia remuneratio correspondet radici quae est non corpalis postquam tota radix unde oritur meritum est spiritualis. Nec etiam remuneratio debet esse corpale quia nullum corpale potest apparere ad intellectuale et ad spirituale. Neque omnes res corporales possent satisfacere vni rationi hominis inquantum homo est si iuste debet remunerari. Sic ergo opus hominis inquantum homo est requirit remunerationem intellectualem et spiritalem. Et sicut est de privatione hominis inquantum homo est. et quod sua principalis privatio est spiritualis et intellectualis et non corpalis. Quia remuneratio hominis debet recipi in homine et esse in homine et non ex hominem. ideo natura est quod remuneratio hominis inquantum homo est recipiat a libero arbitrio in quo oritur meritum. Et natura est quod in libero arbitrio sit capacitas ad primum. et ideo cum liberum arbitrium apprehendat voluntatem et intellectum sequitur quod principalis remuneratio hominis inquantum homo est est in ipsa voluntate et intellectu et per omnes tota capacitas primum principalis. Ergo totum quod debetur homini inquantum homo est ex suis operibus est bonum et remuneratio voluntatis et intellectus. Sequitur etiam quod principale bonum hominis inquantum homo est est bonum intellectuale et voluntatis. et per omnes malum hominis inquantum homo est est malum intellectus et voluntatis. Exinde sequitur quod divitiae et thesauri hominis inquantum homo est sunt intellectuales et invisibiles et non sensibiles per aliquem sensum corpale. Et etiam sequitur quod regnum hominis inquantum homo est est etiam intellectuale et non corpale. Et quia liberum arbitrium abstinet vel abstrahit a loco et tempore et non subiacet eis de natura sua. nec est temporale nisi locale secundum quod bonum hominis inquantum homo est

nō ē tpale neq; locale. neq; diuine
hoīs sūt tpales neq; locales. et ideo
sūt ex tempus et extra locū. et er-
go nō fluūt a pñti in futurū neq;
ptereūt sed semp manēt ī eodē sta-
tu et ideo etne et īmūbiles ac īcor-
ruptibiles et fixe. Et exinde sequit̃
q; bonū hoīs īgnitū homo est nō
q̃sistit ī aliquo qd̃ sit cōe hoībūs
et bestiis et ideo nō q̃sistit ī aliqua
re que potest videri oculis corpa-
lib; neq; audiri neq; tangi neq;
odoriari neq; gustari neq; etiā īma-
ginari ī aliqua re lata longa seu
p̃fuda nec extensa extēcōe corpa-
li et p̃ q̃is bonū hoīs nō q̃sistit ī
aliq̃ corpali delectatōe. Et sicut dñs
est de bono ita sūt dñi est de ma-
lo hoīs īgnitū homo est. q; suū ma-
lū sit aliqd̃ qd̃ cōe nō sit cū bestiis.
Et ideo malū hoīs īgnitū homo ē
nō q̃sistit ī aliqua re sensibili p̃ a-
lique sensū corpis. et p̃ q̃is nō est
ī pena corpali. Dic igit̃ glūdō
dicant̃ q; p̃ncipal̃ remuneratō hoīs
et etiā pūicō īgnitū homo est ē
itellatialis spūalis et īuisibil̃ nec
p̃ aliquē sensū corpale apphenibil̃.
Quia q̃le ē liberum arbitriū nāt̃
ē q; talis sit remuneratō et talis
pūicō. Et per p̃dicta oīs nō p̃
certitudinalit̃ agnosce quā lege deat tene

Equiva remuneratio. **lex**
 principal' hois iqnitu homo
 ē. est itellaiūhis spūalis
 et īuisibil' et nullo corpālis neq; vi-
 sibilis ut iā pbatū est. sequit' natio
 q' ōnis lex uel secta que ponit pū-
 cipale bonū hois et pūcipalē re-
 muneratōne ī rebus corpālib; vi-
 sibilib; et sensibilib; q' tal' sit mē-
 dosa falsa et deceptiua et q' illa
 ē cont' hoicm iqnitu homo est. et
 tales hoies tenētes talē sectā seu
 legē sūt decepti et querūt vanita-
 tē et medaniū et omēs sūt pditi.
 Et quicūq; īreperit talē legem

deceperit seipsum et sit deceptor aliorum
Et oppositum possumus concludere quod illa
lex que ponit principale bonum hominis
et principale remunerationem eius in rebus
intelligibilibus spiritualibus et invisibilibus ac
eternis et que magis elongatur a
corporeis rebus et a delationibus corpora-
libus quod talis lex est sanctissima verissima
ac saluberrima et talis est lex hominis inquit
tunc homo est. Et ideo sequitur quod omnes
homines tenentes talem legem sunt in verita-
te et tendunt ad verum bonum et ad ve-
ros divitias et ad veros thesauros
Et sequitur quod talis qui fiduciam et insti-
tuit talem legem quod fuit verus sanctus per-
fectus sine dolo et sine fraude di-
ligens bonum hominis inquit homo est et
cognoscens verum bonum hominis. Ex hoc
sequitur quod quilibet homo potest certitudi-
naliter cognoscere quam legem debet tenere
et in qua debeat vivere. **De opibus hominis**

deus non statim remunerat neque punit sed

Quoniam autem ex **expectat** et
libero arbitrio tamquam a radice
aut meriti vel culpa et
ex merito sequitur premium et ex culpa
pena quod si tollatur liberum arbitrium etiam
tollatur culpa et premium pena et meritum
Nam totum bonum hominis inquit homo est
habere meritum. Et totum malum hominis est
habere culpam et ex meritis suis nascitur
premium et ex culpa pena. Ideo quanto
homo plura habet merita tanto etiam
plura habet premia et suum bonum plus
crescit. Et ideo sequitur quod non statim dum
bonum opus est sanctum quod finali retributione
remuneretur quod tunc amplius non pos-
sit habere homo alia premia seu mi-
ta sed est finalis retributio sed quod homo
potest continue accumulare merita de-
bet expectari totalis remuneratio
omnium meritorum usque in finem ut scilicet re-
muneretur de omnibus et totum premium
recipiat scilicet. Rursus etiam si statim
homo dum habet culpam puniretur
punitio finalis et pena sibi debita
et statim fieret executio et iudicium

iam esset totalis condempnatus et periret
et non posset amplius reparari neque
restaurari. Et quod homo quod dum vi-
vit est queribilis de malo in bonum
et de bono in malum ex parte liberi
arbitrii et si male operatus est potest
cognoscere culpam et malum suum et re-
verti ad bonum et hoc non est impossi-
bile ideo ipse est expectandus si velit
se ad bonum opus convertere et relin-
quere viam malam. Et hanc expecta-
tionem requirit natura liberi arbitrii
non ex merito quod ei non debet ex merito
nisi premium sed quod ex eo quod iustum
posset et converteri. Et ideo nature est iudicium
punitorem esse misericordem ad expectan-
dum ut non statim iudicet ac puniat
ac si finale summam det quod melius est
hominem salvare quam condempnare. Sic
ergo natura hominis ex parte liberi arbi-
trii exigit talem remunerationem et ac
punitorem qui neque statim remunerat
neque puniat statim sed semper respi-
ciat ad bonum et ad melius hominis
spiritus et per quod est summe misericors
quod punit et expectat hominem si velit
suam malam vitam relinquere et facere
bonum. **De opibus hominis ostendit duas**
esse vias vias autem a viis hominis
hominis a paradisu et infernu. ti. m.

Quoniam autem omnes homines sunt
eiusdem nature et quoniam
in libero arbitrio tamen quod
liberum arbitrium potest tendere et ire per
duas vias et duo itinera gratia
et opposita ad invicem quod potest ire per
viam meriti operando bonum et per viam
culpe male operando vel stare ois-
se. Et quod meritum et culpa sunt vie
repugnantes ad invicem nec potest simul
esse in eodem et exinde sequitur quod ho-
mines possunt dividi et separari et
esse gratia ac iuncta inter se. Quia
quidam possunt ire per viam meriti et
quidam per viam culpe. Et quod non sunt
nisi iste due vie in hominibus conti-
nue ideo tota natura humana non potest

diuidi nisi i has duas partes gr̃as
et in has oꝛegatōnes. Et q̃ pars
hoīm q̃ ambulat p̃ viā culpe et o-
perū pūmēdōz gr̃as et iūmēt
īq̃ntū p̃t alī p̃t hoīm q̃ ambulat
p̃ viā meriti et opm̃ remunerā-
dōz ideo nat̃ est q̃ iste due p̃tes ab
iūcō p̃etue separent̃ tali elon-
gacōe et distācia q̃ nō possit eē
maior vt sicut elongant̃ p̃ volū-
tatē et culpā et mītū elongacōe
qua nō p̃t eē maior ita elongent̃
etiā distācia locali qua nō p̃t eē
maior. Talis em̃ sepatio debet eis
ex corū p̃pria nat̃a. Neq̃ eēt que
mēs remuneratō nisi fieret ista
sepatio localis q̃ malis debet se-
patio a bonis et bonis debet sepa-
tio a malis et ideo deus qui est
p̃miator et pūmītor ac rectissimū
iudex debet separe finalē istas duas
p̃tes hoīm ab inuicē maiori sepatio-
ne que possit eē. Et iō q̃ sepatio lom-
lis maior q̃ possit eē ē q̃ vna ps po-
nit sup̃ omes celos et sup̃ oīa loca et
alia pars ponat̃ i medio terre. Vnde
cū iūferētia et centrū distāt sūme.
Et q̃ mediū tre est centrū mūdi
ideo vna ps debet ibi habitare et a-
lia ps hoīm debet habitare sup̃ cir-
cūferētiā vltimū reli. Et habitabūt
vtr̃q̃ p̃etue q̃ talis habitacō quērit̃
vtr̃q̃ ex p̃pria nat̃a. Itē q̃ remu-
neratō bonoz opm̃ et pūmīō ma-
lorū debet fieri i distinctis locis et
congruis ideo debet eē due habita-
tōnes et due ciuitates sepatē et
opposite. Sic igit̃ ex opibz q̃cludē
possum̃? duas eē ciuitates p̃ma-
pales et p̃etuas habitacōnes oīm
distātas ab inuicē locali. quaz vna
vocat̃ paradisus et alia iūferus.
In quaz vna nō ē nisi verū et p̃u-
rū bonū hoīs īq̃ntū homo i alia
nō debet eē nisi nisi malū totū ho-
mīs et verū malū ip̃ius. In vna
sola p̃miatō bonoz opm̃ i alia

sola pūmīō et pena maloz opm̃
Et sic possum̃? q̃cludē eē tria loca.
Vnus ē locus bene opandi et mīto-
rie vel male et culpabilē et i illo
loco hūc sum̃? Alia duo loca sūt
remuneratōis et pūmīōis quoz
vnus est altissim̃ et alius ē p̃fim-
dissim̃. De loco vero purgatorij a
hbi dicitur. *Et etiā ex opibz hoīs
īq̃ntū hō est oñdit̃ īmortalit̃s i p̃etui-
tatis liberi arbitrij. titulo xii*
Et qm̃ ex opibus hoīs īq̃ntū
tū homo est nascit̃ mītū
vel culpa quibz debet pū-
mīō uel p̃mīū et cū homo q̃dīa
viuat acquirit mītū uel culpā et
de illis nō recipit retribucōnes nec
pūmīōnes dū viuit et ordo vni-
uersi nō patit̃ q̃ aliq̃ q̃ntūaīq̃ mo-
diū remaneat irremuneratū neq̃
īpūmītū ideo nat̃ est q̃ remaneat
liberū arbitriū quo fiat radix me-
ritoz et culpaz vt recipiat debi-
tū et rectā retribucōne siue pūmīō-
ne q̃d fieri nō posset nisi remane-
ret liberū arbitriū. Vnde cū culpa
uel mītū remanet post mortē ne-
cesse est etiā q̃ maneat liberū ar-
bitriū i quo est culpa uel meritū
et cui debet pūmīō siue retribucō
et i quo est capacitas p̃mīij uel
pūmīōis. Itē etiā q̃ mītū pos-
set eē p̃etuiū et etiā culpa p̃etua
q̃ tā diu aliq̃ durat q̃ diu nō est
destructū sed nulla res destruit̃
nisi p̃ suū cōtrariū ergo mītū nō
p̃t destrui nisi p̃ culpā neq̃ cul-
pa nisi p̃ mītū. Si ergo mītū pos-
tulat p̃mīū et q̃ nō destruit̃ ni-
si p̃ culpā eius cōtrariū sequit̃
q̃ q̃dīa nō est culpa manet p̃mī-
ū et mītū et qm̃ mītū suscipit
p̃mīū tūc p̃ficiat̃ q̃ vnu complet̃
et p̃ficiat̃ aliud. Et sic sequit̃ q̃
meritū hoīs īq̃ntū homo est ē
p̃etuiū q̃ntū ē de se nec p̃t destrui
i nisi p̃ culpā sed culpa nō p̃t

est quod diu miti est. tunc meritum sp
est. dū ē iūctū cū pūmo. qz vbi
pūmū ē nulla pū ē culpa. Ergo
adhuc sequit̃ qz pūmū ē ppetuū
et p qns liberū arbitriū in quo
est meritū. Sicut quia culpa nō pū
destrui nisi p mītu qz pena seu pūm
nō destruit culpā nec delet pūmo
eā oplet et pfiat. qz pena ei debet. et
hoc est suū oplementū. ideo dū culpa
recipit suā penā nō destruit. sed pūmo
manet et ē cōiūcta cū pena. sicut ma
teria cū sua forma et suo oplemento.
Dare em̃ debitā penā nō est destrūe
culpā qz culpa et pūmo qcordant qz
vnu nō pū destrūe aliud. Culpa em̃
nō deletur nisi p veniā. et veniā nō
debetur nisi merenti et petenti eā.
Et nullus meretur veniā nisi a cul
pa habeat absolūtiōē. et semp iūcta
tur donec p contritiū expellat. sicut
sicut generata ē culpa volendo ac
sic volūtariē mīuit et libere cū opla
tencia. ita volendo displicēdo libere
ac volūtariē expellat. et etiā odio
habeat. et tūc veniā merebit. Aliē
semp manebit culpa et iūctabit. et
ideo pū ē ppetua. et maxie qz nō pū
post mortē deleti. et p osequēs libe
rū arbitriū ē ppetuū. Itē pūcio ma
net qz diu culpa manet qz pūcio
nō destruit culpā. sed pūcio nō pū
ē sine illo qui pūm. ergo si pūcio
pū ē ppetua liberū arbitriū pū ē ppe
tuū qd pūm. Sicut em̃ sequela in
firmitatis manet qz diu ipā ifirmi
tas manet. et ifirmitas manet qz
diu eius tā manet. Ita pūcio et
pena que ē dolor ac sequela culpe
manebit qz diu culpa manebit. Si
mīl ē de merito et pūmo. qz tā diu
manebit pūmū qz diu manebit
meritū. sed mītu pū semp manē
qz nō destruit nisi p culpā. Sed si
pūmū semp manet semp etiā ma
nebit ille qui pūm. Quia pūmū
ē nō pū sine pūmiato. sed hoc ē liberū

arbitriū. ergo liberū arbitriū pū sp
manere. et semp manet et ē ppetuū
et nata sua est talis. Ordo ergo ē qz
liberū arbitriū uel bene opat̃ uel ma
le uel ē otiosū. et exinde sequit̃ pūm
ā meritū culpa et pūmiatio. Et sic
natē ē liberū arbitriū tetermū manē
pūmatū uel pūmū et ē ē i pūmo uel
i pena. Nec est dare aliā viā medi
am p quā possit ambulare vel fugē
Ergo igit̃ qualiter homo iūctū homo
ē ex pte liberū arbitriū oūdit claus
simē ē imōilis et ppetuus. et p q
seps itellais et volūtas ē imōilis qz ipū libe
rū arbitriū cōstituit. et p qns vna hoīs ē
imōilis et ppetua et vniēs mortuū corpe. Cur
tūc at̃ de sū et qz pūmū et penā. Itē sū in
diūdi in spālī nō est pūis intenciois. si
suffiat gnālī ostendisse ea que
drā sūt de hoīe et de deo. Ostensū ē
etiā qualiter opando hoīem ad alias
res p drām liberū arbitriū nascit̃ ve
ra et magna cognitio de hoīe et de
opibus eius que ducat nos i cogni
tiōē dei ifallibilē et pūmā. Et
ista drā gnālī liberū arbitriū fūdat̃
tota cognitio de hoīe i qntū homo ē
i gnālī. Optimū ē ergo se exercita
re i ista opacōe p drām gnālē. De
opacōe hoīs ad oēs res tūū gndūit mō
rū penes drām spālē et modū differen
di singulārē nulli rei ifidē cōstitū. et
est vltimā et fūalis opacō in qua ople
tur sūa hoīs. titulus xxi.

Destū visū ē de opacōe
hoīs ad alias res p drām
et modū differendi gnālē
lē qui erat pars ipius opacōis
ex qua opacōe ortus ē magnus
fructus. nūc restat qziderare scdm
partē istius opacōis qz ē de op
acōe hoīs ad alias res penes drām
et modū differendi spēcialē. et ista
ē finalis et vltimā opacō de qua ex
hit vltimū fructus et finalis et totū
oplementū hoīs. et sic erit opleta de
hoīe notitia. pūma em̃ drā et pūm

modus differendi fuit gñalis et cōis
et fuit p habē. et iste modus quērit
ōibus rebus et ōibus gradib⁹. qñ qñ
bet gradus differt ab alio qñ habet
aliquā dignitatē sup aliā. et ista a
liū gradū. Sicut vna res differt ab a
lia qñ habet aliquā naturā aliquā
pñōne quā nō habet alia. Et talis
modus differendi nō solū quē hōi. sed
ōibus. Sicut em̄ homo habet dig
nitatē sup alias res. ita alie res ha
bent dignitatē sup alias res i flores.
sicut aīalia hñt dignitatē maio
re qñ arbores. et arbores qñ lapides.
et aūm qñ argentū. et ignis qñ aq.
et sol qñ luna. et luna qñ stella. Sed
est vnus alius modus differendi spe
cialis. qui solū quērit hōi. p quem
modū spālie homo differt ab ōmib⁹.
Et iste modus nō ē p habē. sed p cog
nosce se habē. Omnes em̄ res i fenio
res hōie hñt suas dignitates ac su
as naturas et pñōnes a suo con
ditore et vna plus qñ alia et ē nobi
lior alia. sed tñ qñuis hñt tñ nō
cognoscat se habē. nec pñt cognosce
se habere qñ hñt. nec quid ē illud qñ
hñt. nec qñtū valer. nec cognoscat
se eē i illo gradu i quo sūt. neqñ i illa
dignitate neqñ pulchritudinē i qua sūt.
Quia aīalia bruta nō cognoscat
qñtū ipā acceperūt vltim arbores de
dignitate. neqñ arbores cognoscat
qñtū ipā acceperūt plus de dignita
te et nobilitate qñ lapides et clemē
ta. et sic de ōmib⁹. sed solus homo
habet hoc spālie et acceperit de suo qñ
ditore qñ nō solū habet excellētiā et dig
nitatē sup ōia aīa. pmo acceperit illū
cū quo potest agnosce se habere talē
dignitatē. Homo ergo nō solū plus
qñ alie res nō solū maiore dignita
tē habet. sed etiā agnoscat se habere
et acceperit plus et maiore dignita
tē qñ alie creature. Et habet plus. et
cognoscat plus se habē. et etiā agnos
cat qñ alie res nō agnoscat se habē

id qñ habet. et agnoscat qñ ipē solus
ē qui agnoscat et suā excellētiā et
aliarū rerū. Acceperit etiā solus qñ ipē
pñt iudicare et discernere int̄ meliores
res ac peiores nobiliores ac viliores.

*Quia ista dñā et modo differendi cōmū
quāqñ qñ ad tūc ordinā. titulus*

Quā aut dñā dñā hōis *titulus*
ad alias res magis clare
videat qñ dñābim⁹ qñqñ
gradus ordinatos int̄ se qui qñmen
tur i pñto modo differendi uel sūt
colligati cū eo. Pñmus gradus est
sals habē aliquā pñōne uel ha
bē eē uel viuēre. Secundus ē cognos
ce se habē et cognosce etiā qñ alia hñt.
Tertius gradus est cognosce qñ a se
ipō nō habet hoc qñ habet. sed ab a
lio habet et acceperit hoc qñ habet. et
qñ alie res nō hñt a seipis nec ab ipō
qñ hñt. Quartus gradus ē posse qñrere
et iuenire et cognosce illū a quo ac
ceperit hoc qñ hñt et a quo alie res ac
ceperūt hoc qñ hñt. Quintus grad⁹
ē posse tenē illū a quo acceperit dñā iue
tus ē et regnari illi i desinent. et
posse habitare cū eo i separe. Pñmū
gradū hñt ōia qñ sūt. sals habē. qñ qñlibet
res debet habē hoc qñ habet. sals suā
naturā suā pñōne suā pñōne et
suā pñietatem. Alios aut qñtuor qñdñ
solus homo habet i mūdo. s. cognosce
se habē. et cognosce se acceperit ab alio
et nō a seipō. et posse qñrere et iuenire
illū a quo habet. et ipm cognosce. et
iuentū posse tenē et illi regnari.

*Et solus homo pñt gaudē de his que
habet et alie res non. titulus xxi⁹*

Quid aut valet et qñ pñest a
licū rei habē aliquā nobi
litate siue excellētiā et
nobilitatē naturā. et nō cognosce se
habē. Quid pñest thesaurū habere
i finitū et nescire neqñ cognosce se ha
bere. Quale gaudiū uel letigā ha
beret inde. Certe nullū. et ē qñ non
haberet hoc aut ē in ōib⁹ que sunt

in finem hominem. Que gloria quale
gaudium est aque quod est nobilior terra
et ignis quod est nobilior aqua et soli quod
est nobilior aliis corporibus celestibus
et rose quod est pulcherrimum florum et au-
ro quod est preciosius metallorum et ar-
boribus quod sunt nobiliores quam elementa
et animalibus quod sunt nobiliora quam arbo-
res. Certe nullum gaudium nulla le-
ticia siue gloria est eis de hoc. Et
huiusmodi causa est quod ipsa non cognoscunt se
habere tale naturam pulchram neque tale
dignitatem nec cognoscunt quod alia
inferiora sunt minus digna. Ergo gau-
dium operatur ex hoc quod aliqua res scit
se habere id quod habet et non ex hoc
quod habet. Quid enim proficiat homini
habere tantam dignitatem super omnes
creaturas et habere excellenciam li-
beri arbitrii et non scire se habere. Et
le gaudium seu gloria esset. Ecce iam
incipit hic gaudium et gloria et bo-
num quod ipse cognoscit se habere. Sed ad-
huc non sufficit cognoscere se accepisse
ab alio et quod a seipso non habet nisi pos-
sit querere et invenire illud a quo habet.
Nec adhuc sufficit illud invenire nisi
sciat et possit illud tenere et sibi debite
regnari. Ista autem omnia homo solus in
universo habet. Solus homo accepit
et nulla alia res inferior. Homo er-
go habet et cognoscit se habere et etiam
potest tenere illud a quo accepit et potest illi
regnari. Ecce igitur qualiter ista sunt ordinata
ad invicem et unum non valet sine alio
et qualiter homo habet omnia et per se et pro
aliis ut dictum est. Et propter hoc sequitur
quod solus homo potest gaudere de hiis que
habet et hoc in quantum potest et alie res
non possunt gaudere de hiis que habent in quantum
habent quod eis deficiunt quatuor gradus ex
quibus nascitur gaudium et letitia sequitur.
*Quia dicitur hominis ad alias res manifestatur
debitum de iure nature et naturale. Vnde obli-
gatio debilis quia solus in universo solus
est naturaliter obligatus et primo tam per se
quam pro omnibus creaturis. titulus xvi.*

Quoniam autem dominus est qui habet
et non cognoscere se habere mul-
tum gaudium quoniam res habent
nec est aliquid gloria. Et cum conditor et crea-
tor omnium dederit omnibus creaturis infio-
ribus hominem esse et nobile esse et unum potest
et aliam minorem et tamen nulli eorum dedit
cum quo possit cognoscere se habere illud
quod sibi datum est. quia nesciunt se habere
quod habent. nec dedit eis cum quo possit
cognoscere se accepisse quod habent. in illis autem
habent. nec cum quo possint regnari si-
bi. Solus autem homo in universo hoc
habet et accepit quod potest cognoscere se ha-
bere et accepisse et cognoscere illud a quo
habet et illi regnari. Et ideo ostenditur
et investigandum est quod signum est hoc.
quod significat hoc quod arguendum est
ex hoc quod scilicet soli homini datum est hoc
et non aliis creaturis. Et verissime
dicere possumus hoc signum verissimum
et argumentum infallibile quod ipse condi-
tor omnium deus non fecit creaturas infe-
riores propter seipsas nec propter bonum
earum. sed omnes fecit et ordinavit
propter hominem et propter bonum hominis et
propter eius utilitatem vel propter serviti-
um vel propter necessitatem vel propter so-
laciū et gaudium hominis vel propter doc-
tinam et quod quoniam deus dedit creaturis
dedit eis propter hominem et quoniam habet
creature inferiores acceperunt et a crea-
tore totum habent et acceperunt propter
hominem et non propter seipsas. Quid e-
nim proficiat eis quod habent quia nesciunt se ha-
bere. Et exinde patet quod omnes creatu-
re inferiores sunt colligatæ cum homine quia
quod eis deficiat hoc homo habet per ipsum
quod ipse homo potest cognoscere se habere id
quod habet quantum habet et etiam quod habet
alie creature et quantum habent. Et ideo quod
solus homo hoc accepit et aliis deficiat
homo accepit pro omnibus ergo omnia
faciunt cum ipso unum corpus unam nui-
tatem et unum regnum ubi ipse homo
est caput et rex. Cum enim omnes creatu-
re inferiores et ipse homo acceperint quoniam

habet ab vno et eodē. et soli hōi datū
est vt possit cognoscere seipm. et q̄q̄t
n̄c accepit. et q̄q̄t alia h̄nt et acce-
perūt. et ip̄e solus possit cognoscere il-
lū qui dedit. tenetur illi regnari p̄
se. et p̄ alijs. Signū em̄ verissimū
ē q̄ om̄ia sūt data hōi. et oīa sūt v-
ni cū hōie. Et ideo solus homo dicit
accepisse ip̄e. et alie creature nō
dicuntur ip̄e accepisse q̄ nō p̄ se s̄
p̄ hōie acceperūt qd̄ acceperūt. Quia
si p̄ seip̄is accepissent haberet cū quo
cognosceret se habere et accepisse. et pos-
sent illū cognoscere a quo acceperūt et
illi regnari. sicut homo p̄t. Sic ergo
tu solus homo accepisti. Accepisti em̄
q̄q̄t habes ī tempore. et accepisti q̄q̄t ha-
bent alie creature. q̄ ille nichil acce-
perūt pro seip̄is. sed tu es accipiens et
acceptor ī om̄i. et solus deus est
dans et donator. Oīa ergo que sūt clau-
duntur ī t̄bus. s̄. datore. accipiente. et do-
no. Sūt ergo tria t̄m̄. s̄. deus dans.
homo accipiens. mūdus et creature
donū seu munus. Et q̄ ex dare et
recipere. et ex dando et recipiendo orit̄
obligatio n̄alis ex pte recipientis. et
oīs qui dat aliqd̄ bonū siue donū
libere et volūtariē et nō ex n̄tate ob-
ligat illū qui recipit. et hoc maxie si
recipit ille qui nō p̄t esse sine illo do-
no. Quia ergo solus deus dat et solus
homo recipit. et oīa sūt hōi data li-
bere et volūtariē et nō ex n̄tate na-
ture. ergo ex oībus h̄is gcludit̄ inf̄-
fabilit̄ ac īfallibilit̄ naturale debiti
ac necessaria et n̄alis obligatio hōis
ad deū creatore om̄i. et q̄ solus homo
tenet n̄alit̄ et n̄tā ī hoc mūdo deo.
et q̄ alie creature nō teneant deo de
h̄is q̄ h̄nt. sed solus homo obligat̄
deo pro oībus creaturis īst̄ et p̄ q̄li-
bet ī p̄ticulari. Et sic om̄es creatu-
re clamant et testificant̄ n̄alit̄
solū hōiem ī hoc mūdo esse obliga-
tū pro ip̄is. Et nō solū homo ē obli-
gatus deo pro creaturis. sed etiam

pro seip̄o et pro h̄is q̄ accepit ī seip̄o
et q̄q̄t habet totū accepit. Et sic de-
dedit totū mūdū hōi. et etiā dedit si-
bi q̄q̄t habet ī seip̄o et sic dedit ip̄m̄.
met hōiem sibiip̄i. Et sic homo est
datus sibiip̄i et ē datū et accipiens
et sic homo accepit seip̄m̄ et accepit
mūdū et sic ip̄e obligat̄ p̄ seip̄o et
pro mūdo. Conclusa ē ergo et iue-
ta obligatio n̄alis hōis ad deū īde-
lebilis et īfallibilis et nō negabilis
sed manifesta et sūme visibilis.

*Hic declarat̄ exp̄imentalit̄ q̄ oīa ser-
uiūt hōi. et ad bonū hōis. n̄. xvij*

Et quia p̄batū est q̄ oīa
sūt p̄pter hōiem et q̄q̄ oīs
creature acceperūt totū
acceperūt p̄pter hōiem. ideo oportet
etiā videre q̄lit̄ seruiūt hōi et q̄lit̄
sūt ad bonū hōis et vt homo magis
cognoscat se obligatū esse p̄ exp̄ien-
tiam visibile. Vnde q̄ homo nō ha-
bet nisi aiām et corpus. et ideo q̄q̄
seruiūt hōi uel q̄q̄t ad bonū hōis. ut
seruiūt aīe uel corpi et ē ad bonū aīe
uel corpi. Et p̄mo declarabim̄
scilicet q̄lit̄ oīa seruiūt corpi. uel ad
n̄tate uel ad delectationē. uel solaciū
seu adiutoriū. Vnde aliquē sūt cre-
at̄e q̄ sūt n̄tariē hōi et hoc q̄ntū ad
corpus sine quibz corpus non p̄t
esse neq̄ p̄manere. sicut sūt q̄tuor ele-
m̄ta. et sol et multa alia. Necessē
ē em̄ hom̄i vti t̄ra. aere. sole et silibz.
Ista em̄ n̄tatas magis videt̄. s̄. cogi-
tando et ymaginādo ip̄orū absen-
tiā. Nā si ymaginem t̄rā nō esse
quō possem̄ manere. Itē si aqua siq̄-
uis si aer si sol auferrent̄ a nob̄. quō
possem̄ viuere. Ergo ista sūt n̄tā
oīno sine quibz viuere nō posset hō.
Et si nō essent arbores. neq̄ plāte. neq̄
blada quō homo iocūde viuet et be-
ne. Et si nō essent aīalia. quō homo
viuet decenter. q̄ aliqua sūt sibi in-
tribū. aliq̄ in adiutoriū. aliq̄ ad vniū
aliqua ad solaciū aliqua t̄ exēplū.

Omnia ergo ista sunt hominibus uaria quo
ad corpus. et homo non potest curare ista.
et accipit beneficium istorum velut noluit.
et hoc cessant et continuo. Sic ergo
omnia que sunt in mundo sunt pro homine et die
ac nocte sunt laborant pro homine et
seruiunt sibi continuo. Et sic vniuersum
pro homine et propter hominem et propter ho-
minem suum sic mirabiliter ordinatum.
Et si forte dicat homo quod ista que
seruiunt hominibus etiam seruiunt et bestiis
et animalibus ut spiritus aeris. lumen
solis. aqua terra. herbe. et alia plu-
ra. ad hoc respondet quod verum est. sed
seruiendo bestiis et brutis seruiunt
hominibus quod bestie et animalia sunt propter ho-
minem et non propter se. Et ideo serui-
unt quod sit propter hominem. scilicet animalibus
fit homini. Siue ergo illa que seruiunt
hominibus siue illa que seruiunt seruientibus
hominibus. natura sunt. Ergo omnia sunt data
hominibus omnia obsequium impendunt hominibus.
Vide igitur homo istum mundum vniu-
ersum et considera si sit aliquid in eo quod tibi
non seruiat. Omnis enim natura ad hoc
laborat in obsequium tuis ut famu-
lus utilitati tue deserviatque tuis
necessitatibus et delectationibus secundum af-
fluentiam indefinente. Hoc celum hoc ter-
ra. hoc aer. hoc mare. hoc cum omnibus
que in eis sunt implere non cessant. Hoc
etiam arcumque typum per quatuor tempora
annu inuadendo et renouando omnia quo-
libet anno continuo ministrat. Cogita
ergo homo quis hoc instituit quod
istud precepit nature ut sic vniuersum
tibi seruiat. Beneficium sentis et li-
negare non potes. Quare ergo da-
torum tanti beneficii non cognoscis.
Quoniam hoc datum non est tui debitum. sed
alienum beneficium. Vnde tu non acce-
pisti ea que habes a tempore. ergo non
alie res que seruiunt tibi acceperunt
illa que habent a seipso. quod tunc essent ma-
iores quam tu. Nec etiam a te acceperunt.
Sed cum tu accipis seruicium earum rerum
et continuo accipis beneficium earum et non

dedisti rebus id quod habent et per quod ser-
uiunt tibi. nec ordinasti ipsas res
ut seruirent tibi cum semper accipis ser-
uicium ab eis. Ergo obligatus es per
illo beneficium suscepto sed non obliga-
tus ipsis rebus que tibi seruiunt. quod
licet tibi seruiant non tamen libere sed quo-
dammodo coacte. Ergo aliam alti ob-
ligaris non aliam istori. ergo aliam
superiori qui omnes res tibi sic ser-
uire facit. Multum ergo tibi dedit.
qui tibi hoc totum dedit. Multum ergo illi
obligaris et teneris illi regiari
qui tibi tamen dare voluit. Vnde omnis
creatura clamat tibi. accipe. red-
de. accipe beneficium. accipe seruicium.
redde debitum. Celum dicit. Ministro
tibi lumen in die ut vigiles. tenebras
in nocte ut dormias et quiescas.
ego ad tuam creationem facio typum in-
nouationes ac mutationes. scilicet tempora
tuum veris. feruore estatis. plenitudi-
nem autumni et fugus hyemis. quo
vario dies et noctes. nunc breues
nunc longas. ut varietas tollat fa-
tidiu et ordo faciat delectamentum.
Aer dicit. Commuto tibi flatum vici-
le. et mitto tibi ad tuum obsequium
omne genus animi. Aqua dicit. Potum
tibi prebeo. sordes tuas purgo. rigorem
siccitatem et aridam et ad tuum cibum misto
diuisa genera piscium. Terra dicit. Ego
te porto. ego te nutrio. panem oforto
vino te letifico. omnem gratiam fructus ob-
lecto. diuisis animalibus mensam tuam re-
pleo. Mundus totus dicit. Vide quomodo
te amant qui propter te fecit me ser-
uire tibi quod fructus sunt propter te et tu
seruias illi qui fecit me et tenet me
propter te et te propter se. Si sentis bene-
ficiu redde debitum. Ecce ergo quod omnia
que sunt in mundo seruiant exprimentaliter
hominibus et sunt ad bonum hominis ex pre-
torum. Et etiam sunt ad bonum hominis
omnia quantum ad animam quia ut sunt ad
gaudium vel ad doctrinam. titulus
xviii.

Non autē totus iste mūdus
vniūsus solū est ad seruiciū
hoīs et obsequiū quātū ad
corpus p̄mo magis ē ad aiām q̄ nō
ē aliqua creatura quātūq̄ modica
q̄n homo possit exherere ab ipā aliqua
doctrīa uel documētū uel aliqd' bonū.
Vnde oīs ratiō n̄ ē ad gaudiū hoīs
uel ad doctrinā. Et p̄mo videmus
qualit' omēs sūt ad gaudiū hoīs. Vn-
de dñi est q̄ solus homo gaudet et p̄
gaudē de hīs que habet et de hīs que
hnt alie creature. et q̄ alie creature
nō pnt gaudē de hīs que hnt. q̄ gau-
diū oīs ex eo q̄ aliq' res agnoscat se
habē id qd' habet. et q̄ solus homo cog-
noscat se habē id qd' habet. et etiā sat
illud qd' hnt alie creature. ideo p̄t homo
gaudē de se et de alijs creaturis. et totū
gaudiū hoīs est q̄ alie creature hnt id
qd' habet ad gaudiū hoīs. et ip̄e nullū
gaudiū hnt de hīs que hnt. sed totū
gaudiū q̄ q̄libz res deberet habē de hīs
que habet et de sua pulchritudinē solus
homo habet. q̄ solus homo cognoscat
ipās res habere id qd' hnt. et gaudet
q̄ hnt id qd' hnt maxie q̄ cognoscat
q̄ illa q̄ hnt habet pro ipō. Et ideo
q̄ homo gaudet de hīs que habet ip̄e
i seipō sic etiā gaudet de hīs q̄ alie
creature hnt pro ipō. Verbi grā. to-
tū gaudiū qd' deberet habē aqua de
sua claritate et pulchritudinē homo ha-
bet. et totū qd' deberet habē rosa q̄ est
pulchrim' flōrū homo habet. et totū
gaudiū qd' debet hē sol de sua luce
et nobilitate solus homo habet. Et
sile ē de stellis. Et sic patet q̄ omēs
creature sūt et hnt q̄q̄ hnt ad gau-
diū hoīs et nō ad gaudiū p̄p̄iū.

Major declaratio gaudiū. a. xix.

Tem adhuc euidentia patet qd' p̄t
declamari quō omēs creature sūt ad
gaudiū hoīs. p̄mo nullū gaudiū
habet homo nisi eēt i flores crea-
ture ex eo q̄ nō cognoscat se eē nobi-
lē et excellentē creaturā neq̄ agnos-

ceret seipm. Nā cū homo opat se ad
alias creaturas i flores tūc agnoscat
se eē nobiliore creaturā et naturā su-
am eē nobiliore et digniore oīm ali-
arū rerū. ita q̄ alie creature faciūt
videri et apparē nobilitatē nature
huāne. sicut subditi milites et baro-
nes faciūt apparē nobilitatē regis.
Et tūc homo gaudet q̄ habet pulcho-
rē et digniore naturā sup omēs ali-
as creaturas. et gaudet q̄ sibi plus
datū est q̄ oībus alijs creaturis. Et
q̄ sua natā exaltata ē sup elemēta
sup lapides et arbores. et sup oīa bru-
ta. et de hoc homo habet magnum
gaudiū. et maxie q̄ se tñ videt esse
dilectm p̄t oībz alijs creaturis a suo
conditore. qui sola suā volūtate boni-
tate et benignitate sent hoīem talē
et voluit oībus alijs p̄ferri. Ista o-
mnia nō cogitaret homo nisi eēt a-
lie creature i flores. q̄ respiciēdo a-
lias creaturas tūc homo se opat ad
illas et videt q̄ ille mltōm' accipe-
rūt q̄ ip̄e. et sic opando hoīem ad
omēs et hoīem ad q̄libz p se. Si er-
go homo vult habē gaudiū de hīs
que habet et q̄ data sūt sibi. debet se
opare ad alias creaturas i flores et
tūc videbit seipm et cognoscat seipm
et dignitatē suā. nec alit' potit se-
ipm agnosce. Nā em opat staturā
sui corporis ad staturā aliorū aiāliū
tūc agnoscat suā dignitatē et nobi-
litatē. q̄ aiālia respiciūt sēp terrā.
et hnt facie semp versus terrā. hō
em respiciat celū et habet impus sp̄
ad celū. et aiālia hnt staturā tur-
uā. et homo habet staturā rectā. Et
dū homo etiā videt quō cetā aiālia
ābulant. et q̄lit' ip̄e ābulat videt dñā
magnā. et dū etiā opat pulchri-
dinē faciei sue ad pulchritudinē alio-
rū aiāliū et pedes ad pedes. et ma-
nus suas ad mēbra aliorū aiāliū
tūc certe agnoscat hō suā nobilitatē
et multū gaudet. et reputat se ex

hoc solū eē diuinitas q̄ cognoscat q̄ adi-
tor om̄i creaturay sibi tantā voluit
q̄ferre dignitatē et excellētiā p̄ oibz
alijs creaturis maxie q̄ voluit ip̄m
facē creaturā rōnālē et alias creatu-
res irrōnāles et bruta et q̄ voluit ei
q̄ferre liberū arbitriū et nō alijs crea-
turis que om̄es sūt serue resp̄u hoīs
Et dū enā voluit hoī dare ymaginē
suā et nō alijs creaturis. Et istā dig-
nitatē et p̄rogatiuā cognoscat se ha-
bē homo sup̄ alias creaturas ad q̄s
se op̄at. Et sic apparet q̄ alie creature
sūt oēs ad gaudiū hoīs q̄ p̄ ip̄as cog-
noscat seip̄m et h̄ ē maximū bonū
hoīs cognoscē seip̄m et maximū
malū hoīs ignorare seip̄m. Itē enā
res īfiores hoīs sūt ad magnā doct-
nā et cognitiōnē hoīs. Vnde p̄ aīalia
bruta cognoscat q̄ suū vltimū ac fi-
nale et verū bonū nō q̄sistit ī istis
rebus corpālībz et sensibīlībz ac ī de-
lectāmentis corpīs sicut ī bibēdo et gne-
dendo luxuriādo q̄ oīa ista q̄tānt
enā bestijs. ideo arguit homo q̄ debz
habē alia bona q̄ nō quēniūt aīalībz
sicut n̄p̄ homo excedit alia aīalia.
Et ideo agnoscat q̄ sua vltimā felici-
tas nō q̄sistit ī istis rebus corpālībz
quibz enā vtūtur bestie. Et si aīalia
nō ecūt forte ardet q̄ nō ecūt ma-
iora alia bona pro ip̄o sed solū ista
et ideo istā cognitiōnē habet p̄pter a-
nimalia. Vltēr⁹ nō est aliqua crea-
tura a qua homo nō posset exēbē ali-
quā doctnā aut aliqd̄ exēplū ad suū
bonū et ad suā vtilitatē. Et sic oīa ul̄
sūt ad bonū corpīs ul̄ aīe vel vtutisq̄
sūt. P̄terea iā declaratū ē ī sc̄la nē
q̄ p̄posita est ex oibz creaturis q̄lit
homo ascendit ī cognitiōnē suā crea-
toris et acquirit magnā sciām de deo
ita q̄ oēs creature itimāt hoī ad ac-
q̄rendā verā sciām hoī nātūriā vt de-
claratū est. Et nō solū hoc sed enā
plures alias sciās q̄ nō sūt hoī nātūe
simpliciter sed ī illis p̄t homo delatū

sicut sūt geometria arismetia musi-
ca astlogia phīa nālīs et methaphi-
sica q̄ om̄es or̄te sūt a creaturis.
Concludam⁹ ergo iterū ex dñs q̄ oīa
q̄ sūt ī mūdo frā sūt p̄pter hoīem et
q̄ nulla creatura īferior hoī ē p̄pter
seip̄am nec ad bonū suū p̄ius sed p̄-
ter hoīem et ad seruēdū corpī uel
aīe videlicet uel ad nātūratē uel ad v-
tilitatē seu ad iuuamē suū q̄solaci-
nē suū gaudiū aut doctnā et ex
sequit⁹ ergo q̄ homo ē obligatus deo
pro oibz hīs et pro toto mūdo
q̄ p̄pter ip̄m fact⁹ est. Verissimū
et realis obligatō hoīs ad deū est
et illa scripta ē ī oibz creaturis. Et
ista obligatō ē p̄mū ligamē et vi-
culū quo homo ligat⁹ cū deo. Sic
creature ligant⁹ cū hoīe q̄ sūt p̄pter
hoīem et exinde homo ligat⁹ cū deo
p̄ talē obligatiōnē q̄ accipit ab eo
et sic fact⁹ est debitor. *De conditiōe
et aritmetica et modis istius obligatiōis
et p̄mo de magnitudīe obligatiōis.*

Quoniam autē manifestata ē
obligatō int̄ hoīem et deū
que orta ē ex acceptōe et do-
natiōe. Vnde ergo radice et fundamē-
to obligatiōis ip̄ius vt magis cog-
noscant⁹ videntē sūt dñtōnes et
circūstātie ip̄ius et modū q̄ oīa uel
oriūtur ul̄ ex p̄te recipiētis vel ex
p̄te dantis vel ex p̄te doni et rei da-
te. Et p̄mo q̄sideranda ē magnitudo
obligatiōis q̄ magna sūt et q̄nta. Et
q̄ donū et acceptū est manifestissimū
ideo p̄mo vidēbim⁹ magnitudīnē ob-
ligatiōis rōe donori acceptori. Vnde
magnitudo obligatiōis crescit ex
magnitudīe donori et tāta est obliga-
tio q̄nta sūt dona. ideo p̄cedēda ac
mēsūrāda et mēorāda sūt oīa do-
na et accepta pro quibz ē obligatus
deo homo et tenet⁹ q̄ntū fieri pot̄t. Et
q̄ p̄mo hō deo obligat⁹ p̄ toto mūdo
et pro oibz creaturis. ideo tñ obliga-
tur q̄ntū totus mūdos valet et oēs

creature. **V**nde ipa tra accepit totū
qd habet a deo. qd accepit esse de nō
et de nichilo. qd tra plus habet qd
nichil. Et qd accepit pro hoīe ideo ho
tenet p ea reddere deo qntū tra te
neret deo si ipa pro se accepisset. et
ad tantū obligat qntū valet. et tra
tm valet qntū plus valet aliq qd
nichil. Immo etiā qntū ipa valet hoī.
Aliud em̄ ē dicē qntū tra valet hoī.
et qntū tra valet i se. qd aliud ē iste
valor aliud ille. Itē obligat p serui
tio qd facit et ipendit sibi tra. **V**l
terius obligatur homo deo p aqua
et tm obligat deo p aqua qntū ipa
aqua obligaret si ipa hoc accepisset
p se qd accepit pro hoīe. et plus qd t
ra qd ē lucidior et clarior. Et ergo qnt
to plus ipa accepit de tāto plus debet
homo regnari deo. Itē homo etiā ca
pit seruiciū de aqua p quo tenet deo
regnari et seruire. et tm deo tenetur
p aqua pro qnto nollit carē aqua.
Vltius qd aer accepit qd habet a
deo. et qd accepit cē de nō esse et acce
pit nobiliore naturā qd aqua et tra
ideo plus tenet aer deo qd tra et aq.
Si qd nō cognoscat se habē et accepisse
qd habet. et homo cognoscat pro ipso
aere ideo homo tenet deo facē pro
aere qd aer tenetur si cognosceret. et
si hoc qd habet pro seipso haberet et e
niā pro illo seruicio qd aer attribuit hoī.
et quo nollit carē aere. **S**ilē ē de igne
et. Itā ergo duplici via tenet et obli
gat homo deo pro creaturis. **P**mo qd
nulla creatura cognoscat se habē qd ha
bet. et ideo nescit qd deo debet et qntū
debet et tm accepit. et ideo tenet deo
reddē pro hys que accepit. Et qd solus
homo facit et cognoscat hoc. ideo ipē ho
tenet facē p qualibz creatura id qd qli
bet creatura debet facē deo. quia ipē
ē solus i mūdo qui pōt et facit. **S**icut si
i aliqua ciuitate nō eēt nisi vnus sa
piens et oēs alij eēt insipientes uel
pueri. et si aliq princeps facit vnū

magnū bonū ciuitati illi et cuilibet.
nōne ille qui ē sapiēs debet reddē grā
actiones et loqui pro oībus. Et si nō
fieret nōne totū iputaret illi et non
alijs. **S**ic ē silē de deo et de alijs creatu
ris et hoīe qd solus homo facit. et alie
creature nesciūt. **I**git homo p oībus
tenet reddere. **S**ecundo tenet homo pro
oībus creaturis deo. qd creature acce
perūt a deo qd hnt et nō acceperūt h
ppter seipās sed ppter hoīem et p hoīe
videlicet ad seruendū ei. Et ideo sicut
dñs obligat p oībus que dant seruis
suis ppter ipm et nō serui. ita ho tenet
deo pro oībus que dant creaturis ppter
ipm et nō ppter creature. qd hoc qd ipē
creature acceperūt nō ppter se sed ppter
hoīem acceperūt et ppter hoc vt serui
rent hoī. Et ad agnoscendū qnta
sit obligatio pro qualibz creatura pmo
cōsideranda ē creatura qntū valeat
i seipsa. et qntū valeat vna plus qd
altā i nobilitate pfectione et natā. et
i vniūso. **S**ecundo cōsiderandū ē serui
ciū et bñficiū qd recipit homo de cre
atura. et qntū creatura valet homi
et qntū hoī ē natā. et cōsideranda ē
nobilitas et ignobilitas creature ser
uientis. **V**nde quibz aliq creatura
min⁹ nobilis et iſima sit hoī magis
natā et magis seruiat hoī qd creatu
ra magis nobil⁹ et superior. attā mē
seruiciū qd ipendit illa creatura ma
gis nobilis ē digni⁹ et nobilius. et
magis homo tenet p seruicio digni
oris creature qd alti⁹. **Q**uia sicut cre
atura excedit creaturā i nobilitate
ita seruiciū creature nobilioris exce
dit seruiciū creature min⁹ nobilis
qntū nō i natāte vt declarantū ē p
exemplū. **P**lus em̄ tenet aliq dñs
p seruicio vni⁹ militis qd decē aliorū
inferiorū qd plus appnat illud serui
ciū. Et seruiciū vni⁹ comitis plus ap
prenat qd decē militū. et seruiciū vni⁹
dñis qd multorū comitū. **Q**nto em̄
res que seruit fuit nobilior. tāto etiā

seruiciū fān p talē rē ē nobilius. et
pro illo plus obligat. Hoc em̄ ē ad
magnum honorē et magnā nobilita-
tē et exaltatiōē alicui⁹ rei. q res no-
biles et excellētes seruāt ei. Sic ergo
cōsiderāda ē natiuitas seruiciū et nobili-
tas. et ipā nobilitas excellit nati-
tē. Et ex hoc sequit⁹ q homo plus te-
net pro seruicio aque q̄ fr̄. et plus
p seruicio aeris q̄ aque. et ignis q̄
aeris. et plus p seruicio solis lune
et stellarū. q̄ elemētōr. et plus pro
seruicio rerū viuētiū q̄ nō viuētiū
et plus p seruicio aialū būtorū q̄
arborū et herbar. et plus pro seruicio
hōm q̄ aialū. Et hoc totū ē rōe no-
bilitatis creature seruientis cui⁹ om̄i
seruiciū q̄q̄ ē nobilius q̄ mille ali-
cui creaturę min⁹ nobiliū. Sicut
enā seruiciū mēbrioz supior. sicut ce-
rebrī capitis. oculor. lingue. manū.
cordis et cetōrū ē multo nobilius ser-
uicio aliorū mēbrioz īfior sicut pe-
dū et tibiāz. Et ex oībus hīs fun-
dat regula de magnitudinē obligatiō-
nis. videlicet q cōsiderādū est de qua-
libz creaturā q̄ntū habet et accepit
et q̄ntū sibi datū ē. et p oīs q̄ntū ob-
ligaret deo si sciret se habē id qd ha-
bēt et si pro seipā habēt. Et q om̄es
creature sūt ordinate p gradus. ideo
possum⁹ cōsiderare valōrē creaturę
p gradus. et enā i quolibz gradu sūt
multi gradus. Vnde ille creature q̄
sūt i pmo gradu q̄ hnt tm̄ eē et nō
viuē tenent deo pro eē qd acceperūt
q̄ hnt plus q̄ eē nō et plus q̄ nichil
et ideo tm̄ debet deo q̄ntū eē plus va-
let q̄ nō eē. Et q i illo eē sūt adhuc
multi gradus ac differēcie nobilita-
tis et pulchritudinē. q̄ vna res habet
nobilius et pulchrius eē q̄ alia. ideo
plus tenent ille res q̄ pulchus hnt
eē. Et q homo obligat⁹ p creature
ut dñm ē. ideo ipē tenet pro oībus
pro quibz tenent creature. Vltērius
creature q̄ sūt i sēdo gradu plus te-

nenē q̄ ille q̄ sūt i pmo gradu. et
sili ille que sūt i tercio gradu plus
q̄ de sēdo gradu. q̄ hnt hoc qd ille et
plus. et ideo obligant⁹ deo plus. Et
ut dñm ē homo obligat⁹ deo p oībus
creature. q̄ creature acceperūt id
qd hnt et nō ppter seipās sed ppter
hōiem. Sūt em̄ i istis gradibz mlti
gradus alij ut dñm ē i sēda nature
de aialibz de auibz de pisibz et silibz
p oībus hīs obligat⁹ homo deo
q̄ hoc eē nobilē qd i nobili⁹ vna crea-
tura q̄ alia totū habet ppter hōiē.
Sic ergo q̄nta obligatiō hōis ergo
deū et q̄ntū tenet homo deo pro to-
to mūdo. Tantū em̄ q̄ntū valet qd
mūdos accepit et q̄libz creaturā
hōiē a deo. Satis ergo est homo ob-
ligatus deo pro mūdo. et si nichil a-
liud accepisset. **Et magis est obli-**
gatus homo deo pro hīs que accepit
in seipō q̄ pro toto mūdo. ti. c.

Et qm̄ homo accepit a deo
q̄q̄ habet i seipō sicut alie
creature. ideo si homo obli-
gat⁹ pro hīs q̄ acceperūt alie crea-
ture q̄ pro ipō acceperūt. Et q̄ ipē sola
aggrit eas accepisse q̄ acceperūt i q̄t accep-
it. nullo gō m̄g⁹ q̄ eē obligat⁹ deo p hīs q̄
ipēm accepit p seipō tū ipē se aggrit hīs
i accepisse i q̄. Vt q̄ accepit cū est ag-
grit q̄ntū plus accepit q̄ alie creatē.
et q̄ntū valeat id qd accepit plus.
Sicut ergo homo tenet⁹ p toto mū-
do. ita tenet⁹ p toto seipō. q̄ sicut deus
dedit totū mūdū hōi ita dedit hōi
sibi ipē. Ideo tm̄ tenet⁹ homo pro se
q̄ntū ipēm et valet. Et aut homo
multū valeat et sit multū i natā
sua p̄iosus. hoc oñdit et manifestat
totus iste mūdus. et oēs creature q̄
sūt i eo. q̄ totus iste mūdus fact⁹
est ppter hōiem et p hōiē. ergo ho-
mō plus ponderat et magis est p-
ciosus q̄ totus mūdus et oēs crea-
ture i simul cū tm̄ i natā sint tā
nobiles et excellētes creature et

tā p̄iose et tā magne q̄ oēs sūt p̄pter
hoiēm et seruiūt hoi sicut sūt elemēta
et viuētia ac sentiētia et corpa celestia
icorruptibilia et p̄petua et inter
oīa maxie ip̄e sol. Ut aut̄ ex p̄iosita
te et magnitudie seruiūz cogno
scatur magnitudo et nobilitas ip̄e na
ture cui seruiūt cogitare possum? q̄n
tū ē magnitudo p̄iositas et valor
nat̄e huāne cui totus mūdus plen
tā magnis et p̄iosis creaturis ḡtinue
seruit. *h̄oīu īmōūilis aīe īōnat*

Et sine dubio p̄iositas *En.*
et nobilitas creaturaru hoi
seruiētiā māifestat et dicūt
nobis q̄ in hoiē ē aliq̄ īmōile et īcor
ruptibile ac p̄petuū sp̄ viuēs. Quia
creature q̄dā seruiētes hoi sūt īcorrup
tibilis et semp durātes ī suo ēē sine
aliq̄ dimīnūtōe sicut sol et corpa ce
lestia. Vnde em̄ eēt hoc quis ordo es
set iste q̄ creature q̄ ḡtinue seruiūt ho
mī et ad hoc fr̄e sūt et ordiāte. cent
tate nobilitatis p̄fōm̄s et p̄iositat̄
q̄ cent oīno īcorruptibiles et p̄petue.
et q̄ homo cui seruiūt eēt totus cor
ruptibilis ac īmōilis et nichil ī eo eēt ī
mōile. Ergo ī hoiē ē aliq̄ īmōile. *h̄*
hoc nō est corpus q̄ corpus morit̄.
ergo ī hoiē ē aliq̄ vltra corpus q̄ ē
īmōile et p̄petuū. hoc aut̄ nō p̄t esse
nisi id q̄d est excellētiū ī hoiē et hoc
ē liberū arbitriū et p̄ q̄is aīa hoīs ē
īmōilis ī qua ē liberū arbitriū radi
catū et plantatū. Ergo magnitudo
et p̄iositas creaturaz oīdūt hoīnē
ēē magni p̄m̄ q̄ sibi ḡtinue et īres
sant̄ seruiūt. Si ergo ip̄e homo dig
nior ē alijs creaturis sibi seruiētibz
et plures tales creat̄e sūt p̄petue seq̄
tur q̄ homo q̄ntū ad maiore p̄tē sit
p̄petuus. Vel seruiēs erit p̄iosius et
nobilius illo cui seruiūt q̄d est homo
et ergo eēt ibi ordo ī vniūso puer
sā q̄d tamē ē contra naturā ordīs q̄
ordo de se dicit regulatū et nō puer
sū. Ergo sequit̄ q̄ homo ē magni

p̄m̄ et magni ponderis et valoris.
Nam deus dedit homī magnū donū
q̄n dedit hoi ip̄m̄met hoīem. Plus
igit̄ dedit illi ī hoc q̄ q̄n dedit sibi to
tū mūdū q̄ homo plus valet q̄ to
tus mūdus. et ideo obligat̄ deo pro
tanto q̄ntū ip̄e valet. *Q̄ p̄derādū
est hō p̄ p̄tes suas ut sciat q̄ntū valeat En.*

Quoniam aut̄ homo nō p̄t fa
re q̄ntū obligat̄ deo pro se
ip̄o. nisi sciat q̄ntū valeat
et ponderet. Et q̄ totus homo īsimul
est magni ponderis et p̄m̄ et plus
ponderat q̄ totus mūdus. ideo sicut
mūdus nō p̄t ponderari nisi sit ī
p̄tes suas diuisus ideo homo multo
m̄ potit ponderari nisi diuidat̄ p̄ p̄
tes et p̄tes ip̄e ponderent̄ et sic me
lius sciem̄ pondus ip̄ius hoīs īsil
et p̄ciū q̄ntū fieri potit. Et p̄mo diui
dat̄ homo ī suas p̄tes ḡniales et nū
nas et postea iterū ille p̄tes diuidat̄
tur ī p̄tes sp̄iales et puas. q̄ d̄libet
p̄s ī hoiē est magni p̄m̄ et valoris.
P̄tes aut̄ magne et grosse ī quas p̄t
diuidi homo totus sūt vniū et sen
tire et ītelligē seu liberū arbitriū. *acc*
Vel p̄tes magne et grosse hoīs sūt
corpus et aīa sed p̄tes speciales
et p̄ue sūt p̄tes corpis et aīe. q̄ cor
pus habet suas p̄tes. sicut et aīa.
Ponderādus ē ergo homo scdm̄ oēs
suas p̄tes magnas p̄mo. scdm̄ scdm̄
omēs suas p̄tes puas. Ponderet
ergo homo scdm̄ p̄m̄ scdm̄ ēē p̄mo q̄ ē
p̄ma p̄s. Vnde homo debet cogita
re q̄ aliq̄ nō fuerat et nichil erat
Accepit ergo homo p̄mo hoc ut esse
īcipet cū nō eēt et aliq̄ fieret cum
nichil foret ante. Ergo bonū accepit
q̄n ēē accepit. q̄ nō erat et nichil ha
bebat. Et q̄ius alie creature sicut accē
perūt ēē cū nō essent. et fr̄e sūt cū
nichil eēt ante et deus dedit eis
ēē cū nō eēt p̄pter hoīem et p̄pter
esse hoīs. et ideo p̄iosius ē esse ho
mīs q̄ ēē aliarū rerū. Vnde esse

omni respicit esse hominis et ad ipsum te-
dit tanquam ad principaliter et maius
esse et preiosius. propter quod est esse omni
creaturarum. **E**cce igitur quantum ponde-
rat esse hominis quod accipit quantum va-
let et quantum proprium est. Multum ergo ob-
ligat homo deo propter quod accipit. et
gratius nichil plus accepisset plus
valet esse hominis super nichil. quod est omni
creaturarum. **I**tem non solum accipit ho-
mo esse primo amplius. quia pulchrum et for-
mosum esse et artificiosum. **H**oc enim est
magis quam esse tantum et aliud tantum. plura
enim sunt que habent esse. sed non habent pulchrum
esse neque formosum sicut homo habet
et si aliquibus sit datum pulchrum esse.
attamen esse hominis est pulchrum et formo-
sum quam omni aliarum creaturarum. et ena-
si habent pulchrum esse. totum hoc habent pro-
pter hominem. quare multum tenetur
homo deo. **I**tem scilicet homo debet co-
gitare et ponderare se propter vivere. **V**n-
de non solum est homini datum esse pulchrum
sed deus enim voluit magis exaltare
et dedit ei vivere et vitam. **V**nde
magis sine gratia est vivere quam esse
tantum. et magis est amare vivere de non
vivere. quam esse de non esse. **E**t licet aliis
creaturis sit datum vivere attamen hoc est
eis datum propter vivere quod est in homine. quia
omnia que vivunt vivunt propter hominem
Ideo preiosior est vita hominis quam vita
omni aliarum creaturarum. **V**nde omne vi-
vere omni creaturarum tendit ad vivere
hominis. et respicit illud tanquam principaliter
et nobilius. et ideo vivere hominis tan-
quam principale vivere excellit omne vivere.
Magne ergo nobilitatis est vivere quod
est in homine. et plus obligat homo
deo pro suo vivere quam pro vivere omni
creaturarum. **V**ltimus tertio post esse
et post vivere est homini datum sentire. et
homo elevari altius. **E**t licet aliis
sit fide datum. attamen totum hoc habent
propter hominem. **E**t non solum sentire. pri-
mo multis modis ut videtur audire et
quantus ornatus est iste et quanta no-

bilitas. **E**t scilicet est istud dilatandum. scilicet
plus de esse et vivere. **V**ltimus debet ho-
minem ponderare propter suum proprium valo-
rem. videlicet propter liberum arbitrium. **N**on
enim accipit solum esse et pulchrum esse non
solum vivere et nobile vivere. non solum se-
ntire et complere sentire. sed plus. **I**n
prima omnia ista accipit liberum arbitrium
rem gradissimam. in natura dignis-
simam et nobilissimam. **E**cce preiosita-
te liberum arbitrium. quia nulli alteri da-
tum est nisi homini specialiter. **E**cce speciale
privilegium et prerogativa hominis. quia vi-
vere esse sentire in aliis rebus data
sunt etiam sicut homini. **C**onsequenter ergo sunt
aliis creaturis et homini. **S**ed hoc solum
liberum arbitrium speciale datum est homini.
Non enim ceteris est aliis et homini. **I**sta ergo
specialitas signat preiositatem liberum arbi-
trium et dignitatem. **P**lus ergo ponde-
rat liberum arbitrium quam omnia alia. scilicet
esse vivere sentire. ideo est super omnia elevari-
tatem dignissimam et altissimam in natura.
Ecce ibi maiestatem nature imperatorie
et regis totius nature. **O**mne igitur est
omne vivere omne sentire est propter liberum
arbitrium. **V**nde sicut omne esse quod est
in creaturis et omne vivere et sentire
sunt propter esse vivere et sentire hominis. ita
esse vivere et sentire quod sunt in homine sunt
propter liberum arbitrium immediate. **E**cce
mirabile regimen nature. liberum arbi-
trium est rex. **V**nde vivere et sentire quod
sunt in homine sunt ipsa sedes liberum arbitrium
in quibus immediate sedet liberum arbi-
trium. **E**t quia immediate serviunt ei
deo sunt nobilissima in homine. quia immedia-
te sunt coniuncta libero arbitrio et ser-
viunt ei et portant eum sicut equus
dominum suum. **D**emum omne aliud esse
ex hominem in creaturis et omne vivere et
omne sentire sunt propter esse vivere et se-
ntire que sunt in homine. **O**mnia ergo quod sunt
in homine laborant in ipso continuo et incessan-
ter ut maneat et sedeat ipse rex sa-
lutaris liberum arbitrium. quod est immortale
perpetuum et divinum. **I**deo tota natura est

hominem est sollicita pro homine pro homine. ut
sedes liberi arbitrii que est in homine obser-
uetur duret et permaneat. Unde omnia que
sunt in homine habet quiddam esse in homine
et iduduntur in homine. Nam elementa arbo-
res plantae et animalia omnia habent esse in eo
quod in elementis est. cum arboribus et pla-
tis vivit cum animalibus sentit. Itaque esse
nobilius habent elementa in homine quam in seipso.
et arbores nobilior vivit et animalia no-
bilior sentit in homine quam in seipso. Et hec
est ratio quod omnia habent in homine esse humanum. et
sunt coniuncta cum libero arbitrio quod est dig-
nissimum inter omnia creata per quod in homine est
principatum et dominum et regnum. et ideo omnia
que coniunguntur cum eo nobilitantur et digni-
ficantur. Exinde sequitur quod omnia elementa
et arbores et animalia habent respectum ad
illud esse nobile quod habent in homine. et ordinan-
tur ad illud et sunt propter illud et appe-
tunt conservare naturaliter illud quod in hoc no-
bilitantur. Non autem omnia ista immediate
coniunguntur cum libero arbitrio neque equa-
liter appropinquat ei. quod non sunt eque digna
sed per quendam pulchram ordinem maiorem
vel minorem dignitatem magis vel minus
appropinquat. Unde esse elementorum quod est
in homine est infimum. et ibi portat et colloca-
tur vita vegetativa quod nobilior. Deinde
vita vegetativa portat ipsum sentire et
sensitivum. quod dignior est ista quam alia. Ultimo
ipsum sentire suum virtus sensitiva cum omnibus
suis partibus nobilior quod portat ipsum liberum
arbitrium. et ideo ibi sedet et regnat illa
ibi imperat ibi dominatur liberum arbi-
trium. Ultimus autem liberum arbitrium nichil
al portat creatum vel sedet in eo. quod nichil
al creatum est super ipsum. sed ipsum est super
omnia. ergo solum creator debet ibi sedere.
Quia valde rationabile est quod sicut libe-
rum arbitrium quod est super omnia creata sedet
super omnia alia. ita creator qui est super libe-
rum arbitrium sedeat super ipsum. Ecce libe-
rum arbitrium finis est sedes dei. ibi enim solum
deus debet imperare dominari et regnare.
Vide ergo qualiter liberum arbitrium imme-
diate et sine medio coniungitur deo et

cum summo creatore et tangit ipsum sine
medio. et portat ipsum et non potest magis
sibi appropinquare. Ecce summa hominis
dignitas per liberum arbitrium. quod fac-
tum est dei habitaculum perpetuum et immortale.
Omnia autem in natura clamant liberum ar-
bitrium esse preciosissimum et dignissimum
super omnia. et ordo naturarum claret et clare
manifestat. Vide qualiter ipsum esse re-
peritur in omnibus creaturis generaliter quod est
infimum omnium. Deinde vide quomodo vivit est
in paucioribus et est nobilior deinde sen-
tire adhuc nobilior et in paucioribus
quod vivit. et ultima attende quomodo ipsum li-
berum arbitrium reperitur adhuc in paucio-
ribus quod est in solis hominibus. Iste ergo or-
do manifeste declarat dignitatem libe-
ri arbitrii. quod coniungit omnia cum deo. quod ele-
menta coniunguntur cum vita vegetativa. et
vita vegetativa cum sensitiva. et sensi-
tiva cum libero arbitrio. et liberum ar-
bitrium immediate cum deo. Ecce igitur quod
licet deus elevarit hominem per quandam
scalam de gradu in gradum donec venit et
terminetur usque in seipsum. Neque potuit eleva-
ri per naturam nec maiorem accipere dig-
nitatem naturalem quod tractus est et elevatus
usque ad dei similitudinem et ymaginem
vivam. Nam liberum arbitrium est ymago
dei viva. Et quod altius dignitas et nobi-
lius. et quod melius esse potest ymaginem
dei vivi. Multum autem dedit deus homi-
ni quod dedit sibi esse cum non esset adhuc plus
quod dedit sibi vivere. et multo plus quod
dedit sibi sentire. sed maximum quod de-
dit sibi liberum arbitrium quod est immortale
et perpetuum. et dedit sibi suam ymaginem
suam similitudinem. quod tunc fecit cum sibi si-
mile in natura. et quod de suo genere et nul-
la alia creatura mundi ad hanc dig-
nitatem elevarit. Unde sine dubio
in homine est plena dei ymago et simi-
tudo creata. nec ultimus est ascensus
et hoc ostendit ipse ordo naturae. Unde
plus imitantur ipse creature deum
que vivunt quam que sunt terminum. et plus
ille que sentiunt quam ille que vivunt.

maxie ergo inuitat homo deū hūis
liberū arbitriū. qz ī sola natē nul
la creatura est sup. qz ī eo est finis
et aplemētū et plena et apleta i
imitacō p̄mago et silitudo creato
ris. Vide ergo qntū ponderis ē homo
qntū valoris et qntū p̄m p̄ liberū ar
bitriū. Vide ergo qntū accepit hō.
qualedonū. qz accepit liberū arbitriū
p̄etūū ac īmortale. Vide qntū tenet
et obligat homo deo qui solus acce
pit tantū donū specialissimū et enā
accepit alia dona ante tū nichil ha
buit. Sic igit diuidendo hoīem p̄ p̄tes
suas magnas et eas ponderando
cogitare possum⁹ pondus et p̄ciū to
cius hoīs et valorē. Plus ergo sine
dubio valet homo q̄ totus mūdus
et ergo plus obligat deo pro seipō
q̄ pro toto mūdo. Inuigilare igit
debet ut sciat q̄ accepit. cū hoc scire
possit et alie res h̄ agnoscē n̄ p̄nt. *Et
p̄cedēdo est enā hō p̄ aīā et corp⁹ q̄ n̄
p̄ncipales p̄tes ei⁹. n̄ tū.*

Quoniam aut totus homo nō
solū diuidit ī p̄tes sup̄dās
īmo enā aliter p̄t diuidi
et q̄ter n̄ duas p̄tes p̄ncipales que
sūt corpus et aīa et ex quib⁹ op̄ositi
ē. ideo si volum⁹ scire q̄ accepit hō
alīe q̄ p̄ modū sup̄dām et clari⁹
p̄cedem⁹ hoīem ex p̄te corp⁹ et aīe
et videam⁹ q̄te nobilitatis et valo
ris sūt corpus et aīa. Et p̄mo nobi
litatē corp⁹. qz ē mirabilissīe dispo
sitū et organizatū sapientissīe ordi
natū et fabricatū sup̄ oīa mūdi cor
pa. Et q̄nta ē p̄portio q̄nta ordiā
tio est int̄ oīa membra quō sūt inter
se quēra int̄ se p̄portionata. Vnū e
m̄ iuuat aliud. vnū seruit alī. Et
q̄nta pulchritudo. Vide p̄mo faciem
hoīs et manus et pedes. qz nichil
ī eis īuenies sup̄flūū. nichil dīm
mutū. Ecce statūrū hoīs pulcherrimū
certū. Et n̄t ergo ponderis q̄nta va
loris homo sic p̄t estimare quis p̄

corpus huānū. Plus ergo tenet hō
deo pro suo corp⁹ q̄ pro toto mūdo.
Et magis ponderem⁹ corpus videa
mus ip̄a mēbra ī se q̄ntū valeant
et q̄ntū app̄net homo q̄dlib⁹ mēbrū
Videam⁹ q̄ntū app̄net homo ma
nū suā. pro q̄nto noller carē sua
manu. et si nō habet manū q̄ntū
vellet dare ut habet. Certe homo sa
ne mētis noller amittē manū suā
pro toto mūdo. īmo daret totū mū
dū q̄ manus sua nō auferret et si
ecē ablata daret totū mūdū si poss.
ut rehaberet. Sed q̄ntū reputaret
se homo obligatū q̄ a sibi manū ab
latā restauraret ī tū enā homo ob
ligat⁹ deo qui sibi manū dedit. Sed q̄
loquim⁹ de tota manu. homo vno di
gito noller carē pro magno bono. Et
sic q̄ntū obligat⁹ deo de illo q̄ nō vel
let carē digito de tāto eq̄ā homo ob
ligat⁹ de duobus t̄bus q̄tuor et de
oībus de q̄nto noller carere illis.
Sic homo reuoluat et penset de
nibus membris et īmūabilib⁹ hōī
existentib⁹ tā ornatē et pulchrē fa
bricatis et hōī datis. pro q̄nto ergo
noller carere oībz et singul⁹ mem
bris pro tāto enā obligat⁹ deo. Et
si amiserit enā membra adhuc ob
ligat⁹ deo pro hīs q̄ accepit semel
et deus dedit. *Et plus obligatur
hō pro quā q̄ pro corpore. n̄ tū.*

Sicut ergo homo habet cor
pus mirabilissīe organiza
tū et fabricatū sup̄ oīa corpa
mūdi ī quo sūt oīa corpa dissimilia
dissilia pulchrā visibilia et manifesta.
ita habet aīam excellētissimā et nobi
lissimā cōrēndentē corp⁹ iux̄ suā capā
citātē et dignitatē īplētē ip̄m corpus
et oīa organa viuificando dādo viā
et sensū ac motū oīmb⁹ mēbris in
q̄ sicut ī corp⁹ ē multiplicitas organoz
pulcherrimoz et magna diuisitas et
drā int̄ ea tamē quīgunt et faciūt v
nū corpus mirabilissimū. ita p̄portio

habet aia multiplicatē et multitudi-
nē officiorū nobilissimorū et mirabiliū
seu virtutū et p̄tātū nataliū et iūsi-
biliū iux̄ exigenciā organorū corporis.
ita q̄ quot sūt mēbra organifata et
distinta tot sūt etiā virtutes et offi-
cia distincta n̄ aīe iūsiibiles et ita
aīa imitat corpus tota plena officijs
et v̄tutibz ac p̄tātibz vt totū impleat cor-
pus et nullū vacuū membrū relin-
quat. Sicut em̄ vnus homo diuisa p̄t
habē officia et diuisas artes q̄s ex̄cet
p̄ diuisa instrumenta et dissilia. ita
aīa habet diuisa officia et diuisas vir-
tutes q̄s ex̄cet et dissilia mēbra et in-
strumenta diuisa. Diuisitas ergo or-
ganorū et istrumentorū i corpe arguit
diuisitatē p̄tātū et virtutū in aīa.
Sūt tñ etiā aliquē p̄tates i aīa que
nō ex̄cēt p̄ organa. Et q̄ omēs opa-
cōes **(1)** p̄cedūt ab aīa nāc ē q̄ tot
sūt virtutes tot officia tot p̄tates i
aīa quot sūt opacōnes dissiles m̄ se.
Et q̄ oīa que sūt ex̄ hoīem sūt ordi-
nata per pulchri ordinē scdm su-
perius et inferius scdm maiore et mīo-
re dignitatē ita q̄ nō oīa sūt equalia.
Et etiā ciuitates et regna sūt ordiā-
ta scdm diuisitatē officiorū ita q̄ officia
nō sūt filia neq̄ equalia i dignitate
et tñ oīa sūt p̄pter hoīem. ergo mī-
tomagis debet ēē officia nālia ordiā-
ta i aīa et v̄tutes et p̄tates scdm su-
perius et inferius scdm maiore et mīore
dignitatē. Ideo nō omēs virtutes n̄
p̄tates sūt equalēs uel officia sūt eq̄-
lia i ipā aīa sed aliquē sūt mediocres
aliquē superiores aliquē infime aliq̄
magis nobiles aliquē mīn⁹ nobiles.
Idē aīa ē q̄ddā regnū i se q̄z habet
suas p̄tates sua officia ordinata ad
modū regni. q̄ superiores virtutes et
p̄tates imperant p̄cipiūt et dñant
inferioribz et eas regūt et gubernat.
Et v̄tutes inferiores obedūt famulā-
tur et seruiūt superioribz et recipiūt mā-
data ab eis. Et idē regnū ē bene

dispositū et i pace qm̄ superior p̄tās vt
regia vel ip̄sial⁹ bene regit. **(2)** Et
ip̄sial⁹ et inferior p̄tās obedit et fa-
mulat. Ita igit⁹ in regno aīe ē bo-
na dispositio et bō pax et t̄m̄ q̄
litas qm̄ superiores p̄tates q̄ sūt in aīa
bene regunt et ip̄sant. et inferiores
bene famulant⁹ et obedūt. Ima-
piani aut̄ ab infimis opacōibz aīe.
Infime aut̄ que sūt i hoīe sūt nut-
re augmētare gnare. Coiter i hoīe
p̄mo apparet **(3)** nutritio aug-
mētatio i gnādo. Et idē q̄ iste tres
opacōes sūt dissiles nāc est q̄ sūt
tres virtutes et p̄tates dissiles i aīa
eis cōrēdentes. Ideo ē i aīa virtus
nutriendi augmētandi et gnādi.
Et sūt ibi officia tria naturalia. et
ista tria gñent⁹ sub vna p̄tate ge-
nerali q̄ vocat⁹ virtus vegetatiua.
Et iste tres virtutes sūt in regno
aīe ad modū laboratorū agricolarū
et mercatorū. qm̄ sicut isti incessant
laborant ad sustinendū alios status
nobiles regni qm̄ alie nullus status
posset durare nisi isti gñue opare-
tur. et idē isti portant totū pondus
regni et omēs status superiores. ita
formit⁹ isti tres status siue virtu-
tes infime gñent et portant alias
virtutes et p̄tates superiores ac nobi-
les i regno aīe. et gñue et incessan-
ter laborāt pro eis et portant totū po-
dus totius regni. et omēs status su-
piorū p̄tātū et officiorū. Et iste etiā
tres vir-
tutes hūt quatuor alias
eis fa-
mulantes et instrātes
eis gñue. scilz virtutē appetitiuā.
seu attractiua cui⁹ officia ē cibū desi-
derare et ampe. virtutē retentiuā
cui⁹ est cibū retinē. virtutē digestiua
cui⁹ est cibū coq̄re et digere. virtu-
tē expulsiua cui⁹ ē sup̄fluitates ex-
pelle et bonū chymū in oīa mēbra
delegare. Oīa em̄ ista officia ex̄cet
aīa cū infimis et organis corporis
ita q̄ iste p̄tates et virtutes sūt

1. hūorē

ligate cū corpe. et opationes eorū
fuit. **Q**uā cū corpe. et mediāte cor
pe. **I**deo etiā fortificant et debi
litant. iste opationes sūm debilita
tes. et forti. **O**fficationes corpis.
ita q̄ q̄nto corpus ē forti. tāto etiā
iste virtutes sūt fortiores. Et ideo
iste virtutes. **D**icuntur virtutes
corpales. **P**ost istū vero statū in
regno aīe sequuntur alij status su
piorū virtutū et p̄tātū et officiorū.
magis nobiliū. **V**nde i hoīe sūt
opationes aliquę magis nobiles
q̄ p̄dicte. q̄ in nō sūt sup̄me sed me
diocres. sicut sūt videre. audire. odo
rare. gustare et tangere. Et q̄ iste o
pationes sūt diffīles. nat̄ ē etiā q̄
in aīa sūt etiā q̄nq̄ p̄tates diffīles
istis opa. cōm̄bz cōr̄ndetes. scilicet
p̄tās visiva. cuius officiū est app̄he
dere et cognoscere colores. figuras et
lucē. et ista virtus ē quāta cū oculis.
et quā cēret istud officiū cū oculis.
Alia virtus ē p̄tās auditiva. cuius
officiū ē scire et cognoscere sonos et
voces et armonias ac consonādas
sonorū et vocū. Et ista virtus ē cō
iuncta cū auribz. et cū ill' extet illud
officiū. **A**lia virtus ē olfactiva q̄
app̄hendit odores. Et sicut de gustu et
de tactu. **E**cce mirabile m̄m̄m̄ū
int̄ membra corpis organica ex una
pte. et vtutes et p̄tates seu officia
anime ex alia pte. **E**cce corpus cū
multitudinē organoz pulcherrimozū.
Ecce aīam cū multitu. **D**ine et
varietate virtutū p̄tātū et of
ficiorū nobiliū. **O**ēs aut̄ virtutes
iste et p̄tates giment sub vna vir
tute et p̄tate gnāli seu cōi q̄ dicit̄
sensitiva. Et ideo om̄es iste virtutes
dicuntur sensitivę et vocant̄ corpa
les et animales seu organice. q̄ sūt
cōiuncte cū corpe et carne et orga
no. Et opationes earū sūt cū adiu
torio organi corpalis. ideo etiā de
bilitant et fortificant sēdm q̄

organū debilitat et fortificat. **I**te et
iste p̄tates dicuntur sensuales seu ser
ue et nō libere. et hoc ideo q̄ sūt li
gate cū corpe. et etiā subiecte sūt a
liis p̄tātibz sup̄ioribz naturalibz. **Q**uā
aut̄ iste p̄tates om̄es vno noīe di
cuntur corpales. attamē int̄ eas est
dignitas et maioritas nec sūt eāles.
Aīa sicut vnus sensus excellit a
liū i locorū diūsitare. ita excellit cū
i virtute et nobilitate. **V**nde odorans
excellit gustū rōe sicut et soni. q̄ se
rit et p̄cipit longinquus. **S**icut audire
excellit odoratū. longius em̄ odorans
q̄ gustans et longinquus audire q̄
odorans. Et sic om̄i excellit autem
longius em̄ videns q̄ audire. **S**en
sus aut̄ tactus ē infimus om̄i et ē
p̄ totū corpus expansus. **P**ropter
aut̄ istas virtutes seu sensus exio
res habet aīa alios sensus. **I**nt̄io
res occultos et nobiliores. qui hnt
organa t̄iora occulta i cerebro et
capite. que quidē virtutes sūt sen
sus cōis ymaginaria. **S**ententia
estimativa et mediatiua. **P**ost p̄
dicās virtutes et officia alia virtus
ē et p̄tās i regno aīe. scilicet virtus
motiua de loco ad locū. Et p̄ istam
virtutē aīa dilatat et extendit mē
bra cōstringit et attrahit. p̄gredit̄
de loco ad locū. et opat̄ opa mecha
nica et artificialia. Et om̄ia ista
sūt p̄ ordinē et sūt p̄ organa cor
palia. s. p̄ neruos. p̄ p̄tās i p̄ manū.
Istū statū p̄dicant̄ virtutū et
p̄tātū ac officiorū q̄ hnt quātionē
cū organo corpali. et opant̄ medi
ante carne sequit̄ i regno aīe a
lius status sup̄mus et nobilissimū
virtutū p̄tātū seu officiorū. que hnt tōtū
regimē om̄i virtutū p̄cedentiū.
Vnde i hoīe sūt due altissime p̄tā
tes sup̄ quas nulla alia virtus ē
nec p̄tās i hoīe. que sūt itellctūs
et volūtas que hnt distictas opā
tiones et disticta officia. q̄ aliud ē

officiū intelligendi et aliud officiū vo-
lendi. Et iste duc pates facit vñū sta-
tū sepatū ab alijs statibz aliarz virtutū
i regno aīe. qđ iste nō sūt colligatē nō
quāte cū corpe nec cū organo corpa-
li. sed sūt p se opantes sine corpe. nap-
tinales neqz organice. nec etiā debi-
litate neqz fortificant pte fortitudi-
nis seu debilitatē corpm. Dicunt autē
spūales et incorpales seu immatiales
et intellectuāles. Et ideo aīa p istas pā-
tes et virtutes ē sepatā ab oībus
corpālibz et nulli rei corpāli subicit
nec tyali. sed ē libertatē sine quonūqz
iugamēte corpāli. Et ideo status istarū
duarū virtutū ē i regno aīe status ipe-
rial et regal. et quidā pncipatus et
suprema curia qui sūt sicut qfiliarij
summi regis iudicantes et qfules
ac discernētes et qfenciētes. et postea
ē rex ipeians et mandans ac papi-
ens qđ qfiliū iudicauit et decreuit.
Ita qformit in regno aīe et i statu sup-
mo est intellectuālis seu ratiō tāqz qfiliarij
iudicans discernēs et qfules. et ē vo-
lūtas ipeial pncipiens et ipeians et ex-
ecutōz demandans et hoc sine quo-
cūqz ipeidimēto. Et iste vltim⁹ sta-
tus dicitur liberū arbitriū. et ideo libe-
rū arbitriū ē supremus status aīe.
Sic patet qđ aīa hoīs vna et eadem
nūc existens ē qđā regnū i sepa-
nāle qđ nō ē i se nālie distinctos statū
mirabilē ordiatos duī sūt virtutū
ptātū seu officiōz. salz i finios medi-
os et supmos. Sic ergo aīam hoīs
dotatā ornata vestitam et iduta
tot mirabilibz virtutibz et ptātibus
et officijs natalibz. Et nō solū aīa
habet i se potēcias virtutes et offi-
cia nālia. ymo etiā pē dotari de
nouo ornari et supuestiri nouis
virtutibz et ptātibz et officijs nō
m nālibz. sed moralibz et grati-
tis. et hoc tā p grām sui creatoris
qđ p acquisitionē ppy laboris. Sic
ergo homo pē videre obligatōne

ex pte aīe sue quā accepit a deo tā
mirabilē tā excellētē nataliē diui-
tē habūdantiē plenā tot officijs tot
ptātibz tot virtutibz aptā ad recipiē-
dū nouas et nobilissimas sup potēcias
nāles pātes et virtutes. Ponderet
ergo homo aīam suā scdm ptes su-
as et videbit pēu valōre iestimabi-
lē et iappnabiliem et iogitabile. Qđ
estimabit qntū valet intellectuālis. qntū va-
let libertas. qntū valet volūtas. qntū
valet mēoria. Et filz de tactu et
de gustu et de odoratu et auditu et
de visu et sic de alijs. Cogitet ergo
homo magnitudinē obligatōnis et
ga deū creatorē suū. et tam p hīs
que accepit ex se. s. pro toto mūdo
qui ppter ipm ē factus tā etiā p hīs
qđ pte accepit intra se. s. pro toto corpe
et pro oībus mēbris suis. et p totā
aīa et p oībus ptātibz et virtutibz
aīe. Et sic aliquatē manifesta est
obligatō qua homo obligat deo et
magnitudo obligatōnis nālis ratiō
donorū acceptorū que sūt tā manifesta
qđ negari nō pnt. **De magnitudinē ob-**
ligatōis ex pte dātis salz dei. Cvi.

Et qđ obligatō nō solū crescat
ex magnitudinē et mltitudinē
donorū ymo magis ex vo-
lūtatē et affectu dantis ipm donū ul-
ipm donū. ideo pensanda est magni-
tudo obligatōnis pncipali⁹ ex pte dā-
tis salz dei. Et qđ duo sūt dona vñū
ē sensibile visibile et manifestū. et a-
liud ē iuisibile et occultū. Donū ma-
nifestū est mūdus et qđt homo habet
i se. Donū iuisibile et occultū est
amor dantis. qui ē iuisibilis et occultus.
Vnde pmiū qđ dat est amor. et amor
ē pmiū donū sed qđ ē occultus et iui-
sibilis ideo qđ nō reputat donū. et
tamē est pmiū et radix atqz fūda-
mētū oīum aliorū donorū et oīa alia
dona sequuntur amorē. et pcedūt ab
amore tāqz a radice et pncipali dono
Et ideo oīia alia dona nō sūt nisi

signa amoris et declarant et manifestant ipsum amore occultum et invisibile eo quod ipsa dona videntur et ipse amor non videtur. Et ideo in dono in se claret auctor. Si enim sium arguit ignem infallibiliter dona exteriora arguit amore infallibiliter dantis. Quis primo dicitur et sit. primum donum attamen apparet dona alia. Et recte ostendit quibus et quantum sit amor. Unde hoc est simile sicut de productio mundi visibilis et manifesti. que manifestat aliam productionem occultam in deo que est maior in infinitum et eterna. Ita donum visibile quod videmus manifestat donum invisibile dei occultum scilicet suum amore qui precessit omnia dona. quod nisi prius dilexisset nichil dedisset ita quod ipsa dona exteriora sunt via et scala ad veniendum ad amorem dei et ipsum iuvemendum. Quia ergo ipsa dona sunt prima signa et argumenta amoris. ideo ex quantitate et prerogativa donorum recte possumus arguere et colligere quantitatem et prerogativam amoris. Et quod deus totum mundum fecit propter hominem ideo in toto mundo primo dilexit hominem et principaliter et omnia alia dilexit propter hominem. Et sic in aliis creaturis non diligit nisi hominem. Et quod super omnes alias creaturas exaltavit hominem et ornavit et dotavit in corpore et in anima. sequitur quod super omnes creaturas et preteritis dilexit hominem. Et quod amor dei quod est donum occultum eius. excellit et superat omnes creaturas et omnia dona creata. ideo super omnes creaturas dilexit hominem. Cum etiam amor dei erga hominem sit purissimus verissimus securissimus sincerissimus et summe liberalis ac gratuitus. quod ipse primo dilexit hominem. et amor suus precessit non dilexit hominem propter aliquod quod habebat ab homine nec aliquod prius dedit ei homo ut eum deus sic diligeret et tanta dona donaret sed sua bonitate sola ac pura liberalitate pervenit hominem amando ipsum antequam esset. gratisset gratuite et dando dona sua inestimabilia. Dequit ergo quod homo obligatur deo creatori suo plus sine

opacem pro amore suo liberalissimo quo primo dilexit eum quod pro omnibus aliis donis de quanto magis valet amor dei quam omnes alie creature. Duo ergo sunt pensanda diligenter scilicet dona dei et amor dei que precesserunt. Magna autem est obligatio ex parte donorum sed maxima ex parte amoris. Ecce ergo duo ligamina per que obligat deus sibi hominem et reddit eum sibi obligatum. Declarata est ergo magnitudo obligationis ex parte dantis scilicet dei que oritur ex puritate et sinceritate sui nobilissimi amoris omnia dona predictis. qui amor tamen est excellens quantum ille qui amat. Et quod excellens deus deus quod potens deus quod melius quam nobilius. Ergo nichil excellentius nichil melius seu nobilius amore dei. *De magnitudine obligationis ex parte accipientis scilicet ipsius hominis. li. vii.*

Non solum autem magnitudo donorum et amor dantis sincerissimus et purissimus causant magnitudinem obligationis. sed etiam necessitas inevitabilis ipsius accipientis scilicet hominis. sicut enim sicut est libera voluntas et gratuita ex parte dantis et non necessitas ita est libertas ex parte accipientis. quod homo velut nolit natum est sibi ut accipiat dona et bona dei sine quibus non potest esse uno momento. Refutet enim si potest et dicat. non indigeo aere neque terra. non indigeo sole id est sine illis vivere possum amplius non recipiam dona et beneficia dei. Videte ergo inevitabilem necessitatem hominis accipendi dona et beneficia dei et eternam et incessabilem. Videte quod deus liberaliter et incessanter et gratis tribuit sua dona et suavitatem indigentiae hominis. nunquam deficit nunquam negat. Rursus est alia necessitas et maior in homine quod continue et incessanter indiget conservari et manuteneri in esse. quod de mino est et in nichil rediret si non a manu dei conservaretur. ut iam consumum est. Ecce ergo quod homo summe indiget deo. quod sine ipso nullomodo potest esse nec potest durare per unum momentum. Quia ergo homo summe indiget deo et caput ab ipso incessanter

et natio omnia pda nec aliquis alius
pt sibi dare illa sequit' ena tuc qd ho
soli deo obligat' et sume obligat' ta
q amio sumor itimo qui cu i suma
nitate et gtnua no deserit neq de
fiat. Sic ergo suma et extrema ne
cessitas qua homo itessant' postulat
adadit suma obligacoe hois ad
deum. *De rebus cōdicib; amittētib;
et pētib; ista obligacōis Cum.*

Quia aut ista obligacō ligat
hoiem cū deo et dū magis
agnoscat magis ligat. et
hoc ē totū bonū hois q sit cū deo
ligatus et ab oī alia re sepatus. q
nichil pdest hoī agnosce deū nisi iū
gatur ei et soriet' cū eo. ideo sume v
tile est cogitare et cognosce circūsta
nias gdiaciones et pprietates istius
obligacōis qntū fieri potit q tuc q
rit suū bonū. Vt aut ē magnitū
do de obligacōis et vnde orit' sed
sūt adhuc alie q plures gdiaciones ei.
Vnde vna alia gdiacō est. scilicet pma
nitas obligacōis. q ista obligacō
ē pma et pcedit omēm alia obliga
cōne et ideo oīs alia obligacō vera
et iusta fūdat' i ista. et ideo ena m
ista obligacōe fūdat' ius pmi et pri
ma iusticia et ab ista orit' pma actō
Itē ista obligacō ē ifallibil' et idelebil'
et imōilis ac icorruptibil' et capta
et scriptura ei' idelebil'. q scripta digi
to dei i qualib; azata i ipso hoīe et
i corpe et i aīa. et oībus patrib; et qm
lib; pē eā lege i libro natē. Itē oībus
ē cōis et general' et natālis. et ipe
homo et omēs cōtēte dicit' et sūnt
testimōiū verissimū huius obligacōis.
et ideo nullus pt negare. Vlti' hōc
obligacō ē obligacō tota vniūsi et
p toto vniūso. Sūt aut multe alie
cōn *dicōes que de pnti
quint' quas qui
p se pē iusta
Et sic cū adu
manifesta ē ob
ligacō hois i qntū homo est ad deū*

cū suis gdiacōib; et circūstātijs *h' oūdi
qd hō deb; et tenet' ac obligat' dare deo
pro oīb; datis et acceptis. n. Cum*

Quoniam aut demonstratū est
hoiem i qntū hoiem eē ve
rissime et sume obligatū
et debitū deo p oībus q accepit. ideo
natē ē demonstrare q debet homo da
re deo. q oīs debitor et qui ē obligat
tus ad aliq ē obligatus et aliq de
bet. Et q homo soli deo ē debitor et
obligatus et qm habet accepit ab
eo. ideo tenetur dare deo et retribuē
q q pt et omē qd piosius et meli
habet amabilius et nobilius qd pos
sit dari et meliori mō quo pt. Ergo
q q homo habet i se qd possit dari
iam ē deo totū debitū et obligatū
de iure natē. Considerare aut opt
vtrū habeat aliq qd sit ppiū suū
qd possit dare et sit deo acceptabile.
Et natē est q ita. Quia postq oīsū
ē ifallibil' hoiem eē sume obligatū
deo de iure natē pmo nascit' totus
obligatus et cū homo cognoscat se
totū obligatū et verissimē cognoscat
se oīa accepisse que habet. se q ne
cesse ē q homo habeat i se aliq na
lit' q possit dare et retribuē deo pro
bñficijs acceptis. alit' i vanū ē ob
ligatus et obligacō natē eēt frust.
qd ē impossib' et homo eēt nālit' qst
tutus i maxima pena q cognosceret se
oīa accepisse et psequēs obligatū
eē et debitore et tū nichil habet vnde
possit soluē et recompensare pro tan
tis bñficijs acceptis gtnue et itessā
ter et tū vellet et nō possit q nāle ē
q oīs qui accipit aliqd bñficiū q ille
velit et desideret aliq retribuē p illo.
Quē aut maior pena q se cognosce
debitore et eē obligatū et velle soluē
et tū nō habet vnde possit soluē. Ergo
ē natē q homo habeat aliq qd possit
deo dare pro oībus q accepit. Et quia
nullus vere iuste pt dare alia et
pprie qd nō ē vere et totalit' suū. quia
alit' nō eēt donū ppiū neq ppiū

neque retribuendo quicquam necesse accepit. id nunc
est quod homo habeat aliquid quod sit tunc et ipse suum. et quod
et libera sit in mea sua potestate donum. At potest dici
quod sit ut ipse suum quod possit ab eo auferri aliquid
a tolli per violentiam ipso iusto. In hoc autem non est
tale donum quod possit tunc non esse acceptibile deo
quod oportet quod retribuendo et respiciendo cor
respondant obligatio et modis et donis
inibi ipsius damnis. Et quod deus dedit li
bere sponte ac voluntate et gratis si
ne necessitate sine coactione et ex sincero
et purissimo amore. et ex tali libertate
et spontanea voluntate et tali amore
tamen a iudice tota est obligatio. ideo
necesse est quod retribuendo et respiciendo
formis sit et correspondens. scilicet quod sit libera
spontanea voluntaria et non coacta.
Unde nullum donum est acceptabile nisi
tale quod procedat de ultimo cordis affectu.
Oportet autem inquirere si homo habeat
tale donum. et aliquid quod sit vere et ipse
suum et in suo domino. ita quod nemo possit
ab eo tollere illud iusto. Unde talis res non
potest esse ex hoc in aliquid. quia omnia que sunt
ex hoc in potest tolli ab hoc per violentiam
ipsa nolente. ideo non sunt vere et ipse
sua. nec in sua mera et libera potestate.
quare de illis non potest fieri reparatione deo.
Ultimus talis res non potest esse corpus
hominis. nec aliquid de eius corpore. nec vita
corporalis. quia et totum corpus et quodlibet
membrum et vita hominis potest tolli ipso
iusto et per violentiam et per consequens non
sunt vere et ipse sua. nec in sua mera
potestate. Nec etiam omnia ista sunt maxime
preciosa et optima que habeat homo. et
homo debet dare optimam quod habet.
et quod preciosius et melius existit. Res
tat ergo quod talis res sit anima vel aliquid
quod sit in anima. Non autem potest esse tota anima
quia quedam eius partes et virtutes sunt
quiescent in corpore et organo corporali. et
ideo ille partes et ille virtutes non sunt
in libera et pura potestate hominis sicut nec
corpus. Restat ergo quod illa pars sit no
bilior et potior pars ipsius anime. vel sit in illa
parte que est separata a corpore. et a carne
et organo corporali. et nullo modo sit

coniuncta cum carne. Hoc autem est liberum
arbitrium quod est res nobilissima et pre
ciosa in anima purum spirituale. et hoc que
rit in deo spirituali et nullo modo corporali.
Sed in libero arbitrio sunt due partes. scilicet
intellus et voluntas. et sola voluntas
est libera spontanea et ipsa est mera li
bertas et dominum imperium et nulla co
actio vel violentia potest in ea esse. quia sola
domina est superior et dominum precedit a vo
luntate. aliter non esset dominum. ergo talis
res quam quimus erit voluntas. vel do
minum liberale et spontaneum. quod sit in pu
ra et mera libertate et domino volu
tatis. Tale autem donum est amor solus
precedens libere et sponte a voluntate.
Sola autem voluntas potest dare et sumere
quod dare potest est amor. Ergo amor est
primum donum voluntatis. et maius et
preciosius. quia est donum liberalissimum
spontaneum et voluntarium. et nullo modo
potest cogi vel auferri nec tolli per vio
lentiam ipsi homini iusto. Nichil ergo habet
homo quod sit vere et ipse suum nisi a
more. quia est in ipsa sola voluntate que
sola est domina imperii et regina. hinc
imperium et dominum in homine. Ergo amor
est totus thesaurus hominis et hono
rabilior. preciosior. carior. et preinquier
qui sit in homine qui dari potest. In
venimus ergo rem quam querebamus. et tale
quod in querebamus. Non est ex hoc in
sed in homine. non est ex hoc in neque in cor
pore sed in anima. nec in tota anima sed in
suprema parte anime et nobilissima. habet
ergo homo in seipso aliquid et in sua par
te quod dare potest deo et de quo potest re
tribuere et respicere ei. Tenet ergo
homo et obligat deo soli retribuere
et dare sibi totum suum amorem quantum
potest. et meliori modo quo potest. cui solus
est et tollit. Totus ergo amor hominis
est deo debitus et obligatus. In
venimus ergo rem. In
qua homo
et tenet deo
retribuere per omnes acceptis et donis

dei. s. ipm amore liberalē ac spon-
taneū et totū. *¶* Sola aōus retribu-
tū est quēientissia retribucō et ma-
gis acceptabilis deo. titulus *Ex.*

Quoniam autē declarātū est iā
i precedentibz qd ex pte dan-
tis. scilicet dei. duo pcesserūt
sahamor et dona ei. ceteriora et ma-
nifesta. et qd amor dei pcessit omnia
dona. qd nisi pcessisset. nichil datū
fuisse a deo. et sic nichil ab hoīe ac-
ceptū fuisse. pmiū ergo qd dedit
deus hoī est amor suus. et exinde
p amore oīa data sūt et accepta.
omnia ergo sūt data p amore. Et qd
amor requirit amorē et amare req-
rit amari de sua natā. nec aliter
satisfit amorū nisi p amore pmo
querit. nisi sibi reddat amor pro
amore. ideo reddendus est amor.
Quia enī pmiū donū dei est amor
eius. et ē primū fundamentū et ra-
dix oīa dandi. sequit. ex hīs qd illū
qd prius an oīa est. quēientius de-
bet retri et reddi ex pte hoīs ipi
deo pmo amanti. ut amor retribuā
p amore. et homo debet primo ra-
dix et fundamēto et cause omī
donor corrēde. scilicet amorū ipius
dei. ut sicut deus pmo dilexit hoīez
anq aliq daret ei. et exinde p amo-
re dedit oīa que dedit. ita homo de-
bet pmo an oīa ipm amare. et da-
re sibi suū amorē. et exinde
per amorē dare oīa alia. ut cor-
rēdat deo pporōnabilē et quēien-
ter. Alii non eēt pporō. neq ordiā-
ta retribuō. nec p qns deo placens.
qd nichil iōrdiātū placet deo. Item
enī sicut amor dei ē liberalissimus
et piosissimū sine opacōe qd oīa alia
dona ceteriora. et excellit ea i infini-
ta quoq pporōnabilē amor libera-
lis ipius hoīs sine opacōe ē nobili-
or piosior et amabilior qd oīa q poss-
dare. et oīa alia sine opacōe excellit.
ergo pmiū qd debet homo reddē pro
suo amore deo. ē amor liberalis. sicut

amor dei ē liberalis. Postq homo habet
fundamentū et radicē quare ipm de-
beat amare. et qd deus eū pmo amant.
si alit eū amaret nō eēt quēiens
causa neq retribuō. nec corrēdētia
neq acceptabilis deo ptea ad qfir-
macōnē. Nā amor p se sine oībus
placet aliis. et ē amabilis p se. et p
se acceptabilis p se iōrdus. p se dul-
cis. sed nulla alia p se placet sine a-
more. nichil amabile nichil accepta-
bile. nichil iōrdū uel dulce sine
amore. Timor enī sine amore non
acceptat. nec honor. nec alia dona.
Amor enī sp ē acceptabilis. nūq refu-
tat nūq displicet. Et ideo quātūq
sit aliquis potens diues et plenus
oī bono. semp vult amari. et semp
vult habē amorē. Nūq enī refutat
amorē. Et ideo sequit. qd quis ipē
deus sit potētissimū et ditissimū et
plenissimū oī bono. et tū amari vult
semp. et nūq refutat amorē. Mag-
na pmo maxia res est amor. qui
solus p se est amabilis p se acceptabi-
lis. et nūq refutabilis. Debet igit
talentū piosissimū et accepta-
bilissimū retribuere et dare deo postq
habet i se. et obligat deo dare qd
melius et dulciū ac nobilius habet.
Concludit igit qd sola amoris re-
tribucō ē quēiens et acceptabile
donū dei. *¶* Sola amor est i qd p
ho corrēde creatori et se sibi rependat vū.

Et autē magna. *¶* Ex.
amoris dignitas. piositas
et excellēcia. qd solus a-
mor est i quo et ex quo homo p-
corrēdere suo creatori qnis non
ex equo nec eqle. vel de fili repen-
dere vice. Vnde si deus irasatur
homī. hō non reimpat deo. sed ex-
pauescit. si deus redarguit hoīez
homo nō redarguit deū. si etiam
iudicat hoīem. nō reudicat ab ho-
mīe. et sic de aliis. Sed videam
de amore. Vnde cū deus amat ho-
minē nō vult aliud q amari iter.

Vult ergo hominē sibi corrēde i amore.
et de fili repēde vice. i quo oñdūt max
ima amoris piositas q̄uis homo nō
possit ex equo corrēde nec tū amare
q̄ntū amat a deo eo q̄ mōr ē et crea
tura et ideo min⁹ diligit p̄mo si homo
se totū quertat i amorē nichil adhuc
erit i apacōne amoris dei erga hominē
q̄ amor dei i finitū supat et vīnat a
more hoīs q̄ntūq̄ magnū. Atamē
debet homo ex seipō toto et tota mēte
et ex tota virtute et ex tota corde
corrēde amou creatoris sui vt ipm a
met q̄ntū potit vt ex toto seipō amet
et meliori et puriori mō quo potit q̄
deus p̄ncipalit̄ vult amorē sibi retribu
pro suo amore et pro suis bñficiis. ideo
vult illū mūdissimū castissimū pu
rissimū sincerissimū et fassimū esse. si
cut amor suus erga hominē ē purissim⁹
mūdissim⁹ et sic de alijs. Aliē nō esset
corrēdentia nec similitudo. q̄ eēt valde
ignemēs et turpe reddē deo p amore
suo purissio et sincerissio i mūdū et cor
ruptū amorē. sed debet reddē amorē p
amore postq̄ habet et silem p fili i q̄n
tū p̄t. Patet ergo quō homo p amore
p̄t deo corrēde et ei assilari qd nulla
creatura dei habet alia. Maxia ergo et
dignissia res est amor q̄ facit hominē
deo silem. **Quo ordie quo mō obligat**
hō dare deo amorē et ipm amare. trauis

Quoniam autē hic tracta. **Exi.**
uim⁹ de debitis in spenali i
quib⁹ homo obligat deo et
iuestigauim⁹ oīa illa q̄ homo tenet
dare deo et tota cognitō oīm illorū
que debet homo reddē deo out ex obli
gacōe iā fundata mererū. Et ideo
si volum⁹ habē verā et i fallibile certi
tudine de oībus illis q̄ homo obligat
deo reddē nātē ē sp̄ referre ad ipam
obligacōne qm ipa ē radix fundame
tū et origo ac lumē idēficiēs qd cog
noscentiū q̄ homo debeat facē et da
re deo. Et ideo qui nō cognoscat obli
gacōne istā non cognoscat q̄ tenet
et debet dare deo. Et q̄ obligacō out ex

dare et recipere q̄ solus deus dedit et
solus homo accepit. qm si deus nichil
dedisset et homo nichil accepisset nul
la obligacō eēt nec mod⁹ nec ordo nec
forma reddendi et dandi deo debitū.
Out ergo ex mō et forma dandi et
accipiendi. Et ideo si volum⁹ agnosce
modū et formā et ordinē dandi et
reddendi deo debitū obligacōnis opt̄
considerare p quē modū ordinē et
formā homo accepit q̄ homo obliga
tur ex hoc q̄ accepit. Sic et q̄lī acce
pit sic et talit̄ obligat reddē qd debet.
Et qm homo p̄mū donū qd vni⁹ ac
cepit fuit amor dei q̄ deus p̄mū q̄
ipm de nichilo formauit ipm dilexit.
ideo homo p̄mo obligat et tenet red
dere et dare deo amorē suū vt pbatū
est. Ideo videam⁹ modū et formā et
ordinē quib⁹ obligat homo et debet da
re deo amorē suū. Vnde homo q̄ q̄nt
habet boni accepit a deo. ideo q̄ deus
ipm dilexit et nichil accepit a seipō
nec ab alio q̄ a deo ideo nulli obligat
nisi deo. Nec etiā sibi ipi obligat aliq̄
dare q̄ nichil accepit a seipō. sed solū
a deo. Et ergo sequit̄ q̄ homo debet su
um amorē p̄mo dare deo et nō sibi ipi
p̄mo q̄ totū a deo accepit q̄nt̄ habet
vt dñi est. Ideo debet totū suū amorē
dare deo q̄ totū qd habet accepit a
deo et nulli debet dare p̄tē q̄ a nullo
alio aliq̄ accepit et ergo p̄mo dare
debet deo. Et q̄ homo q̄tinue tō in
seruat a deo et incessant̄ et caput
bñficiū q̄tinue ab eo q̄ sine eo esse nō
possit et q̄ omēs creature ipendūt sibi
seruiciū et bñficiū sine quib⁹ nō possit
durare p vniū momētū. ideo sequitur
q̄ sine int̄missioe et sine cessacōe homo
tenet reddē et dare deo suū amorē et
ipm amare pro oīm momēto. p̄t
ergo quo ordie q̄lī modo obligat hō
dare amorē suū deo et ipm amare.
qm p̄mo totalit̄ incessant̄ et q̄tinue et
pro oīm momēto. **Q̄ creat̄ oēs iustit̄**
clamat ad hoīs q̄ reddat deo rebitū a
moīs qd dī. a oñdūt q̄lī reddē dī. Exi.

Non solū amor dei gūnuus
nūq̄ cessans erga hōinem
clamat gūnuus q̄ homo ires-
sant debet reddere bñficiū et debitū amo-
ris p̄mo totalit̄ fortit̄ ex toto seip̄o
et ex toto corde et q̄ntū potit̄ et meli-
ori modo et puriori quibz potit̄ q̄ deus
p̄mo dilexit hōiem et int̄ oēs creatu-
ras mūdi dilexit deus hōiem p̄mo p̄-
mo in toto mūdo nō dilexit nisi hōiem
q̄m totū mūdu et omēs creaturas in
co fecit p̄pter hōiem et sic dilexit solū
hōiem. Verū etiā omēs creatū et totū
mūdu hoc idē clamat ad hōiem ires-
sant. Sicut etiā totus mūdu ex p̄cep-
to et volūtate dei seruit hōi et etiam
omēs creatū ipendit seruiciū et bñfi-
ciū de meliori qd̄ habent et totū qd̄ ha-
bent melius dant hōi. ut manifestū ē
p̄ exp̄ienciā ita homo debet seruire
deo et ipendere et dare de meliori qd̄ ha-
bet et totū qd̄ melius habet. sed illud
qd̄ melius homo habet ē amor ergo
oīs creatura dicit q̄ homo debet ser-
uire deo et dare deo debitū et seru-
iciū amoris tāq̄ de meliori q̄ ip̄e crea-
ture de meliori seruiūt et dant hōi qd̄
habent. et p̄ q̄ns homo debet seruire
de volūtate et libertate sicut alie cre-
ature seruiūt hōi ex volūtate et p̄-
cepto dei meliori mō quo p̄nt et pu-
riori et veriori mō quo p̄nt et n̄ ficto
Sic etiā homo debet seruire deo et da-
re debitū amoris meliori mō quo p̄t
et sincerū nō fictū. Rōne etiā sicut
omēs creatū ex ordīacōe dei q̄ntū p̄nt
totis suis viribus ex totis seip̄is ser-
uiūt hōi et prestant bñficiū ita etiā
tenet homo iquū p̄ totis suis
viribz et ex toto seip̄o seruire deo
et p̄stare seruiciū et debitū amoris
q̄d̄ v̄ debet. Rōne etiā incessant̄ et gū-
nuē sicut creatū iresment̄ p̄ oēm mo-
dū die et nocte et oī tpe seruiūt hōi
ex mandato et volūtate dei ita etiā
debet homo deo reddere debitū amoris
incessant̄ iresment̄ oī tpe die ac nocte
et p̄ oīm momentū. Rōne hoc rō-

nabile est. Rōne rur̄sū sicut omēs
creatū soli hōi seruiūt ita etiā homo
debet soli deo seruire et nulli aliū. Et
hoc qd̄ faciūt creatū hōi hoc faciūt p̄-
cepto et volūtate dei neq̄ aliud ires-
dūt neq̄ ad aliud ordīate sūt nisi vt
seruiūt hōi. Debet ergo etiā fili hō
facere et nō intendere aliud neq̄ suam
volūtatē ordīare ad aliud q̄ ad ser-
uiciū dei. Rōne etiā creatū faciūt hōi
seruiciū acceptabile et gratū. Ita fili
homo debet dare deo acceptabile
et gratū seruiciū. Sed nullū ē deo ser-
uiciū delictabili et plac̄abili q̄ serui-
ciū amoris. Ita etiā quēadmodū
creature seruiūt hōi scdm̄ p̄p̄iā na-
turā quā hñt et scdm̄ p̄p̄iū suū mo-
dū ita debet homo seruire deo iux̄ suā
p̄p̄iā naturā et p̄p̄iū modū sue na-
ture. Et ideo sicut creatū seruiūt hōi
nālit̄ et ex nātate et q̄si ad modū
seruiciū q̄ ista ē p̄p̄ia nātā ear̄ q̄
nō hñt libertatē ita etiā homo debet
seruire ex libertate sponte et bona
et libera volūtate q̄ talis ē sua nātā
vt sic agat q̄ alī nō agēt ut homo.
Et ideo sicut creatū seruiūt scdm̄ q̄
sūt tales et suo mō ita homo debet
seruire deo scdm̄ q̄ ē talis et suo mō.
Ideo seruiciū hōis debet ēē vt hōis et
ideo debet ēē liberū spontaneū et vo-
lūtariū et nō coactū. Et ideo q̄p̄ hō
debet dare deo debet dare lib̄ sponte
et volūtariē et nō coacte. Et q̄ nihil ē
magis liberū vel magis spontaneū
ac volūtariū q̄ amor qui nullo mō
p̄t ēē coactus neq̄ de nātate datus
ideo solū seruiciū amoris ē hōis et
ē solū deo acceptabile et plac̄abile.
Sic ergo est duplex modus seruien-
di vnus s̄ ex nātate nālit̄ et alter
ex volūtate seu volūtariū. Primus
est creaturar̄ erga hōiem scdm̄ debz
ēē hōis erga deū. Quis etiā seruiciū
creaturar̄ ex p̄te dei mandātis ordi-
nantis et volentis sit liberū et vo-
lūtariū. Videte ergo quō ip̄e amor
dei verissim̄ purus et liberalissim̄

et gratissim⁹ puenies hominē et gr^{at}
nu⁹ erga hominē ex vna pte et ex
alia pte seruiciū et bñficiū qd su
ciūt creatr soli hoī ex dei voluntate
et ordiācōe et ex meliori qd hñt et
meliori pūiori pūiori et veniori mō
quo pñt et sine fūctōe et foras quo
pñt ac totis viribz incessantē idēfme
ter et gñtue et p oēm modū pla
ci bilis et acceptabilis quo pñt et
scdm ppriā suā naturā et modū
ista duo lqñā clamāt incessantē ad
hominē q ipē debet et tenet seruare
deo soli et dare ei soli id melius
qd habet et reddē et solue ei soli de
bitū amoris modo meliori pūiori
veniori quo potit sine fūctōe foras
quo potit et totis viribz incessanter
idēfment et gñtue omni mōmēto
placibilis acceptabilis quo potit et
scdm naturā ppriā et suū modū et
ideo libere et sponte ac voluntarie
clamāt ergo incessantē iste creatur
et dicit ipi hoī qd deo reddē debet et
qle deo debet reddē. **Doctrina et re
gula gñal⁹ docens hominē qualiter
et quō debeat dare ac reddere deo
oīa illa q tenet ei dare et reddē. Exm.**

Quoniam deus vult q sibi det
et reddat illud qd sibi de
bet ab hominē i quibz ei ob
ligat homo de iure natē. et hoc re
quirit et exigit q sibi detur et solua
tur eo mō quo sibi debet. q nichil ē
deo acceptabile nec seruiciū nec ali
qd aliud nisi sit p modū et formā
sicut ei debet. et ideo ne homo pdat
tempus suū et seruiciū nātē est q
cognoscat et sciat quid qualē et
quō debet dare deo et exsolue omē
qd ei debet ut sit sibi acceptabile.
Istud aut pōt homo agnosce īfalli
bilit⁹ p creaturam q hoī seruuit ex
dei ordiācōe et voluntate ac bñpla
cio qm in hoc q deus fecit creatu
ras et ordiāuit ad seruiciū hoī
soli et ad dandū hoī bñficiū figt
et declarat q ipē vult q hō filiter

seruiat ei et suo mō. Unde q seruiciū
creaturarū qd īpendit hoī est pma
ideo ē regula et doctrina sibi seruiciū
qd homo debet reddē deo. q seruiciū
creaturarū ē iux dei voluntatē et ideo
ē bene ordiātū et tale qle eē debet.
Et ideo i oībus que homo debet red
dē deo recipit pro exemplo et mōdō
qut creature īfiores seruūt et dant
suū bñficiū hoī. vt arbores nō solū
dant suos frūs hoī sed dant eos ma
turos et dulces bonos et placibiles
et acceptabiles et hoc ex ordiācōe
dina et ad hoc laborāt q homo nō
acceptaret alie. Non em homo acc
taret frūs imaturos virides et a
mauos nec corruptos pmo tales re
futare et dimitter. ita q arbores
i vanū laboraret. Ita cōformit⁹ debz hō
deo reddē nō solū seruiciū et amorē
et timorē vel honorē et qñt aliud.
sed etiā debet dare amorē maturū
dulce placibile bonū verū et pñū.
Et ita de timore et honore et de omi
seruicio. Et ad hoc qñtū pōt labora
re debet. q alie deus nō acceptaret.
Non em deus acceptat amorē cor
ruptū neq timorē neq honorē nec
seruiciū pmo dimitter. et homo in
vanū laborat. Et sicut arbores nō
seruūt hoī cū dolo nec cū fraude
simpliciter et pure sine aliqua fictione
ita homo debet seruare deo et ei da
re qd debet sine dolo sine fraude si
phat et pure sine aliqua fictione
cū bona intencōe vt sit ei accepta
bile. Est igit regula et doctrina cre
ta et īfallibil⁹ et gñalis hoī q ita
debet se habere erga deū ad dan
dū sibi seruiciū amorē timorē
et honorē et omē qd debet suo mō
sicut creature īfiores se hñt erga
ipm hostem ad pstandū ei seruiciū
et bñficiū suo mō et ad hoc qñtū
pōt debet laborare vt sicut creature
seruūt ei ipē seruāt deo suo modo
nec cessare debet donec ita faciat.
Et sic homo pōt cognosce p creatis

inferiores q̄ nichil fictū dolosū frau-
dulentiū corruptū vel īpurū ē accep-
tabile deo sed magis odibile uel re-
futabile. **Q** nulla p̄t esse excusacō
de non reddendo et exsoluendo debiti
cōtinuū adūs deo nec p̄t penurias
ul' īpotenciā nec fatigacōē seruiciū scilicet

Quoniam autē bonis penā. **Ex.**
hoīes hnt cōstīte liberū arbi-
triū et tñ habet de libertate
volūtatis unus sicut alter cū nullo
possit cogi i volūtate q̄ hec ē p̄a nati-
ra volūtatis vt cogi nō possit. et ex
mde sequit' q̄ quilibz ē dñs sue volū-
tatis et p̄ qñs cū amor pcedat a volū-
tate p̄p̄a scdm purā libertatē sequit'
q̄ quilibz ē dñs sui amoris equalit'
et p̄t dare cui voluit et nullo mō īpe-
diti contra volūtate. Et cū volūtas
semp habeat amorē et sit plena amo-
re neq̄ vniq̄ deficiat i amore nec di-
minuit p̄pter amorē q̄ etiā homo q̄-
tinue et incessant' obligat' reddē deo cō-
tinuū debitū amoris de iure nature
vt certissime pbatū est. **Ex** mde seqt'
q̄ nulla p̄t ēē excusacō alicui hōi de
nō reddendo et exsoluendo deo debitū adūs.
Istud em debitū amoris nō p̄t p̄pter
aliquā īpotenciā aut penuriā īpedi-
ri q̄ homo potit istud semp et īcessa-
ter exsoluē nec bibendo nec gmeden-
do nec opando. Et sic sicut semp ob-
ligat' amare deū sic p̄t si vlt īces-
sant' et ḡtinue sine īpedimēto ip̄m
amare die ac nocte et omī mōmēto
et i omī loco. **R**ursū q̄ i amādo nul-
la ē fatigacō nullus labor nec ali-
qd tediū p̄mo releuat a pena et a
labore et a fatigacōē et a tediō et
omēs labores alleviat ac reddit eos
suaves q̄ dulce ē amare et delectabi-
le dat gaudiū et leticiā. Et exinde
sequit' q̄ nulla p̄t ēē excusacō alicui
de nō reddendo et exsoluendo deo cōti-
nuū debitū et seruiciū amoris ḡtinue
et īcessant' neq̄ p̄pter fatigacōē nec
tediū seu penam laboris fatigacōē
amando. **I**n oībus autē alijs opacō-

nibz ē fatigacō labor seu pena ac te-
diū p̄terq̄ i amādo. Et ex hoc cognos-
cē p̄t homo q̄lit obligacōis debiti
et radicale p̄mū et p̄ncipale qd
tenet' reddē et exsoluē pro bñficijs ac-
ceptis nō ē ḡtinue neq̄ ponderosū n'
īportabile p̄mo leuissimū suauissimū
et delectabile valde. Et hoc sūme mā-
festat sūma deitas et dulcedo et be-
nignitas dei erga hoīē qui nō vo-
luit hoīē obligare ad rem penosa
laboriosam et fatigabile. **C**onclu-
dat' ergo q̄ nulla p̄t ēē excusacō de
nō reddendo et exsoluendo debiti ḡti-
nue amoris deo nec p̄pter penuriā
īpotenciā nec fatigacōē seu labo-
ris penā. **Q**uoniam debiti et omī
seruiciū qd obligat' et debz hōi deo
reddē i soluē reddat et reuertitur
i solā hoīs vtilit' bonū et cōmodū

Quia vero. **Ex.**
i p̄nibus pcedētibz īfallibi-
liter demonstratū est. deū ēē
īfinitū plenissimū p̄fissimū et illo
īdigentē q̄ habet i se omī op̄leme-
tū ideo nō p̄t īdige aliquo neq̄
seruicio neq̄ vtilitate aut amodo.
Vt ergo seruiciū īfeloz creaturaz
nō sit vanū p̄mo em venit ad mag-
nā vtilitatē hoīs ac bonū et amo-
dū vt exp̄iencia manifestat. sequit'
q̄ seruiciū hoīs qd tenet' exsoluē
deo nō debet ēē vanū et īutile. p̄mo
debet ēē ad maximā vtilitatē et
ad maximū bonū et amodū et
p̄ficiū alioz. **I**n em tā vtile et fruc-
tuosū est seruiciū creaturaz nōne
magis sine op̄acōē seruiciū hoīs
excellit creaturis et ē vtile et fr-
tuosū et maxie debet sequi aliq̄
vtilitatis et p̄fectus et de tāto qñ-
to homo excellit alias creaturas
īferiores. Et q̄ seruiciū hoīs nō
p̄t venire ad dei vtilitatē q̄ deus
nulla īdiget vtilitate nec īdi-
ge p̄t sequit' q̄ totū seruiciū hoīs
qd reddit deo reuertit' i vtilitatē
p̄p̄iā et nō dei et p̄qñs cū seruiciū

iparū creaturarū redūdat magnū
pfectū et vtilitatē hoīs sequit q ser-
uiciū hoīs redūdat i maximā vti-
litatē et testabile qmodū hoīs Et scā
seruiciū creaturarū q seruiciū ipius
hoīs ad deū totū venit et redūdat
i pfectū et vtilitatē hoīs. Et ppter
hoc homo magis debet iduāri to-
tis vniū ad deo seruiciū. Vnde
magis tenet homo sibiū ad suā
vtilitatē pūā q alie creature tenet
tur sibi. Et cū alie creature seruūt
homi ad ipius vtilitatē ergo homo
debet multo magis seruire deo ad suā
pūā vtilitatē. alit homo eēt cō-
scipm. *Q*uā mirāda dei bonitas et a-
mor erga hoīnē qui totū ordiātur ad
bonū hoīs et qmodū et vtilitatē et
nō sūmptus. Et ex hoc homo maxie
obligat deo ut eū diligat et amet
sine mēsurā. *De cōparatōe istoz duo-
rū seruiciorū ad hoīem et inter se Exon.*

*Q*uoniam vero duo sūt seruicia
pūū ē seruiciū creaturarū
ad hoīnē scdm ē seruiciū hoīs
ad deū. et cū ambo sint ad bonū hoīs
ut dcm est. ideo oportet vidē quō quant
ad ipm hoīnē et qūit int se differāt.
Vnde pūū seruiciū salū creaturarū
ad hoīnē ē natāle et ex nātate et
nō ex libertate q creature ex nātā-
te et nālī seruūt hoī neq possūt
oppositū facē. Sed scdm seruiciū salū
hoīs ad deū ē volūtariū et liberū. Et
exinde sequit vna dīa. scilicet q ser-
uiciū creaturarū nō ē remunerabile
neq pmiabile q nō est factū ex liberta-
te. Ideo creature nō sūt remunerabiles
de seruiciū hoī ipenso. sed seruiciū hoīs
eo q est volūtariū et ex libertate nō
ex nātate coactiōis. Ex nātā sua p-
miabile et remunerabile. Nā de tāto
seruiciū hoīs qd ipendit deo ē nobili-
et altius de qūto libertas excedit ser-
uitutē et nātate. Vnde qūis homo
tenet et obligat seruīre deo ex debito
altū q hoc seruiciū est liberū et spon-
tanū. ideo ē remunerabile. Patet

ergo et māifesta ē dīa istoz duoz ser-
uiciorū int se. et restat appare ābo ser-
uicia ad ipm hoīnē. cū ambo sint ad
suā vtilitatē et qmodū et osiderare
optet qre sint nātā ista duo seruicia
hoī et q habet et recipit p pūū serui-
ciū et q p scdm et p q recipit maius
bonū et qd ē sibi magis nātū et
vtilē an pūū ul scdm. ppter qd oside-
randū ē q homo nō solū indiget eē
et durare in eē. pmo etiā indiget bñ
eē et optime eē. Talis em ē nātā hoīs
que nō pōt gēntari nisi habeat bene
eē et optie eē. et ad hoc gēntue labo-
rat qūit pōt. Quia ergo homo indi-
get durare et pmanē i eē pmo indiget
bene eē. ideo sūt duo seruicia q respi-
ciūt hoīnē. pūū salū creaturarū respi-
ciūt eē hoīs et duratōnē ipius eē. Sed
seruiciū hoīs respiat bñ eē hoīs et
optie esse hoīs. Creature em seruūt
hoī ut sit et duret et pmaneat i eē
et ipē homo debet seruīre deo ut ei bñ
sit et optie et ut p tale seruiciū reci-
piat bñ eē et optie a deo. Vnde cū vtrūq
seruiciū sit ad bonū hoīs et ho nō pōt habē
neq recipere alia bona nisi ista duo. sc-
durare in eē et habē bene eē sequit vna
duo seruicia sūt ppter eē et ppter bñ eē
hoīs. Et cū p pūū seruiciū salū am-
turāz hoī pmaneat et duret i eē se-
quit q p scdm seruiciū cū sit maius
et excellēt homo recipiat bene esse
sicut maius est bene eē q eē ita ma-
ius ē seruiciū scdm q pūū. Quādamo-
dū ergo seruiciū creaturarū ē hoī gē-
nue nātū ut duret et pmaneat i eē.
ita nātū ē hoī ut ipē gēntue seruāt
deo ut habeat et recipiat bñ eē. Et q
admodū si hūmā creaturāz deficiat
homi homo statū morit et pōit suū
eē ut expiēcia māifestat q homo
nō pōt durare p vnu momētū si defi-
ciat ei aer vel tū. ita sūt si deficiat
seruiciū qd homo debet facē deo et ho
nō seruāt deo statū pōit homo suū
bene eē et acquirit male eē. Sicut er-
go ex deficiū seruiciū creaturarū pōit

homo suū esse. ita p defectū ppiū ser-
uicij sui qd debet facē deo pdit suū be-
ne eē. Et ideo sicut dicit hoīnē mori qm
pdit suū eē. ita dicit mori magis qm
pdit suū bene eē. Ideo homo qui nō ser-
uit deo mortuus est. Sicut ergo crea-
ture idēfinentur seruicij hoī ut duret
i eē. ita ipē incessant debet seruire deo
ut ei bñ sit et habeat bñ esse. Itē sicut
hoī nichil pfiat eē nisi habeat bene
esse ita nō pfiat ei seruiciū qd faciūt
ei creaturē nisi ipē seruiat deo. Et quēd-
modū magis ē natū hoī et magis
amabile bene eē qd eē tm ita magis ē
natū hoī seruiciū qd ipē debet ipendē
deo qd seruiciū qd sibi faciūt creaturē et
magis amabile. Sicut ergo indiget
homo plus bñ eē qd eē tm ita plus in-
diget seruicio qd debet ipendē deo qd ser-
uicio creaturay. Sicut ergo se habet
bñ eē ad eē. ita seruiciū qd homo facit
deo se habet ad seruiciū qd sibi ipedit
alie creature. Et quēdmodū eē ē ppe
bene eē ita seruiciū creaturay ē ppter
seruiciū qd homo facit deo. Et ideo sic
creature sūt ut seruiat hoī. ita homo
ē ut seruiat deo. Ideo si scdm seruiciū
dicitur pmiū est frustra. Ideo pditū est
seruiciū creaturay qm hoī seruicij nō
seruiēt deo. Et talis homo īquū i eo
est frustrat totū vniū. Et sicut or-
dinatū ē qd homo nō possit durare in
esse nisi creaturē seruiat ei. ita ordina-
tū est qd homo nō recipiat bñ eē nisi
seruiat deo. Itē ergo qualiter ista duo
seruicia hnt opacōne ad iuitē et ad
hoīnē. *Qd p seruiciū creaturay hoī
pē qd ad oculū vidē qd nōd re est qd
manutener oīa in esse. ti Exm.*

Et qd homo nō pē durare nec
pmanē i eē neqz alie creaturē
nisi ipas manuteneat i eē
deus et enā homo nō pē pmanē in
eē neqz durare i creature manute-
neat ipm i eē ut expiēcia mōfēs-
tē. Si em homo qui maior ē et nobi-
lior nō pē manuteneri neqz p dura-
re nisi a creaturis manuteneat que

sūt mltū ifiores eo. sic enā ipossile
ē ut alie creaturē manuteneant absqz
adiutorio aliy. ergo eēt maiores
hoīe qd homo eēt indigēs et alie cre-
ature nullo indigerēt. Sed homo
nō manutenet creaturas ifiores
pmo manutenet ab eis. ergo sequit
q alius alius manuteneat ipas crea-
turas ut duret i eē et p qns ille idē
manutenet hoīem qui manutenedo
hoīnē manutenet creaturas ppter
hoīnē et manutenedo creaturas ma-
nutenet hoīnē salz deus ppter hoīnē
Et p qns sequit qd homo obligat deo
pmo pro se et pro oībus creaturis
et enā creaturis ppter seruiciū earū.
*Qd per ista duo seruicia totus mū-
dus est obligat vniū et mirabilis or-
diat deo et cū deo. ti Exm.*

Et mirabile obligacōne
et mirabile ordinē i vniū.
So p ista duo seruicia. quia
creaturē ifiores seruicij hoī. et sūt ppe
hoīnē et seruicij hoī sūt colligate
et vntē cū hoīe. Et sic pmiū seruiciū
colligat oīa ifiora cū hoīe. Dem
homo debet seruire deo p amorē. Et
sic homo seruicij deo colligat cū deo
sicut alie creature seruicij homi col-
ligant cū hoīe. Et sic scdm seruiciū
colligat hoīnē cū deo. Et sic obligacō
amoris gplet ac gsumat ac colligat
totū mūdū. Vnde pmo ab amore oīa
procedūt et pesserūt et i amore oīa
gsumant. Et ideo amor gplet oīa. qd
pmo p amorē omēs creaturas ordi-
nauit ad hoīnē. demde homo p amo-
rē gūgit et colligat cū deo. Et ideo si
homo nō colligat cū deo ei seruicij
tūc mūdus est iordiātus et disliga-
tus. Et hec duo seruicia sūt ad bonū
totale hoīs et nō aliau? alti? qd p
mū ad eē scdm vero ad bene eē. qm
creature seruicij hoī nullā vtilitatē
recipiūt ab hoīe. sed homo recipit
totā vtilitatē et qmodū. nisi qd nobi-
litant seruicij hoī. sed homo seruicij
de deo recipit vtilitatē et qmodum

A sola

seruici ac nobilitat seruicū ei. **V**ide g^o q^{uod} hec p^{ro} duo seruicia totus
mūndus ē colligatus et vinctus mē
se et cū deo ad ipm ordiatus mirabi
lit. Ecce duas ligas mirabiles i mū
do. P^{ri}ma ē nālis et nāra videlicet
creaturay ad hoīnē et hoc ex p^{ar}te ar
aturay q^{uod} nāra seruūit ei licet ex p^{ar}te
dei sit libera et spōtanca. Sēda liga
hoīs ad deū ē libera et volūtaria ac
spōtanca. Et ideo p^{ri}ma liga sp^{iritu} du
rat et p^{er}seuerat q^{uod}ntū ad creaturam
sed sēda liga nō sp^{iritu} durat neq^{ue} ligat
in oībus hoīb^{us}. P^{ri}mo sepe frangit^{ur}
et desinit. P^{ri}ma liga est pulchra
magna et mirabilis. sed sēda ē pul
chrior maior et mirabilior. P^{ri}ma li
ga ē sensibil et visibilis et oībus
manifesta sed sēda liga est insensibilis
invisibil et occulta. P^{ri}ma liga ē comp^{ar}
lis creaturay ad hoīnē et extrinsecā
sēda liga ē hoīs ad deū spūalis et i
ntellāualis et intrinsecā. Nā de tāto sēda
excellit p^{ri}ma q^{uod}nto spūale excellit cor
pale. Et sic apparet q^{uod} homo ē q^{uod}ddā
mediū int^{er} deū et int^{er} creaturas p^{er}
q^{uod} creature inferiores quigūtur et re
deūt cū deo et ad deū. Ecce mediū cō
iūges extrema scilicet deū et hoīnē. Et
ex hoc apparet q^{uod} mirabil et valde bo
na est obligatio hoīs ad deū que to
tū p^{ro}plet et g^{er}minat vniūsu et hoīnē
ad deū colligat vt ab eo eē et optimū
eē recipiat. **Ex p^{ri}ma obligatio
et ex p^{ri}mo debito amoris hominis
ad deū oritur alia obligatio nāra
ad aliud debitū amoris. Ex.**

Quoniam autē p^{ro}batū est p^{ro}batō
ne exp^{er}imentali q^{uod} homine
bz deo totū suū amorē et q^{uod}
hec ē p^{ro}bligatio ac p^{ri}ncipal et p^{ri}mu
debitū et ideo sequit^{ur} q^{uod} solue et red
de ista aliam alia ē facē iuste et q^{uod}
iusticiā q^{uod} istud iuste tenem^{us} redde
de. Sequit^{ur} ex mēde q^{uod} totus amor ho
mīs sit dei iustissime et deo tōliter
obligatus et debitus q^{uod} nulli alteri
potent dari q^{uod} deo. et si hoc fecerit

trū faceret cont^{ra} iusticiā et iuste nō
p^{ro} q^{uod} nō p^{ro} m^{er}ito fuisse p^{ro}te sui amoris
dare aliam neq^{ue} amorē suū diuide.
Et ex hoc sequit^{ur} q^{uod} homo nō tenet^{ur}
aliam creatū dare amorē ex debito
p^{ro}pter aliqua b^{en}eficia et seruiciā ac
cepta sed soli deo et p^{ro} q^{uod} nō sequit^{ur}
q^{uod} nulla creatū facit hoī aliq^{uod} b^{en}efi
ciū sed deus p^{ro} creaturā. q^{uod} oīs crea
tura dei est. et ideo totū bonū q^{uod} ar
aturū facit deus facit. q^{uod} alit seq^u
ret q^{uod} totus mūndus nō eē obligat^{us}
deus. Et etiā sequit^{ur} q^{uod} nullus ho
habet sibi ip^{so} attribue q^{uod} facit aliq^{uod}
b^{en}eficiū aliam sed deo nec debet en
gē ex eo debitū obligatiōis neq^{ue} a
more neq^{ue} honorē nec aliq^{uod} b^{en}eficiū
sed debet totū attribue deo. Sed q^{uod}
homo debet deo p^{ri}mo amorē suū da
re tāq^{uod} sibi debitū et vere obligatū.
ideo etiā debet et obligat^{us} amorē dare
oībus hīs que dei sūt. Iq^{uod}ntū dei sūt
Et cū oīs creatura sūt dei. sequit^{ur} etiā
q^{uod} homo tenet^{ur} amare omēs creatu
ras q^{uod} dei sūt Iq^{uod}ntū dei sūt. et ad hoc
obligat^{us} et tenet^{ur} facē iⁿ v^{ir}tute p^{ri}me
obligatiōis et p^{ri}mi debiti. Et sic ex
p^{ri}ma obligatiōe et debito. orit^{ur} sēda
obligatiō et sēdm debitū q^{uod} d^{icitur} iⁿ
p^{ri}ma obligatiōe. et ideo p^{ri}ncip^{al} nō est
alia obligatiō nec aliud debitū a
p^{ri}ma. Et q^{uod} nō omēs creature sūt
equales et int^{er} omēs illa ē maior
q^{uod} est dei p^{ro}magō viua et que portat
suā p^{ro}maginē et suā silitudinē et
ideo statū homo post deū debet ar
ligat^{us} amare suā p^{ro}maginē viuē
tem et illā creaturā que portat p^{ro}
maginē et silitudinē suā. q^{uod} post
deū sequit^{ur} imediate p^{ro}magō sua
Et q^{uod} homo int^{er} omēs creaturas
mūdi ē p^{ro}magō dei viua et portat
suā p^{ro}maginē et silitudinē ideo ime
diate post deū debet dari hoī amor
tāq^{uod} p^{ro}maginē et silitudinē dei et ip^{so}
viuē creature. Quia sicut tenet^{ur}
amare deū ita etiā tenet^{ur} amare
p^{ro}maginē dei.

51/ 49
Et totus ordo creaturam dicitur a clama-
re quod homo est tota et completa ymago dei
impressa et creata. titulus Cxxi.

Et quod homo sit tota ymago
dei et completa cognoscere possu-
mus per ordinem creaturam.
Unde in creaturis est ordo et in eis sunt
multi gradus ut iam declaratum est. et
omnis creatura aliquo modo imitatur deum
viva minus talia magis. Unde magis
imitatur deum vivens quam non vivens et
magis sensitiva quam non sensitiva et
magis adhuc intellectualis quam non intellec-
tualis. Ergo cum in creaturis sit quedam
scala imitandi deum secundum magis et
minus ut ad oculum videri potest et crea-
ture habent ordinem se imitandi deum
in natura ita quod in homine est finis et status
et ultimus gradus imitandi quod in ipso
operatur scala imitacionis. signum est
postquam nulla creatura est super hominem in
hoc mundo et in isto ordine quod hominem sit
completa imitacio. Alii enim esse in vanum
inchoata scala imitacionis nisi comple-
retur et per consequens sequitur quod homo est
dei ymago completa et tota quod in eo com-
pletur scala imitacionis. Et sic homo
secundum suam naturam et quantum homo est
est ipsa ymago dei tota et completa. Sic
sigillum imprimit totam suam ymaginem
in cera. ita deus imprimit totam suam y-
maginem in hominem et homo totum deum re-
punit. Et sic patet ordo creaturarum
manifestat ipsum hominem esse completam yma-
ginem dei viventem. Et quod totus deus est
spiritualis et intelligibilis. ideo enim sua
ymago perfecta et completa est spiritualis et
tota intellectualis et nullomodo corporalis.
Exinde sequitur quod cum homo habeat
duas partes in se scilicet corpus et animam
et anima est spiritualis et intellectualis quod homo
est ymago dei completa secundum animam. Et
ideo cum homo post deum teneat amare
ymaginem dei. sequitur quod post deum tenet
amare animam tamquam dei ymaginem spiritua-
lem et intellectualem. **Et quilibet tene-
tur et obligatur amare omnem
hominem. titulus Cxxii.**

Et quod omnis homo quantum homo
semper habet dei ymaginem
et ut sic quilibet post deum re-
netur ei ymaginem amare et ex hoc
quod quilibet portat in se ymaginem dei. er-
go quilibet debet amare quantum portat
ymaginem dei et hoc sive sit amicus si-
ve inimicus sive proficiat sibi sive no-
ceat sibi. quod semper est homo. et per quod
viva dei ymago. et quod dum est homo
tam diu est dei ymago. **Et omnis homo ob-
ligatur amare quodcumque sit seipsum. alium Cxxiii.**

Et quod omnis homo obligatur a-
mare seipsum eo et quantum est
homo et ymago dei viva
quod equaliter est homo. quod omnis homo quantum
homo est ymago dei viva. sequitur quod omnis
homo tenetur amare omnem alterum ho-
minem sicut seipsum et tantum sicut se-
ipsum quod omnes homines sunt unum nature quan-
tum homines et eodem modo sunt dei ymago
et uniformiter sequitur quod homines debent
se amare ad iuxta tamquam naturam vi-
viam et unum dei ymaginem. Et ideo quod
liber debet reputare alium tamquam seipsum
et non divisum neque divisum ab eo. Et
omne bonum hominis quantum homo est. dei ymago
est unum et idem respectu omnium hominum et convenit
unum si alteri. et cum quilibet amare alterum sicut tenetur.
seipsum sicut quod omne bonum quod quilibet vult et op-
tat sibi quantum est homo et ymago dei.
hoc eadem debet velle et optare omnem
hominem quantum est dei ymago. Ergo cum sit
omnis homo eiusdem nature cum ipso. sequitur
enim quod inter quod omnes homines debent
esse maxima liga de iure nature et max-
ima unitas pax et concordia. quod omnes tenentur
se amare propter unam causam adiuvare
quod sunt dei ymago viva. et per quod om-
nes homines debent esse tamquam unus homo
et non plures. Et quod ista obligatio
et istud debitum oritur a primo debito
et a prima obligacione per quam obliga-
ti sunt omnes homines sequitur postquam pri-
ma obligacio sit iustissima et ius-
sima et de iure nature est iure na-
ture fundata. et per quod sicut prima
obligacio et primum debitum est prima iustitia.

ita ista scda obligatio et scdm de-
bitū ē scda iusticia nalis. Et qd qd
libet homo ē ymago dei scdm aīāz scit
q oīs homo tenet dilige aīām al-
terius sicut suā ppriā. Ex istis oībz
patet q scdm ius et ordinē nature
debet esse duo ligamīa et vincula
amoris i hoībz. Prīmū ē debet ho-
mīs cuiuslibz ad deū. quia quilibz
homo ē obligatus dare amorē p-
mo deo. Et sic debet ēē obligatus
p-
mo ac ligatus deo p amorē. Sed
verū ligamē et vinculū debet esse
oīm hoīm adiūctē p amorē. Et scdū
ligamē orit a p-
mo et virtute illi
omēs hoīes debent se amare adiū-
ctē q sūt dei ymago et quilibz est
dei ymago. Et ideo q scdm ligamē
orit a p-
mo si p-
mū nō est scdm ēē
nō p-
t et si p-
mū sit necessario scdū
est. Et sic creature ligant cū hoīe
seruēdo ei et hoīes ligant cū deo
eū amando. et p qns tūc hoīes col-
ligant mē se amādo se adiūctē.
Et sic p ordinē vniūsu debet ēē col-
ligatum. Ecce mirabile ordinē. De-
us dilexit p-
mo et g-
tinue diligit ho-
mines et creature manifestāt g-
tinue
am istā diladōne seruēdo hoībus
Et sic deus trahit ad se hoīes amā-
do et obligando g-
tinue. et p amorē
tracti debent amare deū p-
mo. et ex
māe obligati sūt seruīre amare g-
tinue. *Ex istud debitū seruīre seu obli-
gatio amoris erga omne hoīem re-
dundat et reuertit in solā hoīs vtilitē
boni et cōmodū. Cxxii*

Quia vero iā pbatū est q oī
debitū et seruiciū qd homo
obligat de iure nature red-
dere et exsoluē deo reducat et reu-
tit i solā hoīs vtilitatē et cōmodū
ideo sequit natio q nī istud scdm de-
bitū qd quilibz homo tenet alteri
oriat a p-
mo quo homo obligat deo
qd tamē totū reducat et reuertit
in hoīs vtilitatē et nō dei. Et ideo
sequit q hoīes debet se amare adi-

iūctē q sūt dei ymago qd totū ē ad
bonū et vtilitatē hoīs. Et qd hoc est
p-
mū qd hoīes debent et tenent
facē. sequit q amare deū p-
mo et
hoīes et hoīes q sūt ymago dei
est p-
mū bonū hoīs radicale ac
p-
ncipale. Et ideo oī bonū a^d hoīs
natis est ut oriāt ab isto bono tūc
a p-
ncipio p-
mo et radicali. et qd
nō orit ab isto bono nō ē verū
bonū hoīs. Et sic apparet q qnto
plus multiplicabit debitū hoīs cū
deū et crescat tūto multiplicabit bo-
nū hoīs et cōmodū. et p qns apparet
q oīa fīa sūt ppter vtilitatē hoīs
nō dei. et ipē homo nō ē ppter aliā v-
tilitatē sed ppter seipm tantū ac
suā vtilitatē. *Ex omē seruiciū ac
aturāū idifferēter sū acceptū p-
mo natiū aulibz hoī seruiciū i qntū est
ymago dei manifestat q oīes hoīes
ad tūcem debet se repūre tū vni
hominem. titulus Cxxv.*

Non solū ex virtute p-
mo obligatiōis qua omēs ho-
mines sūt obligati ipse
debent reputare vniū hominē et qu-
libet debet se amare et alteri sicut
seipm. p-
mo ipē create hoc idē sig-
nificant et manifestāt. Ipē cū crea-
ture q fīa sūt ppter hominē ad se-
ruēdū ei ex volūtate dei nullā dif-
ferenciā faciūt in seruēdo mē hoī-
nes ac bñficiū ipendēdo p-
mo qn-
tū i eis est nō plus seruūt vni hoī
q aliā sed equalit oībz qntū i eis
est nō plus laborāt pro vno q pro
alio nullū reputāt maiore nullū
miore nō respiciūt neq nobiles ne-
rurales. Nam hoc apparet manifeste
disseruēdo p creaturas. Nam sicut im-
seruūt rustico. ita etiā seruūt regi et
fili oībz. Sicut aer aqua ignis ar-
bores plātē et mālia qntū i eis est.
Et hoc maxie apparet in sole qui est
nobilior creatū qui plus sup omēs
creaturas seruūt hoībz. Nam ipē cō-
lit seruūt oībz hoībz nō plus

unū q̄ alii. Quid ē ergo q̄ sic omēs
creature idiffereñt seruiūt oībus ho-
mībz ex dei ordīatōe nisi q̄ omēs hoī-
nes reputant q̄ vnus hō et q̄ oēs
hoīnes debent se reputare tāq̄ vnū
hoīnē. Vnde creature seruiūt homī-
nī q̄ntū homo est et creatura dei et
ideo eq̄les reputat omēs hoīnes.
Et ideo q̄ seruiūt homīnī q̄ntū yma-
go dei est. significat q̄ tale seruitiū
quērit dei ymaginē et ideo honora-
bile diligēt et pure homo dī accepe
seruitiū a creaturis q̄ntū dei ymago
est nec aliū ē dignū q̄ hōi seruiat.
Et ideo talis mūdus tā nobilibus
creaturis plenus fuit est p̄pter hōi-
nē q̄ homo dei ymago ē et ymago
dei tā nobilis et honorabilis est q̄ tā
nobiles et excellētes creature debent
ei seruire. Non em̄ estimet hō q̄
iste mūdus sibi seruiat nisi ex eo
q̄ ē ymago dei et nō p̄pter q̄ talis
uel talis est. Si ergo ille creature
seruiat hōi q̄ntū homo portat dei
ymaginē multo magis vnus hō
debet altīū honorare et ei seruire i-
q̄ntū portat dei ymaginē viua et
tanto plus q̄nto homo magis cog-
noscat hoc et q̄ntū homo sperat ex
hoc aliq̄ sibi accumulare p̄mī. Crea-
ture ergo manifestat q̄ omēs hoīnes
sub vna vocatōe et p̄pter vnā causā
se debent amare adiūte q̄ vnus por-
tat ymaginē dei sicut alter et sic se
debent reputare vt et q̄si vnus hō
Si ergo cō seruitiū creaturarū idif-
ferent sine acceptōe p̄sonarū ciuilibz
hōi seruit q̄ntū dei est ymago seq̄-
tur q̄ omēs se debent reputare tāq̄
vnū hoīnē et p̄ q̄ntis debent se dilige-
re adiūte sicut seipm̄ q̄ sicut vnū hoīnē.
*Neollas eoz q̄ ducit oēs hoīes debē
se recipere t̄p̄ vnū. ti Cxxvi.*

Qoncludam ergo q̄ cōitas
vni solius dei eternalit̄
viuētis cui quilibz homo
q̄ntū ē viua ymago et q̄formis et
cōis amor ip̄i dei erga omēs hoīes

q̄ntū sūt hoīnes et sue ymagines
eadē acceptōe bñficioz eadē indige-
tia eadē obligatōe et p̄ eadē causā
qua quilibz hō obligat vni et eadē
dnō eadē conseruatōe dei qua omēs
hoīes q̄seruant i eē idē et cō serui-
ciū creature mouētur cū hoīe et
idēter seruiūt hōi sine acceptōe
p̄sonarū. Et etiā q̄formitas et vni-
tas eiūsdē nature et nōis i oībus.
Hec oīa sil collā clarissime dicit
et q̄cludit hoīnes omēs debē se re-
putare adiūte tāq̄ vnū hoīnē
et debē se habere adiūte maxi-
mā vnitatē. Et ex oībus sup̄dīs
manifestat duplex f̄mitas hoīs v-
na generalis ad omēs creaturas q̄
hō est creatura dei et habet eē a deo
et alie creature filij ideo homo ha-
bet rōē istius origis gnālis ab vno
et eodē p̄re f̄mitatē gnālē cū omī
creatura. Alia f̄mitas ē specialis
int̄ omēs hoīnes q̄ sūt a deo tāq̄
ab vno p̄re et quilibz ē eius ymago.
Et ista est f̄mitas maior ā eē possit.

*Ex vni q̄ dī eē de iure nē int̄ hoīs
oritur fortitudo maximā et inuincibilis Cxxvii.*

Quoniam aut omīs fortitudo
oritur ex vnitatē et debilitas
ex diuisione oritur et q̄nto
maior ē vnitās tāto maior ē forti-
tudo et vbi ē sūma vnitās que debz
eē int̄ hoīnes oritur ex hoc q̄ p̄mo q̄li-
bet homo ē vnitus cū deo p̄ amorē
Et deinde q̄ quilibz ē dei ymago cla-
ra et viua et vera. Ideo ex q̄ntis de-
bent seruire amare et habē vnitatē.
Et ip̄ossibile ē q̄ aliquis amet deū q̄
amet ymaginē eius viua et q̄nto
magis amat eius p̄sonā tāto ma-
gis amet eius ymaginē. Et ideo
cū vnusq̄sq̄ homo sit dei ymago vi-
uens q̄nto ergo quis amat deū tā-
to etiā magis amabit quēlibz hoī-
nē et q̄nto magis vnus homo a-
mabit aliū tāto magis illi vnitur.
Ista vnitās durabit q̄ diu amor du-
rat et amor sp̄ p̄t durare ergo cōa

unitas semp p̄t durare. Et exm
sequit̄ q̄ inter hoīes p̄t eē p̄ctui-
tas et p̄ctua unitas. q̄ ista uni-
tas q̄ puenit ex tali amore facit
homīes unū. ideo mutat unū ho-
mīne ī aliū et trāfert et egūso
Et hoīes hūit semp istā unione
et sunt tm unū q̄ nō pnt eē ma-
gis unū. Et q̄ ex maxia unita-
te q̄surgit maxia fortitudo. ideo
hoīes dū sūt uniti p̄ istū modū
habēt maxiam fortitudinē et ī-
vinabile. Et sic patet q̄ hoīes
dū respiciūt ad deū inde unūit̄ it̄ se
et fiūt unū et p̄ q̄m fortificant̄
inter se ac magis fortificant̄. Et
dū hoīes respiciūt ad seip̄os et nō
ad deū sed quilibz ad seip̄m. tūc
diuidūtur int̄ se et fiūt plures
et p̄ q̄m debilitant̄ et tota forti-
tudo destruit̄ que solū orit̄ ex uni-
tate. Ideo ista unitas ē totū bonū
hoīs ac tota fortitudo et q̄nto ma-
gis crescit tāto magis crescit bo-
nū hoīs. Et q̄ ista unitas p̄t semp
durare. ideo bonū hoīs p̄t eē p̄ctui-
t̄. Et q̄ oēs eē pnt ī ista unitate ī
deo oēs pnt p̄cipare unū bonū
isil̄ sine diuicōe neq̄ unus īpedi-
et aliū. Et cū ista unitas p̄cedat
ex mera volūntate et libertate. ideo
nō p̄t destrui p̄ violentiā neq̄ p̄ a-
liquā potētiā. Ideo sequit̄ q̄ in ea
ē fortitudo īuicibilis et fit bonū ve-
rū īcorruptibile et īmortale. Vide-
te ergo q̄ntū bonū p̄t puenire hoī
ex amore et societate quā habet ad
deū et ad hoīs q̄ h̄ ē totū bonū ip̄oz
hoīm p̄fectū et verū. **Breuis epy-**

Elogio predicatorū **Cxxviii.**
p̄plogantes aut̄ qualiter
totū p̄cessū huius libri iā
dūtū videre possumus qualiter p̄mo
īcipiēdo ab īfinis creaturis et a
p̄mo gradu et īfiori scala na-
ture ascendēdo paulatim puenim̄
ad uerā noticiā et cognitiōē dei
īuicibilē sūme potentis. sūme

sapiētis et sūme boni. ita q̄ crea-
ture nos duxerūt et eleuauerūt
q̄ p̄ quādā scala ordiatissimā ad
deū creatore om̄i t̄q̄ ad unū sū-
mū p̄ncipiū et p̄m ac creatore
om̄i. Et iterū ip̄e creatur duxe-
rūt nos p̄fundius ac īnnius ad
ip̄m deū. q̄ duxerūt nos ad a-
mandū deū et ī amore eius et
ōderūt nos sūme eē obligatos
ip̄i et ad eū totale amandū. Et se-
q̄ntū ī eis est unierūt et cōiūge-
rūt nos cū deo q̄si m̄mōniū fune-
tes. Deinde descendim̄ ab ip̄o sū-
mo creatore ad ip̄as creaturas
ita q̄ p̄ amore creatoris descendim̄
ad amore om̄i creatur. Quia a-
mādo deū creatore amam̄ om̄es
creaturas et oīa q̄ sūt sui īq̄ntū
sūt sui. Et sic amam̄ om̄es crea-
turas p̄pter ip̄m. Et sic fit ascen-
sus et descensus. p̄mo ascensus a
creaturis ad creatore. sedō descensus
a creatore ad creaturas om̄es. p̄-
mo em̄ amabam̄ creaturas q̄ erāt
pulchre et bone et q̄ nobis seruicūt
et p̄pter nos. Sedō aut̄ amam̄ eas
p̄pter creatore. scilz q̄ sūt ip̄ius et
ip̄e fecit eas. p̄mo etiā diligim̄
nosmetip̄os q̄ sum̄ dei. Et iste amor
ē p̄fctus bonus durabilis nobis et
p̄manēs q̄ orit̄ a creatore nobilis-
sio ab altissio et a sūmo. Et sic ap-
paret q̄ amor dū dat p̄mo deo nō
p̄dit̄ nō diminuit̄ p̄mo crescit et
multiplicat̄ ī īfinitū et extendit̄
sine mēsurā q̄ p̄ amore dei aman-
tur om̄es creature et oīa q̄ sūt dei.
Et sic oīa amant̄ p̄ unū amore et
ī uirtute unū amoris et nulla res
est quā sit amata p̄ uirtute istū
amoris. Et ideo amor n̄r dū datur
deo ē altissimus uniuersalissim̄
et latissimus. **Scientia de na-**
tura amoris seu de eius condiciōibz
uirtutibz et p̄prietatibz et de fructu a-
moris

Titulus Cxxv.

Omnia aut manifesti
est q nichil habemus
i nobis q vere nrm
sit et q totalit i mra
utata qstut nisi so
lus amor et p qns thesaurus nost
totu bonu nrm est amor bonus. et
totu malu nrm e amor malus. *Qua*
postq nichil habemus qd sit vere nos
trm nisi amore si tuc amor no e bo
mus qd tuc habemus non e bonu.
et si amor nr est bonus qtp tuc ha
bemus est bonu. Unde si amor nr est
bonu boi sum? si malus mali su? Solu eni
amor facit hoer bonu ul malu. Et sic
nichil melius e i nobis q amor bo
nus. ita nichil peius e i nobis q a
mor malus. Quia ead nichil habe
mus i nob q sit vere nrm nisi amo
rem. ideo qn dedim amore nrm oia
dedim que habemus et nichil aplius
habemus qd demus. Et ideo si pdidi
mus amore nrm qtp habemus p
didim? et p qns pditi sum? Tunc
aut pdidim amore nrm qn dedim?
eu illi cui dare no debemus. Quia
ead totu bonu nrm e amor bonus
et totu malu nrm e amor malus.
sequit q virtus no est aliud q a
mor bonus. et viciu no est aliud q
amor malus. Et ergo cu totu bonu
nrm sit constitutu in amore. sequit
q qui habet sciam et cognicone de
amore habet cognicone et sciam de
toto bono hois. et qui ignorat na
tura amoris ignorat totu bonu ho
mis. Ergo quilibz qntu pt debet
habe notia et sciam de amore. Et
ideo hic tradet i spali scia et cogni
tio de amore et de nata et coadiu
ac pprietatibz et fru eius. *Ex p*
apulis fortitudo et pietas amoris est
q vnit amate cu amato et mutat q
conuertit et trnsformt amate in vna
matam. titulus Cxx.

Abet aut amor vni et v
tute vniendi mutandi
conuertendi ac trnsformandi

Et ista e sua ppria natura et qdico
isepabilis. Et ideo vnit amate cu
re amata et trnsformat exinde et
guit ac mutat amate in re ama
ta. Et qius hoc sit nobis notu p ex
piencia tn p natura amoris pt
nobis hoc manifestari. Quia amor
de sui nata est donu. et est pmu do
nu ita q e res donabil de natura
sua. et ideo no pt detineri qn det.
et q amor no pt cogi ideo est donu
liberalit et sponte datu. Et q donu
sponte datu est illi cui datu est
ac totalit trnslatu et trnsformatu in
eius doimu. et q amor e tale donu
ipe amor e illi cui dat et trnsfert i
dmu rei amate. Et ideo res amata
possidet et optinet i sua pte i suo
dmio amore sibi datu libe ac spote.
q suus e postq sibi datus est. Et cu
amor trahat et ducat seu tota vo
luntate q habet tonu iperiu i hoie. ideo no
qung vadat ducat et trahit ac portat
seu totu hoine. et p qns cuiusq da
tur ipe amor datur tota voluntas
et totus homo. Et exinde apparet
q amor et voluntas imutant et co
uertunt ac trnsportant i dmu et
natura rei amate. Et ideo amor
mutat re amate i rem amata
et amante cu amato vnit et facit
vnu de duobz q amans fit vnu
cu re amata p virtute amoris. Et
ex ergo q magna e fortitudo amo
ris et pprietas q habet vnu vniu
ua mutatuua quersiu et trnsfor
tiu vni i alteru. *Qualis sit*
ista mutatio et conuersio. ti Cxxi.

Ita aut qusio seu mutatio no e na
tural no est coacta no violenta no
e penosa nec laboriosa. sed e libera
seu liberal. spontanea voluntaria ex
liberalitate fia placibil et delectabil
et dulcis. Et q amor quonq vadat
sp vadit spote libe voluntarie placi
biliter delectabiliter et dulciter et ideo vo
luntas que p amore vnit et coniungit
cu re amata no pt separi ab ipa

nisi libe et sponte ac volūtariē qz nō
pōt cogi. qz tūc nō eēt volūtas neqz a-
mor si cogētur. Et ista vmo seu cō-
uictio ē fortissimā. qz volūtas nō pōt se
pari a re amata. p violētiā sed solū
volūtariē ac sponte. Licet aut amor
mutet volūtate i re amata tñ amor
sp remanet amor et libet amor
qz amor quocūqz vadat semp rema-
net i sua natā et volūtas semp re-
manet volūtas nec destruit tñ mu-
tatur. sed ipā volūtas recipit mo-
dū formā et naturā rei amate et i-
duat ac vestit vestimētis rei ama-
te et portat habitū eius et denotat
a re amata qz talis ē amor qualis
est res amata et talis ē volūtas q-
lis ē amor. Res enī pmo amata dat
nomē amor et volūtati. qz volūtas
de se nō est nisi volūtas. nec habet a-
d nō. Et amor nō ē nō aōr. nō hī a nō de se
sī res amā dat sibi nō suū i quā mū-
tatur. Ideo si volūtas amat tñ dī terrēna
vel trēa. et amor dicit trēnus. Et
si amat res mortuas ac mutas tūc
dicit mortua et muta. Et si amat
res brutales et bestiales tūc dicit
brutū et bestiale et amor brutalis.
Et si amat hoīes. tūc dicit huāna.
Et si amat dēū tūc dicit dīna. et a-
mor dīnus. Et ita homo pōt p amo-
rē mutari tñsformari et querti in
aliā rem nobiliore uel turpiore li-
bere et sponte. *Qz per istā cōuersionē
et mutationē amoris volūtas pōt exaltari
et nobilitari et ascendere supra se. et eā
pōt vilificari et corrumpi et descendere in-
fra se. u. Extern.*

Et qz volūtas p amorē cō-
uertit i rem pmo amata
et recipit materiā et for-
mā eius. ideo ipā volūtas exaltat
vel depmit. nobilitat uel ignobili-
tat seu vilificat. ascendit uel descē-
dit scdm qz res pmo amata ē dig-
nior uel nobilior qz volūtas sit. vel
ascendit sup seipam. vel scdm qz est
inferior uel infra volūtate. Vnde

res pmo amata pōt eē superior uel inferior
uel equalis respectu mē volūtatis. Si
ergo volūtas det pmo amorē suū rei
superiori maiori et digniori ac nobiliori
qz ipā sit. tūc ipā mutat et cōuertit
in gradū nobiliore ac fit nobilior et
dignior et ascendit supra se. Sed si det
suū amorē equali. nō ascendit neqz
fit nobilior qz ante. Si aut det suū a-
morē rei inferiori et min⁹ nobili qz ipā
sit. tūc ipā vilificat et descendit a sua
nobilitate et a suo gradu et a statu
sue nature qz semp mutat et quertit
i re pmo amata et ab ea denotat. Et
qz omnis bona mutatio seu gūsis seu
formatio debet eē i melius et nobilius
et i altius et nō i inferius sibi neqz in
vilius. ideo volūtas nūc nō debet de-
re amorē suū nisi rei superiori et nobi-
liori ac digniori et altiori qz ipā sit. q-
alit nō mutaret nec cōuertit in no-
bilius neqz ascenderet. Et qz nichil est
sup volūtate nūc nisi deus imēdia-
te ideo sequit qz volūtas debet pmo
dare amorē suū deo soli. ut ipā muta-
tur et quertat ac tñsformet in melius
et nobilius ac digni⁹. Hoc aut clare
docet natā p experientia in ipis gra-
dibus quatuor qz inferiora et minus
digna mutant in superiora et ma-
gis digna. et ea que sūt i pmo gradu
ut elemēta mutant et cōuertunt in
res que sūt secūdi gradus. et res
secūdi gradus mutant in res terti
gradus. qz aqua trā et aer muta-
tur i arbores et plātas et ibi hnt eē
nobilius et arbores p frutis et plā-
te mutant in naturā animalū et
ibi capiūt eē nobilius. Et sic ē ordo
nature. Sic etiā animalia mutant in
res qz gradus ut i hoībus ubi ca-
piūt nobilius eē qz i se. Ita ergo vo-
lūtas cū sit libera et spontanea in
sua libertate debet mutari i melius
et i altiore gradu. scilz ut ipā mutet
i eē dīnū. alit ipā facit cōt cōtū
ordinē vniūsi et cōtra seipam.
Quare tota natā clamat qz res

pmo amata debet eē deus. alit ei fi-
eret iuria. natalis cū sit nobilior et
dignior oibus. Et sic patet qd mīa vo-
lūtas p̄t ascendē ul' descendē nobili-
tari uel vilificari. *¶ Nulla res de se est*
digna amore nrō. nec ei debet dari p̄mo. ni-
si habeat amorē quē possit reddē. et etiā
possit amorē nrō meliorare et nobilita-
re. Titulus Cxxxiij.

Quoniam aut amor noster ē
donū nobilissimū et dig-
nissimū eo qd ē liberrimū
mū et mutat ipsā volūtātē i natu-
rā alius i dñū rei amate. ita qd
res p̄mo amata dnatur volūtati
nrē. Et qd nō ē dignū nec iustū nec
debitū qd res i fīor habeat dñū rei
superioris nec dnatur ei. ideo nulla res
inferior ē digna volūtate nrā amore
nrō de se nec p se. qd tūc dnaret volū-
tati nrē. Et ideo qd volūtas ē itellect-
ualis. et spūalis de natura sua i-
deo ē superior omī re corpali. ideo nul-
la res corpalis ē digna amore nrō.
q̄re nec corpus nrō. nec aīa nec
aurū nec argentū. neq sol neq lu-
na nec arbores. neq elementa sūt
digna amore nrō liberali. Itē non
est dignū qd res equal dnēt eqli sed
cū volūtas nrā sit creata. q̄stat qd
ois volūtas creata i q̄ritū est creata
est ei equal. ideo nulla volūtas crea-
ta de se et p̄mo ē digna amore nrō.
qd tūc haberet dñū volūtatis nrē.
Sed qd solū dignū iustū et debitū ē
qd res superior maior et dignior ha-
beat dñū rei inferioris et dnatur
ei. et qd solus deus est superior volū-
tate nrā ac maior. ideo ip̄e solus
ē dignus de se amore nrō. p̄mo et
p se. Et sic p naturā amoris gludit
qd solū dignū est qd deus amet p se
et p̄mo a volūtate nrā et nulla a-
lia res. *¶* Rursū qd amor est donū et
p̄mū donū. et totū qd habem⁹ et qd
volūtas nrā habet. et nichil ali-
ud habet qd sit suū. et ideo qd dat a-
more totū qd habet dat et nichil

retinet sibi. *¶* Et qd nō ē iustū non
ē debitū qd volūtas det totū qd ha-
bet et qd nichil recipiat cū em dat
amore debet recipere amorē cū amor
requirit amorē et volūtas nō curat
nisi de amore qd solus amor ē bonū
suū et suus thesaurus. et ideo seq̄t
qd nulla res de se est digna amore
nrō liberali. neq ei debet dari amor
nisi ip̄a possit reddē amorē ac cognos-
cē amorē sibi datū et q̄ritū valet.
Et qd amor ē donū volūtatiū et libe-
rū. ideo etiā nulla res est digna a-
more tali nisi etiā habeat volūtātē
p quā possit. *¶* Volūtatiū et libe-
rependē amorē. qd liberrimū re-
quirūt liberrimū. Et ideo cōcludi-
tur qd nulla res inferior ac mīor vo-
lūtate est digna amore nrō. nec ei
debet dari amor. Quare seq̄tur qd n-
tra nec aqua. nec elementa. nec
aurū. neq argentū. nec aīa nec cor-
palia sūt digna amore nrō. qd
nō hnt amorē quē possit repen-
dē ac dare p amore nrō. Quare se-
quit. *¶* Qd qm datur amor nr talibz
rebus q non pnt reddē liberrimū. neq
habent amorē liberrimū. qd volūtas
recipit maximā dāpnā. *¶* Primo quia
volūtas nrā efficit vilis. inferior
corpalis et recedit ac dēgnat a nā
sue dignitatis. et excellēcie. et vnit
ac quūgit cū rebus totalit cōmēis.
qd volūtas mutat n- rē amata
et efficit filioxi quā amat et talis
est sicut ip̄a. *¶* Secūdo recipit mag-
nū dāpnū. et p̄dit q̄ritū habet qd p̄dit
suū amorē. qd nichil recipit ab ill-
rebus. qd nullū amorē p̄t ab illis
recipere cū nullū habeat. et ip̄a volū-
tas cū amore suo ē ex p̄mā suam
ex naturā suā et habitat i trā a-
liena et cōnea vbi nullus ē amor.
et ideo pauprima. *¶* Denudata.
nichil habens. ac mu- *¶* tata et cō-
uersa in res cōneas et. *¶* ideo p-
dit seipam. et ip̄e *¶* res non dant
seipās volū. tati qd non possunt

et facit iniuria rebus nobilibz et dignis suo amore quibz se noluit dare. Sequitur ex istis qz tales res no sunt digne amore nro pmo est contra naturam dare eis nrm amo- re. qz ena cu nra voluntas dat a more no solum requirit amore sed no- bilior et dignior qd dat. et ena q amor suus que det nobilitet a re a- mata. Et qz solus deus qui e superior nra voluntate pt nobis dare nobi- liore amore qd sit noster amor. et hoc i infinitu qz solus suus amor e infinitus et increatus. et ena ipe so- lus pt exaltare et nobilitare amore. nrm sibi. datu. sequitur ergo ex oibus supradictis qz solus de- us est dignus amore nro. et nulla res inferior e digna amore nro nisi po- tit refunde amore. et ena potit me- liorare et nobilitare nrm amore. Quare si sit res alia pmo amata qd deus sit deo max. ima iniuria naturalis et maxime contemptus.

Quia tantu se extendit amor seu voluntas qd tu se extendit res pmo amata nra. ultra

Domina ascendit l. dno. Exxviii.

Quam amor mutat amate et voluntate i re amata et i sua dnu. ita qz res amata assi- milat sibi voluntate et coicat ei su- am similitudine et format ea sua for- ma atqz denotat ipm amore ita qz ipe amor. totus e de natura rei a- mate. et ideo qz amor e ita ligatu et unitus cu re amata. i. deo vo- luntas transformatur re amata i se. Ideo amor no pt ascedere sup re pmo amata. nec voluntas eo qz ipe amor extendit se ad oia ad que extendit se res pmo amata et ad oia qd sunt ligata cu ipa et no ultra. Et ideo quato res pmo amata erit magis cois et vni- versal. tato ipe amor erit magis vniuersalis et cois. et ena vo- luntas. Et quato res pmo amata erit magis particularis tato ena voluntas erit magis p-

ticularis et min cois. Unde qz ipa voluntas p amore transformatur et mu- tatur i rem amata et sequitur ea. i. deo res pmo amata totum optinet et possidet ipam voluntate et habet tota possessione amoris. Et sicut res primo amata e vna ita gna- tur et fit vnus primus amor i vo- luntate qz totus e de natura rei pmo amate ita qz sicut no pnt ee plu- res res pmo amate ita no pt ee nisi vnus primus amor i voluntate. Ideo res que pmo amat edificat plantat stabilit et fundat pma amore i voluntate qui e radix ca- put et origo oim aliorum amoru. qd pullulat a voluntate. Fit ergo in voluntate nra vna pma radix oim aliorum amoru qd radix recipit sua vir- tute tota a re pmo amata. et ab illo pmo amore pullulat exeat et procedit omnes alii amores. Et ideo i aia fit quedam magna arbor amoris cuius radix est primus amor qui se multiplicat i tot amores qd sunt res qd hnt colligantia cu re pmo amata. et omnes illi a- mores sunt inclusi i illo pmo amore qui e basis et causa oim. Sicut eni ab vno seie seu gpmo pullulat infi- nita grana ita ab vno amore pul- lulat infiniti amores tngi ab vno seie. Et sicut oia grana que exeat de pmo grano sunt illi nature est granu unde exierunt ita omnes amores qd exeat de pmo amore sunt illi nature cuius est primus amor. Qualis e radix talia sunt oia que pullulat de radice. Qualis est fons tales sunt riuuli. Et ideo si primus amor fuerit bonus omnes alii sunt boni et si iustus iusti et si ordinati ordinati. Et si primus e malus et corruptus alii ena erunt mali et corrupti. Et omnes no sunt nisi vnus amor qz no e nisi vna res pmo amata et oia alia amata amant in virtute rei pmo amate

q. ppter illā amant eo q. sūt colli-
gata cū ea et i oibus nō amat nisi
res pmo amata. Et exinde sequit̃
q. nātō amat q. q. quātū ē cū re p-
mo amata. et nātō odio habet q. q.
contra re pmo amata. et tot odia
quātū q. res apparet cont eam.
Et in q. pmo amor ē radix om̃ aliorū
amōrū. ideo sicut radix semp ē oc-
ulta et nō apparet ex. et om̃a a-
lia que exeūt de radice vident̃ ita
pmus amor ē occultus et nō appa-
ret ex se. sed alij amores qui exeūt
ab eo sūt valde manifesti et apparen-
tes ita q. res pmo amata eo q. est
pma volūtatissimē et fortissimē con-
iungit cū volūtate et trahit totam
ad se. et ipā volūtas etiā quāgit
fortissimē cū ea. q. nichil ē qd īpedit
Deo talis pmus amor ē ita fortis-
sima solidatus q. nullo mō pē des-
tini nisi veniat alia res pmo a-
mata et que pmo amet fortior et
maior q. pma. et q. excellit tōliter
re pmo amata et eradicet illū p-
mū amorē a volūtate. Nec ipā vo-
lūtas pē hoc facē nec vult nec pē p-
seipam velle. Et q. tota nobilita-
tio tota fortitudo et virtus et ex-
tensio oriē a re pmo amata. ideo
quāto res pmo amata ē fortior ma-
gis virtuosā magis potens ac ma-
gis vniū. et q. deus ē potētissim⁹
fortissim⁹ et imōtissim⁹ virtuosis-
sim⁹ ac sūme vnus. ideo q. deus
ē res pmo amata et ipā volūtas
vniū ei pmo p amorē tūc efficitur
potētissimā virtuosissimā fortissimā et
vniūssimā. Et iō tūc sūme ofortat̃ et robo-
rat̃. Et hoc totū fit i virtute rei p-
mo amate que deus est. Et tūc ab
illo amore pullulat̃ īfiniter amores
q. ille amor ē sūssim⁹ et vniūsalis-
sim⁹ ad oīa se extendens sicut de⁹
vnde q. oīs creatura respicit deū
et est de⁹ ideo ille amor pmus qui
est de⁹ extendit se ad omēs crea-
turas. et amant omēs creature

i virtute pmi amoris. Et sic amor
dei q. ē prim⁹ icludit i se omēs a-
lios amores. Ut sicut oīs creatura
respicit deū ita oīs amor creatu-
re icludet in amore dei. Si autē
res pmo amata sit creatura et
nō deus tūc amor pmus qui est
fundatus i creatura et totus sūda
naturā creature nō se pē extendē
ad creatore nisi secundario et hoc
ppter creaturā ita q. deus nō pos-
sit amari nisi i q. respicit illā
creaturā pmo amata et iuuat
eam et habet colliganciam cū ea.
et ideo nō amat tūc deus sed cre-
aturā. q. nō amat nisi i virtute
creature et ppter creaturā. Con-
clusū ē ergo q. quātū se extendit
res pmo amata tātū se extendit
amor et volūtas. et ideo sequit̃ q.
pmus amor qui ē vnus solus
inducit in volūtate et virtute
rei pmo amate que ē radix fons
et origo et pncipit causa et caput
om̃ aliorū amorū. Et exinde possūt
extrahi cludi et elici multe alie
conclusiones. *Silitudo et exēplū fili-
are ad oculū in quo oīa que dicta sūt
de amore manifestantur. et hoc est q. se
sic h. res pmo amata ad volūtate et
amorē sicut vir sponus seu marit⁹ se
habet ad sponsā seu uxore. titul⁹ Cxxxv.*

Omnia in in in in
autē res pmo amata
habet dñitū et pncipali-
tatē ac supioritatē respā volū-
tatis inē ita q. ipā nrā volūtas
tūssimā in eam et ipā res p-
mo amata denoiat. definit et
specificat volūtate et amorē nr̃m
et nobilitat et exaltat ac digni-
ficat et etiā fortificat ac roborat
firmat et ofortat. et hoc fit rōne
vniōis et quāctiois volūtarie
et spōtaneē que est inē volūta-
tē et ipām rem amata pmo p
amorem libérale et spontaneum
et ideo fit qdā inīmonis inē

ipam iram voluntate et re p amata
Et tal' unio seu unio libe et spore fca
mrimoniū p appellari eo q ipa
res pmo amata habet modū viri
et sponsi et adicōnes eius. et ipa
volūtas habet modū et adicōnes
mulieris et sponse. Sicut em i mri
momo seu coniugio vir habet dñū
pīpalitātē et supioritātē et mli
habet sūbjectionē et infioritātē ita si
mili se habet res pmo amata ad
ipam volūtātē et vtrāq cōiunctiōē
volūtaria spontanea et libera et
fit p amorē libere et sponte. et qsi
omēs adicōnes qd habet vir respu
mulieris et cō silēs habet res pmo
amata respu volūtatis et cōiūso.
Vnde sicut mli nō habet nisi vnū
virū et sponsū ita volūtas nō habet
nisi vnā rem pmo amata cū quā
facit suū mrimo. Et sicut mrimo
niū postq fca ē nō sepat nisi p mor
tē ita mrimoniū volūtatis et rei
pmo amate nō sepat nisi p mortē
et hoc de se ul p se. Et ideo rādē istū
quemēdie oīa que dñi sūt de amore
et volūtate et de re pmo amata
possum dare vidē p expienciā ad
oculū i mrimomo reali qd fit inter
virū et mliere q vtrūq fit fili et
eodē mō. sed ibi i volūtate occulte
et i vīro et mliere maifeste. Et ideo
resumam q dñi sūt de amore et vo
lūtate et de re pmo amata et sic
maifeste videbit p mrimoniū vi
ri et mlieris sicut dñi est. Vnde dic
tū ē em q p amorē volūtas mutat
quertit et tñsformat in re amata
et etiā dñi est q volūtas p exal
tari nobilitari et ascendē sup se ac
etiā pīlificari et descendē infra se
et hoc scdm naturā et adicōnē rei
pmo amate et etiā q tantū asce
dit volūtas et ad tantū se exten
dit quāt res pmo amata et cetera
alia. Et ergo oīa ista dare videam
exemplū tale faciem. *Exemplū fca
re ad oīa q pnt dñi de amore et volūte*

et re pmo amata. ti. Cxxvii.

Sicut autē qdshō paup et pñe m
fimo nulli reputacōis
hñs sex ul octo filias eius.
de adicōis. certū ē omēs istas e
quales ēē natā gñe et i nobilita
te dignitate et paupate vna nāq
nō excellit aliā nō potest ē magis
tūc qtingat q vna eaz quingit p
mrimoniū vni rustico sicut ipa
est. et alia vni ciui qui nō multū
ipam excedat i nobilitate. terna
vero vni militari. qita militi. qita
comiti. sexta duci. septia regi. oc
taua impatori. Et omēs iste pu
elle a pñipio de natā sua pñe e
rant equales nulla alia nobilior
nulla potērior dicio seu dignior
sed p copulacōnē cū vris videm
maximā dñm inter eas et ieqū
tatē. q pñia ē rustica. alia modi
cū excedit. terna magis exaltat
qita mltū exaltat. quita adhuc mi
gis. sexta et septia adhuc plus. oc
taua ē maxie exaltata q ē vīro
ipatoris. Sed ista exaltacō nobili
tatis et ascensus venit tñ ex pte
vīroz quibz mrimoniū quingit
et nō ex pte mlierū q omēs eunt
eqles. Et sic apparet q mlier spō
sa mutat in virū sponsū et ab
ipō denoiat. specificat et determinat.
Vile autē fit de volūtate ita q ipa
p exaltari et ascendē scdm naturā
rei amate et scdm gñdū suū. Et i
deo ipa volūtas denoiat terrena si
res pmo amata sit terrena. Et si res
pmo amata sit brutalis ipa deno
mīatur brutal. et si res talis sit hu
mana ipa denoiatur huana. Et si
res pmo amata sit deus ipa deno
mīatur diuina. Et q deus ē rex
ipatorū sūm. etiā ipa dicit regī
na et ipatē oīm sicut deus. Et tñ
volūtas nō p ascendē ad maio
rē dignitatem et excellēciā neq
p habē maiore sponsū. Et tñ oī
volūtates sūt pmo eqles i natā

sed postea vna ascendit et exaltat
sup alia sedm sponsū cui giūgit
sedm q res pmo amata et cui p
giūgit ē magis ul' min' digna.
Ite sicut videm' q mulier q est vera
spōsa cū suo vero sponso habet v
nū nouū amorē qui nouit causa
tur qui ē vnus. In vtrū illi pmi
amoris amant de nouo omēs alij
qui hnt colligacōne cū illo sponso
viro suo et omēs quos vir suus di
ligit ipā diligit et tamē antea nō
dilexit vel si amabat nō ppter vi
rū neq' virtute viri amabat. **E**d
mō generatur noui amorē et tot
amores nascunt de pmo amore q
sūt illa que vir amat et q hnt v
ritatē cū viro et p oibus amat
suū virū et omēs amat virtute
viri qui sūt amici et cognati viri
et sic in amore viri includūt oēs
alij amores tāq' in radice et ille
amor pmius gēnet omēs alios a
mores. **S**i aut vir moriat' et mlt
accipiat aliū virū spon sū tūc des
truit ille pmius amor et p qns oēs
alij amores qui habebāt ortū ab
illo amore et causat' vnus alius
nouus amor qui ē radix alior' amo
rū. **D**icit aut fit de muliere respā
viri ita fit de volūtate respā rei
pmo amate sed istud mēmoriū ē
inuisibile et spirituale et occultū vñ
si deus sit res pmo amata natē est
q p virtutē illi pmi amoris anē
tur oīa que deus amat. **E**t tūc vo
lūtās ē potētissia ad amandū q ha
bet amorē suū cōm sūme vniūsa
lē p quē p oīa amae sū labōe sū difficul
tate itaq' p vñ amorē oīa amabit
nec ī seipā diuidit sed semp manet
ī vno amore q semp manet ī vna
re pmo amata. **I**tem si mulier si giū
gat vñ bono diuiti forti potēti
nobili viro tūc manet ī securitate
ī pace ī gaudio et ī quiete et si cō
iungat vñ viro malo puerfo mi
sero paup' tūc semp erit ī tribula

tiōe et miseria. **I**ta sile qn volūtās cō
iungit cū re pmo amata que sit bo
na fortissia ditissia et potētissia
solida īmobil' eterna et īuābilis
nullo indigens ī se hns oēm sufficiē
tiā tūc ipā ē ī pace ī solacōe et gau
dio et nullo mō pē turbari nec ledi
nec affligi nisi ī re quā amat et
diligit. **E**t pterra qui illā rē solū a
mat que auferri nō pē nō pē ledi
neq' habē defectū q neq' pter illā
rē alig' appetit habēs sufficiētiā
ī illa nec sollicitat' de amissioe illi
q cā pē nō pē nisi velit. **E**uia ergo
illa res sufficiens est nō patit' indi
genciā q ī fluxibil' et īmūbil' nō pē
sustine' aliquā violētiā neq' senti
re mūbilitatē. **E**t ideo qn deus est
res pmo amata talis est volūtās
mā. **S**i qn giūgit p amorē cū re p
mo amata que ē infirma mobilis
variabil' fluens indigens nō ha
bens p se sufficiētiā tūc ipā volū
tas est ī tribulacōe nullā hns secu
ritatē ī seipā q sequit' rē pmo
amata et multa mala veniūt illi
p illā. **V**nde optet ut tot res diligat
quot sūt res quib' res pmo ama
ta indiget et sine quib' eē neq' p
manē pē. **E**t q ille res sūt corruptibiles
fluxibiles pōibiles ideo volūtās
semp ē ī tribulacōe nūq' secura et
talis res pmo amata est creatura
et talis est volūtās qn res pmo
amata est creatura et tamē ipā
volūtās nō desistit amare illā rē
q postq amata est pmo ille amor
nō pē destrui nisi p aliā rē pmo
amata sicut si mlt' giūgat viro nū
q desistit amare ipm. **I**te sicut ī eptis
simū cēt et cōf' nām giūgē mlie
rē cū bruto ita etiā contrā naturā
eēt si volūtās mā que ē de natura
spūali giūgat p amorē cū re pmo
amata nature cōnce vt cū auro
argēto et reb' mutis et mōnabili
bus. **I**te sicut mulier dicit' pōita qn
dat' ī sponsā viro malo et nequā

ita eam volūtas dicitur p̄dita q̄n p̄ a
more gūgit cū re mala et pessima.
Et ut oīa gūdam? i oībus que di-
cunt de amore et volūate et de re
p̄mo amata. rēvērēdū ē ad illud
exemplū iā dñi de puell. q̄ ibi cla-
re oīa videre possum. *Capitū de
duobz amoribz p̄mis et nō sūt n̄ duo
amores p̄mi. Unus est amor dei q̄ dī
amor cōis. v̄lis? et ali? est amor sūsp̄s
qui dicitur p̄p̄us et p̄uat? seu volū-
tas p̄p̄ia et p̄uata. tū. Exercon.*

" seu volūtas cōis et cōis

Quia iā dñi ē q̄ ex re p̄mo
amata et ex volūate fit
i nobis vnus amor. qui
postq̄ est gñatus ē rādix caput
origo et p̄cipiū et p̄mū fūdamē-
tū oīm aliorz amorū. et q̄ i virtu-
te illi? p̄mi amoris oīa alia amē-
tur. et q̄ p̄ illū p̄mū amorē nascū-
tur de nouo innūabiles amores.
vel possūt nasci. et hoc declarantū ē
ē p̄ exemplū fūliare. Et ideo seq̄t
q̄ qui vult habē firmā et solidā q̄-
necōnē de amore necesse ē q̄ cog-
noscat naturā q̄dōnes et p̄p̄ta-
tes p̄mi amoris. Et q̄ hic nūc de-
bet tradi sciā de amore ideo ad cō-
plendā ei? sciām q̄ntū nobis suffi-
cit et ē vtile scire tractandū ē de p̄-
p̄mo amore m̄gnitū p̄mus est. Iā
enī dñi ē q̄ nō p̄nt ēē i nob̄ necq̄
i volūate nrā duo p̄mi amores
sūt nisi vnus tñ. p̄p̄tē q̄ nō p̄t ēē
nisi vna res p̄mo amata a volū-
tate et nō due sūt. Sed q̄siderandū
quot sūt amores p̄mi et q̄ntū se ha-
bent int̄ se. Vnde tot p̄nt ēē dōres p̄-
q̄t possūt esse res p̄mo amate a vo-
lūate. Et q̄ res p̄mo amata non
p̄t ēē nisi deus. uel creatura scā de
nichilo seu aliud q̄d deus nō est.
ideo p̄mus amor nō p̄t ēē nisi dei
sūt uel creature facte de nichilo seu
alioz q̄ deus nō est. Et si amor dei
nō est p̄mus. nāt ē q̄ amor crea-
ture sūt p̄mus. q̄ si deus nō sit
res p̄mo amata. nāt ē q̄ creatura

sit res p̄mo amata. aut aliq̄ q̄
nō sit deus. Rursū int̄ creaturas
oēs illa erūt p̄mo amata ab ipā
volūate q̄ est sibi magis amica
et p̄p̄qua. et q̄ ipā volūtas p̄t
reflectere suū amorē ad seipām. et
p̄t vti seipā vt duabz rebus. et p̄
q̄ns ipā volūtas p̄mo amabit se.
ipām tāq̄ maxie amica et p̄mā
quā sibi ip̄. Et sic int̄ oēs creatu-
ras res p̄mo amata erūt ipā vo-
lūtas p̄p̄ia. siue ip̄met homo.
ita q̄ si deus nō sit res p̄mo ama-
ta homo dat dōrē p̄mū sibi ip̄ q̄
licet ali? Et sic si amor dei nō sit
p̄mus. nāt est q̄ amor sūsp̄sus
sit p̄mus. Et sic habem? duos p̄-
mos amores. et ad istos duos re-
ducūtur omēs alij amores. Due
ergo p̄nt ēē res p̄mo amate. et
p̄ q̄ns duo p̄mi amores. habem?
ergo cognōnē de istis duobz a-
moribz. et habem? p̄p̄tē agnōnē de
amore q̄ntū nobis nāt est scire.
Queram? ergo p̄p̄tates et q̄-
cōnes cuiuslibz. et quō se habeat
inter se. *Ex istis duo amoribz p̄mi
sūt iter se capitales amia et dñi.*

Et q̄m nō p̄nt ēē *Exercon.*
due res p̄mo amate sūt
ab ipā volūate sicut nec
duo sponsi p̄mi vni sponse. nec
duo rēores. nec duo ep̄i p̄mi v-
ni? ecclē. Quare si duo viri volūt
habē vñā spōsā erūt capitales v-
m̄i int̄ se. Et ideo nāt est q̄ isti
duo amores erūt tñm̄i int̄ se
capitales q̄ nō p̄nt ēē sūt vt qui-
libet sit p̄mus. Et ideo tñm̄i qui-
libet vult ēē p̄mus et vult habē
p̄mitatē repugnāt et nō possūt
stare i volūate. Et ista repugnā-
tia erūt vñā p̄mitatis. que nō p̄t
ēē nisi vñā. Et ideo si amor dei sit
p̄mus. et amor sūsp̄sus si volue-
rit intrare optet q̄ sit scdus aut
nō p̄t stare sub rācōe p̄mitatis
Et si amor sūsp̄sus sit p̄mus.

deū. et tūc nō solū est cont' deū q' aufert deo qd' sibi debet. sed ē cont' deū magis et maxie q' facit seipm tāq' deū q' recipit dignitatē et p'rogatiuā p'mitatis. Et tūc homo de directo qntū i eo est destruit et annihilat deū et facit deū nō deū. Et hec ē sūma iūmicia sūma g'ietas q' nō p't eē maior. Cū q' facit se regē facit cont' regē et sūme iūmicitatē regi. Et sic homo efficit sūme iūmicus et adūsarius dei capital' et totalis et de directo pugnat cont' deū. Et q' amor querit mutat et t'p' ponit volūtate seu amātē i re amata ideo tūc ipā volūtas seu amor mutat dūtatur et t'nsformat' i seipm seu ipā volūtas totalit' mutatur et g'it' i seipm. et facit se ipam suū p'riū fūdamētū ex deū et contra deū et sequit' solū seipm et amat solū seipm. Et q' p'mo amat se ideo amat oīa alia q' amat p'pter se et i oībus nō diligit nisi se. Et q' ipā volūtas est res p'mo amata ideo h't totū dōmū et totū i'periū sūmptus et solū d'natur sibi b'p' et nullā aliā sequit' volūtate sed ipā ē p'ma i seipm et facit seipm p'ma. Et ideo tūc est cont' deū q' aufert deo qd' soli ei p'riū est. Et q' soli deo p'riū est habere p'riā volūtate et nullā aliā habere sup' se quā sequat' et esse p'ma volūtatem et velle q'q' vlt p'riā volūtate. Sed qū homo p'mo amat seipm et suā volūtate tūc vlt illud qd' vlt p'riā volūtate et nullā aliā sequit' volūtate. Et ideo tūc aufert deo q'si coronā suā. Quia sicut coronā soli regi opetit sic amare p'riā volūtatem opetit soli deo. Et sicut i'honoraret et i'uriaret regi i sūmo qui auferret regi coronā suā. ita homo i hoc i'uriat' et i'honorat deū si aufert sibi suū p'ilegiū salū p'rie volūtatis q' illud solus deus debet habē. Et sic q' ex amore sūmpt'

sequit' p'riā volūtas ideo sequitur maxia iūmicia cont' deū de directo. Et q' hō amat se tūc ideo facit se tāq' deū. Ideo ex qntū appetit et vlt et desiderat illā que soli deo debent' salū p'riū honore laudē et gloriā. Quia postq' homo facit se tāq' deū optet ex hnti q' velit sibi dari q' deo debent'. Quia sequit' q' qui facit se regē vlt illā que regi debent'. Et tūc facit homo i se metipso suū regnū p'riū d'mū ex deū. et m'at aliud regnū qd' ē cont' deū. Et q' homo qui p'mo amat seipm et q'stituit se tāq' deū facit deo i iuriā et cont' deū et facit se iūmicū capitalē dei et p' q'ns pugnat semp cont' deū et aufert q'mque qd' deo debet' magnitū i eo est. Sic ergo solus amor sūmpt' ex quo sequit' p'riā volūtate q'stituit ipm hōmē iūmicū dei capitalē. *Q' sicut amatur qū est p'mus est p'a radix et p'a origo et fons oīm bonorū. ita amor sūmpt' qū est p'a est p'a radix et p'a origo. et p' ordiū oīm malorū. ti. Exli.*

Quoniam autē isti duo amores sūt p'mi amores ideo sūt p'me radices amoris et oīm amor aliorū qui sūt ab hōie quia amor ē cū oīm et p' amor oīa sūt. Et q' sūt capitales iūmicia ideo si vnus ē bonus optet q' alit' sit malus. Et q' amor dei debet eē p'mus soli et tūc ē r'is iustus bonus verus et scdm deū ut iā d'm est. et ideo q' amor dei ē p'ma radix optet q' oīa oriant' ab illo salū oīes amores et q' oīa que sūt fiant scdm illū amorē. Et q' ē p'ma radix bona ideo nat' ē q' sit radix oīm bonorū et origo et fons. Quia q'lis ē radix talia sūt oīa q' oriūtur de radice. Et q' amor dei qū est p'mus i nobis ē p'mū bonū nrm. ideo oīa bona nrm oriūnt' ab eo et nichil ē bonū nrm oriūnt' ab ipō. Et nullū malū p'

omni ab ipso ideo quod est prima iusticia
 nostra et ideo omnis iusticia nostra omni ab
 ipso. Et est etiam prima bonum nostrum ideo est pri-
 mum nostrum et lumen nostrum quod omni deus lumen nostrum.
 Et est etiam omnis mundus nostrum a quo omni ratiudo
 nostra. Et est etiam prima amicitia vera et
 bona a qua nascitur omnis amicitia nostra
 bona et vera. Et est prima fortitudo
 et prima vita et prima bonum a quo o-
 mni omne bonum nostrum. Et primus a-
 mor prima quies prima pax et tri-
 quillitas a quibus omni omnis pax
 vera et quies vera. Sicut ergo a-
 mor dei est primus bonum nostrum existens
 in nobis et ideo est radix omni bo-
 norum nostrorum sequitur quod est radix in no-
 bis finis et origo omni iusticie omni
 lucis et lucis vere pacis vere consolati-
 onis vere leticie veri gaudij vere que-
 tis vere amicitie omni virtutis et veri-
 tatis omni fortitudinis omni vite omni
 bonorum opum et omni quicquid sunt bo-
 na hominum. Qui ergo habet in se amorem
 dei primo habet in se radicem tot bo-
 norum tot bonorum et omni bonorum. Et
 omnia ista procedunt a re primo amata
 que est deus qui est omne bonum. Et quod
 amor convertit voluntatem nostram in rem
 primo amata ideo convertit mutat et
 transformat totaliter hominem in deum et
 in suam voluntatem et sic facit hominem di-
 vinum unum cum deo amicum dei. Et quod
 deus est diffusivus et universalissimus ad
 omnia ideo quod tamen se extendit amor qui
 tamen res amata sequitur quod amor dei fa-
 cit voluntatem nostram eodem et universa-
 le coitabile et extensibile ad omnia
 ideo amat non propter necessitatem et indi-
 gentiam sed quod dei sunt. Et ideo quod deus
 non indiget creaturis ideo etiam tunc
 voluntas nulla indigebit creatura
 et per omnes talis voluntas nulla ha-
 bebunt indigentiam non est fluctuans non
 est variabilis sed est stabilis firma
 et solida et hoc habet quod res primo
 amata est deus. Sicut autem amor
 dei qui est primus est prima radix omni

bonorum in nobis eo quod est primus bonum
 nostrum existens in nobis. ita per oppositum ne-
 cesse est quod amor proprius seu privatius
 qui est amor sui ipsius qui est primus sit
 prima radix omni malorum et nata est
 quod omnia oriuntur mala ab illo. quod pri-
 mum malum est radix et origo et exor-
 dium omni malorum. Et ideo amor sui
 ipsius seu proprie voluntatis est origo
 et radix omni iniusticie omni vicii omni
 peccati et omni reprobationis et ignorantie
 et brevit omni dolorum et malorum
 et ideo ab ipso nascitur oriuntur tot
 mala et venena et macule. Qui
 ergo habet in semetipso amorem suum
 habet in se plantatam radicem omni ma-
 lorum. Et omnia ista procedunt ex eo quod
 res primo amata est ipsemet volun-
 tas seu ipse homo non quod est amata
 sed quod est primo amata nec quod est amor
 suus sed quod est primus tantum primus.
 Et ideo egerit ex deo et sine deo. Et
 sicut deus est fons et origo et radix
 omni bonorum ita ipsa voluntas qui est
 primo amata est radix et origo omni
 malorum et est penitus contra deum eo quod
 facit se prima voluntate contra deum ideo
 facit se deum falsum. Ideo sicut deus
 verus est origo omni bonorum ita propria
 voluntas qui est falsus deus est origo
 omni malorum. Et quod ipsa res primo a-
 mata est creatura de nichilo facta et
 in se nullam habet firmitatem sed semper
 tendens ad non esse de natura sua et
 est semper indiges et ideo cum amor
 mutat amantem in rem amata tunc homo
 nullam habet in se firmitatem nullam se-
 curitatem sed semper fluctuat et indi-
 get nunquam quiescat eo quod est mutatus
 in creaturam saltem in seipsum. Et
 ideo quod creatura est in se variabilis ideo
 homo tunc conversus est in vanitatem.
 Et quod homo indiget aliis creaturis
 sine quibus esse non potest. ideo tunc amat
 alias creaturas propter indigentiam
 et propter vanitatem et est subiectus eis
 Et quod creature corrumpuntur et mutan-
 tur et non permanet ideo ipse est in

continua sollicitudine et tribulatione
Sic ergo amor superbius quam est primus
facit hominem inimicum dei capitale et
facit ipsum malum et per se ac ple-
ni omnibus malis et subiectum alijs
creaturis. Et si habet duas radices primas
oppositas una omni bonorum alia omni malorum.
et nature est una vel alia esse in voluntate et in
homine et operatur contrarias res in volunta-
te. Et prima radix scilicet amor dei qui
est primus facit voluntatem divinam bonam
et universalem comitabilem sed alia ra-
dis scilicet amor superbius qui est pri-
mus facit voluntatem contra deum
et ipsam et privatam et totam superbi-
am incommensurabilem. Prima facit volun-
tatem iustam sanctam et rectam bonam be-
nignam et humilem sed amor superbius
reddit voluntatem iniustam malam puer-
sam et malignam et superbam. Amor
dei facit voluntatem quietam pacifi-
cam et amabilem sed amor superbius
reddit ipsam inquietam litigiosam
et discordem. Amor dei facit volunta-
tem largissimam amplissimam et max-
imam sed amor superbius reddit ipsam
strictissimam et minimam. Amor dei fa-
cit voluntatem in summa libertate nul-
li creature subiectam sed omni crea-
ture dominantem inferiorem sed amor sui-
perbius ponit ipsam in summa captivita-
te et omni creature subiectam. A-
mor dei facit ipsam immobilem stabi-
lem firmam et fixam sed amor superbius
reddit ipsam fluctuantem instabilem
mobilem ac variabilem. Amor dei fa-
cit ipsam mitissimam vnitissimam in
se et in fortissimam. Amor superbius reddit ipsam
difficilem fragibilem et in ualde debilem. Amor
dei facit ipsam plenam satiam et dicitur. Amor
superbius facit eam vacuam esurientem et torquentem. A-
mor dei facit voluntatem huius in ipso regem in ipsa finem
in ipsa patriam et in eo suam. Amor superbius facit
ipsam exie de terra ipsa de patria propria
de domo ipsa et habitare in terra
aliena et in patria exnea et facit
ipsam vagam ex domum suam.
Amor dei facit ipsam pulcherrimam

et amabilem sed amor superbius facit
eam turpissimam et odibilem ab omnibus
*Amor dei et amor superbius sunt due
porte due ianue et duo principia ac duo
luminaria cognitionis hominis. titulus. Cxli.*

Et quia ab istis duobus amo-
ribus oriuntur omnia procedunt
omnia et fiunt omnia et guber-
nant omnia scilicet que fiunt ab hominibus
voluntarie ideo cum isti duo amores
sint causa omnium aliorum amorum sequit
quod ab istis dependet tota cognitio a-
liorum amorum scilicet bonorum et malorum.
Quia amor dei est principium ad ag-
noscendum omnia bona hominis et amor
superbius seu peruersus est principium ad
agnoscendum omnia mala hominis. Et qui
ignorat amorem dei ignorat omnia bo-
na hominis et qui ignorat amorem su-
perbius ignorat omnia mala hominis.
Quia qui ignorat radices et cau-
sas bonorum et malorum hominis non videt
nec bonum nec malum quia non videt
ianuas nec portas bonorum et ma-
lorum. Et tamen magna est doctrina in
istis duabus radicibus. Quia qui
habet amorem dei primo in se talis ag-
noscit ipsum per ipsum. Etiam cognoscit
amorem alium scilicet superbius et omnia
que sequuntur ex illo. Et qui habet in
seipso amorem superbius primo talis non
cognoscit neque amorem dei neque superbius
neque illa que consequuntur ex eis. Et causa
est quia amor dei lux est et lumen illuminans
et ideo facit videre seipsum et suum oppo-
situm scilicet amorem superbius et illa que
oriuntur ab eis. Sed amor superbius quod
est tenebra et obscuritas prima de na-
tura sua ideo abscondit et obscurat
seipsum et celat ne videatur atque obscu-
rat et excecat ipsum intellectum ne vide-
at ipsum amorem. Et ideo qui habet
talem amorem omnia bona et mala ho-
minis ignorat et nichil videt de bo-
nis et malis hominis quia tenebre totum
possident et nulla lux est in eo et talis
est ignorantissimus. Et quia eadem radix est
semper occulta et latens ideo difficile

et cognoscere ipsam radicem quod est causa
latentissima omnium malorum. Sic igitur
sicut habemus duas radices omnium bo-
norum et malorum ita habemus duas
portas ad intrandum in cognitionem
omnium bonorum et malorum. Continue
ergo debemus videre istas portas ne
ignoremus eas. Quod si ignoramus eas.
ignoramus duas civitates scilicet civi-
tatem bonorum et civitatem malorum.

*Ex amore superbi nascitur duo pri-
mo alicuius amores distincti. tit. Exlm*

Et quod homo habet animam et corpus quod non
sunt idem neque appetunt idem. ideo
ab amore superbi fluunt et
oriuntur duo amores distincti quorum
vni non causatur ab alio. Nam unus
est motus anime alius vero motus corporis.
Ratione anime causatur amor proprii hono-
ris et excellentie et ratione corporis
causatur amor delationis et volup-
tatis corporalis. Unde qui amat pri-
mo seipsum amat statim honorem proprium
seu excellentiam vel amat delationem
carnis. Et ista duo amat tanquam duo
maxima bona superbius. Et deinde
ad istos duos maximos amores
sequuntur alii amores quod natio amat
omnia illa que ad proprium honorem augen-
dum defendendum et conservandum vel
ad corporis delationem pertinet. et con-
trahitur amicitia magna et fami-
liaritas cum illis rebus. Et ideo natio
amat bona exteriora scilicet diviti-
as et res typales et habundantiam eorum
et magis amat illa que magis va-
lent ad hoc. Et quod pecunie multum va-
lent ad utrumque ideo summe amat eas.
Et sic habet maximam amicitiam et sin-
gularis familiaritatem cum pecuniis. A-
mat etiam scientias officia et dignita-
tes que valent ad honorem et ex-
cellentiam propriam. Et sic ex amore
superbius oriuntur quatuor amores vi-
ciosi mali et corrupti qui dicuntur
quatuor vitia scilicet superbia que est a-
mor proprii honoris et excellentie.
et luxuria et gula que sunt amor

corporis et carnalis voluptatis. et a-
varicia que est amor inordinatus rerum
exteriorum et maxime pecuniarum. Et qui
amat honorem proprium et propriam delatationem
habet odio omne id quod potest de-
trahere vel diminuisse illum vel quod potest ve-
nire contra ipsum honorem vel ipsam de-
lationem. Et exinde nascitur ira que
est amor vindicte contra illos qui in-
tunt ledere honorem proprium vel delatationem
corporealem. Nascitur etiam invidia
que habet odium de alieno bono inquit
tunc potest diminuisse proprium et amor
de alieno malo inquit tunc non potest di-
minuisse. Nascitur etiam ex amore prope
delationis corporis amor quietis cor-
poris et fugiunt labores et exercitia
et hoc est pigritia et accidia seu neg-
ligentia. Et sic omnia vitia oriuntur
ex amore superbi et proprio. *Solus
amor dei qui est primus causatur veram uni-
onem inter homines et facit eos unum. et solus
amor superbi seu proprii facit divisionem et
litem inter eos. titulus Exlm.*

Quoniam autem amor mutat
voluntatem in rem primo ama-
tam ideo si res primo amata
sit una nullo tamen ex his coram omnibus
hominibus et illa res sit primo amata a
quolibet tunc omnes illi amores sunt
siles et conformes et natio omnes illi
amantes habent unionem inter se. Et i-
deo si amor dei sit primus in quolibet
homine est prima radix tamen quia res primo
amata est una nullo ab hominibus omnibus
et indivisibilis et coram omnibus. Et insu-
per omnes tales amores sunt siles et
conformes et oriuntur ab una et eade-
re ab uno et eodem capite. Ideo tunc
natio est unitas pax et concordia ve-
ra inter homines quod nullus amat propriam
voluntatem sed dei tamen. Et ideo tunc talis
divisio discordia non habet normam per quam
possunt intrare inter homines quodammodo est
in quolibet primus claudit totum ut
non intrant. Et tunc natio optet quod
omnes se ament ad invicem quod amor
mutabilis oriuntur ab alto loco scilicet a deo

Et sic amor dei qui est primus in quo
libet causat veram unionem et concordiam
inter homines et unit eos et facit unum.
Sed quoniam quilibet amat seipsum primo et
sua propria voluntate. ita quod amor sui
ipsum est primus in quolibet tunc res pri
mo amata a quolibet non est una numero
cum omnibus primo tot sunt res primo a
mate quot sunt homines. quod quilibet est
aversus in seipsum et mutatus singulari
ter et in sua propria voluntate et sequit
ur eam et per quod amat primo suum proprium ho
morem et suam singularem excellentiam et
sua propria delationem corporalem. ideo non
potest amare alium honorem neque aliam ex
cellentiam nisi propter suum honorem et in
quantum augeret et conservaret proprium honorem
et eum multiplicaret. Et ideo repugnat
honorem alium ut defendat honorem su
um. Et sic propter suum honorem omni alio
honori. et natio habet odio omnem ali
um honorem qui potest diminui suum hono
rem. Et quod iam super monstratum est quod qui
se primo amat facit se deum in quantum in
eo est eo quod amat suam propriam volunta
tem et suum singularem honorem primo et
ideo quot erunt homines amantes semipsos
et suam propriam voluntatem et suum proprium
honorem tot erunt dii in mundo divisi
et separati inter se non habentes ad invicem
unitatem quod non est res una ex eis e
adem numero primo amata ab omnibus
a qua oritur unitas inter homines
et societates vere. Et ideo natio tunc optet
quod sit hic divisio et discordia inimi
cicia in odium et bellum inter homines
quod quilibet vult conservare custodire
augmentare et defendere suum proprium ho
morem quem primo amat. et hoc non potest
fieri sine discordia lite et odio quod
nullus in hoc mundo habet sufficien
tiam neque de honore neque de corporali
bus voluptatibus de se sed semper in
diget aliis et aliorum iuvamentis.
Et sic patet quod amor sui primus seu
proprie voluntatis causat
veram divisionem in hoc mundo discor
diam lite et bellum. Et per quod solus

amor proprius est causa omnium malorum
et radix et fundamentum omnium discor
die. Amor vero dei primo est cau
sa omnium bonorum et omnis concordie sicut
prius dictum est. *Ex his qui amat
seipsum primo. amat se tanquam hunc hominem
et non tanquam hominem. Titulus*

Quoniam. *Exlo.*
autem quod est vel est singulari.
vel est cor quod singularitas
et unitas sunt duo modi oppositi cor
omnibus. Et ideo qui primo amat se
ipsum natum est quod amet se sicut hunc
hominem et non tanquam hominem. Et qui
libet homo est hic homo singula
ris ex eis ideo idem numero huius suam
proprietatem et singularem existentiam et perso
nam et est divinus suus et separatus a
quolibet alio homine eo quod est hic homo
et non est alius. Et ideo qui amat
seipsum amat seipsum tanquam hunc homi
nem et sub ratione singulari tantum et non
ratione comitatis quod est separatus et divi
sus ab omnibus aliis quod amor mu
tat amantem in rem amatam. Et qui
a res amata est hic singularis homo
hoc individuum ideo quod tunc primo a
mat seipsum est mutatus quersus
transformatus in hunc singularem hominem
Et ideo talis est ligatus cum seipso tan
quam cum hoc homine singulari. Et cum hic
homo tanquam singularis ut hoc indivi
duum est diversus separatus ab omni
alio homine et ab omni alia re singulari
quocumque sit illa et cum non alia re co
venit propter hoc amor iste est sin
gularis primus privatus et non
communis. Et quod tamen se extendit amor
in quantum res amata et non ascendit
super ideo quod res primo amata est hic
singularissimus homo in quantum est hic.
ideo iste amor non potest se extendere ne
ascendere ad communem hominis rationem et
ideo non extendit se ad hominem in
quantum homo est quod est res communis et
altior. Et ideo tunc non potest amare
alios in quantum sunt homines quod hic a
mor non potest ascendere ultra hunc

hominē et iūctū hūc homo ē. Et q
hic amor est p̄m̄us. ideo ex isto ex
būt oēs alij amores. et oēs erūt a
mores puatū et diligēt bonū su
ū puatū p̄mo salū suū honorē su
ū puatū excellētiā. nec se po
tēst extendē iste amor nisi ad illa
que respiciūt suū bonū puatū ut
honorē p̄m̄ū delatōne p̄m̄ā et
volūtatem p̄m̄ā. Et ideo diliger
alios hominēs iūctū valent ad su
ū bonū puatū ad suū honorē delat
tione et volūtate et nō alit̄ neq̄
alias. Et sub isto resp̄u et sub ista
causa amabit oīa que amabit. Et
oībus nō amabit nisi seipm̄. q̄
oīa amabit p̄pter se. Et sic possu
cludē q̄ cū amor suūp̄ius seu pe
iatus sit radix oīm malorū. et
amor p̄m̄us oriat̄ ex hoc q̄ res p̄
mo amata ē hūc homo. et ideo tā
q̄ hūc homo ē radix et origo oīm ma
lorū. q̄ quilibz qui amat p̄mo se
ipm̄ tāq̄ hūc singlārē hominē ab
oībus est diuisus et sepatus. Sed
q̄ deus est cōis et vniuersalis oībz
creaturis q̄ oēs ab ip̄o veniūt et ab
ip̄o manuteneūt et cōseruāt. ideo
q̄ deus est res p̄mo amata tūc a
mor talis ē cōis et vniuersalis. et i
deo ē radix oīm bonorū. Sic ergo
cōitas et vniuersalitas reddūt amo
rē bonū. et singlāritas et p̄prietas
reddūt amorē malū. Quāto er
go amor magis cōis ē et vniūsa
lis tāto melior ē et q̄nto magis
p̄p̄tularis tāto peior. Et hoc to
tū orit̄ a re p̄mo amata et scdm̄
q̄ ē magis cōis et vniūsalis. aut
magis puata et singlāris. *Q̄d
libet hō p̄t facē cōtitudinalit̄ et p̄ expe
riētiā explor̄ suūm sibiūp̄ et seip̄o p̄ ad
se suūp̄ q̄lī fōi se hūc dāt erga deū. et
q̄ dāt tō ip̄m̄ deus est. titulus*
Quādo *Ex lvi*
aut homo quilibz debet
conari q̄ntū potit ut
certissime videat oīa que debet

dare deo et q̄ h̄ ē bonū suū. Et ideo
q̄ homo nō p̄t ēz magis certus
q̄ p̄ seipm̄ et q̄n̄ i seip̄o videt q̄ de
beat uel q̄ debet facē deo. ideo dabi
tur hūc quedā breuissia doctrina q̄
fūdat i amore suūp̄ius seu i a
more p̄mo p̄ quā doctrinā oīs hō
p̄t vidē in seip̄o tāq̄ i exempla
ri p̄p̄m̄quissio qualis ip̄e debeat
se habē erga deū et nō indigebit
nisi seip̄o ad hoc cognoscendū. nec
optebit querē alios testes extē
secos. Vnde iā mōstratū ē q̄ sol
deus de iure natē debet ēz res p̄
mo amata et ideo soli dō hoc debet
ut sibi p̄mo amor detur. Et exinde
monstratū fuit q̄ qui p̄mo amat
seipm̄ et p̄mo dat amorē sibiūp̄
q̄ ip̄e facit se tāq̄ deū q̄ ip̄e ē res
p̄mo amata. q̄ soli deo debetū est.
Si ergo p̄mo diligo meipm̄ cō
stituo me deū q̄ qd̄ p̄mo deo deo
hoc dō michi. et sic teneo locū dei
ex meip̄o. et p̄ q̄ns oīa que debent
dare deo dō michi. Vnde post
q̄ amor ē p̄m̄ū qd̄ debetū ē dari
p̄mo soli deo. et ego dō p̄mo mi
metip̄i et p̄ q̄ns dō michi oīa
que sequunt̄ amorē p̄m̄ū et que
ligant̄ cū amore p̄mo. Et q̄
oīa que aliquis dat sibiūp̄
ip̄i vel vlt̄ sibi dari vel fieri eo
q̄ p̄mo amat seipm̄. Tāq̄ntū p̄mo
diligit seipm̄. ideo oīa illa debet
dare deo soli et etiā velle q̄ ei so
li dentur eo q̄ p̄mo debet amare
deū. Si ergo aliquis vlt̄ facē
que homo debet dare deo videat
que sūt illa que vlt̄ pro seip̄o et
sibi dari et quid pro seip̄o facit
eo q̄ p̄mo amat seipm̄. Et q̄ illa
que vlt̄ pro seip̄o facit et vlt̄ si
bipi dari et fieri eo et p̄pter hoc
q̄ amat seipm̄ p̄mo. vlt̄ et facit
tāq̄ deo sibiūp̄ q̄ tūc ē quasi deus
et tūc erit certus q̄ oīa illa de
bet facē et dare p̄ ip̄o deo et vel
le soli deo dari et p̄ ip̄o donat

ergo deū loco sui p̄m̄us. Et q̄ q̄n a-
mo meip̄m p̄mo amo volūtate me-
am et sequor eā et nullā aliā. Et
ideo scilicet q̄ p̄mo deō amare deū
p̄mo deō amare volūtate suā et
solū sequi eā et nullā aliā. Sile q̄
eo q̄ amo meip̄m et sequor p̄mo vo-
lūtate meā desidero amo volo p̄mo
honorem meū et illū ~~et illū~~ volo q̄
seruare augmētare et exaltare
et honore meū p̄pono oī honori et
volo q̄ omēs michi dent honore et
q̄seruent et augmētent illū. Ergo
conformiter hoc deō deo salz velle desi-
derare et amare p̄mo honore suū
q̄seruare illū augmētare et exalta-
re et eius honore omī honori p̄ponē
et deō velle q̄ omēs honore suū
augmētent cōseruent et defendat
ita q̄ deō deū p̄ponē michi. Sile
q̄n diligo honorem meū p̄mo ha-
beo odio oēm aliū honore qui nō
q̄rdat cū honore meo et q̄ntū ho-
nore meū minueret. et cōt illū pug-
no et inuideo. Sile deō habeo odio
omēm honore qui nō q̄rdat cū ho-
nore deī et q̄ntū possu deō dimi-
nuē et destruē illū et deō pugna-
re cōtū oēm aliū honore qui p̄t
diminuē honore deī. Conformiter
si p̄mo amo meip̄m amo p̄mo lau-
dē meā et volo laudari ab oībus
et volo q̄ dicāt omēs bonū de me
et q̄ nullus dicat de me malū et
volo habere magnā famā et mag-
nū honore et nomē. Ita sile q̄ p̄-
mo deō amare deū deō ponere
deū loco mei et ideo deō p̄mo
laudē suā amare et velle q̄ laudet
ab oībus et velle q̄ oēs dicāt bonū de
deō et nullus malū et velle q̄ deus
habeat magnā famā et magnū
nomē et q̄ nullus vitupet suā fa-
mā neq̄ suū nomē. ~~et~~ ita postq̄
michimetip̄i volo ista deō ista ma-
gis velle de deo q̄ p̄mo deō a-
mare deū. Itē si p̄mo credo michi
metip̄i et volo q̄ alij dent fidē et

et credulitatē michi et nullus repu-
tet me mēdace. Ita q̄ p̄mo deō a-
mare deū deō deū ponē loco mei
deō p̄mo credē et dare fidē et credu-
litate deo et velle q̄ omēs dent fi-
dē et credulitatē sibi et nullus re-
putet eū mēdace. Sile si p̄mo di-
ligo me volo q̄ oīa spectantia ad
me q̄seruent. ita q̄ p̄mo deō a-
mare deū deō velle q̄ oīa q̄ sūt
dei et q̄ p̄tinēt ad deū q̄seruentur
et crescant et nō diminuāt. Et sile
de oībus alijs q̄ facio q̄ volo et q̄
desidero michi deō excellētius ve-
le et desiderare de deo. **Hic ergo ma-**
nifestū ē q̄ quilibz homo p̄t veni
et certā cognitiōne habē de hīs q̄
debet dare et facē deo et hoc p̄ a-
more sui p̄m̄us seu p̄ p̄m̄i amo-
rē q̄n oīa q̄ quilibz facit et vit
sibi fieri. Iq̄ntū ē res p̄mo amata
debet facē et velle fieri deo qui solū
debet eē res p̄mo amata q̄ quili-
bet tenet locū et occupat locū deī
q̄ deus debet eē vbi ip̄e est. Debet
ergo ip̄e remouē seip̄m de illo lo-
co p̄m̄itatis et dare deo locū illū
et tūc faciet deo ī veritate oīa illa
que sibi met faciebat uel fieri vo-
lebat q̄ ita ī veritate debet. Et sic
amor sui p̄m̄us et p̄m̄us q̄n est
p̄m̄us manifestat et declarat p̄
experiētiā modū et formā qualē
nōs debem⁹ nos habere erga deū
Et sic patet q̄ quilibz possit ī se
ip̄o modū et formā et exemplar
sc̄ptū et depictū quō et q̄lī se ha-
bere debeat erga deū. Et hec est
sciā certissimā et clarissimā quā ne-
mo p̄t negare q̄ videt eam ī se
ip̄o qd falli nō p̄t. De ultio ⁊ fili filii
qui nascitur ex istis duobz amoribz. Et
Quoniam autē nūc **Exlon.**
ultimū et finale qd expec-
tat in oī re est fructus ip̄-
suis et nichil aliud expectat vl-
tra. Et hoc manifestū ē ī semibz
et plantis et arboribz q̄ p̄pter

fructū oīa finalit' fiūt. q̄ illud qd̄ de
qualibz re colligit' ē fructus eius. Di-
uersa aut' scia habent' a diuersis
fructibz et diuerse arbores et plāte
habent diuersos fructus. et etiā diu-
sa scia pducūt diuersos fructus ita q̄
q̄libz semē habet suos p̄rios fructus
et quilibz fructus habet suū p̄riū se-
mē. Et ideo q̄ i volūtate nrā tāq̄
i agro spūali et tū spūali p̄nt ē
etiā scia seu plāta et reedificari
duo amores p̄rii. scilz amor dei
et amor sui p̄rii tāq̄ duo scia due
p̄me plante et due p̄me radices.
Et ideo cōsiderandū est cū sūma di-
ligentia quē fructū et quālē pducet
nobis q̄libz semē quelibz plāta et
quelibz radix finalē et quē fructū
colligem' de amore dei q̄n erit p̄rius
i nobis et q̄ de amore p̄rii q̄n erit
p̄rius. Et q̄ nō sūt neqz eē p̄nt plu-
res radices q̄ due p̄me radices a-
moris et duo p̄ma scia. ideo nō p̄nt
eē finalē nisi duo fructus finales et
ultimi. Et q̄ scia et radices contrā-
tur et opponūtur et tūmunt' ad iū-
tē ita q̄ nō p̄nt aliquo mō insimul
eē i eadē t̄ra q̄ vna radix destruit
aliā totalē ideo etiā nāt' erit q̄ fructus
finales et p̄rii istarū duarū iudiciū
int' se contrariet' opponant' et tūm-
tent' et nō possint aliquo mō i sil'
eē et nāt' est q̄ vnus aliū oīno des-
truat omadat euellat et expellat.
Cōsiderandū ē ergo qui sūt hī fructus
de gaudiū durās sine fine et tristitia
sine fine sūt duo fructus qui fiālūt' nascūt'
in volūt' tāq̄ i agro de amore dei et
de amore p̄rii sūp̄ia t̄p de duobz semibz
in ea p̄mo semiat' Extom.

Et q̄ ex oībus q̄ homo facit
et opatur nō remanet fi-
nalit' i hoīe et ip̄ius volū-
tate nisi gaudiū uel t̄sticia ita q̄
gaudiū et t̄sticia sūt duo finalia
et vltima q̄ nascunt' et oriūt' i vo-
lūtate et i corde hoīs. Et ad ista duo

tinant' omnia que facit homo. Nā
q̄q̄ facit homo nō p̄t aliud colligē
i seip̄o neqz ferū ducē seu portare
qd̄ maneat nisi gaudiū uel t̄sticia.
Hoc ē em̄ totū suū lucrū qd̄ de suis
laboribz seāi portat. Unde ista duo
sūt colligata qd̄ sequūt' oīne opus
hoīs et nāt' est q̄ sequat' gaudiū
uel t̄sticia i eo. Et ideo gaudiū et t̄sti-
cia sūt fructus quos colligit homo de
oībus. Et p̄pter hoc q̄q̄ homo opa-
tur p̄pter gaudiū opatur vt habeat
finalit' gaudiū nec aliud vlt' nisi
gaudiū. et q̄n habet gaudiū nihil
aliud requirit q̄ gaudiū ip̄m iplet
et nulla res alia possit ip̄m satia-
re nisi gaudiū. Et q̄ t̄sticia oppo-
nit' gaudio et ei ḡnat' ideo semper
fugit t̄sticia et q̄rit gaudiū. Et q̄ re-
rū gaudiū ē verus fructus hoīs boni
vērū t̄sticia ē eius fructus malus. et
q̄ quilibz fructus habet suū semē p̄riū
ideo nāt' est q̄ ip̄m verū gaudiū ha-
beat suū semē p̄riū de quo nascat'
et etiā ip̄a t̄sticia. Et cū i hoīe nō p̄nt
eē nisi duo scia p̄ma et due p̄me ra-
dices scilz duo amores iā dicti ideo
nāt' est q̄ oīa alia ex istis nascunt'
et oriunt' et q̄ habeant ista scia. Et
sicut nō sūt nisi duo scia p̄ma cont-
ria int' se et due p̄me radices ita
nō sūt nisi duo fructus contrā scilz gau-
diū et t̄sticia. Dic ergo habem' duas
p̄mas radices et duos finales fructus
illarū radiciū. Et q̄ gaudiū ē bonus
fructus et desideratus ac amabilis.
ideo ē nāt' q̄ oriatur et nascatur de bono
scie et de bona radice. Et q̄ t̄sticia
ē malus fructus ideo ē de malo scie
et mala radice. Et ideo nāt' est q̄
verū gaudiū oriatur et pullulet de
amore dei et verū t̄sticia oriatur et pul-
lulet de amore sui ip̄ius seu p̄rii. Et
sic habem' p̄mo agrū scilz volūta-
tē et duo p̄ma scia scilz amorē dei
et amorē p̄riū et habem' duos fructus
finales scilz gaudiū et t̄sticia.

**Declaratio qualiter ex dei amore quod est prima causa
gaudii durans sine fine. Exlet.**

Quoniam autem ubi amor non
est ullum gaudium non potest esse
quod ex solo amore nascatur
gaudium. Unde gaudium generatur quoniam
voluntas habet illud quod vult et amat.
Si enim nihil amat nec aliquid vult
tunc nullum gaudium habet. Sed ista
causa sibi generatur quoniam voluntas habet
illud quod non vult neque etiam amat. Sed
habet illud quod habet odio. Et ideo
quoniam deus est res primo amata ab ipsa
voluntate tunc ex tali amore nullo
generatur gaudium. quod deus non potest mori
non potest deficere neque deperire ab ipsa
voluntate sed semper est prout semper adest
ipsi voluntati. Et ideo voluntas habet
semper principaliter illud quod vult et quod
amat et habet semper rem amata indefini-
entem immutabilem semper vi-
uentem invariabilem et nullo indigen-
tem. Et ideo amor dei semper potest dura-
re et permanere quod talis est amor quod est
res primo amata. Et ideo talis amor
erit immortalis indeficiens fixus firmus
imobilis semper vivens nullo alio in-
digens quoniam manens et durans.
Vide ergo quod voluntas nostra in qua ge-
neratur amor et sciatur est immortalis
et perpetua ac spiritualis. Quia res pri-
mo amata que est deus est immortalis
impassibilis et invariabilis summe bonus
summe amabilis summe delectabilis summe
summe spiritualis et summe quemetissimus
voluntati qui solus est dignus primo
amari et cui prout debet amor
sequitur quod talis amor qui habet ta-
lia fundamenta immortalia erit immor-
talis et in perpetuum durans sine fine
sine termino nunquam deficiens quod ipsa vo-
luntas per amorem mutat in naturam
rei amate. Ergo sequitur quod quicquid sen-
tit de re amata sentit etiam de ama-
te. Et si res amata est indeficiens et
immortalis etiam ut probatum est sequitur
quod voluntas nostra si primo amet deum sit

immortalis indeficiens firma secunda firmi-
tudinabilis semper vivens semper du-
rans sine fine sine termino. Et quod ex ta-
li amore nascitur oritur gaudium. sequitur
quod tale gaudium erit semper durans sine fine.
nunquam deficiens nunquam fluens sed in-
variabile firmum solidum fixum et immor-
tale manens in ipsa voluntate. Sicut e-
nim ex amore oritur gaudium ita ex et-
erno amore oritur eternum gaudium. Decla-
ratio ergo quod ex dei amore quod est
primo in voluntate oritur in ipsa gau-
dium durans sine fine. **De rationibus
et proprietatibus quibus indutur est istud
gaudium. C. l.**

Et quod verum est gaudium est
fructus amoris ideo tale
erit gaudium qualis est amor
et talis est amor quod est res amata.
Et quod iam monstratum est certissime quas
rationes quas proprietates habet ipse
amor dei ideo sequitur quod tales rationes
et tales proprietates erunt gaudio oritur
et nato de illo amore. Quia quod ar-
bor talis fructus eius. Et ideo quod amor
dei quod est primo est semine iustum sanctum ve-
rum et ordinatum purum sincerum et ima-
culatum mundissimum divinum et optimum
rectum et secundum naturam hominis igitur homo
est exinde sequitur quod istud gaudium quod
nascitur de tali amore est fructus sanctissimus
iustus verus et ordinatus purus
sincerus et immaculatus mundissimus
divinus optimus et verus et est gau-
dium quod quod quod homo igitur homo est
et secundum naturam hominis et est totus secundum
deum. Quia sicut totus amor est secundum
deum ita totum gaudium est secundum deum quod ex
illo amore oritur gaudium. Et sic totum gau-
dium oritur et nascitur de deo et radicatur
in deo et in creatore et non in creatura et
dumbit tam diu quam diu dumbit deus
creator. Et quod deus dumbit semper sic
gaudium etiam quod inde surgit dura-
bit semper. Et quod ubi est verum gaudium
natio ubi est vera leticia. Et ideo tale gau-
dium includit veram leticiam veram iocun-

dicatē verā hylaritatē verā delectationē et delectamētū verū verā cōplacētā et dētē et tñquillitatē delectas et exultationes iubilationes suauitatē et dulcedinē sacietatē et verā saturitatē. Et q̄ gaudiū erit eternū semp durās sine fine sequit̄ q̄ cū illo gaudio erūt oīa ista solz leticia eterna et vera sine fine delectatō etna vera et recta iocūditas eterna hylaritas semp durās q̄placētā ppetua quies tñquillitas eterne delecte exultatō iubilatio sine fine suauitas sine tñno sacietas ppetua et dulcedo eterna. **Ergo** q̄dictiones et p̄prietates quibz erit vestitū et fulatū ipm̄ gaudiū **Q̄d istud gaudiū dat vitā hōi seu voluntati et cordi. C li.**

Et q̄ istud gaudiū ē frūus ideo q̄ frūus nascitur et ouit̄ur. p̄pter vitā et addandū vitā et nutrimentū ac sustentationē sequit̄ q̄ istud gaudiū dat vitā et nutrimentū homī et eius voluntati et de ipō ipā voluntas viuit et nutrit et ē p̄p̄ia vita hōis et cordis. Sicut em̄ esticia ē mors homīs ita gaudiū est vita eius. **V**bi em̄ nullū gaudiū ē ibi nulla vitā sed ubi esticia est ibi mortis nūrius seu mors est. **Nā** gaudiū dilatat cor foris fiat et ofortat nutrit et delectat. Et ideo nil aliud vult uel desident nisi gaudiū. **P** contrariū vō ipā esticia mortificat oftingit debilitat destruit et anichilat et nemo eā vult neq̄ enā eā appetit. **N**ullus em̄ vult eē in cōtinua esticia neq̄ i t̄bulatōe sed i gaudio q̄tinuo. **E**rgo ergo esticia est mors aīe ita gaudiū est vita aīe. **Q**ui ergo habz verū gaudiū et ppetuū habz vitā verā et ppetuā. Et qui habz verā esticia et ppetuā habz mortē verā et ppetuā. **E**rgo qui habet amorē dei in se habet vitā verā et ppetuā.

q̄ de ipō amore dei nascit̄ verū gaudiū q̄d ē vita vera. **Q**ui ergo habet verū gaudiū habet totū q̄plemētū. **Q**uia ergo totū bonū q̄d vult habere homo ē ipm̄ gaudiū q̄d ē vita eius. et q̄n habet gaudiū habet totū q̄d vult habē q̄ oīa vult habē p̄pter gaudiū et ut habeat gaudiū. **E**t q̄ istud gaudiū orit̄ de amore dei solū et de nulla re alia. ideo sequit̄ q̄ ad habendū totū bonū nr̄m et totā vitā nr̄m et totū q̄plemētū nr̄m sufficit habē vnicā rem solz amorē dei. **E**t q̄ amor dei ē intra hōiem et nō ex q̄ ē i voluntate et in corde. ideo sequit̄ q̄ ad habēdū totū bonū nr̄m et totū q̄d finalit̄ volum⁹ solz ipm̄ gaudiū nō ē nātē habē aliquas res exneas. **E**t p̄ q̄nīs nec aurū nec argentū neq̄ lapides p̄ciosos nec honore nec dignitates nec offida neq̄ dēclatōnes neq̄ sciās nec bona tpalia neq̄ cibos neq̄ pota. **S**ufficit ergo habē amorē dei de quo nascit̄ om̄e bonū nr̄m et totū gaudiū. **E**t q̄ amor dei portat̄ in sola voluntate ergo homo p̄t portare totū bonū suū i sua voluntate. **E**t q̄ voluntas ē semp i sua libertate et i suo d̄mō et nullo mō p̄t cogi neq̄ p̄t auferri ab ea aliq̄ nisi ipā volente. sic q̄ ipā voluntas si vult nō p̄t ieternū p̄dē bonū suū nec suū gaudiū et p̄ q̄nīs vitā suā q̄ nemo p̄t tollē ab ipā amore dei i quo est vita et om̄e gaudiū nisi ipā velit. **C**oncludam⁹ ergo q̄ ipm̄ gaudiū q̄d nascit̄ de amore dei est tota vita hōis et voluntas. **De gaudio q̄d nascitur ex amore dei dū hō viuit i h̄ mōdo. C li.**

Quoniam aut̄ ipm̄ gaudiū sequit̄ amorē et prius ē amor q̄ gaudiū q̄ eius frūus est. ideo nātē ē q̄ sicut dilatat̄ et extendit̄ amor sicut crescat amor sicut multiplicat̄ amor ita dilatat̄ et extendat̄ gaudiū ita crescat gaudiū ita multiplicet̄ gaudiū. **E**t q̄ iā mōstratū est q̄ ex amore dei q̄n est primus oriant̄

et multiplicentur multi et infiniti amo-
res quia natura est quod qui primo amat deum a-
met omnia que dei sunt. Et ideo amor dei
extendit se ad omnes creaturas infinitum
dei sunt. sed primo se extendit in imagine
dei vivam. Et quod quilibet homo est ymago dei ideo
quia primo amat deum statim amat eius yma-
ginem vivam et per quod amat omnem hominem.
et ex ideo oritur statim gaudium ex tali amo-
re. Quia sicut de amore oritur gaudium
ita etiam de amore sue ymaginis vivae in-
finitum est dei ymago et sic tota gaudia ha-
bebit quod homines amabit infinitum sunt
dei ymagines. Et sic de quolibet homine
quem amabit infinitum est ymago dei potest
habere gaudium et sic multiplicabit gau-
dium in hoc mundo. Et etiam quilibet gau-
debit de seipso infinitum est dei ymago vivam.
Ultius etiam quod amabit omnes creatu-
ras infinitum dei sunt sic gaudebit de omni
creatura infinitum dei est. Et sic de amo-
re dei quod est primus nascitur homini et mul-
tiplicabitur innumabilia gaudia quod omnia
hinc oritur ab una radice et ab uno se-
mine scilicet ab amore dei. Et ideo homo vivens
iam in hoc mundo recipit et colligit in-
estimabile fructum de dei amore qui semper
est in gaudio quia semper est in amore recto
et bono et per quod continetur in vita et
continetur vivit. Istud gaudium nemo potest
tollere sicut nemo potest tollere amorem. Nec
optat in hoc mundo habere aurum neque ar-
gentum neque habundantiam rerum temporalium
ad habendum istud gaudium quia qui ha-
bet amorem dei in hoc mundo habet suas
divitias in seipso in se quas nemo
videt nemo scit neque cognoscit nisi
qui habet. Et ideo qui habet amorem
dei nichil ex desiderio nichil ex concu-
piscit ideo nulli invidet. nil alienum
desiderat quia iam in se habundat et est ple-
nus suo bono scilicet suo gaudio quod est
vita cordis. Et ideo omnia alia per nichilo
reputat et ideo non sitit neque esurit
bona temporalia sed solum curat de amo-
re dei de quo totum oritur gaudium. Pater
ergo gaudium quod nascitur de amore

dei dum homo vivit in hoc mundo. **A**
gaudium sempiternum quod oritur de amo-
re dei potest esse tale et simile in infinitis hominibus
sicut in uno et in quolibet potest esse suum gaudium
sine impedimento alius. **E** liu.

Et quia una res potest esse primo a-
mata ab omnibus hominibus
scilicet deus et in quolibet potest esse
amor dei similis ideo sequitur quod etiam in-
finitum gaudium potest nasci et generari in quo-
libet homine et tale potest habere unus sicut
alius. Quia sicut omnes filii potest ha-
bere amorem dei ita omnes filii potest habere
gaudium quod nascitur ab illo amore nec
gaudium unum potest impedire gaudium alius.
Et sic omnes homines potest habere simile gau-
dium et potest impleri gaudio et tunc propter
hoc nullus habet minus. Et tale gau-
dium habere potest unus sicut alius et quod
libet potest habere suum singulare gaudium
et proprium et tale erit unum sicut aliud
quia sunt filia. Et sicut amor talis unus
sic et illud gaudium semper potest de novo mul-
tiplicari semper potest fieri novum gaudium
et generari. Quia licet sint innumabiles
homines et illi habeant gaudium attamen de
novo potest innumabiles generari. Et ita
potest infinitum tale gaudium augmen-
tari et nunquam finire sed semper multiplicari
et tunc propter hoc gaudium in alium non
minuitur. Quia ergo homines multiplican-
tur tanto gaudium magis ac magis
multiplicatur. Et tota causa est quia res
primo amata est ipse deus et est una res
primo amata quam unusquisque potest habere
primo in voluntate et corde amantem.
Et talis amor potest esse in quolibet homine
quia est unus amor quia est res una primo
amata et per quod etiam erit unum gau-
dium multiplicatum in infinitis hominibus.
Dic ergo ex una re gaudium potest in-
finitum multiplicari sine diminutione quod non
propter hoc deus potest aliquid de suo. Et
est ergo qualiter omnes homines et si sint
infiniti potest habere in se totum suum bo-
num totam suam vitam scilicet totum suum gau-
dium et hoc ex ipso solo deo. Et qualiter

ipse solus e sufficiens dare vita i fili
omnibus hoibus et etnu gaudiu et
sine sui dimutioe et hoc p amore suu
videt ergo quale bona vera homi
nuq diminuit sed sp crescit pnt et
no hnt mesura neq tnu sed magis
multiplicatis hoibus magis multi
plicant ead bona et gaudiu. *De
gaudio qd nascitur ex amore dei post
vita corpale et omdetur ex pfectione
gaudij et adus qd aia clare creatoris sui
face ad face h me vntur. C lmi.*

Quonia aut ipm gaudiu e
fruis amoris dei ideo neces
se e q istud gaudiu silu i
pleat et veniat i tanta plenitudine
in tanta habudancia q no possit
ee maior neq crescit ultra ita q a
nima no possit cape amplius de
gaudio vt sic plenu gaudiu fiat
Et q aia amauit deu pmo p volu
tate ideo ex taliamore sequit gau
diu. Et q volutas p amore totale
vniut se deo sequit ead q ipa vme
tur ei p fruicem et gaudiu qd est
fruis amoris. Et cu ex clara cognicoe
dei sequat maior amor q vbi ma
ior cognico e ibi maior amor e aut
mai odiu. Et qnto magis aliqd bo
nu cognoscat tanto magis amatur.
*Sed q deus e solu bonu nrm qnto
ergo cu magis cognoscam? tato ma
gis eu amabim? et qnto eu magis
amam? tato mai gaudiu habem?*
Et q ead deus no pt cognosci et non
amari eo q ip e sume bonus sume
benignus sume sapiens sume nobi
lis sume pulcher et i eo e plenitudo
omni gaudior et diuina neq pati
tur i aliquo bono de fectu. Si ergo
deus vlt a nob maxie amari seq
tur ead q vlt a nobis maxie cog
nosci. Et ut gaudiu nrm i eo plenu
sit nate e ut aia videat ipm dea fa
cie ad facie. Et hec cognico e clara
et certa ac pfectissima et ad vota et
tni qntu voluit sine medio vt sic

magis diligat et ut sic aie magis
gaudiu oriat q istud alit ee non
potit. Quia nisi deus que aia pmo
amauit i fide omdat se et manifestet
clare et clarissime et no facit debi
tu et ius amoris q amor verus et
purus oia apit oia secreta reuelat
hoc aut regit nata amoris. Et q a
nima pmo amauit deu qn cu non
vidit metur eu videre. facie ad fa
ciem du eo fruet vt mai gaudiu
ex hoc gsequat. Et qnto clarius cu
videbit tato magis aabit et qnto magis
amabit tato eia magis gaudebit
Quia res qua aliqs habet qn est
bona tato magis gaudebit qnto
ea magis cognoscat. Et p oppositu
e de re mala. Qnto aliquis re mala
qua habet magis cognoscat tato ea
magis odio habebit. Ergo ille qui
pmo deu amauit cu sit bonus et op
tim? cu ipm magis cognoscat tato
ipm magis amabit et p qns magis
gaudebit. Et sic cognico erit ca maio
ris amoris et amor erit ca maioris
gaudij. Et tm gaudebit aia qntu a
mabit et tm amabit qntu cognoscat
et videbit. Et ut pfectissime gaudeat
optet ut pfectissime amet et optet ut
pfectissime cognoscat et videat si pfecti
sime amare et gaude debeat. Et ideo
plenitudo gaudij arguit et omdit q
oia clare videbit et cognoscat deu re
atoris sui sume bonu sume benignu
sume suauu et delectabile. Quia
qn clarissime videbit ee eu tale for
tius eu amabit et fortius gaudebit
tue. Et q pfectio gaudij orit ex pfectioe
et nobilitate amoris ideo ut gau
diu sit pfectissimu optet ut amor sit
pfectissim? et q amor ascendat ad q
du vltie pfectiois et dignitatis. No
aut erit talis nisi sit qlis quem deo
Et ideo q deus de se et ppter se e su
me amabil eo q e sume bonus et
totus bonus pmo ipa bonitas et
purissima bonitas. est sume benignu?

et summa benignitas et tota benignitas summe liberalis summe dulcis summe suavis perfectissime amans summe verus summe sapiens et summe sapiens et summe potens et summe perfectus. Et propter hoc sequitur quod amor non erit perfectus neque ascendet ad ultimum gradum perfectionis dignitatis et puritatis nisi anima amet ipsum deum creatorem suum propter suam solam bonitatem benignitatem liberalitatem et pulchritudinem suam et non propter dona neque propter obligationem quod de se est amabilis deus. Et iste amor est purissimus nobilissimus et perfectissimus et ex tali amore sequitur purissimum et perfectissimum gaudium. Et quod ad perfectionem gaudii requiritur summa securitas ita quod anima sit certissima et securissima ita quod nunquam perdat tale gaudium. id est ut anima perfecte gaudeat esse summe certa et securum quod nunquam poterit amittere tale gaudium. et quod deus nunquam velit auferre ab ea tale gaudium. Et etiam quod nullus est ita potens quod possit ab ea auferre tale gaudium. Et ista securitas oritur ex eo quod anima clarissime cognoscit deum et perfectissime amabit eum. Et cognoscet quod non potest ipsum non amare eo quod cognoscit quod deus qui est summa bonitas eternum diliget eam. Et sic anima erit securissima quod ipsa eternum diliget deum et quod eternum deus creator eam amabit et quod eternum videbit deum et quod nulla alia res poterit destruere eam neque illud amorem. Et per consequens erit securissima de suo eterno gaudio quod eternum non amittet sed tenebit eternum. **De ex natura gaudii et amoris ostenditur quod anima recipiat corpus suum in statu ingratum a se habu et per omnia sibi conformi et in quo anima potest magis gaudere quam tunc. Cito.**
Ergo que primo deum amat et etiam seipsum in quantum est dei et in quantum est dei ymago vivens ideo postquam anima amat seipsum vult bonum sibi met et amat bonum sibi et gaudet de bono suo. Quia ergo anima amat suum corpus naturali amore et habet

naturale inclinationem ad illud. et quod deus copulavit animam cum corpore et corpus cum anima et alligavit corpus cum anima et fecit quoddam naturale minimum inter ea. et anima cognoscit corpus esse suum per ipsam. ideo anima amat suum corpus et omnia sua membra. Et exinde sequitur quod anima vult recuperare corpus suum et vult bonum sui corporis. Et etiam quod anima est principalis pars hominis et non totus homo. corpus est homo sed ipsa anima et corpus sunt homo. ideo hoc est ad perfectionem anime quod ipsa recuperet suum corpus quod melius et perfectius est totum quam pars et esse hominem quam animam tantum. Et ideo quod anima amat suam perfectionem amat suum corpus et reunionem ipsius cum anima et per quam vult et appetit quod suum corpus ei restituatur nec potest velle gratiam quod hoc habet ex naturali inclinatione. Et ideo ut gaudium anime impleatur natura est quod ei restituatur corpus suum et hoc in illa forma in illo statu in quo erit magis amabile ipsi anime et magis conforme et magis proportionatum quodammodo et delectabile secundum statum ipsius anime et in quo potest ipsa anima magis gaudere. Et per quam erit natura ut sit plenum gaudium quod restituatur ei suum corpus in maxima pulchritudine et in summo decore et impassibile et immortale et spirituale subtile agile clarum sicut sol fulgens et resplendens quod in ipso statu erit magis amabile ipsi anime magis conforme et magis proportionatum secundum statum ipsius anime. Et hoc potest facere deus. In enim deus potest facere animam de nichilo cum non esset et potuit de terra facere corpus tale et potuit facere terram ascendere ad tantam dignitatem ut ex ipsa fieret corpus ita mirabile ut conciperet anime immortali et intellectualem per tantam suam ymaginem vivam quod non posset facere ipsum corpus ascendere ad altioris gradum quam ante. Et sicut anima mutata est ad altioris gradum et dignioris statum ita etiam expedit ut corpus mutetur in statum etiam altioris et nobilioris

gaudiū et digniorē formā pporēna-
bilē. Et sicut aīa ascendit ita ascē-
det corpus suo mō. Et sicut aīa mu-
tata ē in deū et ī dei naturā p vo-
lūtātē et amorē ita etiā mutet cor-
pus ī aīam qntū fieri pōt et ī natu-
rā aīe scdm possibilitatē et īgnitū
natū corpus non repugnat vt sicut
aīa frā est dīna ita corpus fiat spū-
ale. Et hoc gcludit et ondit pfiō gau-
dij et natū amoris. Sic ergo aīa vlti-
male corpus sibi restitū qd sit īpassi-
bile subtile agile clarū sicut sol et cū
oī decore et pulchritudine et īmortale
Et hoc potit deus facē. Ergo ut ī oībz
modis aīa gaudet ita fiet. Rursū
qīaīa amat omēs creaturas īgnitū
dei sūt ideo ut aīa magis et pluribz
modis gaudet totus mūdus et cre-
atē debent dispōni renouari et ī statu
pōni ī quo magis amabiles et plan-
biles sūt vt sic ex eis sequat mai-
et maius gaudiū. Vt sicut aīa est
mutata īnouata et renouata ī sta-
tū altiorē et digniorē et corpus qd
ē ppter aīam fuit etiā mutātū et ī-
nouatū ī altiorē et digniorē statū.
ita totus mūdus qui frās est ppter
hoīem debet renouari et īmutari ī
altiorē et digniorē statū ad gaudiū
īpius hoīs vt sicut aīa est vestita
noua veste amoris pfiōssimā ī seipā
et etiā corpus suū est vestitū nouo
habitu etiā pulchriā veste īpassibi-
lītatis claritatis agilitatis et īmor-
talitatis ita etiā totus mūdus et
omēs creatē mūdi que frē sūt ppter
hoīem induant etiā noua veste
vt totū sit pporēnatū vt ipō hoīe
qui ē rex et dñs mūdi. Inouato et
exaltato serui sui et oīa q sūt ppter
ipm frā etiā īnouent et exaltent.
Et scdm pesserūt ex amore et sūt p-
ter amorē et ex amore nascit gau-
diū tāq frās eius ita oīa sūt ī
gaudio et talē disponant vt ex ipō
sequat maius gaudiū qd ē frās

oīm. Sic ergo natum gaudiū gclu-
dit et pbat debē fieri īnouacōne totū
mūdi et oīm creaturaz. **De magni-
tudine gaudiij post hāc vitā et de sua
multiplicatione. Clor.**

Quomā aut gaudiū ē frās
vltimū qui expectat et nichil
aliud expectat nisi gau-
diū. Et q videm? p expiēciā q
fructus ī fine et vltiātē veniūt ī
sūma habūdāciā et mltitudinē. Si-
cut apparet ī arboribz vnde videm?
q de vno sciē salz de vna pua nuce
vel de vno amigdalo si plantet aut
seīnet exibit vna magna arbor et
ex illa arbore exibūt īfinite nutes
uel amigdala et tñ oīa veniūt de
vno puo sciē. Et ideo q gaudiū est
final frās qui venit de amore ne-
cesse est q ipm gaudiū finalit et
vltimate veniat ī maxia habūdā-
ciā et mltitudinē. Si em frās corpa-
les tñ mltiplicant qnto magis de-
bent multiplicari frās spūales. Vi-
dem? ergo magnitudinē et mlti-
tudinē ipius gaudiij qd expectat
et q gaudiū nascit de amore dei
ideo natē est q gaudiū se extendat
ad tñ ad qntū extendit amor et
magnificet ad tñ ad qntū amor.
Vnde q quilibz post deū amabit
seipm et p qñs de bono suo gaude-
bit. Quia qnto aliqz amat aliquē
tñ gaudet de bono suo. Et ideo qui-
libet gaudebit de bono suo tñ qntū
amabit seipm. Et qm gaudebit vbi
habet gaudiū sempitnū et vbi
erit leticia sempitna iocūditas et
delectatio et oīs pfiō sempitna ibi
habet plenū gaudiū et q q vlt
habet et q q nō vlt nō habet.
Vbi erit īmortalitas ppetua īpassi-
bilitas etna agilitas subtilitas
et claritas corpis vt solis pfecta cog-
nitio et clarissima visio dei sūma
aminia cū deo creatore suo. Qm
tū igit potit vidē se exaltatū tātū

potit gaudere qd videbit se habunda-
re oibus delictis. Et qd qnto qd a-
mat aliud de tanto gaudebit de bo-
no suo. ideo si aliquis haberet file
bonu et file gaudiu que tm ama-
ret sicut semetipm tm gaudet de bo-
no illi? sicut de bono suo. et no mi-
nus gaudet de illo qd de seipo. et sic
duplicaret gaudiu. et si ternu tri-
plicaret. et si qutu qduplicaret et sic
de alijs sp multiplicaret gaudiu se-
cudu multiplicacoe amor. Quia
si cent dege centu aut mille aut
mille milia i tm augmētaret gau-
diu i millesies milia. Et sic tm qd
tu multiplicarent hoies quos a-
maret sicut seipm qui haberet file
et tale bonu sicut ipse tm multipli-
carent eius gaudia et hoc totu facit
ipse amor qd ad mltitudinē amoris
multiplicaret gaudiu. Et qd demonstra-
tu ē qd qui pmo amat deū amabit
oem aliū hoem sicut seipm. et ois
qui amabit deū pmo habebit omnia
supra bona. Ergo si inuicibiles sint
hoies hntes filia et eade bona inha-
bilia erūt gaudia cuiuslibz qd nul-
lus min? aliū qd seipm diligit. et i-
deo nō alit gaudebit qsqz p singul
qd pro seipo. Si ergo homo de tanto
bono suo vix potit cape suū gaudi-
um. quō capax erit tot gaudiorū
et tantarū deliciarū. Et insup qd deū
ē qd qutu qd diligit aliū tantu gau-
debit de bono suo ideo qd post hanc
vitam vnusqz plus amabit deū
sine qpacoe qd seipm et qd omēs alios
secu ideo plus gaudebit de dei bono
qd de suo et omi scōrū. qd qnto amor
crescat de tato gaudiu crescat. Ecce
ergo magnitudinē et multiplicacoe-
nem gaudiū et habūdanciā quā
quilibz qui pmo amauit deū collig-
get ex amore dei. Et si plātauerit
eū i seipo pmo ecce quos frātis et
i qnta multiplicacoe colliget. Et oia
ista erūt cetna que nūqz deficient

qd amor dei ex quo oia oriūt erit et-
nus et indefinēs. et sicut indix ita
et frātis ietnu durabit. Et sic i eter-
nu viuet homo de tot et de tantis frāt-
ibz et indefinētibz. Ecce qd qles frātis collig-
get hō i aia de ipso amore dei tūqz de vno
seine tūqz de vna radice i volūtate plā-
tata tūqz i agro spuali. Declaratus
ē ergo finalis et vltim? frātis qui nas-
cit ex amore dei qd erit pimus. Vide-
te ergo et notate ordinē totius pres-
sus. Pmo em iucta fuit obligacoe a-
moris. scda natura amoris. tertio
fructus amoris qui ē gaudiu. Sic er-
go oia obligant nos ad amorē et
oia frā sūt et nobis data ppter amo-
rē et amor ppter gaudiu. et gaudiu
ppter nichil aliud. In tribus ergo
totu claudit i obligacoe i amore et
i gaudio. Totus ergo ordo creaturū
tota scala nate ondit nob obligā-
tiōne ad deū et debitū amoris et
ciā gaudiū. ex creaturis manifestat
obligacoe. ex obligacoe debitū amoris
et ex amore gaudiu. Et sic p scala
nature gēnue ascendim de bono
melius et de i firmis ad sūma cū
dei auxilio. De fructu qui nascit ex
amore pmo et priuato seu ppe volūtatis
et ondit qd de tali amore non pnt nati
uerū gaudiū si sophistat i deceptu ac
tūtu appareo qd dūis portat tristitia la-
tentē que nascit p gaudiū. Clm.

Quoniam aut iā dñm et qd
qd homo habet quā vlt
et amat et enā spūa-
tudinalit habet tūc ex
inde sequit gaudiū. Et ideo de amore
prie volūtatis pnt gñari gaudiū. Et
qui amat suā priā volūtate vlt
sibi ipi priā laudē priū honore priā
excellenciā et priā gloriā et hoc ex
pte aie vlt enā et amat sibi mer vo-
luptates et delatōnes corpis. et p
qns vlt et amat oia illa que valent
ad hoc et ad habendū illa sicut sūt bo-
na extiora dignitates et officia et scē

Et ideo qz homo dñi viuit i hoc mudo
p̄t habē oīa p̄dā scilz honore laudē ex
cellenciā et gloriā delatāones corpis
et illa q̄ valent ad hoc ideo p̄t gaudē
et habē gaudiū. Et qz ista p̄nt p̄di et
destrui et nō durāt. sed tñseūt et hō
timet p̄dē ea. Et etiā qz qui amat a
liquā rē habet odio illud qd destruit
illam rem uel qd p̄t dinuere illā. Et
ideo qui amat oīa sup̄dā nō habet
odio oīa illa q̄ p̄nt destrui et dinue
re illā. Et ideo qui amat oīa sup̄dā
nō habet odio oīa illa que p̄nt des
trui et dinuere p̄p̄iū honore p̄p̄iā lau
dē p̄p̄iā excellenciā et p̄p̄iā volup
tatem et oīa que valent ad hoc. Et
exinde sequit̄ qz ex tali gaudio nas
cūt ēstia et tale gaudiū gunt i ēsti
ciā qz ex tali timore et odio sequit̄
ēstia et ex p̄dico et destructōe taliū
sequit̄ ēstia. Et ideo tale gaudiū
ē falsū vanū deceptiuū et sophisti
cū qz intus abscondit maiore ēsti
ciā q̄ sit gaudiū. Et sic de amore p̄p̄o
nō p̄t nasci nisi gaudiū falsū et va
nū ac deceptiuū qd ēstia t̄portat.

*De cordibz et p̄p̄atibz et idumētis q̄
ibi dñtū est gaudiū qd nascit̄ de amore
sue p̄p̄ie voluntatis. C. lviij.*

Et qz qualis
ē radix tale ē illud qd seq̄t̄
ex radice ideo nō tale
erit gaudiū qualis erit amor ex q̄
orit̄. Et ideo ex p̄p̄iatibz qd dñtū
qz amoris p̄p̄iū qd dñtū p̄p̄ietates
et cōditiones istius gaudiū. Et qz iā
q̄clusū ē qz amor p̄p̄iū et sue p̄p̄ie
volūtatis ē iordmatus iustus. De
bitus tortuosus falsus viciōsus et
corruptus imūsus. Et cōtē totū ordi
nē viciōsus cōtē naturā hoīs i q̄ntū hō
est et cōtē oēs creaturas pessimū
nequissimū turpissimū maligmissimū
p̄mū est p̄mū malū et radix om̄
malorū p̄mū viciū p̄mū venenū
p̄ma mors p̄ma tenebra p̄ma crea
tis p̄ma falsitas p̄ma mendaciū

et radix om̄ mendacior. p̄ma iusti
tia p̄ma turpitudine. Et ideo gaudi
ū qd nascit̄ ex tali amore nō habet
p̄p̄ietates amoris talis. Ideo tale gau
diū nō est iordmatus iustus ideo
tū falsū viciōsus corruptus imūsus cōtē
naturā hoīs cōtē totū ordinē viciōsus
contra oēs creaturas pessimū malig
missimū nequissimū turpissimū viciōsus
venenosus mortale tenebrosus mendo
sus qz talis ē radix vñ orit̄. Tale est
gaudiū qd q̄s habet de amore p̄p̄io suo
et de amore sue laudis sue p̄p̄ie excel
lencie p̄p̄iū honoris p̄p̄ie glorie et de
voluptate carnis et de om̄ibz q̄ ip̄e
amat p̄pter ista. Et qz vbi ē gaudiū ibi
ē leticia delatō et exultatō ideo etiā
erit ibi talis delatō talis exultatō
talis leticia talis q̄placencia. Et qz ta
le gaudiū ē corruptū pessimū iustus
ideo etiā talis leticia talis exultatō
talis delatō talis q̄placencia sūt pes
sime corrupte iordmte et iuste. Et
qz iā declaratū ē qz amor p̄p̄iū seu
p̄p̄ie volūtatis ē totalis et de directo
cōtinuēdū sine deo adiūsus deū ex
deū p̄ter deū etiā iūmicat deo et q̄si
tuit hoīem iūmicū dei capitale. Et qz
qui p̄mo amat se et suā p̄p̄iā volun
tatem facit seipm deū et aufert i q̄n
tū i eo est suā p̄p̄iā coronā a deo sc̄z
p̄uilegiū sue p̄p̄ie volūtatis ideo se
quit̄ qz istud gaudiū q̄ habet hō de
tali amore ē cōtē deū adiūsus deū et
ex deū sine deo et totalis et de directo
iūmicat deo. Et p̄ q̄ns tūc homo gau
det letat̄ delat̄ur q̄placet et exultat
cōtē et adiūsus deū et cōtē suā volun
tate et creaturā cōtē suū creatore et
opus cōtē suū artificē. Et qz etiā vbi ē
amor p̄p̄ie volūtatis ibi ē contemptus
dei qui ē tantus sicut ip̄e est qz solus
deus dignus ē amari p̄mo ergo tale
gaudiū qd orit̄ de tali amore oritur
de q̄tēptu dei et i cōtēptū et offensa
dei et i iūriā eius. Et ideo illud gau
diū ē sūme deo iūmicū et auget m̄l.

tipliat oplet et ofumat dretate et
iuniciā cont deū. Quia amor ppi
us iquo ē dei gteptus ē radiū et i
tū iuniciā dei iurie et offense ei
et gaudiū qd' nasat inde oplet i
sam iuniciā et augmetat et mul
tiplicat. Quia dū homo magis gau
det et delatue contra deū tū effi
at et causat maior iunicius eius
Et q tale gaudiū ē iuniciū contra
deū et ofumat iuniciā cont deū
ideo istud gaudiū portat et abscon
dit intra se latene sūmū venenū pes
simū venenū maximū virus pesti
mā mortē q portat secū et abscon
dit iuriā dei offensā dei et iuniciā
sui creatoris quo nichil ē peius vel
venenosius nichil mortalius nich
il magis notuū nichil dāpnabi
lius nichil magis lesiuū nichil
vitupabilius nichil tristius nichil
ideleabili. Malū em ē amare con
deū sed multo peius est letai et gau
de oplate et exultare cont deū i iu
riā et offensā dei. Sic ergo patet
q ditiones et ppietates quibz indu
tū est gaudiū qd' nasat de amore
sui ppius et sue ppiie volūtatis de
ppio honore ppiā laude ppiā glā
et de delatue carnis et de oibus q
sequit ad ppiū amorē qm tale
gaudiū ē inordinatū iustū debi
tū falsū vicōsū mendosū corrup
tū imudū malignū pessimū neg
simū veneno plenū mortale con
naturā hoīs cont totū ordinē vni
uersi et cont oēs creaturas sine deo
pter deū ex deū et contra deū mo
mentaneū nō pmanēs fluens
i momento tñsiens portans secū
et abscondēs tristitiā et dei iuriā
et offensā. Ecce ergo fitus qui nas
at de amore ppiū dū homo viuit
i hoc mūdo.

**De duobz gaudiis et
de opaco eui ad iunem
ai duobz amoribz. Chx.**

Int aut sūt duo amores

contis et capitales iunici. ita sūt
duo gaudia adiūte gria et totalie
iunici. Et ideo sicut duo amores ppi
salz amor dei et amor sui ppius non
pnt sil' ēē i volūtate ita nec ista duo
gaudia q oriūtur ab eis pnt sil' sta
re i volūtate sed natiō adiūte sedes
trūit et expellūt vniūq fugat aliud
pmū gaudiū qd' orit de amore dei nas
at de veritate et ē verū sūm gaudiū
qd' nasat de amore sui ppius nasat de
falsitate et ē falsū. Pmū gaudiū qd'
nasat de amore dei orit de iusticia p
gaudiū qd' nasat de amore sui ppius
nasat de falsitate et iusticia. Pmū g
orit de radice omī vtiutū sūm orit
de radice omī viciōz. Pmū orit de ra
dice omī bonoz sūm de radice omī
maloz. Pmū orit de eternitate sūm
de vanitate. Pmū orit de incorrupti
bilitate sūm de corruptibilitate. P
mū gaudiū orit de deo sūm gaudiū
orit sine deo ex deū et cont deū
Pmū gaudiū gūgit ofolidat refi
at ac faciat acronit hoīem cū deo.
sūm gaudiū diuidit elongat sepat
et pmit hoīem ex deū. Pmū gaudiū
multiplicat et auget amiciā cū
deo sūm vero auget et multiplicat
iuniciā cū deo. Pmū gaudiū o
plet faciat ofolidat dulcificat volū
tē sūm gaudiū amarificat debilitat
et euacuat volūtate et facit eā fluctu
ante iquietā iustabilē esuriētē et siē
tē. Pmū gaudiū ē sūm naturā hoīs
ignitū homo est sūm gaudiū ē cont
naturā hoīs ignitū homo est. Pmū
gaudiū est sūm ordinē vniūsi et o
mū creaturaz sūm gaudiū est con
totū ordinē vniūsi et omī creaturaz.
Pmū est durans pmanēs et ppetuū
sūm est fluēs tñsiens et momenta
neū. Pmū gaudiū qd' nasat de amo
re dei pnt haberi sine labore sine ex
pensis sine adiutorio aliorz sūm vō
gaudiū qd' nasat de amore sui ppius
nō pnt haberi nisi cū labore cū expē

gaudium sophisticum fraudulenti et de-
ceptorum falsum apparens et transi-
torium. *De finali fine qui nascitur post
hanc vitam de amore pro et de suo malo
gaudio. Et ostendit quod tristitia uera que fine non
habet est finalis finis proprius amoris et sui et proprii
gaudii. Cxi.*

Quoniam autem iam monstra-
tum est quale et quantum gau-
dium nascetur in voluntate
post hanc vitam ex amore dei exim-
i glauditur quod ubi non est amor dei ibi
erit privatio illius et talis gaudium et
tanti gaudium erit eadem privatio istius
gaudii. Sed non solum privatio talis
gaudii sed privatio perfecti et puri omnis
gaudii. Et persequens non erit ibi in-
si pura et simpliciter tristitia. Unde volun-
tas est talis nature quod in ea potest gaudere
gaudium vel tristitia quod aliquis habet quod
vult et non habet quod non vult et aliquis
habet quod non vult et non habet quod non
vult. Et tristitia causatur quod aliquis non
habet id quod vult et quod habet id quod su-
me odio habet et non potest a se repel-
lere. Non enim maior tristitia est quod non
habet non posse habere id quod vult hoc scilicet et desiderat.
et quod continue desiderat. Non enim est maior
tristitia quod habet semper et continue
sempiternum id quod homo non vult et quod su-
um habet odio et non posse a se repellere.
Et maxime si illud sit in ipsa voluntate.
Et quoniam anima post hanc vitam privabitur
omnibus que amabat et nichil habebit
quod amet quod non habebit nec proprium
honorem nec laudem nec gloriam nec
delectationem corporis nec aliquid quod ama-
bat ideo privabitur omni gaudio quod ha-
bebat dum vivebat in hoc mundo et
nullum malum gaudium poterit habere. Et
quod erit eadem privatio amore dei quod se-
cum non portabit amorem dei quod erit to-
taliter ex amore dei ideo etiam nullum
gaudium bonum poterit habere. Et sic erit
privata omni gaudio tam bono quam malo.
Et quod anima post hanc vitam erit exuta
corpe et a carne ideo tunc ipsa anima

erit agnoscens se clare et videbit se-
ipsum et reducet ad seipsum quod erit
in se sibi ipse. Deo cogitabit circa seipsum
et sentiet seipsum et intelliget propter quod
facta erat et quod bona habitum erant et
quantum bonum perdidit et quod perdidit. Et
cognoscet quod ipsemet fuit in causa
quod perdatum est tanto bono et quod ipse
fuit in culpa et ideo sibi imputa-
bit. Et agnoscet clarissime quod tunc per-
didit et quod nunquam rehabebit et tunc velle
habere et desiderabit habere et non
potit non desiderare. Immo natio deside-
rabit. Et quanto magis ipsa intelligit
illud bonum tanto magis desiderabit
illud bonum. Ecce ergo summa tristitia
agnoscere bonum quod habitum erant et
quod sibi debebat secundum naturam et natio
velle desiderare illud habere quod aliter
res natio desiderat habere bonum suum quod
cognoscit et ultimam nunquam posse habere
et scire se non posse tunc posse habere.
Cum ergo ista sit et vide quantum erit
hec tristitia. Et quod anima non erit occupata
nisi circa seipsum ideo hoc continue co-
gitabit et non poterit hoc non cogitare.
Et ideo ista cogitatio dabit sibi penam
et eternam tristitiam. Velius quod anima tunc to-
ta reducta ad seipsum clare videbit
seipsum ideo videbit clarissime vo-
luntatem suam esse iunctam deo esse tortio-
sam deformem perversam et contra na-
turam suam turpissimam et inordinatissi-
mam et totam deviata et videbit se cla-
re sicut est et quod totaliter est contra deum.
Et quod est contra deum natio est tur-
pissimam perversissimam et contra deum
pulcherrimam ordinatissimam. Et ideo anima
quod erat contra deum natio erit per opposi-
tum. Et quod anima clarissime cognoscet et
videbit seipsum et sine medio et vide-
bit se esse tale ut est deum. Et quod totum
erit contra naturam suam debet habere
et hoc habebit. Et etiam quod anima natio
habebit odio suum malum suam turpi-
tudinem suam confusionem quod cum non ha-
bebit omnia illa odio in seipsum tunc habebit

odio in alijs rebus ideo ex tali odio
gnabit summa tristitia in anima eo quod semper
habet odio suum malum et vellet ex-
pelle a se tamen eternum non potest. Et sic in
seipam habebit eternum illud quod summe
habet odio et sic ipsa anima erit sibi ipsi
causa tristitie summe. Et talis tristitia e-
rit continua et eterna quia anima spiritus erit prius
sibi ipsi. Et ita ex ipsa oriatur sibi tristitia
et ideo habebit odio seipam summe et
vellet non esse eo quod non potest sustine-
re nec tolerare seipam propter suam tur-
pitudinem deformitatem et horribilita-
tem. Quia nulla maior turpitudine ul-
la maior deformitas nulla maior hor-
ribilitas quam ipsius voluntatis et anime
nichilque magis odibile nichil ma-
gis displicibile quam sit voluntas turpis
et deformis. Et sic in ipsa erit fons et
origo et radix eterne tristitie. Et omnia
istia habebit ortum ex amore suipsius
ex eo quod anima amavit primo suam volun-
tatem propriam et omnia amavit secundum suam
voluntatem propriam ex deum contra deum ex
voluntate dei et contra dei voluntatem. Et
sic ex tali amore sequitur summum odium
et summa displicentia suipsius et ex tali
odio sequitur summa tristitia. Et loco a-
moris proprii generatum est odium et ipsum odi-
um est radix et origo tristitie et ipsa a-
nima erit tota plena odio et nichil
erit in ipsa nisi odium. Sicut autem amor
dei erit radix eterne gaudij ita odium
erit radix eterne tristitie. Et ex odio
suipsius sequitur odium dei quia anima vel-
let tunc non esse et non potest tunc non
esse et ideo natio habebit tunc odio de-
um qui dedit sibi esse et qui manu-
tenet ipsam in esse. Et ideo vellet deum
non esse ut ipsa non esset. Et quia deus non
potest non esse ideo erit summa tristitia in
anima ex hoc. Itaque habebit odio omnem crea-
turam quia vellet quod nichil esset nec
ipsa nec alie res. Et quia hoc non potest
esse sic ex hoc sequitur odium omnium que
sunt ut sicut prius amavit seipam
primo et omnia alia amavit propter se

67/ 65
et secundum se ita postea habebit odio
primo se et omnia alia habebit odio propter
se. Et sicut prius non gaudebat nisi
propter seipam secundum seipam et
de seipam ex deum totaliter ita postea
omnis tristitia oriatur sibi secundum seipam
et propter seipam et de seipam. Et sicut
prius nichil placuit sibi nisi propter
seipam et de seipam ita omnia sibi displice-
ant propter seipam et ipsamet sibi dis-
pliceat sicut sibi prius operatur. Et
sicut prius fuit amica suipsius primo
ita postea sit inimica suipsius primo
Et sicut anima prius fecerat se taliter de-
um contra deum dando sibi ipsi primo a-
morem propter se et per quod fecerat in se
ipsam suum principium suum fundamentum et
suum caput ponendo se loco dei et fa-
ciendo se rem primo amata. Et ideo
sicut deus si fuisset res primo ama-
ta esset fons et origo omnium gaudiorum
ipsius ita per oppositum ipsamet sibi
ipsi fit principium fons et origo omnium
tristitiarum. Et quia anima tunc non desinet nisi
potest cessare a cogitatione semper erit
in continua cogitatione spiritus erit in actu
sicut ignis et spiritus continue intellectus opera-
bitur et memoria et voluntas et subito
ideo tunc anima cogitabit omnes operationes
suas quas fecit omnia veniet ad me-
moriam et videbit eo quod portabit se-
cum similitudines omnium suorum operum in seipam
Et quia omnia opera sua fuerunt contra de-
um extra deum contra naturam contra rationem
contra veritatem contra ordinacionem
rationis ideo erit tordiatum turpia de-
formia horribilissima de natura sua et
odibilissima falsissima contra seipam con-
tra suam propriam naturam. Et ipsa anima natio
habet odio omnia illa opera et cognos-
cet turpitudinem deformitatem et hor-
ribilitatem et confusione illorum operum
et quanto magis agnosceret tanto ma-
gis habebit odio et tamen spiritus erit sibi
piscina in memoria eternum et eter-
num non delebitur de memoria sed spiritus
vivit in memoria sed tamen ipsa anima

ea vidē nec cogitare vellet neq;
recordari. sed semp vellet obliuisci
et nō potit. Et sic erit i aīa gīnua
ēstia et sūma. q; gīnue ha
bebit i se et videbit i se qd sūme ha
bet odio qd nōllet vidē. gīnue recor
dabit de illis de quib; nōllet. Et sic
oēs cogitacōnes sue. oēs sui actus
oīs mēōia oīs cogitacō. oīs visio
oīs recordacō omē velle suū omē su
um nolle omē desiderū et q; i aīa
pōt eē erūt sūme aspa et sūme ama
ra ipī aīe et sūme contria et erūt
i continuū tormentū et cēnā ēstia
et penā ipīus aīe sine fine eo q; aīa
semp vīnet sp erit sp durabit et ier
nū nullā sentiet neq; pāpīet dulce
dinē neq; suauitatē q; gīnue erit
i ēstia et odio p purā amaritudi
nem et aspitatē cōf naturā suā q;
sp appetit dulcedinē et suauitatē et
gaudiū et dēlectacōnē. Et sic possum;
gēdū q; aīa dū vīuit ex deū et cō
tin deū et amat cōf deū et facit sua
opa contra deū ipā semp multiplicat
et congregat acquirit et thesaurizat
oīa illa vnde sibi oriat postea eter
na miseria et ēstia et itamet ipā
aīa facit sibi suā penā suā ēstia
et suū tormentū. **Quāta autē penā ē**
qūntus dolor qūntū tormentū habet ta
lē ēstia gīnuat seipām et de seipā
et de hīs que sūt mētm seipām cū
oīa sūt pīngissima ipī aīe. Quia
ipā met est sibi pīsentissima et oīa
opa sua et omēs cogitacōnes sue
nō ē itellēis nō est mēōia nō
ē cor hoīs qd possit hoc cogitare
nū tota ēstia illa sūt itellēialis et
spūalis et ideo excedit oēm ēstia
corpālē sine opacōe. Et sic manifes
tissime declaratū ē q; ēstia pura q;
finē nō habet ē final fētus q; nati
tur ex amore pīrio et pīrie volūta
tis. Et hoc ē mors eterna. Quia tris
tia futūa nūc occultissima pōt vīdē i
dam experientia. Cū.

Ista autē ēstia ista pena
istud tormentū iste dolor
pōt manifestā i vera expien
tias modis et expienis mani
festissimis. **P**rimo sic. **Nā** p expien
tia videm; q; qn aliq; potit habē
aliq; bonū magnū sibi quēntiss;
p qd eēt ditatus et exaltatus p to
tā vitā suā. ut verbi grā ipatū du
ratū cardinalatū seu epatū. vel al
qd huiūsi siue officiū siue bñficiū
et maxie tētm et i loco pīrio. et si
pdat tale et tā magnū bonū p cul
pā suā et aliū habeat et ipē me
sit i causa et nō aliū. nōne tōc
quodens cogitat se pdidisse tū bo
nū p suā culpā videndo q; nullus
alius habuisset eēt i magna ēstia
ita q; sola cogitacō daret sibi mag
nā tristitia i corde suo secrete et qn
to magis cognosceret hoc bonū esse
tāto māt tōlet. et tū tota ēstia oīe
ex hā culpa sua pdidit. **Sic** expie
haberet i se gīnuā causā ēstia ad
ppositū. **Sic** erit de aīa q; cogitabit vi
debit et cognosceret clarissime se pdidisse
p suā culpā pīriā tīntū bonū tī
ntū gaudiū et cēnū qd nūq; ietnū
habebit et tū alī habent nōne ipā
ietnū ista cogitando gīstabit. **Et**
q; hoc itessantē cogitabit itessantē
tristabit. et talē cogitacōnē pōt nō
potit. Deūdo poterit ista manifestā
ri ēstia ex pte turpitudis et defor
mitatis ipīus aīe et suor opm. Cū
quib; qūntūq; malus abhorret
et habet odio turpitudinē et defor
mitatē i oībus rebus suis q; i oīs
que habet diligit atq; affectat pul
chritudinē atq; amenitatē. Et qūntūmag
ille res sūt sibi magis pīmae et
intimee et magis care tāto mag
abhorret et habet odio turpitudinē
et deformitatē et magis amar i eis
pulchritudinē. Quia abhorret turpi
tudinē et deformitatē i domo sua
magis q; i orto. et magis i vestit

in domo et in persona propria quam aliena.
et sic de alijs multis filiis. Sic ergo
anima amat naturam pulchritudinem mundi-
nam et ameminitatem et habet odio turpi-
tudinem immunditiam obscuritatem et defor-
mitatem. Et quanto maior est turpitudine
et deformitas maior tanto magis ab-
horret et quanto magis est in nobiliori
re et digniori sibi propinqua ita quod ho-
mo non possit pati aliquam turpitu-
dinem in rebus suis. Ad propositum. Cum
autem quod est contra deum sit turpissima de-
formatissima et sordidissima eo quod deus
est pulcherrimus et ordinatissimus. Si er-
go anima videat in seipsa tantam turpi-
tudinem et deformitatem natum abhor-
rebit et odio habebit illam nec potest
amare neque pati. Et quod continue vi-
debit seipsam continue tristabit et tan-
to magis quanto habebit magis odio
illam turpitudinem et deformitatem. Si
enim deus est summe delectabilis et ama-
bilis et summa gaudium de sua natura
nata est quod quod est contra deum sit summe
estabile summe odibile et detestabile
de natura sua. Ergo natum ipsa anima que
est contra deum et contra deo erit val-
de instabilis et odibilis et dabit testi-
monium sibi cum seipsam viderit. Et si
omnia que sunt facta secundum rationem secundum
ordinem secundum mensuram secundum regulam
et secundum deum sunt pulcherrima et delectabi-
lia et amabilia ex natura sua nata
est quod omnia que facta sunt contra rationem
contra ordinem contra regulam et contra
deum sunt turpissima deformatissima
instabilissima et odibilissima de natura
sua. Ergo cum ipsa anima portet in seipsa
tamquam in libro vivo omnia opera tur-
pia deformia que fecit contra ra-
tionem contra ordinem contra regu-
lam contra deum sunt turpissima defor-
matissima nata est quod odio habeat
ea et abhorreat nec potest ea ama-
re immo nata est quod sibi displiceant
sine mensura. Non tamen sibi dis-
plicebat quod sunt contra deum sed quod de

natura sua sunt odibilia et deformato-
ria et quod sunt contra suam propriam na-
turam et propriam rationem. Et sic cum anima
non posset currere nec ambulare nisi
secundum duas vias. scilicet per viam amoris
dei vel per viam amoris proprii nam semper
multiplicat et auget sibi causas
sue esticie vel sui gaudij. Siambu-
lat per viam amoris proprii voluntatis
tunc ambulat ex deo vel contra de-
um et sic multiplicat et auget ma-
lum suum. Et totum apparebit dum sepa-
bitur a corpore et a carne. Item tertio
potest manifestari esticia anime quod ipsa
anima sentit in corpore dolorem et infirmi-
tatem et vulnera et mala corpus et
lesiones et statim sentit quod est contra
corpus et quod non querit corpore
quod est in corpore superfluum ut patet in
capite in oculo in auribus in stomacho
et in alijs membris ita quod non potest
sustinere aut pati talia in corpore. Ergo
multo magis anima quam sentit in seipsa
vulnera sua aut sua infirmitatem
aut aliud malum quodcumque aut quod fuit
in ea superfluum et contra naturam
sua dolebit et estabit sine quacumque
co amplius de quanto erit sibi propin-
quius. Ergo cum anima portet secum to-
tum suum malum dum separetur a corpore
nata est quod sentiat illud eternum et
doleat. Unde tunc anima vulnerat et
ledit quam voluntas inclinatur volunta-
rie per consensum contra deum contra
rationem contra ordinem contra regulam
et mensuram contra deum et contra
seipsam et talis inclinatio est suum ma-
lum suum vulnus sua lesio et sua in-
firmitas sua turpitudine sua defor-
mitas et sua obliquitas sua tor-
tuositas sua malignitas suus ca-
sus sua perversitas sua iniustitia sua
sordiditas suum opprobrium suum vituper-
ium suum vitium sua demerito. Et ideo
tot quot habet inclinationes tales
et torrens quoniam inclinatur contra
deum tot acquirit vulnera in seipsa

et totiens ipā volnerat seipam. Et
ideo aīa qm̄ sepat a carne sic volne
rata sic lesa sic inclinata cont̄ deū
cont̄ rationē cont̄ ordinē rectū cont̄
seipam sic obliqua sic turpis sic de
formis sic deuata sic iordiata sic
irregulata sic maculata et cōfusa
nōne sciet ista volnera et nōio
ēstabit et maxie q̄ ietnū manebit
talus q̄ ista volnera semp remane
būt i volūtate. Et ipā aīa tūc cog
noscer p̄ intellectū suū q̄ hoc ē totū
cont̄ rationē cont̄ veritatē et q̄ to
tū deberet ēē p̄ oppositū. Et ideo ēsta
bit ietnū. Et q̄nto magis cognos
cet tāto magis ēstabit et magis
ex hoc ēstabit q̄ cognoscer q̄ ipām
ex sua p̄pria volūtate et libertate nō
lo cogente eā fecit seipam talē. Sic
igitur declarā est ēstiaa futura oau
tissia et etna p̄ rōes et exempla sen
sibilia quā aīa patiet sine fine de
seipā et p̄ seipam et i seipā quā ēs
tiaa ipamet fecit causauit iudica
uit plantauit egit et p̄fecit et fū
dauit i seipā dū erat cōiūcta corpi
et i carne sup̄ terram. *Et non solū pa
netur aīa etna iustia a seipā iustia
sed etia a pena sibi debita et a reo iustia
per vniuersam et iustiaa exterius.*

Chm.

Et qm̄ aīa que p̄mo amauit
suā p̄pria volūtate fecit mē
imā iūria maxiam offen
sam maximā viuperiū et maximā
dedecus deo creatori suo qm̄ deus de
dit eē ergo p̄mo debet amari solū q̄
ei p̄mo debet p̄rogatiā p̄mitatis
ut p̄batū est et ipā aīa remouit
a deo istā dignitatē et dedit sibi
et sue volūtati iustissie et hoc nul
lomō fieri debet. Et sic duplx fuit
cont̄ deū s̄z iquū dāns et recipiēs
p̄mitatē amoris. Et p̄ q̄ns fuit ibi
maxia iūria sui creatoris et q̄tē
tus qui solus est dignus amari p̄
mo. Et sic deus creator ē vilissime

cōtempnus et p̄ q̄ns ē iūriatus et
offensus sine mēsurā ab ipā aīa et
maxie q̄ ipā se posuit loco dei et p̄
q̄ns fecit seipam deū q̄ntū i ea fuit
et oīa q̄ deo debebant de iure sibi met
tūit et alijs tribuē voluit et a deo
remouit q̄ ab ipō remouit p̄uilegiū
p̄prie volūtatis qd̄ soli deo debet et
quēnt singlariē et eā honorē
laudē et gloriā q̄ soli deo p̄mo debe
bant ab ipō abstulit et sibi p̄prie de
dit et sp̄ quesuit et amauit p̄prie
honorem et p̄prie laudē et non dei
et voluit q̄ illi q̄ debebant deo dare
laudē et honorē darent sibi et labora
rent pro laudē et honore suo et nō
nō dei. Et sic ipā i hoc fecit se iūri
capitalē dei ac q̄tēpsit et iūriauit
et offendit i iūritū deū creatorē su
um volendo suā laudē p̄prie et des
truendo honorē et laudē dei. Et non
solū hoc sed ipā delictū ē et gaudiū
habuit i p̄pria et singlari laudē et
p̄prio honore et i illi que sūt contra
deū. Et hec ē maior offensa maior
iūria habē gaudiū et leticiā delat
tionē cont̄ deū habē platiū et q̄pla
rentiā cont̄ deū et q̄plare sibi p̄prie
deū. Et nō solū hoc sed ipā aīa que
p̄mo amauit suā p̄pria volūtatem
omisit cont̄ creatorē suū sūmā iqr
tudinē q̄ nō cognouit sūmā bñf
cia et innumerabilia recepta q̄ sibi
deus gūlit iressant gratis ex sua
sola et iessabili bonitate sine suis
meritis p̄pter que ipā aīa erat pe
tue obligata deo totalē ad ipm̄ amā
dū p̄mo totalit sup̄ oīa ad deo ser
uiendū. Et tū ipā nullomō seruauit
deo nec amauit deū neq̄ soluit deo
debitū obligatiōis sed seruauit sibi
ipm̄ et suā p̄pria volūtate fecit et nō
dei cōtēpnendo deū et eius volūtā
tē ac eius amorē. Et nō obstantibz
istis deū q̄tēpnendo iūriando offē
dendo et sūmā iqritudinē cōmit
tendo ipā aīa q̄nue vsa est bñf

et donis creatoris sui recipiendo co-
tinue beneficia et seruicia ab eis aug-
mentando sp̄ ingratitudinē. Quia er-
go aīa contempsit atq; iurauit et of-
fendit omnipotentē deū et contempsit atq;
iurauit deū creatore suū sūme bo-
nū sūme benignū sūme liberalē sū-
me largū et contē ipm̄ ingratitudinē
fecit infinitā. q̄ etiā ipā existēs sua
creatura et opus manū suarū iu-
rauit ac contempsit suū factore et opi-
fici et habuit grā volūtate contē
eū et ipm̄ impugnauit totis virib;
suis et toto corde suo et se sup̄ crea-
tore suū erexit et deū creatore suū
ihesus depressit et eū p̄ nichilo re-
putauit q̄ntū i ea fuit. et dei vo-
lūtate amichilauit. ac oīa p̄pter se
ipm̄ amauit et oīa ad suā volū-
tate p̄uā tāq; ad finē vltimū or-
dinauit. et ad se tanq; si ad deū
ordinata fuissent ordinauit. quia
deū et oēs creaturas q̄ntū potuit
ad seipm̄ ordinauit. et hoc contra
dei volūtate. et q̄ etiā ipā aīa
portabat ymaginē sui creatoris
pulcherrimā et nobilissimā et detur-
pauit et deformauit demigrauit eā
et fecit eā turpissimā sūme defor-
mē sūme horribilē ad iniuriā con-
tēptū et offensā dei sui creatoris et
ideo meruit irā et indignationē sui
creatoris. et ut de ipā fiat sūma ius-
ticia sūma vindicta. Et q̄ creatura
contēptu suū creatore et contēn-
do oīa beneficia i ingratitudinē ē sū-
ma iniuria sūma offensa sūma in-
gratitudo et sūma nequicia et cer-
te sūma stulticia eo q̄ est tāta iu-
ria et offensa q̄ntus est ille qui offe-
sus est. et tanta ē ingratitudo q̄nta
sūt beneficia recepta et q̄nta ē libe-
ralitas et largitas tribuentis. idcir-
co ipā aīa lucrata ē et meruit infini-
tā penā et punitionē. et tōtēs lu-
crata ē infinitā penā quonies mul-
tiplicauit contēptū dei et iniuriā et of-
fensā dei. Si em̄ ordinatū est q̄ qui

69 67
facit cimen-
tis capite
que tūc deb-
tepnentis deū omnipotentē et sūmā
maiestatē. Et quis potit extogi-
tare punitionē ei debitā. Et q̄ aīa
totalit̄ dū separatur a corpe ē iūni-
ta capitalis dei et ē q̄ suā omipote-
tiā et iusticiā. ideo nātē est q̄ ira
dei et vindicta et indignatio veniat
totalit̄ cōt̄ eā tanq; cōt̄ iūmā su-
am formatā et q̄ iusticia dei et
nalit̄ punit eā et creat suā vin-
dictā cōt̄ eā. Unde q̄ contēptus et
iniuria et offensa ē fā cōt̄ deū q̄
est iusticia. ideo nātē erit q̄ ipā ius-
ticia met iuriata offensa et co-
tēpta vindictet suū contēptū suā
iniuriā et suā offensā. Et q̄ ē omips
potit. et q̄ ē sapiētissim⁹ sciet vtiq;
faci suā vindictā. Sic ergo ipē
contēptus dei et gaudiū siue delictū
cōt̄ deū ē formata iūmācia ipā
aīe que nātō cū omnia sint cōiūc-
ta cū amore p̄prie volūtatis cō-
cludit nātō penā et punitionē
infligendā aīe exclus p̄ vindictā
iusticie. Quia ergo aīa nō p̄t p̄-
mo amare suā p̄prie volūtatem
nec deuiare nec facē malū nisi
contēptu deū et gaudendo et delictando
cōt̄ ipm̄ et infinitā ingratitudinē
amittendo. ideo vltra malū et est
ciā p̄petuā quā ipāmet facit sibi
ipm̄ et i quā cadit p̄ seipm̄. iur-
rit aliā penā et aliā tristitiā p̄ ius-
ticiā q̄ incurrit indignationē
dei et irā eius p̄petuā ac iūmā-
ciā p̄pter contēptū et iniuriā. De lo-
co et instrumento punitionis p̄petue et oī-
ditur q̄ locus d̄ esse iūm⁹ oīni i q̄
debet p̄petue fieri tōt⁹ mūdi. et q̄ ignis
eternus cōbures et nō cōsumēs n̄ lucēs
erit instrumentū puniendi. Exm̄.

Et q̄ nātē ē q̄ p̄petuo ipā aīe
fiat i aliq̄ loco aīa aliq̄ instru-
mento. nō op̄ iquire i q̄ loco

aiā etnālī collo- cet et pūiat. et
p qd' istm fiat videtū pūiaoīs
etne. Et q' causa aīgo pūiaoīs p
videtū iustiae ē ipe cōtēpt' dei et gaudiū
sū delatōis cōi dei. et ideo nūc erit q' pū-
iao cōtēdeat ipe cōtēptu dei et gaudi-
o sūe delectatiōis. ideo necesse
erit q' q' aiā cōtēpsit deū q' ipā
etiā sūme atēpnatur. Et q' atēp-
sit creatore creaturaz omī necesse
est q' ipā atēpnat ab oībz creatu-
ris. Et ideo erit nātē q' ipā pūiat
ī locū īfīmū et maxie longinquū
a celo et hoc erit ī mediū terre in
quo erit infernus. pfundissim'. Et
ut pfectissime atēpnat. nātē erit
q' feces omī rerū corpaliū ibide
pūiant. in quibz ipā aiā totalitē
defigat. ut ipā que spūalis ē in
ipīs fecibz rerū corpaliū īmergat
et cōtē suā volūtātē et appetitū
naturalē ut sic ab īfima natura
patiat. Et ideo nātē erit q' omēs
creature a suis fecibz purgent et
omēs feces ī dco loco ponant. Et
qm delatō debet pūiri p opposi-
tū scz p estiaā cōtēriā et afflictō-
nē et q' ignis mī oēs creaturas
ē magis afflictivus ideo nātē erit
q' ipā maligna delatō p ignē pu-
mat corpale qui cōburat et non
asumat nec iterinat. et nūq' te-
ternū extinguat. nec mutet nec
crescat nec dinuat. ut scz ipā aiā
sit īsepabiliter alligata igni corpa-
li contra suā volūtātē. Sicut em
aiā q'uis sit spūalis potuit delatari
et oplacē in rebus corpalibz īordi-
nate cōi deū et ratiōnē ita etiā
potit estari et pūiri ac affligi ī eis
p iusticiā. Et ita ipā dīna iusticia
potit facē talē ignē pūenū ī quo ip-
sa aiā etnāliter pūmat. Unde si-
cut aiā potuit alligari corpi p dei
volūtātē et ordinatōem ut homo
fieret. ita potit alligari igni corpa-
li īsepabiliter ad suā iusticiā exēn-
dam. nō ut aiā īfluat vitā igni

corpali sed ut recipiat penā ī eo. Si-
cut em deus potuit aiām quigē cor-
pi et sibi dare īclinatōem et appen-
tū ut amaret corpus et appeteret
illud naturalitē et īclinaret ad illud
et sentiret ī illo ad pfectionē natē.
ita potit ipām alligare igni cor-
pali et dare īclinatōnē sibi et ap-
petitū contra illū et īmitte timo-
rē et tiorē ut sit alligata cōtē suā
volūtātē et ut sentiat ipm ignē
ad oplementū iusticie sue. Qm
ergo aiā sit pūmenda et alligā-
da p iusticiā extā et hoc debet fieri
p naturā corpale et cū aliqua
res corpalis nō sit tñ activa tñ
afflictiva sicut ignis quemētissi-
mū est ut aiā pūmat etnālī in
igne qui atēmet viat et nō con-
sumat nec iterinat neq' luceat.
Quia em oīs pena oīs pūmō sit
rōe tristitiae ut vbi nulla ē estiaā
nulla sit et pena. et oīs estiaā nō
il aliud est q' facē cōi volūtātē.
ideo erit nātē q' oīs pūm. **Q**uo
fiat p illa p que maior sit estiaā
et p illū modū p quē maior potit
fieri estiaā. Et ideo nātē erit q' fieri
p illa que magis erit cōi volūtā-
tē. et etiā q' ipē ignis etnūs affli-
gens sit atēmans et viens sed
nō asumens et nullo mō lucens
ut sic maiore estiaā īferat et ma-
gis sit cōtē volūtātē. **U**t maior
at declaratio. hic potitur fundamētū
q' potit hō pūiri. et q' de pūiri at
liter deat pūiri. **Q**uo.

Quā tota agnitō pūmō
di facilius videat nra sit
videnda fundamētū in
quibz cōsistit tota rectitudo pūmō
nis. **P**rimū fundamētū est scire q'ne
potit homo pūiri. Unde nulla res
pōt pūiri nisi habeat volūtātē q'
aliqua res sit ideo pūiri q' pōt fieri
r aliq' contra suā volūtātē. Si at
nichil pōt fieri cōtē volūtātē alicui
tūc illa res nō pōt pūiri. Et q' hō

habet volūtate et p̄t fieri aliq̄ cont̄
sua volūtate ideo homo p̄t puniri.
Et exinde sequit̄ q̄ p̄t pati tristitia
q̄ p̄t aliq̄ fieri cont̄ volūtate sua
Et q̄ volūtatis hoīs ē immortalis et
p̄petua ideo homo p̄t puniri p̄petue
et p̄t pati p̄petuā tristitiā q̄ p̄petue
p̄t aliq̄ fieri cont̄ sua volūtate. Et
exinde sequit̄ q̄ deus nō p̄t puniri
nec pati tristitiā q̄ nichil p̄t fieri q̄
eius volūtate q̄ ip̄o volente aut
p̄mittente oīa fiūt. Et etiā q̄ deus
semp̄ vult suū honorē. bonū suū. i
deo oīa reducit ad suū honorē et
suū bonū. et nullus p̄t facē contra
istā volūtate q̄n̄ impleat. Sic ergo
habem⁹ fundamentū quare aīa p̄t
puniri et pati tristitiā. Et exinde se
quit̄ q̄ q̄nto volūtatis ē maior et for
tior et altior tāto ē magis suscep
tius punitiōis et tristitiē itensius et
extensius. Ideo si volūtatis eēt īfini
ta et aliq̄ posset fieri cont̄ eius vo
lūtate tunc eius volūtatis posset pa
ti tristitiā īfinitā. Sedm̄ aut̄ fūda
mentū quare homo debet puniri et
sit dignus punitiōe est. q̄ p̄t facē
contra volūtate dei. Et si nō facēt
cont̄ volūtate dei nūq̄ deberet pu
niri. Quia etiā homo facit̄ contra
volūtate dei q̄ntū i eo ē facit̄ deo
īfinitā tristitiā q̄ volūtatis dei ē īfini
ta. ideo iustū est q̄ deus faciat cont̄
hoīs volūtate. Dicit̄ homo ē dign⁹
recipere īfinitā tristitiā q̄ deo fecit̄ īfi
nitam tristitiā q̄ntū i eo fuit. Et q̄ nō
p̄t i se itensius recipere īfinitā tristitiā
sit. ideo successius sine fine recipit.
Et etiā q̄ homo fecit̄ contra dei vo
lūtate p̄petuo q̄ semp̄ mansit in
eadē volūtate cont̄ dei volūtate.
ideo quēti⁹ est q̄ deus faciat p̄pe
tue cont̄ hoīs volūtate. Et exinde
sequit̄ q̄ qui facit̄ magis contra
dei volūtate debet magis puniri
et magis pati tristitiā et magis de
us debet facē contra eius volūta
te. Tertiū fundamentū q̄lit̄ homo

debet puniri. Vnde q̄ volūtatis non
puniri nisi q̄ patit̄ tristitiā. ideo pu
niri aīam est dare tristitiā sibi.
Ideo practica et ars puniendi sume
tur ab ip̄a tristitiā. scilicet scire illa ad
miserare que dant tristitiā. Et ideo p
fissime punire ē q̄pletissime admis
sere illa q̄ q̄pletissime dabit̄ tristitiā
Quāvis enī oīa que fiūt cont̄ vo
lūtate dent tristitiā. attamen scdm̄
magis et minus sūt cont̄ volūta
te. Et q̄ ip̄a volūtatis mala et ior
dinata primo appetit honorē lau
dē et excellētiā ideo dare sibi contra
rū s̄q̄ vitup̄iū q̄fusione q̄temptū
et opprobriū sempiternū ē maxie con
volūtate et semp̄ dat ei maximā
tristitiā. Et ideo cū aīa que ē natā
spūalis et excellens sit cū re corpa
li īfima ligata et patiatur ab ip̄a
re q̄tinue ē cont̄ honorē ipsius a
nime. ideo ē maxia pena ei q̄ sit
ligata cū igne corpalī et magis ē
cont̄ volūtate q̄ ip̄a volūtatis cont̄
sua naturā cremet̄ et viat̄ i igne
q̄ si corpus videret. Et q̄ etiā anima
mala et iordinata voluit delatōes
corpales et voluit delatā corpalie
ideo debet sibi dari punitiō corpal
scilicet q̄ sentiat dolorem i re corpalī
scilicet in igne. Et hoc ē dare sibi maxi
mā tristitiā. Et sic habem⁹ tria fun
damenta i quib⁹ cōsistit notia tri
bulatiōis et remuneratiōis. scilicet q̄re
p̄t homo remunerari. et q̄re debet
homo remunerari. et q̄lit̄ debet
remunerari. Vnde ideo est homo
aptus ut possit remunerari q̄ h̄t
volūtate. et q̄ p̄t fieri aliq̄ scdm̄
eius volūtate et ad eius volūtate
et exinde p̄t habē gaudiū et leticiā
Ideo ea q̄ nō habent volūtate non
sūt apta ad hoc ut possint remune
rari q̄ nō h̄nt i quo. Et scdm̄ q̄ ma
iore et minore h̄nt volūtate magis
vel minus p̄nt remunerari q̄ ubi
maior volūtatis ibi maior aptitudo
et capacitas ad remunerandū. Sed

quare homo debet remunerari cā ē
q̄ facit dei volūtatē. et sic q̄ntū ī eo
est dat et facit deo gaudiū īfinitū.
Et ideo dignus ē q̄ deus det sibi eā
gaudiū īfinitū ī duraciōe q̄ hō
nō p̄t capere gaudiū īfinitū ītensi
ue. ideoq̄ si capere nō p̄t hō mō suc
cessiue et extensiue capiat. Et q̄ hō
mō semp̄ facit dei volūtatē et facit
ei semp̄ gaudiū. ideo dignū et ius
tū est q̄ deus etiā faciat sibi ip̄ius
volūtatē hōis sic facientis. et p̄ q̄ns
ut habeat p̄petuū et sempiternū gau
diū. Sed qualiter homo debeat remu
nerari fundamētū capiet ex gau
dio et leticia. q̄ remunerare hōis
est facere sibi volūtatē et hoc ē da
re sibi gaudiū. Et sic remunerare
hōiem nō est aliud q̄ dare sibi gau
diū. et opletissimē remunerare ē dare
illa q̄ opletissimē dant gaudiū et il
la que magis sūt p̄p̄inqua volūta
ti et magis sūt scđm naturā volū
tatis magis dant gaudiū. Ideo q̄
ē ordo ī dādo gaudiū. et q̄ volun
tas q̄ p̄mo amat deū nō vult nisi
amorem bonū p̄mo et p̄ncipaliter. q̄
amor bonus est scđm naturā volū
tatis bone et ordiāte. ideo nātē est
q̄ detur ei et augmentet amor ei
et opleat. Ideo deus oplebit ip̄i vo
lūtatē ip̄m amore. q̄ hoc vult ip̄a
volūtas ordiāta opletissimē amare
deū. et tūc dabit ei opletū gaudiū
et deinde oplebit volūtatē ī visciōe
q̄ hoc vult volūtas. et deus ad eius
volūtatē facit postq̄ ip̄a fecit ad dei
volūtatē.

*Hic ostendit que sit volūtas
et que sit dei. Cxvi.*

S volūtas dei hoc manifestat
nobis creature et ordo
creature. q̄ q̄ntū signū nobis crea
ture et dicit nobis totū est scđm
volūtatē dei. et hoc vult deus hoc
dicit deus q̄ oēs creature sūt ordi
nate scđm volūtatē dei. Ideo quā
do creature dicūt ul signū nobis
aliq̄ hoc ē scđm volūtatē dei q̄ nil

est ordinatū ī creature cont̄ dei vo
lūtatē. Et q̄ q̄ntū q̄clusū ē ī hoc li
bro totū extēdit ab ip̄is creatu
ris et ab ordiē et op̄aciōe creature.
ideo q̄ntū q̄clusū est ī hoc libro ē scđm
dei volūtatē. Ergo qui facit cont̄
sc̄pta ī hoc libro facit cont̄ dei volū
tatē. et qui facit ea que hic sc̄pta
sūt facit dei volūtatē. *Et ab ip̄a tri
stia ostendit q̄ aīa que erit et̄naliter p̄u
enda recipabit corp̄ p̄p̄riū ī mo statu
ī quo erit magis tristabile et odibile et
cōtra volūtatē aīe. Cxvii.*

Et q̄ tota p̄missio
aīe ē tristitia et nichil pa
nit eam nisi id qd̄ dat ei
tristitiā. et nichil dat ei tristitiā n̄
sit cōtra eius volūtatē. ideo nātē est
q̄ aīa recuperet suū corpus cōtra ei
volūtatē et ī illa forma et ī illo sta
tu ī quo magis erit cōtra eius volū
tatē et p̄ q̄ns ī quo maiore īferat
tristitiā aīe. ut sicut vsa ē suo corp̄
p̄p̄rio et fecit ī corp̄e cont̄ dei volūta
tē ita habeat corpus cont̄ suā vo
lūtatē. Et sicut homo fecit cont̄
dei volūtatē ita deus faciet cont̄
hōis volūtatē. et sic totus homo
humat et nō tñ aīa que est pars
hōis. Et q̄ magis erit contra vo
lūtatē aīe corpus si sit passibile q̄
ip̄assibile. ideo recipabit ip̄m pas
sibile. Et etiā q̄ magis erit cont̄
aīe volūtatē si sit passibile et tamē
imortale q̄ si cēt mortale. ideo re
cipabit ip̄m imortale. Et q̄ ma
gis erit cont̄ volūtatē si sit tene
brosū q̄ si cēt lucidū. ideo recu
pabit ip̄m tenebrosū. Quia etiā erit
cont̄ eius volūtatē si sit p̄ndero
sū q̄ si cēt leue. ideo recipabit ip̄m
p̄nderosū. Et ut oīa q̄cludant ē
rit tale quale magis erit contra
volūtatē ip̄ius aīe. Recipabit er
go ip̄m imortale passibile tene
brosū p̄nderosū q̄uissimū obscuri
simū et deformissimū. Et oīa q̄clu
dunt ex pte tristitię.

*De magnitudine et multiplicatione
iusticie post hanc vitam. Cxxvi.*

Quoniam anima que primo amant
sua propria voluntate et sua
propria honore et sua propria
laude et fecit contra voluntate dei
et eam destruxit ea quantum in ea fuit
et eam annihilavit deum et suum hono-
rem et sic fecit se inimicum deo. sequit
etiam quod in hoc crepsit ovis creaturas
et ovis eas iniuriavit et inimicum omnem
eas se constituit postquam creatoris omnem
inimicum semper fuit et abusa est omnibus
creaturis et eis maximam iniuriam
fecit quod eas ad honorem dei suis super
deum amavit et iniuriam dei querit
Et ideo nunc est quod ovis creatura vin-
dixit iniuriam sui creatoris et propria
contra ipsam animam que tota fuit
dedita in iniuriam creatoris omnem cum
ipsa esset creatura. Et ideo nunc erit
quod ovis creatura sit contra voluntate
ipsius anime et in estiam eius ut nullum
gaudium nullam letitiam nullam consolati-
onem recipiat ab aliqua creatura
neque in seipsum quia creatura est. Et sic
creator et ovis creatura et ipsemet
anima et sua propria natura quam ipsam
iniuriavit et crepsit ovis erat contra
animam et in estiam anime. Et non solum
creator et ovis creatura sed etiam ma-
lum quod fecit turpitudine et deformitas
erit contra eam et in estiam eius. Et
sic omne malum et omne bonum erit con-
tra eam. Et quod erit in estiam anime et ab
omnibus debet pati ut nec in bono nec
in malo consoletur neque gaudeat nec
letetur. **¶** nec etiam in malis a-
liorum **¶** consoletur nec sola-
me sit ei miseria aliorum sed ovis sint
ei in augmentum sue estiam et sic in
omnibus tristetur et in nullis consoletur. Teter-
num. Et sic et ipse creator et ovis crea-
tura et omne malum tam culpe quam pene
et omne gaudium aliorum et malum aliorum
ovis sint in estiam anime que primo
amavit sua propria voluntate non deum.
Sed per oppositum et ipse creator et omnis

creatura et omne bonum et omne ma-
lum tam culpe quam pene et gaudium aliorum
et malum aliorum ovis erit in gaudium
anime quam primo amavit deum et nunc per dare
estiam. Et sic apparet magnitudo
et multitudo estiam et etiam longitu-
do et duritudo quam gnabit in anima ex anno-
re proprio et privato. Et sic tradita est
vera et infallibilis certitudo de duobus
finalibus finibus qui sequuntur ex duo-
bus primis amoribus. **¶** *Ex istis*

*duobus amoribus concludit Isidorus duas ci-
uitates perpetuas omnibus moribus quas et imi-*

Item autem **¶** *Chr.*
purissimum gaudium et puris-
sima estiam totaliter ab in-
ter se separant et elongant. ita optet esse
duas ciuitates et duo habitacula
et duo loca que ab invice separant et e-
longant localiter tanta elongatione
tanta distancia que non posset esse
maior. quare una sit ciuitas gau-
dij alia sit ciuitas tristitie una a-
moris alia odij. una vite eterne alia
mortis eterne una ad premiandum
alia ad puniendum et vindicandum.
una in qua recipiant amicitia dei alia
in qua recipiant inimicitia dei. una bo-
norum alia malorum. una in qua sit pu-
rus amor alia in qua sit purum odium.
una in qua sit palatium dei alia in qua
sint carceres et tormenta. una in qua
sit purum bonum alia in qua sit purum
malum. una in qua sit pura pax alia
in qua sit pura discordia. una ordina-
tissima alia inordinatissima. una in qua
sit omne bonum alia in qua sit omne malum.
una altissima alia profundissima. una
clarissima in qua sit pura lux alia in
qua sit obscuritas et tenebre. Et ut
omnia concludantur uno verbo in una erit
bonum quod non potest cogitari in alia erit ma-
lum quod non potest cogitari. Et istas duas
ciuitates nunc est esse et non plures.
Cum enim non sunt nisi duo primi amoris
et natio optet quod homines vel habeat
unum vel alium cum istis duo amoribus
sint inimici capitales et ad invice se

destruant. Et p qñs isti duo hoīnes
p istos duos amores sūt iūmici in
ter se. Ideo cū iūmici nō debeant sil
habitare natē ē q sūt due ciuitates
distincte et separte ac oppoite et nō
plures. Vnde videm⁹ p expienciā q
omēs res vni⁹ nature vni⁹ inclina
tōis tendūt ad vñū locū et collocā
tur i vno loco et gregant⁹ ad iūicē
et sepanē ab alijs. Ergo cū omēs
hoīes qui pmo amauerūt seipsos sūt
vni⁹ nature vni⁹ inclinatōis et racōis
omēs debent situari i sil et gregari
et i vno loco poni q faciūt vñū cor
pus. Et cū omēs hoīes qui pmo a
mauerūt deū sūt etiā vni⁹ inclina
tōis et vni⁹ natē et racōis ideo e
tiā debent i sil cōgregari et ab alijs
separari et p se collocari. Et cū nō sūt
nisi iste due inclinatōes hoīm et nō
plures nō debent eē nisi due ciuita
tes hoīm. Et q locus et habitatio
debet dari cuiuslibz rei scdm suā natu
rā et nō contra suā naturā ideo
natē est q iste due ciuitates seu ha
bitatōes sint ordinate et situate
scdm q quērit nature hoīm i habi
tatiōe. Et ideo illi qui pmo amaue
rūt seipsos sūt iūmici dei capitales.
q quilibz fecit se deū et p qñs sūt i
iūmici oīs creature ideo natē ē q po
nant⁹ i loco remotissio a deo scdm
naturā suā et dignitatē qñtū fieri
potit. et hoc est mediū terre. et i lo
co remotissio ab oī creatura et no
bilitate oīs creature. Et etiā natē ē
q qui pmo amauerūt deū q sūt a
mici dei et ponant⁹ i loco pmo qñsio
deo scdm naturā suā et dignitatē
et hoc est celū. Ergo vna ciuitas
erit i celo alia vero i medio tē.
Itē qui pmo amauerūt suā ppiā
volūtātē sūt cū deū et cū oīm crea
turā pmo fecerūt se nō creaturas
sed fecerūt seipsos nichil et a deo se
elongauerūt se tūc. ergo debent
collocari iux eorū naturā et p qñs
debent poni scdm debitū ordinē cū

omēs creaturas ppe nichil. Et talis
locus ē mediū tē. q tū ē ppe nichil.
Sed hoīes qui pmo amauerūt deū
eo q facti sūt dñi p amorē et sūt mī
dei debent poni sup oēs creaturas lo
calit et ideo sup celū. Et sequit⁹ q
vni debent poni infra oīm locū et
scdm supra oīm locū. Itē hoīes qui p
mo amauerūt seipsos habent volū
tatē strictissimā sed hoīes qui pmo
amauerūt deū habent amplissimā.
Ergo pmi debent habē locū strictis
simū et hoc ē mediū tē. et scdm de
bent habē locū amplissimū et hoc
ē supra celū. Preterea nichil leui⁹ amo
re dei et nichil gū⁹ q amor suū
suis et nichil ponderosius. Ergo se
quit⁹ q locus cū debet dari cuiuslibz
scdm ppiā suā naturā sequit⁹ ergo
q illi debent ascendē ad supmū locū
et sup oīm locū alij debent descendē
i pfundissimū locū. Quare sequit⁹
q duo amores arguūt duas ciuita
tes de natē quā vna ē i pfundis
sima et alia in altissimo quā v
na ē exiliū alia patria. Et hoc sū
me agnū pmo natūū est omī
regi. Quare nō magis deo qui est
sup omēs reges qui est sūmus iū
dex sūme iustus sūme sapiens et
sūme potens. Et ideo sicut fecit ho
mines qui pnt tendere p duas vi
as oppositas et pnt fieri amici sui
ul iūmici sui et pnt eē digni pma
ri vel puniri eternalit ideo natē
fuit q ordinauerūt a pñpio duo lo
ca specialia et duo habitacula iux
naturā cuiuslibz. alut re iordina
maneret aliq maxie i ho
tū maxie i hoīe maxie i ho
mine ppter quē fā sūt oīa. Sei
tur de odio et onditur q obligatio et
tendit se ad odiū sicut ad amorē et q
eate est suā de odio et amore. Cpx.

Quoniam aut tractatū est
cū dei auxilio de obliga
tōe amoris et de nō ame

et odiū est contrāriū amorī. ideo tē-
tandū est de odio sicut de amore
~~et qd eadē est scā de amore et odio~~
~~sicut de amore.~~ Et qd eadē est scā
de odio et amore. ideo oīa que tra-
dita sūt et pbata de amore pnt p-
bāri de odio suo mō. Vnde sicut
volūtas habet amorē ita habet
odiū. Et sicut pōt amare ita pōt o-
dire. Ita qd i volūtatē ē amor et o-
diū sed amor ē pmo et odiū scō
amor ē pncipale qd ē i volūtatē
et odiū est scōdariū. Et semp ad a-
more sequit odiū. Et qd iam pba-
tū ē obligatō de amore scilz qd hō
obligat ad amādū deū pmo ex
toto corde ex tota volūtatē et ex
tota sua pte et qntū potit et
meliori mō quo potit et qntū
desinent et fortit et sic de aliis
conditōibz exinde natio gcludit
qntā homo obligat de iure na-
ture ad odiū qntq ē uel pōt eē con-
trāriū qntq tūmcat et contriat deo
et hoc pmo ex toto corde ex tota
volūtatē qntū pōt et meliori mō
quo pōt continue et idesinent et for-
tit ita qd eadē ē obligatō de odio
et de amore. Et qd nulla creatura
ignitū est creatura est contē deū i
deo homo nō debet habē odio ali-
quā creaturā. Sed sicut homo p-
mo debet amare deū ita pmo de-
bet odire id qd pmo est contē deū
Et qd id qd pmo ē contē deū et tū-
mcat deo pmo et pmo ē rebelle
deo ē pna volūtas et pna amor
et pna ut iā pbatū est nō
ignitū volūtas nec ignitū amor
sed ignitū pna volūtas ideo seq-
tur qd oīs homo pmo et pncipa-
lit et supra oīa ex toto corde qntū
potit fortit qntū idesinent obli-
gat et debet de iure nature odi-
re pna volūtatē ignitū pna ē
et pna amorē ignitū pna est
est. Et sicut qd pmo homo tenet
amare deū et osequent oīa que

72 70
dei sūt. ita qd pmo debet odire p-
am volūtatē ita oīa debet odire
que sequit ex pna volūtatē et
colligant cū ea et oriūt ab ea.
Et qd amor pna honoris et pna
laudis et excellencie sequitur
pna volūtatē et etiā delectatō-
nis carnalis ideo homo debet
habē odio pna honorē pna lau-
de pna excellenciā et etiā de-
lectatōnē carnalē. Et qd ad ista
sequitur auaricia iuidia ira ac-
idia ideo homo tenet de iure na-
ture odire oīa ista. Itē sicut ex v-
no amore sequebant multi amo-
res ita ex vno odio sequent ml-
ta odia. Itē qd ex pna volūtatē
sequit gtemptus dei vitupriū dei
dedecus dei offensa dei inu-
ria dei ideo obligat et tenet o-
dire qntū pōt gtemptū dei et oēs
offensa et iuria dei et vitupriū
dei. Itē sicut homo obligatur
immediate post deū suā ymagi-
nē viuā amare ita etiā obliga-
tur odire qntū est contē ymaginē
dei viuā et qntq tūmcat ei et tur-
pat et destruit eā. Itē sicut qui-
libz homo debet et tenetur ama-
re deū aliū hoīem sicut seipm
ita debet odire qntq ē contē aliū
hoīem sicut qntq est contra seipm.
Itē sicut quilibz homo debet ama-
re seipm qd est dei et ē ymago
dei ita debet odire qntq ē contra
seipm eo qd est contra deū et qd
est contē seipm i qntū dei est et i
qntū dei ymago est. *De natā et vi-
bus et de ppetuū odij. et de fructu eius.*

Sicut etiā *trailus Chri.*
pncipalis fortitudo et
pncipalis amoris est qd v-
nit amante cū amato et imutat
et conuertit ita pncipalis forti-
tudo odij ē qd diuidit sepat elon-
gat odiente a re quā odio habz
Et sicut oīs vnitatis oīs vno
oīs pnaquātō fit p amorē hoīem.

et nō alit. Et sicut q̄nto magis a
mat aliqua res fit magis vniō
ita q̄nto magis habet odio fit ma
gis diuisio et elongatio. Sic ergo
elongatio et distantia et diuisio
volūtaria ab aliqua re nō est nisi
odiū. Et ideo tūc volūtas ē p̄fecte
elongata q̄n habet p̄fctū odiū. Et
sicut amor t̄sformāt amantē in
rem amata ita q̄ volūtas recipit
formā rei amate ita odiū expoli
at volūtate a forma rei exose. et
hoc est verū q̄n amor rei ḡnariē
est p̄mus et habetur. Itē sicut a
mor nō p̄t cogi nec violentari p̄
mo vadit libere volūtariē quocūq̄
vadit ita odiū nō p̄t cogi p̄mo vo
lūtariē vadit. P̄tēa etiā sicut tan
tū se extendit amor q̄ntū se exten
dit res p̄mo amata ita tantū se
extendit odiū q̄ntū se extendit
res p̄mo exosa. *De duobz odijs*

De duobz amoribz. lxxii.
Sicut etiā sūt duo amores
p̄mi et p̄ncipales ita etiā
sūt duo odia p̄ma et p̄ncipalia
eis contraria. Sicut enī ē amor
dei et amor sui p̄pius seu amor
p̄prie volūtatis ita etiā ē odium
dei et odiū sui p̄pius seu odiū p̄prie
volūtatis ita q̄ quilibz amor habet
suū p̄piū odiū sibi oppositū. Et si
aut duo p̄mi amores sūt int̄ se iū
mā capitales contrā et adū sari
et nō p̄nt eē isil ita ista duo odia
sūt int̄ se capitālia iūmā aduer
saria. Et ideo amor dei et odiū dei q̄
ponūtur int̄ se. et amor sui p̄pius
et odiū sui p̄pius opponūtur etiā
et odiū dei et odiū sui p̄pius etiam
opponūtur. Et ideo amor dei et odi
um sui p̄pius seu p̄prie volūtatis
cōueniūt. et amor sui p̄pius et odiū
dei etiā quēmiūt et sil stare p̄nt
Et possum dicē q̄ amor dei et o
diū dei opponūt adiutorie et amor
sui p̄pius et odiū sui p̄pius etiā op
ponunt adiutorie. Sed amor dei

et amor sui p̄pius contrā opponūtur
et odiū dei et odiū sui p̄pius
subcontrā. Sed odiū sui p̄pius et a
mor dei subalēnant. etiam amor
sui p̄pius et odiū dei subalēnantur.
Ergo ad amorē sui p̄pius seu p̄prie
volūtatis sequit̄ odiū dei. et ad a
morē dei sequit̄ odiū sui p̄pius seu
p̄prie volūtatis. Et amor dei fugat
totalit̄ odiū dei. et amor p̄pius fu
gat etiā odiū sui p̄pius. Et qui rec
dit ab amore sui p̄pius vadit ad a
morē dei nec p̄t ire alibi. sicut qui
recedit a frigiditate vadit ad cali
ditatē nec p̄t ire alibi. Sicut qui
recedit ab amore dei natē est q̄
māt ad amorē sui p̄pius seu p̄
uatū amorē nec p̄t venire ad a
liū locū sicut qui recedit a calidi
tate natē est q̄ veniat ad frigid
tatē. Et sicut est de odio quia qui
recedit ab odio sue p̄prie volūtatis
statim vadit ad odiū dei. et qui rec
dit ab odio dei statim vadit ad odiū
sui p̄pius. Et sic ip̄a volūtas que
currit et ambulat et vadit et ve
nit vel stat vel quiescat natē est
q̄ vel vadat ad amorē dei et ad
odiū sui p̄pius vel ad amorē sui p̄
et ad odiū dei. Et natē ē q̄ sup̄stet
vel quiescat maneat vel habitet
i istis q̄ nō p̄t habitare ex illa. v
de vno ad aliud moueat et ambu
let nec p̄t exire nec ambulare ex
ista sicut aqua de frigiditate ad
caliditatē et eg. Sed est dīa i ista
ambulatōe q̄ sicut aqua p̄ se cur
rit ad frigiditatē et p̄ se quiescit
et habitat i illa et hoc sine adiuto
rio alius. et ad caliditatē nō p̄t
currē nec venire nec ibi manere
p̄ se nisi cū adiutorio alius ita vo
lūtas p̄ se currit et venit ad amo
rē sui p̄pius et p̄ se i illo quiescit et
habitat sine adiutorio alius sed ad
amorē dei nō p̄t currē nec venire
nec ibi manē p̄ se nisi cū adiutorio
alius. Et potēs facē quātionē de

aqua ad volūtate et de caliditate
et frigiditate ad amorē dei et sumptus.
Exerce ergo te. *De fructibus
amoris q̄ oriū^r ex isto dū^o odio. C lxxm.*

Et qm̄ amor tenet p̄ncipa-
litate et p̄mitatem odii
semp̄ em̄ amor ē p̄ncipa-
lis et p̄mus. Et ex amore oriū^r odiū.
ideo em̄ habeo odiū alicui⁹ rei
q̄ amo aliq̄ et ideo q̄ sūt duo amo-
res ita sūt duo odia. et quilibet a-
mor ip̄or duor̄ respiciat duo odia
q̄ vniū respiciat aliud tāq̄ oppositū
et inimicū suū et aliud tāq̄ suū a-
micū et sibi cōueniēs. Et amor dei
respiciat odiū dei tāq̄ suū oppositū et
respiciat odiū sumpti⁹ seu p̄prie volū-
tatis tāq̄ amicū. Et silē est de amo-
re sumpti⁹ qui respiciat odiū sumptius
tāq̄ oppositū et odiū dei tāq̄ ami-
cū. Et ideo sicut amor dei ē optim⁹
ordinatus iustus et sic de cetis p̄p-
tati⁹ iā dñs. ita odiū dei qd̄ ē oppo-
sitū ē pessimū iordinatū iustum
et sic de alijs qd̄cōmbz oppositis.
Et silē sequitur q̄ odiū p̄prie volū-
tatis ē bonū ordinatū iustū et sic
de alijs sicut amor dei cū quo que-
rit. Et silē amor sumptius ē pessim⁹
iordinatissim⁹ et sic de alijs. ideo se-
quit^r q̄ odiū sumpti⁹ ē ordinatū bo-
nū et q̄ ei opponit^r et vniū odiū ē
bonū et aliud ē malū. Quia ergo
ex amore oriū^r odiū et bonū odiū
oriū^r ex bono amore. et malū ex ma-
lo amore. possum⁹ dicō q̄ fructus illi
qui sequitur ex bono amore sequū-
tur ex bono odio. et illi fructus qui se-
quuntur ex malo amore sequuntur ex
malo odio. sed tamē p̄ncipalit^r rē-
gione amoris q̄ odiū sequit^r amorē.
Et sic de odio sue p̄prie volūtatis se-
quit^r fructus qui sequuntur ex amore
dei. et p̄uant^r fructus qui sequuntur
ex amore p̄prio et oīa mala sua.
et de odio dei oriū^r oēs pessimi fruc-
tus qui sequebantur ex amore p̄prio
et p̄uant^r oēs boni fructus qui orie-

bant^r ex amore dei. Et hec sufficiant
que sūt de amore et odio. et de pri-
mo debito obligacōis qd̄ ē debitū
amoris dei. *Sequit^r alia debi⁹ q̄ deo
debetur q̄ homo dñs et obligat^r dare et
reddere deo ultra amorē. Et p̄o i gñali et
p̄da i sp̄iali de quolibet. C lxxm.*

Dominā tractatū est autē
cū dei adiutorio de prim-
cipali et p̄mo debito ob-
ligacōis naturalis qd̄
homo debet dare de iure naturali scz
de ip̄o amore. et visū ē qualē ip̄a ob-
ligacō et debitū et solucō debiti scilz
dare amorē deo totū redūdat i max-
imū bonū hōis p̄mo hoc ē totū bo-
nū hōis iquū homo est q̄ cōuer-
tit hōiem i deū et dat gaudiū ihi-
mitū. ideo q̄ tñ bonū sequit^r hōi
si det sibi amorē debet homo otinūe
iquire et iuestigare i seip̄o si habet
aliq̄ aliud i se qd̄ possit dare qd̄ cōue-
niat deo. qm̄ sicut de amore sequit^r
maxim⁹ fructus hōi et maximū bonū.
ita de oībus alijs que dabit deo se-
quet^r maxim⁹ fructus et maximū bo-
nū homi⁹. Et sicut si nō dat homo
deo amorē sequit^r i finitū dāpnū et
malū homi⁹. ita si nō dederit deo a-
lia que debet ei dare sequet^r i finitū
dāpnū et malū hōi. Et ista utilitas
iste fructus istud bonū maximū et
vitacō mali tanti debent iclinare
hōiem vt det oīa que potit deo. Et
nō solū hec debent iclinare hōiem
vt det deo oīa que potit. sed etiā for-
tissimā obligacō iā p̄bata q̄ virtutē
illū oīa que p̄t dare debet deo. Vn-
de q̄ homo est opus dei et deus ē
suius opifex et suus artifex qui e-
ū totū fecit cū nō eēt. et homo ē
factura dei et creatura et nō solū
hoc sed et p̄pter ip̄m fecit deus oīa
alia opa et alias creaturas. ideo
q̄q̄ homo habet et q̄q̄ p̄t totū
accipit a deo. et ideo totū debet suo
artifici. et tñ obligat^r homo deo
q̄ntū opus suo artifici et magis

adhuc qđ deus totū fecit et ipm ho-
minē et oīa alia. Et qđ opus debet
amare suū artificē et timē et lau-
dare et honorare si pōt hoc facē i-
deo cū homo sit opus dei viui et
possit amare timere laudare hono-
rare et glorificare debet oīa ista
dare deo. et nulli alii debet ista da-
re qđ nulli aliqđ debet nisi deo cui
totū se debet. Ut autē clare homo
cognoscat que sūt illa spālit que
debet facē deo. debet cogitare i se
ipō qđ qđqđ habet opus aliqđ totū
posuit et ordinauit artifex ppter a-
liqđ et nō i vanū et nichil posuit
frustra et qđ ille qui facit opus ut
fieri facit ppter seipm facit ut ei
seruiat i aliquo et scdm qđ serui-
tū exigit et requirit taliter fit
et disponit opus. Et ideo alit fit
domus alit gladius alit serm alit
clauis. Et qđ homo cognoscat se eē
opus dei frām ab ipō solo pōt cognos-
cere qđ qđqđ posuit deus plus in
hoīe qđ i alijs rebus qđ totū posuit
ppter seruiciū suū scilz ut de hoc ser-
uiat ei pncipalit et nō i vanū et
qđ qđqđ habet totū habet ppter suū
artificē ita qđ sicut qđqđ habent
res alie qđ facte sūt ppter hoīe
habent ppter hoīe ita qđqđ habet
homo ultra alia opa facta habet
ppter deū et ut de hoc seruiat deo
immediate qđ mē deū et hoīe nul-
lū est mediū. Et ideo qđ homo ha-
bet liberū arbitriū scilz itellctū et
volūtātē cū quo pōt itelligē velle
amare timē honorare grās red-
de cognoscē bñficiā laudare et
honorare adorare orare deprecari
supplicare credē cōfidē magnifi-
care glorificare bñdicē gaudere
letari et exultare et alie res nō
hnt oīa ista nec habent cū quo
posset facē sequit qđ homo habet
oīa ista ppter deū immediate ut
cū istis seruiat deo et oīa ista ap-
plicet deo factori suo et oīa reddat

ei. Quid em debet cognoscē ipm op-
fctm nisi factore suū postqđ potest
et habet cū quo. Ad qđ dātū ē sibi
a factore suo ut hoc possit facē nisi
ut ipm cognoscat. Quid debet ama-
re opus factū quid debet velle nisi
suū factore postqđ pōt et habet cū
quo. Ad qđ dedit sibi hoc nisi ut
amaret ipm. Cui debet dare amo-
rem opus nisi factori suo. Quid
debet aliud timere opus frām nisi
factore suū postqđ cognoscat ipm et
habet cū quo pōt timē. Ad qđ dātū
ēet sibi ut possit timē nisi ut ti-
meret ipm. Quē debet honorare
opus frām de nichilo nisi factore
suū postqđ pōt et scit. Cui dabit
honore et reuerentiā nisi frōi suo.
Quē aliud debet adorare opus nisi
opificē postqđ pōt. Cui debet sup-
plicare cui debet curuare genu opus
frām de nichilo nisi factori suo. Quē
debet orare quē debet deprecari nisi fac-
tore suū postqđ pōt. Cui debet grās
reddē opus totalit frām de nō esse
nisi factori suo postqđ scit et potest.
Cui totū se debet opus nisi factori.
Cui obligat nisi factori suo. Quē
debet amare quē debet glorificare
quē debet magnificare quē bñdicē
ipm opus nisi suū opificē. Cui de-
bet dare laudē et gloriā et honore
nisi factori suo postqđ pōt. Cui ipm
opus frām de nichilo debet credē et
i quo debet sperare i quo debet cō-
fidē nisi i factore suo. De quo de-
bet letari et gaudē et exultare o-
pus nisi de suo artifice. In quo
debet cōplacere i quo debet cōsola-
ri nisi in suo factore. Quid ob-
ligatur opus factū de nichilo frōi
suo qui fecit ipm et viui et
qđ possit cognoscē suū frōe. Quē
dignitas est ista qđ opus possit
cognoscē suū opificē. Quid obli-
gat opus frōi suo qui fecit ipm
cū nichil eēt silē sui cui dedit suū
ymaginē viuētē itelligentiā qđ

noscentē et amante et memorante
cui dedit inexhaustibilem libertatē cui de-
dit ut possit seipm mouē de vno lo et
ad aliū p se ambulare. Quātū ob-
ligat opus istud frōi suo qui fecit
ipm maius excellētius dignius
alijs nobilius et superius oībus
alijs opibus suis. qui ipm magni-
ficauit nobilitauit sup oīa aliā
opa sua cui soli et nō alijs suā yma-
ginē viūā dedit sup qd nullū ali-
ud opus posuit. qui fecit ipm dnm
aliorū opm suorū ppter qd fecit et or-
dinauit oīa opa sua et ipm ppter
nullū aliud opus fecit nec ad ali-
ū ordinauit nisi ad seipm imedia-
te. Quātū obligat illud opus frōi
suo qui fecit ipm solū et nō alia
opa et ordinauit ad hoc salz vt
mētū maneat secū et secū habi-
tet et cū eo habeat etnū gaudiū
etnā leticiā cū eo et viuat etnū
i sua sonetate ut et sibi qīcet bona
sua seipm et qīqī habet. Quātū ob-
ligat opus illud frōi suo cui soli et
non alijs voluit dare nomē filij
et ipm filiū appellare et noīe suo
nominari et seipm prem eius vo-
cari cū nō sit de nata sua sed de
nichilo fām. Ecce ergo ex eo qd hō
ē opus dei frōi de nichilo et cognos-
cit se ē opus dei pē clarissie cog-
nosce qm obligat deo et qd oīa
que pē debet frōi suo deo dare et
facē et qd ppter ipm habet oīa.

*homo ex hys que habz vltim alias ar-
guitur i seipō et ex proprijs cōdicōibz
pē arguere cōdicōes et ppetates qd hz
deus factor suus. C lxxv.*

Quia ergo imediate homo ē
ppter deū et oīa que habet
habet ppter deū et int deū
et homē nullū est mediū. ideo inter
deū et homē erit correspondētia p-
porcionalis vt deus corrūdeat homi-
nū suas qdīcōnes pporcionalit
Vnde homo pē arguē p suas qdī-
cōes quas habet i qmū homo qd

74 72
nō habent alie res cōdicōnes corrū-
dentes i deo frōre suo. Ideo pē homo
arguē qd qd ipē potest amare deus
ē amandus et qd pē cognosce et itel-
ligē qd deus ē cognoscendus et itel-
ligendus. et qd homo pē timē deus
est timendus. et qd pē honorare deus
deus est honorandus. et qd pē adora-
re deus est adorandus. et qd pē ora-
re deus est orandus. et qd deprecari de-
ē deprecandus et qd pē supplicare deus
ē supplicandus. Et qd pē laudare glo-
rificare et bndicē de-ē laudandus
glorificandus et bndicendus. Et qd
homo pē cognosce bnficia deus est
bnficioz largitor. et qd pē ammirari
deus ē admirabilis factor. Et qd hō
pē credē deus ē credendus. et qd pē spe-
rare i nō ē sperandū. Et qd hō pē cō-
fidē i deo ē cōfidendū et deus est fidelis.
et qd pē delectari deus ē delectabilis. Et
qd homo semp qrit veritatē ideo deus
est verax. et qd semp desiderat bonū
ideo deus est bonus. Et qd homo pē
i infinitū petē ideo deus pē i infinitū
dare. et qd homo pē i infinitū deside-
rare deus pē i infinitū satisfacē. Et qd ho-
mo pē bnficē deus pē ipm remuner-
rare. Et qd homo pē peccare et male-
facē deus pē ipm punire. et qd homo
pē cadē deus pē leuare ipm. Et quia
homo pē eē reus deus pē eē iudex.
Et qd homo pē veniā postulare de-
pē ei pē. Et qd hō pē eē infirmus
deus pē ipm sanare. Et qd homo ē
miserabilis deus ē misericors. Et
qd homo ē debilis et fragilis deus ē
fortis. Et sic de qdīcōibz ipius ho-
mīs possum pporcionalit arguere
p corrūdenā cōdicōes dei. Et conuer-
so ex qdīcōibz dei possum arguē
ad homē vt qd deus est pmo amā-
dus ideo homo debet ipm pmo a-
mare. et ei pmo debet amor. Et qd
deus ē pmo et solū timendus ideo
homo debet ipm pmo et solū timē
et ei debet pmo timor. Et qd deus ē
pmo et solū honorandus ideo hō

debet ipm pmo honorare et ei debet
pmo honor. Et sic de alijs cōdicōi-
bus. Et quodāmo ē fili de aīa de a-
mīa de aīa ad corpus et egūso si-
cut de hoīe ad deū. q̄ sicut sibi adi-
uicē cōrident aīa et corpus. ita de-
us et homo. Vnde q̄ corpus habet
oculos. ideo aīa habet virtutē vi-
dendi. Et q̄ corpus habet aures
ideo aīa habet ptatē audiēdi. Et
q̄ corpus habet nasi. ideo aīa ha-
bet virtutē odorandi. Et q̄ corpus
habet pedes aīa habet virtutē abu-
landi. Et sic de alijs. Et egūso possu-
arguē de aīa ad corpus. *Et licet
quodlibet debiti debeat deo virtute
amoris. tñ quodlibet per se habet suā
p̄riā maone sp̄calem quāe debet deo
dari. tñq̄. C. lxxii.*

Quāuis aut oīa et vniūsa
debita que homo debet deo
debeant virtute pmi et
p̄cipal' debiti salz racōe amoris
q̄ oīa sūt obligata et cōnexa cū a-
more et oīa sequūt amorē et oīa
sūt iclusa in amore. et ideo cui hō
debet totū amorē pmo et p̄cipalit'
illi enā dī totū timorē pmo et totū
lit'. et illi enā debet totū honorē p-
mo et totalit' et q̄ntū p̄t. illi enā de-
bet oēm laudē oēm obīam oēm fi-
dē et q̄q̄ dare p̄t et deo quērit. Vn-
de oīa ista dant' et donabilia sūt.
salz amor timor honor laus gloria
et obīa fides sp̄s et ofidētia et deo
quērit. ergo cū amor sit p̄mū do-
nū et q̄o sūt oīa dona. sequit' q̄ cui
debet homo ipm amorē debet omīa
ista q̄ homo vni solū obligat' et to-
tū debet illi. Attamē vniūq̄q̄ istoz
debitoz debet p suā p̄riā racōne spe-
cialē. Et p aliā racōne ī sp̄ciali
deo debetur amor et p aliā timor
et p aliā honor et sic de alijs. Quia
enī sūt distincta et diūsa dona in
se et vni nō ē aliud. ideo sub vna
racōe debet dari vni et sub alia ra-
cōe aliud. Vnde amor nō est timor

nec honor. nec timor ē honor. nec
p̄t dari amor sine timore et hono-
re. nec timor sine honore et egūso.
Quis ergo oīa debeant deo tñ sub
distinctis racōibz. Vnde deus est p-
mo amandus. q̄ ē pmo bonus et
sūme bonus et solus bonus. q̄ nich-
il ē bonū nisi p ipm et ab ip̄o. et
eo mō quo est bonus ē amandus
et q̄ ē sūme bonus ē sūme amādus
q̄ est purissime bonus ē purissime
amandus. et q̄ ī īfinitū ē bonus
ī īfinitū ē amandus. q̄ nichil est
bonū nisi ppter ipm. nichil ē amā-
dū nisi ppter ipm. Itē deus debet
pmo amari ab hoīe q̄ deus ipm
pmo amauit et ppter dona et b̄n-
ficia q̄ illi dedit. q̄ totū qd habet il-
le dedit et ab eo accepit et sem̄p.
Itē deus ē timendus et ei debet
timor q̄ ē dñs op̄s et eo mō q̄ ē dñs
est timend' et eo mō debet ei timor. et q̄
op̄s ē dñs ī īfinitū. ideo debetur ei
sūmus timor et īfinitus et ē ī īfimi-
tū timendus. Et q̄ ē pmo dñs. ideo
debet ei soli timor et solus ē timen-
dus. Et q̄ verissime ē dñs verissime
ē timendus. Et q̄ semp ē dñs semp
est timendus. Et q̄ solus ē dñs ho-
mīs et nullus alijs. ideo debet time-
ri ab hoīe solus. Itē deo debet ho-
nor et ē honorādus quia ē p̄mus
et q̄ p̄cipiū et q̄ maior. et eo mō
quo est p̄mus et maior. et p̄cipiū
est honorādus. Et q̄ ē p̄mū p̄ci-
piū et pmo. ideo pmo honorādus
est et ei debet pmo honor. Et q̄ ip̄e
solus ē p̄cipiū p se. et nichil ē p̄ci-
piū p se nisi deus. ideo p̄p̄e solus
ē honorādus p se. et nichil ē honorā-
dū p se nisi ip̄e. et q̄q̄ honorādū ē
est honorādū ppter ipm. Et q̄q̄ ē
p̄cipiū ē p̄cipiū ppter ipm. Et q̄ ē
sūmū et īfinitū p̄cipiū. ideo sūme
et īfinitē honorādus ē. Et q̄ ē veris-
sime p̄cipiū. ideo verissime ē hono-
randus. Et q̄ ē p̄mū p̄cipiū hoīs
ideo ab hoīe debet pmo honorari.

et dari honor. **I**te deo debetur obedi-
entia q̄ ē superior et eo mō ē superior
et ei obediendū. **I**te deus est laudā-
dus et glorificandus q̄ est oparius
et artifex seu opifex et eo modo q̄
oparius seu artifex est laudandus
et glorificandus. **E**t ideo q̄ ē sūmus
et optimus et sapiētissim⁹ et primus
et solus oparius et artifex ideo sol⁹
et sūme et pmo ē laudand⁹ et glo-
rificand⁹ et ei debet laus et glo-
ria pmo. **E**t q̄ ē oparius et artifex
hoīs ideo ab hoīe est laudand⁹
Ite deus est credendus et ei debetur
fides et credulitas q̄ est verus et nō
mendax et eo mō quo ē verus eo
mō debetur ei et fides. **E**t ideo q̄ est
pmo verus et p̄fē verus et ē pma
veritas ideo debet ei pmo et p se fi-
des. **E**t q̄ est sūme verus ideo debet
ei sūma fides et credulitas. **E**t q̄ i
finitū elongat⁹ a mendacō q̄ non
p̄t fallē n̄c falli ideo i finitū debet
ei credi. **P**er deo debet cōfidentia
cōfidentia q̄ est fidelis et eo mō quo
ē fidelis ei debet cōfidentia et i eo cōfide-
dū est. **I**te deo debet spes et i eo speran-
dū est q̄ potens et volens et sciens
iuvare et saluare et dare et eo mō
debet ei spes quo mō est potēs et eo
mō ē i eo sperandū. **E**t q̄ solus est
potens et nullus ali⁹ et pmo po-
tens et sūme potens ideo in eo est
pmo et solū et sūme sperandū. **E**t sic
de oībus. **S**ic ergo alia racō ē deus
amānd⁹ alia racōe timendus alia
racōe honorand⁹ et sic de alijs. **E**t q̄
i nō sūt oēs racōes iste dicte ideo si
bi soli debet dare homo oīa ista et
pmo. **N**ō ergo sufficit hoī dare solū
amorē nisi etiā det timorē et hono-
rē et laudem et gloriā fidē spem et
obiam et cōfidentia q̄ oīa debent ei
sicut amor. **S**ed pmo et principalit⁹ a-
mor q̄ i hoc cōrūdet deo de fili q̄
deus amor ē et dat amorē sed non
honor et timor et sic de alijs. **E**t ideo
principalissimū qd ei debet ē amor

sed nō vult solū amorē sed vult ipm
sonatū cū alijs scilicet timore et honore
et sic de alijs q̄ talit⁹ ei debet. **Q**uod
ius sit multe spāles vōes q̄re oīa pre-
dicta debet. **T**unc deo ab hoīe tñ vna
p̄t esse mao gñalis ex pte dei et a-
lia ex parte hominis. **C**leron.

Quomā oēs p̄dē racōnes
p̄nt cludi i vna racōne
ex pte dei et alia ex pte
hoīs ideo possum⁹ dūcē oēs ad duas
gñales racōnes. **I**ste aut due racō-
nes sūt opus et factor. **U**nde oīa de-
bent deo ab hoīe q̄ deus ē factor ei⁹
et oīa debet homo dare deo q̄ ē op⁹ ei⁹.
Et eo mō quo deus ē factor hoīs et
homo ē op⁹ suū eo ei debent dari
et homo debet dare deo. **E**t ideo amor
timor honor laus et gloria fides sp̄s
fiducia cōfidentia obediēcia debent
deo ab hoīe q̄ homo est op⁹ suū
et deus est factor eius. **U**nde homo
debet amare deū q̄ ē op⁹ eius et
deus est factor suus. **H**omo debet
honorare deū q̄ ē op⁹ eius. **H**omo
debet laudare deū q̄ ē op⁹ eius.
Et q̄ deus ē factor hoīs et homo est
op⁹ eius ideo debet ei sūme obedire.
Et sic de alijs. **U**nde q̄ deus ē factor ho-
mīs et homo ē op⁹ suū ideo amat
ipm hoīnē q̄ factor amat suū op⁹
et ipi dat sua bñficia. **Q**uia deus ē
factor hoīs ideo deus ē dñs hoīs. **E**t
q̄ deus est factor hoīs ideo est p̄nci-
piū hoīs et q̄ ē factor hoīs ideo nō
deapit nec fallit hoīnē sed semp di-
at ei veritatē q̄ factor nō deapit op⁹
suū et q̄ ē factor hoīs ē hoī fidelis.
et q̄ est hoīs factor ideo nescit deficē
hoī q̄ factor nō deficī op⁹ suo. **E**t sic
de alijs. **Q**uia igit⁹ homo est op⁹
dei et solus se agnoscat op⁹ dei eē
et factū a deo et alia op⁹a nō cognos-
cūt se eē op⁹a dei nec esse facta a deo
et etiā solus homo agnoscat se esse
obligatū deo et solus agnoscat quid
debet op⁹ suū et agnoscat q̄

oīa p̄dā debet opus suo factori. Et q̄
p̄t dare oīa p̄dā ideo debet et obli-
gat dare oīa p̄dā deo. Cōiūge oīa
ista sū. homo cognoscat se eē opus
dei. et cognoscat q̄ debet opus factori
suo. et homo cognoscat se eē seruū
dei et subditū et cognoscat q̄ debet
seruū dñō suo facere et cognoscat
se oīa accepisse a deo. et cognoscat q̄
debet facere recipiens dñm. et homo
cognoscat se posse dare et habere omnia
que debet dare. Ex istis oībus seq̄-
tur q̄ homo debet dare oīa p̄dā
deo nec excusat si nō dat q̄ habet
et p̄t dare. Et sic ignāli et īsimul
manifestata sūt debita et dona q̄
deo debent et q̄ homo debet dare deo
et obligat ultra amore dare. *Se-
quit̄ de istis in sp̄ali et p̄rio de timore*

Omnia. *Ex vñ*
aut̄ dñm ē et tractatū de a-
more qd̄ ē p̄mū donū et p̄-
mū debitū ī speciali etiā tractatū ē
de alijs debitis et donis ī speciali. S̄
tamē q̄ amor ē p̄mū debitū et do-
nū et ad ipm̄ sequūt̄ oīa alia debi-
ta et dona. et nichil p̄dīci donū
nisi racōe amoris q̄ ē p̄mū donū.
ideo natiō icludit̄ amor ī oī dono et
dato alit̄ nō eēt donū nec datū. q̄
ip̄e amor p̄mo habet nomē doni et
p̄mū semp̄ icludit̄ ī alijs et nichil
p̄t eē verū donū nec datū nisi oriāt̄
ab amore et fūdet̄ ī amore. Et si amor
nō est nullū donū est. q̄ donū debet
eē volūtariū. liberū spontaneū et
gratuitū. et nichil est tale nisi amor.
Et ideo nichil est acceptū nisi amor
uel p̄pter amorem. Et p̄pter hoc timor
honor et obia rē que p̄nt dari absq̄
amore nō sūt acceptabilia q̄ nō sūt
volūtaria nec dulcificata nec melli-
ficata cū dulcediē amoris q̄ ē p̄ma
dulcedo. Ideo sine amore oīa sūt a-
mara. Ideo nec dāns gaudet de dā-
do nec recipiens op̄lacet ī recipiē-
do. Et p̄pter hoc qui timet sine amo-
re habet penā et esticiā et honorat

sine amore adulat̄ q̄ nō ē honor s̄
adulatio. Quia ergo ip̄e amor ē p̄-
mū donū et debitū. ideo sciā et cogni-
tio de amore ē p̄ncipiū et ianuā ad
cognoscendū oīa alia dona et debita.
et filis p̄cessus ē de oībz sicut de amo-
re. Incipiam̄ ergo p̄mo ab ip̄o timo-
re. Vnde timor differt ab amore q̄ a-
mor ē donū liberale et spontaneū et
ideo dat̄ cū delictōe et leticia sine fa-
tigatōe sine pena sine esticiā sine
coactōe et liberalissimē sed timor solus
de se nō p̄t dari nisi cū pena et esticiā
fatigatōe et coactōe nō sponte
nō libere q̄ nō ē donū volūtariū. Et
ideo nisi cōiūgat̄ cū amore dat̄ esticiā
penā et desp̄atōe. Et ideo ip̄e ti-
mor ē p̄mū seruus nullā libertatē
h̄ns. S̄ q̄n̄ quūgit̄ cū amore tūc ē
liber spontaneus et volūtarius et li-
beratus a seruitute et manumissus
et tūc nō habet penā nec esticiā sed
gaudiū. Sic ergo amor liberat timo-
rē a seruitute et ponit ipm̄ ī liber-
tatē. et hoc facit amor bonus et nō
amor malus. Et q̄ timor de se ē seruus
et dat̄ penā ideo nō debet multipli-
cari sicut amor. Vnde ex vno timore
bono nō sequūt̄ mlti timores. sed
quāto timor ē melior tāto m̄m̄ mlti-
plicat̄. Ideo ex timore dei nullus
alius timor orit̄. sed ex amore dei
sequūt̄ īfiniti amores. Et sic amor
extendit̄ quāto res amata. sed timor
nō extendit̄ quāto res que timeat̄ q̄
nichil ē timendū nisi deus q̄ creatu-
ra nullomō ē timenda. Et dīa ē int̄
timorē et amorē. q̄ timor nō ē donū
volūtariū et dat̄ penā de se et esticiā
quādo ē solus. et nō extendit̄.
et amor de se ē volūtariū donū et
dat̄ gaudiū et extendit̄. S̄ etiam
multū quērit timor cū amore et ē
optima mixtura et optima socie-
tas. q̄ dei timor iuuat amorē quia
timor vñt et ligat volūtātē ma-
gis cū deo. Et ideo timor et amor
sūt due catene duo clauī tenēt̄

76 74
voluntate fixa cum deo et adiuvare se
iuvant et fortificant. Unde quia crea-
tura facta est ex nichilo et deus est infi-
nite potestatis non est quoniam quic-
quid creature cum deo nisi per amorem et
timorem nec aliter quoniam creature a-
mar deum nec deo quoniam aliter ama-
ri quia apparet quedam equalitas et
nulla superioritas nec esset firmissima
unio inter creaturam et creatorem. Et
ideo quia timor maxime quoniam cum a-
more quia ipsum confortat fortificat et
juvat et solidat et habet virtutem
vincitiam ideo post amorem tractari
debet de timore. **Sicut duo amores
sunt in se duo timores. Cxxx.**

Quoniam autem duo amores pri-
cipales id est dicti sunt radi-
ces omnium bonorum et malorum
que pertinent ad hominem ideo nunc est
ut omnia que pertinent ad hominem divi-
damus in duas partes. Et ideo nunc est
ponere duos timores sicut duos amo-
res. Unus timor est qui oritur ex amo-
re dei et alius timor est qui oritur ex
qui oritur ex amore superbius. Et sicut
se habent duo amores inter se ita et duo
timores. Et ideo timor qui oritur ex
amore dei et quoniam cum deo bonus
satis et iustus est et habet omnes con-
ditiones ipsius amoris dei. Et timor
qui oritur ex amore proprio est malus
iniustus et inordinatus et habet omnes
adversitates ipsius amoris. Et ista duo
timores faciunt operationes contrarias.
quia timor dei non multiplicat sed sem-
per est unus solus quia qui timet de-
um nichil timet aliud quia nichil ali-
ud est timendum et ideo vincit et forti-
ficat hominem cum deo et nullam penam
nec tristitiam dat quia spiritus quietus est
cum bono amore. Et timor qui oritur
ex amore superbius multiplicat et
infinitum et plus quam ipse amor unde
oritur primo ex uno amore oritur infi-
nitum timores. Et quia timor de se penam
dat et tristitiam nisi sit iustus cum bono
amore ideo quilibet timor qui oritur

ex amore superbius dat penam et tris-
tiam et ideo ad multiplicationem timo-
ris sequitur multiplicatio penarum et tris-
titiarum. Unde ista multiplicatio timo-
ris clarissime manifestat venenosita-
tem et malitiam ipsius amoris proprii
et quantum nocet habenti. Qui enim
amat primo seipsum summe amat vi-
tam suam suum esse et consumationem sui
ipsius. Et ideo timet summe perdere se-
ipsum primo et suam vitam eo quod perit perit
et destruit et corrumpit quia est res peribilis
et destructibilis et ipse non potest conservari
per seipsum et per consequens timet omnia
ista que possunt perdere et destruire seu di-
minuere seipsum et suum esse et suam vitam
et sibi nocere. Et ideo timet mortem
infirmam et pestes et fugit illas
quantum potest timet tristem et aquas
aerem ignem venena famem sitim aia-
lia timet homines qui possunt auferre
vitam suam. Item qui primo amat seipsum
amat primo proprium honorem propriam
famam et suam laudem et excellentiam
et ideo timet perdere honorem suum et
suam famam et suam laudem et timet vi-
tupiam et per consequens timet omnia illa
que possunt diminuire et destruire suum
honorem suam famam et suum nomen.
Item qui primo amat seipsum amat
suas proprias delicias carnis
et ideo qui timet eas perdere timet
omnia illa que possunt destruire vel dimi-
nuere illas delicias. Ideo timet
tormenta frigoris calorem amaritudinem
paupertatem bonorum et penuriam.
Item etiam quia pecunias diligit ideo
timet eas perdere. Ideo timet omnia il-
la que possunt auferre vel diminuire
pecunias. Item ergo qualiter timor
malus multiplicat et infinitum eo
quod oritur de malo amore. Item etiam
qui amat primo seipsum amat omnes
illos qui sunt quasi seculi vel qui iu-
vant ipsum vel consolantur ipsum. Ideo
amat amicos filios uxorem paren-
tes et fratres et etiam omnia illa que ei
serviunt sicut sunt domus possessiones

et alia. Et ideo timet oia ista pde
et p qns timet oia illa que pnt au-
ferre ista supdca oia uel destruere.
Fundamentu ergo qre gnantur tot
timores e q illud qd amat pt pdi-
et destru et auferri et e res pdibil.
Et sic amor malus no liberat timo-
rem a seruitute et a pena. pmo ipm
timore multiplicat et penam auget.
Sed qui amat pmo deu q deus non
e res que pnt destru vel auferri
nec corrumi nec p violentia tolli nec
aliqui sibi pt nocere ideo nichil aliud
timet sed solu timet eu que amat.
et sic amor dei no multiplicat timo-
res sed habet solu vniu timore. et
ille timor cu amore liberat ab ifim-
tis timoribz malis qui dant pena
et estia. Et q timor alicui debetur
q dno et ille qui timet e taq seruus.
ergo sequit q homo qui pmo no ti-
met deu subicit et e ~~timor~~ seruus
omn rer quas timet et qstatut se ser-
uū omi illar rer et ille res omes
dnatur homi et ideo homo qstatut
se seruū et subiectū omi creaturaz
et ois creatura dnatur ei q oes ti-
met et sic iaurrit ifinitas seruitutes
et captiuitates et pdit libertate sua
Sed qui pmo timet deu e solu seruus
vni et solu vnu habet dnm qui est
dno omi creaturaz Qui ergo pmo
timet deu q timet qd timendu est ideo
habet bonu timore sed qui no timet
deu pmo timet qd pmo timendu no
est q timet creaturas de nichilofais.
et talis timor e cont natura homis
ignitu homo est et contra totu ordi-
ne creaturaz q creature sut facte
ppter hoine ad seruendu hoi et sic
est ordo puersus i natura Sed timor
dei e scdm natura hois ignitu homo
est et scdm ordine omi rer et ideo
no est contra hoiem sed quenu hoi
ignitu homo est et ideo semp pfiat
homi Et sic apparet qualiter sut duo
timores sicut duo amores. ~~Ex sicut~~
~~sut duo timores contrarij. ita sut duo co~~

~~temptus oppositi. C lxxx.~~

Et q ena amori opponit odi-
a et duobz amonibz opponu-
tur duo odia. ita ena sile
timori opponit qtemptus. Et sicut sut
duo timores ita erit duo qtemptus
Ideo sicut e timor dei ita e qtemptus
dei et sicut e timor creature ita est
qtemptus creature seu cōtemptus sui
ipius. Et ideo sile pt fieri hec opposi-
tio et copacio int duos timores et
duos qtemptus sicut int duos amo-
res et duo odia. Vnde timor dei et
timor creature seu qui orit de amo-
te ppo sut qm. i qtemptus dei i qtemptus
seu sui ppo st subqti. Si un dei i qtem-
tus dei qdicit i timor creatre i qtemptus
qdicit. et timor dei et contemptus
creature subalternant et timor crea-
ture et qtemptus dei ena subalternā-
tur. Compa ergo timore ad amore
et duos timores et ~~duos timores~~
ad duos amores et ad qtemptus et
sic accipies magna sciām de timore.

~~Ex honor et utilitas seu comodū sut
duo ppter que oia fiūt. C lxxxi.~~

O vāus aut sit tractatū de
honore aliquale sil cu a-
more et alijs debitis. attm
honor requit spālē tractatū ab alijs
distintū ppter suā singulare natu-
ram et excellēciā. q omia q facta
sūt et fiūt ppter honore fiūt. Vnde
omnia que fiūt uel fieri possūt ad
duo reducūtur. scilz ad honore et v-
tilitate. Quia omē qd fit uel fit ppter
honore uel ppter utilitate uel ppter
vtrūq sil. ita q honor et utilitas st
duo frūs qui colligūtur finalit ab
oibus. Cū aut deus fecit mūdū ne-
cesse est q vel fecit ppter honore ppter
utilitate uel ppter vtrūq isimul. Vn-
cū no sit n duo frēs et cū nāc e q
oia fiāt ut ppter deū l ppter creaturā ut ppter
vtrūq isimul. Et qā creatura sp e idigens
qā de nichilo fā et no pt p se ee i subsistē-
et sic pt crese in bonū i melior fā it is
solū debet ei utilitas seu comodū et no
honor Sed quia deus amtor est plenus

intra se omni p[er]f[ec]tione nullo indigens
ex se q[uod] nullo m[od]o p[ot]est crescere i[n] seipso q[uod] su-
per plenus. et ideo q[uod] i[n] ipso nulla e-
st nec potest esse indigentia q[uod] est summe di-
ues omnibus habundans h[ab]ens omne c[on]ple-
mentu[m]. ideo ei nulla debetur utilitas.
sed solu[m] honor. Et sic creature solu[m]
debetur utilitas et deo creatori solu[m]
honor. Et q[uod] deus e[st] summe bonus ideo
nichil p[ot]est opari q[uod] sit p[ro]pter utilita-
te[m]. Ideo ista duo su[n]t simul co[n]iuncta
i[n] omni ope suo scilicet honor et utilitas.
q[uod] honor sine utilitate videt[ur] esse vani-
tas q[uod] no[n] p[ot]est esse i[n] summo bono. ideo deus n[on]
p[ot]est opari p[ro]pter solu[m] honore[m]. ideo omnia q[ue]
operatur p[ro]pter honore[m] operat[ur] et utilitate[m]
scilicet p[ro]pter honore[m] suu[m] cui debet. et p[ro]pter
utilitate[m] create cui co[n]uenit utilitas
et modu[m]. Alii sua opaco[n]e no[n] habet fi-
ne[m] o[mn]i[n]i et plenu[m] q[uod] esse no[n] p[ot]est. Et sic
omnia co[n]sistunt i[n] duobus scilicet i[n] hono-
re et utilitate et p[ro]pter ista duo omnia
fiunt. et utilitas quoniam indigenti. et
honor no[n] indigenti siue pleno i[n] se.
Cu[m] em[en] deus operat[ur] omnia q[ue] operat[ur] p[ro]pter se
p[ri]mo et ipse no[n] possit aliq[uod] recipere
intra nec crescere intra nec augeri
sequit[ur] q[uod] no[n] p[ot]est opari ex se nisi p[ro]pter
honore[m] et gloria[m] que su[n]t exteriora bo-
na. Impossibile est em[en] q[uod] p[ro]pter nichil
operetur. Et cu[m] sit summe bonus e[st] imposs-
ibile q[uod] operetur nisi p[ro]pter aliquam utilita-
te[m] et q[uod] ipse nulla utilitate indiget i[n]
de no[n] est q[uod] operetur p[ro]pter utilitate[m]
creature. Et sic honor dei et utilitas
creature semp[er] su[n]t colligata i[n] op[er]i-
bus suis. **Quis sit honor et uti-
litas a[n]i[m]e magis p[ri]ncipal[is] est honor q[uam]
utilitas. Cxxxii.**

Et q[uia] honor p[er]tinet deo et
utilitas creature. ideo ma-
gis e[st] p[ri]ncipal[is] honor dei q[uam] u-
tilitas creature et de ta[n]to q[uo]d de x[rist]o p[ri]nci-
palior[um] q[uod] creatura. p[ri]mo sicut deus
et creatura i[n] i[n]finitu[m] distat. ita dis-
tant i[n] i[n]finitu[m] et sine m[ed]i[n]a honor
dei et utilitas creature. Et ideo q[uis]
sit op[er]etur p[ro]pter suu[m] honore[m] et crea-

ture utilitate[m] attamen magis p[ri]nci-
palit[er] op[er]atur et p[ri]mo p[ro]pter suu[m] hono-
rem et min[us] p[ri]ncipalit[er] et sec[un]dario
p[ro]pter creature utilitate[m]. ita q[uod] p[ri]nci-
palius respicit suu[m] honore[m] q[uod] crea-
ture utilitate[m]. Sicut em[en] p[ri]mo e[st] deus
q[uod] creatura ita fili[us] p[ri]mo debet respi-
cere deus ea q[ue] p[er]tinet ad ip[su]m q[uod] ea q[ue]
p[er]tinet ad creatura[m] licet utruq[ue] fil-
ius respiciat. Et ideo sequit[ur] q[uod] deus p[ri]nci-
palit[er] fecit m[u]ndu[m] et omnia q[ue] i[n] eo su[n]t
p[ro]pter suu[m] honore[m] et ad sua[m] laudem et
gloria[m] ut scilicet exinde sequat[ur] d[omi]n[u]s
honor et etia[m] co[n]sequent[ur] p[ro]pter crea-
ture utilitate[m]. Et exinde sequit[ur] q[uod]
deus omnia p[ot]est quecu[m]q[ue] p[ot]est p[er]tine ad
p[ri]ncipal[em] laudem et vera[m] gloria[m] et ve-
ra[m] utilitate[m] et ad vera[m] honore[m]. et
q[uod] omnia que deus operat[ur] i[n] m[u]ndo opa-
tur ad suu[m] honore[m] et nichil p[ot]est fa-
cere contra suu[m] honore[m]. Et ideo omnes
creature su[n]t facte ad suu[m] honore[m] et
ad sua[m] laudem. Et regime[n] m[u]ndi et
om[n]i[u]m creaturar[um] et totius uniu[er]si to-
tu[m] est ad suu[m] honore[m]. Et q[uod] utili-
tas creature e[st] ligata cu[m] honore
dei ideo sequit[ur] q[uod] q[uo]t[us] magis deus
respicit suu[m] honore[m] ta[n]to magis
respicit utilitate[m] et co[m]modu[m] crea-
ture. et q[uo]t[us] magis vult suu[m] hono-
rem ta[n]to magis vult utilitate[m] cre-
ature. et q[uo]t[us] magis crescat honor
dei ta[n]to magis crescat utilitas crea-
ture. Et sicut deus nichil p[ot]est facere
contra suu[m] honore[m] ita nichil p[ot]est
facere q[ui]ntu[m] e[st] de se contra utilitate[m] cre-
aturar[um] q[uia] i[n] simul su[n]t colligata.
**Quis ergo deus intendat suu[m] ho-
nore[m] p[ri]ncipal[em]. tu no[n] p[ot]est facere suu[m]
honore[m] nisi faciat creaturar[um] uti-
litate[m] et q[uo]d modu[m] ip[s]e summe bonus
no[n] p[ot]est nocere q[ui]ntu[m] est de se. ideo su-
me no[n] p[ot]est de se nisi p[er]ficere. Utilitas
ergo creaturar[um] et q[uo]d modu[m] sequit[ur]
semp[er] honore[m] dei. **Sicut respo[n]det
deu[m] solu[m] unu[m] honore[m]. ita solu[m] respicit
et intendit una[m] utilitate[m] p[ri]ncipalem
Cxxxiii.****

Et quoniam sequitur honorem dei utilitas
et non potest ab eo separari. et
quia deus respiciat utrumque
scilicet. sequitur quod sicut solus respicit v
nam honorem scilicet suum. ita respicit
vnam utilitatem principalem principa
lem et primo. Quia enim creature
debetur utilitas et deo honor. ideo
quod ipse est unus solus deus solus est v
nus honor. Ita sicut quod sunt multe
creature attamen vna est principalis
creatura super omnes creaturas. Et quia
creatura rationalis est super omnes creatu
ras ideo sequitur quod principaliter deus in
tendit et respicit utilitatem creature
rationalis. et utilitatem aliarum creatura
rum respicit propter utilitatem creature
rationalis. Et quod solus homo in hoc mun
do est creatura rationalis ideo deus
primo et principaliter in mundo respicit
utilitatem hominis. et utilitates aliarum
creaturarum que sunt in hoc mundo res
piciat propter utilitatem hominis. et utili
tatem hominis propter aliam utilitatem non
respiciat. Ideo solus vna est principalis
utilitas ad quam ordinantur omnes al
ie utilitates. et hec est hominis utilitas
et utilitas hominis non est propter aliam
utilitatem. quod nulla est utilitas alia
super utilitatem hominis sed solus honor dei
laus et gloria sunt super utilitatem ho
minis quia amor et honor dei est superi
or quam hominis utilitas. Erge ergo ordine.
Utilitates omnium creaturarum sunt propter
utilitatem hominis. et utilitas hominis propter
honorem dei est. et honor dei propter nichil
aliud est quam propter deum. Ergo omnia
tendunt ad utilitatem hominis et ad dei
honorem. Et quod iam probatum est quod deus
omnia que operatur exterioriter operatur propter hono
rem suum et hominis utilitatem. et sic honor
dei et utilitas hominis sunt sicut coniuncta
et colligata nec separari possunt. Et
sic habemus in universo unum honorem
solus et vnam principalem utilitatem que
sunt duo fructus totius universi.
Et hoc est valde quoniam quod solus
utilitas hominis sit principalis. quod sunt

solus homo scit et potest honora
re deum in universo et laudare quod ita ipse
solus recipiat utilitatem. *Quod per dei
honorem et utilitatem hominis seu creature in
natam potest reddi ratio de omnibus que operatur deus et
se. Chyrm.*

Et quoniam deus operatur omnia que opera
tur ex se ad suum honorem et
ad suam gloriam et etiam ad uti
litatem hominis seu creature rationalis
et nichil potest operari contra suum hono
rem nec contra creature rationalis uti
litatem. ideo cum finis principalis propter
operatur exterioriter sit honor suus et glo
ria cum utilitate creature. sequitur
quod omnia que de ipso possunt dici in opere ex se
et omnia opera eius possunt exterioriter redu
ci ad honorem et utilitatem. et quod pro ho
nore et utilitate potest reddi ratio de
omnibus que operatur exterioriter deus. Quia
ergo vult habere scientiam de divinis operibus
cognoscant unum honorem dei et illa
que pertinet ad suum honorem et suam
gloriam. et etiam cognoscant utilitatem
hominis seu creature rationalis. Quia ne
cesse est quod opera divina gaudeant et que
munt cum honore domino et nullo modo
repugnent nec contradicant. et etiam
optet quod gaudeant cum utilitate crea
ture rationalis. *¶* Unum ergo bene ra
dicatum in dei honore et in vera hominis u
tilitate quod in istis omnia divina opera radi
cantur. Et inde sequitur quod qui non sem
per videt considerat et cogitat dei
honorem et gloriam nec ipsam hominis u
tilitatem nichil potest intelligere de operibus
dei. primo penitus ignorat. quod non vi
det lumen in quo videntur opera dei. Et
quod deus est pater et sapiens et boni
tas est iustitia et sic de aliis. ideo
omnia operatur ad honorem et gloriam sue
patris sue sapientie sue bonitatis sue
iusticie sue virtutis. et sic de aliis.
ita quod nichil potest facere contra honorem
sue patris nec contra honorem sue sa
pientie nec contra honorem sue boni
tatis. Et omnia opera divina possunt reduci
ad patrem sapientiam et bonitatem et

phet tria opat oia ex se. et ad ista
tria reducitur alia. Ad opanda
enim ista tria sufficiunt scilicet bonitas
potencia et sapientia. et ista tria fil' re
quiruntur nec unum sufficit sine alijs
*Et in domino honore includit' utilitas
hominis seu creature rationalis. Cxxxv.*

Et quia deus opat oia opera sua
ad honorem sue potestatis sue sa
pientie et sue bonitatis. et ho
nor et gloria bonitatis est operari utiliter
et omnimode ad maiorem utilitatem. ideo se
quitur quod utilitas semper includit' dei ho
nore et nullo modo honor divinus potest se
parare a se utilitate creature quia nil
omnino potest fieri contra honorem sue boni
tatis. in cuius honore semper includit'
utilitas et omnimodum aliam. Et ideo
iudicio dei honorem dico creature uti
litate nec est necesse exprime ipsam uti
litate quia dei honor totum importat. Et
sic oia totaliter reducuntur ad divinum ho
nore et de alibus potest reddi ratio per di
vinum honorem. *Et divinum honorem probat dei
opera quia potestissime optime sapientissime
et benivolentissime facta. Cxxxvi.*

Quoniam autem deus opat oia o
pera sua ad honorem sue potestatis
sue sapientie et sue bonitatis
nec aliter potest operari ea. et quia honor et glo
ria potestatis est potestissime et potentissime ope
rari. et honor et gloria sapientie sue est
sapientissime et sapientissime proportionabiliter
et proportionabilissime et congruentissime
et ordinatissime operari. et gloria boni
tatis est bene et optime benivolentissime et be
nivolentissime utilis et utilissime ope
rari. ideo sequitur quod opera dei sunt potestis
sime sapientissime et optime facta. Et ideo
oia opera dei sunt proportionabilissima ordi
natissima aggruentissima et utilissima. Ideo
nichil potest esse in divinis operibus propor
tionatum incongruum nisi inutile nisi superfluum nec
divinum nisi inordinatum. *Et quia opera
magis ardua magis magnifica aliorum magis
mirabilia et difficilia et magis et plu
ribus utilia et tota magis deo conveniunt
et pertinent. Cxxxvii.*

De autem ostendit' sic. quoniam honor
et gloria soli deo conveniunt
et pertinent. et quanto honor et
gloria est maior magis deo pertinet. et
quoniam magis hoc aliter tanto magis deo que. et quanto
magis aliter pertinet et respicitur ad honorem et
gloriam dei magis deo pertinet. Et quia quanto est opera
magis ardua magis alta magis
mirabilia magis subtilia et diffi
cilia magis pertinet ad gloriam et
honorem divine potestatis et sapientie divine.
Quanto etiam aliqua sunt magis uti
lia et pluribus tota tanto magis per
tinent ad gloriam et honorem et laudem
divine bonitatis. Ergo cum deo conveni
at quatenus potest esse magis et pertineat
ad honorem sue summe potestatis. et sue
summe sapientie et infinite bonitatis. se
quitur quod opera summe potestatis et summe
bonitatis deo conveniunt et pertinent.
et quanto magis sunt talia tanto etiam
magis conveniunt. Et per quoniam ei que
nit ad honorem sue potestatis sapientie et
bonitatis ita potest operari quod non
possit potenter cogitari ita sapien
ter quod non possit cogitari sapientius
ita utiliter et benigne quod non possit
cogitari benignius nec utilius. et
hoc requirit honor et gloria sue po
testatis sue sapientie et bonitatis. Et
recludit' quod quanto opera sunt magis
ardua magis magnifica magis alta ma
gis magis inopprehensibilia et magis
mirabilia subtilia et difficilia et
magis et pluribus utilia magis deo
conveniunt et pertinent. cum oia que magis
pertinent ad honorem et gloriam suam et
laudem magis ei conveniunt. Et exinde
propter multa alia concludi et sequi.
Unde potest sequi quod quatenus magis per
tinet ad honorem et gloriam dei magis
optet esse magis debet fieri. Et i
deo magis optet mundum esse productum
totaliter de nichilo quam de aliquo. et
magis de novo quam ab eterno. quia ma
gis hoc pertinet ad honorem et gloriam
sue potestatis et bonitatis. Item sequitur
quod quanto opera erunt magis utilia homi

et creature rationali magis fiet
 qd hoc magis e ad honore sue boni-
 tatis. Itē qd auenit deo vt honor
 suus et gloria crescat extius qntū
 fieri poterit et hoc nō possit fieri nī
 p opa. ideo que deo facit opa sūme
 bonitatis sūme pntis sūme sapiē
 et benignitatis. Sic ergo p pīm ho-
 nore dei possum? agnosce qd deo co-
 uenit magis ex se opari considerā
 do honore et gloria sue pntis sue sa-
 piē et bonitatis et iusticie et misericō
 et pietatis. Et ex oibus pōt gcludi
 qd opa dei ex se gsumabūt finient
 et terminabūt i sūmo honore in
 sūma laude et i sūma gloria sue po-
 testatis sue sapiē bonitatis et iusti-
 cie et qd tūc cessabit opari exterius
 qn honor suus laus sua et gloria
 erūt opleta. *¶ Honor dei cū glā et
 laude ietnū durabit et sine fine pmanebit.*

Quia *Clxxxviii.*
 aut iam dictū est qd qd
 opat deus ex tī opatur ad
 honore et glām et laudē sue pntis
 sapiē et bonitatis. ideo qd deus a nullo
 potest impediri nūc est qd honor suus
 fiat et opleat. qd aliter honor et glā
 sue pntis destruerent. Et p qns se-
 quit qd oīa debēt finiri et gsumari
 ad suū honore et ad suā laudē et
 gloriā. Et qd nō eēt sūmus honor
 nec sūma gloria nisi honor et glo-
 ria sui duraret et pmanerent in
 etnū vt nūq cessent. ideo nūc est
 qd honor dei pmaneat ietnū et
 gloria et laus. Et p qns opa dei
 debent pmanē ietnū. Et qd ho-
 nor requirit honoratē et gloria glo-
 rificantē et laus laudatē. ideo
 ppter etnitate honoris dei et sue glo-
 rie et laudis optet qd sint creature
 que possint ietnū deū laudare
 honorare et glorificare de opibus
 suis et que cognoscant opa sua. Si
 em nlla eēt creatura que cognos-
 cet opa dei et videt. i vanū deus
 oparet ppter honore et glām et

laudē sui. Et qd sola creatura racio-
 nal pōt hoc facē. ideo creatura racio-
 nal debet ietnū durare ppter honore
 dei et laudē et gloriā. Et sic ppetui-
 tas honoris dei et glorie et laudis
 arguit ppetuitatē creature laudā-
 tis et glorificantis. Et qd honor nō
 pōt eē sine utilitate. ideo sicut honor dei
 debet ppetuari ita debet etiā utilitas
 ppetuari. Et ideo etiā utilitas crea-
 ture rationalis ppetuabit vt sil ma-
 neat honor et utilitas sine fine.

*¶ Honor dei est duplex et duplicat
 debetur. Clxxxix.*

Considerādū aut qd honor
 vnomo ē naturalis et debet
 ex debito natē scilz rōne
 pmitatis et pncipalitis et aucto-
 ritatis. Et iste honor debet alicui
 qd est pncipiū et pīm. qd omne pnci-
 piū et pīm iqnū tale ē honorā-
 dū. Et qd solus deus ē pncipiū et p-
 pīm pīm totalit. et nichil est pīm
 pīm pncipiū nisi p ipm. ideo nūc
 ē solus honorādus isto honore p-
 mo. et omne aliud iqnū est pncipiū
 et pīm ē honorādū qd repñtat ip-
 sū. Et ideo p et m et pncipatus
 honorant qd sūt pncipiū qdā. Et
 talis honor nō icludit gloriā nec
 laudē nec famā nec nomē. qd non
 dat nec debet nisi mōe pmitatis.
 Alius ē honor qui nō est a natā nec
 ex debito natē sed ē hō acquisitus et
 debitus ex mirabilibz honorabilibz
 gloriosis. Et iste honor icludit i se
 gloriā et laudē famā et excellēciā et
 bñdictionē. Et iste honor iūctus cū
 laudē et glā est pīmū extñsecū et
 remuneratō extior. bonorū opm qd
 debet ab oibus cognoscentibus talia
 opa. Vnde fructus extior bonorū opm
 est honor laus gloria fama bñdictio
 et sūt corona bonorū opm. qd p ho-
 nore gloriā et laudē coronantur ex-
 terius bona opa qd digna sūt extñ
 coronari. Et qd solus deus facit bo-
 na opa et oīa bona opa p ipm sūt

et quibus creaturæ operentur tñ ab ipso hñt qd
operentur et nō a seipīs qd de nichilo sūt
fuit. et ideo ipse creatur et opa creaturæ
bona ipsius dei sūt radicalit et pñā
palit. ideo honor laus et gloria que
sūt pñmū extius et corona bonorū o
peni soli deo debent. Siue ergo deus
mediate operatur p seipm seu p crea
turā semp ipse honor laus et gloria dei
sūt et soli deo debent. Sed q creatura
rational opatur sil tñ deo libere volū
tarie et sponte et cōplacet i opibus bo
nis ideo debet ei pñmū et remuneracō
rōne libertatis et opulencie i bonis o
peribz. sed nō debetur ipi creature pñmū
nec remuneracō extius sed interius
q cōt ei vanitas. Et ideo nō debet crea
turæ honor nec gloria nec laus ex opi
bus suis sed solū utilitas int? qz crea
tura debet pñā et cōpleri et crescē int
sedonec sit opleta. Qñdo ergo deus
opatur p se imediate sine creatura
tñ talia opa nō pñt pñmari nec re
munerari nisi extius p honorē laudē
et gloriā et hoc soli deo debet qz ē plen
iterius et intra se. Sed qñ opatur p
creaturā rationalē tñ debent duo pre
mia vnū iterius aliud extius vnū
p deo aliud p creaturis. Pñmū dei est
honor opis et laus et gloria. pñmū
creaturæ est utilitas. et hoc ē valde ratiō
nabile ut sicut duo cōiunxerūt volūta
re sil ad vnū qz vtrūqz habeat pñmū
sibi queniens scilz deus honorē et crea
tura utilitatē. Quid em̄ facit creatu
ra idigens de honore et gloria. et qz
facit deus sūme plenus de utilitate.
cū deus nō possit crescē intra se. et crea
tura possit crescē intra se. Et sic honor
ē pñmū extius et utilitas ē pñmū
interius. Et sic deus pñmiat et remu
nerat creaturā rōnalē interius dan
do sibi pñmū pficiēdo eā et oplen do et
augmentādo. et ipā creatura rational
ut ipse homo pñmiat et remunerat de
um et coronat extius dādo sibi lau
dem et gloriā et honorē et bñdictio
nē de ipis operibz. Et ita vtrūqz habet

suū pñmū. Et i hoc oñdit magna dei
dignacō qui vult a sua creatura pñm
ari honorari laudari et glorificari. Et
inde sequit q postq honor laus gloria
sūt pñmū qd deo debet extius qz exce
dūt oīa creata sine mēsurā. Et ideo
maior ē honor dei q totus mūdus
qz hoc ē corona sua extior. Et ideo q
aufert sibi honorē plus tollit q si tol
leret totū mūdū. Et ideo iuriā dei nō
pōt p omēs creaturas repari. Dicam?
ergo q qñq dat uel acquirit uel ē int
serū bonū illi rei cui dat ita qz eius
pñā et cōplementū ul iuuamētū vel
est bonū extius et nō pñtēs ad pñā
nē vel ad oplementū uel nec ad adiu
torium. et hoc ē honor laus et gloria. sed
pñmū est utilitas et hoc debet solū
creaturis sed aliud solū deo. Qñt
ergo pñtēs ad pñā et oplementū
et ad adiutorium ipi creature debet da
ri. Si quitq nō pñtēs ad pñā
nec ad oplen dū rem nec ad adiuto
rium soli deo debet dari et hoc ē honor
laus gloria bñdictio grāz actio et oīa
que extius dan. Et ex hoc possum?
vidē q duplex ē crementū et duplici
aliqua res habet crescē silz intra se
et extra se. Nam tñ aliqua res cres
cit intra se et interius dū oplet et p
ficiat. Et tam diu crescit et pōt crescē
donec pueniat ad vltimū oplementū.
Sed tñ aliqua res crescit extius et
ex se dū acquirit honorē laudē et gloriā
et famā. Et istud crementū nullo mō
intrat intra rem nec vñt ei qz ho
nor gloria fama nullo mō sūt intra
rem sed ex rem nec pñtēs ad rem et
ideo sūt crementa extiora nec oplen
nec pficiūt ipām rem. Et ideo tale
crementū nō debetur creature sed p
ñmū qz creatura pōt crescē intra se.
Et ideo si nō habeat i se totū suū cre
mentū et querat ex se crementū q
rit vanitatē qz ipā exis vacua a
sua pñā a pñā bonitate interiori
a suo oplemento interius qrit cre
mentū ex se qd nullo mō pōt intrare

rem nec perficit. Et ideo si creatura rō-
nal' nondū q̄pleta querat honorē glo-
riā laudē exterius tūc intra se implet
vacuitate et vanitate et efficit va-
cua a sua p̄pria p̄fōne et bonitate
intiori et intant in eā vanitas et ia-
mitas que ē vacuitas p̄prie p̄fōnis
et bonitatis et utilitatis et in ea nū-
lla ē soliditas nec firmitas q̄ ibi nō
ē p̄pria bonitas nec p̄fō nō p̄t ēē
firmitas. Et ideo sibi nichil p̄ficit
crementū extius honoris laudis
et glorie. p̄mo dū magis vult crescē
exterius d̄ficiat interius et remanet
paup̄rima intra se. Et q̄ntū q̄rit ex
se de honore laudē et gloria tantū
p̄dit int' se de p̄fōne et bonitate et
vera utilitate p̄pria. Et q̄oīs res ap-
petit semp crescere donec sit q̄pleta
ideo creatura rōnal' si nō q̄rit crescē
interius nāt ē q̄ q̄rit crescē exteri-
us et ideo si nō querit p̄pria bonitatē
intra se nāt ē q̄ querit honorē lau-
dē et gloriā ex se. Et hoc ē cont' natu-
ram et contra racōnē q̄ res exis va-
cua intra se et carens p̄pria p̄fōne
querat honorē ex se et gloriā tū sit
paup̄rima et miserrima. Et ideo cre-
mentū extiuscū nō debet creature.
sed q̄ deus est plenus intra se et nū-
lomo p̄t interius crescē. ideo ei soli
debet laus et gloria et honor q̄ i deo
nulla p̄t ēē vanitas neq̄ vacuitas
q̄ i eo ē sūma plenitudo. Sic ergo ha-
bem' duplex c̄mentū vñū extiuscū
cū aliud intrinsecū vñū p̄tines crea-
ture aliud p̄tines creatori. Et habet
etiā q̄ honor debet p̄ncipio i q̄ntū p̄-
cipiū est et debet etiā bonis opibus
Et p̄sequēs deo debetur honor dupli-
ater et q̄ ē p̄mū p̄ncipiū et etiā p̄t
opa bona. p̄mū honor ē natural'
sedus ē acquisitus et iste honor acq̄-
situs ē c̄mentū exteriū qui est
semp cōiūctus cū gloria et laudē.
De aut' semp bono opī debeat laus
et gloria et honor signū ē euidentis-
simū q̄ homo timet facē mala opa

corā hoībus p̄pter vituperiū et ofusio-
nē. q̄ vituperiū et ofusio danē p̄pter
mala opa et acq̄ritur ex ip̄is. Ergo
p̄ p̄riū bonis opibus debet honor laus
et gloria. Si ergo deus facit opa bona
ei debet honor laus et gloria. **Q̄ de
scat creaturā rōnalē i totū mūdū p̄-
ter honorē q̄ acq̄rit' i debet' i sequit'
p̄t opa ut ip̄e crescat in creaturā rōna-
li extra se et ip̄a rōnal' creatū crescat
simul intra se.** **Ext.**

Quomā aut' deus nō p̄t crescē
i seip̄o nec intra se q̄ i finitū
est et sūme p̄fōs. sed tamē
p̄t crescē ex se et creatura p̄t crescē i
seip̄a et intra se. ideo p̄pter ista duo c̄-
menta debent fieri om̄ia. Et q̄ tūc d̄
p̄t crescē ex se q̄ndō suus honor sua
laus et sua gloria et sua fama cres-
cūt. Et tū honor q̄iūctus cū gloria et
cū laudē et cū laudē acq̄rit' de nouo
et sequat' opa. sequit' q̄ ip̄e oīa opa
ex se facit vt p̄ illa sequat' et acq̄-
ritur honor cū laudē et gloria. Et q̄
honor laus et gloria que sūt extio-
ra c̄menta nō p̄nt ēē nisi deus
cognoscat et cognoscant' etiā opa
sua et cū sola creatura rōnalis p̄t
p̄t cognoscē deū et opa sua sequit'
q̄ p̄pter honorē dei et laudē et gloriā
rōnalis creatura frā sit. Et ideo
cū deus nō possit crescē intra se sed
ex se et ex se nō possit crescē nisi in
creaturis ip̄is crescat. Et q̄ tūc d̄ q̄at
ext' se q̄n suus honor sua laus sua
gloria et sua fama crescūt et hoc nō
p̄t fieri nisi i sola creatura rōna-
li. ideo sequit' q̄ fecit creaturā rōna-
lē vt ip̄e crescat i ea scilz vt cog-
nitō dei noua et notitia dei noua fi-
eret i ip̄a creatura. Q̄ndō em̄ noti-
cia dei et cognitō crescat tūc crescat
suus honor laus sua et sua gloria
et fama. Et ideo q̄n notitia dei mlti-
plicat' et crescat tūc deus crescat et
multiplicat'. Vnde notitia rei est si-
militudo rei et ideo q̄n fit notitia
i creatura rōnali de deo tūc quādā

fit deus de nouo. q̄ sua silitudo fit i
rationali. Et quoniam maior fit notitia dei
tunc magis crescat deus. Et quoniam magis crescat notitia
dei. tunc magis crescat suus honor sua
laus et sua gloria. Et sic fecit deus ho-
mines et creaturas rationales ut i
eis crescat. Et quod dum deus crescat ex se
i hominibus et i creatura rationali ipsa
creatura rationalis crescat intra se et
homines crescant iterius. ideo filius et sel et
deus crescat ex se et i creatura rationali
li. et creatura rationalis crescat intra
se et i deo et de deo. et est unum et idem cre-
mentum. Sic ergo incrementum dei exterius
et ex se est incrementum ~~est incrementum~~ cre-
ture rationalis iterius et intra se. et cre-
mentum ipsius creature est incrementum
dei. Et sic creatura rationalis intra se cres-
cit dum deus crescat in ea. et tunc deus
crescat i ipsa dum fit cognitio et notitia
dei i ipsa. Et talis notitia fit i creatu-
ra p̄ opa dei. q̄ cognoscendo opa dei
cognoscit deus. et manifestat ex se.
et dum cognoscit p̄ sua opa tunc hono-
rat laudat et glorificatur. Sic ergo
operatur deus extra se ut cognoscatur
exterius et exinde honoretur laudet
et glorificet et honor suus et laus
sua multiplicent. et ex consequenti ut cre-
atura rationalis ipsam cognoscendo cres-
cat de sua cognoscendo et impleat notitia
ipsius et exinde honor laus et gloria
dei crescat et multiplicet in ipsa crea-
tura rationali. que dum deum cognoscit ip-
su honorificat laudat et glorificat. Sic
ergo ad duo ista incrementa tendit
omnia opa dei que tamen sunt unum cre-
mentum. Si enim deus non cresceret extra
se nec creatura rationalis posset crescere
intra se. Et quod creatura rationalis ha-
bet intellectum et voluntatem ideo deus debet
crescere i intellectu et voluntate ipsius cre-
ature. et ipsa creatura debet impleri de
deo tam i intellectu quam i voluntate ad ho-
nor laudem et gloriam dei. Et quod aliter
crescat intellectus aliter voluntas. et aliud
incrementum unum et aliud alterius et
unum incrementum oportet quod fiat de deo

ideo oportet quod deus multis modis cres-
cat extra se et ideo sunt plures modi
crescendi dei ex se. quod creatura rationa-
lis multis modis multis modis potest
crescere intra se. Unde deus crescat dum no-
ticia de deo crescat. et deus crescat dum
amor dei crescat. et deus crescat dum ti-
mor de deo crescat. et deus crescat dum
spes et confidentia i deum crescat. deus
crescat dum fides i deum crescat. et dum omnia
ista crescant tunc honor laus et gloria
dei crescant. Et ideo etiam sunt creatura
rationalis ut ipse homo crescat intra se
dum fit i eo et generatur cognitio de deo.
crescat etiam quando fit i eo amor dei crescat
etiam quando fit i eo et generatur timor dei
spes et confidentia i deum et fides i deum
Ista ergo sunt incrementa dei ex se. et
incrementa creature rationalis seu ho-
minis intra se. Atamque licet multis mo-
dis crescat deus ex se et creatura ratio-
nalis intra se. tamen duo sunt principia
incrementa sicut duo sunt que possunt
crescere i creatura scilicet intellectus et
voluntas. Ista autem duo incrementa sunt
notitia et amor. Unde cognitio et no-
ticia dei est incrementum intellectus. sed
amor dei est incrementum voluntatis.
Tunc ergo crescat intellectus i deo et de deo
et deus i intellectu dum crescat dei cogni-
tio et notitia i eo. Et tunc crescat deus i
voluntate et voluntas i deo dum crescat
amor dei i voluntate. Sed tamen primum
incrementum scilicet cognitio et notitia dei
est fundamentum omnium et radix. Si enim
non sit cognitio dei non erit amor dei
nec timor nec honor nec laus nec
gloria dei. Ecce ergo quanta unitas et
quanta propinquitas et quanta obligatio
dei cum hominibus et cum rationali creatu-
ra quod deus voluit crescere exterius in
ipsis hominibus ut ipsi crescerent i eo et
sibi honor laus et gloria dei fieret et ho-
mines intra se crescerent. Ecce qualiter
honor laus et gloria dei fecit rationa-
le creaturam et homines fieri. Ecce qualiter
honor dei fecit homines crescere et impleri.
Ecce qualiter laus et gloria dei fecit

mūdiū qui nō erat fieri. *Ecce q̄lit*
honor et gloria dei fecit deū extra
se opari. Diligē ergo debem⁹ sup
omnes creaturas honorē laudem
et gloriā dei q̄ fecit nos fieri fecit
nos eē. *Pone debem⁹ oībus hono*
rē dei ppter quē sum⁹. Custodire de
bem⁹ honorē dei ppter quē imorta
les erim⁹ et ppetue uiuem⁹. *Et*
sicut de oīa opat⁹ ppter suā laudē suū
honorē et gloriā ita opat⁹ oīa ppter
suū nomen. *Exa.*

Quoniam autē quit⁹ p̄t de no
uo acquiri uel ē res uel ē
nomē. et q̄ deus nō p̄t sibi
de nouo acquirere aliquā rem cū oēs
res mūdi ip̄e fecerit. et sic cū sint sue
nō p̄t eas de nouo acquirere. Itē finitū
acquireret cū nlla re indigeat q̄ est
infinitus et sic sūme plenus intra
se. ergo q̄t⁹ de nouo p̄t sibi deus acq̄
rē solū nomē. Et hoc deo maxie cō
uenit q̄ solū p̄t ex se crescē q̄ acq̄rē
hoc ē crescē extra se p̄t et nō intra
se. *Vnde tūc aliqua res ex se crescit*
q̄n nomē nouū acq̄rit. et q̄nto ma
gis illud nomē crescit tāto magis
res ex seipm crescit. *Nomē autē ac*
quirit ex operib⁹ que apparet et vi
dent. *Et n̄ em̄ opa sūt sūt bene facta*
natio ex eis sequit⁹ honor laus fama
et gloria cū attribuant⁹ et debent at
tribui illi cui⁹ est illud opus bñ fac
tū. et tūc res illa cui⁹ ē opus et cui
attribuit⁹ acq̄rit sibi nomē nouū ex
tali ope. *Acquirē ergo nomē ē acq̄*
rē nouū honorē nouā laudē et no
uā gloriā et famā nouā ex p̄prie
opib⁹. *Et q̄ opa p̄nt eē bene fac*
ta ul⁹ male facta ideo ex opib⁹
p̄t acq̄ri nomē bonū uel nomē ma
lū. *Quia sicut ex opib⁹ bene fact*
de natiuitate sequitur honor laus et
gloria. ita ex opib⁹ malefactis se
quit⁹ dedecus vituperiū et ihonoracō
Vnde iste ē ordo. q̄m res p̄mo est.
et deinde dat⁹ sibi nomē p̄prie ipor
tans et rep̄tans et significans illā

rem distīte et detīnate ut verbi ḡ
ria p̄mo homo ē et deinde dat⁹ sibi
nomē p̄prie. Et istud nomē nō dat⁹
sibi ppter opa benefacta. q̄ an̄ nois
p̄prie impositiōnē nondū homo opat⁹
est aliq̄ opus benefactū nec male
factū. sed significat rem nudā sine
opib⁹. Et ideo habē istud nomē nō
est acquirere honorē nec laudē nec
gloriā nec famā. sed postea homo p
rursū vite sue opat⁹ bona opa bene
facta. et tūc acquirat honorē et lau
dē et gloriā et famā ppter opa. et ac
quirat nouū nomē ppter opus. et se
cūndū naturā opis acquirat nomen.
et ex multis opib⁹ mltā noīa. Et
oīa ista noīa acq̄sita ex opib⁹ cō
iūgūtur cū p̄mo noīe ip̄ius rei qd
erat nudū sine honore sine fama.
et sic p̄mū nomē efficit magnū
et honorabile et laudabile et famosū
et crescit ī nobilitate ī honore et fama
ī laude et ī gloriā ppter opa rei cui⁹ est
Sicut ergo a p̄ncipio nomē rei est si
ne honore sine laude et sine fama. h̄
postea ppter opacōnes rei cui⁹ est ip̄m
nomē crescit et efficit magnū ī hono
re ī laude ī fama. et tūc q̄ntū crescit
opa bona tūc crescit nomē rei ī nobi
litate ī dignitate. et opa illius rei
a p̄ncipio vsq̄ ad finē important post
a p̄ illud nomē et dū illud nomē au
ditur itelligunt oīa opa sua. Ita er
go res dū opat⁹ facit crescē suū no
men. et dū magis opatur facit ip̄m
magis crescē q̄ nomē sequit⁹ rem.
Et ideo q̄ ppter benefacta opa de ne
cessitate sequit⁹ honor laus gloria fa
ma. et ista sūt extiora et ex rem. si
cut nomē etiā est ex rem et nō est
ip̄a res. ideo ip̄e honor ip̄a laus et
gloria et fama cōiūgunt⁹ cū noīe
ip̄ius rei. et p̄ ip̄m nomē ip̄a res
impletur honore laude gloria et fa
ma. *Vnde cū honor laus gloria et*
fama que sequuntur ad opa nō pos
sint intrare ip̄am rem cui⁹ sūt opa
et ip̄a res nichil habeat ex se magis

81 79
 p[ro]p[ri]um magis familiare q[uam] no-
 me suu[m] q[uod] i[m]portat totale i[m]p[er]m re.
 et p[er] q[uod] i[m]p[er]a res ubiq[ue] portat i[m]p[er]mo
 p[er]tinet de i[m]p[er]a i[n] recto q[uod] nichil aliud
 exterius facit sequit[ur] q[uod] i[m]p[er]e honor i[m]p[er]
 laus gloria et fama debent no-
 mi i[m]p[er]us rei eo q[uod] i[m]p[er]m nome p[er]
 crescit et i[m]pleri de honore et laude
 Quia ergo i[m]p[er]a res no[n] p[er]t crescit i[n]
 tra se de honore n[on] laude nec de fa-
 ma et i[m]p[er]m nome p[er]t crescit de i[m]p[er]is
 nate est q[uod] i[m]p[er]m nome crescat et i[m]
 p[er]eat honore laude gloria et fama
 ut postq[uam] no[n] p[er]t manet i[n] i[m]p[er]a re re-
 maneant i[n] suo no[m]i[n]e et dentur nomi[n]i
 suo. Eae ergo opa exciut are et ap-
 parent et vident[ur] extius. et ex opi-
 bus talib[us] debet honor laus que su[n]t
 exteriora et i[m]p[er]m nome rei e[st] exteri[us]
 et apparet. ideo honor laus fama et
 gloria que sequiut[ur] ad opa debent da-
 ri nomi[n]i i[m]p[er]us rei opantis. Ergo i[m]p[er]
 opa faciut[ur] extius crescit i[m]p[er]m nome
 et faciut[ur] i[m]p[er]m nome honorabile lau-
 dabile famosu[m] et gloriosu[m] et b[e]n[e]dic-
 tiu[m]. i[m]p[er]m aut[em] nome p[er]t duob[us] modis
 crescere. p[ri]mo i[n] se i[m]p[er]o s[e]c[un]d[u]m d[ic]tu[m] crescit
 et impletur honore laude gloria et
 fama p[ro]pter opa. et istud e[st] p[ri]mu[m] cre-
 menti. Sed crescit nome cu[m] i[n] e[st] ple-
 nu[m] i[n] se q[uod] m[u]ltiplicat[ur] et dilatat[ur] et ex-
 tendit[ur] p[er] plures ho[m]i[n]es i[n] cordib[us] ho-
 minu[m]. Et ergo p[ro]pter opa bene facta
 q[uod] apparent natio sequit[ur] vere honor
 laus gloria et fama rei cui su[n]t opa q[uod]
 iungunt[ur] cu[m] no[m]i[n]e i[m]p[er]us rei et faciut[ur]
 nome magnu[m]. Et cu[m] solus deus opet[ur]
 opa b[e]n[e]facta et o[mn]ia opa b[e]n[e]facta su[n]t
 i[m]p[er]us dei. q[uod] o[mn]is creatura e[st] i[m]p[er]us dei
 opus. et p[er] q[uod] o[mn]e opus creature
 b[e]n[e]factu[m] est opus dei. sequit[ur] q[uod] honor
 laus gloria et fama que sequiut[ur]
 ad o[mn]ia opa b[e]n[e]facta o[mn]i[um] reru[m] vere et
 verissime dei su[n]t et deo debent vere da-
 ri et nulli alteri rei. Et p[er] q[uod] sequit[ur] so-
 lus i[m]p[er]e debet acq[ui]rere nome ex opib[us]
 o[mn]ib[us] b[e]n[e]factis et solu[m] suu[m] nome
 debet crescit i[n] vni[us]o i[n] vero honore

laude gloria et fama i[n] dignitate
 et nobilitate. Et p[er] q[uod] o[mn]is honor o[mn]is
 laus o[mn]is gloria et o[mn]is fama i[n] ve-
 ritate o[mn]i[um] op[er]u[m] b[e]n[e]factoru[m] nomi[n]i
 i[m]p[er]us dei debent dari. Et ideo solu[m] su-
 um nome debet e[ss]e honorabile lau-
 dabile famosu[m] gloriosu[m] magnifi-
 cu[m] et b[e]n[e]dictu[m] et nullu[m] nome crea-
 ture de se debet honorari laudari
 glorificari. Et sequit[ur] vlt[er]i[us] q[uod] hoc
 est p[ro]p[ri]u[m] soli deo s[e]c[un]d[u]m acq[ui]rere no-
 men veri honoris et laudis et gle-
 Et p[er] q[uod] o[mn]is q[uod] cludit q[uod] deus opat[ur] o[mn]ia
 e[st] se p[ro]pter suu[m] nome s[e]c[un]d[u]m ut i[m]pleat[ur]
 d[ic]tu[m] vero honore vera laude gloria
 et fama ut sit magnu[m] magnifi-
 cu[m] honorabile et gloriosu[m] famosu[m]
 et laudabile. ut postq[uam] no[n] p[er]t crescit
 i[n]tra se crescat exteri[us] i[n] suo no[m]i[n]e
 Et ideo sequit[ur] q[uod] sicut opat[ur] o[mn]ia p[ro]p[ter]
 suu[m] honore laude et gloria ita opa-
 tur o[mn]ia p[ro]pter suu[m] nome. Et p[er] q[uod] se-
 quet[ur] sequit[ur] q[uod] id[em] est opari p[ro]pter su-
 um nome et opari p[ro]pter sua laude
 et gloria et honore. Et ideo nate est
 q[uod] quicq[ue] fit uel fieri p[er]t i[n] toto vni-
 uerso siue bonu[m] siue malu[m] veniat
 ad honore et laude et gloria nomi[n]is
 sui. Etia[m] q[uod] q[uod] i[n] q[uod] cludit et d[ic]tu[m] p[er]t de suo
 nomine. **Et nomen dei ex opib[us]
 acquisitu[m] respicit s[e]c[un]d[u]m utilitate[m] vera[m]**
ho[m]i[n]is i[n] co[m]modu[m]. Cxiii.
Quonia[m] aut[em] i[n] declaratu[m] e[st]
 q[uod] honor verus et utilitas
 vera su[n]t ita colligata q[uod] no[n] p[er]t sepa-
 ri ita q[uod] verus honor dei respicit sem-
 p[er] vera[m] utilitate[m] no[n] sua[m] sed alterius
 et vera utilitas respicit sem[per] ve-
 ru[m] honore. ideo verus honor dei res-
 picit s[e]c[un]d[u]m vera[m] ho[m]i[n]is utilitate[m] et ve-
 ra ho[m]i[n]is utilitas sem[per] respicit ve-
 ru[m] honore dei. Et q[uod] o[mn]ia que p[er]t-
 nent ad honore dei p[er]tinet ad suu[m]
 nome et suu[m] nome exteri[us] acqui-
 rit[ur] et q[uod] statuit[ur] ex o[mn]ib[us] opib[us] que
 p[er]tinet ad honore et laude et gloria.
 ideo etia[m] sequit[ur] q[uod] suu[m] nome ex opib[us]

extra se acquisitū semp respicit v-
tilitatē hoīs verā. Quia em̄ deus
oīa fecit ppter hoīs vtilitatē et cū
nomē dei acquirat ex opibz que fa-
cit extra se. sequit̄ qd etiā suū no-
mē p̄tinet ad hoīs vtilitatē. p̄mo
de tanto nomē dei acq̄sitū magis
p̄tinet ad vtilitatē hoīs de q̄nto su-
um nomē excedit oēs alias creatu-
ras. Plus ergo p̄fuit plus valet
et plus ē vtile nomē dei hoī q̄ oēs
creature sūt. Et plus valet nomen
dei q̄ om̄es creature. q̄ nomē dei
respicit deū. et de directo et p̄ncipa-
liter ad ip̄m p̄tinet et ē magis ip̄-
quū ei q̄ om̄es creature. Creature ḡt
ōm̄ia que deus opat̄ sūt et fuit vt
dei nomē q̄stiat et acq̄rat. et post-
ea ip̄m nō vī cōstitutū et acq̄sitū
facit et causat totā vtilitatē hoīs.
Si em̄ deus nichil oparet̄ extra se
nullū nomē acquireret ex se. Nā
ergo nomē dei respicit verā vtili-
tatē hoīs et cū vera vtilitas hoīs
sit vt amet et timeat deū honoret
et laudet et glorificet eū speret et
q̄fidat i eo credat et obediat ei. vt
salz fiat et nascat̄ i hoīe amor dei
timor dei et spes ei⁹ cōfidentia i deo
et fides et obīa et totalit̄ homo vni-
atur deo. sequit̄ qd nomē dei acq̄sitū
ex suis opibus semp respicit ad ista
supradicta. Salz vt p̄ nomē dei gene-
retur i hoīe amor dei et timor dei.
spes et q̄fidentia fides et obīa. Ideo
hoc sequit̄ qd totalit̄ debet eē nomē
dei extra se q̄stitutū et acq̄sitū vt
possit causare i hoīe et gnare amo-
rē timorē spem q̄fidentia fidē et obīam.
Igit̄ quicq̄ p̄tinet ad nomē dei p̄ti-
net ad timorē uel amorē vel spem
vel q̄fidentia rē. Et etiā nomē dei ac-
quisitū debet eē nomē amoris timo-
ris spei q̄fidentie fidei et obediē ho-
noris laudis et gl̄e ut sit p̄porcōna-
tū et queniens hoī ad eius vtilita-
tem. Et ideo vt nomē dei cōuenien-
tissimē et q̄gruētissimē q̄stiat ad ve-

rā hoīs vtilitatē queniē qd deus fa-
ciat opa amoris timoris opa op̄a
fidei et fidelitatis opa spei q̄fidentie
et obīe opa honoris laudis et gl̄e.
Et ideo queniē deo vt faciat ex se
opa om̄ipotentie vt acq̄rat nomē
om̄ipotentis. vt p̄ hoc nomē timor
dei generet̄ i hoībuz. Cōuenit etiā
vt faciat opa p̄ que acquirat
hoc nomē dñs ex se vt p̄ hoc nomē
timor dei generet̄ in hoībuz. Cōue-
nit etiā vt faciat opa iusticie et iu-
dicij. vt acquirat nomē iusti et iu-
dicijs. vt etiā p̄ hoc nomē gnētur
timor i hoībuz. Cōuenit etiā vt
faciat opa exterius opa sūme bo-
nitatis vt acquirat exterius hoc
nomē bonus vt p̄ hoc nomē ge-
neret̄ amor dei in hoībuz. Cōuenit
etiā vt faciat opa sūme sapiē ex
se vt acq̄rat nomē sapiētis ex se
et sūme sapiētis vt sic laudet̄ ab
hoībuz. Cōuenit etiā vt faciat opa
p̄ que acquirat nomē et famā ex-
terius vt salz sit et noietur vera-
rit̄ fidelis et verus et pius et mi-
sericors et benignus sūus amicus
adiutor saluator p̄titor vt sic p̄
hec noīa gnētur i hoībuz spes cō-
fidentia et fides i eū. Sic ergo cō-
uenit vt ex multis opacōibus ac-
quirat deus multa nomina. et ex
multis noībuz cōstituat̄ et integre-
tur vñū nomē dei magnū glorio-
sū laudabile honorabile magnificū
famosū admirabile amabile et timē-
dū. Et hoc ē sūme vtile homī. Vnde
qd volūtas non trahit̄ nisi exatet̄
ideo optet qd nomē dei exterius ac-
quisitū sit tale qd exatet volūtatē
et exatet ad timorē et ad amorē. **Q**uius em̄ deus ab et̄no sit dñs
om̄ipotes sapiens iustus et bonus
verax fidelis et sic de alijs. attamē
hoc nō esset manifestū nec notū
exterius ex se. et ideo qd res mani-
festat̄ exterius p̄ opacōnes suas
cōuenientissimū est deū opari ex se

opa p que acqrat nomē et famā
apud hoies vt sic cognoscat et no-
minetur ad honore sui et utilita-
te hoim. Deo enī nō ē nātō habē
exterius nomē nisi vt cognoscat
ab hoibus. **Quid intelligi p nomē
dei acquisitū. Exm.**

Quāt oīa dārius manifest-
tentur cōsiderandū ē qd̄ del-
ligat p nomē dei acquisitū. Vnde
nomen rei ex rem est. q̄ nō est ip̄a
res sed reputat ip̄am rem et signi-
fikat et notificat. Per nomē autē
dei exterius acquisitū intelligit to-
ta illa cognitiō et tota illa noticia
que habetur de deo et acquirit p illa
opa que opatur extra se. Vnde de-
us nō cognoscat ex se nisi p opa q̄ ap-
paret et sūt manifestā. Tota ergo il-
la noticia q̄ acquirit de deo ex opibz
vocat nomē dei. Tantū enī cognos-
cat de deo q̄ntū opa sua manifestat
p opa ergo que deus opat ex se ge-
nerat noticia de ip̄o i cordibz hoim
siue estiaō siue reputaō seu fama
et hoc ē nomē dei acquisitū apud
hoies. Vnde nomē bonū acquisitū
est noticia seu fama siue estiaō
seu reputaō cū laude et honore
acquisita et gnāta i cordibz hoim
de aliquo. Sicut p ḡrū malū nomē
est noticia seu fama siue estiaō
cū vituperio et cōceptu acquisita
de aliquo i cordibz hoim. Tantū
enī habet aliq̄s de noīe q̄ntū habz
de fama et reputaōe et estiaōe
i cordibz alior. Et q̄ nulli ē reputa-
tiōis et estiaōis. Nulli ē noīe ap-
hoies nec alior honoris. Tantū enī
honorat aliq̄s ab alijs q̄ntū cog-
noscat et reputat et estiat ap-
eos. Et q̄ ista estiaō seu reputa-
tiō seu noticia p̄t eē maior vel mi-
nor et cresce et diminui ergo et ho-
nor enī. Nomē ergo dei acquisi-
tū ē p̄ma noticia seu estiaō seu
reputaō gnāta de nouo i cordibz
hoim de deo p opa sua. Et tale no-

mē habet deus apud hoies scdm qd̄
estimat et reputat ab eis et agnoscat
Et scdm q̄ estimat et reputat ab
hoibus scdm hoc honorat ab eis.
Et q̄ talis noticia seu estimatiō au-
sat p opa dei ideo qui nō cognoscat
opa dei nec cogitat i q̄ntū dei sūt nū-
q̄ cognoscat de deo nec ip̄m estimat
aliq̄ nec reputat. Et p ḡsequēs de-
us nulli noīe nec fame nec ho-
noris ē apud illū. Et scdm q̄ magis
uel minus cognoscat opa dei aliq̄s
i q̄ntū dei sūt scdm hoc nomē dei est
cū illo. Et exinde sequit q̄ locus
et habitaculū noīe dei i quo habi-
tat est cor hois. Vnde nomē dei
ē ex deū et ideo optet q̄ habitet i
aliquo loco. et nullus locus ē i quo
possit habitare nisi i corde hois. i
deo cor hois ē vas noīe dei. Et q̄
hoies multiplicat et p q̄ns corda
eorū. ideo enī nomē dei multiplica-
ri p̄t p corda hoim. Sed istud no-
men qd̄ manet et latet i corde est
ocultū. et manifestat exterius p
aliud nomē sensibile audibile et
visibile qd̄ ē vocale ul̄ scriptū corru-
dens nomē exnti i corde et ip̄itās
ip̄m exterius et significat. Et enī
honor occultus i corde et inuisibilis
iclusus i noīe occulto ip̄ius cordis
manifestat extius p aliū honore
visibile. et talis honor qualis est
intus in corde talis reputat extra
per signū visibile.
oīa enī que extra
fuit p hoīem sūt sig-
na corū que fuit i corde eius. Sicut
enī deus manifestat seipm et dat no-
ticiā de seip̄o p opa exteriora sua.
ita homo extra manifestat nomē
dei occultū noticiā et estiaōē occultā
de deo p signū visibile. et enī ho-
norē occultū manifestat p honore
visibile. Sic ergo duplex ē nomē
dei scilz occultū et visibile. vnū in-
tus et aliud extra. et enī duplex
honor scilz occultus et visibilis.

vnus interior alius exterior. Et
ista noia sūt apud hoīes et fuit
ī ipīs hoībus p opa dei cognita
īgnitū dei sūt. et ista duo noia mē
surant sēdm mensurā cognitiōis
opm dei. q tū qntū opa dei cog
noscutur ab hoībus tū notitia de
deo gnatur ī hoībus. et tāta estia
no et reputatō gnatur de deo ī ipīs
et tāta qnta ē notitia estimatō et
reputatō de deo ī hoībus tū noia
tur extra p vocē et tantus ē honor
extior. **H**ic ergo nomē vocale ex
terius mēsurat sēdm mēsurā no
tie et estimatōis seu reputatōis in
terioris et ipā notitia seu estimatō
mēsurat sēdm mēsurā cognitiōis
opm dei īgnitū dei sūt. Et ideo qā
opa dei īgnitū dei sūt nō equalit
cognoscunt ab oībus ideo nō ē eq
lis notitia oībus seu estimatō seu
reputatō de deo nec p qntē equalit
noiant extius ab omībus. **I**sta g
st mē se ordiat. nomē vocale ext.
noia seu estimatō interior et cognitiō opm
dei. Et cognitiō opm dei mēsurat sēdm ma
iore uel miōre capacitatē hoīs. et sēdm ma
iore uel miōre familiaritatē hoīs
et exteriū circa opa dei cognoscēda.
Sed ipā opa mēsurantur vel p cog
nitiōē ipōrū opm intra se. uel p
opationē ad hominē ppter quē fi
ūt. uel p opationē ad patrē et sa
piam et bonitatē dei vnde pcedūt.
Radix ergo et fun
damentū et origo
noīs dei acqui
siti et
noticie seu estimatōis que fuit de
deo sūt opa dei. ergo ipā opa dei
portant in seipīs et includūt ra
dicalit et fundamētalit et origina
lit nomē dei exterius acquisitū
et honorē et laudē et gloriā et fa
mā suā. Et ideo qnta sūt opa dei
tantū ē nomē suū et tantus est
honor suus et laus sua et gloria
et fama sua veniat et radicatur
et ī se et de se. Et ideo possum po

tere nomē dei tribus modis. **P**rimo
mō ī ipīs opibus. Et isto modo no
mē ē sibi acquisitū verant et de de
bito statū dū opa facta sūt. et etiā
honor laus et gloria. qz semp ipā
opa portāt secū nomē dei laudē glo
riam et honorē. et nomē laus gla
et honor semp qsequit opa dei. Et
ideo ipā opa dei semp sunt plena
laudē honorē et gloria dei. et laudis
eius plena est terra. et omēs crea
ture que sūt opa dei sūt plene ho
nore laudē et gloria dei et portant
ī seipīs semp nomē dei et suū ho
nore laudē gloriā et famā. Et
istud nomē est īmortale et īpetuū
et etiā honor laus gloria et fama.
qz postq sel sūt semp manēt et nū
q destruitur sed semp viuūt. Et ist
est pīmū nomē dei acquisitū et pa
mus honor et pīma laus. **D**ende
ipā opa dei plena honorē laudē et
gloria sua et noie intrāt cor hoīs
et cognoscūt ab hoīe et veniūt ad
eius noticiā. et tūc portant ī cor
hoīs et relinquit ī eo noticiā et
silitudinē dei seu vestigiū cū hono
re laudē et gloria. eo qz sūt plena
sua silitudine et noticia eius et
honorē laudē et gla. et ideo dant
illud qd habent in seipīs. Et ipā
dei opa cognita ut dei sūt causant
et faciūt in hoīe noticiā et estima
tiōē et reputatiōē de deo a quo p
cedūt. et hoc cū honorē laudē et
gloria et bona fama. Et hoc est
secūdū nomē dei acquisitū in cor
dibus hoīm. **D**ende sequit terciū
nomē qd est sensibile visibile et
audibile ī voce uel ī septe. Et istud
nomē est signū ordinatū ad pla
citū ad significandū et repntan
dū sēdm nomē et etiā pīmū. Et
istud nomē magis ē signū noīs q
sit nomē. sed īgnitū significat et re
pntat verū nomē dicit nomē dei.
Ergo ergo tria noia. pīmū nomen
acquisitū est qd sedet ī oībus opibz

dei et e fixu et pmanes et imuta
bile et no pt deleri et solu sel gna
tu est cu ipis opibus. Sed scdm no
qd habitat i cordibz hoim qdus sic fixu
pmanes attq pt deleri de cordibz hoim et
omdie de nouo gnat i mltiplum p q
hocs mltipluat et e ide ap oes hoes p vari
at p mag i min i p qd mag ul min
refat. S tertiu no audibile ul scptu no
e ide ap oes hoes p variat p mltiplum
liguatu et pcedu. Et sic dan e de noie
ita dici potest de honoe laude et gloria.
Nome ergo dei laus honor et gla
qd dormiut i ipis opibz et qd sut i
potencia et nondu actuata. sed postea
du ipa opa intrat cor hois et cog
noscentur. tuc ipm nome laus ho
nor et gla que ibi dormiebat excita
tur et euigilant et actuant. et vl
timo p sensible signu exterius ma
nifestant. Et sic ho qdmo vniificat
nome dei et suu honore et laudem
glam et fama sua. Apparet igit
et declaratu est qd itelligit p no
me dei acquisitu sibi de nouo et
i quo fundat radicalit. Aliud at
nomen habet deus ab eterno qd
no est acquisitu ab opibz. et hoc
e hoc nome ee. qd deus est ipm
ee. Et hoc e pmu nome i quo in
cluduntur oia noia et claudit omie
nome vt declaratu est i principio
libri i caplo de esse. Et sic deus ab
etno i seipso absq mudo et creatu
ris habet nome vniufale i quo co
tinet omie nome. Et sicut i hoc
noie ee continet omie nome ita
i noie dei acquisito otinetur omis
honor ois laus gla et fama. *Et
notia redacta per opa ei i m hoibz
habet multos gradus et etia nome ei*
Exmi.

Omnia aut opa dei sut ra
dix et fundametu noticie
que de deo acquirit i hoibz
ideo qd opa dei habet gradus in
se. scdm hoc etia noticia q acqui
rit i hoie de deo p opa eius habz

gradus. Unde quedā sūt opa dei que
multū distant ab hoie. quedā ppi
qua homi. et quedā opa sūt et fiūt
ex hoie. et quedā sūt et fiūt i hoie.
Et illa que fiūt i hoie quedā fiūt in
corpo quedā fiūt i aia. Et etia quedā
sunt opa dei magis familiaria homi
et quedā minus. Et sic opa dei non
habent se equalit ad hominē i quo
debet gnari noticia de deo. et p qns
noticia seu cognico gnata de deo i
corde hois p opa dei nō ē equal sed
habet multos gradus. Unde maior
est noticia que acquirit de deo p opa
dei que sūt ppiqua hoī qd p opa dei
que sūt multū distant ab hoie. Et e
tia maior ē cognico que ē gnata de
deo i hoie p opa que sūt i hoie qd p
illa que sūt ex hoie. et p opa dei
que fiūt i hoie qd p illa que fiūt ex
hoie. Et etia maior ē cognico gnata
de deo i hoie p illa que sūt i aia qd p
illa que sūt in corpo. Et qd nullū o
pus dei ē magis ppiquū ipi homi qd
ipemet sibi qd opus est de deo noti
cia gnata de deo i hoie p cognico nē
sui ipsius qui est opus dei est maior
oim. Et sic homo dū cognoscat seipm
iqntū est opus dei magis cognoscat
et magis videt de deo qd dū cognoscat
peris qd etia ē opus dei. Et qd omie
opus dei iqntū dei ē portat suā no
ticia suū nome et suū honore suā
laude et suā glam. et opa digmora
et maiora portat maius nome ma
iore laude et glam. ideo cū homo sit
maius opus dei inter omes creatu
ras manifestas sequit qd homo dū
cognoscat seipm iqntū est opus dei
magis estimat de deo et magis re
putat et maius nome et maiore lau
de et glam sibi dat qd qn cognoscat a
lia opa. Et ista noticia acquisita de
deo p cognico nē hois iqntū est opus
dei pt ēē maior ul minor scdm qd ho
mo magis ul minus cognoscat et
videt seipm. Pterea quedā sūt opa
dei que fiūt extra illa que sūt extra

hominem saltem in aliis creaturis. et alia
sunt opera que sunt in ipso met homine et
circa ipsum hominem. Et magis cognos-
cit homo deum per opera que sunt in ho-
mine quam per illa que sunt ex homine.
Item quedam sunt opera dei que omnis ho-
mo potest videre per experientiam. et alia sunt que
non videt nisi per testimonium aliorum
qui dixerunt et viderunt. Et certius
et magis cognoscat homo deum per opera
que videt et percipit per experientiam.
quam per opera que cognoscat per testimonium
aliorum. **I**tem quod nichil magis cog-
noscat homo quam illud quod sentit et vi-
det per experientiam. ideo notitia generata
de deo per opera dei que homo videt per ex-
perientiam tenet ultimam gradum cog-
nitionis per opera sua. Et iste habet du-
os gradus quod aliquis homo videt per
experientiam opera que deus operatur cir-
ca aliam hominem vel circa aliam rem
ex se. aliquis videt et sentit per experien-
tiam opera que deus operatur circa seipsum
singulariter. Et iste est ultimus gradus
cognitionis per experientiam. et iste est
certissimus solidissimus et firmissimus
qui semper manet et ibi est plenitudo
cognitionis. Unde ista notitia
non potest esse nisi in uno homine nec potest a-
licui communicari quod nullus homo potest ta-
litur percipere nec sentire illa que sunt
circa seipsum sicut ipse met homo. Po-
test enim quilibet homo cognoscere per ex-
perientiam opera que sunt circa alios
extra se. sed non sentire sicut illa que fi-
unt circa seipsum. sed magis cognos-
cit que sunt circa seipsum quam circa ali-
os. immo nullus alius potest sentire il-
la que sunt circa seipsum nisi ipse solo.
Hic ergo cognitio per experientiam ha-
bet duos gradus. Et quod per opera dei
cognita generatur notitia de deo in
homine. et ideo cognitio quam homo ha-
bet de operibus que sunt circa seipsum
est ultima maxima et firmissima
et solidissima et certissima. ideo seq-
uitur quod cognitio seu notitia seu esti-
matio acquisita de deo in homine

per opera dei que sunt circa ipsum singu-
lariter. Et ultima maxima firmissima soli-
dissima et certissima. et donec homo
cognoscat deum per talia opera non habet
veram certitudinem nec securitatem de
deo nec vere deum honorat nec glo-
rificant nec cognoscat nec amat ut
timet. Si ergo bonum est homini habere
veram notitiam de deo. bonum est ergo
ei quod deus operetur in ipso et circa ipsum.
Et quanto plus operabitur deus circa
ipsum singulariter. tanto maiorem ac-
quet de deo notitiam per experientiam. Et
ideo sequitur quod secundum quod deus multis
modis operatur circa ipsum hominem secundum
hoc homo diversimode notat deum.
Aliquis enim notat et dicit et cognoscat
per experientiam deum esse potentem quam saltem
sentit circa seipsum opera potentie dei.
Aliquis notat ipsum sapientem. aliquis
pium. aliquis bonum. aliquis misericordem
et benignum secundum quod diversimode sentit
operari deum circa seipsum. Et tunc homo
acquirat certissimam notitiam de deo
cum laude gloria et honore. Et hoc
modo quilibet homo dat magnam no-
men propter opera singularia que ope-
ratur deus in quolibet. Et sic deus ac-
quirat nomen multipliciter. **P**rimo saltem
generaliter et contra ab omnibus creaturis
ex operibus universalibus que se tota curant
Secundo acquirat nomen specialiter et singulariter
in quolibet homine qui operatur singula-
riter et secrete in aliquo homine. Et ideo
notitia dei et suum nomen multipliciter
et crescat in hominibus per talia opera. Et
secundum quod magis vel minus operatur
circa quolibet secundum hoc notitia et
suum nomen crescat in quolibet. Et hoc
est vere cognoscere deum sentire opera
sua circa seipsum per experientiam. **I**tem magis se-
ntit homo per experientiam opera que deus o-
peratur circa animam quam circa corpus
quod anima que cognoscat magis est ipsi
qua sibi ipsi quam corpus. et ideo ma-
ior et magis acquirat notitiam de
deo in homine per opera que operatur cir-
ca suam animam quam circa ipsum corpus

et illis opibus est ultimus finis et
 ultia certitudo de deo per opera. **Ex** ergo
 qualiter notitia acquisita de deo
 per experientiam per opera que homo videt
 per experientiam habet multos gradus.
 Primo gradus est per opera que homo
 videt extra se in aliis. Secundus gra-
 dus est per opera que homo sentit in
 proprio corpore suo fieri. Tercius gra-
 dus est per opera que homo sentit et
 patitur fieri circa suam animam. Et omnia
 ista pertinent ad nomen dei et laudem et
 gloriam et honorem et ad suam famam.
 Sic ergo secundum quod opera dei sunt communia et
 universalia omnibus vel pluribus vel singula-
 ria et secreta secundum hoc acquiruntur de
 deo notitia communis vel singularis et ma-
 ior vel minor. Et sic homo potest cog-
 noscere deum per creaturas ex se in quantum
 sunt opera dei et per seipsum in quantum est
 opus dei et per opera que operatur extra se
 in aliis hominibus et creaturis et per opera
 que operatur circa seipsum tam circa ani-
 mam quam circa corpus. Et per quos
 multis modis potest ipsum laudare glo-
 rificare magnificare et honorifica-
 re et ei famam dare. Patet ergo quod
 notitia de deo acquisita per opera eius
 in hominibus habet multos gradus et
 per consequens reputatio et estimatio de
 deo est maior vel minor. **In** cordibus
 in cordibus hominum et habet multos
 gradus nec est equalis apud omnes.
 Et exinde sequitur quod cum secundum maio-
 rem vel minorem reputationem seu estima-
 tionem detur honor maior vel minor
 et etiam laus et gloria et nomen. Se-
 quitur quod ab omnibus hominibus non datur deo
 equaliter honor laus et gloria et no-
 men interius et exterius. **De obli-**
gatione hominis erga honorem dei et laudem
et gloriam suam et nomen suum. Cxxv.
Quoniam iam manifestum est quod
 omnia que deus operatur extra se
 in creaturis operatur ad suum
 honorem laudem et gloriam et nomen et
 etiam dictum est quod honor laus et gloria
 et nomen dei acquiruntur et generantur

et crescat per opera benefacta et opera crea-
 turarum. Et quod homo qui est creatura
 nobilior dei que sit in mundo potest o-
 perari et habere potestatem operandi. ideo
 sequitur quod homo debet et obligatur
 operari omnia opera sua que faciunt propter
 honorem laudem et gloriam et nomen
 dei et ad hoc debet dirigere omnia opera
 sua ut scilicet per opera sua sequatur ho-
 nor dei laus et gloria et nomen
 dei. **U**lterius sequitur quod homo debet
 et tenetur solum quantum potest velle et la-
 borare ut suum nomen fiat crescat
 et multiplicetur in quantum fieri poterit.
 Et quod per opera hominis benefacta sequitur ge-
 neratur et fit maior honor dei ma-
 ior laus maior gloria et maior nomen
 quam per opera aliarum creaturarum cum homo
 sit nobilior creatura sequitur quod non
 solum homo debet et obligatur facere
 omnia opera sua propter honorem dei ut
 dictum est sed etiam tenetur et debet tam-
 tum operari quantum potest et multiplicari
 re opera sua et meliori modo quo po-
 terit operari. Et in hoc debet continue
 et incessanter studere et omnem diligentiam
 apponere ad hoc ut per opera sua honor
 dei laus gloria fama et nomen crescat
 et multiplicentur quantum fieri poterit.
 Et non solum hoc tenetur facere sed et vel-
 le et laborare ut in omnibus rebus in
 omnibus hominibus et in omnibus opibus
 honor dei laus gloria nomen et fa-
 ma fiat crescat et multiplicetur quan-
 tum fieri potest. **U**ltimum si homo facit
 contra omnia superiora sequitur quod
 homo non operatur ut creatura dei nec
 ut opus dei nec ut homo. **P**rimo ope-
 tur contra deum et contra intentionem dei
 totaliter et contra ordinationem divinam et
 contra finem ad quem facta sunt omnia. Et
 quod honor dei semper est cum utilitate
 nec potest separari honor dei et utilitas
 et ubi maior honor dei ibi maior
 utilitas et quod etiam tota utilitas est
 hominis non dei sequitur quod quando homo o-
 peratur ad honorem laudem et gloriam dei
 et ipse operatur meretur ad suam utilitatem.

et q̄ q̄nto magis homo laborat ut
honor dei crescat et multiplicet. tūc
etiā magis laborat ut sua ppria
utilitas crescat et multiplicet. Itē
q̄ homo debet et obligat amare ho-
norem dei et laborare ut crescat et
multiplicet. Inq̄ntū fieri potit. sequi-
tur q̄ homo obligat ponē totum
seipm et totā vitā suā et dare vi-
tā suā et oīa que habet ad honorē
dei laudē laudē et gloriā. Et p̄ q̄nto
q̄ q̄nto homo dat vitā suā et q̄nto ha-
bet ad honorē dei q̄ tūc facit max-
imā suā utilitatē q̄ tūc laborat
q̄ntū p̄t vsq̄ ad ultimū de potētia
ad dei honorē. Quia nō p̄t magis
laborare ad dei honorē q̄ dare vitā
suā pro illo. et ideo hoc ē sūma vi-
litas sūmū q̄modū et lucrū hoīs
Et ideo sequit̄ q̄ homo nichil p̄dit
sed sūme lucrāt dū vitā suā dat
ad honorē dei et ideo nō p̄dit vitā
sua etiā sequit̄ et ḡcludit q̄ hō
debet obligat et tenet reddē deo
et cōfiteri et attribū et dicē de ip̄o
oīa illa que p̄tinet ad suū honorē
ad suā laudē ad suā glām et ad suū
nomē et famā suā et magis illa
que p̄tinet ad maiore laudē ad ma-
iore honorē et ad maiore glām q̄
illa que p̄tinet ad mīore. **¶ Oīa**
que p̄t homo ur̄bz dare deo reducūt
ad honorē et q̄nto facit hō deo ip̄m
q̄ ip̄m honorat ul̄ ihonorat seu con-
trahit ul̄ iūriatur. Exm.

Quomā aut iam declaratū
ē q̄ oīa que deus facit ex
se facit p̄pter suū honorē
et q̄ oīa q̄ deo p̄tinet ex se p̄tinet
ad suū honorē q̄ honor respiciūt
et q̄phendit totū statū dei extra se
et q̄ homo p̄t et debet et tenetur
reddē deo et dare plura ut p̄batū
est et oīa que homo p̄t facē deo et
reddē sūt ex deū. ideo sequit̄ q̄ oīa
debita que homo p̄t et debet dare
deo reducūt et p̄tinet ad honorē

dei. Et q̄ oīa que respiciūt deū exte-
rius respiciūt et p̄tinent ad suū hono-
rē uel ad contrū suū honoris. scilicet ad
inhonoracōnē seu cōtemptū et iūri-
am. ideo q̄nto homo faciat deo semp
ip̄m honorat vel ihonorat. Cū enī
honorare et ihonorare contrientur
int̄ se. et oīa que fiūt extēus ex deū de-
bent fieri ad suū honorē. sequit̄ q̄ si
nō fiunt ad suū honorē q̄ fiūt cōtrē
suū honorē. Et p̄ q̄sequēs homo deū
semp honorat vel ihonorat. Et ideo
sequit̄ q̄ oīa ista debita que homo
debet deo scilicet amor timor laus honor
et glā obīa spes fides et credulitas
et q̄fidentia reducūt et p̄tinent
ad honorē dei. et opposita istorū sūt
contra honorē dei. Et ideo qui amat
deū p̄mo honorat ip̄m. et qui nō
amat ip̄m p̄mo ihonorat ip̄m. Et
qui amat deū et nō amat eū p̄mo iho-
norat ip̄m q̄ p̄mo amandus est.
Si nō amat q̄ p̄mo amandū est
iūria et q̄septus est. Et qui timet
deū p̄mo honorat ip̄m. et qui nō ti-
met ihonorat. Et qui obedit deo ho-
norat ip̄m. et qui nō obedit iho-
rat. Et qui sperat ī deo ip̄m honorat.
et qui nō sperat ī deo ip̄m ihonorat.
Et qui q̄fidit ī deo honorat ip̄m. et
qui nō q̄fidit ihonorat. Et qui credit
et dat fidē deo ip̄m honorat et qui
nō credit ei ip̄m ihonorat. et qui nō
credit deo p̄mo et totalit̄ etiā ip̄m
ihonorat. Sic ergo amare deū p̄mo
timere deū p̄mo glorificare et lau-
dare deū p̄mo obedire deo p̄mo
sperare ī deo p̄mo et q̄fidē ī deo p̄mo
et credē deo p̄mo hoc est honorare
deū. Sed non amare deū p̄mo nō
timere deū p̄mo nō obedire deo p̄-
mo nō laudare nō sperare ī deo p̄-
mo nō q̄fidē ī deo p̄mo nō credē deo
p̄mo hoc ē deū ihonorare q̄septnē
iūriari. Et sic oīa que deo dant̄
p̄ hoīem reducūt ad honorare
uel ihonorare deū. et q̄septnē ul̄
iūriari. Et honorare deū uel iho-

norare oia claudunt. Et qd honora
re deū et ihonorare opponuntur.
ideo sicut nullū maius bonū pōt
facere homo qd honorare deū. ita nō
lū peius malū pōt facere homo qd
deū ihonorare. Et sicut nichil ma
ius pōt ēē ex deū qd honor deū. sic
nichil peius pōt ēē ex deū qd ihonora
re deū seu iuria deū. Sic ergo solue
re et reddere deo debitū ē ipm honora
re. et nō solue neq; reddere est ipm
ihonorare et cōtempnere et iuriari.
Unde ergo debet homo diligētissimē
ut diligit deū reddat et soluat deo
qd debet. Unde qd deus vult suū ho
norē qd ppter illū fecit oia. et omnia
que homo dicit facere et reddere deo pōtinet
ad eius honorē. sequit̃ qd deus vult
qd homo reddat deo qd debet. et nichil
pōt velle contra suū honorē. **De**
multiplicatōe honoris et iurie Cxxvii.

Quia autē oīs creatura
facta ē ad honorē deī et res
piat honorē deī et pōtinet
ad honorē deī et etiā respiciat deū qd
dāmo. ideo honor deī respiciat hono
rē oīm creaturay. et iuria deī res
piat iuriā oīm creaturay. Et ideo
qñ honorat deus honorant oia que
deī sūt scilicet omēs creature. Et qñ
deus ihonorat cōtempnit seu iuria
tur. etiā iuriant et cōtempnuntur.
et ihonorant omēs creature. Et sic
i honorare deū includuntur infinite
honoratōes. et i iuria deī includū
tur infinite iurie sicut et semel. Et
nichil ita cito crescat et multiplicat̃
sicut honor et iuria. qd honor vni
ē honor infinitor. et iuria vni
et sicut iuria infinitor. Et qd honorat deū ho
norat oēs creatas. Et qd iuriat deū sicut et iuri
nat oēs creatas. sicut qui iuriat regi iuriat
oēs regno simul et semel. **De honore**
p̃p̃i qui est cōtra honorē deī t̃p̃ et iuri
p̃p̃is iuriis Cxxviii.

Quoniam iā pbatū est qd homo
debeat facere oia opa sua
ad honorē deī et tenetur

laborare qñtū pōt ut honor deī laus
gloria et fama et nomē crescat et
multiplicent̃ qñtū fieri pōt tā i se
ipō qd i oib; alijs. Aliē si nō faciat
hoc tūc homo nō opatur ut creatā
deī nec ut opus deī p̃mo faciat cont̃
deū et contra itentōne totalē eius
et contra suā ordiātionē. Quis hoc
sit magnū malū. sed tamē peius ē
si opetur oia et faciat homo que fa
cit ad suū p̃p̃iū honorē et ad suā p̃p̃i
laudē et gloriā. et ad acq̃rendā sibi
ip̃i nomen et famā. et ad hoc stude
at et laboret ut honor suus p̃p̃ius
laus gloria et fama et nomen fiat
crescat et multiplicet̃. qñ hō studet et
laborat de directo cont̃ deū. p̃mo nichil
magis ē cont̃ deū nichil magis re
pugnat deo nichil magis iuriat̃
deō qd talis honor p̃p̃ius talis laus
talis gloria et fama. qd cōtrariatur
et iuriat̃ et iuriat̃ de directo ho
norē deī et sue laudi et gl̃e et statui
toti dīno ex se qui q̃sistit i laude i gl̃a
et in honore. qd deus oia fecit ppter
suū honorē. et soli deo debet laus et
gloria. et hoc ē sibi p̃p̃iū. qd tūc homo
facit p seipm suū statū sicut deus se
patus et diuisus a deo et contra deū
et tollit rapit et furat id qd ē p̃p̃iū
deō. Et ideo sequit̃ qd nullo mō homo
pōt ēē maior iuriis eius visibilis
et manifestus. nullomō pōt magis iuri
riare et ihonorare deū qd qñ studet
et laborat et facit oia ad suū p̃p̃iū
honorē et suā gloriā et laudē p̃p̃iā.
Et sic patet qualē homo subito pōt
effici iuriis deī capitalis volendo
p̃p̃iū honorē et laudē et gloriā. et
qualē subito facit guerrā inē deū
et hoīem et maxia iuriā et m̃x
ima diuisio et discordia fit ppter
p̃p̃iū honorē et laudē et gloriā. qd
hoc ē de directo ire cont̃ itentōne
deī. cont̃ cor deī et cont̃ fūdamētū
deī et tangē cor ip̃ius deī et cōt̃
totū ordinē vniuersi. Et p̃ q̃ se
quēs sequit̃ qd p nichil magis hō

pōt cognoscere manifeste et expimētali
et infallibiliter qd ipse vadit contra deū
et qd iuriat ipm et qd sit cōtra ipm qd
p ppiū honorē laudem et gloriā. et
qd nichil magis expimētali visibi
lit ad oculū manifestat iuriā dei et
offensā et iūmiciā dei qd ppius ho
nor. et nichil magis et nichil facili
homo sentit et videt ī seipso qd ppiū
honorē et ppiā laudē. Ergo p ppiā
honorē et laudē et glām tāq p illud
qd ē sūme sibi faciliare oīa pōt cognos
cere et iudicare expimētali. qd nichil
magis ē manifestū hoībus qd honor
laus et glā. Et ideo sicut p duos a
mores supius dīctos oīa poterūt p
bāri. ita sicut p duos honores. Vnde
dictū fuit ī tractatu de amore qd duo
amores scilicet amor dei et amor sui
erūt due porte et due pmi radices
ad itelligendū oīa. ita sicut duo ho
nores scilicet honor dei et honor ppius
sūt due porte ad itelligendū omīa.
Vnde magis sūt manifestiores isti
duo honores qd duo amores. qd ma
gis manifestus ē honor qd amor. Et
ideo pbare p honorē est magis ma
nifestū qd pbare p amorē. Sicut autē
oīa bona reducebant ad dei amorē
et ab ipso oriēbant. et oīa mala re
ducebant ad ppiū amorē et pūatū
et ab ipso oriēbant. ita oīa bona re
ducuntur ad honorē dei et ab ipso oriū
tur magis manifeste. et oīa mala re
ducuntur ad honorē ppiū et pūatū
et ab ipso oriūtur magis manifeste. Ex
uis autē oīa oriunt a duobus amo
ribus nō tñ manifeste sicut a duobus
honoribus. et tñ ipi duo honores
oriūtur a duobus amoribus ut dic
tū est qd sūt due pmi radices

**Declaratio ad oculū qualiter hō per
honorē ppiū est et fit uerus et rectus
mimicus dei. C. xxix.**

Quoniam autē supius iā tra
ctatū est de honore dei et
laude et gloria et fama et
noīe suo qualiter sūt qd gñatur

et qualiter crescat ī cordibz hoīm vnde
dictū ē qd corda hoīm debent impleri
de cognitiōe dei. et ad hoc frā sūt ut
fama dei et nomē dei habitet ī cordi
bus hoīm. ut scilicet hoīes cognoscendo
deū p opa sua habeāt de deo bonam
estimatiōē bonā reputatiōē et opi
nionē. et p assequēs ipm honorēt lau
dēt et magnificēt et glorificēt ī cor
dibus eorū sic qd corda hoīm debent
esse vasa dei noīs et honoris sui et
laudis sue. Sed homo qui querit ppi
honorē ppiā laudē et ppiā gloriā
et famā. ipemet pmo occupat cor
sūū circa sūū met ppiū honorē et
circa illū continue cogitat. et semp
vigilat et studet. quōd honor ppius
fiat crescat multiplicet et pmaneat.
et tñ debet occupare cor sūū circa ho
norē dei laudē et glām et ī ipso fieri
cognitiō de deo. Et sic cor sūū qd est
noīs dei vas occupat circa honorē
ppiū sūū et tenet occupatū de ppiū
honorē. Et ī hoc facit deo maximam
iuriā qd occupat sibi sūū ppiū lōū
et ponit illud qd est contra deū int
ī corde suo. Itē nō solū occupat nec
tenet occupatū et īpeditū sūū ppiū
cor circa sūū ppiū honorē. pmo qd
prius est vult qd corda aliorū hoīm que
sūt vasa honoris dei et noīs sui omi
pent et repleant de suo ppiū honore
de sua laude fama et nomine suo et
de sua estimatiōe et reputatiōe ita qd cogi
tent circa sua opa circa suā famā cir
ca sūū nomē ut ipse cognoscat et re
puter ab oībus. et vult qd suus honor
sua laus et gloria et sūū nomē et
sua fama et reputatiō sua diffundat
crescat et multiplicet et habitet ī cor
dibus hoīm et pmaneat ieternū et
ad hoc laborat quātū pōt. Vnde qui q
rit ppiū honorē nullo vult qd ille cres
cat et multiplicet. et nō pōt multiplicari
nisi in ipis hoīb. et sic corda hoīm
vult eē occupata circa frā sua cogiti
da et nō circa dei frā circa ppiū hono
rē et nō circa honorē dei circa laudē

et famā suā et circa nomē suū mī-
nificandū et exaltandū et hono-
randū et nō circa honorē dei nec
nomē et vult tenere ipedita oīa
corda homī et seipm multiplicare
i eis. et vult q̄ ymago sua multi-
plicet et iprimat in cordibz omī
homī vt semp cogitet de ipō et lo-
quant de ipō. Et sic vult totū mū-
dū eē occupatū circa suū honorē
Et p̄sequens vult deū expellē de
regno suo de habitaculo suo et de
domo sua p̄pria. Ecce maxima i-
micia et manifesta ḡrietas ḡi-
dissima iūria contra deū velle oc-
cupare velle ipeditē oīa loca dei
omīa corda homī et ponē intrus
iūmiciū dei capitālē scilz honorē p̄-
p̄iū contra deū. Ecce ergo qualē
ad oculū manifestat q̄ homo q̄n
querit p̄p̄iū honorē fit verus et
directus iūmicus dei. Et homo si
nō querit honorē dei laudē gloriā
et famā querit suū honorē suā lau-
dē gloriā et famā p̄p̄iā. et si non
opatur ad dei honorē opat̄ ad p̄p̄i-
um honorē nec ē dare mediū. Ideo
homo nūc ē semp amicus ul' i-
micus dei. semp est p̄ deo vel con-
tra deū q̄ nō est dare mediū. Qui ḡ
nō occupat nō laborat nō cogitat
nō vigilat circa honorē laudē et
gloriā et famā dei. signū est q̄ oc-
cupat cogitat laborat vigilat stu-
det circa p̄p̄iū honorē circa p̄p̄iam
laudē et gloriā. Et p̄ q̄n non p̄t
vidē nec cogitare honorē dei et glo-
riā q̄ iā excreuit est p̄ p̄p̄iū ho-
nore et p̄p̄iā laudē. Ecce ergo
se debet homo tāq̄ a mortalissio
veneno et subito mēficiente a p̄p̄o
honore et p̄p̄ia laudē et gloriā. et
semp vigilare circa dei honorē lau-
dē et gloriā. Ecce ergo videte ad o-
culū quō homo qui occupat et
laborat circa p̄p̄iū honorē p̄dit
totalit̄ tempus suū. videte qualit̄
occupat̄ circa vanitatē et nichilū

videte quō est seruus et seruator va-
nitatis et nichilī. Videte qualē fa-
cit deū suū de vanitate et de nichilo.
Videte qualē exponit seipm et q̄q̄
habet et illa que dei sūt ad vanta-
tē et nichilū. videte quō vult tenē sta-
tū suū conē dei honorē et de hīs q̄
dei sūt. et quō laborat circa ipossi-
bile. Quia solus honor dei fiet et p̄-
manebit. et oīs alius pibit et destē-
tur et ad nichilū reuertet̄. Quis
p̄t manutēnē p̄p̄iū honorē suū. nisi
solus deus opotens. Que creatura
p̄t tenē honorē p̄p̄iū q̄ honorē sui cre-
atoris. Qualē opus de nichilo frū
potit tenere p̄p̄iū statū suū contra
statū et honorē sui opifit̄is opote-
tis. Que maior stulticia que ma-
ior iordiancio que maior absurditas
que maior ceitas. q̄ magis cont̄
rationē q̄ magis contra naturā.
q̄ q̄ opus de nichilo frū quēnt p̄p̄iū
hōrē p̄p̄iam laudē et gloriā et famā de
honorē et laudē sui amatois. et sūret et ra-
piat gloriā sui creatoris. et ostendat se i-
micū capitālē sui frōis opotentis
Et q̄ magis contra naturā q̄ q̄ o-
pus sp̄aliē factū ad laudandū ho-
norandū et glorificandū et magni-
ficandū suū factorē labore et stu-
deat totis viribus ad laudandū ḡi-
ficandū honorandū et magnificā-
dū seipm i iūria sui factoris. **Quia**
sicut ad honorē dei sequit̄ utilitas
hoīs. ita ad honorē p̄p̄iū sequit̄ ui-
litas et dapnū. .CC.

Et quia homo qui querit ho-
norē suū p̄p̄iū suā laudem
gloriā et famā suā et no-
mē suū totalit̄ ē contra deū q̄ deus
fecit oīa et ipm homī p̄pter suū ho-
norē et suā laudē et gloriā. sed ho-
mo querēs p̄p̄iū honorē facit oīa
p̄pter suū met honorē. et oīa redu-
cit ad suū met honorē et seipm et
totū mūdū. et oīa que deus fecit
ad suū honorē vult q̄ seruiāt suo p̄p̄o
honori. et p̄sequēs ipē p̄it̄ toū mūdū

dū et totā ordiātionē dei qñtū p̄t et
i eo est. et facit aliā ordiātionē puer-
sam contra dei ordiātionē. et ordinat
seipm̄ et oēs creaturas ad aliū finē
q̄ deus ordiāuit et ad aliā itentionē
contrā itentōi dei. Et sic ē homo tūc
totus puerſus i seipō et deo qui fecit
oīa contrā et pmutatus i contrā
finē oīm creaturaz et facit seipm̄ al-
terū deū p̄p̄ia auitate. Et sicut iā p̄ba-
tū est q̄ ad honorē dei sequit̄ utilitas
hoīs et semp cū dei honorē ē cōiuncta
nec pnt̄ separari ita nātē est q̄
ex h̄rio honorē sequat̄ oppositū salz
inutilitas. Et ideo nātē est q̄ ad h̄rē
p̄p̄iū hoīs salz qñ homo querit ho-
norē p̄p̄iū sequat̄ inutilitas hoīs et
dāpnū et iōmodū. q̄ isti duo hono-
res sūt h̄ri et iūmici ad iūicē. et ex
vno sequit̄ oīs utilitas. ergo ex alio
debet sequi oīs inutilitas. Quia ergo
iste honor est puerſus et puerit̄ to-
tā ordiātionē dei nātē est q̄ ex ipō
hōm̄ sequat̄ inutilitas et dāpnū. Quia
enī soli deo debet honor et hōi utili-
tas. ideo si homo rapiat honorē et
auferat deo qd̄ suū est nātē est nātē
ē q̄ p̄dat utilitatē et p̄dat qd̄ suū e-
rat et acquirit̄ inutilitatē et dāpnū
et totū puerit̄. **Collectio dāpnōrū
et malōrū et inutilitatū que sequuntur
hoīez qñ qñt̄ p̄p̄iū honorē. C. i.**

Ecce quot mala quot dāp-
na et iōmoda qñta i utili-
tas sequat̄ hōi ex p̄p̄io ho-
nore et p̄p̄ia laude et p̄p̄ia gloria.
Prīmū malū est q̄ homo qui ē facta-
ra dei et opus dei efficit̄ capitalis
et formatus iūmicius dei factoris sui.
Et q̄ p̄p̄ius hōi est q̄ p̄p̄ius honor
p̄ quem fit iūmicius dei et p̄ quē des-
truit qñtū i eo est deū factorē suū. q̄
destruit itentionē suā suū honorē et
p̄ q̄ sequēs elongat seipm̄ a deo i i fi-
nitū q̄ tātū distat a deo qñtū suā
itencio elongat ab itencōe dei. Et q̄
homo itendit suū p̄p̄iū honorē et
deus suū qui i sūmo elongant̄ et

distāt inter se. ideo totalē tūc homo
distat a deo et elongat̄. Et q̄ deus
ē totū bonū hoīs. et totū bonū hoīs
ē q̄ homo quigat̄ et vmat̄ cū deo.
ideo qñtū elongat̄ se a deo tātū elon-
gat̄ se a bono suo. **Itē aliud malū.**
Postq̄ homo elongat̄ a bono suo i i fi-
nitū nātē est q̄ app̄inquet̄ suo ma-
lo et q̄ cadat in tantū p̄fundū ma-
lū qñtū deus est altū hōm̄. Et ideo
nātē est q̄ cadat i i finitū p̄fundū ma-
lū et i carcere p̄fundissimū et abh̄-
sū. **Itē aliud malū.** Quia facit deo fac-
tori suo i finitā iūriā et offensā et
destruit suā ordiātionē et legē. ideo
meret̄ i finitā penā et pūitionē.
Itē aliud malū. Quia oīa que facit
facit cont̄ seipm̄ ad suū dāpnū et
ad suā destructionē et ad suā p̄dino-
nē. q̄ oīa reducit ad suū p̄p̄iū ho-
nore. q̄ puerſus et contrarius deo.
Et ideo qñto magis vult facē p̄p̄iū
honorē tāto magis facit suū dāp-
nū. **Itē aliud dāpnū.** q̄ exērat se
ipm̄ p̄ p̄p̄iū honorē laudē et gloriā.
et qñto magis querit suū honorē
et cogitat̄ circa illū et studet tāto
magis exērat̄ i cognitionē dei. q̄
p̄p̄ius honor p̄p̄ia laus et p̄p̄ia glo-
ria totalē sūt contra deū. Et ideo ob-
tenebrat̄ et obscurat̄ et exērat̄ totā
lit̄ hōiem et ponit̄ ipm̄ ex deū ex
lucē ex veritatē et ex viā. Et ideo
tūc homo nō p̄t cognoscē illa que
dei sūt. nec illa que p̄tinet ad ho-
minē i qñtū homo est. nec bonū
nec malū hoīs nec ordinē vniūsi.
nec aliquo mō scā dei p̄t recipi i eo.
q̄ totus ē puerſus et deo contrā
et ideo oīa que dei sūt iuditat̄ i or-
dinata. **Itē aliud malū** q̄ facit to-
tū fūdamētū suū i mendacio et
errore i deceptione i vanitate i nul-
litate et i nichilo. q̄ p̄p̄ius honor
et p̄p̄ia laus hoīs est medaniū er-
ror falsitas et deceptio et vanitas
et nullitas. **Itē q̄ honor ē ex rem
et nō intrat ipam rem.** ideo homo

qui querit laborare circa proprium honorem et ad illum augmentandum et multiplicandum totaliter edificat ex se et nichil intra se. et totaliter laborat et est ex seipsum et vult crescere ex se et remanet vacuus intra nihil bonum. huius intra se. et sic nichil boni acquirit intra se sed tantum malum. Item in vanum laborat perdit tempus suum tempus exponit inane et frustra perdit conatum perdit laborum ad impossibile tendit. quia nunc quod suus honor potest impleri quia solus honor dei fiet cui nichil potest resistere quod opus est solus qui potest manutene suum honorem. Ecce ergo quot dampna quot inutilitates incurrit homo qui querit suum proprium honorem qui est totaliter contra deum contra seipsum contra omnes creaturas et contra principalem intentionem et finem propter quem facti sunt omnia et ad quem tendunt omnia. Vide ergo quod homo totis viribus toto conamine fugit et fugare debet proprium honorem et propriam laudem et propriam gloriam. **De proprio honore et propria laude et gloria hominis. nunc sequitur etiam confusio et vituperium et sempiternum opprobrium. Et in**

Et quod honor verus et confusio opponuntur et laus et vituperium et gloria et opprobrium. et honor non potest mutari nisi in confusione et laus non nisi in vituperium. et gloria non in opprobrium et equivoce sicut calidum in frigidum et econtra et etiam nullus honor est verus nisi honor dei. nulla laus vera nisi laus dei. nulla gloria vera nisi gloria dei. et per consequens nulla gloria nulla laus nullus honor permanebit nisi dei. Et ideo ex honore dei non potest sequi confusio sed honor. ex laude dei non potest sequi vituperium sed laus. et ex gloria dei non potest sequi opprobrium sed gloria. Et ideo homo qui querit et laborat circa honorem laudem et gloriam dei optet quod transseat et perveniat

at in verum et perpetuum honorem. et veram et perpetuam laudem et gloriam. Sed quod honor proprius hominis est perversus iordatus falsus iniustus debilis. et sicut de laude et gloria. et per consequens non permanebit sed destruetur. ideo nunc est per oppositum quod ex tali honore sequatur confusio. et ex tali laude vituperium. et ex tali gloria opprobrium. Et sic nunc est quod honor proprius hominis et propria laus et gloria transseant in eternam confusione perpetuum vituperium et in sempiternum opprobrium. Et sic qui querit proprium honorem propriam laudem et gloriam querit eternam confusione perpetuum vituperium et sempiternum opprobrium suum proprium. Et etiam sicut de proprio amore naturaliter sequitur odium perpetuum suum proprium ita ex proprio honore finaliter sequitur eterna confusio suum proprium. Et non solum hoc sed etiam summa inutilitas summa dampnum et inmodum. Et sic desiderans proprium honorem desiderat summam suam confusione et suam summam inutilitatem. **per honorem et laudem et gloriam et per contrarium scilicet per confusione et vituperium magis visibiliter manifesta distinctio et separatio ipsius hominis ab animalibus quod brutis per aliquid aliud. Et in.**

Quoniam autem experientia est rerum in generaliter et quod videtur per experientiam est multum certum et quod honor laus et gloria et fama sunt nota hominibus per experientiam ideo illa que probantur et concluduntur per honorem et alia sunt multum certa hominibus et propria. Et ideo quantum possumus debemus omnia probare per illa que sunt nobis magis propria et familiaria sicut sunt honor laus et gloria et eorum contraria scilicet inhonoriatio confusio vituperium. Videmus autem per experientiam quod animalia bruta que sunt infra hominem non agnoscunt nec honorem nec laudem nec gloriam nec opposita istorum scilicet inhonoriatio nec confusione nec vituperium. Et ideo

videm⁹ q^{uod} ipsa aīalia nesciūt nec
possūt dare alicui honore nec lau-
de nec gloriā. nec opposita istorū salū
ihonoracionē. nec etiā appetūt nec
querūt nec desiderāt honore nec
laudē nec gloriā nec famā nec no-
mē. nec timent ihonoracionē nec
timent ofusionē nec vēcūdiā nec
vituperiū. nec opprobriū. nec grēptū
nec ignominia nec derisionē nec
diffamacionē que oīa contrariantur
honori. nec tamē videm⁹ q^{uod} aliquo
modo amāt et timent. sed p^{er} experi-
enciā est manifestū q^{uod} ipse solus ho-
mo ī mūdo cognoscit oīa ista. et
p^{ot} et scit dare alicui. et p^{ot} recipere et
appetere et querere et desiderare et
timere et iustigare. Vnde p^{ot} dare
alijs honore laudē et gloriā et que-
rere sibi ipi. et etiā sup oīa timet
et fugit ihonoracionē ofusionē vēcū-
diam vituperiū et opprobriū et dif-
famacionē. Et exinde possum⁹ cog-
noscere manifestissimā dram et sepa-
cionē et distinctionē ad oculū inter
hoīes et oīa aīalia p^{er} honore laudē
et gloriā et contraria istorū. Et ideo se-
quit^{ur} q^{uod} oīa ista ascendūt sup aīa-
lia et p^{er}sequēs sūt res īsensibiles
et intellectuāles et apphensibiles
p^{er} intellectū. Et ideo sequit^{ur} q^{uod} honor
laus et gloriā solū p^{er}tinēt ad res
intellectuāles et spūales. Et exinde e-
tiā possum⁹ concludē q^{uod} homo habet
ī se habet aliq^{uod} occultū et īvisibile
et alios oculos occultos et alias au-
res et aliū visū aliū auditū sup
oīa aīalia. q^{uod} cognoscit honorem
et ofusionē rē et aīalia nō p^{ot}.

*Et exinde ostenditur q^{uod} magis deo cōue-
nit honor. C. m.*

Et quia honor laus et gloria
p^{er}tinēt solū ad res intellectuā-
les īvisibiles et spūales et nō ad
res corpales nec brutales sequit^{ur}
q^{uod} q^{uanto} res ē magis spūalis itel-
lectuālis īvisibilis et magis distat
a brutis tāto magis ei cōuenit

honor laus et gloria. Et quia deus
est sūme spūalis sūme intellectuālis
et sūme īvisibilis. ideo sequit^{ur} q^{uod} de-
o sūme et ī sūmo quērit honor. **L**
laus et gloria. et q^{uod} deus est sūme
honorabilis laudabil^{is} et glorifica-
bilis. Et p^{er} gsequēs opposita istorū
salū ihonoracō ofusio vituperiū
opprobriū et vēcūdiā cōtemptus
diffamacō et irrisio et oīa que sūt
contra honore ī sūmo ei discōue-
niūt et contrariant^{ur}. Et sic ordō crea-
ture et scala nature manifestat q^{uod}
deo sūme quērit honor laus et glā.
*Probatio q^{uod} deus velit defendere et
manūtere suū p^{ri}uū honore. C. v.*

Quod autē deus velit manu-
tere et ofervare suū hono-
rē qui maxie et ī sūmo ei quērit
hoc possum⁹ manifestare ex p^{re}ho-
mīs. Si em^o hoīes tantū diligūt
honore p^{ri}uū quib^{us} tñ nō q^{uod} cōue-
niūt. et oīa que habent exponūt
p^{er} honore p^{ri}o ad illū manūtere
dū defendendū et ofervandū. salū
aurū argentū et amicos et q^{uod} est
eis subiectū et q^{uod} magis diligūt
p^{ri}mo q^{uod} plus est seipos exponūt
morti. et vitā p^{ri}uam dant p^{er} hono-
re p^{ri}o defendendū et manūtere
do. q^{uanto} ergo magis deus cui ī sū-
mo quērit honor et debet. diligit
et ofervabit manūtere et aug-
mentabit suū p^{ri}uū honore et illū
defendet. Et si homo eo q^{uod} diligit
suū honore p^{ri}uū nullo mō patit^{ur}
q^{uod} suus honor diminuat^{ur} q^{uanto} im-
pariet^{ur} deus suū honore dimui. cui
solū debetur. Itē si homo qui dili-
git suū p^{ri}uū honore habet odio
omēm aliū honore qui p^{ot} ledē ul
destruē uel diminuere suū p^{ri}uū
honore. q^{uanto} ergo magis deus q^{uod}
diligit suū p^{ri}uū honore et sū-
gularē. et cui ī sūmo quērit ha-
bet odio omēm aliū honore cui
īvisū q^{uod} qui g^{ra}at suo honore uel

no recordat cu suo honore et illa
desinet et amichilab. Ex hoc pos-
sumus concludere q deus deducet qd
est vel erit uel fuit ad suu hono-
rem et q oia seruiunt suo honori
et etia possumus uide q magna
res est honor i se et quo est aliqd
excellenti ssimu et aliq supra ho-
mines cu hoies exponunt seipos mor-
ti p illo manutenedo et qd hnt
dant p illo et peliquit mori q q
honor moriatur. *Et per illa que*
dnta sunt de honore dei clarissime et idu-
bitater ostenditur q ihesus xpus est
uans filius dei eterni pps omnipote-
ns. Et vi.

Ho pbandu aut q ihus
xpus que colit et ado-
rat tota xpianitas sit
verus filius dei et m oipotētis su-
me sapientis sume bonitatis qui
creauit mudu de nichilo optet re-
sumere oia que sunt ia gclusa de
honore dei. Vnde pbatu est pmo
q deus opat oia ppter suu honore
que facit ex se et ad suu honore
et ad sua laude et gloria. Item q
soli deo debet laus honor et glo-
ria et q hoc est soli deo ppiu. Itē
q sicut deus opat oia ppter suu ho-
nore ita opatur ppter suu nome.
Item q honor dei pmanebit i et-
ernu. Item gclusu est p creaturas
q deo sume quent honor et q de-
diligit honore suu et q illu defen-
det et manutenebit. Itē q deus
habet odio oem aliu honore qui
repugnat suo honori ut dnm est
i caplo pcedenti. Et q deus nichil
pt facere contra suu honore nec p-
mittit qn totu reducat ad suu ho-
nore. Istis pmissis veniam ad
ihesu xpm que colit et adorat po-
pulus xpianus et videamus uerba
et fca sua et opa toti mudo ma-
nifesta. Vnde hoc ē manifestu q
ipse se dicit esse ueru filiu dei et no
solu hoc sed dicit ee equalē deo

et ee unu deu i ecnā eade nuō
i eade deitate nuō sine diuisione
cu deo. Itē dicit q habet tota dei-
tate ita q est deus a pre et ē ei e-
qual p oia et q est gemitus a deo
et nali ita q est etnus filius et
nuq habuit pncipiū s semp cu
deo pre fuit. Itē dicit p qseques se
esse oipotētem deu creatore omni si-
cut p et vna et eade dnm cu deo
pre et no duos. Itē dicit se missu a
pre suo deo i mudu et dicit se uenisse
se in noie pps sui qui ē deus et no
i noie suo. Itē attribuit sibi opa oia
sua que soli deo queniunt et nullo mo-
ali. Vnde remittit pccā homi ad
est ppiu dei ut pbatu est. dicit se
iudicaturu omes hoies i fine mu-
di qd soli deo quent. Itē dicit se re-
suscitaturu oes hoies i fine mundi
et pmittit dare uitā eternā oibus
credentibz i eu. Itē misit discipu-
los suos p vniuersu mudu ad pdim-
du nomen suu et doctnā suā nouā
et laudatā a seculo et nouā legē
dando pmittendo credentibz uitā
eternam et cōminādo iaculis
mortē et dāpnatōne etnā. Itē in
noie suo ē tota xpianitas edificata
et ante no erat et plius xpianus
i quo ē iperiu romanu et multa
regna mudi colit xpm et adorat
et credit tāq ueru filiu dei vnu i
ecnā cu pre equalē p oia deo pā
et tāq missu a deo et tāq vnu deu
cu pre et no tāq duos deos. timet
ipm honorat ipm tāq ueru crea-
tore deū celi et tē. Et no solu hoc
sed etia omes discipuli sui et apli
qui ipm pdicauerūt et p honore
suo laborauerūt sūt honorati et
exaltati et dignificati i hoc mu-
do. Itē ipē pmo uenit ad pplm iu-
deor qui colebat et adorabat solus
i mudo ueru deu qui creauit celu
et tē qui solus erat plius dei et
uenit ad eos tāq filius missus a
pre. Et multa alia possumus dicit

que. iā sūt māifesta p totū mūdū.
Si ergo ille homo ihesus xpūs non
sit verus filius dei equalis deo. nec
sit vnus deus cū prē. nec sit missus
a deo vero sed totū sit mendaciū. tūc
sequit̃ qd ip̃e sit verus inimicus dei. ad
uersarius dei et contrarius deo. ymo
nullus ē nec p̃t ēē maior inimicus
dei si nō sit ita sicut ihus xpūs dix
it. **S**i ergo nō sit verus filius dei n̄
missus a deo prē et tamē dicit se ēē
filiū et missū a prē et venire ī noīe
p̃ris sui et tale nomē attribuit sibi
et oīa que opat̃ facit ut filius dei. s̃
totū sit mendaciū. quō deus verus
qui creauit relū et terrā patētur
et p̃mittet ihm xp̃m si nō sit missū
ab eo nec sit filius eius vsurpare
sibi ī mūdō totū honorē dīnū et ex
terre opa illa que soli maiestati di
uine conueniūt. Cū enī deus dili
git suū honorē et facit oīa p̃pter su
um honorē quō patētur qd aliquis
alius qui nō sit de natā sua. nec mis
sus ab eo ymo totalit̃ contra ip̃m
vsurpet sibi p̃priū honorē. Ergo se
quit̃ qd cū hic destruat totū statū
dei et honorē verū dei de directo si nō
sit ita. qd vel natiō ita ē qd ihus xp̃s
est verus filius dei genitus de sua
p̃pria s̃bia et missus ab eo. vel qd deus
nō est. Quia vō deus est vt iā p
batū est. et ihus xp̃s nō ē filius
suus nec missus ab eo. nec de suo cō
sensu nec volūtate. sequit̃ qd nō po
terit pati destructionē sui honoris.
Quis enī rex sapiens patet̃ et per
mittet ī regno suo ī quo habet to
tū dōmīnū qd aliquis alius cōneus
qui nō sit filius suus nec missus
ab eo nec de sua volūtate vellet reg
nare et dīnari ī regno suo et qd dī
ceret se esse verū filiū regis et mis
sū a rege tāq̃ a prē et noīe regis fa
cēt oīa. Nōne iste talis ēēt contra
regē totalit̃ et maior tūmētus regis
qui possit ēē. **S**i ergo de deo. Cū
ergo ihus xp̃s regnet ī mūdō

et regnauit et vīgit et optinuit
p̃ncipatū et dōmīniū p mīlle et
quadāgētōs ānos et honorat̃ et
adorat̃ et colit̃ et timet̃ et credit̃
vt verus deus et verus filius
dei. vt equal̃ prē vnus ī eētia cū
prē. nullo modo diuisus ab eo. se
quit̃ qd vel ip̃e est verus filius dei
vel qd deus nō est. **S**ed deus est. a
qd ihesus xp̃s est filius dei qd
patet̃ ip̃m regnare adorari et
coli et honorari ab oībus tāq̃
suū verū filiū ab eo missū et
tāq̃ de sua p̃pria s̃bia genitū tāq̃
deū verū de deo vero genitū et ē
qualē p oīa ei ī p̃tate ī maiesta
te ī dignitate ī sapiā ī bonitate et
ī et̃nitate et gloria. **I**te si ihus xp̃s
nō ē verus filius dei nec missus a
deo et̃no vnus deus cū eo. et tūc dicit
se ēē verū filiū dei missū a deo. tūc
quero an verus deus sciat hoc aut
ignoret. **N**ō p̃t ignorare. ergo scit
Sed si scit et taceat. qd p̃mittit regnare et adorari
et honorari mendaciū ī noīe suo et
p̃mittit mūdū decipi ī noīe suo. qd
oīa que xp̃s fecit fecit ī noīe p̃ris
Sed hoc est cōt̃ honorē dīnū et de
rogat honorē dei de directo. ergo se
quit̃ qd ihus xp̃s ē verus filius
dei missus a prē. **I**te nullus alius
ab īcō mūdī vsq̃ mō assūpsit si
bi tale nomē nec talē honorē qd dī
cet se verū filiū dei esse et deū ve
rū vnū ī eētia cū deo et̃no et esse
vnū deū cū eo et missū ab eo. **I**hus
xp̃s ē solus qui de seip̃o hoc dicit
Non p̃t ēē maior nomē qd istud
nec maior honor nec vltim̃ ē ascen
sus. **N**ullus autē ante ihm xp̃m
nec post eū assūpsit sibi tā grā
dissimū nomē nec tā grādisimū
honorē. **V**nde machometus qui
venit post ihm xp̃m p multos an
nos nō dixit se esse xp̃m nec deū
nec filiū dei nec equalē nec de es
sencia deitatis. sed dicit seip̃m p̃se
tā. **N**ulla autē compatio est iter

89
87
nomē ip̄he et nomē filij dei. q̄ i iſi
mini nomē dei excedit nomē ip̄he
q̄ nomē filij dei dicit equalē hono
re deitatis. q̄ filius dei natiō deus est
postq̄ gemitus ē de deitate. Quare
sequitur q̄ cū istud sit maius nomē
p̄d possit esse et maior honor qui pos
sit eē et cogitari. cū ih̄us xp̄us assūp
sit sibi istud nomē nouū nūq̄ au
ditū antea et talē honorē nouū se
quit q̄ vel ē talis qualē dicit se esse
vel deus nō est cū istud nomē adhuc
diut et eius honor. Ergo ih̄us xp̄s
ē verus filius dei missus a deo. Si
aut post ih̄m xp̄m venit vel veniat
aliquis qui assumat sibi aliqd̄ no
mē ex pte dei vel assumat sibi nomē
dei et sit contra ih̄m xp̄m. iā signi
ficauit deus et declarauit om̄em ta
lē eē mendacē et nō venire ab ip̄o.
q̄ ih̄us xp̄s ē p̄mo ab eo missus et
est verus filius eius. Quare i hoc
q̄ p̄misit et voluit ih̄m xp̄m regna
re p̄mo sub noīe suo et tūq̄ filiū ei
declarauit oem̄ aliū qui sit contra
ih̄m xp̄m qui venit i noīe suo eē me
dacē esse falsū et deceptore nec esse
missū ab eo. Quare nullus alius
qui sit contra ih̄m xp̄m ē recipien
dus nec ei aliquo mō est credendū
nec obediendū. P̄terea si ih̄us xp̄s
nō sit verus filius dei cū ip̄e assū
mat sibi nomē istud et honorē istū
sequit q̄ nullus est nec p̄t eē maḡ
contra deū nec maior aduersarius
nec inimicus dei q̄ ip̄e cū usurpet si
bi nomē deitatis et p̄sequēs est
capitalis inimicus dei qui creauit
celū et terrā. Ergo sequit q̄ om̄es
illi qui p̄secuti fuerit et occiderint
ih̄m xp̄m p̄ter hanc causā et p̄ter
hanc rōnem q̄ faciebat se filiū dei
et dicebat et q̄ assumebat sibi istū
honorē q̄ oēs tales fecerūt deo vero
maximū honorē q̄ occiderūt et p̄
secuti fuerūt suū inimicū capitalem
qui usurpabat s talē honorē et domi
niū et p̄sequens tales debet a deo

multū amari honorari et exaltari
sup oēs alios qui sic vindicauerūt
dinā iuriā et cōseruauerūt dinū
honorē. Et p̄ oppositū om̄es sustine
tes ih̄m xp̄m debet esse i odiū dei
et dep̄m et vilificari debilitari
sup om̄es gentes mūdi q̄ sustinet
illū qui ē inimicus dei capitalis qui
usurpat sibi talē honorē dei. Ergo
sequit ex istis oibus q̄ ip̄us iudeo
rū qui p̄secutus ē ih̄m xp̄m et omi
dit ip̄m morte turpissima et cruci
fixit et hoc p̄ter hanc causā q̄ assū
mebat sibi istud nomē et istū hono
rē scilz q̄ faciebat se filiū dei debet
eē sup om̄es ip̄los et sup om̄es gē
tes honoratus exaltatus et digni
ficatus cū occiderit inimicū dei et
aduersariū dei capitale. Et p̄ oppo
sitū ip̄us xp̄ianus qui sustinet
adorat honorat et colit ih̄m xp̄m
debet eē sup om̄es gentes depress
i honoratus et i odio dei ab ip̄o to
talē delictus. Sed tū totū oppositū est
i facto. q̄ ille solus ip̄us iudeorū
ē i mūdo captiuatus depressus vili
penset i opprobriū totū mūdi disp̄sa
Et tamē anteq̄ occiderūt ih̄m xp̄m
erāt i honore. Et tū deus nō debet
p̄mittere q̄ ille ip̄us qui vindicauit
suū honorē sit i vitupio totius mū
di cū ei fecerit maximū honorē quo
nō p̄t eē maior. et cū illa sit gens
i mūdo que tantū deo fecerit hono
rē occidendo aduersariū suū et defen
dendo honorē suū si ih̄us xp̄s non
sit filius dei et tū sustinendo adhuc
p̄tē cont̄ ih̄m xp̄m manet iudei i
captiuitate et p̄ter hanc causā m
sūt i opprobriū totius mūdi et fuerūt
p̄ mille ānos et q̄dr̄gentos. Et p̄
oppositū ip̄us xp̄ianus est et fuit
i magno honore i magna exalta
tione et i magna dignitate et tenet
imperīū romanū et hoc p̄ter ih̄m
xp̄m et oēs illi qui sustinuerūt ille
iū xp̄m sūt i maxio honore et reue
rentia i mūdo et sit festū de ip̄is

sicut de suis aplis de suis martiribz
de suis gressoribz. Et infra etiam
ihu xpi sut et fuerunt ipatores reges
et pluria regna. Ergo sequitur qd ihs
xpus est filius dei verus. vel deus
no est deus. Item iudei occiderunt ihm
xpm et crucifixerunt qd dicebat se fi-
liu dei et missu a deo. et hoc e man-
festu p totu mundu. ergo si no erat verus
filius dei post morte sua pde debuit
istud nome et istu honorem vt apli
no fieret sermo de isto i mudo nisi i
sua vituperiu et dedecus. Et tamen
post morte sua magis regnavit et
viguit nome suu q ante. et habuit
maiore honore q ante. q post morte
sua pdratus est. adoratus honoratu
et creditus tanq verus filius dei et e-
qual deo p oia. Si ergo no erat verus
filius dei cu fuit vere mortuus p iu-
deos suos inimicos capitales occiden-
tes eu tanq filiu dei quos post morte
optinuit tantu nome tantu honore
p vniu suu mundu. Quis em potest
eu sic exaltare. quis eu pdravit p
morte sua. quis fuit ausus portare
nome suu p vniu suu mundu et pdrare
ipm ubiqz ee veru filiu dei. Et sic
ante morte et magis post morte cla-
ruit ipm ee filiu dei q ante. ergo se-
quit qd ipe est verus filius dei.

Item non solu ipe ihus xpus fuit i
maiore honore post morte. sed ena
oia que iudei fecerunt ei i vituperiu
guersa sut i honore maximu. et
crux que erat suppliciu latronu co-
uersa est ppter ipm in maximu ho-
nore. Et tamen si no eet verus filius
dei no pmississet deus verus ipm p
mortem honorari. nec illa que fra-
sunt sibi i vituperiu couerti i honore
suum. Item si xpus no sit verus fi-
lius dei etnis natus de deitate tunc
nate e q sit pura creatura et tamedu
ait se ee deu et natu de deitate. ergo
sequit qd dicit sumu mendacu q
no pt esse maius. sequit ergo q to-
talit est contra deu extra deu. et p

qseques no amat veru deu pmo ex
toto corde. sed amat pmo seipm. amat
pmo sua ppa volutate. et amat p-
mo suu ppuu honore sua laude sua
gloria et facit se deu sua ppa volu-
tate et aucte. Et p qsequens e elon-
gatus i infinitu a deo. et habet i se oia
mala que sequunt ex ppo honore
et ppo amore. ita qd est iustus ior-
dinatus et deuatus a veritate crea-
tus i seipso no cognoscens veritate
no hns i seipso quiete nec veru gau-
diu qd nascit ex vero amore dei. et est
contra hoicm i qntu homo e. et cont
bonu hois et contra seipm et contra
ordinatione vniu totius. et e deus
falsus deceptuosus dolosus fraudu-
lentus latro pditor rapies sibi hono-
re dinu. Et ideo e pessimu et pessima
creatura nec aliqua creatura possit
esse peior. Est subissimu et i sumo g-
du supbie appetens oem honore sibi
et oem laudem et oem gloria. Item
sua ppa lex qua dedit optet q sit co-
tra deu contra veritate contra iusti-
cia et contra natura hois i qntu ho-
mo est et contra ordine creaturaz co-
tra natura liberi arbitrii. Item habet
i se ipso radice et origine fonte omni
maloz i sumo gradu. falsu amorem
sumu priuatu. et p qseques habet
i seipso radice et origine totale ois
iusticie ois pccati ois vici ois falsi-
tatis et erroris doli fraudis deceptio-
nis sicut dnm e sumu in ca de duobz
amouibus. Sed tamen oia ista sut
falsissima. qd lex et doctina ihu xpi
est verissima sacratissima purissima
mundissima iustissima rectissima
ordinatissima et nullo mo contra deu
sed totalit secundu deu quemcuq
homi i qntu homo est et toto ordini
creaturaz tendes ad bonu homi et
ad veru bonu. et ad veritate fratim-
tate et concordia et pace omni homi to-
ta spualis de rebus etnis tota fuda-
ta i amore verissimo et castissimo pug-
nas contra radice omni malora et

illa totaliter destrues salz contra ppriū
amorem et quatu et con ppriū
honore et ppriā volūtate. Et hoc
patet discribendo nouū testamētū
totū i quo gtimeet lex sua. Et p qñs
ihus xpūs est verus filius dei sicut
ipē met dicit. **P**atet si ihus xpūs nō
sit verus filius dei. et p qñs nō sit
deus verus sicut ipēmet dicit se esse
sequit q ipē est supbissim. 2 cupidis
sim. honoris laudis glorie et ppe
excellencie. ergo impossibile q homo
supbus qui vult reputari deus et
credi cū nō sit. velit subire et reape
tā hūilitē tā pacifice tā libentē tā vo
lūtarie tāta ofusione tāta illusionē
tantā deiectionē tantā passionē tā
ignōsiam mortē turpissimā et sub
ire sponte mortē crucis. que crux
est i vitupriū et scandalū totius
mūdi. Et tamē ihus xpūs volūta
rie sponte libentē voluit pati omnia
supradicta. Et tamē oīa ista sūt cō
tra naturā supbie. **Q**uare sequit
q nō oīa sūt ihu xpi sūt fūdata i
sūma hūilitate qua nō possit esse
maior q ipē vere est filius dei et ve
rus deus et impossibile est alit esse
Et sic patet ex oībus dñs. q ex pte
honoris dñi et ex natura honoris
cludit q ihus xpūs est verus fi
lius dei et est verus deus. **Q**uod
oīa supradicta pbat ip tota xpiani
tas est fūdata i sūma vltate. **C**on.
Et quia ihus xpūs ē verus
filius dei. sequit q qñq di
cit ē verū. et impossibile est
ipm dicē mendaciū. impossibile est
ipm errare. impossibile est ipm def
icere. impossibile est ipm aliqd malū agē
male ordiāre male loqui. impossi
le ē ipm velle aliqd denique. impossibile
est ipm velle nocē alicui. Et q ipē
dicit q i deitate ē pater et filius
et spūs sctus. et q hñ tres vnū sūt.
et q ipē ē scda psona i deitate. ergo
sequit q ita est. et hoc ē verissimū
q tres psonē sūt i dinitate. Et sic

pbata ē sūma tñitas psonar. eo q
filius dei dicit. **M**et q ipēmet dicit se
esse hoīem et filiū hoīs. sequit q
ipē est homo verus et p qñs ē ve
rus deus et verus homo q ipēmet
dicit. et qñq ipē dicit ē sūme aucto
ritatis et infinite et sūme veri
tatis q ē filius dei loquēs ex pte
pātis et aucte pātis. **I**tem sequit
q qñq ipē ordinauit vel de mada
to suo est ordiatū totū ē verissimū.
Et q tota xpianitas habet ortū a
ihu xpō et est fūdata i ipō et p ipm
et scdm ipm sequit q ipā ē fūda
ta i sūma veritate q i vero filio
dei. **Q**uia si radix ē vna et scdm totū qñqd
ide pcedit est verū et scdm. Et q qñ
q in emā fit et est ordiatū totū
fit et ē ord matū i noīe et aucte ihu
xpi filij dei. sequit q oīa que fiūt
i emā ihu xpi sūt verissima et sū
me auctoritatis. et qñq etia fiūt
i qñtū etia est totū verissimū et sū
me auctoritatis. Et p qñs qñq etia
xpi pbat ē cōpbatū et qñq repbat
ē repbatū. Et sic pbata est aūctas
etia. **I**tem postq ihus x. ē filius dei
sequit q omēs articuli sūt veris
simi. **I**tem sequit q tota biblia est
vera et i ea nullū mendaciū pōt ēē.
Vnde totū nouū testamētū est a
xpō. et ipē met pbauit antiquū tes
tamētū et pphās et dicit q de ipō
loquebantur et p qñs natē est q
sit verū. et sic vtrūq testamētū ē
verū. **E**rgo ergo qualiter pbari hñz
hoc salz q ihus xpūs est verus fi
lius dei. et est fūdamētū et radix
vnta ad pbandū omēs articulos
fidei et vtrūq testamētū et totā
xpianitatē et totā etiam eē i ve
ritate q oīa respiciūt ihm xpm.
Et q qñq p vna veritatē pbant.
oīa. **F**undare ergo debem. istā veri
tatē i nobis pncipalit. salz q ihe
sus xpūs ē filius dei q est fūda
mētū totius scripture et totius
ecclie et oīm articuloz fidei et oīm

factōrū. Et exinde sequit̃ q̃ om̃es
illi qui sūt et veniūt contra ihm̃
xp̃m sūt contra deū et ex deū ex
vīa et ex veritate. Tūc ergo de-
bet oīs homo ihm̃ xp̃m. Qui nō
credit ī cū postq̃ ip̃e est verus fi-
lius dei et etiā īfinitū hoīes ven-
it̃ crediderūt ī xp̃m et ip̃m cre-
diderūt esse verū filiū dei missū
a pat̃e et p̃ter hanc causā mortui
sūt et volūtariē receperūt mortē nō p̃t
excusari. Sequit̃ ergo q̃ nullus hō
excusat̃. Si em̃ nullus credidisset
falsitā excusari posset. Cū ergo
debent sup̃ oīa illi qui iā xp̃iani
sūt ne deiciant ab ip̃o ne sint cō-
trarij. Sup̃ oīa aut̃ cōsiderare
debet xp̃ianus sūmū opus et ar-
duissimū et ultimū qd̃ fecit ih̃esus
xp̃us. q̃ volūtariē sponte sciēt̃ li-
bent̃ voluit pati et sustinē tā ig-
notosam et turpissimā passiōē.
qua de causā voluit hoc facere. Cū
et sapiētissim⁹ q̃ filius dei e-
rat nō sine magnā causā et vili-
tate et nātate voluit hoc facere q̃
hoc tangebāt p̃sonā suā. Et ideo
sup̃ oīa cōsiderare debet xp̃ianus q̃
causā que vtilitas que nātitas q̃
fructus tāte passiōis. q̃ īpossibi-
le ē filiū dī dīuinitātē voluisse pa-
ti et sustinē. Vnde nichil magis
publicū nichil magis certū apud
om̃es hoīes de xp̃o q̃ passio sua.
Et ideo ī passiōe sua debem⁹ facere
nouū fundamētū tāq̃ ī illo qd̃
ē notissimū et manifestissimū
et īdubitātū et tāq̃ ī id qd̃ fuit vl-
timū suorū opm̃. **P**ostea cōsiderare
debent hoīes postq̃ deus habuit
filiū et ip̃m misit hoībus et fecit
eū filēm hoībus cū q̃nto amore
cū q̃nto honore cū q̃nta deuotione
debent ip̃m recipere. Si em̃ hoīes
receptiūt creaturās q̃ dei sūt et q̃
deus fecit eas q̃nto magis debent
recipere filiū dei ad hoīes missū.
Et si vnus homo amat aliū hoīes

q̃ ē ymago dei creata q̃nto ma-
gis debent hoīes amare illū hoīes
qui ē filius dei. Et si hoīes debent
amare deū q̃ dedit eis oēs creatu-
ras q̃nto magis debent amare deū
q̃ misit eis filiū suū et fecit eū ho-
minē. Plus ergo ē filius datus q̃
oēs creature q̃ factus ē de natura
hoīm et nō p̃t dari magis hoībus
q̃ creature sūt ex naturā huānā
filius at̃ dei it̃ naturā huānā.
Item si hoīes arguit̃ verū amorē
dei erga eos p̃ter creaturas quas
fecit p̃ter hominē et dedit hoībus
q̃nto magis possūt arguē amorē
dei q̃ misit filiū suū et fecit eū hoīes.
Pensare etiā debet homo cū q̃nta
deuotione cū q̃nto honore debet re-
cipe et audire verba que dicit filius
dei ex pte dei pat̃is. Nōne debet re-
linquere oīa alia verba et recipere
verba et sermones filij dei que lo-
cutus est ex pte pat̃is. Nōne semp̃
debet legē librū illū in quo sūt ver-
ba que filius dei dicit ex pte dei. Si
em̃ homo recipit creaturās dei nō
ne magis debet recipere verba filij dei
q̃ dicit ex pte dei. Nōne etiā homo de-
bet accipere doctrinā filij dei et relinq̃-
re oēm aliā doctrinā. Cū q̃nta etiā
obīa et honore debent hoīes obedire filio
dei cū sit verus homo. Quē etiā
aliū hoīes debent hoīes imitari que
aliū debent sequi nisi hoīem qui ē
filius dei. Cui alteri homī debent
magis credere q̃m filio dei qui ē homo.
Cui hoīs verba ul' fr̃a debent hoīes
pensare et cogitare nisi verba et
fr̃a hoīs qui est filius dei. Quia su-
a verba et fr̃a excedūt ī īfinitū o-
mīa verba et fr̃a oīm hoīm. Nōne
p̃ualet vnū vbiū filij dei q̃ oīa verba
oīm hoīm. Quid securus q̃ firmi-
us q̃ solidius quid p̃ciosius quid
dulcius q̃ verba hoīs qui est filius
dei. Q̃s maior q̃ contemptus quis ma-
ior sp̃ritus q̃ contēpnē verba et
fr̃a filij dei et de ip̃is nō curare.

Itē nū qnto honore cū qnta reuerē-
tia debent hoīes honorare matre
hoīs qui est filius dei. Cū qnta re-
uerēcia debent hoīes honora-
re duces et milites et seruitores
hoīs qui ē filius dei. Cū qnta etiā
deuotōe debent haberi et tangi oīa
illa que tetigit homo qui ē filius
dei. **Confirmatio et confirmatio creden-**
tū in ihm tamq̃ tamq̃ in verū ho-
minē et uerū filiū dei. et in epacō nō ar-

Ecce i qnta seru. **tenent. Com.**
ritate sūt illi qui nūc cre-
dūt i ihm p̃p̃m tamq̃ i ve-
rū hoīem et verū filiū dei. et q̃lit̃
marpandi sūt sūme qui nō credūt
¶ Imo q̃dandū est q̃ gloriosū ē de se
q̃ amabile q̃m iocūdū q̃m bonū ēē
cū filio dei sequi filiū dei habē soae-
tate cū filio dei. esse de regno. esse de
populo. esse de gente filij dei. esse sub
regimine. esse sub regula sub doctrina
et uiuē sub p̃tectione filij dei. Rōne
ē hoc magis gloriosū magis nobile
magis honorabile magis amabile
magis bonū et securū et iocūdū q̃m
sequi purū hoīem qui nō est filius
dei q̃ sequi purā creaturā q̃ crede-
t̃ p̃ham q̃ esse et uiuē sub regula
sub doctrina et sub regimine puri hoīs
et p̃phē et creature. Ergo illi qui cre-
dūt i hoīem filiū dei tenēt et credūt
illud q̃d de se ē sūme gloriosū sūme
nobile sūme honorabile sūme ama-
bile sūme iocūdū et sūme bonū et
securū. Et illi qui credūt i purū ho-
minē et p̃phā qui nō est filius dei
sed purā creaturā tenēt et credūt q̃d
de se est min⁹ gloriosū min⁹ amabile
min⁹ bonū min⁹ nobile min⁹ securū.
¶ Imo de tāto qui credūt in hominem
filiū dei sūt nobiliores et altio-
res et digniores et honorabiliores
i sua credulitate et fide q̃ illi qui c-
dūt i purū hoīem et p̃phētā. de qnto
homo qui est filius dei excedit in
nobilitate in dignitate et gloria et
honore hoīem qui ē purā creaturā

et p̃phētā solū. Confortari ergo et
cōfirmari debent xp̃iani i sua cre-
dulitate et fide q̃ credūt i hoīem
filiū dei i hoīem deū quo nichil ma-
ius. et alij credūt hoīes i hoīem pu-
rū i hoīem p̃phētā et i hoīem purā
creaturā. Et hoc ē p̃mū q̃fortatiū
et q̃firmatiū oīij credentiū i ihe-
sū xp̃m tāq̃ i hoīem verū et filiū
dei verū. ¶ Adō q̃siderādū est q̃ ihe-
sus xp̃s totus nouus modo no-
uo apparuit i mūdo. q̃ ante eum
nūq̃ talis apparuerat nec post eū
apparuit cū tanto noīe cū tāta auc-
toritate cū tā dīno honore qui di-
ceret se esse verū hoīem et filiū dei
missū a deo sicut ihesus xp̃s di-
xit de seipō. Vnde ip̃e se dicit esse dei
filiū et deū verū missū a deo p̃re suo
et habē oīa que habet a deo p̃re suo et
nō a seipō. et habē oēm p̃tātē sibi da-
tā a p̃re. et tamq̃ missus a deo omīa
fecit cū se dicit esse filiū. et quē q̃fi-
tet esse p̃rem suū. et tāq̃ verus fili-
us dei habens oēm p̃tātē et auctē
a p̃re sup oēs hoīes et creaturas p̃as
sui. mandata denūciat p̃romissat
toti mūdo p̃ suos ap̃los q̃ ip̃e ē verus
filius dei missus i mūdū. et p̃misit
credentib⁹ in eū vitā etnā. et eos re-
suscitare i nouissio die. et p̃misit reg-
nū celorū. remissionē p̃ccatū oīij q̃
fecerūt contra deū. et cōminatus ē
oībus nō credētibus i eū penas et-
nas et dāpnationē etnā. et mortē
etnā et ignē etnā. Et q̃ i fine mū-
di veniet iudicare oīes hoīes et re-
tribue bonis bona. et malis mala.
et dicit tales minas et cōminacōes
ita q̃ nō p̃nt esse nec cogitari ma-
iores. Ecce ergo gnāle mandatū q̃d
vniūsalit̃ p̃ceptū oībus omīes q̃phen-
dit omīes includit neminē secludit
de auctē p̃as ex p̃te filij. Ecce dicit
se tantū q̃ nō posset se maiore dīcē.
p̃misit tam grādes p̃missiōes q̃ nō
possent esse maiores nec quib⁹ p̃nt
comitari. Valētiores. locutus est cū

tanta aucte qua nec p̄t eē nec
p̄t cogitari maior. Et hoc ē sermō
q̄fortatiuū et q̄firmatiuū om̄i credē-
tū i ih̄m xp̄m tāq̄ i verū hoīnē
et verū dei filiū. scilz ḡnāle māda-
tū oībus f̄m̄. **Tercio** q̄siderandū
qualit̄ doctrina et lex ih̄u xp̄i est ita
sc̄a q̄ nō possit eē sanctior. ita bo-
na q̄ nō p̄t eē melior. ita vtilis bo-
no hoīs et queniēs īq̄ntū homo ē
q̄ nō p̄t esse magis vtilis. ita cōcor-
dans toti vniūso et ordini creaturā
rū q̄ nō p̄t magis q̄cordare. ita
cōis oībus hoībus q̄ nō p̄t eē plus
cōis. ita tota sc̄dm veritatē et sc̄dm
deū q̄ nō p̄t eē magis sc̄dm deū. ita
cōueniens deo et hoībus q̄ nō p̄t eē
magis. Et hoc ē terciū q̄fortatiuū
et q̄firmatiuū om̄i credentiū i ih̄m
xp̄m. **Quarto** cū sup̄d̄is q̄siderā-
dū est q̄ īfinitū hoīs crediderūt i
ih̄m xp̄m tāq̄ i verū hoīnē et ve-
rū filiū dei et secuti sūt eū et docē-
nā suā et legē suā et totalit̄ vixe-
rūt sc̄dm eā cū sūma deuotōe cū
sūma diligēcia et q̄fessi sūt ih̄m
xp̄m eē verū hoīnē et verū filiū
dei publice. qui oēs fideles fuerūt ih̄u xp̄o
et nūq̄ eū negauerūt. p̄mo īnuā-
biles p̄ ista q̄fessioē sola dederūt
vitā corpale volūtariē et sustinue-
rūt libent̄ tormēta īfinita penas
et tribulacōnes īnuābiles p̄manē-
do semp̄ fideles i q̄fessioē ih̄u xp̄i si-
ne timore sine tremore cū fiducia
et audacia sūma et cū sūma forti-
tudine. Et hoc totū ē manifestū i tota
xp̄ianitate i qua xp̄us ih̄us regnat
et regnauit tāq̄ verus homo et ve-
rus filius dei cū tāta aucte qua nō
p̄t eē maior cū tāta obia qua nō
p̄t eē maior cogitari cū tāto hono-
re quo nō p̄t esse maior. Et fuit i
tā diligēs q̄ pro eius amore et ho-
nore voluerūt īnuābiles dare p̄p̄a
vitā et relinquere oīa que i mūdo
sūt patrē salz et mrem̄ vxorē filios
et fr̄s amicos et possessiones et

oēs mūdi honores et delatōnes.
Et aliqui istorū fuerūt reges. aliqui
potentes i mūdo duces comites mi-
lites. et aliqui fuerūt sūmi clerici
et sapientes i mūdo. Ecce quot ipe-
ratores q̄t reges quot regna quot
duces quot comites quot potentes
mūdi et quot sapientes crediderūt
i ih̄m xp̄m tāq̄ i verū filiū dei et
verū hoīnē. Et hoc ē q̄ntū q̄d debet
nūc q̄fortare oēs hoīs nūc credēs
i eū vt p̄maneat et magis credat
i ip̄m. **Quinto** q̄siderandū ē q̄ nulli
homī cōstat de opposito salz q̄ ih̄us xp̄s
nō sit filius dei verus et verus ho-
missus a deo patrē. nec q̄stat alicui q̄
deus celi reuocauit ih̄m xp̄m et dē-
erit ip̄m nō eē filiū suū nec missū
ab eo. et tñ q̄stat q̄ ip̄e ih̄us xp̄us
noīe et aucte dei viui p̄s sui reg-
nauit et regnat et dñat et īperat
uit et īperat. Et v̄sus est et v̄t
tāq̄ deus aucte et officio deitatis sup̄
totā xp̄ianitatē et sup̄ oēs hoīnes q̄
deus celi creauit et hoc p̄ magna
t̄pa. Et hoc ē q̄ntū q̄d debet q̄firmare
ardentes. **Cōiūgam̄** ergo oīa ista
q̄l et fiet vniū valde q̄fortatiuū cor-
roboratiuū et q̄firmatiuū nūc om̄i
credentiū i ih̄m xp̄m et īcrepatiū
nō credentiū. Ecce melius securi
et amabili et magis honorabile et
gloriosū ēsequi hoīem filiū dei q̄m
quēcūq̄ aliū. et credē i eū q̄m i quē-
cūq̄ aliū purū hoīnē et purā crea-
turā. Et q̄m ih̄us xp̄us apparuit no-
uū hō i mūdo et dicit se verū filiū
dei et verū hoīem missū a deo patrē
qui creauit celū et terram et noīe
suo et aucte sua fecit oīa et fecit p̄-
missiones et cōminatōes que soli deo
p̄tinēt et hoc oībus hoībus īgnali-
et dedit mandata et p̄cepta om̄i ho-
mī et toti mūdo ḡnalia. Dedit le-
gē sc̄ssimā qua nō p̄t eē purior n̄-
terior nec sanctior et īnuābiles p̄p̄a
crediderūt iā i eū firmissime et secu-
ti sūt eū et doctrinā suā fidelissime

et al filia deuocōe et nō oſtat de op
pōito nec de reuocacōe ex pte dei.
Ex oibus iſtis ſequit̃ qd̃ valde ſecu
rū eſt credē in iheſū xp̃m et ſequi
eū. et q̃ valde deteſtabile et iſtēpa
bile et nullo mō excuſabile eſt non
credē in eū. quia illi qui nō credūt
nichil poſſūt allegare p̃ ip̃is. et nich
il habent contra ip̃os qui credūt. et
nichil p̃t allegari contra ip̃os nec de
us reli p̃t eos i aliquo iſtēpare. nec
trulpare nec redargue. Secuti ſūt
enī filiū ſuū et i eū crediderūt tūq̃
i miſſū a deo. et ſi decepti ſūt vel eēnt
i noīe filiū dei decepti eſſent qd̃ ſūma
deitas pati nō poſſet. *De modo credē
di uerbis dei. et oñditur ex pte hono
ris diuini q̃ hō d̃s credere uerbis dei
p̃mo et per ſe et ex eo quia ip̃e dicit. Et.*
Quoniam iā declaratu ē q̃ deo
debet honor i ſūmo. et hō
tenet et debet deo ſūmū ho
norē. et q̃ credē alicui et uerbis eius.
ē dare ſibi honorē q̃ reputat̃ uerax
ſicut qui nō credit alicui et uerbis
eius reputat eū mendacē vel velle
mentiri vel poſſe mentiri. Et ideo cū
honor ſit credē alicui et uerbis eius
ſequit̃ q̃ homo debet credē deo. p̃mo
debet ei p̃mo et p̃ ſe ſine alio teſtimō
ſine alia aliqua phacōe pure et ſim
pli ſuo ſimpli uerbo ſolū q̃ ip̃e dicit
vel dicit ſeāt credē. et p̃ ſequens debet
homo credē q̃t̃ deus dicit. ita q̃ to
ta cauſa tota iudic̃ totū fūdamētū
credēdi uerbis dei debet eē q̃ ip̃e di
cit. et talē honorē tenet et debet homo
deo et uerbis eius ſcilz oīa uerba dei
q̃ ip̃e dicit. Alii ſequeret̃ q̃ ip̃e facit
deo maximū vituperiū contra ſuū
honorē quia reputaret eū mendacē
vel velle mentiri vel fallē vel poſſe
falli. Si enī nō uolo credē uerbis dei
p̃t̃a q̃ ip̃e dicit ſed quero alia pha
nonē et aliud teſtimōiū tūc magis
credo alicui alteri q̃ deo et reputo ali
qd̃ aliud magis uerax q̃ deū. ſi credo dō
et uerbis eius eo q̃ michi uidetur

et p̃pter meā uacōnē tūc magis r̃
do michi metip̃i q̃ deo et reputo
me magis ueracē q̃m deū. et ſic fa
tio deo maximū vituperiū et cont̃
ſuū honorē et pono me ſupra deū.
q̃ p̃mo credo michi metip̃i et rati
mee et ſenſui meo plus q̃ deo. Sic
ergo honor diuus p̃bat modū et for
mā credēdi uerbis dei. ita q̃ rō credēdi
debetur deo et tota cauſa. et tota ra
dix debet eē q̃ deus dicit. Et iſte mo
dus et iſta forma credēdi deo debet enā
rōe ſue excellētiffie maiestatis et
auct̃is. Vnde q̃nto hō ē i maiori dignitate
iſtitutus magis credē ei i ratiōe
dignitatis. Vnde magis credē re
gi q̃ alicui alii de regno. et pape q̃
alicui alii de eccl̃a. Q̃nto ergo ma
gis et maxie debet credi deo ſuo ſi
plici uerbo qui ē rex regū et dñs do
minatiū. Et q̃nta tūmā et q̃ntū vi
tupii facit aliq̃s ſubditus regi ſi
non credet uerbis eius. Vbi eſſet
auſus dicē regi nō credo uerbis
vris. Quid igit de deo debet eē. Item
etiā ratiōe ſue iſfinite bonitatis et
puriffime debet ei credi ſimpli uer
bo. et debet homo credē q̃t̃ deus
dicit q̃ datur fides et credulitas uer
bis et dñs alicui hoīs q̃ reputat̃
bonus. et q̃nto magis aliq̃s repu
tat̃ bonus tāto magis credē uer
bis eius. Ergo cū deus ſit ſūme et
iſfinite bonus maxie debet credi ṽ
bis et dñs eius ſuo ſimpli uerbo
et q̃ ip̃e dicit. Item etiā rōe ſue veri
tatis iſfallibil̃ q̃ ē ſūme uerax et ſū
me sapiēs qui nō p̃t falli. Et ideo de
bet ei credi ſimpli. Sic ergo et in
rōe ſūmi honoris qui ei debet. et ra
tōe ſūme maiestatis et potētiffime
auctoritatis et dignitatis. et ratiōe
ſue iſfinite bonitatis. et ratiōe ſue ve
ritatis et sapiē debet ei credi et ṽbis
eius p̃mo et p̃ ſe ſimpli quia ip̃e
dicit. *Et ſilis modus p̃tendi erit
in uerbis dei ſicut factus eſt in creaturis
que ſunt facta dei. Et.*

Sicut autem duo sunt que prædicuntur
ab homine ex se et apparent ex
teriorius scilicet factum et dictum seu
opus et verbum et per ista manifestat se
sicut homo exterior. ita sicut quod homo est ad
ymaginem dei et similitudinem duo sunt que
prædicuntur a deo et prædicuntur sive apparent ex
teriorius scilicet facta et dicta sive opera et ver-
ba et per ista duo deus manifestat se
ipsum exteriorius. Duo ergo possumus habere
de deo exteriorius scilicet facta et verba et ad ista
duo reducitur omnia que prædicuntur a deo
ex se. Et quod aliud est factum aliud est dictum et
aliud est opus et aliud est verbum. et ideo
alia est scientia de factis et operibus dei et a-
lia est scientia de dictis et verbis dei. Et sic
laborauimus ad cognoscendum facta et opera
dei ita debemus laborare ad cognoscen-
dum verba et dicta dei si sunt aliqua ver-
ba et dicta dei. Unde scientia creaturarum
est scientia de factis et operibus dei et illa
iam dicta est. Sed nunc restat tractare
de verbis dei et videre si deus dicit et
locutus est aliqua verba et si est ali-
quis liber in quo sunt verba dei scripta.
Et quod opera dei permanet facta sicut sunt
ipsæ creature que sunt nobis manifeste
ad oculum et sunt omnibus nota et ab om-
nibus videntur et cognoscuntur et omnes
venerunt eis. Sed verba dei si aliqua
sunt in mundo non sunt omnibus manifesta
et ideo per cognitionem creaturarum seu
operum dei tamquam per primum nota et magis
manifesta debemus ire ad cognitionem
verborum dei tamquam ad minus nota ita
quod ipsa facta et ipsæ creature dei ducunt
nos ad verba dei. Sicut autem aliud
est videre et cognoscere ipsas creaturas
et opera in se non comparando ad deum sed
solum cognoscere quod sunt et existunt et
nescire cuius sunt nec cogitare. Et ali-
ud est cognoscere ipsas creaturas et opera
dei in quantum dei sunt et sub isto respectu
et scire quod dei sunt et quod a deo sunt et hoc
est occultum et hoc querit et inuestigat
de se sed primum est manifestum de se ita con-
formiter aliud est scire et intelligere verba
dei et audire in se et dicta non comparando

sed solum intelligere quod significant et sunt
verborum et nescire cuius sunt. Et aliud
est scire et cognoscere verba et dicta in quan-
tum dei sunt et quod dei sunt et quod deus lo-
cutus est ipsa. Nam multi possunt audire
ipsa verba et percipere quod significant in se
sed non possunt cognoscere quod dei sunt talia
verba nec quod a deo sunt dicta sicut possunt
cognoscere terram in se et naturam eius
sed non possunt cognoscere terram sub isto res-
pectu in quantum dei est et quod dei est. Si-
cut autem ad cognoscendum ipsas crea-
turas quod dei erant optebatur primum vi-
dere et cognoscere ipsas creaturas in se
ita quod iste erat primum gradus cogni-
tionis quod videbam ipsas creaturas
esse absque dubio et hoc est certissimum
nobis sed ignorabam unde erant
et cuius erant. Deinde per istum gradum
ascendimus ad alium gradum et cognouimus
deum esse et quod creature erant
dei et a deo erant. Et iste fuit secundus
gradus. Deinde cognouimus creaturas
in quantum erant dei donum ita quod cog-
nouimus ipsas creaturas esse datas
hominibus a deo ad seruendum. Et iste fuit
tertius gradus cognoscendi crea-
turas. Sic ergo primum cognouimus
ipsas creaturas in se et sciimus quod e-
rant sed cognouimus quod dei erant
et quod a deo erant. Tertio quod donum dei
erant et quod a deo nobis date erant.
Primo ergo cognouimus quod erant et
quod nobis seruiebant sed ignorabam
unde erant et cuius erant. Et ideo ha-
ueram et inuenimus quod dei erant
et inde cognouimus quod erant date no-
bis ad seruendum. Ita ergo conformi-
ter optet præcedere circa verba et dicta
ad cognoscendum quod dei sunt. Unde primum
oportet videre ipsa verba in se. Et
iste erit primum gradus. Deinde per
istum primum gradum ascendimus ad alium
secundum scilicet cognoscere cuius sunt verba
et dicta verum sunt verba dei vel hominis
vel creature vel creatoris. Et tertius
gradus erit cognoscere quod nobis data
sunt sicut creature. Sicut autem ipse

creature nobis manifestauerunt deū
et portabant ī seipīs aliqd signū
p qd cognoscim? vtrū sūt dei uel
hoīs creature ul' creatoris. ita p
quāmet verba potim? cognoscē si
dei sūt et si deus dicit illa. Vtrū
enā erit qd si potim? cognoscē ipas
creaturas cui? erāt p ipas met-
si nō potim? cognoscē de verbis
vtrū sūt dei p ipa verba sed ad hoc
inuābūt nos ipē creature et scā
ipā. Vnde iā p ipas creaturas cog-
nosim? deū esse et ppetates et cō-
ditiōes dei et modū suū et qd cōue-
nit ei. Et etiā cognoscim? ppetates
et cōditiōes creature et mo-
dū suū et qd quēnit ei. Ergo nūc
nō oportet nisi īuestigare vtrū ta-
lia verba sint dei. Et qd iā scimus
modū et formā et cōditiōes crea-
ture et creatoris. ideo ipāmet ver-
ba statū se debent manifestare vtrū
sūt dei uel hoīs vtrū habeant mo-
dū creature ul' creatoris. **Probat?**
qd deus dicit uerba scripta in biblia et
q biblia est liber dei. Cxi.

Quoniam autē ī mūdo īueni?
plures libros et plura dīa
et scripta et verba. nūc est
q oīa verba et dīa alim? sint et ab
aliquo sint dīa et oīs liber alim? est.
Et q oīs loquēs uel dicens uel ē
creator uel creatura. Et si ē crea-
tura optet q sit rōnal'. Et ideo oīs
loquens uel est creator deus uel ē
creatum rōnal' uel ē factor uel ē
res sūa. Et ideo oīs liber omē ver-
bū et cō dīa uel ē creatoris uel ē
creature rōnal'. Et qm? nos habet
vnū librum ī mūdo qui vocat' biblia
qui cōtinet duo testamēta scilicet an-
tīquū et nouū testamētū et affir-
mat et credit q ille liber est dei et
q deo et q deus dicit oīa verba que
ibi continent'. ideo īquiram? si poti-
mus cognoscē si dictus liber et ver-
ba et dīa que ibidē continent' sūt dei
uel hoīs creature uel creatoris.

Ad agnoscēdū at h' opz potēnt et qsi-
ipā ūba q ibi continent'. et opz qsi-ntē modū
et forz et qd dīcēs ūborz et qsi-ntē dīa. Et et opz
qsi-ntē modū et forz loqdi ipius rei crea-
toris qui ē conuēit. Et etiā oportet
qsi-derare modū et formā loque-
di creature qui ei quēnit. Deinde
optet comparare ipā verba ad deū
creatorē et ad ipam creaturā. et
videre si modus et forma et con-
ditiō ipōrū verborū quēnit deo cre-
atori uel creature. **Consideran-**
dū ē igit' pmo qd ipē liber biblie
habet singulārē modū. qd ī ipō nō
fiūt pbatōnes nec racōnes nec ar-
gumētacōnes ad pbandū illa q
dicitur ibi sed simplr absq pbatōe
oīa dīcūt et affirmāt. et dīcūt ita
ēē simplr verbo sine pbatōne. et
tamē illa que ibi dīcūt et affir-
mant' esse vera īdigerēt maximē
pbatōibz et rōnibz ut crederēt
et affirmārentur ab hoībuz. qd hoīs
nō pnt credē nec affirmare talia
verba p se. qd nō sūt p se manifesta
nec p se cognita. Alij autē libri alij
pcedūt qd pbanē oīa que ibi dīcūt
tur p rōnes et argumētacōnes. et
trāpūt ab illis que p se sūt mani-
festā ad sensū. Liber autē biblie a pī-
ncipio nāpūt. In pncipio creauit
deus celū et terrā. Enā affirmāt
deū esse affirmāt deū creasse celū
et terrā. affirmāt mūdū habuisse
pncipiū et nichil pbat nec h'c sūt
nota p expienciā pmo contra
expienciā. Vnde licet aliqui libri
dīcūt deū esse. tamē hoc pbanē p
miltas argumētacōnes. qd plus
aristotiles fecit octo libros phisico-
rū ad pbandū solū hoc scilicet deū ēē.
Et etiā fecit ī metha. duodecī li-
bros ad pbandū deū ēē. Sed liber
biblie īcipit ī hoc qd dīcūt deū ēē
et ibi facit suū pncipiū sine pba-
cōne. Ad sūgt hoc qd oīs alij libri
nō laborāt nisi ad pbandū et cer-
tificandū deū esse. et liber biblie ī-

capit ibi sine aliqua pbatōe et certi-
ficatōe. **Q**uid sūt iste modus dicen-
di biblie ipius. Et q̄ hoc sūt. nisi
q̄ ille qui loquit̄ i biblia et dicit il-
la verba ē tante aūctis q̄ ei debet
credi simpliciter verbo absq̄ alia pba-
tōe absq̄ alia aliqua certificacōe absq̄
aliquo testimo. et q̄ sola sua aucto-
ritas ē tota certitudo et pbatō et tes-
timoniū iporū verborū et q̄ sua aucto-
ritas salz loquētis talia verba ex-
cellit oēs rationes et supat argu-
mentacōnes oēs pbatōnes et oīa
testimoia. et p̄ q̄sequēs q̄ p̄ualet
sua aūctas sola et suā simplex v-
bū plus q̄ oēs alij libri et q̄ omēs
rationes om̄ aliorū librorū qui pro-
bant deū esse. Et p̄ oppositū quia
alij libri pbant p̄ rationes p̄ argu-
mentacōnes significat q̄ ille qui lo-
quit̄ nō ē tante auctoritatis q̄ ei
debet credi p̄ suū simplex verbū.
Duo ergo sunt modi dicendi et
loquēdi. **U**nus est dicē siue docē
et loqui sine pbatōe absq̄ argumē-
tacōe et ratōe. **A**lius ē dicē et loq̄
cū pbatōe cū argumētis et rōibz.
Primus modus est aūctis dignita-
tis excellēcie honoris maiestatis
dn̄atōis p̄tatis et supioritatis.
Et sicut sūt duo modi loquēdi
et dicendi ita sūt duo modi cre-
dendi p̄porcōnabilit̄. **U**nus ē cre-
dē verbis simpliciter et dictis absq̄
aliqua pbatōe et argumētacōe. **S**c̄
p̄ solā aūctem dicentis et loquētis
Alius ē modus credē p̄p̄tiones
et pbatōnes. **O**m̄ie ergo q̄ credi-
mus vel credim̄ p̄ aūctē dicentis l̄
p̄t̄ ratōne pbantē. Et quā iā p-
batū est ex pte honoris q̄ modus
credēdi verbis dei ē salz credē verbis
et p̄mo et p̄ se absq̄ pbatōe abtestio-
nio sed solū q̄ ip̄e dicit. **I**ste em̄
ē modus credēdi qui ei debet et cō-
uenit. Et etiā sequit̄ q̄ modus di-
cendi et loquēdi dei ī q̄ntū deest
debet ēē loqui simpliciter sine pbatōe

sine argumētacōe sine rōibz
tūq̄ existēs dñs om̄ et ip̄erator et
rex. tāq̄ hñs oē dñū om̄e ip̄erū
om̄is mandatū om̄e p̄ceptū et
nichil hñs supra se sed oīa ītra se.
Ergo cū liber biblie īcipiat loqui p̄
talē modū et formā et ita p̄cedit
q̄tinue ī toto p̄ressu suo et talis
modus soli deo quēnit et talit̄ ei
credi debet. sequit̄ q̄ modus loquē-
di ip̄ius biblie arguit et pbat et
ōndit librū biblie ēē dei et a deo et
q̄ deus dicit illa. et q̄ sūt verba cre-
atoris et nō creature nisi creatum
loquētur ex pte dei et hoc idē ē. **U**-
ne em̄ deus loquat̄ p̄ se siue p̄ crea-
turā semp loquit̄ deus. Et p̄ q̄sequēs
sequit̄ q̄ liber biblie magis ē credi-
bilis et magis debem̄ ei credē q̄
nichil pbat sed simpliciter loquit̄ q̄ si p-
baret q̄ ī hoc significat q̄ deus ē
locutus et dixit illa verba. Et q̄
nos debem̄? credē q̄nt̄ deus dicit
eo q̄ ip̄e dicit ideo debem̄? magis
credē verbis et dñs biblie q̄ nō p-
bant q̄ si pbarent. Et vlt̄erius se-
quit̄ q̄ dū min⁹ pbat magis pbat
et magis se reddit veracē q̄ magis
sūt q̄ ē a deo et q̄ deus locutus est.
Et exinde sequit̄ q̄ magis sūt credi-
bilia verba et dñs biblie et magis
vera et solida et firma et ab om̄ du-
bitacōe remota q̄ alia vba aliorū li-
brorū de tāto de quanto auctoritatis
dei loquētis excedit et supat omēs
rationes oēs argumētacōes et omēs
et oēs pbatōnes om̄ aliorū librorū q̄
sūt hom̄. p̄mo nulla ē op̄atō. Et
ex istis apparet sūma q̄cordia sū-
ma quēnitia int̄ librū nat̄ seu
creaturarū et int̄ librū biblie. q̄ li-
ber creaturarū dicit q̄ debem̄? credē
deo p̄mo et p̄ se et simpliciter absq̄ pba-
tōe solū q̄ ip̄e dicit. et talis ē modus
loquēdi dei sine pbatōe et ip̄e liber
biblicus loquit̄ et ita p̄cedit. **U**n-
de ip̄e creature que a deo sūt sūme cō-
ueniūt sūme q̄cordat̄ cū verbis dei

et verbis biblie. q̄ ip̄e creature i nullo
fideant i nullo sustēant nisi i so-
lo deo immediate. et ante se nichil ha-
bent nisi deū. ita ip̄a verba et dicta
dei et ip̄ius biblie i nullo fideant i
nullo sustēant nisi i sola dei aūte
mediate q̄ nō fideant i aliqua pla-
ce nec argumētacōe. Et sic i hoc sig-
nificat q̄ sicut creature sūt imedia-
te a deo q̄ etiā v̄ba biblie sūt imedia-
te a deo. Et q̄m certitudo et firmitas et
soliditas veritatis ip̄ius biblie fassi-
me oīe et dependet ex sola dei aūte
infalibilit̄ et i ea solū fideat eo q̄
ip̄e dicit. sequit̄ q̄ nullus p̄t credere
et adherē verbis sacre biblie nisi p̄-
mo cognoscat deū eē et cognoscat
ip̄m esse verit̄ et nō posse mentiri
q̄ qui nō habet noticiam de deo nō
p̄t cognoscere v̄rū biblia sit liber dei.
Et p̄ osequēs si nō cognoscat q̄ sit dei
nō credit ei q̄ nō p̄bat nec p̄cedit p̄-
rōnes. Et p̄ osequēs credit q̄ liber
creatur̄ debet p̄mo sari anteq̄m hō
veniat ad librū sacre s̄pture. q̄ liber
creatur̄ docet cognoscere deū et suas
p̄petates et suū modū. Et ideo liber
creatur̄ ē porta via ianua itro-
ductorū et lumē q̄ddā ad librū sa-
cre s̄pture i quo sūt verba dei et ideo
iste p̄supponit illū. *Sequit̄ alia pro-*
batio ad p̄bādū q̄ dicit v̄ba s̄ptū
libra alia in biblia. Cxi.
Probatio q̄ deus dicit verba
que sūt i biblia. Cū liber
biblie p̄cedit p̄ modū p̄cepti et p̄hi-
bitōis p̄ modū p̄missiōis et cōmi-
natiōis. Vnde p̄cipit et p̄hibet et
p̄mittit p̄missiōes etnas et b̄nifi-
cia etna. et cōminat penas etnas
et etna mala que finem nō habēt.
P̄cipit em̄ et monet et exhortat̄ et
dat p̄cepta oībus hōibz vt faciāt
bonū et sint boni p̄mittēdo vitā e-
ternā et b̄nificia p̄petua et p̄hibet
ne faciāt mala cōminādo de pe-
nis etnis et malis p̄petuis. Sed iste
modus loquēdi et dicēdi salz p̄

modū p̄cepti cū p̄hibitiōe cū p̄mis-
sione bonor̄ etnor̄ et cōminatiōe
penar̄ etnar̄ nulli creature cōue-
nit. sed soli creatori quērit. qui so-
lus habet p̄ceptū et mandatū do-
mini et p̄hibitiōē sup oēs hōines.
et qui solus p̄t p̄mittere et dare b̄n-
ficia etna et cōminari et dare pe-
nas etnas et p̄uicōnes etnas ip̄is
hōibz. Que em̄ dicit creatura
ego iudicabo oēs hōies i die iudi-
cij et dabo vnicuiq̄ iux op̄a sua.
bonis bona et malis mala. Que
em̄ eēt illa creatura que ex seip̄a
et ex sua aūte cōminaret̄ oībus
hōibz p̄tatis p̄ntibz et futuris de
penis etnis. et dicit se iudicare
oēs hōines et oīa fr̄a et verba et
cogitacōes hōm̄ et oīa s̄l̄ discit
et iudicare sicut scribit̄ i libro p̄sa-
l̄e. Que creat̄a dicit. ego resusci-
tabo omēs hōies s̄l̄ et dabo bonis
vitā etnā et malis etnā penam.
Que eēt illa creat̄a que p̄ciperet et
p̄hiberet et daret p̄cepta et p̄hibitiō-
nes oībus hōibz p̄pria aūte cū p̄hibitiōibz
p̄missiōibz et cōminatiōibz etnis. et
que p̄mitteret oībus b̄n̄ opantibz vi-
tā etnā et male opantibz p̄uicō-
nē etnā. Que eēt illa creat̄a que po-
terit dicē. delebo oēm hōiem de facie
t̄re et iducā aquā diluuij sup t̄ram
sicut scribit̄ i libro genesi. Que etiā
eēt i creat̄a q̄ p̄pria aūte p̄uocaret
iducaret et moneret oēs hōies ad bo-
nū et ut essent boni et reuocaret a
malo q̄ntū fieri p̄t modo p̄ p̄cepta
modo p̄ exhortatiōes et cōminatiō-
nes tribiles mō p̄ p̄missiōes etnas.
Et apparet q̄ cū verba sacre s̄pture
sūt talia vt dictū est et apparet p̄ p̄f-
sū suū q̄ nulla creat̄a ex seip̄a et sua
aūte potuit dicē talia verba. Aut
em̄ eēt bona creat̄a aut mala. Nō p̄t
eē mala creat̄a. q̄ verba sacre s̄pt̄e
repugnāt male creat̄e totalit̄. q̄m v̄lū
sacre s̄pture p̄uocāt iducāt et monet
q̄ntū fieri p̄t oēs hōies cū exhortatiōe

et p̄cepto p̄missioe et cōminacōe ad
verū bonū hoīs īq̄ntū homo ē salū ad
verū amorē intra se et verā vnitatē
societatē et firmitatē et pacē et ḡori-
diā. Sed mala creatā nō p̄t ex seip̄a
et ex natā sua amare hoīes nec verū
bonū hoīs īq̄ntū homo est. nec iducē
nec puocare ip̄os hoīes ad verū bonū
hoīs. p̄mo totū p̄ oppositū q̄ mala cre-
atā ē cont̄ verū bonū hoīs īq̄ntū ho-
mo est et illud destruit īq̄ntū p̄t. Quia
mala creatā ē deuiata et est cont̄ ve-
ritatē et habet ī se radicē om̄i malorū
salū amorē priuatū et p̄ osequēs ha-
bet cōdicionēs et p̄prietates sup̄ius dic-
tas de amore sup̄ius et p̄prie volū-
tatis. Quare cōcludit q̄ nulla creatā
mala ex seip̄a et p̄pria īclinacōe potit
dicē verba sacre sc̄pturē. Nec etiā po-
tit bona creatā dicē verba sacre sc̄ptē
ex seip̄a et p̄prio motu p̄mo. q̄ ver-
ba sacre sc̄ptē dicūt p̄ modū mādā-
ti et p̄cepti p̄ modū cōminacōis et
auctis et dūacōis ut iā dictū ē. sed nū-
lla creatā bona assumēt sibi talē auc-
toritatē ex seip̄a ut p̄cipet et mādaret
et cōminaret de p̄mis et nūis et p̄mit-
tēt bona seu b̄nficia et̄na. q̄ tūc nō
eēt bona creatā p̄mo p̄sup̄tiosa que
ex seip̄a assumēt sibi talē auctē p̄ci-
piendi et cōminandi et sic loquēdi
que soli deo p̄tinēt. p̄mo eēt pessima
et sūme sup̄ba et cōt̄ deū. Et nō p̄t q̄
q̄ bona creatā habz ī se radicē om̄i bo-
norū. Quare cōcludit q̄ nulla creatā ne-
q̄ bona neq̄ mala potuit p̄mo dicē
ex seip̄a et p̄pria īclinacōe et tūem-
re sc̄pturā sacra. Ergo restat et
cōcludit q̄ cū ista verba sūt dat̄ ab
aliquo p̄mo et aliq̄s dixerit ea p̄mo
et p̄pria auctē q̄ uel deus dixit p̄rio
et p̄pria auctē verba sacre sc̄ptē uel
aliqua creatā ex mādato et volūta-
te et ordinacōe dei et nō ex seip̄a. Et
sic modus et forma verborū sacre sc̄ptē
ōndūt manifestissime q̄ deus dixit ver-
ba biblie et q̄ biblia est liber dei. Qu-
is at̄ oīa que p̄bant p̄ libru creatā

biblie p̄i
sunt sc̄pta ī libro sacre sc̄ptē et ibi q̄ti-
neant et etiā illa q̄ ibi q̄ntē ī libro
biblie sūt ī libro creatā tū alie et a-
lie. Quia ī sacra libri creatā sūt oīa p̄
modū p̄bationis q̄ ibi p̄bat p̄ ip̄is
creatās q̄ ita debet facē homo et p̄-
bat debitū et obligacō hoīs erga su-
um creatorē. Sed ī libro biblie oīa ea
de illa q̄ntē p̄ aliū modū salū p̄
modū p̄cepti et p̄ modū mādāt p̄
modū monitiōis et exhortacōis p̄mit-
tēdo et cōminādo. Aliud autē ē p̄bare
q̄ ita debet fieri. et aliud ē p̄cipē et mā-
dare et monē et exhortari cū p̄mis-
sionibus et p̄mis q̄ fiat. Hoc enī solū
p̄tinet aucti et domino. p̄mū autē
nō salū p̄bare. q̄ quilibz p̄t p̄bare q̄
fieri debet sed nō mādare q̄ fiat.
Vnde p̄ libru creatā p̄bat ē q̄ ho
debet amare p̄mo deū et sup̄ oīa
ex toto corde et tota mēte et ex totis
viribz et q̄ ad hoc obligat. et q̄ oīs
ho debet amare sed oēm hoīem sicut
seip̄m. Sed sc̄a biblia dicit hoc idē
sed alie q̄ p̄ modū mādāt et p̄cep-
ti et nō p̄ modū p̄bationis et p̄mittit
faciētibz h̄ec vitam et̄na. Et iste
modus ē altior et maior q̄ maius
ē p̄cipē q̄ p̄bare. Et ī hoc oīdūt q̄
liber biblie qui loquit p̄ modū aucti-
toritatē et p̄cepti ē de tanto maior
et altior et sup̄ior q̄ liber creatā
de q̄nto maius ē p̄cipē et mādare
seu ip̄are q̄ p̄bare tū. Itē liber cū-
turā seu natē p̄bat q̄ deus ē p̄-
mo timēdus sup̄ oīa et laudāndus
honorāndus et glorificāndus et q̄ oīs
homo debet timē deū laudare et ho-
norare et glorificare et illi soli serui-
re corde obedire et ī eo solo cōfidē. Et
liber biblie dicit hoc idē sed alie q̄
nō p̄ modū p̄bationis sed p̄ modū p̄-
cepti et mādāt et exhortacōis. Vt
tū p̄ponit p̄miū et p̄mittit retrā-
bucōne et̄na faciētibz h̄ec salū timē-
tibz deū honorātibz glorificātibz et
laudātibz. Vnde dicit timē deū ho-
nora deū seruies deo honorificas

et laudes deū rē. Et liber creatur dicit
et pbat hoc deo facē. et liber biblie
pbat fac hoc. Et sic apparet sūma
cordia sūma gōnācia et sūma cō
uēniēcia int' librū sacre scptē et librū
creatū. et q' liber creaturū seruit
et famulat' libro sacre scptē quasi i
parati mādāti et pāpienti. et appa
ret q' nō differūt nisi i mō dicendi
et loquēdi. q' vnus loquit' p modū
pbatois et alit' p modū pcepti et auc
toritatis. **Alia pbatio est q' deus dixit
verba sacra biblie et q' liber est a deo**
Quoniam est alia pbatio. **Exm.**
q' deus dicit ea q' sūt i libro
biblie scptā. Vnde i libro bi
blie sūt verba que sūt sup hoies et
sup natām hūanā totalit' ita q' ipos
sibile est q' hoies dixerūt talia ver
ba de se pmo nec p se nec iuenerūt.
Vnde nullus pōt dicē nec loqui p se
et ex pna scia illa que nō pōt cogi
tare. q' omē qd dicit' pmo cogitat'
i corde. Sed verba que scptā sūt i li
bro biblie nō pōt pmo cogitari ab
hoie nec itelligi nec ymaginari nō
pōt pmo cadere i ymaginacōe
hois pmo sūt sup oēm itellām sup
oēm estīacōem et sup oēm opionē et
cogitacōem oīm hoīm et sūt totalit'
icogitabilia ab oīm hoie eo q' sūt
altissīa et pfūdissīa et secretissīa
Si ergo verba scpturē sacre sūt ita
alta et extra et sup estīacōnē oīm hoīm
sequit' q' si nō potuit homo cogi
tare oīa illa pmo nec iuenire q'
enā nō potuit ex seipō dicē nec lo
qui. hoc aut' patet discurrendo p
vniq' testamētū. Nō em homo
potuit pmo cogitare i corde suo et
affirmare et dicē q' tres psonē es
sent realit' distincte ita q' vna nō
ē alia et eēnt vna et eadē eēntia
et sūa nūō. ita q' vna et eadē res
nūō et eēntia eēt i eībz realit' distīc
tis psois. et q' tres psonē eēnt vni
deus simplex et idiuisibil'. hoc e
m ē sup oēm cogitacōnē et sup

omē cor hūanū. nec aliq's homo pōt
hoc pmo cogitare nec dicē. Bene
em homo potuit cogitare q' vnus
deus eēt tñ simplex et idiuisibilis
sed q' vnde esset tñs psonē realit'
distincte et equales i oībz hoc nō
potuit pmo cadē i corde hoīm. Et
go sequit' q' ille qui dixit et pmo
locutus ē hoc q' vnus deus eēt
tres psonē q' erat sup hoies et
plus q' homo. ergo erat deus. Et
go deus pmo dixit hoc q' homo
nō potuit. Nō em homo pmodix
isset et cogitasset hoc de deo cū ad
huc vix hoies cogitare pōt q' vni
deus est. Et tñ ista verba sūt scptā
i libro biblie i nouo testamēto p
totū et pdicata et publicata p to
tū mūdū. Itē q' homo ul' creatū
posset pmo ex seipā cogitare aut
dicē uel affirmare de frō. scilz q'
deus frōis est homo. et q' ita ē
de facto et q' deus vnitus ē hūan
itati et hūanitas vnita ē deitati i
vna psona ita q' hūanitas et dei
tas sūt i vna et eadē psona ita q'
deus ē homo et homo est deus. et
q' hoc factū est i scda psona dei
tis trinitatis scilz filij et nō i pma
uel tna psona deitatis. Quia er
go homo nō potuit hoc pmo cogi
tare. que creatū potuit hoc pmo co
gitare de deo ex seipā. Sic possit
forte cogitari vel dici q' deberet fie
ri homo. sed q' de frō deus sit factus
homo et qū et quō et i quo lo
co q' homo potuit de deo dicē uel
de deo cogitare. Neq' em creatū bo
na nec mala potuit hoc pmo di
cē ex seipā. Mala aut' nō potuit h'
pmo dicē ex seipā. q' hoc est ad ve
rū bonū et exaltacōem et sūmā dig
nitatē hūanē natē et maius bo
nū qd possit eē. Neq' etiā bona cre
atura potuit hoc dicē pmo ex seipā.
q' nulla creatū potuit hoc scire ex
seipā. Ergo si bona creatura dicit
a deo habuit q' alit' dicē nō potuit.

Ergo qui pmo hoc dicit et reuela-
uit deus fuit. et a deo pmo reue-
latu fuit. Sed cu totu testametu
nouu sit plenu istis verbis q deus
factus est homo. et homo no pmo
dicit. ergo deus dicit. **N**te q vir-
go concipiat i utero suo pueru si-
ne viro. et q pariat ipm pueru
existes virgo et pmanes virgo
post ptu quis homo potuit hoc
pmo cogitare aut dice aut affir-
mare cu hoc sit cont vsu huma-
nu et nullo mo possit cogitari aut
cadi i cogitaco hois. que mulier
potuit hoc pmo cogitare ex seipa.
Ergo sequit q qui pmo hoc dixit
vel reuelauit. scilz q virgo deberet
concepere et parere vel deus fuit uel
ex pte dei dixit. **S**ed hoc spm e in
libro biblie scilz i nouo testameto
scilz q virgo concepit et peperit et
post partu virgo pmanet et q ita
factu est. ergo sequit q si ibi est
q aliqua dicit hoc de seipa scilz q
ipa concepit filiu sine viro et pe-
perit remanes virgo. sequit q ita
factu est et q verum est. q ipa
mulier que hoc dicit no potuit
hoc pmo cogitare ex seipa q hoc
est extra oem estianone et con-
oem experientiam q sueta. Ergo
si dicit et ex seipa cogitare no
potuit sequit q dice no potuit
nisi q sensu p experientia et vidit
i se ipa q ita factu e. ergo pms
Factu est i seipa q dicit q a-
liis dice no potuit. Si aut ideo
dicit q sibi reuelatu e q ita debet
fieri q solus deus potuit hoc re-
uelare uel aliq ex pte eius. seq-
tur etia q ita est. q a deo dictu
e. Si ergo dictu e hoc q virgo co-
cepit et peperit sequit q ita factu
est. Et si ita factu est a solo deo fac-
tu est. Vel ergo deus dicit et re-
uelauit q ita fieret. vel si deus no
dicit uel reuelauit et aliqua mu-
lier dicit. sequit q ideo dicit q in

ea deus hoc fecit pms q ipa dixe-
rit. Sic ergo uel hoc est a deo dnm
et factu prius dnm postea factu. ut
est a deo prius factu et postea a mu-
liere dictu et sic sp natio est a deo.
Et sic q hoc dici no potuit a
muliere nisi prius deus hoc fece-
rit. nec deus hoc dixerit nisi q ita
facet sequit q ita factu est. **P**ri-
que creatu q homo potuit cogi-
tare i corde suo et dicere q sibi pa-
nis invisibil sub colore latens et
sub accidibz couertat et mutet
sbalit i corpus huani viuui. et
vinu couertat i sanguine huani
viui. Nulla em creatu potuit h
pmo cogitare nec dice et tu dictu
est et scriptu i nouo testameto.
Ergo sequit q deus dicit hoc et su-
pra hoines est hoc pmo cogitare
vel dice. **P**otia q homo potuit pmo
cogitare vel dice ex seipo q deus crea-
uit mudu dnto tempus et qn cre-
auit modu et forma et ordine sicut
sebit i antiquo testameto i pmoli-
bro. vbi sebit tpus et modus et for-
ma creatois et ordo omi creaturaru
hoc em nullo mo pt fieri ab hoie nisi
aliq ei dixerit. scilz q mudus tali
tpe incepit. Quis aut pt pbare q
mudus sit creatus et quare et p-
ter que fine sit creatus. sed cu qn
fuerit creatus. et quot am fuerit
q mudus e creatus. ponedo certu
num. nullo mo pt hoc scire homo
ex se neq pbare. Oportet em q il-
le qui creauit mudu hoc dixerit.
Neq em pms homo hoc dice po-
tuit neq aliq alius post eu. Po-
tuit em pms ho scire de seipo qn
creatus fuit. sed qn alia creatu sut
que pcesserut ipm hoc scire no po-
tuit. Vnde sebit q pms homo i-
ter oes creaturas vltimu fuit. et q
sexta die formatus fuit. Quod em
scire potuit q illa dies qua ille for-
matus fuit erat sexta. et q no p-
cessisset nisi qnq dies nisi q deus

dicent eis. **Q**uia ergo in libro biblie se-
 bitur primus dies quo mundus ince-
 pit et certum tempus et hoc nullo
 modo potest sciri ab homine. hoc significat
 quille qui dicit hoc est supra omnes
 homines et reuelavit. **Q**uia enim nullus
 homo ex seipso potuit hoc dicere nec
 scire ideo ostendit quod nullus talis
 istum librum fecerit. **Q**uia enim homo qui
 facit librum et scribit ex seipso aliquid vult
 quod credat et quod illi qui legunt li-
 brum credant verbis scriptis. **E**t ideo
 optet quod illud quod homo scribit in libro suo
 sit tale. uel quod sit per se manifestum. uel
 quod possit per experientiam manifestari. uel
 quod aliquo modo possit induci ut cre-
 dat. uel per rationem. uel per sensum. uel
 per signum. uel per quatuor alium modum.
Quia enim homo potest affirmare in libro
 suo ex seipso illud quod est omnino incertum
 nec aliquo modo sciri potest ab homine. neque
 fieri potest credibile per aliquam proba-
 tionem nec per aliquam motum. sed est ex
 omnino est incertum et ex omnino opinione.
Quia ita fatuus est ita sine sensu
 ex seipso talia facit et scribit librum de
 hoc. **S**ed certum est et clarum quod tempus ho-
 ra et dies incipit mundi nullo
 modo potest ab aliquo homine sciri. neque punit
 esse rationes neque persuasioes neque pro-
 bationes neque inductiones neque signa
 neque experientie neque estimationes qui-
 bus possit credi quod tali die incipit
 mundus et non ante. **P**rimo hoc est oc-
 cultum hominibus nunquam et ignotissimum.
Ergo sequitur quod nullus homo fuit ita fa-
 tuus ita stultus ita sine sensu sine
 experientia quod ex seipso scripserit talia
 et affirmauerit in libro suo. sed tamen ipse
 libro biblie in aliquo testamento cer-
 titudinaliter scribit et affirmat tempus et
 dies incipit mundi. **E**rgo sequitur
 quod homo ex seipso non scripsit nec affirma-
 uit. **Q**uare optet quod ille qui mundum
 creauit hoc reuelauit et scribi fecit
 et dixerit. **E**t sic concludit quod deus dixit
 verba biblie vel homo ex parte dei. et
 per quod quod liber sacre scripture est liber dei

et est a deo. **E**t exinde concludit quod quoniam
 to verba et dicta que sunt in sacra bi-
 blia sunt magis alta et super omnem ra-
 tionem et sensum et quanto magis exce-
 dunt naturam humanam quod magis debet
 credi. **E**t dum videntur magis difficilia
 ad credendum magis debent credi. quia
 tunc signum est quod sunt a deo dicta et non
 ab hominibus. et homo debet credere quod
 quod deus dicit. **E**t exinde sequitur quod
 quod articuli fidei christiane sunt altissi-
 mi et super omnem hominem quod ex hoc et
 propter hoc sunt magis credibiles et
 maxime certi et firmi. **E**t sic probatur
 est quod in mundo est unus liber qui est li-
 ber dei et a deo qui notatur biblia
 continens duo testameta. et quod deus di-
 cit verba in dicto libro scripta vel ali-
 quod ex parte sua. **H**ic concluditur ex
 ista probans aliam proprietatem circa librum
 rei et qualiter se debet habere cum illa li-
 brum ipse homo. **E**t tunc.

Quia autem iam probatum est quod
 deus habet librum et quod unus
 liber dei est in mundo in quo con-
 tinentur verba que deus dicit. et quod
 est iste liber. nunc restat ostendere et conclu-
 dere aliquas proprietates et conclusiones
 illius libri et qualiter homo se debet
 habere erga librum dei. **U**nde ex isto fun-
 damento scilicet quod ille liber est dei et quod
 deus dicit verba illius libri multa
 potest sequi et concludi de illo libro et
 verbis eius. **U**nde postquam ille liber est
 dei et verba illius sunt verba dei sequi-
 tur quod homo debet credere totum librum et
 omnia verba scripta in libro. ita quod totus
 liber est credendus firmiter et ex to-
 to corde absque aliquo dubio et hoc
 illo modo qui quoniam librum et deo vi-
 delicet simpliciter sine aliqua probatione et
 argumentatione. sed solum quia dei est et
 deus dicit. et hoc est totum fundamentum
 credendi ipsi libro. **E**t ideo tota ipsa bib-
 lia et omnia verba eius reducuntur ad
 unum fundamentum ad unam rationem scilicet
 quia dei est et deus dicit. et sub isto fun-
 damento et sub ista ratione sunt credenda

et ampeda oia verba sacre biblie
et no sub alia. Si aut p ista porta
et p istud principiu et gñale funda-
mentu non irat qd i ipam biblia
sed vlt mtre p alia porta salz p ra-
tões et argumētacōes tūc iture no
porit qz iste ē solus modus cōueni-
ens tā libro dei qz ipi deo. Qui em a-
lit nō vlt credē ipi deo et libro suo
nisi p mōnes et pbatōes et argu-
mētacōes tūc facit maximā iuri-
am deo et libro suo et verbis eius
qz vlt ire et itare i librū dei cont-
naturā et modū libri et dei. Et ideo
natē ē qz talis repellat a libro dei et
liber sibi dandus et secreta libri nō
videat. eo qz iuriat librū et deū
cui ē et reputat ipm posse mēiri.
Et hoc ē pīmū qz gcludit de libro dei.
Vltimus gcludit de libro qz dei ē et
deus dicit qz nichil pōt ē falsū i eo
et nichil pōt ē vtile nichil supflūū
nichil dūmīnū et ideo nichil est ibi
gtrpndū nichil respndū nichilqz i-
iquū. **V**ltius gcludit de natate eo
qz deus dicit verba i deo libro otēta.
qz oia verba iplēbūt et nichil rema-
nebit iōpletū qm deus nichil pōt fa-
re contra suā honorē. Vnde si nō cō-
plerent verba dei ipē met mēday
eēt. **I**deo ppter suā honorē natē ē qz
oia verba iplēant postq verba dei
sūt et ipē dicit. Si em quilibz hō qm
tūcūqz modū nō vlt qz verbū suū
mēday sit sed iplēat qmto maior ē
dn̄s tāto magis vlt verba sua iplē-
ri et nō retrocedē pmo vnus rex cū
exponēt totū regnū suū qz verbū su-
ū nō iplētur. **A**it magis ergo deus
adiplēbit verbū suū et illa que dicit
cū sit om̄ps. **V**ltius gcludit qz post
qz deus habet librū et verba dei sūt i
mūdo et deus lonatus ē qz hō debet et
obligat et tenet diligē et amare de-
ū et verba dei qz pesserūt de ore suo.
Vnde qz homo debet amare deū pmo
et sup oia vt pbatū ē sequit qz debet
enā amare verba sua. Et qz nichil

magis p̄mquū deo qz verbū suū
qz verbū suū rep̄ntat ipm met et
nichil magis p̄tinet deo qz verbū
suū qz exit de ore suo et p qns nich-
il maius nichil excellētius nichil
nobilī nichil p̄ciosius nichil me-
lius nichil potētius nichil ama-
bilius qz verbū dei. Et p qns sequit
qz verbū dei ē sup oēs creatās et ex-
cellit oēs creatās et magis p̄mquū
ē deo et magis p̄tinet deo qz oēs cre-
atur. **I**te sequit qz sicut homo te-
net amare deū ita debet amare v-
bū suū rep̄ntat eū. Et sicut deo te-
net dare oēm honorē ita tenet da-
re verbo dei oēm honorē et oēm gl-
riā et oēm laudē et debet se exponē
ad mortē pro vbo dei. Et sicut debet
amare deū plus qz oēs creaturas et
qz seipm ita debet amare verbū dei
plus qz oēs creatās et qz seipm. Et p
qns homo debet causē sup oia ne cō-
tēpnat ne iuriat ne offendat ver-
bum dei. Et p qns sequit qz postq hō
habet i seipso locū i quo p̄t recipi
verba dei salz ipm cor debet recipē
i corde verbū dei et sp̄rare cor suū
ad recipiendū verba sua. Et nulla
alia verba debet pmo i corde suo reci-
pe sed debet iplēre totū cor suū de v-
bis dei. Et ideo hō si recipiat pmo
i corde suo alia verba qz verba dei
tūc facit maximā iuriā deo et ver-
bis eius qz expellit verba dei de sua
domo de suo loco pmo eis debito et
ponit ibi alia verba. Et qz enā ver-
bū dei rep̄ntat deū et exit de ore dei
et mittit a deo sequit qz qui recipit
verbū i corde suo recipit deū et qui
habet verbū dei i corde suo habet de-
ū i corde suo et qui portat verbū
dei i corde suo portat deū. Et deo nich-
il maius nichil melius nichil no-
bilius nichil p̄ciosius nichil ama-
bilius p̄t homo habē i corde suo qz
verba dei. Et qz verbū dei itat cor ho-
mīs et nulla alia res p̄t itare ipm
cor nisi ipm vba et ipm verbum

principaliter in corde habitat: ideo nulla res est magis propinqua cordi quam ipsum verbum huius ingressu ad cor. Et quod verbum dei est vivum sicut deus vivit cum? et exiit de ore eius ideo natus est quod vivificet ipsum cor et faciat ipsum locum domus et letum. Et quod est calidum quod est ardore igne amoris ideo calefacit cor et facit ardere et inflammari in amore. Et quod est verum et certum ideo firmat ipsum cor in veritate et solidat et illuminat et clarificat. Et quod est virtuosissimum et potentissimum et summe activum et operativum ideo operatur in corde subito et mutat ad se et protegit et defendit. Et quod verbum dei est altissimum ideo elevat ipsum cor et trahit ad altissima. Et sic patent aliquae proprietates verbi dei et libri sui in quo sunt verba dei et etiam qualiter se debet homo habere ad librum dei et verbum dei. quoniam debet primo dei librum studere audire et habere et legere. **Consequenter ubi dei ad ar-**
Duo autem sunt nobis **attus** **Ex.**
manifesta que habemus et tenemus de deo in hoc mundo scilicet creaturam sue et verba sua. Sed ista duo non sunt equalia quia verbum dei est super hominem et super omnem creaturam et omnis creatura exiit de nichilo sed verbum dei exiit de ore dei. Et ideo verbum dei est maius omnium creaturarum habet potentiam et dominium super omnem creaturam et omnis creatura subiecta est totaliter et penitus verbo dei et ideo impossibile est quod aliqua creatura possit resistere verbo dei et ideo verbum dei mutat creaturam et ipsa creatura non potest non mutare verbum dei quod est immutabile invariabile sicut deus a quo est. Et quod verbum dei est efficacissimum virtuosissimum et summe operativum et activum ideo subito quoniam mittit et venit super creaturam mutat eam sine aliqua resistencia et omnis creatura obediens verbo dei. Item omnis creatura summe distans a verbo dei quia per verbum dei omnis creatura fit et de nichilo venit in esse per virtutem verbi dei quia habet omnem virtutem et

potentiam dei a quo est. Unde deus per verbum et dicendo creavit omnes creaturas et ideo omnis creatura subiecta est totaliter verbo dei quia per ipsum esse habet et etiam portat et sustinet in esse. Unde quod deus dixit creature fieri sunt et si non dixisset nulla creatura fieri fuisset et sic omnis creatura ideo est quod deus dixit. Unde primum quod exiit a deo est verbum suum et per ipsum omnia alia creantur et recipiunt esse de nichilo. Et sic apparet manifestam similitudinem inter verbum dei et ipsas creaturas et quod natus est omnem creaturam subiecta esse verbo dei. Item deus dedit homini creaturas et verba sua sed plus dedit quam dedit verba sua quam quod dedit creaturas suas de quibus plus valent verba dei quam omnes creature. Et secundum duobus modis consolatur hominem scilicet per creaturas et per verba sua sed plus per verba quam per creaturas quia creature sunt de nichilo sed verba dei exiunt de ore dei. Et ideo sicut sponsa plus consolatur de verbis sponsi quam de armis sibi missa et de muneribus et subditus magis appropinquat verba regis quam munera et magis consolatur et filius boni plus consolatur de verbis patris quam de muneribus ita homo plus debet appropinquare verba dei quam creaturas que sunt munera dei data sicut arma et plus debet gaudere de verbis dei quam de creaturis sibi datis ad serviendum. Si ergo homo tantum consolatur in creaturis dei magis debet consolari et letari in verbis dei. Et si recipit creaturas dei cum tanta diligentia magis debet recipere verba dei et cum maiori reverentia. Et si appropinquat creaturas dei multo magis debet appropinquare verba dei. Valde enim contra maxime est quod homo cotidie vivat creaturis dei et quod contemnat verba dei et nolit audire verba dei. Verba enim dei procedunt et exiunt de corde dei et ideo portat cor dei et intentionem et voluntatem dei et intrant in cor hominis. Sed creature exiunt de nichilo et ideo verba dei sunt propinquissima deo sed creature sunt quasi alienae a deo quia de nichilo

Quare sine opaco plus valet ver-
bū dei q̄ oēs creat̄ et deus plus ap-
p̄iat verbū suū q̄ oēs creaturas.
Qui ergo nō vlt recipe nec audire
verba dei nō est dignus q̄ vltat̄ ca-
turis dei. Postq̄ ergo deus locutus ē
hoī et dignatus ē loqui hoīb; dñs
seruo rex subdito creator creature
artifex op̄i manuū suarū dñs īfini-
te maiestatis rei de nichilo f̄ et v-
ba sua scripta sūt magnā īiuriā fa-
cit homo deo et multū ḡt̄p̄nit eū
si nō vlt audire nec vba sua recipe
et ḡt̄p̄tis illis audit legit et studet
et recipit verba hoīm. Magis debet
homo audire et legē verba dei q̄
verba hoīs magis debet audire
verba creatoris q̄ vba creature et
magis debet audire illū qui crea-
uit oīa q̄ illū qui ē creatus inter
oīa de nichilo. Magis debet audire
hō verba illius qui nō p̄t mēiri
sed ē veritas. q̄ illius qui p̄t mēiri
et decipi et decipe. et magis de-
bet audire vba illius qui vīuit īe-
ternū q̄ hoīs mortāl̄ et qui iā mor-
tuus est et nō vīuit. et magis debz
audire vba illius a quo creatus ē
et qui dedit ei suā ymaginē et a
quo recepit q̄q̄ habet. q̄ vba illi
a quo nichil accepit. Magis debet
audire vba illius qui ḡt̄t̄ne seruat
eū ī eē et īdesinent̄ largit̄ et dat
ei sua b̄nficia sine quib; nō p̄t esse
q̄ illi a quo nullū b̄nficiū recipit
nec p̄t recipe nec p̄t aliq̄ sibi dare.
Magis debet audire vba illius q̄
p̄mittit sibi vitā etnā q̄ illius qui
nichil p̄mittit nec aliq̄ p̄t dare. Multo
magis debet audire homo qui ē
opus vba illius qui fecit eū et sui
frōis q̄ illius qui fr̄s ē et magis
vba dñi q̄ serui. regis q̄ subditi et
oīpotētis q̄ nichil potētis. et illi
qui de se ē īfinitū et oē bonū q̄ illi
qui habz ī se radicē oīm malorū. Et
illius qui habet oēm hoīnē iudica-
re q̄ illius qui iudicandus est. Et

multo magis debet delat̄i ī studēdo
et legēdo vba et librū dei qui crea-
uit illū q̄ illius qui creatus ē. Dig-
no homo facit oppositū istorū maximam
īuriā et ḡt̄t̄mēliā facit deo creato-
ri suo et factori suo et verbis eius.

Qualit̄ amāt̄ vba dei cōueniūt hoī

Quoniam aut̄ homo **Exon.**
habet corpus et aiām et
vñū nō est aliud q̄ aiā ē
itellaiālis et spūālis et corpus ē
restre et elemētale et vtrūq; habz
suā vitā q̄ aliē vīuit corpus q̄ aiā
Quis enī corpus vīuit mediante
aiā et ex p̄ncipia aiā attamē corpus
indiget cibo et potu et nutrimento
et ḡseruacōe. Sicut aut̄ corpus īdi-
get cibo et nutrimento vt vīuat et
mutat̄ et ḡseruet̄ et augmētet̄ a-
liē p̄iret et moret̄. ita sūt aiā
indiget et potu et nutrimento et a-
limento vt augmētet̄ nutat̄ et ḡ-
seruet̄ ī vitā suā que ē amor bo-
nus gaudiū et spes et cōsolacō se-
cū dñi deū. Et qm̄ nutrimentū et ci-
bus et alimētū debet habē cōueni-
enciā seu cōuenire cū re que aliē
et nutrit̄ et debet ītrare ī re nu-
triciā et vñiri cū ea aliē nō nu-
trit̄. Et ideo q̄ corpus ē restre et e-
lemētale ideo nutrit̄ vīuit et ēf-
cit de cibis et alimētis restribus
et elemētalib; tāq̄ sibi filiis qui
ītrant corpus hoīs realit̄ et p̄ su-
am p̄ncipia ex quib; fit bonus humor
et sanguis. ita cōformit̄ q̄ aiā ē
spūālis et itellaiālis et nullo mō
terrestre nec elemētalis. ideo nu-
triri et vīuē debet de cibis et nutrime-
tis et alimētis spūalib; et itellaiā-
lib; et nō corpālib; nec restribus
tāq̄ de sibi filiis que solū p̄nt ītrare
aiām p̄ suā p̄ncipia. Et q̄ aiā ē
ad ymaginē dei f̄ et nullū est
mediū int̄ aiām et deū. ideo debz
nutriri et alimētari de cibis et a-
limētis et nutrimentis dñis que īme-
diate p̄cedit a deo. Et q̄ verbū dei

exit de corde dei et preloquitur de ore eius
et potest intrare in cor anime et eam pene-
trare. ideo anima debet nutrire et vivere
crescere et sustentari in verbis dei que
preloquitur de ore eius. Et solus verbum
dei est proprium alimentum proprius cibum
et proprium nutrimentum ipsi anime et cor-
dis. Sicut ergo cibum terrestrem et
alimentum corpale intrant in corpus
ita prius vivum et ipsum augumentat
nutritur corroborat et conservat.
ita verbum dei quod intrat cor et animam
ita prius vivam et viventem augmen-
tat ipsam et nutrit et corroborat
conservat et sustentat in amore dei et
spe bona et gaudio et consolacione et
in omnibus que pertinent ad vitam anime et
cordis. **E**rgo qualiter conveniunt ho-
mini et proportionantur creature ad verba
dei. quia creature corporales respiciunt corpus
et vitam corpalem et verba dei respi-
ciunt animam et vitam spiritualem. ut sicut
corpus quod est propter animam vivit de cre-
ationis corporalibus de nichilo factis. ita
anima que est propter deum et est ad ymagi-
nem dei vivit de verbo quod immediate
preloquitur de ore dei. quod est spirituale et intel-
lectualis et divinum. **E**rgo quanta propinqui-
tas hominis ad deum quanta assilacio quanta
unitas quanta dei bonitas. quia verbum
quod exit immediate de corde dei intrat
cor hominis. verbum quod preloquitur de ore dei in-
trat in hominis mentem. Et quia nichil propin-
quius deo quam verbum eius. ita totaliter
intrahit cor hominis et animam ad deum unde
exit et facit cor hominis unum cum corde dei.
Ergo ergo convenientissime dedit deus ho-
mini duo scilicet creaturas et verba sua.
creaturas ad augumentandum nutriendum
et conservandum corpus in vita sua. et
verba ad augumentandum nutriendum
et conservandum animam in vita sua propria.
Et ideo verba dei sunt verba vite et
non corporis sed anime et non carnis sed cor-
dis. Et ideo animalia bruta non possunt vi-
vere verbis dei quia non habent animam spiritua-
lem nec intellectualem nec dei ymaginem.
Ergo quantum distant ab intellectu cibum

corporis et cibum anime. quia cibum qui nu-
trit corpus est corruptibilis. sed cibum
qui nutrit animam scilicet verbum dei est in-
corruptibilis permanens eternum. Sicut
autem homo non facit per seipsum cibos cor-
pales sed recipit iam factos et ordinatos
a deo. ita homo non facit cibum spirituale
scilicet ipsum verbum dei sed recipit ipsum
datum et datum a deo quia verumque est a deo.
Si enim homo per se non potest facere cibos
corpales quibus vivat corpus quomodo
potest facere cibum spirituale ex quo vivat
anima. Et ideo nullum verbum hominis quod pre-
cedit de corde et ore hominis potest dare vi-
tam anime et nutrire ipsam. sed oportet quod
ab alto preloquatur scilicet de corde et ore
dei. Et sicut ad hoc quod cibum corpalem
nutriat corpus non est necessarium nisi quod
corpus recipiat ipsum. nec est necessarium in-
venire causam et fundamentum et rationem que
potuit sic fieri. qualiter factus est. ita ad
hoc quod verbum dei nutriat animam non est
necessarium quod homo inquiret causam et funda-
mentum et rationem verborum dei. sed suffi-
cit scire quia dei sunt et recipere ipsa verba
in corde. quia sine hoc nutritur animam. Et
quia in ipsa anima voluntas habet totum do-
minium et imperium et in ea consistit prin-
cipaliter vita anime. quia quoniam illa vivit to-
ta anima vivit. quoniam illa est satiata tota
anima est satiata. quoniam illa crescit tota
anima crescit quoniam illa nutritur tota anima
nutritur. quoniam illa deficit tota anima defi-
cit quia ipsa est cor anime. Et quia verba dei res-
piciunt animam et diriguntur principaliter
ad voluntatem et respiciunt principaliter
ipsam tantumque cor ipsius anime et tantumque ha-
bentem totum imperium in anima. ideo verba
dei et liber dei habet et habere debet mo-
dum secundum quod convenit voluntati que est
libera et in libertate posita. Et ideo
verba dei que sunt illi dei posita habet
aliquem modum preceptivum. aliquem modum
prohibitivum. aliquem exhortativum. aliquem
promissivum. aliquem comminativum. aliquem
narrativum. exemplorum. aliquem deprecato-
rium. aliquem laudatorium. quia omnes isti
modi conveniunt voluntati et affectui.

et inclināt et mouet et excitat et
nutrit ipsam volūtate ad timorē
et amorē ad spem et gaudiū et ad
solatōnē. Sed q̄ aīa querit semp
certitudinē et nō recipit aliqua v̄
ba nisi sint sibi certa et nō dubia.
q̄ itellais qui ē i aīa semp appetit
certitudinē et i hoc faciat et viuut
et alie nō quiescat donec sit certus.
ideo natē ē q̄ liber dei et verba libri
sui sint certissima et nō dubia. Et ideo
ē i verbis dei et i libro suo certitu
do diuine aūtis que ē tā magna q̄
excedit oēs ratiōnes oēs p̄batiōnes
hoīū et omē i gēniū hūmānū ut iā
dictū est. ideo totus liber dei ē auctē
ticius et habet modū gnālē auctē
ticiū p totū. Et liber dei et v̄ba dei
totā aīam q̄plent et q̄fortāt et nu
truit et itellā et volūtate. Et
igit̄ q̄libet h̄e agnitiōnē et sciām de
creaturis que sūt opa dei et fr̄a. et
de verbis dei que sūt dīa dei. Et sic
deus manifestauit sc̄ipm hoīū tā p
creaturas que sūt a deo s̄ p v̄ba
que dicit. sed magis p̄p̄inque se ma
nifestauit p v̄ba q̄ p creaturas. q̄
v̄ba exēūt immediate de corde dei et
directe tendūt ad cor hoīs. Et ip̄a
verba sūt magis familiaria hoī et
p̄p̄inqua q̄ creat̄e. q̄ enā ip̄e homo
habet verba et dicit ea et loquit̄
et habet et i multis cōcordat cū
deo. q̄ deus loquit̄ et dicit. et homo
loquit̄ et dicit. Et sic v̄ba quēniūt
hoī et deo. Et sic multū ē familiar
et p̄p̄inqua cognitiō dei p v̄ba sua.
Et sic ip̄e homo et p creaturas dei
et p verba dei p̄t venire ad deū et
ip̄m iuenire et scire itenōnē et vo
lūtate dei. Ergo homo debet sc̄ipm
exercitare tā i creaturis dei q̄ i
verbis dei ut se p̄p̄inquet ad ip̄m et
fiat familiaris cū deo. **¶** *Q̄ aīa rōnal*
exis in hoīe non est de natum cor
poris sed p̄t viuē per se sepata a cor
pore et est imōilis viuens sine fine
¶ Exm.

Quoniam autē hec scia ē de
hoīe et p̄p̄inpalior res
que sit i hoīe ē aīa rō
nal. et q̄ forte plures
credūt q̄ aīa sine corpe nichil sit.
et q̄ mortuo corpe aīa moriat et nō
remaneat viuēs et viuā. et p̄ q̄s
nō credūt bona et̄na. et ideo nō cu
rant laborare p̄ illis. nec enā cre
dūt mala et̄na. nec p̄ q̄s aīam fu
gē illa. ideo ut oīs homo cognoscat
q̄ ip̄e habet aīam imōtālē que
terrenū viuēt hic p̄bat q̄ aīa rō
nal ē imōtāl. Alius enī sup̄ius
i pluribz locis dictū sit q̄ aīa sit i
mōilis et q̄ liberū arbitiū ē. imō
tālē. tū hoc p̄batū fuit accidētālē.
Et ideo hic nūc trātabit̄ p̄p̄inpalit̄
de imōtālitate aīe recolligēdo enā il
la que iā dīa sūt sup̄ius i multis
locis sparsim. q̄m sup̄ oīa valde
necessariū ē hoī q̄ agnoscat sine du
bio q̄ habeat aīam imōilē et semp
viuentē. q̄ maxie erit diligēs aīa
sc̄ipm ne terrenū p̄dat sc̄ipm. et mō
iā diligētiā apponet ad habēdū
sciām libri de hoīe seu libri creaturay
seu libri dei. seu libri sc̄ipm sacre.
¶ Ad p̄bandū autē q̄ aīa rōnal nō
sit de natū corpis sed q̄ p̄t viuē et
stare p se sine corpe sepata. et q̄ sit
imōilis capiemus fundamētā se
quētia. **¶** Prīmū fundamētū erit ex p̄te
obligatiōis q̄ aīa p̄t obligari deo i
mōtālē et et̄no. Aliud fundamētū
ē ex p̄te honoris laudis et gl̄e dei.
Aliud fundamētū erit ex natum lib
tatis. Aliud erit cōpando opaciōes
que apparēt i hoīe inter se. Aliud erit
cōpando hoīnē ad oēs alias creatu
ras que sūt p̄pter hoīnē. Et sic p̄babit̄
q̄ aīa rōnalis ē imōilis. vel cōpando
hoīnē ad deū vel cōpando opaciōes
hoīs int̄ se. uel cōpando hoīnē ad a
lias creaturas inferiores. **¶** Prīmū ad
p̄bā sūm q̄ ex p̄te obligatiōis seu ad
pando hoīnē ad deū cōsiderādū est
q̄ iā p̄batū est. q̄ homo obligat̄

deo immortalis et eterno. et homo potest facere iustitiam soluendo. vel iniustitiam et iniuriam non soluendo deo. sed oppositum faciendo. Sic ergo homo potest facere iniustitiam iniuriam et offensam contra deum. et potest contempnere deum. Et qui facit iniuriam deo et offensam debet pati penam eternam. et eternaliter debet puniri. ergo anima potest mereri et lucrum penam eternam. et per quod nunc est quod potest puniri eternaliter. Et hoc non potest fieri nisi anima sit immortalis et spiritus vivat. Ergo de necessitate sequitur quod anima rationalis existens in homine est immortalis et semper durans. Item homo potest obligare sibi deum eternaliter et hoc faciendo iustitiam et placatum et complacendum sibi. Dicit enim si anima facit iniuriam deo et offensam obligat seipsum ad penam et ad punitionem eternam. ita per oppositum si facit deo placatum et complacendum obligat deum ad remunerationem eternam quia non est maior ratio de uno quam de alio. Sed hoc non potest esse nisi anima sit immortalis. Ergo nunc est quod anima hominis sit immortalis et permaneat et durat eternum. fundamentum autem quod fundat honorem et laudem dei deum est in capitulo de honore. **Aliud fundamentum**

Propter alia probatur potest fundari in natura libertatis seu liberi arbitrii et quasi concordat cum prima questione deum est. Unde operationes hominis inquantum homo est sunt remunerabiles vel punibiles de natura sua. eo quod facte sunt cum libertate. Et exinde ad iudicium de necessitate quod anima est immortalis in qua est ista libertas. Sed ista probatur ad plenam deductionem est superius in rubrica de operatione hominis ad alias res per dictionem generalem scilicet liberi arbitrii in ultima parte illius rubricae et deo vadit ad illam. **Aliud fundamentum**

Alia autem probatur fundamentum. **Operatio** que apparent homini. Unde homo per suas meritorias operationes comparando eas ad iustitiam potest cognoscere quod anima est immortalis. Unde per fundamentum primo presuppono istam regulam quod tam diu durat res quam diu durat operatio sua. Exemplum de

igne qui tam diu durat quam diu durat operatio sua. Ergo si operatio alicuius spiritus durat tunc illa res cuius est illa operatio spiritus durabit. Et ideo si in homine sit aliqua operatio que spiritus durat. nunc est quod in homine sit aliqua res que spiritus duret. modo videamus si in homine sit aliqua operatio que spiritus duret. et discurremus per omnes operationes que sunt in homine. et primo per operationes exteriores. videamus si ille operationes semper durent et apparet quod non. quia operationes quique sensuum exteriorum prout diminui debilitari corrumpi destrui et auferri et hoc fit per organum cum quo fit illa operatio. Unde ista operatio que est videre que fit cum oculo aliquando diminuitur aliquando debilitatur aliquando destruitur et totaliter auferretur et hoc fit propter oculum. Et similiter est de ista operatione que est audire et sic de aliis. Ergo per istas operationes exteriores non possumus probare quod in homine sit aliqua res immortalis. Sed intendamus interiores operationes occultas et videamus si sit intus aliqua operatio que non potest destrui nec impediri que semper duret. Intus omnes autem operationes est ibi una operatio que spiritus durat scilicet velle nolle desiderare. Et ista operatio quousque sit occultata et interior attamen est manifestissima in quolibet homine intra se ita quod quilibet sentit in seipso istam operationem per experientiam. Sed quod ista operatio scilicet velle nolle desiderare sit immortalis in homine hoc ostendit et probat clarissime ad oculum sic. Omnis enim operatio que nec per debilitatem corporis nec per infirmitatem debilitatur non dependet a corpore nec est ligata cum corpore. sed nos videmus per experientiam quod iste operatio scilicet velle nolle desiderare non debilitatur nec diminuitur propter debilitatem corporis nec per infirmitatem. Unde videmus quod in infirmis velle nolle et desiderare non debilitatur nec diminuitur. primo dum corpus magis debilitatur tunc magis crescit velle nolle et desiderare. nec propter

hoc cessant desideria. Simo ad min⁹
desiderant salutē. ita q opatio desi-
derij nō debilitat. ppter debilitatē
corpis. Ergo sequit⁹ q iste opacōes
non dependent a corpe. nec ligant⁹
cū corpe. nec sūt cū corpe. nec cū
organo corpali. sicut iste opacōes
que sūt videre audire. Ergo si cor-
pus moriat⁹ adhuc remanet iste
opacōes. Itē ista opatio que for-
tificat⁹ et crescit dū magis corpus
debilitat⁹ et destruit⁹ non depen-
det a corpe. nec sit cū organo cor-
pali. nec ē ligata cū corpe. sed iste
opacōes velle nolle desiderare
fortificant⁹ et crescit dū magis
corpus debilitat⁹ et destruit⁹. hoc
autē apparet p experienciā. q qnto
homo efficit⁹ magis antiq⁹ et corp⁹
tendit ad destructionē tanto ma-
gis desiderat et vult et fortius et
magis crescit desiderij suū. Ergo
sequit⁹ q talis opatio nō depēdet
a corpe. nec ligat⁹ cū corpe. Ideo se-
quitur exinde q cū tā diu duret res
q diu durat opatio eius. q illa res
cui⁹ officiū et opatio p̄pria velle nol-
le desiderare ē immortalis et p̄petua
semp durans et semp viues et re-
manet qñ corpus morit⁹. Et p qñs
sequit⁹ q illa res que vult et nō vult
et desiderat nō ē cōiuncta nec liga-
ta cū corpe sed p se exis et nō in-
diget auxilio corporis ad opandū suū
p̄pria opacōem. et ē nuda et separata
et expoliata ab ipō corpe et p qñs
nō est subiecta corpi sed libera. Itē
sequit⁹ q illa res est maior et excel-
lentior et supior res que sit i hoīe
habens dōmū sup totū hoīne. Et
re sequit⁹ q homo habet intra se
rem immortalē incorruptibile viuen-
tē i p̄petuū. et hoc ē ipā volūtas
cui⁹ officiū et p̄pria opatio ē velle
nolle et desiderare. Et sic volūtas
hoīs nūq⁹ morit⁹ qñs corpus mo-
riat⁹. sed viuit eternū i gaudio
vel estia. Et p qñs tota aīa i qua

ē volūtas itellctis et mēoria vi-
uet eternū. Et sic volūtas nō ē de
nata corporis nec p qñs ipā aīa. sed
p̄t viue p se separata a corpe. Ergo
homo debet edificare et facē suū
fundamētū sup volūtatē tāq⁹ sup
fundamētū p̄petuū et incorruptibile
et durans eternū. **Alia ratio q
aīa non est natura corporis**

Item alie pbat q aīa hoīs
non sit de nata corporis expte
sue opacōis et sui modi.
Quia aīa abstrahit et denudat et ex-
poliat illud qd recipit in ea ab omī
qñtitate. ab oī loco. et ab omī qñti-
tate corpali. quia aīa noiāt ipās res
quas itelligit. et noiādo ipās res
noiāt eas sine qualitate corpali
sine qñtitate. sine loco. unde ita
noiāt sicut itelligit. quia primo
itelligit q noiāt. Et sic aīa dū re-
cipit ipās res i seipia facit ipās
sine qñtitate sine qualitate. Sicut
stomachus dū recipit cibos expoli-
at et denudat eos a suis vestimen-
tis et suis cōdicōibz et induit eos
vestimētis corporis et condicōibz ita
q abus p̄dit p̄priū modū et recipit
modū corporis. Ita et ipā res dū in-
trant aīam p̄dit modū p̄priū et re-
cipiūt alienū salū modū aīe ita q
p̄dit qñtitatē et locū et qualitatē
accidētalē et recipiūt modū et for-
mā aīe. Et ideo ipē res dū intrant
aīam recipiūt ab aīa modū cōm-
mūsalē et p̄dit modū p̄ticularē
et singularem et īdiuidualē ita q
non quēiūt magis vni p̄ticulari
q alteri. Sicut homo qui ē i aīa ha-
bet modū cōm et vniūsalē qui est
līc quēiūt oībus hoībus et nō magis
vni q alteri et ita noiātur ab aīa
cōiter et vniūsalit. et tamē talem
modū nō habet homo ex aīam. q
nullus homo ex aīam quēiūt in
suis cōdicōibz oībus hoībus. sed ho-
mo qui ē in aīa cōuenit oībus. Ergo
sequit⁹ q talē modū recipit ab

aiā et nō a se. Ergo aiā hoīs de na-
tum sua est sine qñtitate sine figū
sine loro sine qualitate corpali. et
sine oībus illis aduōnibz exātibz in
rebus extēoribus p quas ipē res sūt
pñtulares. qz aiā assimulat ipās res
sibi ipi. Hoc autē clarissime osten-
dit uel manifestat in ista lūa a.
et enā i alijs lris. qz ista lūa a. dū
est i scripturis habet certā qñtitatē
et magnitudinē certū colorē salz
nigrū uel rubrū certū locū salz in
tali pgamēno et i tali pte pgame-
ni. ita qz nullū aliud a scriptū est
illud met a. pmo habet duā ab
illo. Sed dū ista lūa a. mutat aiām
nūc recipit aliū modū et aliā formā
et alias aduōnes et pdit modū
pūū quē habebat i scriptū. quia
dū est i aiā tūc nō ē magnū neqz
pūū nec talis qñtittatis nec talis.
et sic pdit qñtitatē. Itē pdit oēm
locū. Itē nō ē rubrū neqz nigrū neqz
aliquū coloris et sic pdit colorē et
qualitatē. nec ē scriptū i pgamēno
nec papiro. sed istud a. exis i aiā
est vniūsale et cō oībus alijs et
tūc quērit vni sicut alij. et ante de
se nō erat tale. ergo sequit qz ab a-
nima recepit talē modū. Quare
sequit qz aiā hoīs ē sine qñtitate
sine loro nec ē magna nec pua. nō
nigra neqz rubra. et est sine oī co-
lore. Et hoc nullus pōt negare qz sua
opacio hoc māifestat. Quare cōclu-
dit qz aiā nullomō ē corpalis nec
est de natā corpis nec habet cōditiō-
nes corpis. quare sequit qz nō est
grauis nec leuis. nec rotūda nec
quadrata nec aliau. figē et seq-
tur qz oēs pñtates et cōditiōnes
corpis repugnat aiē. et sūt feces
respai aiē et supfluitates. Si enī
aiā remouet tales cōditiōes a rebz
qñ intant aiām tāqz sibi repug-
nantes tāqz quasda feces et sup-
fluitates qñto magis ipā i natā
sua est separa ab illis. Et clare

possum cōcludē qz quedā sūt res
corpales quedā spūales quedā sūt
res qñte et quedā sine qñtitate.
Itē possum cōcludere qz res sine qñ-
titate et spūales sūt nobiliores
altiores et digniores qz res corpa-
les et qñte. pmo res corpales
et qñte sūt feces et supfluitates.
Sicut enī a exis i aiā est digni
nobilius et supius qz exis i scriptū.
qz qñ ē i aiā est vniūsale cō et
pūū et icorruptibile et iuaria-
bile sed a scriptū est variabile cor-
ruptibile et pñtulare. Sic sūt se
habet aiā respai rerū corpaliū q
hnt qñtitatē et qualitātē corpa-
le. Quare sequit qz aiā hoīs non
est visibil. qz nō habet colorē. nō
est audibil. qz nō habet sonū. nō
est odorabil. qz nullū habet odorē.
non est gustabil. qz non habet sa-
porē. non est tangibil. qz nullū
habet qñtitatē nec qualitātē que
possit tangi. qz nō ē calida nec fri-
gida nec hūida. nec sūa. nec as-
pera nec leuis. nec longa nec bre-
uis. nec ampla. nec stricta. nec la-
ta nec pñda. nec spissa nec pōco-
sa. nō leuis qz oīa ista sūt de natā
corpis. et p qñs nobilioz est. qz nō
habet ista qñs habet. Et exinde
possum arguere de deo qui est su-
pra aiām. qz deus nō est visibilis
nec audibil. nec odorabil. nec gusta-
bil. nec tangibil. nec palpabil. nec
coloratus. nec leuis nec pondro-
sus. nec habens aliquā qualitātē
corpale. nec qñtitatē nec supficiē
et sic de alijs. Et sic pbatū est qz a-
nima rōnal nō est de natā corpis
Et sic dū corpus morit aiā rema-
net i sua natā. Et sic tā p opaciōes
volūtatis qz p opaciōes intellectu
pbat qz homo habet aiām que nō
est de natā corpis. **Ultimū fun-**
damētū timentū
Ad pbandū qz homo habet
aiām imōlē sumit cōpando hoīs

ad alias creaturas que sunt propter
hominem et sequuntur hominem. Unde pro-
prios et nobilitates et incorruptibili-
tates creaturarum sequuntur hominem ma-
nifestat dare quod in homine est aliud immortale
incorruptibile semper vivens. Et ista in-
tensio fuit posita superius in rubrica de
codicibus prophetarum in illa parte quod
magis manifestus est homo deus quod
videtur ibi. Et sic comparando hominem ad deum
comparando alias creaturas ad hominem
et comparando operationes hominis inter
se probat immortalitatem animae rationalem. Et
sic anima hominis non habet finem per se
sed quod anima sit creata et habeat ante
se principium ipsam existeret in seipso
quod anima non invenitur semper fuisse
se. et tamen si semper fuisset remaneret
quodammodo sequitur quod non semper fuit et
sic habuit principium sed non habet
finem. et per consequens est anima ante
se de principio a deo. Et vltimam possumus
arguere quod si anima habeat principium et
non habeat finem quod deus qui est super
omniam et creavit eam non habuit
principium neque finem. Et tunc igitur postquam
homo habeat animam immortalem anima
inter debeat esse sollicitus de custo-
dia eius ne in perpetuum male habeat
ne in perpetuum moriatur in tristitia. ne in
perpetuum captivetur. ne in eternum puni-
atur. ne incidat in omnia mala iam su-
perius notata et ne perdat in perpetuum
eterna bona et infinita iam superaddita.
Quod tamen quidam res est anima. Quod tamen
quidam malum malum animae. Quod tamen quidam
bonum bonum animae. Immortalis est vltima
anima. Sed natura est tamen ipsam esse bonam
vel malam iustam vel iniustam punien-
dam vel remunerandam. natura est ipsam
esse et vivere eternam in gaudio vel
in eterna tristitia. natura est ipsam esse eter-
na iocunditate et felicitate vel in pe-
tuita miseria. natura est ipsam esse et vi-
vere eterna dulcedine et dulcedine vel in
sempiterna amaritudine et dolore. natura
est ipsam esse et vivere in eterna societate in
deo suo creatore vel eternam esse separatam

a societate et consortio sui creatoris.
nec in illa est dare medium. primo ne-
cesse est quod vna vel aliud habeat.

Hic enim investigatur an sit et reali-
ter existat aliqua natura nata a deo
tanta sit spiritualis et tota intellectiva
per se existens sine corpore. **Exviii.**

Quoniam autem scala nature
et creaturarum est nobis
manifesta ad sensum et al-
lus potest dubitare an na-
ture ordiatur per quatuor gradus sint
et existant. quod hoc est per se manifestissi-
mum. Sed quod omnes creature nobis ad sen-
sum manifeste quas videmus reducuntur
ad duas naturas. quoniam est vna natura
est corporalis tamen sicut sunt omnes creature
que continentur in primo secundo et tertio gra-
du. quod omnes ille creature sunt corporales
tamen quod in eis non est spiritus rationalis seu
anima intellectualis. Alia autem est natura cor-
poralis et intellectualis seu spiritualis in simul
sicut homo qui est in quarto gradu qui
continet in se et coniunctum duas naturas
in vna persona scilicet corporalem et spiritalem
seu intellectuales. quod in homine est anima rationalis
immortalis et corpus ut dicitur et. Et ideo quod videmus
naturam corporalem et spiritalem
coniunctas in vna persona in homine et
vltima videmus naturam corporalem per se
existentem separatam ab intellectuali ut
in terra quod per se existit terra et est
natura purissime corporalis. Exinde ha-
bemus causam querendi et investigandi
an sit et existat etiam natura
spiritualis creata purissime spiritualis
per se existens nullo modo coniuncta cum na-
tura corporali. Et quoniam nos nullo modo
dubitamus de natura corporali tantum an
sit. et etiam de natura coniuncta ex corporali
et spirituali. ideo per istas duas vi-
detur quod debemus invenire tertiam
quod per nos debemus invenire ignotam
id quod est. Unde postquam est et existit
realiter natura corporalis et natura spiritualis
separata in vna persona ut in homine et
vltima hoc etiam natura corporalis est et
existit per se separatam. quare etiam non

ent et existet nata spūal' creata
p se sicut nata corpālis. Unde fie-
ret iurra natē spūali seu itellua-
li qz nata corpālis habet duos modos
exādi sūz diuisim et cōiūcti qz re-
pūtur qūctā cū spūali. et repit p se
existens sine illa. et nata spūalis
nō habet nisi vnū modū exādi sūz
qūcti. Cū em nobilior sit nata spū-
alis q corpālis si corpālis iuenit
p se exis sine spūali. qūto magis
debet habere naturā spūalis p se
exādi sine corpāli ut sic habeat
duos modos existendi sūz cōiūcti
et diuisim p se. Unde nata cor-
pālis esset totū et pars et nata spūal'
arā esset tm pars et nō totū. et
enā nata corpālis esset p se exis
et nata spūalis eēt tm cū alio ex-
istens. et enā nata corpālis facit
p se vnū et cū alio vnū. et sic
duobus modis facit vnū. sed na-
tā spūalis solū facit vnū cū alio
et non facit vnū p se. Sed qz na-
tura corpālis eēt totū p se. et nata
spūalis creata eēt tm pars et nō
totū. et qz natura corpālis facit
p se vnū. et spūalis nō facit p se
vnū hoc eēt cōt ordinē vniūsi
et contra naturā rerū. et contin-
nōbilitatē et dignitatē et excellē-
ciā natē spūalis. et fieret maxia
iurra natē spūali. et hoc deus fa-
re non debet. Unde cū deus sit totū
spūalis plus debet dare natē spūa-
li q corpāli. Non em repugnat
natē spūali qz p se creatur sine cor-
pāli et existat. sicut nō repugnat
corpāli ut patet ad sensū. Nec em
vniūsi eēt opletū qz deficit iste
modus exādi natē create spūalis
Esset em nata corpālis et spūalis
isimul et esset natura corpālis p se.
et nō esset nata spūalis p se creata.
et tm ista nata magis decorat vni-
uersū. ymo ē pūcipalior pars vni-
uersi. quare sequit qz nō pōt deficē

i vniūso ut sit oplementū i crea-
turis. Quare de natēate iste due
nature sūz nata corpālis et spūa-
lis qūctā isil et naturā corpālis
tm arguit et qcludit naturā spū-
alē creatā p se esse et existē sine cor-
pāli. Et sic habemus i vniūso tres
naturas. sūz spūalē tm corpāle
tm et spūalē et corpāle isimul. et
pbatio fit ex pte creaturaz que sūt
i scala nature. ita qz ipā scala na-
ture hoc pbat. **P**atē alia pbatio
sumit ex pte dei qui ē dñs et crea-
tor omīs. Unde cū deus sit spūs sū-
mus et totus itellūalis et nullo
mō corpāli magis quēnit cū deo
natā spūal' et itellūal' q corpālis.
ymō corpālis ē ei opposita et spūal'
ē ei filis. Si ergo deus fecit naturā
corpāle sibi opposita et isimā p se so-
lam quare non fecerit enā naturā
que est ei filis p se exite. Itē cōue-
nit deo magis facē sibi filē qz dissile
et creaturus totalit' ~~totalit'~~ sibi filēs
qz dissiles. et magis cōuenit deo fa-
cere creaturus p se qz distantes a
se. ergo magis quēnit deo facē cre-
aturā spūalē sibi filēm et pūquā
exite p se. qz corpāle p se exite sibi
totalit' dissilem et a se longe distā-
tē. sed deus fecit creaturus p se tm
exites sibi totalit' dissiles longe ab
ipō distantes ut patet i pmo scō et
tertio gūdu scale natē. ergo magis
facē debuit creaturus p se exites fi-
bi filēs et p se exites. Item nō solū
debuit facē creaturā spūalē p se exi-
tē sine corpāli. ymo pmo debuit fa-
cē creaturā spūalē qz corpāle qz ē ei
magis pūqua et filis. Et sic pbatū
ē tam ex pte creaturaz qz ex pte dei qz
natā spūalis creata est et existit
realit' et p se sine corpe. et talis na-
tura vocat' angelicā natā. Et ideo
ista natā ē sine qūctitate sine figū
sine longitudie et breuitate sine la-
titudine et pūditate sine extenside

et sine spissitudine sine ponderositate et leuitate nullū habet colorem nullū saporem nullū odorem nec habet aliquā qualitatem que possit tangi. Ideo nō est visibilis nec audibilis nec tangibilis nec aliquo mō p aliquē sensū perceptibilis sicut dñi fuit superius de aīa. et de ista lra.

De multiplicacōe natūe spūalis create. 219.

Postq̄ pbatū est q̄ natūa spūalis creata ē et existit ulterius ē magis iuestigādū si ē multiplicata i multas spēs et i multa idiuūdua. Sicut autē iste due nature salz natūa corpali et hūana que cōstat ex spūali et corpali manifesta uerūt nobis natūa spūalē purā esse. ita etiā manifestabūt oīa alia et omēs suas adicōnes et p̄tates. Unde natūa ē q̄ oīa sūt p̄portata et ordinata int se. Videm⁹ autē q̄ i natūa corpali īfima nō solū ē vna spēs ymo īnuābiles spēs et manerics. Vide em̄ q̄ spēs sūt i p̄mo ḡdu. vide quot i scō et quot i t̄rio ḡdu. Si ergo natūa corpali ē t̄n multiplicata q̄ nō p̄t p̄chēdi sub nūd quare etiā nō erit multiplicata creata spūal q̄ sine nūd. Itaq̄ nō p̄t ēē q̄ ibi sūt t̄n vna creata spūal ymo debent ēē īnuābiles tales creature et spūs. Si em̄ deus voluit t̄n multiplicare corpales creaturas sibi dissiles nōne magis debet multiplicare creaturas spūales sibi siles et uniformes. Sicut em̄ magis debuit facē creaturā spūalē q̄ corpale. ita etiā magis debuit eā multiplicare cū sūt magis multiplicabiles res spirituales q̄ corpales. Itē videm⁹ etiā q̄ i natūa hūana que cōstat ex spūali et corpali ē maxia multiplicacō. quare etiā i natūa pure spūali nō erit maxima multitudo et multiplicatio spūit et creaturaz spūaliū cū natūa pure spūal facit p se suū membrū i vniūso. q̄ nō s̄t nisi tria mēbra

ut dñi ē i vniūitate creaturaz. Ergo natūa est īnuābile multitudo ēē creaturaz spūaliū et nō vna t̄n creaturā.

Inter ip̄as creaturas spūales est multiplex ordo et īferioritas et superioritas et nō s̄t omēs equales. Cxx.

Non solū autē debet ēē maxia multitudo creaturaz pure spūaliū. ymo debet ibi ēē mlti ordines et debet ibi ēē īferioritas et superioritas it̄ eas i vna creaturā d̄ ēē superior q̄ alia. Vnde em̄ q̄ i natūa corpali ē ordo et īferioritas et superioritas et nō equitas s̄t t̄p ḡdu et ī mlti ordines. nā ē ordo ele. t̄m ē ista aq̄ superior aer s̄t aq̄ ignis s̄t oīa. Et i ordines et superioritates et īferioritates. Sicut ē ordo i metallis et superioritas et īferioritas. Sicut ē ordo i lapidibz p̄ciosis. Si ergo i ḡdu īfimo est ordo et superioritas et īferioritas nōne etiā in gradu sūmo erit ordo et īferioritas et superioritas i ip̄is creaturis sūme spūalibz. Si i mūnis ē ordo. nōne et i maxis em̄. Sicut ē ordo i scō gradu scale int arbores et herbas. Sicut ē ordo et i t̄rio gradu i aīalibz et i p̄fatis et i aīalibz et i ill q̄ sup̄ terrā ābulāt. Vide q̄ s̄t spēs arborū et herbarū. Vide quot s̄t spēs p̄fatiū. q̄ spēs aīalū. q̄ spēs aīalū q̄ ābulāt sup̄ terrā. Vide quo ē du superioritas et īferioritas. Et oēs isti ḡdi s̄t i natūa corpali. Si ḡo dñs de op̄s posuit tantū ordinē i creaturaz corpaliū. nōne magis debuit ponē ordinē et superioritatem et īferioritatem i creaturaz spūaliū et vltibz cū magis ordo et ordinacō quēat cū spūaliū q̄ corpaliū. Sicut ergo i creaturis corpaliū sūt multi ordines quare etiā i creaturis spūaliū nō erit mlti ordines. Nota etiā i natūa hūana q̄ ē corpali et spūali isit sūt mlti ordines et ē ibi superioritas et īferioritas et ē ibi multiplex dignitas. multiplex p̄latūra. multiplex p̄ncipatus. ymo ē i ip̄is ordo dignitātū. ordo officiorū. ordo p̄ncipatū. Iste homo maior iste minor iste superior iste īferior

iste platus iste subditus. Et e em
huana nata mltiplex status. Na
ibi status agrolar infimor. sta
tus mercatoru status burgenfui.
re status nobiliu ubi gnet ordo
milint ordo baronu ordo vicecomi
ni ordo comitu ordo duci demde e
rex et ipator et sut multi reges et
vnu ipator. Et etia e mltiplex ordo
pntu. Na sut iudices ifiores et iu
dices supiores et medij. et pntes i
fiores et medie et supme. hoc etia
videm i statu eccliaflico i quo e mlti
plex ordo et ifioritas et supioritas.
Na sut ibi rectores et archidiaconi
diaconi decani ppositi abbates epi
archiepi patriarche re. Si ergo i nata
que e ptm corporalis et ptm fpualis
no e equalitas sed diftictio mirabil
et ordo quus oes hoines quo ad na
tura fuit equales. attamen p acci
dena que eis adveniut et que acq
runt pofta fuit iter hoies isti ordines.
Ita ut acm fuit iudicio pntis offi. fca
et ars. Et ifta accidena nobilia fu
dant i huana nata roe nate fpualis
et nate itellatialis que e pars hua
ne nature et no roe corporal. Quare
igit pofta i nata que e ptm corporal
et ptm fpualis e ta mltiplex ordo et
mirabilis et roe nate itellatialis faly
roe aut. quare etia no erit mltiplex
ordo et mirabil i nata pure fpuali
et itellatiali. et etia dignitatu et of
ficioz et ftatuu cu maior debeat effe
ordo i fpualibz q i corporalibz. Quare no
erit ibi pncipatus et platio et fupio
ritas et ifioritas fmo mo. et aliq
ifiores et aliq fupiores et aliq
medionos. Itē i fca hoine e ordo et
fupioritas et ifioritas et pncipatus
et hoc a nata. Na e ibi status vtutu
ifimaz faly gnatiue augmetatiē et
natiue. et ifte habet alias ifiores
faly vtutu attratiua digestiua et re
tenua. Vltius poft iftu ftatu e fcdus
status fupior. faly status vtutu et

pntu fensituar. Et tertius poft iftu
est fup. Itat faly vtutu et pntu i
tellaatiali. Si ergo i hoie e talis ordo
et pncipatus. quare etia i nata pure
fpuali no erit ordo et pncipatus.
Et fic patet quare i creaturis fpua
libz et fūmis fpiritibz debet eē facer
ordo et mltiplex et fupioritas et ife
rioritas et medioritas et no eqli
tas. **Quis ibi fūt multi ordines**
tū neceffe est q certus nūs ipōrū
ordinū et ōnes debet cōfūmari i
vnitate. Cxxi.

Quare aut i ipis fpiritibz fū
mis debet eē tantus ordo tā
ta ordinatū et tāta regula
tio q no poffit eē maior eo q fūt ipe
dū et ei fclēs totalit i nata a quo
e ois ordo et ois regula et mē fūm
Et ideo i ipis creaturis fpualibz nul
la pt eē gfufo. sed nato debet eē in
eis certus nūs ordinū et oes debet
gfuinari i vnitate. Videm autē
q i nata pure corporal fūt tres g
dus gnāles. ita q tota nata corpa
lis que no habet aliqd fpuale et
imortale diuidit p tres gndus.
q quedā habet effe tm. alia habet
viuē tm. et quedā hnt fentire tm.
Et vltia quilibz iftoz graduū cōti
net plures gradus fub fe. Na i pri
mo gradu vbi e tm effe fūt plures
ordines. faly ordo elemētoz ordo me
talloz et ordo lapidū fciōfoz. Et i
quolibz iftoz ordinū est ftatus. et
vnū pncipale. vt i ordine elemētoz
ignis. i ordine metalloz aurū. i or
dine lapidū fciōfoz carbūculus. Si
mlt 29 gndz. e viue cōtinet fub
fe multos ordies. Na est ibi ordo
herbar. ordo arborū. In tertio gdu
qui e fentire fūt multi ordines. Na
est ibi ordo pifciū. ordo auuū. ordo
aiatū que abulat fup trā. feu a
nimal volatile aqtile trefire. Et q
libz iftoz ordinū gfuinat i vnita
te. Na i gne pifciū e vnus fūmus

piscis. In genere autem est una maior et
dignior super omnes aures sicut est aquila.
Sicut in genere animalium que ambulant
super terram est unum animal et una species
que est maior omnium et dominatur aliis
sicut est species leonum. Si ergo in natura
corpali est tanta ordinatio regulatio
et mensuratio sine confusione et certum
nunc nonne magis debet esse in natura
spirituali pure. Et si deus posuit tantam
ordinationem et regulacionem in natura
corpali que est ei maxime dissilis.
nonne magis posuit in natura pure
spirituali sibi sibi et proportionem. Cum omnia
pertineant ad pulchritudinem et orna-
tum. Nonne ergo tota natura spiritualis
debet dividere etiam generaliter per certas
portiones gradus generales et iterum quod
libet istorum graduum in certos ordines.
et quilibet ordo in suas species. ut sit ibi
omnino claritas et distinctio sine con-
fusione et in quolibet ordine sit una spe-
cies super omnes. et quilibet ordo consue-
tur in unitate. Et sic videmus quod ista
natura pure spiritualis partitur et divi-
ditur generaliter in tres portiones generales
scilicet in tres ierararchias sive in tres
principatus sacros. quod opposita ceteris
equaliter dividitur et maxime quod na-
tura spiritualis est prior quam corpalis. et
ideo natura spiritualis imitatur corporalem
et e contra. Ideo per illa que videntur
in natura corpali quam videmus possumus
arguere in natura spirituali quam non videmus.
Item sicut videmus quod omnes nature
et species corporales continentur in una specie
scilicet in natura et specie humane que est spiri-
talis et corpalis. et ille species est super
omnes et dominatur omnibus aliis. et per ex
ordinatione dei. ita quod omnes ordines crea-
turarum corporaliu[m] consuevant in una specie
super quam nulla est. ita conformiter pos-
sumus arguere quod omnes ordines creaturarum
spiritualiu[m] debent contineri in una specie
scilicet in specie spirituali et in uno summo spiritu creato
qui est super omnes. ut omnes ordines angelorum
consuevant in uno. et terminantur. Item sicut

arguimus per naturam pure corporalem
ita possumus arguere per naturam que
est corpalis et spiritualis insil. quod tota na-
tura que est corpalis et spiritualis insil. sicut
natura humana etiam dividitur in certas
portiones. et in certos gradus. et in
certos principatus et omnia consuevant
in unitate ita quod est unus supra omnes.
Et etiam in ipso met homine omnes virtutes
omnes potestates et omnes status virtutum
naturalium consuevant in una virtute
scilicet in ratione voluntate que est
domina omnium aliarum et maior. Et tota
etiam anima hominis dividitur in tres generales
portiones seu partes seu ierararchias
scilicet in vegetativam sensitivam et intel-
lectivam. et uterque quilibet illarum divi-
ditur in suas partes. Quare ergo scilicet
non erit certa divisio et certus numerus
in generali in natura spirituali ita quod tota di-
vidatur in certas portiones generales et
ille iterum in alias. **N**ostis ergo tres
sunt nature distincte create in universo scilicet
corporalis terra. et spiritualis terra. et mixta
ex utraque. ergo si natura corpalis
habet suas ierararchias et suos ordi-
nes infra se. quare etiam natura sum-
ma et spiritualis non habebit suo modo
suas ierararchias et suos ordines
infra semetipsam. Et etiam postquam na-
tura pure corpalis est distincta per dis-
tinctiones graduum in natura mixta. sicut humana ordinata
per divinas et gradus in parte nobilitate dignitate
et officio. quod ibi etiam natura pure spiri-
talis non erit distincta per divinas et gradus
nature et divinas officio. et dignitatem
ut sit utraque distinctio. Et quoniam numerus
ternarius magis concordat cum deo. quam
alius alius numerus quod in deo est ternitas
personarum. ideo magis convenit deo po-
nere numerum ternarium in rebus spiritualibus
merito. et maxime in creaturis spiritualibus
que sunt et conformes et similes. Et ideo
magis conveniens fuit deo quod tota na-
tura spiritualis creata scilicet angelica
distingeretur et divideretur per numerum ter-
narium quam per alium numerum. Unde tota una

103 101
tas creata diuidit in tres ptes gñā-
les. scilicet i naturā corpale tñ. et spūā-
le tñ. et corpale et spūale sū. Et
iter natura tñ corpale diuidit i tres
ptes vt dñi ē. Nā ergo diuisio est
multiplex scilicet quedā gñālis et que-
dā spūalis et alia spūalissia iē ideo p-
na diuisio gñālis et distinctio debet
ēē tñaria in angel. vt sicut dīna
natura exis tñ eadē nud et diuisi-
bil i se. tñ diuidit i tres psonas
p tres pñietates distinctas et non
plures neq pauciores. ita oformi-
ter natura spūalis creata seu an-
gelica sibi totū filis et oformis
et pñqua diuidat et distinguat
i tres pñones et tres ierarhias
gñāles. et deinde sūbet eay iter
in tres ordines. et sic ē ibi diuisio
gñālis et spūalis p tñarū nūm.
Et sic patet q i creaturis spūalibz
seu angelias debet ēē certus nū-
ordinū et certa distinctio. et eadē q ta-
lis nū- debet ēē tñarius magis
q alius. et hoc oñdit natura corpa-
lis et eadē natura dīna qui creauit
oīa. patet etiā q omēs ordines de-
bent oformari in sūma vñitate q
tñ pēē in creaturis. et q sup omēs
debet esse vnus sūmus angelus.
et vna sūma creatura spūalis. cōsū-
mans i vñitate oēs ordines spūā-
liū creaturay. Et sic pbatū est q
ē natura pure spūalis creata. et q est
inūabil' mltitudo spūaliū creaturay
et angeloy. et q ē ibi ordo debitus qñ-
tū pēē esse. Quis at ibi sit inūabilis
mltitudo angeloy. attamen oēs sūl fu-
erūt creati de nichilo. Nā vnus an-
gelus nō pēē causare aliū. nec gñāre
de sua sūa. nec vnus pēē descēde de a-
lio sicut sit i hoibz q nō sūl corpales.
sed quilibz immediate a deo ē creatus.
Et ideo potuerūt oēs sūl arari q nū-
la potuerūt ēē resistētia. q deus ē op-
qui de nichilo creauit eos. et ita potuit
creare oēs i sūl sicut vñū qui solo velle

oīa creat. nec repugnat eis tñ i sūl
Et natura spūalis creata obligatur
deo sicut homo. et q oīa pbatū de
hoīe in qñtū hō est sūl iā pbatū
de angel. i q idē ē bonū hoīs i angel. Cxxii.

O bonū aut natura pure spūal'
creata existit. et q ipsa habz
liberū arbitrium sicut homo.
ideo oīa que pbatū sūl de hoīe rōe libe-
ri arbitrii iam pbatū sūl de angelis.
et qñ quēnt hoī rōe liberi arbitrii
quēnt angelo. Et ideo qui vlt habē
sciām de angelis recurrunt ad illa que
dīa sūl de hoīe et applicet eis et faciat
silem pcessū circa obligacōne. et cir-
ca amorē et circa frām amoris qd est
gñudiū. et cōparet frām amoris et
angelū ad alias creatas seu ad crea-
turas ifiores eo. et videat q plus ac-
cepit a deo q alie creatē iferiores. et
qualit cognoscat se habē et accepisse
a deo qñ habet q de nichilo frās est.
et nichil habet a seipō. Unde angel
ad gñoscēdū suā dignitatē et suū
gñudiū i quo est. p se pmo qpare
ad ipm nichil vñ venit. deinde ad rā-
turā sibi oppositā scilicet ad naturā corpa-
le et pēē vidē qñtū ascendit sup illām
i dignitatē et excellētia et hoc ex do-
no dei. Deī p se qpare ad naturā
mixtā scilicet ad hūanā et sic oēs crea-
ture seruūt angelis vt cognoscant
pñā excellētia et qñtū acceperūt. Et sūp
q angelus obligat deo sicut homo. et
idē modus pcedēdi ē i angelo sicut
hoīe ad iuestigādū obligacōne p quā
deo obligat. et p quō ad iuestigādū
oīa illa que sequūtur ad illā obligacōne.
Et sicut qpari hoīem ad alias creatas
iferiores p quēntē et dīam ita pos-
sum qpare angelū. Exerita ergo te
ipm. et hec sufficiāt. **Et igitur qua-**
lit p scala natē habentē quatuor
gñus distinctos iuenim' pmo natu-
rā dīnā esse et existē ab etno sine
pñipio et sine fine. deinde iuenim'
totā smlā et oēs creatas cōtētas

i scala a deo precessisse a nichilo p
 aratione. Deinde iuenim? obligaco
 hois ad deu. Vltius exinde deueni
 ad imortalitate aie hois. ita q iue
 nim? hoine habet aiam imortale.
 et p ois q erat opoitus ex duab?
 naturis salz corpali et spuali. et re
 duxim? oes qtuor gradus scale ad
 duas naturas i gnali. scz ad natu
 ra corpale tñ que nichil habet imoi
 le. et ad naturam mixta ex corpali
 et spuali que habet alig? imoi
 le. Et vltate p istas duas naturas
 iuenim? tercia naturam que tñ est
 spualis que dicit? angelica nata.
 Et sic habem? i suma naturam dina
 creatam que realit? vna et eade ius
 existit. et est cois i ebus psonis rea
 lit? distinctis. et habem? tres natu
 ras distinctas creatas ab ipa dina
 natura que est deus etnus trinus
 et vnus cui e laus et gla ieterna.
*Hic inuestigat? si ho est talis de ho q
 lus debz esse. et si facit qd? facit debet
 secundu ordinem creaturam. et iuenit?
 de facto q homo est et facit contra
 ordinem creaturam. et est totus mu
 tatus in oppositu et i contrarium sue
 pprie nature qua debz hie sicut vi
 ni in acetu. Cxxiii.*

Dicitur est i tota pte pcedē
 ti usqz hic de debito hois
 ad qd? obligatur de iure
 nature et conclusu est et
 pbatu aliqd? occultu ee debitū qd? ho
 mo debet deo. et hoc tā ex datis et ac
 ceptis. ubi sum? obligaco debiti qd? ex pte dig
 tat de cui p? debet aoz timor honor et
 hoc reqrebat enā natā amoris. Er
 go usqz ad hanc pte pcessim? p de
 bet et p modū obligacois et debiti
 et vidim? qualis est obligaco qm
 magna qua obligat? homo deo et q
 lis est. qm e pmo natural? et ppetua
 et i fallibil? i delibil? i corruptibil? et i
 moilis. Et e gnalis oī hoī et patris
 oibus q e scpta i libro natē i oibus

creaturis et i ipō hoīe tā i corpe q
 i aia. Et ipē homo et oēs creature
 sūt purissimū testimoniū istius obli
 gacois. Visū est enā et conclusū qm
 et qle bonū aduēiet hoī si ho adimplet
 et facit debitū ad qd? obligat? deo. et
 qm et qle malū aduēiet hoī si nō
 facit debitū qd? debet deo. Sic ergo
 tria agnoscim? de hoīe. salz ipm de
 bitū hoīs. et bonū et malū qd? opt?
 sequi. Ipū aut? debitū semp vult
 semp manet indicatū i suo vigore
 et ipossit? est q tollat? Semp homo
 est debitor semp obligatus deo. si
 ue homo faciat siue nō faciat. Et
 qm ordinat? debitū ad factū. et debere
 ordiatur ad facē. et obligaco ad so
 lucōne. pmo oīa que ptiēt ad ho
 minē qcludūtur i istis duobz. salz
 i debito et i fctō. seu i iure et i fctō. Et
 ipm debitū est ius. et ipā solutio fac
 tū. Sed ipm debitū ē pūmū et pce
 dit. et factū debet sequi post debitū.
 Et ipm factū est vltimū et qlemē
 tū debiti. ideo nisi post debitū sequa
 tur ipm factū et facē totū ē vacuū.
 et si sequat? factū totū ē plenū. Ita
 ergo duo scilz debitū et factū debent
 ee pporcionata et ligata int? se q v
 niū nichil pfiat sine alio. Qdem
 pfiat debitū si nō sequat? factū. Et
 q valet factū nisi qcordet cū debito?
 factū ergo debitū qm cōcordat fac
 iūt mirabile armoniā. Si at discor
 dant destruit? armoniā. et fit pessi
 mus sonus. Et q ista scā ē de hoīe
 i qntū homo ē et doret cognoscē ho
 minē. et cognoscē de hoīe qssit i duobz
 scilz i cognoscē ipius debiti. et i cog
 niscē ipius facti seu facē. Et cognoscē
 ipius debiti pcedē debet cognoscēnem
 ipius facti. qd? nō est nisi tamq? lūmē
 ad cognoscēdū ipm factū. Etā ipossit?
 ē cognoscē ipm factū an sit tale quale
 debet ee vel nō. salz vtrū sit iustū
 uel iniustū. ordiatū vel iordiatū. nisi
 prius cognoscatur debitū. Debitū em

est mēſura et regula et lex ipſius
facti. Qui ergo ignorat ipſum debiti
ignorat ipſum factū et facē. Ideo poſſe
habere iſallibile cognitionē de ipſo
debito hoīs i quātū homo ē. ad opē
dā totā cognitionē de hoīe. nāc eſt
uos habē cognitionē de ipſo factū ipſi
hoīs et de ſuo facē vtrū ius et facē
cōcordat i hoīe. ut poſſit cognoscere
q̄ debeat facē videam q̄ facit. vtrū
ſui p̄p̄i factū ſeu facere concordet
cū ſuo p̄p̄io debito vel diſcordet et v
trū ſit iuſtū uel iuſtū et ordiatū
vel iordiatū. rectū vel tortuoſū. ſc̄l;
naturā hoīs uel contra naturā hoīs
ſc̄dm deū uel contra deū. ut poſſit
vidē q̄ de iure ul i iure. videam q̄
i facto uel de facto. Quis aut iſta
duo p̄tineat ad hoīe ſcilz debitū et
factum nō tū ſit et eodē mō q̄a ipm
debitū ſemp manet i ſuo vigore. et ē
nātūriū et de nātūre. nec eſt i p̄tate
et libertate hoīs. Quia vel it homo aut
nō vel it ſemp manet debitū. et homo
ſemp manet debitor et obligatus.
Sed ipm factū ē volūtariū et i liber
tate hoīs. et ideo p̄t homo habē ſua
factū et ſui facē q̄ concordet cū ſuo de
bito. vel p̄t habē factū ḡrū debito. vel
p̄t deſiſtē ab ipſo factū. Et ſic ſūt ibi ea.
ſcilz facē q̄ debet. vel facē ḡrū illi
q̄ debet. vel totalit̄ deſiſtē ab ipſo fa
cē. Nō ē aut ita nec ſit i alijs crea
turis. q̄ factū et debitū ſemp concordat.
Sed q̄ homo deſiſtē ab ipſo facē tūc
facit q̄ nō debet. Ideo homo p̄t ḡrā
lit̄ ambulare p̄ duas vias. Quia uel
factū et facē hoīs ē ſilē et cōcordas
cū debito. vel ē diſcordas et ḡrū ſuo
debito p̄p̄io. Et q̄ ipm debitū ē p̄p̄ia
lex p̄p̄ia mēſura. p̄p̄ia regula. p̄p̄ia
lūmē et p̄p̄ia ius ipſius hoīs. ideo
q̄ i homine factū concordat cū debi
to. tūc homo concordat cū ſua p̄p̄ia na
tūra cū ſua p̄p̄ia lege et regula. et
cū ſuo p̄p̄io lūmē. Sed q̄ i hoīe factū
ē cōtrariū debito. tūc homo ē ḡtrariū

104 102

ſibi ipſi et ſue p̄p̄ie nat̄ et ſue regule
et ſue p̄p̄ie legi et ſuo lūmē et iuri na
ture. et ē ḡrū oībus creaturis et deo.
Qd ē cū oīm hoīe ēē ḡrū ſibi ipſi.
niſi q̄ ipm factū hoīs et ſui facē ſit
contrariū ſuo p̄p̄io debito et ſue legi
nat̄ali. Igit̄ nūc p̄fide intrem i m
ipm hoīe et p̄ſcutem interiora ei
et palpem. Viſcē ei a iugū ipm et viden
ſui factū et ſui facē. Viſq̄ em mō
nō tetigim hoīe niſi ſup̄ficialit̄ et
i ḡnālī oſtēdēdo ſui p̄p̄iū debitū.
nūc aut tangem ipm i viſcēbus
et i p̄fido et i p̄ticulari tangēdo p̄p̄i
um factū. Portem i tū aū oculos ip
p̄p̄iū debitū tanq̄ lucernā et lucē ad
vidēdū ſui p̄p̄iū factū et facē ſui. Ip
ſū aut factū et facē hoīs ē duplex. ſcilz
viſibile et iuiſibile. intrinſecū et extri
necū. intus et extra. occultū et mā
feſtū. Et vtrūq̄ optet concordare cū de
bito et cū iure nat̄ali ſeu lege ſua.
**Hic cōpatur factū ſeu facē hoīs
ad ſui p̄p̄iū debitū et ad ſua p̄p̄ia
legē ſi cōueniē concordant. Exim.**
Quoniam autē ipm debitū ho
mīs i quātū homo eſt. ius
nature eſt et lūmē ad cog
noſcēdū ipm factū hoīs quale ſit.
et eſt p̄p̄ia lex et regula facti. ideo
cōparem factū ſeu facē hoīs tam
viſibile q̄ iuiſibile ſeu occultū ad ip
ſū debitū. et ſtatim apparebit vtrū
factū ſeu facē hoīs ſit iuſtū uel iuiſ
tū bene uel male. Si cū oſidē ipm
factū ſeu facē p̄ ſe nō quando ipm
nec applicando ad p̄p̄iū debitū tūc
i poſſibile eſt cognoscē ipm factū hoīs
q̄ nō p̄t cognoscā niſi i ſuo lūmē. qd ē
debitū p̄p̄iū. Et ideo qui magis cog
noſcit debitū ipm hoīs. facili cognos
cit ipm factū ſeu facē hoīs. Et qui to
talit̄ ignorat debitū hoīs totalit̄ ig
norat factū ſeu facē hoīs et p̄ q̄s ig
norat totalit̄ ſeipm. Prima em lux ē
et p̄ma porta intrūdī et cognoscēdi
hoīe ſcilz cognoscē q̄ debeat facē

deinde intant ad ipm facē. Et qm
ad cognoscendū vtrū factū hoīs
seu facē cōcordet cū debito optet p
expienciā vidē ipm fm̄ i se et ip
sūm facē. Et q quilibz homo pfrē
etatis cognoscit experimentalit̄ et
ifallibilit̄ suū ppiū fm̄ et suū p
um facē tam interius q̄ extius.
et nullo mō dubitat. q̄ ē sibi cer
tissimū qd̄ est. pmo nichil magis
notū cuilibz nisi suū ppiū facē. li
cet ignoret vtrū sit iustū lūm̄ conap
plicauerit vel cōpauerit facē ad
debitū. Ideo qlibet homo qui cognos
cit debitū hoīs iquū homo est.
et ppiam ei⁹ legē naturālē. p̄ sta
tim et ifallibilit̄ cognoscit vtrū
suū ppiū factū seu facē sit cont̄
rū debito vel cōcordans. cōpando
facē ad debitū qd̄ habet et cognos
cit i seipō. Debet ergo oīs homo
videre et cōparare totū suū fm̄
et suū facē et suas inclinacōes et
q̄q̄ sentit i seipō ad suū ppiū
debitū et ppiam legem. et verā
citer cognoscet et ifallibilit̄ q̄ to
tum suū factū seu facē tam inte
rius q̄ extius et omīs inclina
cō contrariat̄ ipi debito seu iuri
et legi nature et totalit̄ discordat
ab eo. Et sic i ipō hoīs debitū seu
ius et factū discordat et contrā
tur. Ut aut̄ hoc ad oculū videam⁹
dicam⁹ q̄ sit debitū hoīs seu ius
natē ad qd̄ obligat̄ homo et tene
tur iquū homo. Debitū aut̄ ho
mīs ad qd̄ homo obligat̄ ex testō
mō oīm creaturaz et suū ppiū et
dei est istud. q̄ homo debet deo da
re pmo amorē et totalit̄ et debet
ipm amare et cessantē. Et p qm
debet totalit̄ sequi et amare volū
tatē dei. Et p oppositū debet habere
odio totalit̄ et cessantē q̄q̄ potest
ēē contrā deū et cont̄ suā ppiā vo
lūtatē. Et exinde sequitur q̄ ho
mo debet deo timorē et honorē pmo

Et ergo debitū amoris timoris
pmo et honoris. Et p qm debet hō
ēē gratus deo et regratiari illi et
esse grātiter. vntus totalit̄ cū
deo. Hoc ergo est debitū erga deū
factore et creatore suū. Sed ex isto
debito oriū ē aliud debitū erga oīa
que dei sūt. et maxie erga suā yma
ginē viuētē. et p qm erga oīm ho
minē. salz q̄ omīs homo debet ama
re quelibz hoīm iquū ē dei yma
go sicut seipm. et habē odio q̄q̄q̄
contra hoīm sicut cont̄ seipm iquū
tū ē dei ymago. Et etiā debet quilibz
bet amare seipm ppter hoc q̄ est dei
ymago viuens. Et duplex debitū
hoīs vnu et ppiū respicit deū. et se
cū dū respicit illa que dei sūt et p
cipalit̄ suā ymaginē. Et tū nō sūt
nisi vnu debitū. q̄ scdm̄ includit̄ i
pmo. et ab ipō oriū. Et hoc ē totū
debitū hoīs. totū ius nature et to
ta lex nature. et totū q̄q̄ debet hō
vel ab ipō oriū vel i ipō includit̄.
Secūdu ergo istud debitū et scdm̄
istud ius et scdm̄ istā regulā et le
gē debet homo regulare mēsuraz
ordiāre omē factū suū et oē facē
tā interius q̄ extius et cū isto debito
seu iure debet cōcordare totū suū
facē. Talis debet ēē homo i ordine
creaturaz q̄ i isto hoīs istud debitū
seu ius et suū factū et facē suū nō
discordet nec q̄rient̄. Et talē hoīm
requirit ordo vniūsi et ordo natē
qualis debet ēē natura hoīs iquū
homo est. Cōparet ergo quilibz fm̄
suū seu suū facē iterius et extius
et q̄q̄ sentit in se ad debitū istud
seu ius natē. Et apemus oē fm̄
et oē facē qd̄ ē in homibz ad istud de
bitū. et videbim⁹ et p expienciā
sentiem⁹ et iudicabim⁹ q̄ omē
factū et oē facē hoīs. vel ad minus
inclinat̄ totū ē contrā et repugnās
isti iuri seu debito et discordans to
talit̄ ab eo. Vnde p expienciā vidē

et sentit qd homo habet amore
suius pmo et no dei. et pmo dat
amore sibi et no deo. Et pmo a
mat seipm et sua volutate priam
realit. et de fro eam sequit. et no vo
lutate dei. Et habet odio qd e con
sua volutate priam. et amatoia q
amat ppter seipm et no ppter deu.
nec qd dei sut. et sic realiter et de fro
non amat nisi seipm. Videm aut
q homo querit intendit et amat pri
mo suu priu honore et realit et de
fro. et non dei. et suu honore priu
sunt honore dei. et vlt q omnia ser
uit suo priu honori. Et oia que p
mo debet dare deo factori suo dat si
bi et creature et opi facto. Et sic
homo de facto habet amore sui
pmo et no dei. et habet priam vo
lutate. et querit primo suu honore
priu. Et facit totu contriu illius
qd debet facere. et facit illud qd non
debet et nullomo facit qd debet

*Hic concluditur pmo total et lapsa
et corruptio hominis. Cxxv.*

Et qm omne factu et facere ho
mis pcedit a volutate sua
qz ipa e radix origo causa
et dna omis facti et totius facere. Et
sic frim hois seu facere e volutariu. ideo
sequitur q omne factu et omne facere
hois est cont debitu totu hois. cont
ius nate cont lege nate et cont to
tu ordine creaturaz et con hoinem
Iqntu homo e et cont deu totalit.
Sequit exinde q ipa volutas hois
e contra ipi debito et iuri nate. et
legi nate et toto ordini creaturaz
et deo factori suo. Et ideo de fro et rea
lit ipa volutas e ex oem mesuram
oem lege et oem regula. et ex oem
ordine et ordinationem et ex totum
ius ex deu et ex seipam. qz e ex sua
pria lege nate. et no recognoscat de
um supiore sed ponit se supra deu.
vel facit se equali deo. Et p qns ipa
volutas e deuata hois et lapsa a

prio suo statu pditi corrupta et p
uersa et mutata et alienata i oppo
siti sue prie nate. Et ideo e iordia
tissima turpissima irregulatissima. sup
bissia. et i errore et falsitate ex suu
bonu. et semp querit vaitate et me
dianu. et ideo totalit odibil et nullo
mo amabil et sepata totalit a ofor
tio et amicia et societate sui crea
toris. et p osequis sequit q talis est
homo qualis est sua voluntas. De
quit ergo q homo talis qui pmo a
mat seipm qz deu e totalit a socie
te et oforio dei sepatus. Et qz iam
i pte pcedeti tractatu e ad longu de
duobus amoribz pms et de pria
volutate et de prio honore. et conclu
su est q prius amor sui et pria
volutas et prius honor ista tria
sunt sil alligata nec pnt separari. et
toliter sunt cont deum et contriant
deo. nec aliq e cont deu nisi prius
amor pria volutas et prius honor.
Et i istis e tota radix tinnicie et con
rietatis ad deu. ideo conclusu est qd
habet amore sui pmo et pria
volutate et priu honore q talis e
tinnicus capital dei. et ideo est m
ima dei. Quare sequit q homo cu ha
beat ista i se e capital tinnicus dei et
ideo est i odio dei. Et ead q conclusu
est q homo nichil habet qd sit suu
nisi amore. Et ideo qz amor hois e
totus contrius deo et totus corrup
tus et puersus totus malus totus
deuatus et totus alienatus totus
iordiatu et totus iustus. ideo seq
tur q homo e talis qualis e suus a
mor. Itē etiā qz amor sui pmo et pria
volutas et prius honor sunt radix
omn maloru. ideo homo habet i se
radice omni maloru et vicioru. Et
etiā iam pbatu est qual frus seqt
hoi ex amore dei. et ex amore sui pmo
et pria volutate et prio honore que
rendo illu. ideo homo tridit i omia
mala que oriut ex ill. et pdit omia

bona que sequuntur ex amore dei et honore. Et p qñs homo vadit ad etnā esthā ad etnā penā et pñtū dolōrē et etnū luctū. et pñt eternū gaudiū qđ finē nō habet. et etnā amicitia et societate sui creatoris. Et oīa ista iā gclusa sūt. Et sic apparet qualiter cōpando frñ hoīs et omē facē et pñā volūtātē a qua orit ad suū pñū debitū ad suū pñū ius. et ad suā pñā legē natē cui obligat verissime iuēim⁹ et cognouim⁹ deuiatōnē et lapsū totalem pñicōnē alienatōnem corrupcōnē degeneratōnē et puerilitatē hoīs et nature sue a suo pñio statu et a sua pñia natura que deberet eē. Et sic p quā dā scalā et ordinē deuenim⁹ ad noticiam et cognicōnē pñicōnis lapsus et corrupcōnis natē hoīs que omīa erant opulta homī. et hoc p cognicōnē obligatōnis pñius naturalis que fuit manifestā per omēs creaturas. Et sic p scalā nature manifestatus ē deus. manifestā est pductio mūdi de nichilo. manifestā ē obligatō et debitū hoīs ad deū. et p qñs ius nature seu lex et manifestus ē lapsus hoīs hoīs et corruptō seu pñitō et ita oīa ista se manifestant iūce et vñū manifestat et discopit aliud. Eūe artē et modū qualiter quilibet pñt cognoscere seipm esse etnaliter pñitū lapsū et corruptū et deuiatū cōpando frñ ad debitū et videndo distāciā elongatōnē et confretatē inter frñ et debitū hoīs iqn̄tū homo est. et ignorat se esse pñitū et corruptū et lapsū. Et sic oēs creature clamāt et dicūt et manifestāt hoīmē esse veracit pñitū eterna pñicōne. et mortuū pñetua morte qđ sepatus ē etnaliter a dei societate qui solus ē vita hoīs. sicut aiā sola ē vita corpus. Et sic

homo est totalitē sepatus a toto bono et a tota sua vita. **¶** Et nā lapsus et corruptō hoīs manifestat cōpando factū hoīs seu facē ad sedm debitū quod respicit ea que dei sūt. **¶** Cxxvi.

Quā est qualiter cōpando frñ et facē hoīs ad debitū et ad ius natē qđ respicit deū iuēim⁹ hoīmē lapsū et pñitū ideo nūc restat cōparare hoīmē ad sedm debitū qđ respicit ymaginē dei. **¶** Videa qđ si frñ seu facē hoīs cōparat ad 2° debito et 2° iure qđ orit a p^o debito. Sed debitū ē qđ qñlibz hō debz et obligat a mae quēlibz aliū hōez iqn̄tū ē dei ymago sic seipm. et odio habē qñd ē cōt^{ra} qñd aliū hōem iqn̄tū ē dei ymago sic cōt^{ra} seipm. iqn̄tū ē dei ymago. et etiā qñlibz amat seipm iqn̄tū ē dei ymago uiuens. Et sic racōe istius debiti et iuris debet eē int^{er} hoīes fraternitas vnitatis societas amicitia concordia et pax. et omēs debet se reputare tamqđ vñū. Sed p expiēciā videm⁹ qđ vñus homo ledit aliū hoīmē adiūce se destruit adiūce se occidit. inter illos nulla vera vnitatis est. nulla vera societas ē nlla vera amicitia nec pax nec concordia. sed magis diuisio. lis discordia et bellū et inimicitia. Et si forte diligant se inter se si forte sit pax aliqua et amicitia nō ē ppter hoc qđ ē dei ymago nec ppter debitū. sed ppter alias causas. Et talis vnitatis orit ex amore corrupto et iordiatō iūsto et cōt^{ra} deū. Et sic homo qđ ē inimicus dei pmo cōfritus deo totalitē. est etiā verus inimicus sue ymagini et p qñs ē inimicus qñlibz hoīs iqn̄tū ē dei ymago. et etiā iūmū et qñs iūmū seipm ledit destruit et occidit iqn̄tū ē dei ymago. et psequit et ledit dei ymaginē. Et sic cōpando hoīmē ad sedm debitū iuēim⁹ pñm eē cōfritū totalitē illi debito et psequis lapsū et corruptū.

*hō pōt vidēre cōtinuē in alijs rebz
etiam se tangi in speculo suū statū ī quo
cōsistit et suā pōitionē suū lapsū et cor-
ruptionem. Cxxvii.*

Quoniam autem homo quousque sit
corruptus potius lapsus et
mutatus in contrarium nature sue
primo in non hominem non sentit ul' vix sen-
tit se esse corruptum et lapsum et esse in
tali statu in quo est. ideo non dolet
non flet non tristet de sua pōitione et
corruptione cum tñ continue dolere et fle-
re deberet tam pro statu in quo est qm
pro statu futuro et pro malis que ip-
sum expectat. primo videt ionidat leti-
tur recipit suas delectationes suas conso-
lationes comedit bibit at si nichil ma-
li esset. Ex quo apparet qd est tamq' fre-
netus stultissim' sine omni sensu qd fre-
netus et stultus non sentiunt se esse tales
Etiam est tamq' dormiens nichil senti-
ens sompnias iocundatur vel illusus.
Et ideo qd hō in sensu non bene videt
nec sentit suam corruptionem debet
videre in alijs rebus extra se silitu-
dine sue pōitionis et sui lapsus et face-
sibi quoda' speculū in quo continue vide-
at suū statū corruptū et mutatū ut
non tradat obliuioni suū malū ut sic
dolet. Postq' ergo hō compauit se-
ipsum et totū facit suū ad ipm debitū
p qd cognoscat se esse pōitū et lapsū
debet se comparare ad res alias extra
se qm mutatur aut qm in gtrariū sue
nature corrupit' vel debet fingere
gtrariū cuiuslibz rei quā videt et cor-
ruptionem et cogitet qualis est qlibz rō
qm mutata est in gtrariū sue ppe na-
ture et qm corrupta est vel q' est ly mlt'
ut et corrupet' et cogitet qd pro certo
talis est ppe scdm ius ppe nature m q'
debet esse et cogitet qd cpto res est no-
bilior que corrupit' et melior in sua
ppa natura. tñto est peior et milior qm
est corrupta et mutata in gtrariū
sue nature et in quāto gradu bonita-
tis est in tñto gradu malicie est et
in quāto erat alta tñto efficitur infe-

rior. Et verbi gratia faciam' exēplū
in nō vīno qm ipm vīnū qm mutat'
et corrupit' in gtrariū sue nature tñt
efficit' acetū. Ergo sicut se habz status
aceti ad statū vīni. sic se habet stātus
hōis nūc in quo est ad statū in quo es-
se debebat et quātū distat acetū a vī-
no tantū distat homo a statu sue
nature. Et sicut acetū nullo' et nihil valet ad
illud ad qd ante valebat qm erat vī-
nū et ad qd ordinatū erat. ita homo
nichil valet ad illud ad qd valebat
in statu suo debito nec valet aliqd
ad illud ad qd ordinat' erat et ideo
non valet nisi ut in ignē mittatur.
Et qm etia distat et elongat' acetū
a vīno in bonitate. tātū etia distat
et elongat' homo in bonitate a ppa
natura hōis. Et sicut nichil de boni-
tate vīni mansit nec est in acetū. ita
nichil de bonitate hōis in qntū hō ē
et que debz esse scdm suā pnam na-
tura est in hōie. Et sicut dolebat a-
cetū si cognosceret vīnū ita deberet
dolere homo si cognoscat homo sta-
tū in quo debet esse. Item in vīno
pnt esse due mutationes. quia vīnū
aliqu' mutat' et fit turbatū tñt est
infimū sed tñt remanet vīnū et re-
tinet aliquid de bonitate vīni et nō
est totaliter pōitū et nō potabile sed
nō sicut ante. aliqu' mutat' vīnū
in acetū et tñt est totalit' pōitū qd
nichil retinet de bonitate vīni. Hō
autē est sicut acetū et nō sicut vī-
nū turbatū qd est totalit' pōitus et
nichil habet de bonitate hōis quā
debet hēre ideo habet in se nullam
dulcedinē nullū bonū saporē sed
habet in se amaritudinē et aceto-
sitate et pessimū saporē et crudeli-
tatem qd deficit hōi tota ppa bonitas
que debebat esse. et est in eo contē-
ria malicia que nō debebat esse.
Sicut autē fecim' comparationē hōis
ad vīnū et ad acetū ita possum'
comparare hōiez ad omēs alias cre-
aturas et res tam naturales qm

q̄ artificiales que p̄di et mutari pos-
sūt tñ exemplū de vino et aceto ē
valde cōueniens ad vidēdū statū ho-
mīs in seip̄o. Possū etia facē cōm-
pationē de hoīe dū habz sensū et uti-
tur ratioe et dū fr̄us est freneticus
et stultus. q̄ sicut se h̄z homostultus et fre-
netus ad statū eiusdem et suūp̄i dū
est in suo sensu naturali sic se habz
status in quo homo est nūc ad statū
in quo debebat esse. Potest etia fie-
ri cōpato de muliere ad virū qñ
fr̄a est meretrix. q̄ sicut se habet sta-
tus mulieris dū est in bono m̄rioio
et bona societate cū vno suo ad sta-
tū eiusdem qñ est sepeata a societate
sui mariti seu sponsi et fr̄a est mere-
trix st̄as i p̄stibulo. sic filius se h̄z status
nature hoīs in quo nūc est ad statū
in quo debebat esse in ordine ad de-
um et respectu dei quia debebat ha-
bere societate verā et fidelē cū deo
Sicut p̄t fieri cōpato de filio p̄dito
et deuīato. quia sicut se habet statū
filij p̄diti et deuīati et sepeati totalit̄
a p̄e ad statū eiusdem filij dū est
sub obediētia et sub regula p̄ris et
in domo. sic filius est de statu hoīs r̄s-
pectu dei. Ecce igit̄ qualis hō potest
videre ḡtinue in plurib⁹ rebus et ex-
emplis tēq̄ in speculo suū statū in
quo existit et suam p̄ditioē et suū
lapsū et corruptioē. ut sic nō vi-
deat sed magis luceat seipm p̄di-
tū esse et a sua p̄p̄a natura totalit̄
mutatū. **Q**uēda p̄ditio lapsus et
corruptio clarissime manifestat̄ in nā
hoīs cōpando et resūcto ad debitū
i ius et legē p̄m̄ filia et filij. **CCXXVIII.**

Possū etia videre i falli-
biliter per alū modū p̄-
uersionē et p̄ditioē nature
hoīs si cōparem⁹ ipm ad ius et ad
debitū quod fūdat̄ in paternitate
et filiatione et fr̄mitate. p̄ter quod
considerādū est q̄ est duplex pater-
nitatis duplex filiatio et duplex
fr̄mitas in hoīb⁹. vna manifestā

visibilis et sensibilis quā nemo
ignorat. alia occulta iuisibilis et
spūalis quā plures ignorāt. Et q̄
ordo cognoscendi est p̄ visibilia et p̄
manifesta cognoscām⁹ iuisibilia
et occulta et p̄ mag⁹ nō min⁹ nota
ideo p̄ paternitatē manifestā et cor-
poralem manifestabim⁹ p̄mitatē
occultam et spūalem et filiter de fi-
liatione et fr̄mitate. **U**nde videmus
p̄ exp̄ientia q̄ aliquis dicit̄ pater
aliam⁹ q̄ dedit ei corpus et carnē
immediate et aliquis dicit̄ filius ali-
cui⁹ q̄ recipit immediate corpus et
carnē et principū ab illo sine medio
alio. ita q̄ dare et recipē faciūt p̄t̄-
ritatē et filiationē et quia homo
habet aiām et corpus et quia eūa
est immortalis ut iam probatū est i
capitulo de immortalitate aiē et deus
immediate et per se solū dat et cre-
at aiām et hō recipit eūam immōlem
immediate a deo sicut recipit immedia-
te carnē et corpus a p̄e suo. si ergo
aliquis est pater alius quia dat
sibi carnē et corpus et aliquis filius
eius quia recipit ab eo immediate
corpus et carnē nōne etia deus erit
p̄t̄rius hōis quia immediate et p̄
se dat ei aiām rōnalē. et quilibet
hō erit filius dei quia ab eo recipit
immediate aiām immōlem. Si enim
ratione corporis causat̄ p̄ritas et
filiatio quare etia non ex p̄te aiē?
Et cūquid ideo sūt fr̄es q̄ immedia-
te sūt fr̄es recipiūt corpus et carnē
ab vno et eodē. Quare etiam nō
erūt omēs hoīes fr̄es quia immedia-
te recipiūt aiām immōlem ab vno
eodem p̄e deo. q̄ q̄dē aiā est adda-
p̄maginē creata. **U**mo de tāto p̄-
ritas et filiatio et fr̄mitas quēst̄
et p̄te et rōne aiē rationali et immō-
talis excedūt p̄mitatē filiationē
fr̄mitatem quē sūt rōne corpis im-
mōlis et sūt nobiliores meliores
excellētiōres et digniores alio-
res et meliores q̄ ille de quāto ai

ma immortalis ad ymaginem dei
creata excedit corpus creatum et
mortale et terrenum et deus hoies
et creator creatura. **¶** In primis
et filiatione et fraternitate que sunt ex
parte corporis pereunt dum corpora pere
unt et moriuntur. sed que sunt ex parte
anime semper durat quia anima est im
mortalis et deus est immortalis. **¶** Et
sic probata est primitas invisibilis
et spiritualis et etiam filiatione et frater
nitas et ita huiusmodi patet visibile et in
visibile manifestum et occultum. De
us igitur est pater invisibilis et occultus
cuiuslibet hoies et immediatus et oes
hoies sunt filii dei quia ab ipso ime
diate recipiunt omnes animas propriam
et inter se sunt fratres. **¶** Et magis in
comparatione deus est pater propter curam
quam pater carnalis propter corpus. quia cor
pus in comparatione ad curam nichil
est. sed propter curam homo est homo et
habet esse completum et corpus habet
esse propter animam et sic igitur anima est
primaria in homine. de facto deus a
quo immediate provenit anima erit
magis pater quam pater carnalis. et quili
bet homo magis est filius dei quam fili
us patris carnalis quia a deo recipit
principalissimam partem per quam homo
est homo et est in honore et dig
nitate super omnes creaturas mundi
et etiam quia quilibet homo reci
pit a deo solo totam curam sed non
recipit a patre totum corpus. **¶** Immo a
patre et matre. scilicet a patre et ma
tre et etiam pater carnalis non est
nisi instrumentum in generatione hoies
quia deus est principalis causa. quia
pater non est formator corporis et me
mbris sed deus invisibiliter operans
quia non est in parte patris generare
quoniam vult. et sic pater carnalis ideo
est pater quia per ipsum misetur tamquam
per instrumentum principium corporis
in prima materia. sic ergo deus
magis sine comparatione debet dici

propter. **¶** Item etiam quia magis est propinqua
et consuetudo hoies primitas filiatione
et fraternitas secundum curam quam secundum corpus.
Sic enim potest convenire animalibus brutis. scilicet secundum
corpus. sed non secundum animam. **¶** Quare scilicet quod oes hoies
magis sunt propinqui et consueti. quia immediate quilibet
recipit animam a deo creatam ad suam ymaginem quam
illi qui recipiunt corpus ab uno et eodem patre carna
li et visibili. **¶** Et immediate et magis sunt filii
dei qui immediate ab ipso recipiunt animam quam illi qui
immediate recipiunt corpus ab uno et eodem patre carna
li. **¶** Et quia ex primitate et filiatione et frater
nitate oritur ius debitum et obli
gatio. quia filius igitur filius et
ratione obligationis obligatur
et debet reddere aliqua debita patri
igitur pater est et frater merito fit et
iure fraternitatis debet aliqua reddere
merito frater est. **¶** Et quia omnia
ista debent iura iure manifestata sunt
et de facto solvantur in fraternitate fili
atione et primitate secundum carnem. ideo
per illa que sunt de facto in primi
tate filiatione et fraternitate secundum
carnem arguamur omnia illa que
fieri et esse debent in primitate fi
liatione et fraternitate secundum animam.
¶ Si filius facit et reddit aliqua
patri suo carnali propter hoc quia est
pater et quia accepit ab eo corpus. mul
to magis debet sine comparatione illa
eandem facere et reddere illi spiri
tuali patri scilicet deo a quo recepit ani
mam immortalem ad sui similitudi
nem creatam. **¶** Et etiam si frater car
nalis facit et reddit aliqua fratri
suo carnali propter fraternitatem quia
ambo receperunt corpus mortale
ab uno et eodem patre multo magis
sine comparatione debet facere et reddere
fratri suo illi secundum curam iure frater
nitatis et quia ambo receperunt
curam ab uno et eodem patre scilicet
a deo. **¶** Arguamur igitur primo et
probemur debitum et ius primitatis
et filiationis secundum curam per illud quod
de facto fit in primitate et filia

tionem secundum corpus. Si enim nos amamus honoramus et timeamus patrem carnalem mortalem quia ab eo recepimus corpus mortale. quanto magis debemus honorare amare et timere patrem nostrum spiritalem scilicet deum et immortalem quia ab eo recepimus animam immortalem et de tanto magis quanto prevalet anima quam corpus et deus quam homo. Et si nos servimus patri carnali et obedimus et confidimus in eo totaliter nec dubitamus de eo quod nobis deficiat. nec quod velit nos decipere. et hoc quia recepimus ab eo corpus et carnem corruptibilem. ergo multo magis debemus servire patri secundum animam et obedire et confidere in eo nec dubitare de ipso quod nobis deficiat nec quod velit nos decipere. et hoc quod ab ipso recepimus animam immortalem creatam ad sui imaginem. Item si nullo modo possumus nec volumus audire nec pati iniuriam patris nostri carnis nec audire malum dici de ipso. immo exponimus nos ad mortem propter honorem eius et reputamus nos honorem suum honorem nostrum. quanto magis sine compactione nullo modo debemus audire nec pati iniuriam patris nostri secundum animam. nec posse audire dici malum nec blasphemare de ipso. et exponere nos metipsum debemus ad mortem propter honorem suum et reputare honorem suum honorem nostrum. Et sicut nos cavemus quantum possumus ab offensa patris nostri carnalis. nec volumus quod aliquis offendant eum nec volumus aliquid facere contra voluntatem suam. ergo quanto magis hoc facere debemus erga patrem nostrum celestem. Et etiam sicut nos cavemus quantum possumus ne aliquid turpe et inhonestum agamus in conspectu patris nostri carnis nec etiam alio modo per quem honor patris

nostri posset diminui quanto ergo magis debemus cavere ne aliquid turpe seu inhonestum agamus in conspectu dei patris nostri secundum animam. nec aliquid per quod honor suus posset diminui qui omnia videt. Etiam quanto magis patri carnis est potens magis sapiens et magis bonus. tanto filius eius honorat ipsum magis et timeat eum et amat eum et obedit ei. et cavet ne ipsum offendant. et si sit rex vel imperator vel princeps iustus. tunc sine compactione timeat eum et honorat et obedit ei. et ei subiacet omni humilitate et omni subiectione. ergo quanto magis quilibet homo debet timeat et honorare deum patrem suum secundum animam et ei obedire et subiacere cum omni humilitate et subiectione et summe cavere ne ipsum offendant cum sit pater eius et est omnipotentissimus sapientissimus optimus et iustissimus rex et imperator et princeps eternus huius omne dominum et omnipotentem ab eterno et a seculo tunc nichil potest resistere quod potest totum potest si vult subito. et nullus dicere potest. quare fecisti. Item si pater carnalis vult quod filius suus carnis propter hoc quod est filius suus sibi serviat sibi obediat et eum timeat et honoret. nonne magis vult deus qui sine compactione est magis pater noster quam pater carnalis cum sit pater animarum nostrarum imediatus quod omnis homo ei serviat et obediat timeat eum et honoret. Et si pater carnalis reputat sibi ad summam iniuriam et offensam si filius carnis non obediat sibi et non timeat eum nec honoret. quanto ergo magis deus qui est pater noster cum sit dominus omnipotens a quo recepimus animam reputabit sibi ad summam iniuriam et offensam si ei non serviamus nec obedimus. nec eum

honoramus nec timeamus sed contra
voluntate sua faciamus. Immo de ta-
to magis de quanto maior est cura
quod corpus et deus quod homo. Et sic in
multis alijs que sunt in unitate
et filiatione secundum carnem possumus ar-
guere. Ecce igitur qualiter per illa
que sunt de fide in unitate et fili-
atione secundum carnem visibili probamus
et arguimus illa que debet fieri in pri-
mitate et filiatione invisibili secundum
curam et hoc iure et ratione unitatis
et filiationis. Immo unitas et
filiatio secundum carnem sunt speculum et
exemplum unitatis et filiationis
secundum animam et quedam scala ut per hoc
cognoscat omnis homo quid debeat
deo patri suo iure et ratione unitatis
et filiationis et qualiter se habere debe-
at erga ipsum in quantum est pater. Cum
enim nos faciamus omnia precepta patri-
carum qui moritur et nichil pro nobis
noceat dum mortuus est. quanto magis
debemus omnia illa facere patri spirituali
et immortalis ad cuius manum habemus
devenire qui pro nobis eternaliter
prodest. **Manifestatio lapsus et defectus horum**
¶ Et quoniam visum. Cxxix.
Est quid debemus de iure
et ratione unitatis et fi-
liationis et qualiter sumus obli-
gati. Videamus nunc fecimus nostrum
et nostrum facere si concordat cum isto de-
bito et iure. Videamus si habea-
mus omnia que debemus habere erga de-
um patrem nostrum verissimum et in-
veritatem et in fide nichil habemus
quod habere debuimus. nichil facimus
quod facere debuimus. Immo totum op-
positum et contrarium facimus et ha-
bemus in nobis. Jam non est amor
erga deum patrem nostrum nisi timor nec ho-
nor nec reverentia nec obedi-
entia nec humilitas nec subiectio.
nec spes nec confidentia nec tre-
dulitas. Immo omnia ista defici-
unt de fide nobis erga deum pa-

trē nostrum et tamen de iure debent esse.
Immo magis contraria omnino istorum et
aliorum que deberent esse sunt in nobis
omnibus erga patrem nostrum. quia in nobis
est contrarius amor amoris dei et etiam
amorem dei et est timor contrarius
timori dei patris nostri et est contemptus
patris nostri spiritualis et honor contrarius
honori patri et offensa et iniuria eius
et inhonoratio et vituperatio et irre-
verentia inobedientia superbia re-
sistentia et diffidentia et increduli-
tatis. Quare possumus hic concludere
lapsum et perditionem corruptionem de-
generationem deviationem et alienatio-
nem nostram et nature hominis et muta-
tionem in suum contrarium et qualiter homo
totaliter distat et elongatur a veri-
tate. Sed ut clare videamus statum
nostrum respectu dei patris nostri qualis
sit manifestabimus ipsum pro unitate
et filiatione que sunt secundum carnem ar-
guendo a contrario sensu. Si enim fi-
lius carnalis non amet nec time-
at patrem suum nec honoret a quo
recepit corpus quod propter curam
nomen dicitur malus et pessimus
filius. Ergo quanto magis cum nos
non timeamus nec amamus nec ho-
noramus patrem nostrum a quo recepimus
curam propter quam est corpus su-
um mali et pessimi filii. Item si
nos reputamus et iudicamus illum fi-
lium carilem pessimum ribaldum et
nequissimum ingratisimum et puer-
sum totaliter qui continue iniuriat
offendit et persequitur suum patrem car-
nalem et semper contrariatur et om-
nia facit contra ipsum. ergo quanto ma-
gis nos sumus reputandi pessimi
filii et ribaldi nequissimi et puer-
si totaliter et sumus ingrati respectu
dei patris nostri principalis quia
continue iniuriamus ipsum offendimus
et persequimur et semper ei contrari-
amur et omnia facimus contra eum
a quo recepimus curam et conservamus

uamur in esse et a quo nobis co-
tinue dantur beneficia multa. **N**te
si filius carnalis non curaret de
honore patris sui primo totaliter in-
quantum in eo esset destrueret illum
et annihilaret et totaliter curaret
de honore suo proprio contra honorem
patris. nonne talis filius esset nequissi-
mus filius. **E**rgo multo magis
nos sumus nequissimi filii erga de-
um qui est pater noster. cum semper
laboremus pro honore nostro proprio
et non pro suo honore et primo et
principaliter queramus honorem nostrum
et non suum. et tamen vivimus coti-
die de bonis suis. **N**te si filius
carnalis haberet patrem regem po-
tentem viventem et sapientem et
multum iustum. et talis filius pre-
vivente faceret se regem et vellet do-
minari sine voluntate et auctori-
tate patris et vellet esse equalis
patri. nonne talis filius esset ne-
quissimus. **E**rgo multo magis
nos sumus nequissimi filii respectu
dei patris nostri. qui cum habeamus
patrem omnipotentem summum regem sem-
per viventem summe sapientem. et
tamen constituimus nos reges et nos
volumus dominari sine voluntate et
auctoritate sua et habere propriam vo-
luntatem et sequi illam sicut ipse
et facere nos reges et regnum nos-
trum et ipsum nostrum in nobismetip-
sis contra suum regnum et contra su-
am voluntatem. **N**tem si filius
carnalis insurgit contra patrem
tunc dicimus quod est effusus stultus
freneticus et iaculatus et maxime si
pater sit potens et sapiens. **E**rgo
multo magis. nos sumus veris-
sime stulti et frenetici et iaculati-
vi. cum continue insurgamus contra
patrem nostrum verissimum omnipotentem
et iustissimum. **N**tem si filius car-
nalis habeat patrem summe divitem et
potentem et non confidat de pre-

suo. primo diffidat. tunc signum est
certissimum quod aliquam magnam offe-
sam et iniuriam et displicentiam
fecit contra patrem suum. propter quod
diffidit. **E**rgo cum nos non confida-
mus in deo patre nostro nec spera-
mus in eo. primo diffidamus de
eo. qui est verus pater noster signum est
quod aliquam offensam magnam et
aliquam iniuriam et aliquam magnam
displicentiam fecimus contra ipsum propter
quod perdidimus confidentiam et spe-
m cum ipse sit pater noster et sit omnipotens
et summe divites. **M**ultis quanto pater
carnalis est magis bonus ben-
ignus pius prudens et nobilis
tunc si filius offendat et iniuri-
et talem patrem tanto reputabitur pe-
ior malignior et nequior. **E**rgo
cum pater noster secundum alicuius sit summe bo-
nus summe benignus et pius et
nobilissimus et summe sapiens. ta-
to sumus peiores et maligniores
et nequiores. quia de facto talem pa-
trem offendimus iniuriamus et co-
tempnimus et de ipso nullum compu-
tum facimus. **P**roterea si filius
carnalis habeat patrem qui non so-
lum sit pater suus. primo totaliter dominus
dominus suus rex suus et princeps
suus et iudex suus. si insurgat
contra patrem talem vel ipsum offe-
dat et iniuriat et totaliter faciat
contra voluntatem suam et sit contrarius
et nonne iste filius non solum dicitur
malus et pessimus. primo stultissimus
et sine sensu. **E**rgo multo ma-
gis cum nos habeamus omnes patrem
eternum qui non est solum pater quia ab
eo recepimus alicuius immortalis primo
totaliter dominus noster rex noster iudex noster
qui potest nos totaliter perdere si vult
nonne sumus stultissimi et sine sen-
su quia talem patrem offendimus et
iniuriamus et cotidie facimus contra
suam voluntatem. primo sumus contrarii
et inimici sui et non dubitamus

esse tales nec potest esse maior
stulticia qz tuc nō solū filius ē
contra patrem. ymo serus gtra
dñm suū subditus contra pma
pē suū et iudicandus reus gtra
iudicē suū. Et tūc iuriamus
et offendim⁹ deū. ut pñm. ut
dñm. ut pñpē. et ut iudicem
nr̄m. et sic facim⁹ cōtra ius et
debitū fr̄nitatis et filiatiōis
cōt ius et debitū domini i
pñ et pñpatis et seruitutis
et ita mērim⁹ simul nr̄a et m
dignitōez pñs nr̄i. Et sic ex oī
bus supradictis possum⁹ clare vi
dere statū nr̄m qualis est res
pectu dei pñs nr̄i et quales fi
lij sum⁹. qm̄ forma et ymago
filiatiōis spūalis que est scdm
cūam in ordine ad deū pñm
nr̄m totalit⁹ est pñta corrupta
et deforma amehilata et in gtra
rui mutata et habem⁹ formā
gtrariā contra formā filia
tiōis ideo sum⁹ filij deformes
deformati pueri turpes et in
gratissi. vnde nō sum⁹ nec fa
cim⁹ ut filij sed ut hostes et i
mīa dei pñs nr̄i. qm̄ inter de
um pñm nr̄m et nos sūt oīa
alta in medio que ipugnat pñ
mitati et vere forme filiatiōis
sñz mobediētia irreuerētia cō
temptus presuptio supbia re
bellio ingratitudo. Et quia
nos habem⁹ formā gtrariā
vere filiatiōis que est scdm ai
mam ideo sum⁹ gtrarij pñ nos
tro per gtrariā formā. Et ideo
qz in nobis est deformitas et
puerilis filiatiōis sequit⁹ qz
pñm habeat nr̄a gtra nos et
sum⁹ ei odibiles et abhōiabi
les et digni sum⁹ nr̄i et idigni
one sua ppter deformitatem.
Ntem qz forma filiatiōis est cor
rupta et pñta in nobis. seqt⁹

qz nos pñdim⁹ omīa bona oēs
diuitias oēm hereditatē que
debebant nobis eueire rōne
istius vere filiatiōis. que qui
dem sūt tanta et tam mag
na qz magna erat filiatio et
pñmitas. Et quia pñ nr̄ spūa
lis est in infinitū diues nec
habent finē nec nūm omīa
bona sua. et omīa bona pñs
debet esse filior. sequitur qz
nos pñdim⁹ infinitas diui
tias et infinita bona. qz pñ
dim⁹ omīa bona pñs nr̄i q
debebant nobis ratione filia
tiōis. Et quia pñ nr̄ est totus
spūalis et iuisibilis nullo corp
alis. et illud per quod nos sum⁹
filij etiam est iuisibile et spūale
et nullo modo corpale sñz nr̄a
aīa. sequit⁹ qz bona et diuitie
et hereditas pñs nr̄ omīa sūt
iuisibilia spūalia et nullo mō
corpalia. Ideo perdēdo formā
filiatiōis pñdim⁹ infinita bo
na spūalia. Et cū filius debe
at ptractare negotia pñs sui
et nos tractem⁹ semper nego
tia gtraria sñz corpalia nego
tia et corruptibilia et nullo mō
spūalia. sequit⁹ qz sum⁹ extra
bona pñs nr̄i et sum⁹ totalit⁹
exhereditati a bonis paternis et
ab eterna hereditate. Et hoc
maximē manifestat⁹ qz cū filij
debeant viuē de bonis pñis
et cū bona pñs nr̄i sūt spūa
lia et iuisibilia et nullo mō corpo
ralia. ideo debem⁹ viuē de bonis
spūalib⁹ et iuisibilib⁹ et tñ tota
nr̄a vita consistit in bonis ar
poralib⁹ et nō solū viuim⁹ sic
cūalia bruta de rebus corpali
bus et visibilib⁹ et sic facimus
vitam nr̄ā bestiale et nō sicut
filij dei. Et quia pñ nr̄ nō solum
est pñ ymo est rex etiā sumus et

prosequens habet regnū tantū et
tale sicut p̄tinet ei et palatū et
astantes et seruiētes ei iuxta suā
regiā maiestātē et ideo quia per
didim⁹ formā sue filiatiōis que
est sūme dignitatis et sūmi hono
ris et accessim⁹ formā gēturā
turpissimā et puerisā sequit⁹ q̄
p̄didim⁹ regē suū etnū et cōsortiū
om̄ eorū qui cōtinue cū eo assistūt
et seruiūt ei et sum⁹ ietnū ex
ules ei regno suo a domo sua et
a palatio suo. Et sic clarissime
possum⁹ uidē et cognoscē p̄ditioē
corruptionē lapsū et totale puer
sionē hoīm cōpando hoīes ad de
bitū et ius p̄mitatis et filiatiōis q̄
sēdū aiām. Quare sūme flere de
bent hoīes et dolere qui tales fi
unt et tāta bona p̄diderūt. qui
nō solū sūt lapsi a vero statu in
quo debebat esse p̄mo a vero sta
tu filiatiōis dei qd̄ est maius.

hoēs / **etā p̄ditio laps⁹ et corruptio natē hoīm
cognoscūtur cōpando ad ius et debitū
fratnitatis que est sēdū aiām et
p̄mo ostenditur quomodo se debet
habere inter se. Cxxx.**

Sicut autē probatū est et
conclusum ius p̄mitatis
et filiatiōis sēdū aiām p̄
illud qd̄ de fēo fit in p̄mitatē et
filiatiōe sēdū corpus et carnez
ita conformiter probabim⁹ ius et
debitū fr̄mitatis que est sēdū aiām
illud qd̄ de fēo fit in fr̄mitatē que
est sēdū carnē. Si em̄ fr̄es carles
se amāt tātū et tāta amicitia
et tāta vnitatis et tāta quāctio est
inter eos q̄ nichil habet diuisū
nichil p̄pū vn⁹ morit⁹ pro alio v
nius reputat se aliū et oīa ista
fiūt rōne fr̄mitatis. scilicet q̄ habet
vnū p̄m̄ immediatū. scilicet a quo
immediate receperūt corpus et ar
nem mortale corruptibile et pu

tre factibile. ergo quāto magis
et sine cōpationē debem⁹ nos a
mare adiūcē et nichil reputa
re p̄pū et reputare om̄es vnū
rōne fr̄mitatis que est sēdū aiām
quā hebem⁹ imōrlem. quia oēs
sum⁹ salz vnus et eiusdē p̄is
filij immediate sēdū aiām a quo
om̄es nos et ei nullo alio imēdi
ate recepim⁹ aiām imōrle ratio
nalem que magis valet q̄ cor
pus sine cōpationē. p̄mo de tāto
debet esse fortior maior purior
sincerior iste amor de quāto aiām
est maioris et dignioris nature
q̄ corpus in qua aiām fundat⁹ et fr̄
mitas. Si ergo vnitatis et p̄dep
tatis vn⁹ p̄is carles est causa
tante dilectis inter fr̄es sēdū car
nem. multo magis vnitatis et
idētitas eiusdē p̄is sēdū aiām
dēt tā maioris dilectis et fr̄es sēdū aiām. Et igitur
nos hoīs oēs hē solū vnū p̄m̄ et iūte se
tūdū aiām et nō duos p̄pter quē
sum⁹ om̄es fr̄es. sequit⁹ q̄ inter
om̄es hoīes debet esse maxia v
nitatis maxia amicitia et quāctio
Item fr̄es carles eiusdē p̄is si ha
beant p̄m̄ potētē diuīte et
sapiētē. cuiet⁹ q̄ diu p̄m̄ vni
ne vn⁹ inferat alteri iūria ne
leat alterū ne vn⁹ denipiat al
terū nec doli nec fraude faci
at. p̄mo stant in cōcordia inter
se et hoc p̄pter honore p̄is et
timore ne p̄m̄ nascatur et triste
tur. Igitur multo magis nos
om̄es hoīes qui sum⁹ fr̄es qui
hēim⁹ eūdē p̄m̄ oīpotētē
sūme sapiētē qui semper viu
et nūq̄ p̄t mori carue debem⁹ ne
iūte offendam⁹ nos et iūrie
m⁹ et ledam⁹ nos et ne fraude
faciam⁹ inter nos sed p̄mo de
bem⁹ esse in cōcordia et in pace
et hoc p̄pter honore tāti p̄is et
timore et amore q̄ oīa videt

et cogitationes occultas ne iras-
catur contra nos et tristetur. Si
enim per carnalis tactum gaudet
de concordia et pace filiorum inter
se quanto ergo magis per nostrum spiritu-
alem qui dedit nobis omnibus animas
nostras gaudebit de nostra pace et
concordia. Ecce igitur ius et de-
bitum fraternitatis quod debent omnes
homines servare adiuvant ad quod ob-
ligantur quia sunt fratres. Ecce quo-
modo unitas qualis concordia debet
esse et quia in veritate et in fide li-
cet omnes sint fratres secundum animam ve-
lint aut nolint tamen nullo modo faci-
unt invicem ut fratres secundum animam
nullus servat istam fraternitatem. Pri-
mo ista fraternitas est totaliter morti-
ficata ac si non esset. non se diligunt
nec habent concordiam nec unitatem
inter se propter istam fraternitatem cum tamen
ista sit maior et principalis frater-
nitas. primo se invicem occidunt ledunt et
consumunt et persequuntur se invicem de-
fraudant et decipiunt se invicem ini-
dunt sibi invicem et iniuriat et diffa-
mat. Et si forte sit inter homines
aliqua pax et concordia vel uni-
tas non est ratione huius fraternitatis
sed propter aliam causam que repug-
nat fraternitati que est secundum animam.
Et quia totum bonum frater in quantum
sunt fratres est pax et concordia et
unitas eorum quia si ista deficiat
etiam quicquid alia sunt nullum bonum
est in eis et totum malum eorum est
divisio discordia et dissensio. ideo
sequitur quod istud bonum deficit inter
homines quod deberet esse. et per consequens
totum bonum deficit. quia hoc est totum
bonum quod debet esse inter eos quia
sunt fratres. Ita nullum bonum est in-
ter homines primo deficit omne bonum
quia deficit proprium bonum et per consequens
inter homines non est nisi malum. Et
sic hominibus deficit totum quod debebant
habere et in eis est malum quod non de-

bebat esse. Quare per corruptiones
istius fraternitatis que est secundum animam
manifestatur verissime perditio lapsus
et corruptio hominum. Et ita patet quod
homines sunt lapsi a statu magni
honoris et magne dignitatis ad
statum maximum vituperii et obpro-
brii scilicet a statu vere nature hominis
vere filiationis dei et vere frater-
nitatis in statu bestialitatis et omnis
deformitatis. Et sic patet qualiter
per duas vias in generali manifesta-
tur perditio lapsus et corruptio na-
ture hominum et permutatio in contrari-
um suum. scilicet primo comparando frater
hominis et facit ad ius et debitum na-
ture quod fundatur in obligatione
et secundo comparando ad ius et debi-
tum fraternitatis et filiationis et frater-
nitatis que sunt secundum animam. Atque ista
seductio seu regula que fundatur in
primi filiationis et frater-
nitatis quod obligatio fundabatur in
dare et accipere. et sicut fraternitatis fi-
liatio et fraternitas fundatur in dare
et accipere. **Ex omnibus predictis of-
tenditur veraciter homines esse mor-
tuos secundum animam et non solum vi-
ves quoad corpus. CXXII.**
Et quoniam aliqua res
cognoscitur esse vivens et di-
citur per operationes suas id
res que totaliter perit vel non habet
operationes suas quas debet habere
est mortua totaliter. Et quia in homi-
nibus nulla est operatio que deberet
esse ut iam declaratum est quoniam homines
nullo modo operantur illa que deberet
operari in quantum homines et ideo non sunt
homines. et quia iste operationes quas
homo debet facere in quantum homo in
pectu dei pertinet ad animam scilicet ama-
re deum timere deum honorare deum
et obedire deo et credere ei confi-
dere in deo. quare sequitur quod anima
si comperetur ad deum mortua est
et non vivit. Quare sequitur quod homines

sunt mortui quantum ad animam. **N**ec
quia homines perdidit totaliter for-
mam filiationis erga deum et formam
fraternitatis inter se quia totaliter
est extinguita in eis quia nulla est
operatio in eis secundum formam filia-
tionis et fraternitatis secundum animam ut
indistinctum est. ideo quia homines nullo
modo vivunt nec operantur
secundum formam filiationis et frater-
nitatis secundum animam sequitur quod sunt mor-
tui quo ad hoc. quia si anima vi-
veret cognosceret istam filiationem
et fraternitatem et operaretur secundum
illam. **I**tem quia vita hominis est
gaudium verum anime. ideo ubi nul-
lum verum gaudium est ibi nulla
vera vita est. et ideo quia ve-
rum gaudium hominis est et prove-
nit ex vero et puro amore cu-
cum deo ex vera societate cum deo
quod deus est verus pater hominum et
homines sunt veri filii eius et propter
hoc homines debent esse uniti so-
ciati et coniuncti cum deo patre suo
propter purum amorem et filialem
timorem. et ex tali societate
necessario sequitur verum gaudi-
um quod est vita hominis. **I**tem ve-
rum gaudium oritur ab amore et so-
cietate fraternitatis secundum animam
quia homines perdidit istam fili-
ationem et istam societatem cum
deo et sunt separati a deo per amo-
rem et nullam societatem ha-
bent cum deo primo divisionem et
sunt elongati a deo per contrarium
amorem ut iam dictum est. ideo
perdidit totaliter verum gaudi-
um. et quod etiam perdidit veram
fraternitatem que est secundum animam et
sunt divisi inter se et nullo modo uniti
per istam fraternitatem ideo etiam perde-
runt verum gaudium quod oritur ex
ista vera fraternitate quare sequitur
quod homines quod privati sunt vero gau-
dio sunt etiam privati vera vita

etiam sunt veri mortui quod non ha-
bent veram vitam. **I**tem quod anima non
sentit se esse in tali statu in quo
est nec sentit suum malum nec
sentit se esse separata a deo patre
suo nec sentit se esse corrup-
tam nec perditam nec lapsam
nec mutata in suum contrarium
nec sentit quod omnia que facit sunt
contra deum nec patitur se esse ini-
cum dei patris sui nec incurrit
se iram et indignationem eius nec
se perdidisse tantum gaudium. et ita
quod nullo modo sentit suum verum
malum quod habet nec cognoscit
malum eternum ad quod tendit
sequitur quod ipsa est mortua. Si
enim esset viva sentiret malum
suum et doleret sine mensura.
Et sic anima non sentit nec bonum
suum nec malum suum nec sentit se
ipsam nec sentit deum a quo crea-
ta est nec cognoscit et ideo ve-
ra mortua est. Et sic veraciter homines mortui sunt
quod ad vitam anime a hoc quantum ad veram vitam que
est anime propria. Et licet sint mortui et anima mor-
tua quantum ad veram vitam que est secundum
deum tamen in se nunquam moritur anima quia immor-
talis est et spiritus vivit eternum. ideo du-
plex est vita anime. una natura-
lis quod ipsa anima est vita et per istam
semper vivit et per istam vi-
tam vivificat corpus. Alia est
vita que consistit ex societate cum
deo et cum hominibus propter deum que
vita est gaudium verum et secundum
istam vitam mortua est anima quod per-
dit omnia illa et omnia fundamen-
ta in quibus fundatur verum gaudium
et que valent ad habendum verum
gaudium et ideo anima vivens
mortua est. Et quia anima habet
radices et fundamenta ex quibus
natio oritur eterna tristitia que
est mors eius ideo anima perdit
eternam vitam et eternum gaudium
et acquisivit eternam mortem et eternam

tristitia. Sic hoies mortui sunt
scdm deū et q̄tū ad aīam et vadit
ad mortē eternam licet uiuant
q̄tū ad corpus et uitā corpale.
Ecce ergo manifestatū est qualis
status hoīs est p̄uersis corruptis
lapsus et in gēturū mutatus.
et tñ iste lapsus ista corruptio
et ista p̄uersitas occulta erit
nobis et abscondita. *Hic pbat̄*
q̄ homo factus fuit complet⁹ i gē
i gē suo. i i suo gēdu et hūit oīa q̄
hūe debuit iuxta gradū suū.
ccxxv.

Quoniam autē ex oībus
premissis et ex toto pro
cessu iam feci concludere
possū veraciter duos esse stat⁹
hoīs contrarios inter se et oppo
sitos. vn⁹ status est in quo de
bebat nūc est de fco. qui est cor
ruptus. Alius stat⁹ est in quo
debebat esse qui non est nec ex
istat de fco. ideo quia videmus
statū hoīs qui nūc est in fco et
aliū statū gēturū qui debebat
esse non vidim⁹ in re. si agnosca
m⁹ q̄ debebat esse sequit̄ q̄ pos
sum⁹ optare dubitare si status
si status in quo est nūc fuit p̄m⁹
vel si aliqñ de q̄ fco fuit in sta
tu debito. Sicut si aliquis nūq̄
bibisset nisi acetū et nūq̄ vniū
posset dubitare si status acetū sit
prim⁹ ita q̄ nūq̄ fuit in alio sta
tu. Et quia iam probatū est su
per⁹ q̄ hō est fco et q̄ nō fe
cit semp̄. ideo si nos probam⁹
q̄ deus nō fecit hoīem talem in
tali statu in quo nūc est et tñ fe
cit hoīem necesse est dicē q̄ deus ho
minē fecit p̄mo in statu debito
et vero in quo recte debebat
esse et q̄ status debitus fuit
p̄m⁹ et nō iste in quo est modo.
Et ideo oportet probare p̄mo
q̄ deus non fecit hoīem in sta

tu in quo nūc est. et hoc ostenditur
multis modis. p̄mo ex pte ho
noris dei qm̄ dcm̄ est sup̄ior q̄
per honorē dei p̄t reddi ratio
de oīb⁹ que opat̄ deus extri
se. deus enī opat̄ om̄ia que fecit
extra se ad honorē sue potesta
tis sue sapiē et bonitatis. ergo
fecit hoīem ad honorē sue p̄tatis
sue sapiē et bonitatis et nō q̄
honorē. Sed si deus fecisset ho
minē in tali statu in quo est nūc
fecisset ip̄m gētra honorē sue
potestatis sue sapiē et bonita
tis qm̄ fecisset hoīez corruptū
p̄ditū turpē inordinatū deu
atū bestialē iūstū et sic de
alijs gēditioib⁹ pessimis in q̄b⁹
modo existit que oīa derogat
et repugnat honori dei. Ergo
deus non fecit p̄mo hoīem
talem. Ergo nō est dicē q̄ fe
cit hoīem talem et in tali statu
in quo debet esse ut esset hor
sue potestatis sue sapiē et bo
nitatis. Item iste status in quo
est hō modo est totalit̄ gētrius
et oppositus deo ut probatū est
q̄ hō est inimic⁹ dei et gētriat⁹
deo et est gētra suū honorē. fa
cit em̄ ei iūriā et tollit deo qd̄
ei debet et dat cui nō debet. sed
deus nō fecit hoīem ut esset inimi
cus suus nec gētraret ei nec re
sisteret ei nec dedit hoī aliquid p̄
quod esset inimic⁹ suus nec debet
ei aliquid qd̄ esset gētra se sed pro
se. sed tñ hō habet amorē gētra
riū deo et timorē et honorem
ut probatū est. ergo sequit̄ q̄
deus nō fecit hoīez talem et sic ineli
natū gētra se et gētra deū. sed
tū sit verū q̄ hō sit fco a deo
ergo sequit̄ q̄ deus fecit hoīez
in statu gētrario q̄ nūc sit. er
go deus fecit hoīem talem qui
nihil in seipso gētra deū neq̄ ali
quid

quā ineluctabiles. **I**tem iam cō-
clusum est in caplō de honore
q̄ omnia que deus facit sūt p̄p̄ su-
um honore et p̄pter utilitatem
creature rōis facit. ergo non
deus fecit hoīem ad malū hoīs
dāpnū hoīs et icōmodū hoīs
sed magis ad bonū cōmodū et
utilitatem n̄p̄ hoīs. sed hō in isto
statu in quo nūc est habet in se
radice om̄ malorū scilicet amo-
rem sui p̄p̄ priuatū p̄p̄ am vo-
luntate et p̄p̄ honore que sūt
radices et fūdemēta om̄ ma-
lorū om̄ viciorū et errorū ut iā
sup̄ probatū est. et per istas
radices rōietes in hoīe homo
gtinue multiplicat mala sua
p̄ totā vitā suā et h̄c facit volū-
tarie et per cōsequens est pū-
bilis et iudicabilis de oīb̄ ut
iam probatū est. **E**t quia opa
hoīs pūbilia et iudicabilia ul-
p̄niabilia sūt eo q̄ fca sūt volun-
tarie itā h̄c sūt opet opa mala
et gtra deū. opatur semper opa
pūbilia. et opatur hō gtrā q̄
semp̄m ad suū dāpnū et ad suā
pūitionē ad suā confusione et
obprobriū et semper facit illa
per que acq̄rit eternā p̄nā et etnā
tristitiā quia habet aiam imō-
tem que p̄t pati etnā t̄stitiā
ut probatū est. et sic gtinue hō
vivit gtra semp̄m et dū vivit ar-
quirit illa per que etnalit̄ cru-
cietur et hoc facit volūtarie sine
coactioe et tñ nulla alia creatā
facit gtra semp̄m nisi solus homo
Igitur cōcludit̄ q̄ deus nō fecit
hoīem talem nec in tali statu
nec in eo posuit radices tales
pessimas. sed tñ deus fecit ho-
minē ergo sequit̄ q̄ fecit n̄p̄m
in statu alio et gtrario et q̄ po-
suit in eo radices om̄ bonorum
scilicet amore dei timore et ho-

norem et nō amore priuatū et
fecit hoīes ut possit volūtarie
operari opa bona remunabilia
et posuit in n̄p̄o oīa illa per que
posset acquirere eternū gaudi-
um et nō tristitiā. **E**rgo sequit̄
q̄ hō fuit eligē in tali statu de-
bito gtrario statui in quo nūc
est et nō p̄t aliter esse. **I**tem de-
us nō fecit hoīes contra ordinē
creaturarū vniūsi n̄mo magis
sed ordinē creaturarū vniūsi
cū hō sit p̄s vniūsi et p̄ticipat
p̄s et sit in ordine creaturarū
sed hō mō in isto gtrō in quo nūc
est. est cōtra totū ordinē crea-
turarū et vniūsi et deuicatus a to-
to ordinē quia om̄es alie crea-
ture faciūt qd̄ debet iuxta suā
naturā et nulla facit aliquid
gtra semp̄m et gtra suā p̄p̄m
naturā. sed homo facit qd̄ non
debet et nullo mō facit qd̄ debet
iuxta suā naturā et gtrō su-
um n̄mo facit gtinue cōt̄ se
n̄p̄m et gtra naturā hoīs. **U**nde
om̄es creature clamāt et dicit
qualis debet esse hō iuxta na-
turā hoīs et gtrō hoīs in ordi-
ne creaturarū. clamāt et dicit
quid debet facere hō. quid p̄tinet
ad n̄p̄m hoīes. **U**n̄ dicit et cla-
māt q̄ hō debet esse talis iuxta
ordinē et gtrō suū in vniū-
so q̄ debet cognoscere semp̄m et oēs
creaturas et suū creatore et ag-
noscere om̄ia beneficia sui creato-
ris. et debet esse gratus et res-
tari gtinue suo creatori tam p̄
semp̄m q̄ p̄ oībus creaturis. debet
gtinue amare creatore suū ti-
mere et honorare et ei seruire
soli ut iam p̄batū est. talē hoīes
requirit oēs creature et totum
vniūsi qui talia faciat. **S**ed tñ
hō est totus per gtrū et facit
oppositū quia nō cognoscit semp̄m

112 110
nec creatorē suū nec sua bñfi-
cia et est ingratus deo de omib⁹
sibi collatis. nō amat deū sed
seipm. nec timet deū nec hono-
rat sed iniuriat et offendit. nō
seruit creatori suo sed creatu-
ris. Item creature requirūt
hoiēm q̄ sit amicus dei quia cre-
ature dei sūt et seruiunt homi-
ni ppter deū. sed tñ hō est inimicus
dei et gtrarius deo. Ergo homo
in isto statu est gtra totū vni-
ū et gtra totū ordinē creaturā
et destrues armoniā vniū
Itē creature et ordo vniuersi re-
quirūt hoiēm rōlem et nō besti-
alem. sapientē et nō stultū nō
freneticū hoiēm ordinatū mē
seipm et nō iordinatū. hoiēm
in quo aīa dñetur scdm rōnē
et regit et corp⁹ famulet et re-
gatur. quia creature seruiunt cor-
pori ppter aīas. Sed tñ oppositū
est quia hō in isto statu est besti-
alis stult⁹ frenetic⁹ iordinatus
int seipm. et in ipso corp⁹ dñat-
ur. et aīa que est natale dñā
famulat et seruit corpori. Ecce
quāta iordinatio. quāta iusti-
tia est mī et mī hoiēz tñ tñ aī-
ma sit immortalis incorruptibilis
et spūalis de natura sua por-
tans imaginē dei. et corp⁹ sit
mōle corruptibile et terrenū
et corpale. Ergo scdm rēm or-
dinē et ordinatiōez et verā ius-
titiā. postq̄ corp⁹ ē vnitū scilicet
tū tali aīa ita digna. deberet ei
obedire obtemperare et nullo modo
dñari. nec impedire. et aīa debe-
ret ipare mādare et regē et nō
lo modo subiugari tñ totū est
per oppositū. et totū est pūsum
ita q̄ mīus in hoiē corpus habet
p̄as mclmatioēs et inhonestis-
simas. gtra rōnē irrationabilis-
simas turpissimas et abhōiabi-

lissimas et aīa dū deberet casti-
gare corpus suū cū sit naturali-
ter dñā et regina. ipa sequit m-
clmatioēs sui corpis turpissimas
et viuit scdm eas et sic totalitē
corp⁹ trahit aīam ad se. et ad su-
am vitā et dñatur et ceptiuat
eam totalitē. Ecce quāta vitup-
ium est int hoiēm q̄ res mortu-
lis corruptibilis et bestialis et cor-
poralis dñat et regit. et imor-
talis res incorruptibilis et spūalis
seruit et regitur et famulat et
subiugatur. dñs obedit seruo
nequissio. supior inferiori et rex
subdito. Quare sequit q̄ intra
hoiēm est tāta iordinatio quā
nō p̄t maior cogitari in hoiē.
Sed tñ omēs alie creature sunt
ordinate int se. et quia sūt ppter
hoiēz sequit q̄ requirūt hoiēm or-
dinatū intra se et nō talē hoiēz
sicut est. Quare gcludit q̄ hō
in statu isto est contra totū vni-
ū et ordinē et creaturā. vmo est
turpitudine vniū et totū ordinis
Ergo cū deus nichil faciat cōt-
ordinē vniū et creaturā. seq̄t
q̄ nō fecit hoiēz talem ut in tali
statu in quo est mō. sed cū deus
fecerit hoiēm. sequit q̄ fecit eū
in alio statu sicut requit totus or-
do creaturā et vniū. Ergo cō-
cludit q̄ aliqn fuit hō in statu
cōuenienti scdm ordinē creaturā
et hoc ondit ordo creaturā p̄ qui
semper memet. Vnde cū alie
creature que sūt inferiores et
minores hoiē sūt cōplete que-
libz in gnē suo et in gradu suo
sequit q̄ hō factus fuit cōpletus
in gnē suo et in suo gradu et
hūit omia que debebat hñe iux-
gradu suū alias de magis amas-
set res inferiores et miores q̄
maiores et tñ sūt ppter hoiēm
Cū ergo fecit deus creaturas

bonas ppter hoīem ergo magis
debuit fieri hō bonus. Itē per
experiētiā videm⁹ qd impossibile
est qd illud qd modo est acetū pmo
fuit acetū pmo pmo fuit vnu bo-
nū. ita qd impossibile est qd natura
hoīs pmo fuit corrupta ita qd sta-
tus corruptus fuit pmo pmo de
natura pmo fuit boā et pfcā. Sic
ergo acetū arguit vnu. ita iste
status in quo nūc est hō argu-
it de natura alii statū in quo
pmo fuit. Itē etiā null⁹ artifex
fecit suū opus pmo corruptū
et malū et qtra naturā res pmo fuit
opus suū scdm qd cōuenit operi
ergo tū deus sit sūm⁹ artifex
fecit hoīem scdm qd hōi cōuenit et
ut fieri debuit. Preterea iā pro-
batū est qd deus est pater hoīs
magis qd pater carnalis sit pater.
si ergo bon⁹ pater carnalis nichil da-
ret filio suo qd esset qtra filiū
et destrueret filiū. ergo min⁹ da-
ret deus aliqd hoīi qd sit qd ho-
minē pmo magis pro bono ho-
mīs. Et sit probatū est qd dice-
bat prius. *Qualis aut stat⁹ pmo
ip⁹ hoīs et qles cōditiones debet hē. Cxxiii.*

Quoniam autē ex pmissi-
hitis habem⁹ duos sta-
tus nature ip⁹ hoīs
vnu corruptū in quo est alium
pferm in quo fuit pmo realiter
et de facto et tū scia de hoīe cōsis-
tat in isto duplici statu scilz ut
cognoscām⁹ cōditiones vtriusq⁹
status ideo oportet iuestigare
cōditiones istoz duoz statū et
quid vniūq⁹ cōuenit. Et quia
isti duo status sūt qtrarii inter
se ideo oportet qd habeat qtra-
rias cōditiones et per consequē
ex cōditionib⁹ vni⁹ status possū-
m⁹ arguē et cōcludē cōditio-
nes alt⁹. Et qm status pmo
in quo pmo erat hō mō nō ap-

paret nec videtur realit⁹ nisi
mptū ordo creaturā. oñdit
nobis et status in quo mō est
qui est qtrarius illi apparet re-
aliter et videtur. ideo duo sūt
per que possum⁹ cōditiones pmi
status cognoscē. scilz ordo crea-
turā quem videm⁹ ad oculū
et status hoīs corruptus qui
modo apparet. Vñ postq⁹ crea-
ture oñdit nobis primū statū
hoīs. ita etiā debent oñdere et
manifestare omēs qditiones et p-
prietates quas debebat hē hō
scdm illū statū. Vñ nūc est qd
qditiones et ppetates sequat⁹ nū-
q⁹ scdm suū statū et scdm qd
ei queniūt. Et etiā postq⁹ iste
status in quo mō est est qtrarius
pmo statui in quo pmo erat scq-
t⁹ qd per qditiones istius status
corrupti possum⁹ iuestigare cō-
ditiones alt⁹ dē per creaturā.
Vñ postq⁹ iste status in quo nūc
est est malus sequit⁹ qd omēs cō-
ditiones quas habet scdm istum
statū sūt male et tot qditiones
malas quot habet homo in sta-
tu isto tam ex pte aīe qd ex pte
corpis tam m⁹ qd extra tot qdi-
ditiones bonas qtrarias istis
habuit in pmo statu suo tā ex
pte aīe qd ex pte corporis tam
m⁹ qd extra et hoc nūc est ita
esse. Et ideo videam⁹ et nume-
rem⁹ cōditiones malas quas nūc
habet homo quia in qtrariis
cōditionib⁹ deus fecit hoīem
Vñ malū est hōi qd sit ignorā
et nō cognoscit sēpm et suū
fcōrē. malū est hōi qd habeat
malū cmōrē pām volūtatem
timōrē malū et querat vani-
tatem et qrat pām honorem
et sequat⁹ sua pā desideria et
suam pām volūtate. malū ē
hōi qd nascatur qtra rōnē. qd ha-

beat concupiscentia iordmatam
 contra rationem quod plus appetat come-
 dere et bibere quam sit natura. Et malum
 est homini ex parte corporis infirmitas
 et mors senectus dolor malum est
 homini tristitia malum est homini quod corpus
 dicitur et anima famuletur et quod sit re-
 bellis corpori et anime. Malum est homini
 ex parte corporis quod patiatur famem et
 sitim calorem et frigus contraria
 naturam sui corporis. Et ut omnia quod
 dicimus malum est homini omnis pena
 et miseria. Ergo arguamus per quod
 cum omnes conditiones bonas contrarias
 istis quam natura est quod homo habuit in pri-
 mo statu suo bono omnes conditiones
 bonas contrarias istis. Item in pri-
 mo statu homo non erat ignorans primo
 sciens et cognoscens seipsum et suum
 creatorem quantum ei expediebat et omnes
 creaturas. Item habebat amorem
 bonum et debitum scilicet amorem dei et
 non amorem putatum non habebat propter
 voluntatem sed dei non habebat ma-
 la desideria sed habebat amorem
 dei bonum sed nullum malum timorem
 habebat nec querebat vanitatem nec
 propter honorem nulla concupiscentia
 erat in eo iordmata nec contra ra-
 tionem non plus appetebat comedere
 nec bibere quam esset natura. Item nul-
 la infirmitas erat in eo ex parte cor-
 poris nec senectus nec mors primo
 immortus nulla dolor nulla tristi-
 tia. Item perfectus erat obiecta corporis ad
 animam sine aliqua rebellionem. Item
 non patiebat nec famem nec sitim
 nec calorem nec frigus nec in eo ut
 omnia geludum erat aliqua pe-
 na nec miseria nec aliquid quod ha-
 bebat nomen mali siue ex parte anime
 siue ex parte corporis siue interius
 siue exterius. Et ex inde geludi-
 tur quod iste locus in quo nunc habitat
 homo non erat quietus nec debitus
 illi primo statui primo totum re-
 pugnas. Nota si homo non peccasset
 nunc in loco in quo nunc est

113 111
 stat habitasset quia in loco isto est
 distemperantia in caliditate et fri-
 giditate in humiditate et siccitate et
 sic natura homo alteraretur in corpore et pa-
 teretur nunc calorem nunc frigus nunc
 siccitatem nunc humiditatem et senes-
 ceret que omnia repugnant primo sta-
 tui in quo nihil mali debet esse
 in corpore nec in anima. Ergo geluditur
 quod alius erat locus in quo primo
 habitabat in primo statu qui totaliter
 erat quietus illi statui in quo
 nulla erat afflicto nulla alteratio
 corporis nulla frigus sensibile nec
 calor sensibilis nec aliquid ledens
 corpus nec impediens autem sed omne
 temperamentum. Sicut ergo sunt
 duo status hominis contrarii ita natura
 sunt due habitationes hominis corporales
 et duo loca corporalia que contraria-
 tur ad invicem et habent contrarias con-
 ditiones. Sicut se habet status
 ad statum sic se habet locus ad lo-
 cum et habitatio ad habitationem. Et
 ideo iste locus se habet tamquam contra
 respectum alium. Hoc autem potest manifestari
 in exemplo de vino et aceto
 quia vinum quod diu manet in statu
 vini manet in bono vase sed quando
 est corruptum mutat in alium locum
 Ette ergo qualiter per conditiones statum
 corrupti et lapsi in quo nunc est
 homo arguimus conditiones primi status
 et perfecti in quo primo erat homo. Com-
 paremus ergo omnium statum ad alium
 et habebimus magnam notitiam de homine
 Qualiter probatur conditiones primi status hominis et perfecti
 scilicet per ordinem naturarum et per na-
 turam ipsius status et exigentiam.

Postquam autem probavimus
 conditiones primi status
 hominis et hoc per contrarium
 statum nunc probabimus conditiones
 et appetites quas debet habere et hoc
 per ordinem creaturarum et per na-
 turam ipsius status in se. Unde con-
 clusum est quod deus fecit hominem in

talem et in tali statu sicut ordo
creaturarum et pmissi requirit et
petit et psequens in statu debi-
to contrario statui in quo modo ē
Sed hō scdm ordinē creaturarum
debet esse talis qd debet deo dare
pmo totū suū amorē et q̄tinue
et incessantē ipm amare meliori
modo quo poterit. debet ipm ti-
mere honorare quātū poterit
et obedire et totaliter credere et sibi
soli seruire. et omnia ista debet fa-
cere scdm modū ppe nature sue
que est libertas. et ideo cū liber-
tate volūtariē et sponte et sine
coactioe. Et ideo homo debet es-
se talis scdm ordinē creaturaz
qd debet esse vnitus et colligatus
deo immediate p totā suā volun-
tatem sicut opus suo fecit sicut
filius suo pater et creatura creatori
suo et beneficiarius beneficiatori suo.
sicut seruus dno suo. tūq̄ subditus
regi suo. et tūq̄ iudicabilis iudi-
ci suo et sicut sponsa suo spōso.
et sicut amicus amico suo cordia-
lissimū. Talis ergo erit hō in pmo
statu respectu dei et talis fecit
erat qd si aliter esset nō esset ta-
lis qualis esse deberet qd fieri nō
debet. Igitur sequitur qd nichil de-
buit esse in natura hoīs nec ex
pte aīe nec ex pte corporis nec in
tus nec extra qd repugnaret ist-
ti statui qd impediret hōiem ab oī-
bus supradictis qd mēdiaret ho-
minē cont̄ pōtā. nichil qd pos-
set nocere hōi nec ledere contra
suā volūtate et libertate. Nichil
ergo mali debebat esse in hōie
et psequens nulla pena neq̄ mi-
seria nec in corpe nec in sp̄ aīa
sed omnia debebat esse que con-
ueiebant suo statui ad honorē
dei et ad pfectionē et bonū hoīs
aliter fecisset deus q̄tra honorē
sue p̄tatis sue sapiē et bonitati-
tis. Item tota dignitas et no-

bilitas hoīs nature consistit in
libero arbitrio. quia p liberū ar-
bitū homo est hō et est super o-
nes alias creaturas. Unde
iam probatū est qd liberū arbi-
trū ē sedet supra creaturas
inferiores nec maior nobilitas
potuit dari hōi qd libertas natu-
ralis. Nichil ergo maius p̄t ēē
in mūdo libero arbitrio. Si au-
tē liberū arbitū sit corruptū tūc
nichil penius nichil vilius nichil
turpius nichil abhorrabilius. Si
autē sit p̄fctū et tale quale esse
debet. tūc nichil p̄t creari me-
lius nec dignius. Ergo tūc p̄a na-
tura hoīs sit h̄c liberū arbitrium
et volūtate tū libertate. sequitur
qd deus fecit hoīes cū libero arbi-
trio p̄fecto sano et tali quale es-
se debebat et per osequens dedit
hōi libertate volūtatis et dedit
omnia que p̄met ad libertatem
volūtatis et nichil dedit qd ēē
cont̄ naturā libertatis et volū-
tatis. quia si dedisset aliquid q̄-
naturā libertatis ergo dedisset
libertate contra libertate in ma-
lū hoīs et penā qmōis pena ē
iō ēē pena quia est q̄tra libertate
volūtatis. et nichil est penosum
hōi nisi qd est q̄tra volūtate libe-
ritam. Ergo sic deus dādo homi-
libertate nichil dedit q̄tra liber-
tate quia dādo aliquid q̄tra
libertate dedisset hōi libertate
volūtatis q̄tra libertate et in-
dāpnū hoīs et penā. et sic fe-
cisset hōiem q̄tra hoīes. Ergo
dedit omnia hōi que p̄met ad
libertate volūtatis. Ergo cō-
cludit qd hō in pmo statū nichil
huit q̄tra suā volūtate libera-
nec in corpe nec in aīa nec in
se nec extra. et per consequens
nullā penā nullā miseriam nul-
lam violentiā et nullā coactio-
nem. Et ex isto conclusū et p̄bato

possumus concludere et probare o-
nes aditiones et proprietates illius
tam in corpore quam in anima. Unde
sequitur quod homo in illo statu habebat
corpus totaliter subiectum anime in
rebellionem et ei proportionabile.
Ita quod in corpore nulla esset libido
nec inordinata inordinata nec ali-
quid inordinatum contra rationem et vo-
luntatem regulatum. Item quod anima ho-
minis est immortalis ut probatum est
superius et naturaliter suum corpus
amat et vult esse cum corpore. Ergo
vult quod corpus suum vivat et non
moriatur nec separet ab eadem sed
conseruet in esse nec vult quod cor-
pus suum putrefiat et convertatur
in vermes et in cinerem. Er-
go in primo statu homo habuit tale
corpus quod non moreretur neque in
morte violenta neque morte na-
turali. Sicut quia vocamus natura-
lem quod mors semper est contra na-
turam in humana natura quod aliter
anima habet corpus contra suam volun-
tatem et contra naturam anime que
est immortalis. Item mors est
ultimum terribilissimum odibilissimum time-
dissimum et horredissimum et nullo modo
amabilem nec placibilem. Quare
sequitur quod in primo statu mors
nullo modo habuit locum sed solum
vita quod est contra voluntatem. Item
per mortem homo desinit esse homo sed
homo in primo statu semper vel-
let esse homo et nollet esse non homo
nec mortuus homo quod homo nullo modo
in primo statu potuit velle non
amare mortem primo ordine quia
nichil magis inimicum homini quam
mors. Nichil magis gratum
ergo mors tunc homo habuit locum
in natura hominis sed vita. Ergo
in primo statu erat immortalis quod
non debuit habere ullo modo illud
quod non est amabile sed totum

odibile et horribile. Igitur tunc
nullo modo potuit habere mortem nisi
in pena et omnis pena est contra
voluntatem et homo nichil debuit
habere contra suam voluntatem maxime
mortem que non solum destruit
corpus sed totum hominem. Item si
homo nollet mortem ita nollet se
necesse nec perdere iuventutem
nec pulchritudinem corporalem nec
fortitudinem sed si vellet conser-
uari in suo vigore quod maxima
misericordia est venire ad senectu-
tem. Ergo sequitur quod talis erat
natura hominis in primo statu ut
numquam senesceret nec perderet iuue-
tutem nec fortitudinem nec vigo-
rem. Aliter sequetur quod homo pateretur
et haberet aliquid contra voluntatem
suam et sic pateretur penam et ef-
ficia quod fieri non debuit nec est
de animalibus brutis sicut de
homine quia non habent animam immor-
talem et semper viventem et libe-
rum arbitrium non eis conuenit mors
naturalis et senectus et senescere.
Et sic conclusum est quod homo in primo
statu eternum non moreretur et ideo
necesse est quod haberet alium locum quam istum
in quo tunc habitabat in quo homo
nulla pateretur alterationem in cor-
pore nulla lesionem nec calorem
nec frigus nec aliquid haberet contra
suam voluntatem sed esset locus te-
peratissimus qui conueniret immortalitati
corporis qui totaliter esset locus
quietissimus sine vento sine pertur-
batione aliqua. Vbi autem talis sit
locus in terra ad primum relinquatur
sed sufficit probare tale locum esse
quod ex necessitate erat esse alios
alios et fructus quibus homo uteretur
qui quierent immortalitati corporis
qui essent temperatissimi. Qualiter
autem esset corpus immortale et qua-
liter hoc fiet nimis longum est
declarare sed sufficit scire quod

deus facere potuisset et sciuisset
et voluisset postquam ita fieri conue-
nebat. Tamen possumus dicere quod fie-
bat tam per complexionem corporis
temporalissimam per quam corpus esset
dispositum ad immortalitatem quam per vir-
tutem anime que est immortalis que vi-
uificaret corpus in perpetuum et
daret corpori vitam indeficientem
sicut ipsa de natura sua est vita
indeficiens creata que conserva-
ret corpus suam complexionem que iam quod
est de se per viuificare corpus

alt. q. ena p. virtute fructu loci

in perpetuum sicut per unum diem
et etiam per virtutem loci et fructum
illius temporalissimi. Qui autem bene
cognoscit causam quare est ne-
cesse quod nunc corpus moriatur po-
terit scire modum quare tunc non
moreretur per oppositum. **¶ In primo**
statu p[er] creaturam obediebat homini.

Et predeco etiam fundamen-
to scilicet ex natura libe-
ri arbitrii et ipsius libe-
tatis probatur quod in primo statu
homo erat obiectum creaturam. Unde
postquam in primo statu nihil e-
rat contra naturam voluntatis et
libertatis seu liberi arbitrii
homo quod erat totaliter obediens
deo libere et sponte quod diu sta-
bat in illo statu et quod ubi est
libertas voluntatis seu liberum
arbitrium ibi est naturaliter domi-
nium ipsius precipatur et dominatio
et cum inobedientia seu rebellio
sit contra dominium ipsius seu pre-
cipatur sequitur quod in primo sta-
tu nulla erat inobedientia nulla
rebellio contra et per consequens
erat vera obiectum et subiectum. Aliter
enim sequeretur quod liberum arbitrium
in quo est dominium esset datum
homo in penam et in tristitia. Er-
go concluditur quod omnia inferiora o-
bediebant imperio et dominio
homo et nihil erat sibi rebelle

et inobediens. Sicut enim homo
qui habebat liberum arbitrium
erat sub dominio dei et sub
obedientia eius ita inferiora
que erant sub homine que nullum
habebant liberum arbitrium nec per
consequens dominium deberet esse
sub domino et obiectum hominis. So-
lus enim homo in universitate crea-
turarum huius mundi habebat domi-
nium et naturam imperandi et domi-
ni ergo omnia illa que non ha-
bent dominium nec naturam
imperandi ad dominandum debant esse
sub dominio. Quare homo debet
dominari omnibus creaturis infio-
ribus tamquam rex et imperator omnium
creaturarum cui solum a deo datum
fuerat ut possit dominari. Frustra
enim esset dominium ubi non esset
obiectum inferioris. Item homo
in primo statu erat totaliter au-
tus dei totaliter obediens deo
quia talis erat primus status.
ergo omnia que dei erant habebant
inclinaciones ad hominem ergo ni-
hil poterat esse contra volun-
tatem hominis aliter non omnia esset
dei. Ergo si homo obediebat totali-
ter deo omnia que erant sub
homine obediebant homini et facie-
bant voluntatem eius. Item qui
dominatur homini debet dominari omnibus
que sunt sub homine et sunt propter
hominem sed homo dominabatur quia homo
dominabatur sibi ipsi erat enim do-
minus sue proprie voluntatis et sui
corporis et omnium membrorum suorum
ergo debet dominari omnibus cre-
aturis inferioribus que sunt mi-
nores homine et sunt propter ho-
minem. Qui enim dominatur
vere maiori debet dominari
minori. Ecce patet qualiter per
naturam liberi arbitrii et libe-
tatis probatur omnes condicio-
nes status in quo primo erat

hō Qui ergo bñ agnoscat ex-
cellentiā et dignitatē liberi ar-
bitrii poterit clare videre oīa
illa que p̄tinet ad p̄mū statū
hōis quia omīa fūdāt in libe-
ro arbitrio. sicut qui bñ cognos-
cit dignitatē et excellētiā re-
gie maiestatis cognoscat oīa
illa que p̄tinet ad statū regi-
et sue dignitatis. Ecce ergo q̄-
liter per duas vias iueim⁹
q̄ditōes et p̄p̄tates p̄mi sta-
tus in quo fuit hō p̄mo fctus
sūz tam per istū statū corrup-
tū in quo est hō. tam etiam p̄
ordinē creaturē et per natu-
ram status in se qui est statu
libertatis in quo nulla erat
corruptio nec puerisitas. Sit
autē per naturā liberi arbi-
trii sani et p̄fcti probauimus
q̄ditōes illi⁹ status. Ita cōtrō
per naturā liberi arbitrii cor-
rupti et peruersi possum⁹ p̄-
bare q̄ditōes sui status et q̄
p̄tinet ad ip̄m quia eadē est
scīa oppositor. Comparemus
ergo istos duos status mē se
et videam⁹ qualis p̄mo erat
hō et qualis mō est. ubi erat
p̄mo et ubi mō est. et quot et
quāta p̄didit bona. et quot
et quāta mala nūc habet et
sic per istū modū hēbim⁹ ve-
rā agnitōē de hōie. alit̄ igno-
rabim⁹ hōies. Ecce igit̄ quō
creuit scīa de hōie q̄ nūc ha-
bem⁹ duas scīas vna de ho-
mine p̄fctō et aliā de hōie cor-
rupto et lapso. *De origine corrup-*
tiōis mali q̄ nature hōis. Cxxxi.

Dost p̄dca
oportet iuestigare
origmē corruptionis
et mali ip̄s nature hōis et
quō interuuit. et vidē quis ho-
minē fecit talem et in tali

statu sicut modo est. Vnde pro-
batū est q̄ deus nō fecit hōies
talem p̄mo fecit ip̄s in debito
statu. ergo natē est q̄ ip̄met
hō fecerit seip̄m talem scilicet
q̄ fecerit corruptiōē suā suam
p̄ditōē suū malū. vel aliqua
alia creatura. Et quia proba-
tū est q̄ nichil poterat nocere
hōi nec ledere hōiem nec ali-
quā violētiā facē cōt̄ eū con-
tra suā volūtātē nec contra su-
am libertatē. ergo natiō q̄cludi-
tur q̄ ip̄met hō volūtariē et
libere et sp̄otē per suā volūta-
tem nulla alia re cogēte fecit
seip̄m talem et in tali statu.
fecit suā corruptiōē et suū ma-
lū et p̄didit seip̄m et statū p̄-
mū bonū et fecit seip̄m malū.
Et quia nos probauim⁹ oēs cō-
ditōes p̄mi status hōis p̄ libe-
rū arbitriū et rōne volūtatis
et libertatis et fecim⁹ fūdamē-
tū et caput n̄m in ip̄o libero
arbitrio. Ita q̄ oīa debebat
hōi euenire rōne sue libertatis
et volūtatis. scilicet immōlitas cō-
seruatio iuuetutis obīa creatu-
rā et alia supradicta. ita q̄ nul-
lum malū dēbat esse in hōie
q̄ suā volūtātē. ergo per op-
positū arguam⁹. q̄ si in hōie
est aliq̄d malū et aliqua p̄ seu
miseria q̄d ip̄m liberū arbit-
rium seu volūtas libera est in
causa. Ergo natiō p̄mū malū
fuit in libero arbitrio et in vo-
lūtate libera. Cū ergo in na-
tura hōis rep̄iāt multa ma-
la et multiplex pena et multi-
plex miseria et calamitas et
multiplex defectus et tñ nō de-
beret esse scdm statū debitū
quia nō queiūt statui debito
liberi arbitrii sani et p̄fcti.
ergo sequit̄ q̄ ip̄m liberū ar-

bitriū est corruptū pūm malū
deuatiū et mutatum in suū ori
um. Ergo sicut dixim⁹ q̄ deus de
derat tales cōditiones et ppetate
bonas in pmo statu debito quia
liberū arbitū qd̄ est bonū ita ex
igebat. dicitur per oppositū q̄ ideo
homo habet nūc oppositas q̄diti
ones et tot mala tam in aīa q̄
in corpe tam int⁹ q̄ ext⁹. quia li
berū arbitū ita exigit et ita
debet⁹ ei et p̄sequens est malū
ipm. et ideo in eo est corruptio
et malicia que nō deberet esse.
Omnia debet p̄portiori libero
arbitrio. Sic ergo p̄mū malū
et p̄ma malicia seu p̄ma cor
ruptio fuit in libero arbitrio
et uolūtate libera. Et sic hēm⁹
radicē om̄ maloz in natura
hoīs. Cū ergo p̄mū malū in v
noquoq̄ gñe sit causa om̄ ali
oz. sequit⁹ q̄ malū liberi arbi
trii seu uoluntatis qd̄ est p̄mū
malū sit causa om̄ maloz et ab
ip̄o habet originē om̄ia mala
et ppter illud malū sūt et si il
lud malū nō esset nullū malū
esset. Et quia ip̄e deus nō fecit
ipm liberū arbitū malū nec
corruptū. ergo sequit⁹ q̄ ipm li
berū arbitū fecit seipm ma
lum et corripit seipm et nocuit
p̄mo sibiip̄i. Sic ergo uolūtas
hoīs fecit seipm malā libere
spōte nullo cogēte et uolūtate
quia aliē fieri non potuit. **¶**
non nisi duo mala sūt scilz uolūta
riū et inuolūtariū. Cxxviii.

Et quia nichil p̄t
fieri maius q̄ liberū
arbitū ergo sequit⁹ q̄
nullū maius malū nulla
maior malicia nulla maior
corruptio nulla maior puerfi
tas q̄ liberi arbitri et uolūtati
nec per cōsequēs maior defor

mitas seu turpitudine. Et ideo
quia liberū arbitū facit tantā
maliciā tantā corruptiōez in se
ip̄o uolūtate et spōte. sequitur
q̄ est odibile et nullo mō ama
bile et q̄ istud malū totū est ei
iputabile et culpa est in eo. q̄
istud malū est uolūtariū et p
cōsequēs istud malū est puni
bile et uindicabile et iudicabile
et ei debet⁹ pena et punitio. Et
de nēitate ad istud malū debet
sequi aliud malū scilz malum
pene et pūitiōis et uindictē et
istud malū est malū inuolūta
riū et q̄tra uolūtatem. Et sic
duplex est malū scilz uolūtan
um et inuolūtariū seu malum
culpe et malū pene. et ad ista
duo mala reducūt⁹ om̄ia ma
la. Vnde quia p̄mū malū est
uolūtariū et ideo delcābile et
placet uolūtati ideo nō sentit⁹
dolorē nec tristitiā. ideo nūc
est secūdu malū scilz inuolūtan
um qd̄ est tristabile et displa
bile uolūtati qd̄ dat penā do
lorē et tristitiā et qd̄ sentiat a
uolūtate. Et ideo illud malum
maīfestat p̄mū et facit ipm
agnosci nec aliē agnosceē. et iō
bñ ordinatū est ut qui facit
malū qd̄ nō sentit q̄ hēat ma
lum qd̄ sentiat et papiat. Et
ideo ppter ista duo mala nūc
est q̄ sit ordo iusticie et ordo
iudiciarius quia uolūtas seu arbitriū
liberū facit p̄mū malū scilz uo
lūtariū. sed secūdu malū scilz
involūtariū scilz pene et pūitiō
is uolūtas nō facit scilz per
modū iusticie sed aliū facit
ideo necesse est q̄ sit iudiciū et
iusticia ad faciendū secūdu ma
lum et ad p̄portionandū quia
secūdu malū ordinat p̄mū
qd̄ est iordiatū et q̄ ordinē na

ture Et ideo q[uod] voluntas exiit ab
ordine nature debito n[on] est q[uod]
tradat in ordinem iusticie. **U**n[de] isti
duo ordines correspondet duob[us]
statib[us] liberi arbitrii. **P**ri[mo] scilicet
liberi arbitrii stat[us] sub ordine n[on]e. **S**ec[un]do
stat[us] mal[us] corruptus stat[us]
sub ordine iusticie et iudiciali
Sic igit[ur] om[n]e malum q[uod] est in ho
mine vel est voluntariu[m] vel n[on]
voluntariu[m] vel involuntariu[m] vel est
malu[m] culpe vel pene. Et quia
in ho[m]ine reperit[ur] malum involuntari
um et pene et miserie ut patet
per exp[er]ientia[m] ideo de necessitate ar
guit[ur] q[uod] in ho[m]ine fuit malum volu
tariu[m] et malum culpe. quia impos
sibile est malum pene esse sine
malo culpe. Et quia ho[m]o n[on] fe
cit sibi ip[s]i malum pene et miserie q[uod]
est malum involuntariu[m] et q[ui]a suam
voluntate[m] ideo sequit[ur] q[uod] alius
fecit istud malum ho[m]i[n]i. Et per q[uod]
seques deus fecit malum involu
tariu[m] in ho[m]ine et ho[m]o fecit malum
voluntariu[m] et ho[m]o fecit malum cul
pe et deus fecit malum pene et
miserie et p[un]itionis et vindicte
Attamen[te] possu[m]us dicere q[uod] ho[m]o fecit
ambo mala. **P**ri[mo] voluntarie
et secundu[m] merito[re] quia secu
du[m] malum fit p[ro]pter p[ri]mu[m] et iuste
et debite quia ei debet[ur]. **U**nde
quia liberu[m] arbitriu[m] seu volun
tas libera corrumpit seip[s]um et de
formavit seu deturpavit et des
truxit bonitate[m] qua[m] deus ei de
derat et pulchritudine[m] et decore[m]
et mutavit se in turpitudinem
et malicia[m] et in forma[m] q[ui]a
ideo fecit deo iniuria[m] offensam
et vitup[er]iu[m] et fuit q[ui]a discor
das et dissile totalit[er] deo. p[ro]pter
quod n[on] est erat q[uod] separaretur
et divideret[ur] a deo r[ati]one q[ui]etate
tis et p[er]fecte unitate[m] et amicitiam
qua[m] habebat cu[m] deo p[ro]pter quod

nullo modo potuit placere deo
Pri[mo] totalit[er] displice[re] et esse dis
plicabile et esse odibile. Et ideo
de p[ri]ma iniuria et offensa sibi factam et
summa[m] ingratitude[m] p[un]iuit
ip[s]um ho[m]i[n]em dando sibi malum pene
et miserie et t[er]stie ut cu[m] oculu[m]
videm[us]. Et ideo secundu[m] malum
scilicet pene et miserie et t[er]stie e[st]
debitu[m] ordinatu[m] et secundu[m] rec
tam r[ati]one quia est sc[on]d[u]m deum
Ecce igit[ur] ordinem malorum. **N**am
p[ri]mu[m] est malum culpe seu volu
tariu[m] q[ui]tu[m] ad origi[n]e[m] sed q[ui]tu[m]
ad cogniti[on]e[m] p[ri]mo apparet no
bis malum pene et miserie seu
involuntariu[m] et deinde per illud
arguim[us] de necessitate p[re]cessisse
malum voluntariu[m] in ho[m]ine seu
culpe. et illud malum culpe sepa
ruit ho[m]i[n]em a deo. **N**u[m]q[uam] em[en] de[us]
p[un]it in ho[m]ine esse malum pe
ne et miserie nisi p[re]cessisset ma
lum culpe. Et p[er] consequens q[uod]
cludit[ur] de necessitate q[uod] inter de
um et ho[m]i[n]em fuit culpa iniuria
et offensa p[ri]maria et q[uod] ho[m]o p[ri]mo
iniuriavit et offendit deum f[aci]e
rem suu[m]. Et sit ho[m]o semper por
tat in sem[et] ip[s]o signu[m] et testimoniu[m]
infallibile per q[uod] p[ot]est veritate[m]
argue[re] culpam iniuria[m] et offensa[m]
q[ui]a deum et natura[m] ho[m]i[n]is fuisse
Ista culpa iniuria et offensa co[n]tra
deu[m] p[ro]pter qua[m] est pena et miseria in
natura ho[m]i[n]is fuit facta per p[ri]mu[m]
inu[m] et p[ri]ma[m] muliere[m] insinu[m].

Cxxviii.

Et q[ui]a p[er] malum pene et
miserie nos arguim[us]
culpa[m] et iniuria[m] fuisse
ideo sc[on]d[u]m modu[m] et q[ui]tate[m] pe
ne arguim[us] etia[m] modu[m] et qua
litatem et q[ui]tate[m] culpe. q[ui]a
in pena relucet culpa. **U**nde
quia pena que est in natura
ho[m]i[n]is est co[m]mu[n]is. **S**alis et q[ui]s o[mn]i

bus hoib⁹ quia omēs patiūt
penā mortis et alias miseriās
et in utroq⁹ sexu tā in vno q⁹
in muliere ideo sequit⁹ q⁹ culpa
et iniuria est q⁹s oib⁹ hoib⁹ et
vniūsalis. Et quia omēs nasci
tunt cū ista pena et miseria
et dū sūt in utero et qñ nasci
tur nō pnt cōmittē culpā nec
iniuriā quia culpa seu iniuria
et offēsa est malū volūtariū
et null⁹ hō in utero nec qñ nas
citur extra uterū pē gmittere
malū volūtariū nisi tūc qñ v
titur libero arbitrio. ergo seq
tur q⁹ ille qui fecit p̄mū ma
lum volūtariū et p̄mā culpā
fuit magn⁹ et adulter et q⁹ fu
it p̄m⁹ hō qui fuit q⁹s et vni
uersalis oib⁹ hoib⁹. quia nisi
fuisset in p̄mo hoīe nō se extē
disset ad omēs hoīes. Et sic
q⁹tas et vniūsalitas et v̄dep
tūtas pene et miserie arguit
et probat omēs hoīes descēdis
se ab vno hoīe p̄mo in quo fu
it p̄mū malū culpe et p̄mū malū
volūtariū et p̄mū malū v̄o
lūtariū. scilicet pene et miserie
in quo p̄mo ip̄a natura hoīs
fuit corrupta lapsa et p̄uersa
et ab illo d̄ruiatū est malū
in omēs hoīes. Et quia pena
et miseria est in utroq⁹ sexu
ideo sequit⁹ etiā q⁹ in p̄ma mu
liere fuit idem malū q⁹ in p̄
mo v̄ro et q⁹ culpa fuit q⁹s am
bobus. Et sic cōclusū est q⁹ est tūc
p̄mū virū et p̄mā mulierem
qui abo fecerūt culpā et iniuriā
et offēsam q̄tra deū et q⁹ ab ip
sis tāq⁹ a p̄mis radicib⁹ d̄rui
uata sūt oīa mala in posterū
in filios eor⁹ et filias p̄ successi
onem. Et sic omēs hoīes habz
vnu p̄mū hoīem p̄mū et vna
p̄mā mulierem. m̄rem in q⁹ et

gnali et ideo omēs sūt fr̄es res
pectu ist⁹ p̄is p̄mi et p̄me mat̄is
il⁹ s̄dm carnē. Quā d̄r fact⁹ fuit p̄mū
hō et p̄ma mulier et in quo sta
tu iam per illa que d̄r sūt su
p̄ de p̄mo statu hoīs p̄t sciri
et agnoscī qm̄ in statu meliori
et p̄fiori et in etate pulchriori.
Et ideo p̄m⁹ hō et p̄ma muli
er hūerūt ambos status n̄ ho
minis quia fuerūt p̄mo in sta
tu p̄fco domde ceciderūt in sta
tum corruptū et malū. Sed
natura q⁹ fuit in oib⁹ aliis hoī
bus nō fuit nisi in statu corrup
to et laps⁹ et ideo hoīes qui fu
erūt post ip̄os et sūt credunt
nam hoīs quā habet fuisse sic
q̄diti et m̄p̄ fuisse in alio sta
tu. Sed vltim⁹ iūestigandū q⁹
quis p̄mo fecit culpā et offēsa
et iniuriā q̄tra deū vel vir vel
mulier et quis magis offēdit
sed hoc scire potēim⁹ et quātit
te pene et miserie. Vñ videm⁹
p̄ exp̄ictiā in muliere quasi du
plicatā penā et miseriā respec
tu viri ideo cōcludē possum⁹ q⁹
mulier p̄mo offēdit deū et ab
ip̄a hūit origmē p̄ma culpa et
offēsa cū sit magis p̄mā q⁹
vir et per cōsequens in ip̄a mu
liere fuit p̄mo hūana natura
corrupta. **De p̄ma culpa et offēsa
seu iniuria fuit iobā q̄tra p̄mū**
Et qm̄ nodū. Et xxxv.
Iūestigauim⁹ in sp̄ena
li de p̄ma culpa seu of
fensa p̄mi viri et p̄me mulieris
que et qualis fuit p̄pter quā pu
niuit eos deus et ideo oportet
hoc iquirē in sp̄enali. Et quia
nos videm⁹ p̄mū p̄mū p̄ exp̄ictiā
ideo potēim⁹ iūere ip̄az culpā
qualis fuit. Vñ iam probatū
est sup̄ q⁹ in p̄mo statu oīa mē
bra corp̄is erāt obediētia vni

et voluntati sine rebellionem aliquam omnia mouebantur ad imperium romis sed modo videmus per experientiam quod unum membrum tantum in uno quod in muliere est totaliter rebelle et inobediens ipso et domino libero arbitrio scilicet membrum per quod fit generatio quoniam nullo modo obedit romi primo spiritus mouet quod ratione et quod voluntate cetera autem membra obediunt voluntati. Quod autem significat hoc quod solum membrum generationis sunt sine obiecta et alia obediunt nisi quod omnes generationem et omnes per membra iobis ita etiam sumus filii iobis. Unde postquam mouet aliquid in homine contra ipsum rationis signum est quod homo fecit aliquid contra ipsum sui creatoris. Quia ergo solum membrum generationis mouetur contra ipsum rationis et non aliud. Signum est quod sumus filii patris iobediunt ita quod omnia mala euenerunt nobis ex inobedientia quod in porta generationis est vera iobis et rebellio. ergo prima culpa fuit nobis. Sed inobedientia non potuisset esse sine aliquo mandato ergo aliquid fuit mandatum a deo cui fuerunt inobedientes. Nec hoc idem potest ostendi ex natura liberi arbitrii et status primi in quo fuit fortis. Unde natura liberi arbitrii est ut faciat opus remunerabile quod opera bona faciunt ex libertate sunt remunerabilia. Item quia homo debuit ita fortis ut posset accipere aliquod bonum quod nodum sibi datum fuerat. Quia enim perfectus esset in natura tamen nodum erat totaliter consumatus quod aliquid malus adhuc habere poteat scilicet confirmationem illius status in quo erat quod perdere poterat sed non nisi voluntarie et non per violentiam. Nec adhuc non habebat gloriam celestem et glorificationem

117 115
corpus et anime ad quam transmittendus erat. Si enim homo fuisset totaliter completus et transmutatus et consumatus in gloria ut amplius nichil possit ei dari iam per ipsum liberum arbitrium non possit aliquid lucrari nec mereri sibi. Et sic in natura hominis perfecta duo status sunt considerandi. scilicet status in quo posset mereri et lucrari per ipsum liberum arbitrium et status in quo esset completus et consumatus in gloria et sic est status meriti et status primi. Et ideo quod isti duo debent esse in natura scilicet meritum et primum victoria et corona et hoc propter liberum arbitrium quod propter ipsum opus debet coronari. Conuenienter fuit quod homo fieret primo in statu meriti ut scilicet posset mereri. Deinde de statu meriti et victorie transiret ad statum primum et cone. Et hoc erat valde laudabile et gloriosum et saporosum ut propter ipsum meritum acciperet suum primum et ultimum et finale bonum quod sit magis esset sibi scriptum quia hoc respicit natura liberi arbitrii quia potest flecti ad duas partes oppositas. Et ideo si se flectit totaliter ad meliorem partem et perseuerat in illa quam tunc dicit habere victoriam de opposita parte quam de inimico et ideo meretur coronari. Et ideo deus quasi ita querebat fecit hominem primo in statu merendi et dedit ei completissime omnia illa que pertinebant ad illum statum ita quod dedit omnia illa que poterant ipsum iuuare ad merendum suum finale et ultimum bonum eternum et nichil habebat quod impediret ipsum. Et ideo querebantissimum fuit quod deus dedit homini occasione merendi ne in vanum esset creatus in statu merendi. Et quia nichil est magis efficax ad merendum quam primum o

bediētia seu opus fēm ex pura
obediētia et mera quia p̄mū
et radicale opus seui respectu
dñi et subditi respectu p̄ma
pis et inferioris respectu sup̄
oris est obedire pure et simpli
titer et in isto fūdāt omnia alia
opa que p̄cipiūt quia si obia
non est pura nullū opus est
qd sit acceptabile. **¶** Ergo ex
opib⁹ f̄is ex libertate est me
ritū sequit q̄ in p̄mo ope in q̄
omnia opa meritoria fundantur
est radicalit̄ meritū totū et
lucrū ergo in ope obie sine ali
quo adiūcto est omne meritū ra
dicalit̄. **¶** Ideo certe hō debuit exor
teri p̄mo in ope obie et sicut
erat p̄fectus in statu merēdi
ita p̄mo facit opus p̄fēm me
ritorū ut quia poterat obedire
et nō obedire si h̄ret victoriā q̄
tra iobiā p̄seuerando totalit̄
in ip̄a obia quasi per modum
pugne et victorie acq̄ret suā
coronā. **¶** Et iō cōuenientissim⁹ fuit
q̄ deus daret p̄ceptū hōi in q̄
pura obia apparet et exōret
ita q̄ in illo p̄cepto nulla ap
paret utilitas hōi ne p̄pter
cōmodū et utilitatē illi⁹ opis
inducatur sed solū ex pura o
bediētia p̄cipiētis et mādā
tis et sic dilectio per expiētiā
p̄baet. **¶** Et quia magis apparet
obediā in p̄cepto negatiuo seu
prohibitui⁹ q̄ p̄p̄ affirmati⁹
ideo debuit esse illud mādā
tū prohibitui⁹ magis q̄ af
firmati⁹ et breuiter eo modo
debuit esse quo mō cōuenit ma
gis pure obie et mere obie.
¶ Et sic concludē possū⁹ q̄ deus a
principio q̄n fecit p̄mū hōi
nem et p̄mam mulierē ded
it aliqd p̄ceptū de sola obia
ut hō h̄ret solā occasionē me

rendi et lucrādi suū finale bonū
eternū et gloriā celestem et cō
firmatiōem om̄i bonorū que pos
sidebat ut sic hō t̄nsiret rectissime
de statu meriti p̄ obiam q̄sumā
tam et p̄fām ad statū p̄mū sa
liet ad glām celestē. **¶** Et ut homo
maximē esset attent⁹ ad seruādā
obiam et fugiēdā iobiā et fir
miter ostendit ei de volūtate dei
mādātis quērens fuit ut deus
appōnet penā cū p̄cepto et talem
penā quia nō possit cogitari ma
ior salz penā mortis quia pena
mortis nulla maior est quare
nichil magis terribile nec ma
gis timēdū q̄ mors maxime in
statu illo p̄mo. **¶** Et sic postq̄ cō
clusū est sup̄ infallibilit̄ q̄ ali
qua culpa uel iniuria seu offensa
q̄is seu gñalis est inter deū et
hōiem que vniuersalit̄ tangit o
nes hoies postq̄ etiā declaratū
est q̄ deus dedit aliqd p̄ceptū
hōi de sola obia exōda et probā
da sequit q̄ illa culpa et iniuria
et offensa fuit iobiā q̄tra deū
salz q̄ hō fregit p̄ceptū dei p̄
obiam et incepit h̄re et sequi su
am volūtate p̄p̄am q̄tra dei vo
luntatē. **¶** Et q̄ declaratū est i p̄lib⁹
locis sup̄ q̄ nichil ē magis cōtra
deū q̄ p̄p̄a volūtas et p̄p̄a volūtas id ē q̄
iobiā et hō nichil potuit facere p̄ius
q̄ mobiam uel aliqd malū
malū q̄ mobiaz erga deū. **¶** Et
ergo sicut hō per obiam meru
isset cōfirmatiōem om̄i bonorū
que hēbat et glorificatiōem cele
stem et h̄ritatiōem et̄nā cū deo in
celibutū per iobiā meruit p̄de
om̄ia bona q̄ hēbat possidebat
et meruit penā et̄nā et h̄ritatiōem
inferni et et̄nā separatiōem a con
sortio dei. **¶** Ecce igit̄ recolligētes
hēm⁹ in naturā hois duos sta
tus salz statū integru et p̄fēm

et statū lapsū et corruptū. et scō
hoc hēms duos ordies sūz ordies
nature et ordinē iusticie seu iu
diale. **P**rim⁹ igit statū erat to
tus in ordie nature debite sed 2⁹
totus cecidit in ordinē iusticie
quia est status pūitōis et pene
et uicini quia in isto statu nō ē
nisi culpa et pena et totus uer
satur cōstita duo quia hō cecidit
in culpam et in miserā et ibi sp
manet p se quia ipemet fecit il
lū statū. Et exinde patuit q nō
sūt nisi duo sū mala sūz malū
volūtariū qd ē malū culpe et
malū iuolūtariū qd ē malū pe
ne et miserie. **P**rimū malū fecit
hō sed secūdu malū fecit ordo
iusticie. **Q**uē etiā status integer
et san⁹ diuis⁹ fuit in duos stat⁹
sūz in statū mēti seu merēdi
et in statū pmi. et iste status
pmi recipiebat duo pmiā. **P**ri
mū pmiū erat in hoc mūdo con
firmatio om̄ bonoz que posside
bat. 2⁹ pmiū erat ultimū in
celesti gloria ietnū. **S**ilic̄ autem
status lapsus recepit duas pe
nas et miseras. sūz penā et mi
seriā tpealem in qua hō pdidit
oīa bona q sibi collata fuerunt
a deo et locū delcābilē et hūit
mala quā illis bonis. et recep
penā et miseriā etnā post mor
tem tpealem loco glē etne et gau
diū sempitēni. **H**abem⁹ etiā q i
obia hoīs gtra deū fuit illa tēpa
p quam itrauerūt omīa mala
in natāz huānā. **H**ic inuestigat⁹
si homo per se nullo alio instigante
et iduete offendit et iurauit deū
uel si fuit instigatus. **C**xl.

Sed valde mirādū est
cū p m⁹ hō in pmo
statu esset ita pfect⁹
ita cōplet⁹ in omī pfectiōe et i

si cognitioe sibi nēcia. esset etiā
amic⁹ dei amaret deū qui eum
creauerat in tāta dignitate su
per omēs alias creaturas. quō
potuit velle offendere deū et aliqd
face displicatū ei et gtra suā vo
luntate nec per expiētiā videm⁹
q in isto statu laps⁹ amicus vult
offendē amicu et ideo qui reci
pit beneficia ab aliquo diligit
illū. pmo amicus atq⁹ pro amico
morētur multo. ergo multo magis
statu sano et pfecto cū hō esset bo
n⁹ totus et gratus et talis erat.
Ergo videtur q hō ppo motu nō
offendit deū nisi fuit instigatus
et induct⁹ per aliu aliquē. **I**tem
etiā etiā nō potuit hoc fieri ut
hō frāget mādātū dei et faceret
gtra suā volūtate nisi esset sibi
pmissū aliqd maius bonū q il
lud qd hēbat. q alit nō videtur
qualiter homo potuit face gtra
deū nec ad hoc induci nisi ppe
aliqd bonū maximū acqredū.
Sic ergo apparet q duo fuerūt
ibi sūz instigat⁹ et cū maxia
pmissio maioris boni q illud
qd hēbat. **I**tem etiā cōfirmat⁹
hoc totū q pmo peccauit gtra
deū et plus mulier q vīr quia
in duplo pūta est. **S**ed si pec
cassent in illo vīr et mulier
vidē q peccasset ex elatiōe et
supbia bonoz que hēbat super
aiālia et ex dominio et digni
tate q hēbat dominū super
oīa creatū. sed si ita esset tūc p
us peccasset vīr q mulier q in
maiori dign⁹ erat et tñ oppositū
est. **E**rgo alio instigat⁹ pauerit
Sed que fuit illa res que potu
it inducē pmiū vīrū et pmiā
mulierē gtra deū. **N**ō enī po
tuit esse aliq res inferior hoīe
q nō hēbat intellcū nec na
tura ppa hoīs fuit ad hoc iēlia

ta immo magis oppositū quia bo-
na erat. ergo sequitur qd fuit
aliqua res ma- *ligna* hñs
intelleū et volūtatem et scies
facere malū et cupiens nocere
homī et iudens ei cognoscens bo-
nū suū qd poterat acquirē et q
inimicabat deo quia instigabat
hoīes qtra deū. Ergo oportuit
q illa res fuit de natura spūa-
li et intellectuāli creata. ergo e-
rat aliquis spūs seu angelus
ergo iam erat aliquis spūs ma-
lus corrupt⁹ et lapsus. Ergo vi-
detur ex hoc q in natura spū-
ali pure erit malū seu corrup-
tio in angelica natura pus q
in hūcāna natura. *Ex per rācōs
ōnditur q lapsus seu pēdiō et
corruptō pmo fuit in natā spūali
simplici q in natura mixta seu hu-
mana. Cxli.*

Quāuis autē per
processū iam fēm sa-
tis probabilit̄ sit ōn-
sū q in natura angelica fuit
pmo malitia q in hūcāna eo q
hūcāna alio instigāte et inducē-
te fca est mala et corrupta.
attē possum⁹ hoc alit̄ ōndere
et probabilit̄ scilz cōpādo na-
turas adiūce et ex gōitioib⁹
vtusq; arguēdo. Vnde iam dic-
tum est sup⁹ in caplo de natā
angelica q tres sūt nature cre-
ate ex quib⁹ cōstat totū vniū-
sū scilz natura corpālis tm̄ que
nō habet imōilem spm̄ et na-
tura corpālis et spūalis m̄s
scilz hūcāna et natura spūal-
tm̄ scilz angelica. Sic at p is-
tas duas naturas quas vi-
dem⁹ probam⁹ tertiam esse
scilz spūalem tm̄ quā nō vide-
m⁹ ita silit quodāmo ex cor-
ruptiōe et lapsu nature me-
die scilz corpālis et spūalis i-

simul seu mixte possum⁹ suspi-
cari de corruptiōe nature spūa-
lis tm̄. Vnde natura ifima scilz
corpālis tm̄ est bona nō corrup-
ta nec mutata. a suo statu nec
pōita n̄ lapsa sed natura corpālis
et spūalis m̄simul seu mixta
est tota mala et corrupta et
lapsa et pēdita a suo statu et iō-
tū nos videm⁹ naturā supmā
visibilem corruptā et nō aliam
scilz corpālē et hoc fēm est quia
hūc libērū arbitiū et libērā vo-
luntatē querē possum⁹. si natu-
ra spūalis tm̄ scilz angelicatū
similit̄ habeat libērū arbitiū
sicut media fuit corrupta pmo
et mala. Vñ sicut natura hoīs
debit hñe duos status ppter li-
berū arbitiū scilz statū meriti seu
merēdi et lucrādi et statū pmi-
et glē seu glorificatiōis ita natā
angelica debuit similit̄ hñe istos
duos status quia hoc exigit li-
berū arbitiū creatū. Et ideo pmo
fuit creata in statu ut posset
meri et lucrī per libērū arbitiū
suū finale et vltimū bonū et
hūc ōmnia nēcia pro illo statu.
sed nō fuit creata in statu con-
pleto et vltio q hoc debebat
mereri sicut hūcāna. Et ideo
sicut hūcāna nature lapsa est
a pmo statu in quo creata fue-
rat et nō pueit ad secūdū sta-
tū quē debebat mereri et lucrī
per libērū arbitiū. pmo pōdit
eū. ita silit pē diti de angelica
quia eadē est rō vtrobiq; quia
vtrōbiq; est libērū arbitiū. quia
vtrōbiq; duo status iam dē. Et
sic natura āgelica potuit esse lap-
sa a pmo statu in quo creata
fuerat et potuit illū statū ad-
quē debebat pueire. Et ideo si
de fco ita est et querē hoc qm⁹
q de possibilitate nō dubitam⁹

119
117

Hoc autē nullo mō probare possumus nisi per corruptiōez et lapsum in naturā hūana que apparet quā videm⁹ que de fco est corrupta et lapsa. **N**ō probabiliter argue possum⁹ q postq̄m in hūana natura que est media est de fco malū q etiā in illa sup̄ma fuit malū et q illud malū qd est in natura media scilz hūana hūit originē ab illo malo qd p̄mo erat in natura āgelica et q nisi in natura altissima creata fuisset p̄mo malū et corruptio q nō fuisset in media natura scilz hūana q̄uis vtriusq̄ malū fuit ex libertate.

Arguam⁹ ergo sic. Certū est q p̄mū malū sit spūale malū voluntariū et intellectuāle. ergo malū corpale nō p̄t esse p̄mū. **V**nde in naturā hūana est vtrūq̄ malū scilz malū spūale et malū corpale. sed spūale et voluntariū fuit causa mali corporalis qd est involuntariū. **E**rgo cū nos videm⁹ malū spūale simul cōiūctū cū malo corpali in hūana naturā videtur q p̄mo fuit malū spūale purū sine corpali et p̄consequēs p̄mo fuit malū in natura pure spūali qz videtur esse in malis sicut in bonis.

Postq̄ ergo malū est in natura videtur q hēat suū ordinē nō tñ necessariū sed voluntariū q in malis voluntariis nulla p̄t esse nātūa sed voluntas. sed mala involuntaria et corporalia habz nātūatē et ordinē nēcēm inter se qz mala voluntaria exigūt et requirūt mala involuntaria et corporalia et vnū malū scilz corpale accusat aliud. **I**tem in hūana natura fuit vertibilitas rōne liberi arbitrii quia natura pure corporalis nō se p̄t vertē in opposi-

tū p se quia nō habet liberū arbitriū. ergo videtur q ubi liberū arbitriū vertibile est magis purū magis in sua actiōe et sua nā qz ibi est maior vertibilitas et possibilitas ad vertēdū se quo voluit. ergo sequit⁹ q liberū arbitriū fuit magis vertibile et tūus in natura que tantum est spūalis qz in natura que est corpalis et spūalis insimul. qz ista natura appinquat totalitē nature pure corporali que est cōlit mueribilis de se. quia habet eā in se et alia multū distat. **E**rgo cū malū repiat⁹ de directo in natura nīm⁹ vertibili et que appinquat cōlit nature in vertibili videt⁹ q p̄mo nīm malū fuit in natura magis vertibili. **E**rgo videtur q corruptio p̄mo fuit in natura pure spūali que habz liberū arbitriū magis vertibile qz in natura corpali et spūali insimul que habet arbitriū liberū min⁹ vertibile.

Et quia corruptio liberi arbitrii min⁹ vertibilis habuit originē a corruptiōe liberi arbitrii magis vertibilis nō tñ de nātūate sed voluntarie qz liberū arbitriū nō p̄t corrūpi nisi voluntarie et spōte sed tñ p̄t instigari et iduci et psuaderi ad corruptiōez et ad malū per aliud et tēptari. ergo videtur q liberū arbitriū supreme nature angelice tēptauit instigauit et induxit liberū arbitriū medie nature ad malū et ad corruptiōez et hoc per iudiciū et melitiam.

Proterea natura hūana est media inter naturā pure corpale et pure spūale. et ex hys tribus constat vnūscūq̄ tāq̄ vnū tñ. sed cū natura hūana stans in medio duarū naturarū fuit facta bona videtur q nō fuit facta corrup-

ta nisi traheret ad malū et ad cor-
ruptioem per unā vel per aliā
sed nō potuit trahi ad malū pri-
mo nec instigari pmo p naturā
pure corpalem cū illa natura nū-
q̄ fuit corrupta sed semp fuit bo-
na ergo videtur q̄ malicia et cor-
ruptio fuit pmo in natura pure
spūali et illa corrupta trahit ali-
am ad corruptioem. **Q̄tē etiā q̄**
videm⁹ q̄ qn totū corp⁹ est sanū
vel totū regnū omniū q̄ nisi
corruptio fiat in principali q̄ nō
fit in min⁹ principali sed cū tria
sint mēbra in omniū scilicet tres
nature et cū natura spūalis sit
maius et principalis mēbrū vi-
detur q̄ corruptio nō potuit esse
in alijs mēbris nisi pmo fuit in
illo. sed cū corruptio replet in
mēbro nō tñ principali videt⁹
q̄ pmo fuit in magis principali.
Et sic per istas rōnes possum⁹
pbabilit⁹ dicere q̄ lapsus et cor-
ruptio seu malū pmo fuit in na-
tura angelica q̄ in huāna et q̄
in illa incepit malū. Et per con-
sequēs naturā angelicā prius fu-
it inimica dei et contra deū q̄ huā
Et sic habem⁹ duas naturās in
omniū lapsas et corruptas et p-
ditas. Sed nō est necē q̄ si laps⁹
fuit in natura angelica q̄ fuit
ī tota natā angelica sicut ē de huāna q̄
un⁹ angelus nō descendit ab alio. s̄ q̄libet
fuit creat⁹ p se quous oēs isrl fuerūt cre-
ati. Et sic habet⁹ originē mali et corrup-
tiōis in natā hoīs. s̄ nōdū habem⁹ ori-
ginē mali et corruptiōis in natura
angelica.

De origine corruptiōis
et malicie in natā spūali seu angelica
et de alijs que p̄tinēt ad hoc. C. xlii.

Quoniam autē
pbabilit⁹ cōsum est cor-
ruptioem et lapsū fuisse
in natura angelica ideo videam⁹
quomō intuit ibi malū et corrup-

tiō cū esset bona et p̄fctā in suo sta-
tu et nichil deficeret ei pro statu
in quo creata fuerat. **Q̄n ista natu-**
ra nō potuit induci nec instigari
ad malū per aliam naturā quia
nō erat alia natura nisi diuina nā
que creauit omnia bona. ergo ista
peccauit sine aliqua instigatiōe
nec inductiōe p aliquā aliā na-
turā. Attē sicut in huāna natu-
ra malū incepit pmo in muli-
dernde venit ad unū ita potuit
esse in natura angelica ut pmi
malū inapet in uno angelo tñ ve-
ret ad alios cū essent eiusdē nate
licet nō eiusdē excellētie nec g-
dus ut iā probatū est itaq̄ origo
omnis mali pmo fuit in uno an-
gelo. in alijs autem incepit post
et ideo inq̄ram⁹ quō potuit hoc
fieri. Vnde in huāna natā q̄ p̄auit
cecidit p instigatiōes alijs pmo fuit
malum in pte min⁹ forti min⁹ dig-
na et min⁹ p̄fecta. et demde de p-
te min⁹ forti venit ad ptem forti-
ore. et hoc rōnabilit⁹ fuit fēn q̄
pmo debet tēptari et instigari et i-
ducti p̄s debili⁹ q̄ fortior et ista
est ars rē tēptandi. Ideo in hu-
mana natura cōuenient incepit
malū in pte min⁹ p̄forti scilicet in
muliere et vlti⁹ venit ad pte for-
tiorē scilicet ad unū. Sed in angeli-
ca natura videtur q̄ p oppositum
intuerit malū. scilicet pmo p ptem
fortiorē et dem ad ptes min⁹ forte
seu min⁹ dignas. q̄ illa natura
cecidit p se nō instigata ab alijs
alio exteiori nec inducta sed ppo
motu. Ergo sc̄atur q̄ illa p̄s p̄cedit
seu lapsa est vel in ea cepit pmo
malū in qua fuit maior occasio
ruēdi et cecidit ppo motu sed in an-
gelo in quo erat liberū arbitiū ma-
gis purū altū et dignū et volun-
tatis altior et dignior et nobilior
et in quo erat pulchritudo maior

maior erat occasio supbiendi rüedi
et adedi qm in alijs qz in illo debe
bat esse maior vertibilitas et flexi
bilitas liberi arbitrii et maior atti
uitas et natura dnandi per se et ma
ior occasio sequendi sua volütate ppa
ergo videtur q in illo angelo qui e
rat maior in tota natura angelica et
dignior creatus incepit malü et ille
fuit pmo malus originaliter et deinde
descendit malü in omes alios ab eo
qui post illü mali fuerunt adhere
do p liberü arbitriü maiori angelo
malo. Sic vir fuit frus malus ad
heredo mulieri male. Sic ergo pri
mus angelus seu maior super omes
in natura angelica et pma muli
er in natä huäna filius se videntur
häre quo ad originem mali. sed alia
geli qui fä sunt mali et pmo vir fili
ter se vident häre quo ad receptioem
mali et consensu quia adheredo
fä sunt mali in consentiendo scilicet per
ppam volütate tñ nō coacti. Ecce
igitur originem mali et corruptionis
primo maximo angelorum fuit ma
lus et in volütate sua fuit pmu
malum et ille infecit alios ange
los qui fä sunt mali quia consensit
ei et deim per naturä angelicä. seu
per aliquem de natura angelica
qui erat malus fuit pma mulier
temptata iudicia et instigata ad
corruptionem et malü et deinde
mulier pmo corrupta instigauit
et induxit virü ad suü malü et
ad suä corruptioem. deim a pmo
viro et a pma muliere derivatü
est malü in oēs filios eorum. **Qua
liter angelus qui pmo fuit factus
malus fuit et omes sibi consensientes**
Et quia origo **Exlm.**
mali fuit in pmo et su
premo angelo. videdu
est qualiter incepit et incuit ma
lum in ipso et corruptio et tunc hē
bimus cōpletū originem corruptionis

et mali. **Vñ** quia angeli fuerunt
omēs creati in statu meredi ut
lucrētur et mererētur per modū
victorie statū cōpletū qui ē sta
tus cōpletus glorie et corone. et tū
angeli eo qz sunt pure spūiales ha
bebant liberü arbitriū subito ver
tibile eo qz est valde actiuū de
se. et ideo totū meritū totū lucr
totū qd poterāt facere magis
pro pmo statu erat ut staret et si
geret serpos in illo statu bono in
quo creati erāt et nō mouerent
se ab illo statu bono nec mutare
tur. nō poterāt stare et se mu
tare si vellent. **Nō** est ita de hoīe
qz in hoīe nō erat liberü arbitriū
vertibile ita subito. ideo maius
opus qd posset hō facere nō erat
in illo statu stare in quo creatus
est. sed maius opus qd posset fa
cere est obedire et seruare obiaz
Et ideo angeli si stetissent post
vñū momētū post creationē
in illo statu qz hoc fecisset ppo
et libero arbitrio statū in eodē
momēto ascēdissent ad statum
glorie et fuissent ietnū firma
ti et cōfirmati et coronati sed
gōus suos et quicti cū deo. **Vñ**
primo qz fuerūt statū incepert
velle et amare aliquid p ppā
volütate et quia qlibz debet
pmo velle et amare deū et nō
serpm nec ppam volütate cum
cognoscet se creatū fuisse de
nichilo et a deo. et accepisse se
omīa a deo. et quia ad hoc cre
ati erāt et attēdere debebant
et talis erat status eoz. ideo illi
qui pmo uerterūt suū velle et
amare ad serpos et nō ad deum
deuauerūt et errauerūt et pec
cauerūt et habuerūt pmu velle
et pmu amare iordmatū qz so
lus deus est pmo amādu ut iā
probatū est supra et nulla crea

qñ

tura est pmo amanda. Et ideo pmo
angelus et superior inter oēs qui
habebat naturā magis excellētem
super omēs et post deū erat creatū
dignior et melior et pulchior et al
tior. et ideo exaltatus consideratōe
sue pulchritudinis et altitudinis pmo
voluit et dilexit seipm et suū p
uatiū bonū et sic totalit sepanit se
a deo p suā volūtate et nūq dilex
it deū et mutauit seipm a statu p
mo in quo deus creauerat ipm quia
habuit totū suū velle et totū suū a
mare iordiatū iustū pūsu et grū
deo. Vñ in hoc gstituit seipm sibi
pmū pūapiū et pmū bonū et deū
et ideo statū fuit inimicus dei et grūs
deo per ppam volūtate. Et quia
habuit velle iordiatū statū capi
uit ppū honore et ppam et puatā
excellētiā iordinate et voluit oī
bus alijs dñari et esse platus ppā
auctoritate et sine meritis. quā p
laturā super omēs alios habuif
set si nō peccasset. quia natura sua
ad hoc erat apta et ordinata ut
si pmo dilexisset deū qui pmo di
ligēdus erat et nō seipm qui p
mo diligēdus nō erat sed 2 dñs
et in secūdo loco cōstitutū fuisset
iēf nū platus hñs dominiū su
per omēs angelos et ones esset
sub eo. Et quia pū dilexit seip
totalit q deū delectatus est pmo
in seipō et in sua pulchritudinē
q in deo. Et tū esset creaturā de
nihilō faci qūis excellētissia tñ
nō creator erat sed creatura. ideo
in hoc fecit sumā iuriā et ius
ticiam et offēsā creatori suo.
quia qd soli suo creatori debeba
tur dedit sibiipm et in hoc cōsti
tuit seipm tāq deū et pmū et
pposuit creaturā creatori et vio
lauit et destruxit totū ordiē
dilectiōis et volūtatis in seipō
Et quia amor cōstitit amātem

in rem pmo amata et in dominio
eius ideo nō pmo angelus totus
et totaliter puerfus est in seipm
et in suam volūtate et ideo statim
habuit ppam volūtate et puatā
sepata totalit a volūtate creatoris
ita q semper sequit suā volūtate
et nullā aliam. et quicqd vult sp
vult ppā auctoritate et volūtate et
p qsequēs nulli alteri volūtati nō
esse subditus. Et ideo gstituit se
ipm regē et fecit seipm regnū suū
et ipm et dñū dñi. Et angelū siple pū
p eleg suū dñū cōf regnū et imperium
elegit et dilexit aliquid habet i
mutabilitate in illo. ut nō possit
nec velit aliud eligere nec ama
re. ideo statim pmo angelus fu
it firmatus et obstinatus in sua
ppā volūtate iordiatū ut ieter
nū nō possit aliud velle nisi suā
ppam volūtate i p qñs habet odio
quicqd est gtra suā volūtatem
et ideo habet sumē odio deū cre
atore suū et suā volūtate. et ideo
repugnat quātū pōt q deī volū
tatem. Et sic fca est de nouo una
volūtas mala et pma volūtas
mala que nō erat. Et ideo fuerut
statū due volūtates pme que cōh
ter inter se salz volūtas dei eter
na sumē bona et pmo bona. et
volūtas pmi angeli noua et val
de mala et pmo mala quā volū
tate ipmet angelus fecit mala
fecit malā quā deus fecit bona
Et ideo quia ipmet fecit suā vo
lūtate malā quia hoc fuit pmū
suū opus idē vult totis virib⁹ suis
defendere et sustinē illā et pugnē
pro illa. Attñ ipā volūtas mala p
ma q est creatū sp est sub pūate et
manu pme volūtatis bonē i create
et sub dei volūtate. Ecce pmū bel
lum pma pugna pma imitina
inter volūtates. Quia ergo iste vo
lūtates due sūt pme ideo ad istas

duas habet reduta oēs d alie volū-
tates quia omīs bona volūtas r-
diatur et quigit cū volūtatē dei
et fit vna volūtas cū illa Et oīs ma-
la volūtas reduatur ad volūtatē
pmi angeli mali et quigit cū ea
et fit vna volūtas cū illa Et ideo
omēs alii angeli qui pmo cōsen-
suerūt et adheserūt et quixerūt se vo-
luntati male pmi angeli mali et cō-
placuerūt in ea fci sūt vniū cū eo et
nō pnt velle nisi qd ipse vult. et iō
est caput et isti sūt mēbra eius. Et
fci sūt vniū chorus malus ex ipis
et vniū exēctus malus vnitus in vno
sensu in vna volūtatē in tāta vni-
tate q nō pē esse maior et fortior ad
sustinēdū defendēdū pugnādū pro
volūtatē mala pmi angeli capita
neuet ad tōlit cōplēdam illā qtra
volūtatē dei bonā. Et siliter omēs
illi angeli qui adheserūt et se quixe-
rūt pme volūtatē dei et cōplacuerūt
in ea fci sūt vniū tōlit cū deo et nō
pnt velle nisi qd deus vult. Et fci sūt
est alius exēctus bon⁹ et alius cho-
rus in vno consensu in vna volun-
tate et in tāta vnitāte que nō pē
fortior ad pugnādū pro volūtatē
dei et ad totaliter cōplēdam illam
cōt volūtatē pmi angeli et suor
angelor. Sed in isto exēctu bonor
angelor nō est illud caput qd de-
bebat esse quia creator nō est caput
alini⁹ corpis nec alini⁹ exēctus
quia caput est ps et creator est to-
tū et ideo q caput debet esse crea-
tura sicut mēbra. deficiat ibi caput
qd sit creatura q ille maxim⁹ an-
gelus debebat esse caput et ipse
pōdidit illū locū Ideo quēit q de⁹
faciat vniū caput de nouo qd sit
caput bonor angelor iō notem⁹
de isto capite quale erit q oportet
q de nouo fiat et hinc notem⁹ re-
parationē et restāuratiōem facie-
dam sed iā fci est. et ista tētabūt

in suo loco dei auxilio. Ette qua-
liter pmi angelus fci sūt malus
et omēs ei consentietes **De mag-
nitudine malicie et corruptiōis pmi
angeli. Cxlvi.**

Quoniam autē natura
angelica seu spūalis ē
lapsa et corrupta in pmi
mo et supmo spū seu angelo et
an alius ei adheretib⁹ et cōsenti-
entib⁹. ideo sicut in natura hōis cō-
sideram⁹ duos stāt⁹ sūz bonū et
malū ita siliter debem⁹ cōsiderare
in natura spūali duos stāt⁹ sūz
integrū et lapsū et cōpare eos in se.
Vnde sūt cōtrarii et oppositi sicut
vinū et acetū. Et q res que corrū-
pit et mutat in grūi sue nature de-
ueit ad tātū gradū malicie quāt⁹
erit gradus bonitatis in quo erat
vel venire poterat. et quātō res q
puerit⁹ erat melior et altior in na-
tura tāto efficit⁹ peior et iferior et
malignior. Vnde de quātō vinū est
mel⁹ de tāto qm fit acetū. acetū
tale est fortius et peior ē corrupt⁹ reg⁹ q
mūm de regno. ideo quia pmi an-
gelus erat sūm⁹ in tota natura
angelica et maior res et dignior
et melior post deū sequit⁹ q sua ma-
licia et sua corruptio aīcedit ad tātū
gdū malicie quāta erit nobilitas in
qua creatus erat vel ad quā vere
poterat et fci sūt ita ifim⁹ et vili⁹
inter oēs creaturas sicut erat alt⁹
et nobilis in dignitate et hoc per
volūtatē ppam. Vnde in sua vo-
lūtatē est malicia et corruptio
tota et puerisitas q iordiate a-
mando et volendo et eligēdo fci sūt
est malus et corruptus. Et tota
bonitas et pulchritudo bonitatis
in amādo consistit in volēdo et
eligēdo ordiate sūz illud qd ē
amādū eligēdū et volēdū Et
ipse pmi angelus nūq amauit
deū. et ideo quia sua volūtas

erat maior altior et pulchrior sup
omnes voluntates creatas. facta est
tunc mala tam turpis et infima qm
in oib9 alijs creaturis infimul si co
ruperetur no esset tanta malitia nec
vituperiu nec turpitudine. Et quia
ipe amavit totalit sua pcam volu
tate in qua est maxima malitia et
vult illam. impleere quatu pt ideo
no amat nisi malu et su. ma
malitia et turpitudine et laborat
totis virib9. ut malu crescat et mul
tiplicet et bonu destruat et habz
odio oem bonitate oia sue volu
tati. Et sic ppa voluntas facta est ra
dio fons et origo oim maloz. Et
quia habet intellm altissm in
cognoscendo et valde subtilem sup
omnes creaturas post deu. ideo q
voluntas dnat intellm et vultur
eo ad illa q vult. ideo couertit totu
intellm suu et tota voluntate sua
ad faciendu mala ad iuicendu oes
artes faciendi omnia mala ad decep
tiones ad cautelas et ad psuasiones
falsas ad teptationes et ad nocendu
et factus est sum9 deceptor sume cau
telosus sume fraudulentus et dolo
sus et sum9 medax et iutor oim
medationz. Et ideo quidq habet
habet couertit in malu et nichil
mansit de bonitate ppi. Et quia sua
ppa voluntas est ligata firmata ob
stinata et quita inseparabil cu se
ppa cu sua ppa malitia per amorem
ideo no potest videri nec cognoscere
sepm nec suu malu qd fecit quia
intellus est totaliter excecatus
per pcam voluntate ut no possit iu
dicare de sua malitia quia amor
sue malicie excecatur eu et ideo no
pt dolere nec penite de pccato suo
nec de malo suo voluntario qd fe
cit. Et ideo semp minuzat oia
deu du aliquid habet oia suam
voluntate qd est ei multu tristabi
le. Ecce magnitudme sue malicie

et corrup. **O**tionis que nro cogitari
posset. Et sic ex hoc apparet q nro
angelus prim9 est factus p se ppi cepit
et caput angeloz maloz et prin
ceps oim maloz et oim vicioz et
tenebraru et omis iniquitatis e iuen
tor ppi. **De duplici malo in angelo
sals voluntario et involuntario. Cxlv.**
Et quia no sunt
nisi duo mala sals volunta
riu et involuntariu sals ma
lu culpe et malu pene et ppi ma
lu fecit voluntas p se ppi qd plac
sibi et complacet in eo qd est voluntariu
sed secundu malu facit deus p
iusticia et iudiciu quia ppi malu
ita requirit. ideo qd ppi angelus
malus fecit malu voluntariu et o
nes consentientes ei ideo requirit ordo
iusticie qd ei detur secundu malu et
suis angelis sals malu involuntariu
qd est pena et punitio. Et ideo sicut
ho pdidit suu locu in quo positus
fuerat et expulsus fuit et positus in
cilio loco taci in carcere sals in isto lo
co i quo nuc est. ita similiter ppius age
lus malus cu suis angelis pdidit
suu locu in quo creatus fuerat et
fuit expulsus oia sua voluntate et
positus fuit in alio loco taci in car
cere. Et ideo expulsus fuit a sumo
celo et posit9 est in regioe elemencz.
Et qd pportioabil sicut ho qui est
terra expulsus est de altissio loco ter
reno et nobilissio ad locu habitabilem
terrenu infimu et vetus et pluuijs
et nubib9 subiectu. ita ppi ppius
angelus cu oib9 angelis suis qui
est totus spualis expulsus est de lo
co celesti altissio ad locu infimu ter
renu et areu in quo est obscuritas
et caligo ubi fit gradinis gnatio
et tempestatis. Et sicut iste locus est
pportiotus ho pro suo statu corrup
to ad punitioem. ita ille queit ange
lo corrupto pro carcere et h9 p pena
et carcere tpali que habet fine sed p

pena et carcerē etnis debet ei locū
 infim⁹ in centro tē et in medio
 terre patius est ei locus cū ange
 lus suis ifimis cū igne etno in q̄
 eternalit̄ pūatur et cōburcitur
 ep̄us nō habeat corp⁹ q̄ hoc fit
 p̄ ordine iusticie oīpotētis dei q̄
 p̄t facē et scit p̄porciōne penas f̄m
 quātitate maloz et honore sue
 iusticie. Vñ q̄ p̄m⁹ angelus ma
 lus si stetit et meruisset fuis
 set p̄miat⁹ et coronatus. q̄ ieter
 nū locū hitatiōis in quo creat⁹
 fuerat p̄ modū p̄m̄ obtinuiſſet
 et ulterius p̄miat⁹ et coronatus
 fuisset glā etna et post deū pri
 mā dignitatē et sedem obtinuiſ
 set. et ideo q̄ per gr̄u fecit et per
 cauit et demeruit et semp̄ fecit
 malū et tātū quātū bon⁹ erat et
 ex hoc cecidit et deuicauit ab ordie
 nature et p̄sequēs cecidit in ordi
 me iusticie et iudici et debuit oīa
 h̄c per gr̄u. Et iō p̄mo debuit p̄
 de dignitatē loci et poni in carce
 rib⁹ tāq̄ culpabilis et reus et iu
 dicandus. deinde pro loco glē etne
 quā meruisset penā etna. Et q̄
 ius iam sit cōdempnat⁹ ad etna
 penā p̄ dei iudiciū dū fuit expul
 sus de celo eo q̄ est obstinatus
 in malo et nullo modo p̄t esse bo
 nus. att̄n exetutio sentētie nodū
 f̄a est sed expectat⁹ usq̄ ad vlti
 diem iudici. Si enī exetutio iam
 a p̄m̄p̄io f̄a fuisset iam nō pri
 mos p̄ntes tēptasset nec potuisset
 instigare cōtra deū. Et quia locus
 in quo sūt carceres et locus in quo
 fit exetutio iusticie et pūitiōis nō
 sūt idē. ideo nūc ip̄e p̄m⁹ angelus
 tū suis angelis hitat in isto aere
 caliginoso tāq̄ in carcerib⁹ in quo
 nō pūunt nec patiūt penā per
 iusticiā eis inflatā nisi q̄ sūt in
 carcerib⁹. sed aliis locus est sibi
 patius in quo fiat vltia exetutio

iusticie diffinitue in quo sentiat me
 et angeli eius etna penā et pū
 tiōne tā pro p̄ma culpei quā p̄pet
 uerūt. q̄ pro oīb⁹ aliis que post fe
 cerūt. Et iste locus vocatur ifnus
 qui a deo patius est p̄mo agelo ma
 lo tāq̄ capiti et angelis eius tāq̄m
 mēbris suis et oībus cōsentietib⁹
 et adheretib⁹ qui faciūt vñ cor
 pus tū eo. Et silis pressus debet
 fieri circa hoīes et ideo p̄mo poit⁹
 est hō in isto loco in quo nūc est
 tāq̄ in carce et vltio apparebit in
 iudicio publico et corā iudice et ta
 lis q̄lis r̄ptus fuit iudicabit. f̄mā
 diffinitua et h̄c vno et eodē iudicio
 publico cū agelo p̄mo et tū aliis
 angelis malis in quo iudicio pe
 na sua impiet sine fine duratua
 Et quia nō est nisi vñ iudex qui
 in vno et eodē iudicio iusticiā in
 vna die et eadē hora oībus videti
 bus om̄ia finalit̄ iudicabit q̄ hoc
 p̄tinet ad magnitudinē tāti iudi
 cis quia om̄ia p̄t et scit et nichil
 ignorat. ideo nō debet tenere nisi
 vñā publicā curia et vñū publi
 cū iudiciū per se. Licet autē
 angelus malus nō patiat penam
 per iusticiā sibi data de p̄nti. att̄n
 per semp̄ patit⁹ m̄ se q̄ ē iquie
 tus et iordicatus in cogitatiōibus
 suis et in desideris suis et in tō
 sua voluntate et ideo nō est in eo
 nisi horro et caligo et p̄tur. beatio
 Quare sequitur q̄ in serpo nullam
 p̄t h̄c quietē et maxie etiā pati
 tur penā q̄ vult cōplere maxie
 et totis vñib⁹ suis nequissic⁹ vo
 lūtate sua et nō p̄t qd̄ est sibi mā
 na tristitia. sed aliq̄m gaudet de
 lātatur et q̄estit q̄n p̄t facē malū
 iuxta suā voluntate. nec aliter
 potest gaudē et quāto facit ma
 ius malū tāto magis gaudet
 et q̄n fit aliquid bonū tristat⁹
 et de maiori bono magis tristat⁹

Sed ista pena non fecit deus sed
ipemet sibi ipse fecit Et sic est decla-
ratu pmi angeli duplex malum
scilicet ta voluntariu q involutari-
um **Qualiter hoies incorpantur
et ununtur cu pmo angelo malo et
fiut membra eius. C. lvi.**

Quoniam iam declaratu
est q non sunt nisi due vo-
luntates pme et vterq e
pma voluntas et per oseques sunt
diuise et septe. Una est volun-
tas dei bona que etia est ois vo-
luntas quia est causa omni bonoru
alia est voluntas pmi angeli mali
que est etia voluntas ois qz est ca-
omni malor. Et ideo qz omis pma
voluntas inqutu pma nulli subia-
tur sed facit in sepa suu regnu
et ipu et suu dominiu et suas
leges ideo non sunt nisi duo regna
salz regnu dei oipotetis et ange-
li mali et omes alie voluntates
vel sunt de regno dei vel de reg-
no mali angeli. Et ideo quia npe
pmus angelus habet sua pcam
voluntate taq deus qd soli deo
queit ideo appetit et vult sibi da-
ri omia illa que debetur deo salz
honore et adoratiodez ideo vult ho-
norari et coli et adorari taq deus
et in ista supbia est obstinatus et
exceratus. Et ideo quatu pt facit
omia illa p que pt coli et adora-
ri taq deus et qtu pt destruit
honore et glam et culturam dei et
ideo studet facere mirabilia per
oem modu. Et quia npe vult qn-
tu pt dnari et augere suu regnu
et suu dominiu et vult destrue
regnu dei ideo quia vidit hoies
esse creatu ppter regnu dei ut
ascenderet ad locu que npe pvide-
rat statim habuit iudicia contra
hoiem et voluit turbare toto co-
naminie ne ho ascenderet ad locu
vn npe descenderat et hoc ad des-

truedu regnu dei et glam eius
et etiam ppter iudicia qua ha-
buit oia hoies et etia ut trabe-
ret hoies ad suu dominu et ad
suu regnu ut npe dnaret ho-
sicut dnabat angelis suis Et
ideo toto conamine studiuit ad
subuertedu hoiem et sepandu
ipm a societate dei et ad subu-
gandu eu sibi et totum sua pos-
teritate quia hoc non poterat fi
nisi ho separet a deo p iobedi-
et per pcam voluntate que gna-
ricatur deo et separetur totaliter
a deo ideo qtu potuit fecit ut ho
separet a deo hndo pcam volu-
tatem et sic postea reciper hoies
et dnaretur sue voluntati et ip-
su captiuaret qz omis voluntas
hois que non est subiecta deo ne-
obediens deo potuit pone sepa
sub angelo malo. Et isto modo
captiuauit hoiem subtiliter et
cautelese pmo muliere deinde
viru per mulierem et per istos o-
nes filios eor. Et sic per attitudes
acquirit dominu supra na-
tura humanam et fecit hoies serui-
re sue voluntati. Sed tn aliter
angeli mali sunt sub domino et
regno et seruitute pmi angeli
angeli et sunt membra eius et ali-
ter hoies quia inter npos malos
angelos solus pmus angelus
habet pcam voluntate et omes
alii sequunt vnanimiter vno cor-
de vno consensu eius voluntate
et nullus habet pcam voluntate
separati a voluntate pmi angeli
mali quia a principio oes ele-
gerunt sua pcam voluntate ideo
sunt vniti cu sua pcam voluntate
inseparabiliter et ideo omes faciunt
sibi vnu regnu et non duo reg-
na et laborant pro honore p-
mi angeli mali. Et ideo inter
eos non est discordia nec us n-

pugna qd omēs tendūt ad unū
regnū et ad unā volūtate cōcor
diter suēter et volūtate. Et ideo
prim⁹ angelus vtitur omib⁹ a
gelis malis. tēq⁹ vlt et omēs o
bediūt ei ad suam volūtate sci
enter et volūtate. et ideo sunt
verissīe mēbra eius sicut mem
bra corp⁹ sūt mēbra hoīs et iō
dicūt sū angeli. quia omēs vo
lūtate dederūt serpsō ei a pñ
tipio qm pmo cōsenserūt sue
volūtati. Et ideo regnū dyabo
li est forte et valde forte ppter istā
indivisibilitate et pñione inter
eos. Sed hoīs alit sūt mēbra
pmi angeli. Vñ hō habet suā
ppam volūtate de se quia pmo
fuit sub volūtate dei et vñt⁹
cū ei. sed postq⁹ hō sepauit se a
volūtate dei statim incepit hē
ppam volūtate p se separe a dei
volūtate. sicut prim⁹ angelus
huit ppam volūtate. et frus fuit
qī pm⁹ angelus in hoc. Et sic hō
p se incepit alterū regnū alter
ipēriū et dominiū separe a deo
in serpsō sine deo et fecit se qī al
terū dei. Et sic due volūtates
fuerūt ppe separe a dei volūta
te videlicet volūtate pmī ange
li et volūtate hoīs et in vlt⁹ m
ptū fuit ppa statū pugnat gtra
dei. et voluit auferre a deo co
ronā et pūlegiū ppe volūta
tis. quia ei soli cōuenit hē ppa
volūtate et nō creature. Sed
tñ volūtate pmī angeli mali
nūq⁹ fuit vñta cū volūtate di
pmo p. cū serpsō. qd si semel fu
isset vñta ietnū nō fuisset se
pata. sed volūtate hoīs pmo
fuit vñta cū volūtate dei sed
postea sepauit volūtate suā
a dei volūtate ad instigatiōes mali
angeli et tūc nra voluntas ho
mīs fuit trūcata et sine capite

et stetit per seipsā et dedit ingessū
āgelo malo et aperuit sibi portā
Et quia volūtate pmī angeli
erat ppe maior et potēti⁹ ideo
statū rēpuit et arptuauit volū
tate hoīs sub sua volūtate eo
quia iueit ecim separe a dīna
volūtate et etiā qd erat ei silis
quia erat ppa volūtate sicut et
mala et gtra dei. Sed tñ hoc
fem est hoīe nesciete et ignora
te quia hō mte debet nō esse sub
volūtate dyaboli nec volebat
nec ppter hoc erat deo iobediēs
Et sic npe malus āgel⁹ hūit do
miniū supra volūtate hoīs. et
ideo qī tyrānice et qī violēter dy
abolus rēpuit volūtate hoīs
qd hō nolebat sibi subici. vmo
volebat magis esse dñs suūp⁹
Sed quia volūtate pmī hoīs fuit
signata signo pmī angeli scilz
quia fuit ppa et iobediēs deo
ideo tēq⁹ suā recepit eā. Et sic
hō pñiuit ad regnū pmī an
geli mali qd noluit esse de reg
no dei. Et sic hō fuit mēbru
eius ppter intētiōe suā. Et sic
pmo āgel⁹ dñatus est hōi tā
qī aliene nature quā appropia
uit sibi. sed angelus dñatus
est tēq⁹ illis qui sūt de sua p
pria scilz malis sicut arbor ha
bet ma ramos ppos et de sua
nature et aliqn recipit alios
alt⁹ nē et icorporātur ei. Licet
cūte hō sit sub pte et domi
nio pmī angeli mali attñ h
semper ppam volūtate in se
pō nec ppter hoc destruit suā
ppa volūtate qd nō pt destrui
illa ppetas nisi iterū vñcatur
cū dei volūtate. pmo sp requit
suā ppam volūtate qd p hoc
cōcordat cū pmo angelo et li
gitur et vñt⁹ cū eo et gtra
tur deo et facit oīa mala pmo

ipe malus angelus tenet et ligat
et solidat hoies magis ut maneat
in sua ppa volutate et uiuat. quia
tunc multiplicat omnia mala per ho-
miem tunc p mebz suis et mala q
per se no pt face facit per hoien. q
ppua volutas in hoie est rēdr ut
ho facit omnia mala. et p qua ipe
angelus malus mouet hoies sic
vult. Et quia plures sūt hoies et
quilibz habet sua ppa volutate
que no est eade inter omes hoies
ideo inter hoies est lis et discordia
et pugna quia no habet vna volu-
tate comune sed quilibz habet sua
ppam volutate nisi q aliqui plures
fuit q vna volutas et vna pso.
in malo. Et ideo no est file de hoibz
et de malis angelis q nulli habz
ppam volutate. Septima a volutate
primi angeli mali. et ideo no est
pugna inter eos ut dem est. Et isto
modo malus angelus exort omnia
mala inter hoies. q quilibz habz
sua ppa volutate quia omes ho-
mines qui habet ppa volutate ex
deu sūt sub pte eius et ipe vult
eis tunc mebris eius. Et quia ip-
se no gaudet nisi in malis ideo co-
mouet hoiem qtri hoiem et gen-
tem qtri gente et regnu qtri reg-
nu et facit plia fieri et p hoies
complet sua volutate faciendo
oia mala p eos et iter eos. et hoc
facit suadendo et suggerendo et co-
sulendo temptando et mouedo et
inflando ipos et inflamando pps
volutates homi sibi subiectoz se-
crete et occulte et inuisibiliter et ipe-
ceptibiliter et inueniendo ifinitos mo-
dos faciendi mala et docedo illos scire
te. Et sic patet q pmi angelus vtr an-
gelus suus tunc membris pps et
naturalibz et est vnu corp9 cum
eis. sed vult ipe cu oibz angelis
suis ipe hoibz ppe tunc iumentis
suis et equis et ceteris sup voluta-

tes homi. Quia sicut iumenta et q
ignorant dnm qui egerit ita hoies
ignorant mala et malos angelos
quos portat et qui dnam eis et
vult eis sicut volut q diu sequi-
tur pps volutates suas. Ecce igitur
qualiter luge et dolere debet ho
quia no solu est lapsus et corrup-
tus et pdidit tanta bona. imo etia
est factus seru9 et captiu9 et iumen-
tu mali angeli crudelissimi cuius ma-
litia explicari non pt et alior an-
geloz suoz. et sic no solu est capti-
uus imo captiu9 captiuoz. *De mul-*
tiplica tunc et captiuitate hois

Certe autem sūt *Ex lvi.*
carceres hois et captiui-
tes. Vnus carcer est cor-
poralis. et hic est locus in quo poi-
tus est nuc. Alius carcer est spua-
lis in quo est ppa volutas hois in
carcerata ignorat. et iste carcer e
ppa volutas mali angeli que qdem
volutas est carcer vniuersalis et ge-
neralis omi volutatu malaz et
omi ppar volutatu creaturaz. Vn-
ipe malus angelus pmo fecit is-
tum carcerem in ipemet est i carce-
ratus volutare. dem sub isto car-
cere sūt omes mali angeli et omes
hoies hntes pps volutates. Sed
alius est carcer pps et spualis ip-
suis hois scilz suamet ppa volutas
quia illa ppetas que est in voluta-
te hois est carcer et cathena *luga*
costringens copeditas in carceras
volutate hois sub volutate pmi
angeli mali. Et sic ho est captiuus
tus in cathetus pmaulat9 et cope-
ditatus in semper sub ppa voluta-
te et p hoc i carcerem in capio carce-
spuali ipi9 p angeli et hoc est podus
ipodibile et iugu ferreū qd ho fe-
cit sibi in qn maior captiuitas q
captiuitas ppe volutatis que e
insatiabilis et sic nuc pt ipleri
quia tedit ad ifinita desideria eo

124 122

q̄ se p̄ciat ab unitate dei et per ip̄
sam diuidit̄ in tot ptes quot desi
deria habet et semp̄ eueit sibi
malū. q̄ si aliqn̄ habet qd̄ vult
et gaudet tūc est in culpa q̄ gau
det q̄tra deū q̄ om̄e velle et de
sideriū qd̄ prouenit ex p̄ci volun
tate malū est et q̄tra deū q̄ p̄ci
volūtas semper est q̄tra deū.
Si autē nō habet qd̄ vult tūc est
in pena et tristitia. Et sic quorū
q̄ se vertit p̄ci volūtas semper h̄
vel malū culpe vel malū pene.
Sicut autē p̄ci volūtas mala p̄
āgelī mali est ceteris spūalis om̄i
malay virtutū et volūtātū p̄ci
rū ita volūtas dei est p̄ci spūa
lis om̄i bonay volūtātū et q̄uī
Et sic patet q̄ esse in p̄ci volūta
te est esse in carce et in captiuita
te in cōpedibz ferreis et esse in
seruitute et esse in carthetū et in
mētū p̄ci āgelī mali et h̄re sup̄
se pōdus et onus ip̄oribile et iugū
ferreū et h̄re in se radice om̄i ma
lor. Et per cōsequēs esse extra p̄
ci volūtatē et esse sub volūta
te dei est esse in p̄ci in verā liber
tate et esse liberatū et redēptum
a verā captiuitate et p̄ci p̄ci
āgelī mali a suo carce obscuris
simo et a cōpedibz ferreis a carthe
ferreū a pōdere ip̄oribile et ab oī
seruitute maligna et ab om̄i et
tina et ab om̄i malo et a sm̄a et
m̄a dei et a radice om̄i malorū.
Et p̄ci in volūtatē est esse ma
lum et q̄tas in volūtatē est esse
bonū. Ecce igit̄ ex p̄ci colligit̄
qualit̄ nō s̄nt nisi due p̄me et
p̄ncipales volūtates s̄ dei que
est bona et p̄ci āgelī mali q̄ est
mala que nūq̄ fuerūt quēte s̄m̄l
Sed semper volūtas p̄ci āgelī ē
sub p̄ci dei. Et om̄es alie volun
tates nūq̄ seu icorpant̄ tū du
abus istis et sequūt̄ istas duas

una vel alia nō est dare medū
patet etiam qualiter p̄m̄ ange
lus malus dñat̄ hoīb̄ et hoīes
sint captiui eius et icorpant̄ tū
eō. Et sic declarata et mani
festata sūt mala tam huāne
nature q̄ angelice et origines
et radices malorū. Si autē vo
lum̄ in p̄ci magis videre p̄re
dicti legim̄ libz s̄pture in q̄
om̄ia que in isto libro dicūt̄ et p̄
bātur et dicūt̄ p̄ modū probati
onis cōtinētur p̄ modū autori
tatis tui libro s̄pture sacre
sūme credē debem̄ ut iā pro
batū est. Et sic tam p̄ librum
s̄pture q̄ per libz creaturay
hō p̄t esse secur̄ de veritate
q̄ vn̄ iuuat alia et fortificat
multe autē questionēs sūt q̄s
hō debet q̄rere sed sufficit q̄
cognoscat illud qd̄ est in facto
et qd̄ fcm̄ est et q̄rat remediū
in malis suis et q̄ credat q̄ de
om̄ia bene fecit et nichil ma
li ip̄utet illi sed totū hōi q̄ ita
deus om̄ia fecit sicut fieri con
ueiebat q̄ sūme potens est et
sūme bon̄ et sūme sapiens.

Quod malū et corruptū liber arbitri
et carnis seu corporis q̄no ordie
se h̄nt in p̄ci p̄ci tota hūne
nē et in h̄is qui nascūt̄ ex eis.

CExl̄m̄.

Quoniam autē tota huā
na natura gnāliter di
dit̄ in duas ptes vna
ps est p̄m̄ vn̄ et p̄ci mulier
qui ambo sūt radices et p̄ci
huāne nature. alia ps huāne
nature est tota posteritas
s̄h̄et om̄es viri et mulieres
qui venerūt ex ip̄is per gnati
onē naturālē. Et iste ptes due
sic differūt q̄ p̄ci ps s̄h̄ p̄m̄
vn̄ et p̄ci mulier fuerūt for
ti totalit̄ per manu dei in corpe

et in anima sine aliquo instrumento
et sine aliquo coadiuvante sed
alia per se tota posterioritas
aliter quod caro seu corpus nascatur
ex dei ordinatione ab ipsius primis
principiis et ipsa anima rationalis imme-
diate creatur et datur a deo quod
anima rationalis est immortalis et indi-
sibilis et non potest perire nisi a deo
immediate. Et ideo omnes qui postea nati
sunt sunt filii primi hominis et prime mulieris per
solam carnem et non ratione anime et omnes tamen anima
liber hominis naturaliter generati sunt in eis ra-
dicaliter et ideo ratione carnis et non ratione anime.
Ideo sequitur quod totum malum et tota corruptio des-
cendit et extenditur in tota posterioritate per carnem
corruptam. Et ideo ex hoc sequitur quod malum et corrup-
tio liberi arbitrii et malum seu
corruptio carnis contrariis ordinem
se habent in primis principiis et in
hominibus qui nascuntur ex eis. Quia in
primis duobus primo fuit malum
et corruptio et pusillitas in libe-
ro arbitrio seu in anima rationali et per illud
venit malum et corruptio in carne et
ita quod malum voluntarium seu liberi
arbitrii fuit causa totius mali et
corruptionis carnis seu corporis ut
iam declaratum est. sed in om-
nibus posterioribus est totum per op-
positum quod malum et corruptio car-
nis est causa mali et corruptio-
nis anime seu liberi arbitrii quod de-
trahit animam bonam et puram et non
corruptam sed quia caro tui gigni-
gitur est corrupta et infirma et
generata libidine contra modum
debitum et tota mortalis languida
et infirma et rebellis contra plenam
gaudioficientiam ordinatam ideo anima dum
foveatur cum tali corpore et carne re-
belli turpi et mortali infirmat cor-
rumpitur et pervertitur et totaliter trahi-
tur ad gaudioficientiam carnis et se-
quitur gaudioficientiam eius quod oportet
quod postquam anima est quida carnis et
comitata quod trahit ipsam vel quod tra-

hatur ab ipsa et anima non potest trahi
carnem tam rebellem infirmam lan-
guidam in gaudioficientiis suis ratione
mortalitatis ideo necesse est quod et-
hatur a carne et incitat suam af-
fectionem et corruptionem. Ideo anima
efficitur mala turpis perversa contra
deum et odibilis deo et tota inor-
dinata et hoc manifestat postea
quod anima utitur libero arbitrio quod
ignorat deum a quo est et igno-
rat semper et suum bonum et suum
malum et habet ipsam voluntatem
que semper est contra deum et contra
suum debitum naturale et semper
iniuriat et offedit deum. Et omnia ista
mala habet ex societate carnis
maculate in ordine ad deum quia
deus non fecit talem carnem immu-
dam sed mundam. Anima autem habet
duos status in carne. Unus pri-
mo antequam potest uti libero arbitrio et
velle aliquid propria voluntate. Et
tunc iam est immunda et corrupta
et turpis et odibilis et mala et
iniusta apud deum quoniam nihil
mali fecerit quod non potuit adhuc
et hoc propter societatem carnis
maculate que est de genere primi ho-
minis corrupti inimici dei qui ac-
tualiter iniuriavit et offedit eum a
qua carne anima contrahit radi-
caliter et originaliter istam perversita-
tem istam inordinationem et istam
inclinationem per quam efficitur apta
ut quod utitur propria voluntate ope-
tur contra deum ad suam iniuriam et
offensam. Et sic anima maculatur
et incitat vitium ipsa nefarie et im-
putatur ei illa corruptio et macula
quoniam non sit voluntaria. Alius
autem status anime est quod iam uti-
tur libero arbitrio et propria voluntate
Et tunc quod liberum arbitrium corrup-
tum est et voluntas perversa et mala
et vitiosa iam actualiter per semper
facit malum et non potest facere nisi

malū et volūtarie facit malū
et semper opatur contra deū. Et
ideo efficitur peior et turpior et
magis in odio dei q̄ p̄a volun-
tate facit malū et crescit sua cor-
ruptio et totū imputat ei a deo.
Si em̄ malū q̄ contrahit a carne
ip̄a nesciente imputat ei a deo. q̄
to magis q̄ ip̄a p̄a volūtarie
facit. Et sic cūa habet duo ma-
la vnu originale q̄ ip̄a nō fa-
cit aliud actuale q̄ ip̄a met
facit et utp̄ imputat hōi. et ideo
utp̄ est malū culpe et sic est
culpa originalis et culpa actua-
lis. sed p̄mi p̄ntes nō habuerūt
in cūa nisi malū actuale q̄ ip̄i
fecerūt. p̄pter p̄mū malū ori-
ginale q̄ cūa nō fecit sed q̄p̄t
ex societate carnis ignorāter et
volūtarie cūa est digna separari
eternalit̄ a cōsortio dei sed nō
debet ei dari per iusticiā aliq̄
malū volūtariū nec aliqua pe-
na sensibilis sed p̄pter secundū
malū scilicet actuale q̄ cūa volū-
tarie facit debet ei malū im-
mōlūtariū seu pena et̄na. Et in
hoc apparet qualiter iusticia dei
est strictissima et incomp̄ensibilis q̄
cūa imputat malū corruptiois
q̄ ip̄a nō fecit sed aliunde q̄p̄t
et hoc apparet ad oculū. Et sic
patet quomō in p̄mis duobus
p̄ntib⁹ malū et corruptio carnis
p̄uenit originalit̄ a malo et cor-
ruptioe liberi arbitrii seu aīe
sed in tota posteritate malū
et corruptio liberi arbitrii seu aīe
p̄uenit originalit̄ a mala et cor-
ruptioe carnis et hoc ita est in
fco. Ecce ego ordinē om̄i ma-
lorū seu culparū et p̄ccōrū natē
huāne q̄ om̄ia mala om̄es el-
pe et om̄ia p̄ccā totius mūdi et
om̄i hōm̄ orta sūt a p̄mo malo
a p̄ma culpa et a p̄mo p̄ccō p̄i-

mor p̄ntiū. Vnde p̄mo fuit malū
volūtariū ip̄orū q̄ fuit actua-
le. deū in om̄es hoīes descendēs
ab eis p̄ libidine de lege q̄ est v-
nū malū culpe originalis seu p̄mū
originale. et quot hoīes tot p̄ccā
originalia. deū post p̄mū
originale in quolibz hoīe p̄ccā
actualia multiplicat̄ sine nūo
et sic totus mūd⁹ est plen⁹ p̄ccis
licet autē deus creet aīam et vni-
at eā tū carne infecta tū infectio
cūe nullo mō p̄t imputari deo nec ē
q̄ iusticia dei si malū culpe et
corruptiois trāsit ad posteros qm̄
ordinatissim⁹ erat q̄ naturi hoīs
ita cōderet̄ sicut condita fuit ab
p̄ncipio. et q̄ cōditi ita p̄pagaretur
scilicet q̄ hō gnāret corp⁹ seu car-
nē et deus infunderet aīam illi car-
ni p̄pate ad receptioē cūe rōlis
ita q̄ vniū corpori immōlū et
sibi obediētī esset debite ordiāta
et nulla melitatio mala nec ali-
q̄ vitiū seu corruptio esset in ea
quia cūo eēt mūdi. Sed ex quo
p̄m⁹ hō p̄ccauit et cūo sua fca
est rebellis aīe et tota mōlis et
corrupta oportuit q̄ tle corpus
trāsmittētur ad posteros et q̄ de⁹
infunderet aīaz scdm̄ p̄māriā insti-
tutioē quā ip̄e ordiāuerat. ita
q̄ q̄uis hō corrūpit opus suū
corpus. deus p̄pōitū suū nec or-
dinē mutare nō debuit. q̄ hō
hō per iusticiā debitā incurrit
mortalitātē carnis. ex qua mor-
talitate sequit̄ rebellio et corrup-
tio in carne. Quia si esset immō-
lis nulla esset corruptio nec in-
ordinatio in ea. Et ideo q̄ corrup-
tio est in carne scdm̄ ordinē ius-
titie. deus p̄pter corruptioē car-
nis debuit suū ordinē nō mu-
tare p̄mū nec p̄pōitū bonū scilicet
qm̄ debeat creare aīas mūdi
et sōciare eas corpib⁹ in quib⁹

dū iuenit corruptionē ep̄m tra-
hūt corruptioēz hoc est nō ex deo
qui creat aīam sine corruptioē sed
ex hoīe qui ē causa corruptiois cor-
p̄m q̄ culpa et corruptio original
in aīam nō posset trāssūdi nisi p̄e-
cessisset in carne pena mortūitatis
et rebelliois et pena talis nō es-
set nisi culpa p̄cessisset et ip̄a cl-
pa et corruptio volūtatis p̄cessit
a volūtate hoīs iordīata et non
a volūtate dei. Et ideo tota cor-
ruptio quā cōtinet aīa est et proce-
dit a p̄tō p̄mi hoīs et nō a deo
nec a natura hoīs cōdita a deo
sed a vicio et corruptioē volūta-
tis p̄mi hoīs. Et iō ip̄a p̄pagatio
seu gnatio in se nō trāsmittit in
posterōs corruptioēz quia corrū-
pitur aīa sed ip̄a libido q̄ est ad-
iūcta tū p̄pagatioē q̄ quidē libi-
do habet ortū a corruptioē vo-
lūtatis q̄m etiā ante p̄am eet
p̄pagatio et gnatio sed nō esset li-
bido. Ecce declāuim⁹ lapsū cor-
ruptioēz p̄ditioēz et malū natūe
hūane et vidim⁹ totū statū suū
ī quo est. Et ita hōm⁹ scīz tū de
debito q̄ de fco ip̄s hoīs. **Cōnam**
est hoī lapsū p̄ditō et deuato si debe-
at et velit reduci et exire de statu p̄-
ditōis et puenire ad illud bonū p̄pter
quod factus est quod perdidit.

Manifestū. **Celur.**
Est ex p̄cedeti trac-
tatu in quo statu
scīus fuerat hō a deo
et ī quo statu cecidit q̄m p̄didit
illud bonū vltimū p̄pter q̄d fact⁹
fuerat scīh gaudiū eternū q̄d ori-
tur de amore dei et sociēte ei⁹
et sociēte eius et p̄didit etiā
regnū celeste et hereditatē dei
et sic p̄didit infinitū bonū ad
q̄d hōdū frūis fuerat. Et nō sō-
lum hoc sed etiā vadit et turr-
ad īfinitā et et̄nā tristitia p̄pter

quā frūis nō fuerat tēdit ad ma-
lū p̄petuū et ad eternā penā
et miseriam. Et quia in tali sta-
tu lapsus est ut omīa illa ma-
la finalit⁹ aduelant ei postq̄ se-
patus est a deo et ab amicitia
eius et lūrat⁹ est īmicitia dei
et mīa eius et sic de fco hō iurr-
omīa mala que declarata sūt
in caplo de fructu qui nascit⁹ ex
duob⁹ emorib⁹ p̄mis q̄ habi-
m se radice omī maloz. Q̄tē
etiā hō in statu lapsō in quo re-
tidit est capti⁹ īmici capitalis
dei et capti⁹ p̄mi āgeli mali
qui vocit⁹ dyabolus et seruit ei
et est seru⁹ eius et facit volūta-
tem eius ut iā declaratū est un-
q̄ hō nō seruit deo qui creauit
eū nec facit volūtatē eius p̄-
mo gtra volūtatē eius et seruit
nequissio āgelo qui nō creauit
eū et facit volūtatē eius. Et sic
hō in statu lapsō et corrupto sp̄-
ciugmetat malū suū et acq̄rit
culpā et fuit abhominatio et
corruptio et per her seruit dya-
bolo. **Q̄d bonū et delectabile es-**
set hoī ep̄ire de isto statu lapsō
et corrupto ad statū bonū et in-
tegrū et iocūdū ac de captiuita-
te ep̄ire nequissi āngeli et p̄di-
toris ad libertatē et reuocari de
via que tendit ad p̄petuā tristi-
am et deapnatioēz et̄nā. Q̄d iō-
tūdū esset hoī reuerti a via ne-
eternē et deapnatiois p̄petue et
introzire in viā salutis et iocū-
ditatis et libertatis et̄ne. Mag-
is est diuinitas et̄ne t̄stue et eternē
leticie. Nōne esset sumū gaudi-
um h̄re oēm volūtatē et h̄re p̄lo
q̄ p̄t ep̄ogitare et capē et h̄re
deū et dñm celi et t̄re in amiti-
dilūssimū et oēs āngelos et sp̄-
ritus b̄tos. Q̄ptū homo esset
obligat⁹ illi qui eū de tali statu
eripet et liberat et poneret eū in statu

gno sibi i statu etne dantatis lenae et libe-
 tatis. et liberaret ipm de seruitu-
 te diaboli et omni malorum et defe-
 det ipm ne aliquis posset ipm le-
 dere aut ei displicere et eripet eu
 ab ira dei et eius iustitie et pone-
 ret eu in amicitia dei et piam li-
 bertate. Sed quis esset ille. Nup
 homet an angelus. No ho qd ho est
 captiuus in culpa iustitie et in car-
 teribus huius mundi qui est iudicandus
 temporeus et captiuus sub diabolo
 et in ira dei. Nec etia aliquis an-
 gelus pt hoc facere qd angelus est fi-
 nitus ergo no pt infinitu soluere.
 Si em culpa est infinita qd deu i-
 finitu offendit. sequit qd etia pe-
 na debet esse infinita qd pena seqt
 culpa. Sic angelus nec creatura pu-
 ra pt sed solu deus qui hoem e-
 ciuit pt eu etia reformare. Nam
 plus est hoies restituere qd de no-
 uo facere. Et hec est ratio. Nam
 in creatioe nichil resistit qn crea-
 tura obediat creatori. in restau-
 ratioe sue reformatioe resistit culpa
 ac pena ac etia voluntas corrupta.
 Ergo si nullus pt creare hoies de
 nouo seqt qd etia eu nullus pt re-
 formare nisi solus deus. Cuius si
 no pt qd min9 est etia no pt qd
 maius est. Ergo rtingit qd solus
 deus pt qd si deus no fecerit nil
 lus pt. Sed quia deus est iurra-
 tus et offensus ac ihonoratus ab ho-
 mine et oteptus. et sic ho est in
 ira dei et etia in indignatioe eius
 et etia qd deus est iudex et ipe
 est ipa iustitia cui facta est iuria
 quo ipe eu liberabit a manu sue
 iustitie cu iustitia sit iurata of-
 fensa et otepta. Quo em iustitia
 facit qd seipex cu ipa debeat ex
 natura sua vindicare et punire.
 Ergo nisi iuria et offensa dei q
 est facta per hoem tollat et dese-
 citur p qua ho est inimicus dei et ius-
 titia dei sit placata et reconcilia

no est remedium qd ho possit libera-
 ri a malis suis. Qd dum em iurra-
 manet in suo vigore ipossibile est qd
 ho recuperet dei amicitia qd amia-
 tia et ira sunt duo qtria que non
 pnt stare simul in uno subiecto.
 Inuestigandu est nuc quomo iur-
 ria possit tolli et auferri qm ipa
 semp sepat hoem a deo qd ho q
 existit in iuria et offensa dei h
 cu deo iurraat i iuria claudit
 ho iura et porta mendi ad deum
 et ne ipe sit aptus iendi in regn
 celeste ppter qd factus est. Unde
 pma iuria et offensa pmo du-
 oru homi in quib9 consistebat tota
 natura humana que iuria fuit
 que iuria fuit gnalis toti hui-
 ne nature clausit porta omnibus fi-
 liis eoz ut nullus possit ingredi in
 celu qd omnib9 imputat. Ideo nisi
 illa vniuersalis offensa destruat
 ipossibile est hoies restituere ad illud
 bonu ppter qd factus est. Sed pter
 istam offensam gnale sunt etiam
 offense ptuulares et psonales
 alioz homi qd in quolibz hoie
 descende a pmiis duob9 pntib9
 per libidine qtu de se est viciu
 pa gnalis et originalis qua deus
 imputat eie ppter societate qua h
 tu corpe. et ista culpa claudit
 claudit etia porta ne quis possit i-
 gredi vita etna. Ecce ergo duas
 clausuras et duo obstacula pma
 Altera istas clausuras duas in q-
 libz hoie sunt inuicabiles offense et
 iurie psonales et actuales quas
 quilibz facit per se volutale et q-
 bz istoz etia claudit porta. et que-
 libet iuria et offensa facit etiam
 clausura vna p se et claudit por-
 tam. Et sic veritat possum9 dice
 faciendo tres partes in natura hu-
 mana qd pro pmiis duob9 fuit
 clausa ppter iuria pcam. secundo
 nobis ppter eoz culpa et etia ppter

manum et culpa. Quibus vero non
habetur usus rationis clauditur tamen propter
ter peccata peccatorum peccatum et culpam
peccata originalis quam contraxerunt propter
carnem corruptam sed hominibus huius
bus usus liberi arbitrii clausa est
propter tamen propter peccata peccatorum peccatum
et propter peccatum ~~peccatum~~ originale quod etiam
iniurias et offensas personales quas
fecerunt per ipsam voluntatem. Et
ideo quibus in homine adulto et nigro
essent delete et destructe iniurie
propter et personales. adhuc remaneret
culpa peccatorum peccatum et peccatum ori
ginale et sic adhuc maneret por
ta clausa propter offensam peccatorum
peccatum. Et ergo si homo siue puillus
sit siue adultus debeat pervenire
ad illud bonum propter quod factus est scilicet
ad amorem et rationem cum deo
oportet quod ipse sit mundatus a culpa
et peccato peccatorum peccatum. deinde ab aliis
personalibus culpis. Et ideo tota
difficultas reparationis consistit in
auferendo et tollendo iniurias dei
et offensas que intulerunt in humanam
naturam que antea non erat et mo
dit. Postquam enim offensa est commis
sa oportet ut tollatur de medio
ut non sit quod aliter non possunt homines sal
uari. **Qualis et quanta magna est ob
ligatio hominis pro iniuria et offensa dei**
Quoniam autem **III.**
non possumus scire qualiter
auferat et tollat iniuria
et offensa dei quam fecit homo nisi cog
noscamus naturam et modum offen
se et ipsius condicione et quid et qua
tum est iniuriare et offendere deum
et ad quid et quantum se obligat homo
pro illa iniuria. ideo oportet etiam
hoc cognoscere. Unde natura et conditio
iniurie et offense est quod ipsa crescit et
augmentatur tantum quantum persona
que est offensa est magna ut deinde
fuit de voluntate et amore. Et ideo
quia deus est infinitus in sua po

testate et maiestate sua et in sua
bonitate que sunt inestimabilia se
quitur quod iniuria et offensa facta contra
deum est infinita et inestimabilis. Et
idem est de contemptu dei. Et ideo
qui iniuriat et offendit deum et con
temptum dei obligat se deo ad
infinitum et per consequens ad penam
infinitam et punitionem que debetur
iniurie. Item etiam quod iniuria ipsa et
offensa dei et contemptus destru
it dei honorem et ledit eius hono
rem quantum in ea est et auferit ipsum
et quod honor dei est infinitus et ex
cedit omnes creaturas. quod ostenditur
propter honorem dei. et quod honor dei non
capit estimationem quod est tantum quantum
tutus ipse est ut declaratum est in ca
pitulo de honore dei. ideo sequitur
quod homo qui iniuriat et inhonorat de
um et auferit honorem dei. quod talis
iniuria sit infinita et homo obligatur
deo in infinitum et ad tantum quantum val
et honor suus. et quod plus auferat deo
quod quod sibi auferret omnes creaturas.
Item si etiam homo voluntate dei fecis
set ex tunc infinitum bonum et infi
nitam mercedem meruisset. quod talis
nature est liberum arbitrium quod debet
remunerari. quod actus liberi arbitrii
sunt tales de natura quod causant
obligationes. Unde qui facit platu
tum aliter obligat ipsum sibi et qui facit
contrarium obligat se sibi et illi obli
gatur cui fit dispendium. Sic qui
facit platum deo obligat deum sibi
ut det sibi infinitum bonum. quod nul
la res creata potest esse remunera
tio liberi arbitrii. primo qui facit
platum deo et acceptabile mere
tur habere deum pro remuneratione.
Ergo per oppositum. qui facit dispen
dium deo et iniuriam et offensa
et contra suam voluntatem obligat se ip
sum deo ad infinitum et ad tantum ad qua
tum obligaretur deus ei si faceret
voluntatem eius. non enim videtur

ratio diuersitatis. Ex istis concludit
q̄ hō qm̄ facit iniuriā et offēsam
et displicatū deo et q̄tē suā vo-
luntatem q̄ tūc facit infitū malū
Et sic fecit hō plus de malo qm̄
deus sibi fecerat de bono et ma-
lum superauit bonū q̄ quiddā fe-
cerat deus hōi hoc erat finitū
Et si uerissimē patet q̄ qm̄ hō offē-
dit deū fecit obligatiōem infini-
tam nouā. Et sic in rei ueritate
sūt due obligatiōes in hōie p̄ma ē
naturalis et de iure nature que iā
probatū ē et p̄ istā obligat hō deo
dare quiddā habet et quiddā p̄t. Et
ista est bona obligatiō q̄ tendit ad
bonū hōis ex toto ut iam probatū
fuit clarissimē. Secūda obligatiō ē
quā fecit hō pro malo qd̄ fecit et
pro iniuria et offēsa et pro cōmine
et est ista mala et pessimā et tendit
ad totū malū hōis. Et ista secūda
et noua nō aufert p̄ma que est
naturalis et indelibilis et p̄ma-
nens semp. Et ideo hō tam pro
p̄ma obligatiōe q̄ pro secūda est ob-
ligatus deo. Et tñ nō p̄t soluere
nec reddere deo que debet deo
nec pro p̄ma nec pro secūda q̄ nō
p̄t reddere deo totū amorē suū n̄
timorē nec honorē nec obediētiā n̄
uolūtātē dei facere q̄a corruptus
est et mutatus in contrariū sue nat̄e
et n̄met fecit se talem ut non
possit deo facere qd̄ debet et tñ sp̄ de-
bet et sic debitū sp̄ manet nec
excusat q̄ tenetur et si nō p̄t n̄-
met est in causa et in culpa qua-
re nō p̄t. Item nec p̄t reddere pro
secūda obligatiōe que est pro tri-
mū et iniuria et q̄temptu q̄ est
ifinita et ifinitū debet deo ut
iam dictū est et hō nō p̄t soluere
infinitū cū sit finitus et etiam si
quid posset deo reddere hoc totū
debet pro p̄ma obligatiōe natu-
rali et tñ nō excusat q̄ soluere

nō p̄t ut dcm̄ est. quia ip̄e p se fe-
cit secūdam obligatiōem. Iste au-
tem obligatiōes sic se hnt q̄ qm̄
hō nō soluit nec reddit deo qd̄
sibi debet scdm̄ p̄ma obligatiō-
nem tūc secūda obligatiō mul-
tiplicat quia p̄ma est iustissimā
et iuste debetur ei qd̄ ei debet
scdm̄ illā obligatiōem. Et ideo
qui nō soluit nec reddit deo
qd̄ suū est et aufert ei suū debi-
tū iniustus est et iniuriā facit deo
et per cōsequēs peccat et offēdit
ip̄m et eū inhonorat et q̄tempt
et est in culpa. Vñ iam declara-
tū est in caplo de hōie q̄ quiddā
facit hō deo sp̄ ip̄m honorat uel
inhonorat et ideo qm̄ reddit illi
illud qd̄ debet tūc eū honorat
et qm̄ nō reddit ei illud qd̄ debet
tūc eū inhonorat quia aufert ei il-
lud qd̄ debet et ideo cadit in of-
fensam dei. Et sic obligat deo
deo de iniuria et q̄temptu et facit
ei obligatiōes ad infinitū pro
qualibz iniuria et offēsa. Et sic
nat̄e est q̄ si hō nō soluit qd̄ de-
bet scdm̄ p̄ma obligatiōem q̄
cadit in scdm̄ q̄ est magis in-
finita q̄ p̄ma et tūc qm̄ secūda
obligatiō est facta tūc p̄ma non
p̄t solui q̄ quiddā homo posset
hoc totū debet pro secūda. Et si
p̄ma obligatiō si nō soluit cau-
sat secūdam et secūda si sit facta
impedit p̄ma ne possit solui.
Exemplū. Si hō debens fene-
ratori centū denarios ad certū
temp⁹ cū q̄ditōe q̄ si illo die
nō soluerit q̄ tūc duplū dabit
et sic multiplicādo donec de-
bitor nō possit soluere usurā et si
usurā nō possit soluere quō solue-
ret p̄cipale debitū salz illos
centū denarios. Sic etiā hic ē
quia p̄mū debitū causat secū-
dū qd̄ multū excedit p̄mū et

homo est debitor pro utroque iuste et
neutrum potest solue. **E**cce quomodo
malum quod homo facit et offensa ob
ligat ipsum ad infinitum et homo fit
subiectus malo quod ipsemet fe
cit. **E**t sic malum et iniuria dñam
tur homini et ponunt ipsum in manu
iusticie et ei dñantur eumque inclinant
ad se agendum quod malum perpetratum
vult semper crescere et multipli
cari et non potest crescere nisi homo
faciat ipsum crescere. **E**t sic homo
postquam cecidit in peccatum ipsum ma
li seu peccati efficitur seruus peccati et
ponitur sub iugo et eius seruitu
te ut non possit euadere manus
sue. **E**t quod ipsum malum multi
plicat seipsum postquam inceptum
est sic etiam multiplicat obli
gationem continue. **E**t sic terribi
lissimum et pessimum est eadem in
peccatum et in manus mali quod obli
gatio est maxima in qua ipsum
homo potest. **E**t sic patet quanta
est obligatio hominis pro peccato et
qualiter ipsum peccatum causat secundam
obligationem in natura humana.
Et ideo in statu lapsi homo semper
multiplicat malum iniurias et
offensas contra deum et multipli
cat et crescere facit secundam ob
ligationem et sic nichil facit de
prima obligatione. **E**cce decla
ratum est modo quomodo homo est obli
gatus duabus obligationibus
sed tamen secunda multiplicat in quo
libet homine secundum quod multiplicatur
peccata et iniurie contra deum. **E**t si per
qualibet offensa debeat infinitum
solue quomodo posset soluere
pro pluribus offensis. **D**e magni
tudine prime offense et primi mali pri
mor duorum hominum et quanta sit obligatio

Et li.

Quoniam autem offensa pri
mor prentum est prima inter
omnes in natura humana

deonate est in speciali tractatu
de illa et videre magnitudinem
illius primi mali et obligationem
pro illo malo. **V**nde quod maior et
dignior res est liberum arbitrium
et voluntas libera ideo nullum ma
ius malum quam malum voluntatis et
liberi arbitrii et modicum malum
est ibi magnum quia omnes creature
quia erant facte propter liberum ar
bitrium hominis ad seruandum ei quod ita
exigebat dignitas et excellentia
liberi arbitrii ideo quod homo corrup
t liberum arbitrium destruxit et violauit
totum ordinem vniuersitatis creature quod per
dit seipsum ut ut nil valeat et in perditione
seipsum totum ordinem rerum perturbauit quod homo
erat dignissima creatura que ornabat et decora
bat totum vniuersum et sic non sibi ipse nocuit
nisi se totum vniuersum deformauit in pulchritudine
ordis quam de posuerat in mundo. **Q**uoniam in eo
fuit frustrum omnis iusticie et voluit hominem
dei violare et annihilare destru
endo suum ordinem et pulchritudinem
sui ordinis. **E**cce magnum malum
et hoc fecit voluntarie et est in
peccatum met. **I**tem etiam perditione seipsum
frustrum intentiones dei quoniam in eo
fuit ut nichil aliud valeret ad
illud quod deus intendebat facere
de homine. **E**t quod fregit preceptum dei
fortissime in sibi sub maxima pena
scilicet mortis mandatum consentie
do inimico dei et faciendo eius vo
luntatem et contempnendo mandatum
dei et comminationem eius et tamen ipse
non poterat ignorare illum qui sua
debat ei ut frangeret mandatum dei
esse inimicum et aduersarium dei quod
audiuit loqui contra mandatum dei
et audiuit deum reputari mendacem
cum dixerat non quod sed eritis sicut
dñi. **E**t sic inhonorauit deum in
mensuram faciendo sui inimici volu
tatem et faciendo contra voluntatem
dei. **I**tem etiam quod non solum seipsum
perdidit et se subtraxit a seruicio

p meritū. nec offensa siue dis-
placitū nō remouet nisi p pla-
citū. ideo oportet qd hō ut des-
truat culpam faciat aliqd me-
ritū qd sit tātū quātū fuit cul-
pā seu peccatū. et ut hoc destruat
displacitū dei oportet qd deo faci-
at tantū placitū quātū fuerat
displacitū. alit culpa et iniuria
remaneret in suo vigore nec
hō posset deo reuniri neq re-
conciliari nisi illud tollatur de
medio qd impedit eorū unionem.
igitur ad recuperandā amicitia
dei pfectā nāte est qd reddat deo
infinitā satisfactioē ppter obli-
gationē infinitā. et qd hoc faci-
at deo magis placite qd displi-
cuit sibi. Ergo necesse est qd ta-
lis satisfactio sit voluntaria li-
bera et amorosa procedēs de in-
tīmo cordis affectu de optima
volūtate sine aliqua coactioē
et sine violentia. aliter satis-
factio nō eēt acceptabilis deo
nec tolleretur iniuria nec per con-
sequens omī et quāgit hoīes
cū deo nec tollit inimicitias nō
deū placat. Nō pōt ergo homo
sine tali satisfactioē voluntaria
liberari a sua obligatioē neq
restitui ad illud bonū ppter
qd factū est neq deo reconciliari.
Et qd nullū hō qui est obligatū
et debitor pene infinite pōt satis-
facere nec pro se nec pro alio
nec pōt hēre talē satisfactioem
infinitā qd nec omēs hoīes in-
simul nec infiniti mūdi si esset
possent satisfacere pro tali debi-
to neq quidqd est citra deum
nec aliquis hō purus nec omēs
in siml cū sint obligati ad pe-
nam infinitā possent soluere
tantū debitū nec facere deo tā-
tū seruiciū voluntariū qd des-
truat et omīat iniuriā iam

factā et hoc maxie qd quicqd pos-
sent facere totū iam debent et sūt
in debito sed talis satisfactio de-
bet fieri de aliquo qd nō sit iam
debitū deo neq deo obligatum.
Ideo cōcludit qd cū illud qd debet
hō soluere deo pro satisfactioē debet
esse maius qd quicqd est citra
deū et hoc non est nisi deus.
sequit ergo qd nullū pōt facere istā
satisfactioē nisi deus et nullū
debet et tenet facere nisi hō. ergo
oportet qd ille qui faciet sit deus
homō ita qd sit vna et eadē pso-
na que sit deus et hō. ita qd nō
sit alius deus et alius homo.
ita qd sint due psonae sed ita cō-
iūgentur due nature scilicet dei et
hoīs ut idem sit deus qui est hō.
Nam si aliter iūgentur nō possit ē
qd satisfactio fiat. qm si sit alius
deus et alius homo tūc deus
faciet qd nō debet et hō faceret
qd nō pōt. Et igit hanc satisfac-
tioē faciat deus hō oportet
eūdem esse pfectū deū et pfectū
hoīem qm eam nō pōt facere ni-
si verus deus et eam nō debet
facere nisi verus hō. Item si sa-
tisfactio debet fieri et hō libe-
rari nāte est iūvenire hoīes deū
seruati utriusq naturae in sua
integritate et nāte est hās du-
as naturas iūgi in vna pso-
nā sicut corpus et aīa rōlis
iūgentur in vno hoīem qm alit
fieri nō pōt ut idem ipse sit deus
pfectus et perfectus hō. Et tūc ta-
lis psona erit infinita et etiam
tūc talis psona habebit in se
aliquid qd superabit quicqd est
citra deū et erit maius qd de
debitū qd deberet soluere oēs
hoīes pro satisfactioē. Et tūc
talis psona nichil pro se de-
beat qd ita oportet esse qd ni-
hil pro se debeat et sic pote

rit soluere pro oib⁹ qm nō pnt rō
dere qd debent q nō hnt. **I**gitur
extra talem psonā nō pnt iuēri
satisfactio infinita quia hoies de
bent ad debitū infinitū. In sola igitur
tali psona pnt iuēri illud quo
hō indiget. Vnde talis psona po
terit hāc meritū infinitum et erit
poterit facere placitū infinitū dupli
ter. primo qz deus. sed qz erit hō
persona infinita ex pte dei cui fiet
placitū. qz omne placitū et accep
tū deo est infinitū. Et sic duob⁹
modis meritū seu placitū qd po
terit facere erit infinitū. Sed
culpa hois seu iūria et offensa
fuit solū infinita vno modo. s.
ex pte dei qtra quē facta est. et
nō ex pte facientis. et ideo meri
tū seu fctm placitū talis psonae
psonae infinite erit maius et sic
vincet et destruet totalit et su
perabit omem culpā et omne de
mentū et oēm iūriā et oēm of
fensam et omne displicentū qd ē
qtra deū ex pte hois. Ergo si
talis psona infinita det aliquid
de suo pro hoib⁹ ad satisfaciē
dū pro eis iusticie dei et hoc tū
bona volūtate tū intio cordis
afficitur satisfacet deo totalit
et tollet iūriā et offensam om
nē. Sic ergo hōm⁹ iam deū
que sūt nēcia et quib⁹ indiget
hō si velut et debeat liberari
primū est satisfactio infinita
volūtate facta. Secundū est per
sona ifita que simil sit de⁹ et hō
De conditionib⁹ quas deb⁹ hāc talis
persona ifinita que est natā pro sa
tisfactione. C. lvi.

Et quia natura hūana
indiget pro sua libera
tione tali psona ifinita
que simul sit deus et hō. ideo
vltis considerare et iuestigare
debem⁹ de aditioib⁹ nēcis qd

debet hāc ista persona que con
ueniant satisfactio qm si nō
habeat omes aditioes que req
runtur ad satisfactioes nō satis
faciet pro hoib⁹ et ideo oportet
q sit proportionata satisfactioni sicut
hō indiget. Et ideo oportet q sit
de gnē ist⁹ hois qui est obliga
tus ad penā infinitam et non
sit de nouo factus sicut pmi hō
qm si nō sit de gnē pmi hois q
est debitor tūc talis homo qui
est deus inqntū homo nō pte
bit ad gen⁹ hūcūm nec ad ho
mies descendētes a pmo hoie
qui fecit offēsam. Quare sequi
tur q nō debet satisfactio pro
illo qntū erit de illo. Sicut e
nim iustū est ut pro culpa et
offensa omis hō satisfaciatur ita
etiam oportet q satisfaciens
sit idem cū eo qui obligatus ē.
Oportet omi q sit eiusdē gnis
aliter nec pmi hō nec gen⁹ ipm⁹
satisfacet pro se. Ergo sicut de
duob⁹ pmi hoib⁹ obligatio est
in omes descendit ita nullus nisi
qui de ipis nascit⁹ debet satisfaci
cere pro illa obligatioe hōm.
Oportet ergo q ille hō qui satis
faciet q nascit⁹ de gnē pmi hois
quia hōc requit satisfactio. Vlt
teu⁹ oportet q talis hō qui sa
tisfaciet pro hūano gnē accipiat
et gnetur mūdissimē salū sine
libidine et sine corruptioe et idō
sine coitu. Vñ quia iā declara
tū est q mēbra genitalia tū
in vno q in muliere sūt mēbra
iobedie et q mouetur qtra ra
tionē et ideo sūt mēbra pcti et
mēbra rebelliois. Et ideo hec
fuit causa q omes hoies sūt re
belles qz per ipā mēbra libidio
sa gnant⁹ et pducūt. ita q p
illud mēbz genitale intrat ois
corruptio in omes hoies. Opor

tet ergo qd talis qui debet esse
deus et hō et qui satisfaciēt p
hoib⁹ qd nullo modo sit gcept⁹
nec gnāt⁹ per mēbz genitale
tū npe debeat destruere omē
culpam et omē pccm. qd iā esset
i carue tūcū corruptionis et culpe
et tūc esset debitor et obligat⁹
esset sicut alij hoies et tūc nō
posset satisfacē pro alijs hoib⁹
Natura ergo satisfactiois exi-
git qd cū illi⁹ hois nō sit gnāt⁹
ta per vtrū ergo nō debet ēē
de semie vtrū qd si sit nihil va-
leret nobis pro satisfactioe
et sic erit sine pze imediate.
Erit ergo talis homo forma-
tus qntū ad corpus imediate
p manū dei qd alit⁹ fieri nō pōt
Quia sicut prim⁹ hō imedia-
te fcūs fuit per manū dei
ita et secūdo. **S**ed qd oportet
bat ut iste secūdo homo qui
satisfacēt pro hoib⁹ nasceret⁹
ab hoie scilz a vtro vel mulie
et de gne pmi hois et tū mu-
lier ordinata est ad capiēdū
et ad nutiendū et ad lactandū
quēntius fuit ut a muliere
gnaret⁹ qd a vtro et hoc sine
gcupisctia libidiosa mulie
ita qd ista mulier de qua for-
mabatur nullam sentiat li-
bidine. pmo nēce est qd in il-
la muliere nūq̄ fuit libido
et ideo necesse est qd talis
mulier sit vrgo ppetua. **E**t
quia tale corp⁹ npi⁹ hois nō
erit gceptū in vulua mulie-
ris sed in ventre per vntu-
tem dei de sanguie mulieris
sine violatione vrginitati⁹
ideo etiā nēce est qd talis hō
etiā nascat⁹ de nra mulie
sine fractioe et apertioe vul-
ue mulieris. **Q**uia sicut nō
mfiut ita nō debet exire

Quā vulua mulieris nō apit⁹
nisi p membz vtrū tū libidine
ideo tū vulua illi⁹ mulieris
nullo mō debeat apiri p mē-
bz vtrū. **S**equit⁹ qd ille homo nas-
cendo de tali muliere nullo mō
debeat apire vulua eius aliter
relinquet in ipā sig⁹ libidinis et
corruptionis carnis. et signa ac-
si nra libido pcessisset et fuisset
apta per membz vtrū que oīa
debent esse aliena ab nro hoie
quē requit dīna iusticia et hu-
mana obligatō cū vtrū sūne dis-
tare a libidine et ab omī vesti-
gio libidis. **U**nde alias facit
opus qd consuevit mēbz vtrū
le face. scilz vulua mulieris a-
pire et tū debet esse elōgat⁹
ab illo membro totalit⁹ et ap-
ope qd solū illi membro mas-
so ac rebelli et libidioso cōuēt
Ergo necesse est qd ille hō qui
per manū dei fuit formatus
int⁹ in vtre vrginis mulieris
sine omī libidine nascat⁹ et ex-
eat sine opatioe et violatioe
sicut itrauit et ut nra mane-
at vrgo icorrupta. **E**t ut in
gnali et breuiter cōcludam⁹
omēs gditiones psonē illi⁹ in-
finite que ncia est hōi et na-
ture huane pro solutioe satis-
factiois oportet qd hēat tales
gditiones ex pte hūanitat⁹ et
ciē et corp⁹ que nullo modo
derogēt nec gtriet⁹ dīne na-
ture et deitativ nec derogent
nec discōuēiat satisfactioi et
solutioi pro qua faciēda est ne-
cessaria nobis illa psona. pmo
totalit⁹ quēat et pportionētur
Et ideo exinde possum⁹ cōcludē
in speciali omēs gditiones qntū
ad ciām et quātū ad corpus
et qntū ad vniōē ciē et corp⁹
cū natura dīna in vna psona

Et qm̄ in natura dīna sūt tres
p̄sone realiter distīcte scilicet pater
et filius et spūs scūs ideo videam̄
m̄ que p̄sona est magis cōuei-
ens. vel pater vel filius vel spi-
ritus scūs cū qua conueret̄ hūa-
ritas seu corpus et aīa. Et apparet
q̄ p̄sona filij sit magis cōueiens
ut sit vna p̄sona in duabus na-
turis. qm̄ p̄sona filij dei habet
multas cōuēientias cū hoīe qd̄
nō habent alie p̄sone. unde q̄
filius est productus et accepit
oīa que habet a p̄re et accepit eē
ita hō etiam est p̄ductus et accepit
esse a deo. Et etiā filius est yma-
go m̄is increata et hō ē ygo de creatura
sic q̄a m̄is que p̄ductus cū producto q̄
p̄ductus ē magis cōueit̄ p̄sona
filij dei q̄ p̄is. et etiā q̄ magis
cōuenit ymago cū ymagine q̄
ille qui. ille qui nō est ymago. idō
magis cōueit̄ filius q̄ spūs scūs
Etiam q̄ erit filius hoīs. quēit
q̄ pot̄ sit filius dei. q̄ iā filius
dei est. q̄ q̄ sit spūs sanctus. q̄
vibile est q̄ qui p̄rem habet in
m̄ oculis q̄ m̄rem habeat in t̄ris
Item q̄ hoīes sunt filij dei ex p̄te
aīe ut p̄batū est q̄uis sūt refo-
mati. ideo magis filius dei natu-
ralis quēit q̄ spūs scūs. **Si talis**
p̄sona trinita īq̄ntū hō debent esse
mortui ut īmortalis ad satisfaciendū

Quomā autē talis **Et h̄m̄.**
p̄sona ēit trinita que sit
deus sit et homo ideo
est nāia pro satisfactiōe totius
hūane nature ut scilicet h̄eat in se
aliquid maius q̄ quicqd̄ est s̄b
deo qd̄ sponte det et non ex de-
bito deo qd̄ extra talem p̄sonā
talem silem vel aliquid tale iūci-
re nō possum̄. Queram̄ ergo
quid poterit dare talis p̄sona
vel qd̄ valeat tātum per qd̄
possit fieri infinita satisfactio

infinita. Aut enī ille hō qui siml'
erit deus et homo dabit seipm̄
aut aliquid de se. Videam̄ ergo
qualis debet esse talis datio seu
donatio. unde cū talis hō īq̄-
tū hō est creatura dei. sequit̄ q̄
quicqd̄ habet est dei et est obli-
gitū deo et oīa que p̄t debet
deo p̄ p̄mā obligatiōe natura-
lem q̄ quicqd̄ habebit accepit
a deo. Et ideo debz dō honorem
obediām et amorē et totū quit
quid facere poterit erit iam deo
obligatū et debitū nō pro iniuria
q̄ nulla fecit sed pro naturali
prima obligatiōe q̄ oīa ab eo
accepit. Quomō ergo poterit
satisfacere pro alijs hoīb̄ cū oīa
pro seipso debet et deus ex de-
bito exiget ab illo hoīe quicqd̄
habet et quicqd̄ poterit q̄ crea-
tura sua erit. Queram̄ ergo
quid in se h̄bit ille hō qd̄ deo
non sit debitū sed vere suū et
qd̄ deus nō possit ab eo exigere
Si enī nul tale habz nō poterit sa-
tisfacere pro alijs qui debent
deo infinitū p̄ scdām obligatio-
nem. Sed certe ille hō nō tene-
tur se tradere morti seu aīaz su-
am et vitā exponere pro hono-
re dei q̄ hoc nō exiget deus ex
debito ab illo hoīe scilicet q̄ det in
tam et aīam suā ad mortē. Vn-
quia mors est in oīb̄ hoīb̄
p̄pter p̄cām et culpā. q̄ si p̄mus
hō non peccasset nūq̄ mortu⁹
fuisset. ergo cū iste homo erit
sine p̄cā et sine omī culpa īno-
centissim⁹ cū sit deus multo
magis nō debet̄ mori. Ergo
si ille det spōte et libere se mor-
ti ad honorē dei tūc dabit ali-
quid de suo qd̄ deus nō exiget
ab eo ex debito nec etiā potest
ab eo exigi per obligatiōem q̄
nō est p̄ccor. Et tūc nō poterit

se magis dare deo q̄ dare vitā
et aīam suam ad honorē illius
Nec etiam aliquid poterit dari
p̄tiosius deo q̄ nichil p̄tiosius
aspius aut difficilius p̄t homo
sponte et nō ex debito p̄t q̄ mortē
ad honorē dei. Igitur sequitur
q̄ n̄tia erit mors illi⁹ hoīs ad sa-
tisfactiōē pro alijs hoīb⁹. Ergo
per solam mortē illi⁹ hoīs potest
fieri satisfactiō seu per vitam su-
am sponte triditā mortē ad ho-
norem dei. Inuēim⁹ igit⁹ p̄tū
et debitū ad solūēdū pro p̄tis
iūris at offensis om̄ hoīm. Igi-
tur n̄tia est pro satisfactiōe totius
hūane nature q̄ talis hō qui ē
deus et hō qui n̄tius erit pro
satisfactiōe sit mortalis ut q̄
possit mori si velit et hoc sponte
quīs sit deus. Et tñ ip̄m nulla
poterit occidē si nō velit nec q̄
suā volūtātē et hoc q̄ erit deus
et sine p̄cto. Si em̄ nullo modo
mori posset nō esset utilis nec
cōueniens pro satisfactiōe hoī-
nū. Et hoc est sūme n̄tia ut sat-
factiō fiat per mortē q̄ hoīes sūt
obligati ad sustinēdū mortem
eternā sed cōuenienti⁹ fieri nō
p̄t ut hō euadat mortem etnā
quā debet nisi hō sustineat illā
volūtariē qui nō debet. Sed
hō qui iam obligatus est ad in-
finitā penā non p̄t solūē tāle
penā que liberet a penā infini-
ta quia quācūq̄ penā accipet
iuste et digne eam sustinēt
ut igitur hō qui est obligatus
ad debitam penā possit euadē
ip̄az penā n̄tia erit ut talis hō
pro hoīe suscipiat penā volūta-
rie et sponte qui nil pene deat
pro se. S; n̄ talis poterit esse ni-
si ille hō quē querim⁹ qui erit
deus et hō ut moriēdo et sustien-
do penā pro hoīe quā sustinere

nō debeat iuste hō p̄pter eam e-
uadat et mortē et mortē penam
quā debebat. Et ideo n̄tia erit q̄
homo qui est n̄tius nobis pro
satisfactiōe possit pati et mori et
sustinē penā si velit sed nullo
modo possit pati nec mortē nec
aliquā penā contra suā volun-
tatem nec aliqua res possit sibi
nocere q̄tra suā volūtātē sed sua
volūtātē p̄mittē oīa possit.
Nam innocentissim⁹ erit nec p̄t
hoc talis hō erit in miseria sicut
ceteri hoīes mortales q̄ volūtatiē
erit talis ut possit pati sed non
q̄tra suā volūtātē. Necessē ē
etiam q̄ ille hō qui erit necessa-
rius pro satisfactiōe m̄ia intelli-
gat et cognoscat om̄ia bona et
om̄ia mala hoīs et cognoscat
p̄ditioem et lapsū hoīs et om̄ia
que sūt n̄tia pro reparatione et
totali satisfactiōe et quid debeat
hoīes deo et q̄ cognoscat de seip-
so quid erit illud q̄ oportet deo
fieri pro hoīs satisfactiōe et eti-
am q̄ ip̄e cognoscat q̄ ip̄e sol⁹
est qui p̄t satisfacē et non ali⁹
et per mortē suam etiā q̄ si ip̄e
non moriat⁹ q̄ om̄es hoīes p̄de-
tur eternaliter q̄ si nō agnosceret
hoc nō posset satisfacē q̄ oportet
q̄ det vitam suā volūtariē et
sient⁹ p̄pter p̄ctā hoīm. *De benigni-
tate amore et pietate patris et
māstue⁹ ip̄i. C. lvi.*

Et qm̄ iam declaratū
est q̄ satisfactiō quā
debet facere iste hō quē
querim⁹ et quo idigem⁹ oportet
q̄ sit voluntaria et spontanea tñ
magno cordis affcū et optiā vo-
lūtate q̄ alit⁹ non tolleretur offe-
sam et iurā que m̄t deū et
hoīes est nec placaret iram dei
ideo oportebit q̄ ille hō qui sa-
tisfaciet pro hoīb⁹ nō solū ame-

natur et det vitam suā morti
ad honorem dei ymo oporteb
si debeat satisfacere q̄ sustie
at mortem libēssimē et volū
tarie cū desiderio et cū intimo
cordis affā ad honorem dei q̄
null⁹ poterit eū cogere nisi ip̄e
met p̄mittit velit. Et ideo nūc est q̄
tal⁹ hō sit benigniss⁹ ut habeat volū
tatiā et benignā erga hūcā
naturam et alios hōies et tā
tū diligit hōies et compatiet
eis ut velit mori et dare vitā
suā pro ip̄is ut per mortē suā
liberetur a penis eternis et q̄
magis velit saluationē hōm
q̄ seruare vitam suā qm̄ si nō
sit ita tūc non morietur pro ho
mib⁹ q̄ null⁹ poterit eum cō
pelle ad moriendū nisi pro
cedat ex eius mera volunta
te pia et bona. Et ideo opote
bit q̄ nō attēdat ad maliciā
hōm nec ad iūrias nec ad of
fensas sed magis attendat
ad hōies ppter naturā hūcāmita
tis et diligit eos inq̄tū sunt
hōies et portant dei ymagiē
pp̄ter aiām rōlem et inq̄tum
sūt sui frēs per naturam. Et
ideo oportebit q̄ nō habeat
hōies odio ppter p̄cā et mali
cias eorū sed magis cōpatiet
et doleat de malis eorū qm̄ si
tal⁹ nō esset tūc nō esset con
uiciens pro satisfactiōe et tali
hōie indiget natura hūcā
nec p̄t aliter liberari. Et ideo
necessario oportebit q̄ tāta sit
sua bonitas et benignitas q̄
vincat maliciā et neq̄ciā
et tāta sit sua mansuetudo
q̄ vincat oēm crudelitatem
et impietate et tāta sit sua pa
tia q̄ vincat oēm iūriā et of
fensam sibi inferēdā Et ideo
oportet q̄ sit tal⁹ q̄ diligit

omēs sibi q̄tradictēs vel p̄se
quētes aut n̄p̄m occidere vo
lentes ita q̄ tāta sit in eo bo
nitas q̄ omēs remittat offē
sas et de nullo velit vīdūtā
pp̄ter aliquā iūriā qm̄ tal⁹
est natus hōib⁹ pro satisfactiōe
O quāta bonitas et benigni
tas erit ista q̄ tal⁹ homo ius
tus et inocēs velit mori et
dare vitam suā pro hōib⁹ i
iustis iūque malis et ingra
tissis perditis et omī pena
dignis et pro p̄cāis culpis et
offensis omī hōm tot⁹ mūdi
Et ideo nūc est ppter predict
ta q̄ iste hō sit de q̄nē eorū
hōm qui obligati sūt ad pe
nam ppter amorem vīritatē
et p̄p̄mquitatē qm̄ magis di
liget hōies et compatiet eis
eis quia erit de natura eorū
Vnde si fieret de nouo sicut
p̄m⁹ hō nō esset tātū p̄p̄m⁹
hōib⁹ obligatis ad penā. O
quātū homo et tota natura
humana gaudē debet q̄ talē
poterit h̄re hōiem qui pro eis
satisfacēt *Qualit⁹ ille hō possit
mori et occidi ad honore dei et q̄s eū*
Et quia mors possit occi
dī hōies qui ter.
erit deus et *cc. lvi.*
hō erit totū p̄cū et
satisfactio liberatiōis
hōm si sit volūtarie et
ad honore dei suscepta ideo
plū iūestigādū est quomō
poterit ille hō vitam suā
dare morti sponte ad hono
rem dei an ip̄e inter se debe
at occidē vel an ali⁹ eum de
beant occidē. Sed q̄ ip̄emet
se occidēt hoc nō esset ad hono
rē dei. ymo totū honore dei. ergo nūc
erit q̄ ali⁹ eū occidant et q̄ ip̄e
velit et p̄mittat se occidi ad

ip̄emet

honore dei et tunc etiam oportet quod
ipse habeat inimicos qui eum occi-
dant et persequantur. et oportet quod
sit aliqua causa que sit ad ho-
nore dei pro qua sustineat et de-
fendat ipse det vitam suam ad mor-
tem et quod pro illa causa alii occi-
dant eum. Et ideo investigemus
quomodo poterit hoc fieri. Ideo con-
siderare debemus quod iste erit solus
bonus inter omnes homines et omnes
alii erunt mali nisi mater sua que
erit bona ex naturate. Et cum homi-
nes sint lapsi et corrupti ac per-
uersi ut declaratum est in tracta-
tu de lapsu ad longum per consequens
faciunt mala opera et ducunt pes-
simam vitam et totaliter faciunt contra
deum omnia opera sua et contra ius-
tissimam equitatem et veritatem quod
omnes amant suam propriam volunta-
tem et proprium honorem et nolunt
corrigi nec audire correptiones.
Et quod ille homo perfectus erit totus
bonus contrarius aliis hominibus ideo
oportet quod quantum poterit impugnent
eorum malam vitam et mala eorum
opera et predicet et corrigat homines
per verba sua et nature erit quod di-
cat veritatem hominibus quia homines
nolunt audire. Et sic et quia etiam
cum opera sua erunt contraria operibus
aliorum incitet inimicitias et turbat
complurium qui nolunt au-
dire veritatem et sic per-
turbando et tenendo immobiliter
et inderogabiliter veritatem et
iusticiam et hoc vivendo et loquen-
do plures habent eum odio usque ad
mortem. Et sic si isto modo ipse neque
propter odium neque propter timorem mor-
tis non velit desistere a veritate et
iusticia sic occident eum quod contra
est eis et ipse permittet se occidi
fortissime et firmissime perseverando
in hiis que dei sunt. Nonne tunc
dabit vitam suam sponte ad ho-

nore dei. Quis enim ipse tenetur
dicere veritatem et eam tenere vi-
vendo et loquendo ad honorem dei
tamen non tenetur mori pro honore
dei ex debito nisi ipse velit. Item
in hoc etiam dabit exemplum effi-
cissimum aliis hominibus ut nullo
modo deserant nec relinquat
veritatem dei nec iusticiam eius
nec recedant ab illa propter mor-
tem quam aliquando propter natu-
ritatem patietur ut soluat cum
illo qui nullo modo mori debebat
sed sponte ad moriendum se obtu-
lit. et in hoc fecit deo honorem
maximum. Nonne erit hoc exem-
plum magnum et efficacissimum
ut sic alii homines postquam cognove-
runt eum et veritatem et quantum
persona erat ipse committetur et in-
flammetur et permittetur eum ut propter
nulla incommoda que eis poterit
obesse declinet ei iusticia quam
deo debet cum etiam aliquando de natu-
rate mori debeat. cum ipse qui non
pro se mori ex debito debebat
nec pro aliis poterat cogi mori
nec voluit preservare tam pre-
ciosam vitam. immo seipsum et tam
preciosam personam tam voluntarie
dedit in mortem propter veritatem
et iusticiam defendendam quous ex
debito talis persona quia erat
homo debebat deo omnem obsequium et fa-
cere pro veritate et deitate quod
poterat et virtute prime obligationis. Atque
hunc est tantum mortem quod ex debito nullo modo
debebat. Et ideo moriendo sponte reliquit hominibus
exemplum sicut faciant et ne timeant
mori. Sic ergo quis alii qui oc-
cidet eum mala occidat eum volun-
tate attamen quod ipse sustinebit hoc
spontanea voluntate ad honorem
dei et ad utilitatem totius humane
nature. ideo laudabiliter et misere-
corditer sustinebit. Sed miran-
dum erit quomodo poterit esse ta-

per mortem illi⁹ qui erit similis
deus et homo et a dyabolo
et a peccato seu iniuria et offen-
sa dei et a pena infinita. Sic
mors istius hominis vincet dy-
bolū et omnem culpā et peccatū.
Et sicut dyabolus decipiendo
hominem subiugavit eū sibi ita
decipiendo semper quod tuadet
et occidet istū hominem captiva-
bitur et ligabitur ab isto homine
cū adiutorio divinitatis per ius-
ticiā. Et sicut primo homo fuit sub
potestate dyaboli propter obiam quā
fregit et fuit in ira dei et se-
paratus a consortio et amicitia
dei ita et per obiam istius ho-
minis qui erit maior primo ho-
mine quā servabit usque ad mor-
tem inclusivē saltem tenendo ve-
ritatē dei et iusticiā ad quā
obligatur omnis homo ad et quam
vult deus et exigit ab omni ho-
mine homo erit dignus liberari tā-
a potestate dyaboli quā ab ira dei et
restitui ad amicitia dei se quā obia
computabit pro obedientia. Sicut
enim inobedia facta est per homines
ita obedientia etiam facta est per homines
et maxime quia ista obedientia in infi-
nitū superabit illā quā erit facta
cū difficultate saltem mortis et per
maiorē saltem hominem et filiū dei.
Et ita magis erit acceptabilis
deitati obedientia voluntaria istius
hominis quā fuerit displicibilis ino-
bedientia primi hominis et maior erit
honoratio istius hominis quā fuerit
inhonoratio primi hominis. Et sic
totaliter annihilabitur et destrue-
tur iniuria et offensa primi hominis
et a tota natura humana. *Qualiter mors istius hominis que est nostra per
satisfactorē omnium hominum prevaleret et ma-
gis poteret quā nūc et magnitudo
omni peccatorum et offensarum omnium hominum*
CCL

Quoniam autē iam decla-
ratū est quod mors illius ho-
minis erit satisfactor et pro
tuo pro peccato hominis et totius
humane nature et pro culpis offe-
sis et iniuriis hominum et tū iam decla-
ratū sit quod quodlibet peccatum seu of-
fensa gratia dei ascendit in infinitū
et quod habeat quādam infinita-
tatem et oportet quod secundum mensurā
peccati et offense fiat satisfactor et
cū pro uno peccato infinite culpe istius
mundi pleni creaturis non possent
satisfacere id tū peccata siue iniurie
sint sine numero gratia dei et possint
esse et multiplicari in infinitū
et crescere videamus quomodo
mors istius hominis qui erit deus et
homo qui erit necessarius pro satisfac-
tione erit sufficiens satisfactor et
sufficiens pro omnibus peccatis
omni hominum et videamus etiam
quā plus poterit mors ista quā nūc
et magnitudo omni peccatorum. Ideo
ad hoc cognoscendum oportet po-
derare vitam illius hominis quā va-
lebit et quāti valoris et quāti
pretii erit. Vnde humanitas illius
hominis plus valebit in pretiositate
et excellentia in nobilitate et bo-
nitate et in dignitate quā omnes
homines qui fuerunt sunt et erunt et
qui possunt esse et quā omnes crea-
ture quia homo iste erit deificatus et
sua humanitas erit unita deita-
ti in una persona. Et ideo propter
istam unionem et propter istud
mysterium altissimi mystica humani-
tatis ascendit ad summā dignita-
tem. Sicut enim iam declaratum
est vel fuit de sponsa respectu
sponsi in capitulo de amore qua-
liter sponsa ascendit et nobilita-
tur propter sponsum cui unitur quā
uis etiam sit infirma et paup-
rima inter omnes mulieres si as-
sumit a rege pro regina fit

nobilis et magna valde. **S**ilicet
ent de humanitate hoīs istius quia
erit unita et copulata inseparabi-
liter tam sponsa sponso deitati et
ideo erit proportionata natio iuxta
dignitatem deitatis tantum quam
tū fieri poterit. Et adhuc ista
unio erit maior multo quam sponsi
et sponse quia una persona erit deus
et homo. Et ideo ille homo erit infirmus
et plus valebit quam omnes homines
cū sint finiti et etiā quam omnes crea-
ture cū non sit copatio inter finitū
et infinitū. Et ideo si volumus con-
siderare quomodo mors eius plus
poderet quam omnia peccata videamus
pro quanto nollet quis tale homi-
nem occidere si esset pater et sciret
eum tale esse. Ita quod si diceretur a
licui nisi occideris istum hominem to-
tus mundus peribit. et quod deus
non est certe nullus faceret hoc nisi
deberet facere si sciret eum talem
esse pro omni creatura conservanda
nec si infinitus numerus mundorum daretur
ei. Itē si etiā diceretur tu occi-
des illum hominem aut omnia peccata
mundi venient super te et imputa-
buntur tibi nōne iste diceret quod nihil
vellet omnia peccata mundi sustinere
supra se et imputari ei quod eum occi-
dere etiā non solum mundi presentis
sed omnia que possunt fieri in futuro
et que excogitari possent. Et
non solum de occisione sed etiā de
pauca qualibet lesione que tangeret
ipsum pro quanto etiā aliquis non
deberet modicum ledere personam
regis vel imperatoris. Unde igitur
esset hoc quod aliquis horret plus
unum peccatum in lesione huius hominis
quam omnia alia que possunt excogitari
quia lesio istius persone multo
magis excedit sine copatione
omnes creaturas. Ecce igitur
manifestissimum
est quod nulla qua-

titas magnitudo seu multitu-
do peccatorum contra personam huius hominis pe-
net nec valet comparari violationi
et destructioni vite corporalis talis
hominis. **A**ntū ergo homini est illud
cuius destructio est tam mala. Si enim
excedit omne bonum creatum quia ma-
la est eius destructio. Ergo vita
illius hominis plus erit bonum et ma-
ius bonum sine copatione quam illa
peccata sint mala que quidem peccata
sua interfectio sine estimatione superat.
Vnde si interfectio illius hominis superat o-
nem multitudinem peccatorum que cogi-
tari possunt extra personam eius et si pe-
ccata et crimina tantum sunt odibilia
quantum sunt mala et vita illius ho-
minis tantum sit amabilis quantum
erit bonum sequitur quod vita illius hominis
plus erit amabilis et magis bonum
quam omnia peccata sint odibilia et ma-
la. Ergo tantum bonum tam amabi-
le sicut erit vita illius hominis que pre-
tiosior est quam omne quod est contra deum
nonne erit sufficiens ad solvendum quod
debetur pro peccatis et offensis to-
tius mundi cū superat omne debitum
quod debet peccatores pro satisfactione
vix plus ponderat in infini-
tum. Ecce igitur quo vita illius hominis
vincat omnia omnia omnes offen-
sas et omnes culpas si detur pro
illis. Si ergo dare vitam est ata-
pere mortem sicut datio huius
vite prevallet et ponderat in bona
te plus quam omnia peccata hominum in
malo ita acceptio mortis. Ergo
si ille homo quem querimus det vitam
suam morti sponte ad honorem
dei pro satisfactione totius humane
nature nonne satisficiet et sol-
uet pro omnibus hominibus. Et satis-
factio erit maior in infinitum
quam omne debitum quod debent omnes
homines. Daret ergo quo mors il-
lius hominis qui est necessarius pro
satisfactione totius humane nature.

puale et magis pōderat q̄
multitudo et magnitudo om̄
offensarū et p̄ccōr. *Qualit̄ ip̄a
mors delat et superet p̄ccā om̄e
cū talē hoīem. C. lvi.*

Et qm̄ dēm est q̄ mors
illius hoīs qui erit deus
et homo supabit oīa
p̄ccā et om̄ia hominū sed dubiū
est quomō poterit delere p̄ccā
et om̄ia illorū qui eū occidēt. Qm̄
si tā malū est occidere eū qm̄ bō erit
vita ei⁹. quō poterit mors ei⁹ supare
et dele p̄ccā et trīnā illorū q̄ eū occi
dēt. q̄ apparet q̄ tānū malū sit p̄ccā
eorū q̄ occidēt eū qm̄ vita ei⁹ bō. Ergo
quō mors ei⁹ potit satisficere p̄ccā eorū q̄ eū
occidēt. Si potit dele p̄ccā alit̄ illorū satisficere
pro illo. oportet enī q̄ satisfic
tio sit tanta q̄ deleat om̄ia pec
cata. *Hic possum⁹ dupliciter
r̄ndere. Primo q̄ null⁹ sciēter oc
cidet illū si talē eū cognosceret
sicut deū et hoīem. ideo si occi
dūt eū ignorāter occidūt eū
quare sequit̄ q̄ p̄ccā eorū nō est
ita malū sicut vita ei⁹ fuit bō
q̄ ignorātia diminuet p̄ccā il
lud ut nō sit ita infinitū. Unde
qm̄ dēm fuit q̄ tānū mala fuit
destructio ei⁹ quātū vita ei⁹
bona tūc nō p̄secuim⁹ q̄ inter
fectio seu occisio ei⁹ fca fuit ig
norāter sed quasi sciēter fieret
q̄ nūq̄ aliquis poterit nec vel
let facient facē. Secūdo r̄ndē
possum⁹ q̄ meritū et bonū qd̄ fa
ciat ille homo qui erit deus. eū
duob⁹ modis infinitū. Primo ex
pte faciētis q̄ erit p̄sona infini
ta. Secūdo ex pte dei accepta
tis. q̄ om̄e meritū deo accep
tabile est infinitū sicut dēmeri
tū infinitū. Et sic datio vite eū
infinita et ex pte dātis et ex p
te acceptatis sed om̄e p̄ccā qd̄
tūq̄ possit facē creaturā est fin*

tū ex pte faciētis sed solū infini
tū ex pte illius q̄tra quē sit satisficere
dei. Et sic mors illius hoīs p̄t de
lere om̄ia p̄ccā fieri possibilis
p̄ creaturā et pro illis satisficere
et vlc̄ supabit in infinitū. *De
amissis et cōditōib⁹ quas habet
illa p̄ccā mors et que cōueniēti
res erunt ei. C. lvi.*

Et qm̄ illa p̄ccā mors
et infinita valoris illius
p̄ccāssimi et benigni
simi et p̄ssimi hoīs quo mō
gem⁹ est natia toti hūane na
ture pro satisficere et in m̄p̄da
tota restauratō et totū bonū
hōm. ideo videam⁹ quas cō
ditōes hēbit et que cōditōes
ei quērent. Et qm̄ illa mors
erit satisficere toti⁹ nature hu
mane et totū bonū et totū me
ritū. ideo illi mortis cōuenit ut hē
at om̄es q̄ditōes per quas po
terit esse magis meritoria et sa
tisfictiua ac magis accepta et
per quas poterit declari maior
bona volūtas bonū cor et intē
m⁹ affcūs cordis hoīs illius mo
riētis. unde oportet q̄ talis
mors ut dictū est sit volūtate
accepta ac spōte q̄ aliter nūq̄
fiet. Et ideo oportet q̄ ille be
nignissim⁹ hō velit suscipere et
sustinere mortē libenter et spō
te et tū bona volūtate. et ideo
hēbit maximū cōmōrē et mō
imā caritatē et ardētissimā
et exquisitā pietatē exgrina
turā hūanā perditā ut saluet.
Et ideo nō solū valet sustinere
et retinere mortē immo p̄ tale mō
dū et talem formā in quib⁹
talīs mors sua erit magis me
ritoria et magis satisfactoria
magis utilis et cōmodosa pro
hūana natura. *et
q̄ etiam quē*

sue pmissie voluntati et caritati
ardentissime. Et ideo quod ille homo
retrahit mortem non iuvit nec ig-
norant primo ipso sciens promittere
et volente. ideo talis mors oportet
ut sit deliberata et ordinata p-
rommet et non fiet cum casu fortu-
ito sed ipsemet eligat voluntarie
talem mortem quale voluerit et
nichil fiat in sua morte contra su-
am voluntatem. Et quia quanto
mors erit cum maiori pena ma-
gis crudelis et dolorosa ac ma-
gis ignominiosa et turpis et ob-
probriosa ac derisoria si sit volu-
tate assumpta tanto erit magis
meritoria et satisfactoria et
commodior humane nature ac
magis acceptabilis deo. ideo
certe concupiet amorem crudelitatis
et pietati illius pmissi hominis ut
non solum velit sustinere mortem
primo tale mortem sicut deum est
quia hoc erit maius bonum quod
potest fieri. Et ideo querit sue ip-
sime bonitati ut faciat tantum
bonum quod non poterit esse maius
nec melius nec excogitari. Un-
de ille homo pmissus erit persona ius-
ta et ideo querit ei facere tantum
bonum ut sua mors preciosissima
superet et excedat omnia peccata
et ut non possit magis superare
ut habeat omne meritum. Et ideo
~~querit ei facere tantum bonum ut~~
~~sua mors preciosissima superet et~~
~~excedat omnia peccata et ut non~~
~~possit magis superare ut habeat~~
~~omne meritum.~~ Et ideo concupiet
quod omnes conditiones et omnes cir-
stantie que poterunt reddere
illam mortem difficultatem pena-
lissimam per omnem modum atrocis-
simam et crudelissimam doloro-
sissimam ac ignominiosissimam sint
in illa morte seu comitentur
eae. Et ideo querit quod fiat in lo-

co publico et solempni et non in ocu-
to de die et non de nocte et sic de
de aliis circumstantiis et oportebit
quod generetur mortis turpissimum
et ignominiosissimum. Quod autem pote-
runt ista fieri facilius possumus quod
noscere si consideramus illos per quos
talis mors fiet quam oportet quod
sint iuncti sui maximi. Unde
iam deum est quod ille primus ange-
lus scilicet dyabolus erit iunctus
capitalis istius hominis et habet ip-
sum odio in summo. et ideo traci-
tabit mortem suam et inflamabit
aliquos homines ad summum odium ip-
sius per summam iuncturam. Et ideo
illi homines qui erunt iuncti sui non
solum desiderabunt ipsum occidere
primo etiam inferre mortem turpis-
simam et amarissimam et tale qua-
lis dea est. Et multum bene querit
illi talis mors quod iuncti eius
multum desiderabunt ei inferre
talem mortem ut deum est. et ipse
tamen gaudio et bona voluntate
suscipiet eam et sic eorum deside-
rium et voluntas in hoc concordat
sed in isto non erit filis volun-
tas quod ipsi mala et pessima volun-
tate et perversa intentione inflama-
ti occidet eum. sed ipse bona vo-
luntate et intentione cordis affatu propter
salvationem totius humane nature
ad honorem dei et ad offensionem
placandum mortem libenter sustinebit.
Et quod ipse nullam ostendet pietatem
sed totam abscondet ideo pote-
runt eum occidere et trahere secundum
suam malam et perversam volunta-
tem quantum ipsemet promittet.
Ette magnum misterium erit ibi
quod ipsa malicia destruet sem-
per ipsam. quod quanto magis iuncti
eius per malitiam et iniquitatem
dabunt mortem tanto magis
ipsa mors erit meritoria et sa-
tisfactoria pro peccatis et destruet

malitia et sic destruet serpētem
et iūctas erit cont' serpētem. Nō
em pōt fieri talis mors nisi p m
iquitatē et etiā nō fiet nisi p
iquitatē et sic per iūctatē
et malitiā destruit et anichilat
mā malitiā et mīctas. Et sic m
fci iūctas et malitiā faciēt mor
tem suā et colliget vngas qd se
mpas pūtiēdas et mīctas
occidat serpētem. Et ita patēt
qditōes et cūstatiē in gnali
que erūt cōuēientes isti mort
priosissie que nēcia erit pro satis
factiōe hōm. **Declaratio magis
in spālī qd rōnabiliter sequitur
saluatio hūne nē p tale morte C. lx.**

Nulli autē dubiū esse
pōt quantū donū sit
quātiq p m illud qd ille
hō qui erit deus et hō et filius dei
dabit deitati quādo dabit vi
tam suā priosissia: morti ad hō
rem deitatis sponte. Nulli du
biū etiā pōt esse qm tale opus
sūme laudabile sit et sūme p
miabile ab ipā deitate. Quie
nim tantū donū spōte dat deo
nō debet esse sine retributione
Necesse erit ergo q si ille hō det
tantū donū deo q deitas retri
buat ei aliter autē deus esset
iūstus si nollet retribuē. aut
ipotens si nō posset qd alienū ē
a deo. Sed qui tūc aliquid
alicui dat sibi illud qd nō habet
aut dimittit ei qd ab ipō posset
epigi. Et quia talis psona erit
deus et hō sic nullo indigebit
q vna psona erit deus et hō
Et sic nichil poteit dare tali
psone q plenissia est. Itē etiā
talis psona nichil debet qd
posset ei dimitti. Nec indigeb
mereri aliquid pro serpo etiā
quātū ad humilitate qā oīa q
hūanitas illa poterat hīe debe

tur ei rōne vniōis cū deitate
Quid ergo tribuet illi qui nul
la re indiget et quid dimittetur
illi qui nīl debet? Ecce ex vna
pte nēctas est retribuēdi et ex
alia pte impossibilitas recipiēdi
q necesse est deū scdm iustitiā
reddere qd debet illi qui mere
tur et nō est aliquid qd reddat
Sed si tanta debita est meras
nec reddit a deo illi hōi nec
alteri m vniū videt fecisse tā
tū opus ad hōrem dei. Necesse
est ergo q alteri reddatur quia non
poterit reddi illi. Si ergo ille hō
voluit dare illud qd ei debet
alicui alteri poterit nec ipā da
tas pōt de iure prohibē illi aut po
terit denegare illi **denegare** cui
dabit pmo iustū et nām erit
vt dīna natura reddat mercedē
illi cui psona illa voluit dare
q licebit ei dare qd suū est et
deitas nō poterit reddē illud qd
debet nisi alicui alteri. Sed qui
bus quēientius hō ille tribuet
mercedē et retributionē et fruc
tū sue mortis priosissie q hōmib
sen quos cōuēientius et iūstius
faciet heredes tāti debiti quo ipē
nō eget et tāte habūdāne q pa
rentes et frēs suos salz alios ho
mines quos videbit tot et tātis
debitis obligatos et sūma pau
ptate defice et esse in profundo
miseriarz vt salz illis dimittat
illud qd debent pro pccis et of
fensis et detur illud quo puati
erant ppter pccā et offensas.
Nichil enī videt rōnabili9 ni
chil desiderabili9. Quicūq igit
tur accedit ad deū nōie istius
hōis nullo mō repellatur. Ecce
igitur qualis hō ipē liberabit
alios hōies et redimet q illud
qd sponte deo dabit computabit
pro debito qd illi debent. **hūa**

na enim natura dabit in illo hoīe
sponte et nō ex debito qđ suū eī
ut redimat se et liberet in alijs
hoīb⁹ in quib⁹ qđ ex debito exi-
gatur nō habet vñ reddat. Oēs
igitur hoīes qui ad grām illam
voluerūt accedere et adherē homi-
ni libere cū digno affcū liberabū-
tur a scđa obligatiōe infinita qđ
est ppter peccm et offensā. et p cō-
sequens liberabūtur ab ira dei
et a pena etna et a pte dy-
boli et reconciliabūtur deo et dabi-
tur eis etnū gaudiū qđ pdidert
Qui vō illam grā ostēdet iuste
pbiit ietnū et incient penā in-
finitā quā debuerūt qđ nō red-
dent debitū qđ debēt. ut saussat.
Itē etiā ad cōfirtioē istoz cōside-
randū est qđ illi hoī debebat rē-
nū celeste et hereditas celestis
duob⁹ modis. pmo ex eo qđ ille
hō mōtū hō erit fili⁹ dei qđ ime-
diatē recipiet ciām rōnale et
erit fortis qñtū ad corpus. ime-
diatē a deo et erit obediēs semp
deo ut pū custodiēs formā fili-
atiōis et ideo necessario erit he-
res dei iqtū hō. vñ qđ inter oēs
hoīes iste solus erit bon⁹ fili⁹ dei
et psequēs iure filiatiōis et p-
mitatis tota hereditas que debe-
batur omīb⁹ hoīb⁹ insimul si ser-
uassent formā filiatiōis et fe-
cissent ut filij debebit de iure
isti hoī quā ali hoīes iuste pdi-
derūt. Quis ergo iste hō non
morēt⁹ debet⁹ tñ ei totū hūa-
ne nature hereditas quā deus
debebat dare si pmi hoīes non
fuisset iobediētes. Et isto iure
null⁹ alius hō potest esse pteps
hereditatis celestis. Sed alio
modo et alio iure debet tota he-
ditas celestis illi hoī scilicet per me-
ritū sue piosissie mortis qđ mo-
net laudabiliter ad hōrē dei et

p iustitiā verā et p meritū iustis-
sime debet⁹ ei tota hereditas ce-
lestis que oīb⁹ hoīb⁹ debebat da-
ri si pmi hoīes mēssisset obediē-
tes. Et sic duplici iure debebitur
tota hereditas celestis illi hoī. Et
ideo qđ illi sufficit hē illam here-
ditatē p pmi ius et nō indige-
bit scđo iure ideo dabit alijs hoī-
bus scđudū ius qđ acquisiuit per
meritū sue mortis. Et sic ille
hō iuste restituet alijs hoīes fia-
tres suos sibi adherē volentes ad
ad celestē hereditatē qđ debet eis
ius scđudū quo ipse nō indigebit
et sic qđ ille hō acqret p mortem
suam dabit alijs hoīb⁹. Et quia
in morte sua erit infinitū meri-
tū qđ met nō indigebit sic dab-
it alijs infinitū meritū. Et sic relin-
quit qđ hoīes qui sibi adherent
hēbūt infinitū meritū et infinitū
ius per qđ debebit eis regnū
celeste et hēditas celestis. Et sic
ille hō per mortē suā dabit to-
tam hūanā nāz que erat paup-
rima qđ implebit eam merito suo
infinito vnde dicit et thesau-
ri hūane nature nō sūt inime-
rita. Et ideo p mortē ist⁹ hoīs
natura hūana erit plenissia
ditissia et habūdātissia ita qđ
āpl⁹ nō poterit habūdare n-
trefcē. Et tales diuitie et tesau-
ri erūt icorruptibiles qđ tale
meritū erit eternū et semper
manēs qđ meritū nō pōt desti-
nari p suū gēriū scilicet per culpa
et demeritū ac displicatū sed
nulla erit culpa que posset
destruē meritū illud. et ideo erit
spm sua pntute. Apparet ergo qđ
ter rōnabiliter seqtur saluatio
hūane nature p mortē illi⁹ ho-
mīs quā oīs homo indiget
**Qualit⁹ illa mors se habet ad cul-
pas et offensas. C. lxi.**

Quoniam autem iam declaratum est in tractatu de lapsu seu pditione hoies q in tota natura humana erant tres culpe. pma erat gnaliissima que respiciebat omnes hoies et erat toti humane nature et ista erat culpa seu offensa duorum pmo rui hominum et ista clauserat omnibus portam celestem. alia erat culpa originalis quam contrahit anima quod quigitur carni corrupte. et tertia est psonalis et actualis et ista multiplicat in quolibet hoie sine numero. et quod ista mors piosissima delet omnes culpas et offensas toti humane nature. ideo oportet videre qualiter se habet ad istas tres culpas. unde prima culpa seu offensa non est nisi una in tota natura humana et est videlicet et latissima et quod est pma ideo mors illius hoies pmo et principaliter tollet totaliter illam gnalem culpam et iuniam et erit satisfactio pro ea et hoc statim quando mors erit facta et sic remouebit totaliter et vniuersalit a tota natura humana. Sed alie due culpe ptitulares que sunt in quolibet hoie ptitulari et que respiciunt ptitulares psonas non tollent nec destruent statim post mortem sed oportebit quod quilibet homo adhereat illi morti et remanatur illi homini et fiat membrum eius et efficiat de sua societate et facilius aliter mentis sue mortis non poterit satisfacere pro illo nec aliquis aliter efficiet pceptis in merito sue mortis nec recipiet virtutem sue mortis pro se. Sed quod puuli qui non habent usum liberi arbitrii non poterunt adherere ppa persona illi morti. ideo sufficit quod alii qui habent usum liberi arbitrii adhereant

pro eis. Non quod culpa eorum non est actualis pmo eis euenit eis per aliam psonam et non per pnam voluntatem ideo alia psona poterit supplere vires eorum et adherere pro eis. Sed in adultis qui pnt per pnam voluntatem et liberum arbitrium adherere et vni illi homini ideo erit nate quod si voluit quod mors illius hoies eis proficiat quod actualiter vniantur ei et fiant membra eius. unde quia declaratum est quod hoies erant membra pmi angeli mali et dyaboli. ideo oportebit quod relinquat et desinat esse membra dyaboli et fiat membra istius hoies et hoc voluntarie et sponte et sine coactione quod sicut mors eius fuit suscepta voluntarie quod aliter nichil proficeret ita erit necesse quod hoies qui voluerint esse pceptes sui mentis et sue mortis voluntarie vniantur ei et incorporentur quia aliter nichil proficeret eis mors eius. Et ideo erit necesse quod relinquat potestatem vitam et antiquam quam tenuerunt que erat secundum dyabolum et recipiat nouam vitam istius hoies que erit secundum deum. Et ut fiat certa distinctio inter inter hoies qui fient membra eius et alios nate erit etiam quod sint aliqua signa manifesta per que signetur membra sua que recipiatur ab hoibus qui voluit esse membra eius et al de sua societate. Sic ergo oportebit quod hoies adherant ei et vniantur et hoc fiat recipiendo aliqua signa ab ipso ordinata. Erant igitur qualiter ista piosissima mors se habet ad delendas offensas mundi et culpas hominum quoniam non delet nec destruet ppos culpas et offensas cuiuslibet hoies quas quilibet commisit per pnam voluntatem nisi cuiuslibet displiceant omnes culpe et offense quas fecit et

lus hiet spem nec fidē in eum
nec in meritis sue mortis nec
uniretur nec adheret ei. et p̄
osiffia mors sic nō esset utilis
homib⁹. Et sic erit nātē q̄ reu-
tatur uiu⁹ post mortē et resur-
gat et hoc requirit nātās libera-
tiōis huāne nature et p̄amet
mors sua. ut meritū tāte mortis
nō p̄datur. Et ideo postq̄ mor-
fai erit ad nichil vtile esset sta-
re mortuū p̄mo sūme dāpno-
sum et nūtile ac destructiuū to-
tius bōi. Sicut enī ip̄e suscipi
et mortē volūtāie et sp̄ote p̄t
honore deitatis et p̄pter vtilita-
tem toti⁹ huāne nature. ita eti-
am p̄pter eādem vtilitatē ne-
cessariū erit q̄ suscitetur sēpm
a mortuis. Et ideo nātā erit
huāne nature q̄ talis p̄sona
que sic erit deus et homo fac-
iat satisfactōez ut p̄ mortē suā
possit satisfacē. et itē post mor-
tem possit resurgē et sēpm sus-
citare. q̄ vtrūq̄ est nātā huāne
nature et vnū sine alto nichil
proficiet. Ad h̄c autē valebit et ē ne-
cessaria vnitas p̄sonae et diuer-
sitas naturarū duarū scilicet diuine
et huāne in illo hōie ut illud q̄
opus erit fieri ad restauratiōez
et satisfactiōez si huāna natura nō p̄t
diuina faciat. et si nō queit diuine
nature huāna exhibeat et nō
alius neq̄ aliud. sed ut sit idēpe
qui p̄fctē epistēs deus et homo
p̄ huāna soluat qd̄ illa debet
et per diuina possit qd̄ expedit
ut sic diuina natura uiuet huā-
nam in quib⁹ ip̄a nō potēit
Item etiā erit nātā q̄ resur-
gat a mortuis q̄ suū corpus
gloriosissim⁹ nō debet corrūpi
nec reueri in puluere. q̄ etiā
nō debet mori nisi velit ut
dēmet. Et ideo nātē est q̄ re-

surgat corp⁹. alit̄ deitas faciet
iūsticiā huānitati qd̄ fieri nō
debet. Sed qualiter debet re-
surge vel mortalis ut p̄us vel
imortalis totalit̄ ut ap̄l⁹ nō
possit mori. Et dicēdū q̄ hō
liter immortalis ut ieternū
mori non pos- sit nec pati
q̄ sua mors amplius non pro-
ficiet nec erit nātā q̄ mors p̄-
ma sufficit impetui. Et ideo
debet reasūmē corp⁹ suū
in statu volūtiō et p̄fctō ad que
ordinata fuerat huāna natura.
Et etiā nō solū erit nātā
resuscitatiō hōis illi⁹. p̄mo etiā
erit necessaria ascensio eius in
celū ut recipiat possessiōez pro
huāna natura et hoc regni ce-
lorū et hereditis celestis que de-
bebitur ei duplici iure ut iam
declaratū est. Et ideo oportet
q̄ cōpletis omib⁹ que p̄tinebūt
ad satisfactiōez et ad liberatio-
nē huāne nature ascēdat ad
regnū celoz. Tali igit̄ indiget
natura huāna qui possit satis-
facē et mori et resurgere a mor-
tuis et ascēdere in celū et ac-
cipere possessiōez hereditis p̄t qua
habēdā cāta fuit huāna natura.
**Qualit̄ se hēbit illē hō ad oēs cōtu-
mā totū mō. Et hūc**
Quādo totū mō. Et hūc
vniuersū seu vniuer-
sitas creaturarū est di-
sa in quatuor p̄tes. q̄ āgelica
natura diuisa est et p̄tita in
duas p̄tes scilicet in āgelos bonos
et in āgelos malos. deinde ē
huāna natura. deinde corpali⁹
et q̄ ille hō erit creatura mō-
ne huānitatis. ideo consideran-
dū est qualiter se hēbit iqtūm
hō ad āgelos bonos et qualiter
ad malos et qualiter ad hōies
et qualiter ad mūdānā et corpā-
lem creaturā. Et qm̄ iste homo

erit maior creatura et altior que
possit esse vel cogitari et in altio
ri dignitate. qz erit una psona
in deitate et humanitate qz deus
et ho. ideo iquatu ho rone illius
uniois cu deitate erit sup omes
creaturas et ois creatura erit i
ferior. Et erit dñs angeloz et ca
put eoz qz angeli boni no habent
caput qz pñs angelus debebat
esse caput qui cecidit. Et ideo iste
ho restaurabit et redintegabit a
gelos et omes angeli erunt sui
et ei debetur istud dominiu. Itē
erit dñs etiā maloz angeloz et
hoc per iusticiā qz pñs malus
angelus erit caput eoz ut iam
declaratu est. Itē erit dñs oim
hōm habens impiu sup omes
hoies qz erit maior iter omes ho
mines. Et ideo erit caput oim
bonoz hōm sicut est de angelis
bonis. et etiā erit dñs maloz
hōm sicut maloz angeloz sed no
erit caput eoz. Et sic idē erit ca
put bonoz angeloz et caput bo
noz hōm. et ideo hoies boni et
angeli boi erunt membra pñs ca
pitis et ideo etiā angeli iuuabūt
hoies quatu poterunt. Itē etiā
erit dñs oim creaturaz mūdr qz
omes creature sūt ppter hoiem
et pñs erit dñs super totā hūa
nam naturā. et p consequēs su
per omes alias creaturas. Et
idem erit dñs terre aque aeris
et ignis et oim que sūt ppter
hoies. Et sic vnus ho erit dñs o
im creaturaz. Et istud domi
niū debet ei et rone dignita
tis et rone meriti sui qz dedit
nata suā ad honore dei. Et tūc
sunt duo corpa totalitē oppoita
seu duo exēp̄s scilz corps bono
ri et corps maloz et qdlibz cor
pus habet suū caput et suū
duce. Actū corpus maloz erit

pñs scilz pñs angelus malus
tū suis membris sicut erat de
claratu sup in tractatu de an
gelo malo et tū isto erūt p cū
dens incorpati mali hoies. sed
ex oppoita pte no erant nisi an
geli boni qui no faciebāt corpus
qz no hebāt aliquā creaturā tā
excellente sicut pñs angelus erat
Et sic angeli boni erāt trūcati ca
pite. Et ideo qz ille ho erit ma
ior excellentior et melior qz fuit
pñs angelus qui corruit. ideo redif
sime erit caput bonoz angeloz
et recuperabit natura angelici ca
put maius et melius et excellētius
qz pderat et erit itegrit in ca
pite suo. Et tūc erit in ordme
creaturaz bonaz vna creatura
maior in boitate qz sit illa crea
tura mala que erat maior int
creaturis malis qm nulla tre
atura erat ita bona sicut pñs
angelus erat malus et malū ex
cedebat bonū inter creaturas
Sed tūc erit p pñs qz bonū su
pabit malū qz multo magis
et sine cōpatione ille ho erit me
lior qz sit ille angelus peior. Et sic
duobus modis p illū hoiem bo
nū vincet et supabit malum
Primo qz pñs erit melior qz sit
omes creature male. secūdo
qz pñs faciet melius qz omnes
creature fecerūt male et face
potuerūt. Et sic oibus modis
bonū fm supabit malū fm i
ppetui quare merito ille ho erit
caput bonoz angeloz et hōm
Sed istud ~~caput~~ corpus bonoz
no poterit cresce nisi p hoies q
sūt de corpe maloz hōm et id
oportet qz corpus bonoz pug
net cōtra corpus maloz ut t
hat ad se hoies qui sūt et cōuer
tat et incorporet qz hoies sūt cō
uertibiles ad bonū et malum

Et ideo tunc fiet maximū bellū
et maximā pugna inter corpus
bonorum et corpus malorum scilicet p[ri]m[us]
angel[us] cū suis mēbris custodiet q[uo]d
potent ne p[er]dat hoīes quos tenet
et corp[us] bonorum rapiet et trahet s[ed]
hoīes ad se et diminet corp[us] malorum
q[uo]d ad hoīes. Sed q[uia] potētius et
maioris virtutis erit corpus bono-
rum q[uam] malorum ratione capitis. ideo cor-
pus bonorum vincet corp[us] malorum
et q[ue]ret hoīes et trahet ad se et cor-
pus malorum p[er]det. Quis enī p[ri]m[us]
angelus malus qui est caput
malorum p[er]didit hoīes p[er] iusticiam
ut d[omi]n[u]s est attē nō dimittet nisi
p[er] violentiā. Et ideo n[on] t[em]p[or]e p[er]u-
fortissimā ad subtrahēdū hoīes de po-
testate sua. Ecce ergo visū est
qualit[er] ille hō qui est deus et hō
se hēbit post mortem suā et qua-
liter se habebit ad omēs creatu-
ras tam bonas q[uam] malas et q[uod]
fient et quāta in omīso p[er] sua
bonitate et excellētiā. **Et non
sit impossibile Declaratō p[er] exemplū fā-
liare qualiter due n[on] sūt dīna et
hūana poterūt cōrripere i[n] vna p[er]sona sūt
i[n]mūctōne utriusq[ue] i[n] q[uo]dā ē possib[ile]**

Cautē aliquāter. **Cl[er]m.**
videt[ur] q[uo]d dīna na-
tura et hūana simul
p[oss]unt q[ui]rere ut sint vna p[er]sona
et t[ame]n dīna natura nō p[oss]at aliq[ui]d
de excellētiā et altitudinē sua p[ro]p[ter]
talem unione[m] nec etiā in seip[s]a
aliquo modo mutet[ur] nec etiā
hūana sed remaneat in suo esse
hoc p[oss]t declarā p[er] exemplū familiāre
scilicet p[er] l[itter]as alphabeti. Quia sūt
vocales q[ui]q[ue] p[er] se sonū faciētes
scilicet a e i o et v et alie sūt cōso-
nantes nō quelib[et] vocalis facit
p[er] se sonū et q[uia] vna p[er]sona q[uia] p[er] se
sonat. Inter istas autē l[itter]as fit
i[n]mūctio et unio et cōstituit[ur] noua
sillaba q[uia] due vocales possūt

ouigi adinire et facere vna sillabā
et etiā vōlis cū cōsonāte faciūt sil-
labā. Et p[er] istas i[n]mūctōnes et v-
niones possum[us] declarare i[n]mūctō-
nem et unione[m] dīne nature
et hūane in vna p[er]sona. Vntres
sūt vōles que nūq[uam] p[oss]ūt sonū su-
um que sūt totaliter i[m]mūbiles s[ed]
a e et o et iste significāt tres p[er]sonas
in dīnis que sūt i[m]mūbiles totalit[er]
et nūq[uam] p[oss]ūt sonū suū p[er] se. Sed sūt
due alie vōles que p[oss]ūt p[er] se sonū
suū p[er] se et mūti in sonū cōsonan-
tis h[ab]ere et sūt in se i[m]mūbiles scilicet
i et v et significāt duas naturas
creatas que faciūt p[er]sonā scilicet na-
turā angelicā et naturā hūanā
que p[oss]ūt p[er] se sonū suū et sūt i[m]mū-
biles. vnde ista vōlis i significāt
naturā angelicā que est simplex
nō h[ab]ens corpus. sed ista vocalis v
significāt p[er]sonā seu naturā hū-
nā que habet duas p[ar]tes scilicet
corpus et a[n]i[m]a[m] q[uia] duas tibias.
Et ideo sicut sūt quīq[ue] p[er]sonae in
rebus scilicet tres in dīne et due alie
angelica et hūana. Iste quīq[ue] q[uia]
sūt quīq[ue] vōles p[er] se sonātes et
alie cōsonātes p[oss]ūt significare
omēs alias creaturas et naturas
inferiores que sūt p[ro]pter istas
que nō faciūt p[er]sonā. Sicut igit[ur]
vna vocalis i[m]mūbilis suscipit a-
liam vōlem i[m]mūbile[m] ad se et fit
vna sillaba q[uia] vna son[us] et q[ui]lib[et]
seruat suā naturā q[uia] remanet
vōlis ut patet dicendo au eu
ita sicut dīna p[er]sona i[m]mūbilis q[uia]
suscipe naturā hūanā i[m]mūbile[m]
ad se ut sint vna p[er]sona et q[ui]lib[et]
natura seruat suā p[ar]tem na-
turā et remanebit hūana nat[ur]a
hūana et dīna natura dīna. Et
etiā q[uia] ista vōlis a vel e que
est p[ri]ma et p[ri]ncipalis suscipit
istam vōlem v in suā p[er]sonā
et in suū sonū p[ri]mo est a vel e.

et facit p se sonū sed tñ nōdū est
 v sed in pūcto dū v fortitur susci-
 pitur ab ista vōlū a ul' e ita q v
 p se nō existit pū et postea sus-
 cipit pmo siml' dū fit suscipitur
 ita cōformit' dīna natura seu dī-
 na psona q iā ab etno est p se sus-
 cipere hūcānā naturā in suā psonā
 nō q hūcānā naturā illa pū et ex-
 istat in se seu illa hūcānā sed in
 in pūcto dū fiet suscipiet a dīna
 psona et sustinetur in ea et non
 in se pā. nec faciet psonā p se et
 sic nō erit ibi nisi vna psona saluet
 psona dīna que iā pū et erat perfecta
 p se q existens in se pā. Sicut enī
 ista vōlū v que suscipitur ab a
 potest habere duos modos existendi
 vnu p se dicendo v. et tūc p se fa-
 cit sillabam et qī suā psonam.
 Aliū modū habet existendi in alio
 qn quigit' tū a vel tū e. et tūc nō
 facit sillabā p se nec sonū p se pmo
 sonat tū a dicendo au. ita similit'
 hūcānā seu natura hūcānā p se
 hūcānā duos modos existendi. vnu
 p se et tūc faciet psonā et est hō.
 aliū tū quigitur tū alia natura
 pū et existente scilz dīna et tūc nō
 facit psonā sed psonatur in aliena
 psona scilz in dīna. Et sicut vō-
 lū pū et principalior et maior et imū-
 bilis semper est pū et suscipit alia
 et vōlū min' principalis et mi-
 nor et mutabilis suscipit ita natū
 dīna que est pū et principalior et maior
 et imutabilis suscipiet hūcānā.
 et ipā hūcānā q est min' pū et principalis
 et mutabilis suscipiet. Et sic
 ista vōlū a vel e maior est et imū-
 bilis dū suscipit ista vōlū v nūl-
 lo modo mutatur in se nec dimi-
 nitur nec alteratur nec aliqd pōt de
 sua dignitate et de sua excellentia
 tūc susceptioes sed solū iuuuat a-
 liam vōlū et sustinet nichil per-
 dēdo de suo. ita cōformit' dīna p-

sona seu natura dīna p se suscipe
 hūcānā naturā in se et in sua p-
 sona et tñ ppter hoc nichil pōt
 de sua dignitate nec de sua ex-
 cellentia nec aliqd mutabitur in
 ea pmo ipā remanebit totalit'
 ut fuit prius. sed solū iuuuat
 et sustinebit aliam naturā
 et exaltabit eam ut faciat vna
 psonā tū ea et natura hūcānā
 ppter hoc assumet maiore deno-
 minatioē et excellentiā ut dica-
 tur hō deus. Quia enī natio i-
 bi hō est. ergo natio illa psona
 dū et hō et deus. deus ppter na-
 turā dīna et hō ppter naturā
 hūcānā. et tñ nō erit nisi vna p-
 sona simplex. scilz dīna. Et sic
 natura hūcānā ascēdet ad dig-
 nitatē et excellentiā et sūme
 exaltabit. et tñ ppter hoc natū
 dīna nil pōt de suo nec aliquo
 mō diminuet. nec descēdet de
 sua dignitate nec humiliabitur
 sed alia meliorabit. sicut ipator
 vel rex nil pōt de sua dignita-
 te si suscipiat spōsam de infimo
 gne sed spōsa exaltabit sine di-
 minutioe regis. Ecce ergo exē-
 plū familiare p quictioē vō-
 lū inter se ad vidēdū qualiter
 fieri p quictio dīne nature et
 hūcāne in vnitatē psonē q est
 valde pū et maxīe q ista vōlū
 v significat hūcānā naturā ut
 dēm est. Item etiā p se esse exem-
 plū de arborib' qn iuuem mīse-
 rīl' vñ fuit quictioes et vniōes
 inter diuersas naturas arborū
 ita q vna arbor suscipit alia in
 se et fuit vna arbor q vna psona
 et vna arbor vuit in natura al-
 ter' arboris ita etiā dīna natū p se
 suscipē hūcānā naturā et p se fiet
 insertio vni' natū in aliam. **Q**
 non sit impossibile deo nec repugnat
 hōiem assumere. **CC lxx.**

Quod autē hoc nō sit im-
possibile fieri nec repug-
net aliquo mō deo
manifestat hoc mō
Sicut enī placuit deo coniungere
naturā intellectuāle carni et hoc
potuit facere ita etiā poterit pro-
portione aliquā humanitātē sibi ut
sit capax deitatis. ut sicut po-
tuit facere qd natū corpālis tā-
tū ascēderet ut esset capax natē
intellecualis scilicet aīe ratiōis.
Ita potuit fieri qd natū huma-
nū ascēdat ut sit capax de-
itatis. Et sicut potuit facere
qd natū corpālis esset capax
sue ymagis create scilicet aīe rō-
is ita poterit fieri qd hūc nā
sit capax sue ymaginis increa-
te. ita qd cū non sint nisi due
ymagines dei scilicet create et in-
create sicut natū corpālis tā-
tū potuit ascēdere ut esset propor-
tionata ymagini create ita pote-
rit facere qd humanā naturā tā-
tū ascēdat ut sit proportio-
nata ymagini increate. Unde iam in humanā
naturā est sua ymago increata
scilicet in celo in xpo. et etiā est y-
mago sua create scilicet aīa ratiō-
is. Et magis videtur quēre y-
mago increata cū ymagine crea-
ta qd ipa ymago createa cū na-
tura corpāli. Et sic nō repug-
nat qd ymago dei increata ymiatur
humanitati in qua ē ymago dei
createa. Et iō sicut deus facere
potuit ut sua ymago createa et
intellecualis scilicet aīa ratiōis faci-
at unā psonā cū natura corpāli
scilicet cū carne seu corpe. ita pote-
rit fieri qd sua ymago increata
intellecualis poterit fieri unā p-
sonā cū natura humanā in aliq-
singulāri humanitate. Et ideo qd
ymago dei increata est iā psona e-
terna et ab eterno et nō pōt fieri

aliā psona ideo hoc nō pōt fieri
nisi ipa humanitas aliqua pso-
netur in psona ymagis. qd due
psone nō pōt concurrere in unā p-
sonā. Quando autē aīa ratiōis
nō tūc fit una psona
nō tūc aīa est psona qd nō pōt
existere p se anteqm uniat carnē
sed simul creatur et unit. Et
ideo si corpus et aīa debeant
simul facere unā psonā tūc ymā
increata que est psona oportet
qd simul et semel in eodē pūto
indivisibili dū aīa unit corpus ipa
ymago dei increata uniat corpus
et aīam sibi in sua psona. ut fa-
ciat psonā unā cū ymagine increa-
ta. nec aliē fieri pōt. ita qd unio
corpis nō pcedat et aīe qd tūc
iam faceret psonā p se sed ista
tria simul coniungantur scilicet corpus
et aīa et ymago dei increata ut
sit una psona. Et sic apparet pos-
sibilitas et nulla repugnātia
coniunctionis dīne nature et hūane
in unitate psone. Recolligēda
igitur sūt ea que manifestata sūt
pro repetitione satisfactioe et libe-
ratione hoīs et totius hūane nature
Apparet qd est nām hōi lapsō p-
dito et ad penā infinitā obliga-
to si debeat et velit reduci et ex-
ire de statu pditionis et pervenire
ad illud bonū ppter qd factus est
et apparet et est manifestū qd si
hō debeat liberari a sua obliga-
tione infita p quā ei debetur pē-
eterna et debeat etiā restitui ad
illud bonū et gaudiū eternū ppter
quod hōi factus est nātia est ei
infita satisfactio infita pē et qd
talem satisfactioē tāti pēi non
pōt solvere nisi psona infita qd sit de-
us et hō simul in eadē psona. qd nō
debet nisi hō et nō pōt nisi deus.
Patet etiā qd assumi debet ille
hō de gñe pmi hoīs de mīe vīe

sine p[re]i. Item etiā q[ui] n[on] e[st] q[uo]d ta-
lis h[om]o possit h[om]o mori si velit et q[uo]d
tota ill[us] e[st] tam p[re]iosa et subli-
mis ut sufficere possit ad soluedū
q[uo]d debetur pro p[ec]catis totius m[un]di
et plus in infitū. **U**oluerit igit[ur] ex
h[is] oib[us] quāta sit n[ati]tas et in-
digētia cui[us]lib[et] h[om]inis et totius
humane nature et q[uo]d difficilis
sit eius satisfactio et liberatio et
p[er]sequēs quātu[m] malū sit deū
infirmitatē offendere et q[ui]a deū facere
tā tanta oporteat fieri ad recu-
perandū eius amicitia[m] et ad des-
truendū n[ost]ram offensionem et p[ec]cātū
**Hic inuestigat[ur] voluntas et intentio
positi et reberatio dei ad t[er]minu[m]
talem h[om]inem h[um]ane nature C[apitulum] lvi.**

Quoniam autē
p[ro]batu[m] e[st] infallibiliter
qualiter tota natura
h[um]ana et omnis h[om]o indiget tali
h[om]ine qui sit deus et homo aliter
tota natura h[um]ana esset totalit[er]
p[er]dita et omnis h[om]o esset p[er]dit[us] et
q[uo]d talis h[om]o n[on] p[otes]t esse nisi deus
faciat ip[s]um. q[uo]d n[on] p[otes]t fieri sicut
alii h[om]ines ut iā declaratu[m] e[st] et
ideo nisi deus velit ex sua infi-
ta bonitate dare talem h[om]inem
m[un]do et h[um]ane nature. n[on] e[st]
q[uo]d totus m[un]d[us] sit p[er]dit[us] eternali-
ter. ideo inuestigare debem[us] si
deus ex sua bonitate voluit
dare talem h[om]inem h[um]ane nature
Et apparet de f[aci]o q[uo]d voluntas et
intentio dei fuit dare talē h[om]inē
h[um]ane nature. alias sequētur
q[uo]d omnes h[om]ines qui sūt fuerūt
et erūt sūt p[er]diti eternali[ter] et q[uo]d
null[us] h[om]o attingat finē p[ro]pter quē
fact[us] e[st] et p[er] consequē[ti]a omnes h[om]i-
nēs frustra essent et vixerēt
et omnes creature frustra serui-
rēt h[om]inib[us] et totus m[un]d[us] e[ss]et
frustra. Sed tū deus p[er]mittit
q[uo]d deus p[er] omnes creature sue q[ui]

sūt tam bone tam pulchre tā b[on]e
ordinate seruiant q[uo]d n[on] inde
sine[m]ter tū tāta diligētia toti hu-
mane nature videret[ur] esse et
honore sue sapie[n]cie q[uo]d p[er]mitteret et
vellet q[uo]d omnes sue creature bone
frustr[er]ent[ur] fūerēt et taniter. Si enī
null[us] h[om]o debeat saluari nec at-
tingere ad finē p[ro]pter quē deus cre-
auit illū omnes creature frustr[er]ent[ur]
seruiūt et hoc e[st] q[ui]a sūmaz
sapie[n]cie. Ergo postq[uam] deus qui
e[st] sūme sapiēs p[er]mittit et v[ol]uit
ut videm[us] p[er] expiētia[m] q[uo]d h[om]ines
viuūt de creaturis et creature
sue seruiūt h[om]inib[us] et ip[s]emet
multiplicat h[om]ines sup[er] terram
creādo aīas et imitendo eas
Signū ergo e[st] infallibile q[uo]d
intētio sua et voluntas sua fuit
saluare et reparare naturā h[um]a-
nā et reducere h[om]ines ad hoc p[ro]p[ter]
q[uo]d facti sūt. **N**ō enī deus multipli-
casset gen[us] h[um]anū sed statim
in principio destruxisset totū
si n[on] habuisset intētionē nec
volūtate saluasse h[om]inē. Ergo
postq[uam] n[on] destruxit sed reserua-
uit et multiplicauit signū e[st]
q[uo]d aliquid bonū volebat facere
de h[om]ine et nullū aliud bonū p[otes]t
facere h[om]i[ni] nisi q[uo]d ip[s]um reducat
ad illud p[ro]pter q[uo]d fact[us] e[st]. **E**cce
ergo illa que p[er] expiētia[m] appa-
rent in f[aci]o de n[ati]tate arguūt
et demonstrāt intētionē et vo-
lūtate dei et h[om]inē. **I**te etiā in
cōueiētiis videtur q[uo]d deus per-
mittat. vel p[er]miserit vno mo-
mēto h[um]anū gen[us] et omnes cre-
aturas quas fecit p[ro]pter vsum
et seruiciū h[om]inis frustra exstis-
se. **U**nde si aliq[uo]d momēto n[on] fu-
erit in m[un]do aliquis qui debe-
ret saluari iam tūc frustr[us] m[un]-
d[us] erat. q[uo]d sūma sapia n[on]
videtur posse pati. q[uo]d q[uo]d hono-

re suū eēt. et em̄ iam declara-
tū est q̄ deus nihil facit q̄m
hōrem suū et sue sapiē et sue
p̄tatis et bonitatis. Et q̄m nul-
lus hō p̄t saluari eibz illo hōie
quē requit tota natura hūana
qui sit de⁹ et hō. sequit̄ q̄ postq̄
voluntas dei fuit saluare hōi-
nes q̄ etiā de nātate fuit de-
intētio sua talē hōiem dare mū-
mūdo et toti naturē hūane si-
cut supra declaratum est q̄
sine tali hōie null⁹ p̄t saluari
sicut dēn est. Ecce maxiam
dei bonitatem. ecce maxiam dei
miam et pietatē. ecce op̄tiam
et benignissimā dei voluntatē
q̄ tācū et tālem hōiez delibe-
rauit dare p̄posuit et ordinauit
dare hōibz et mūdo et hoc di-
cūt et testificāt omēs create.
Ecce nūc habem⁹ duo fūdamē-
ta manifestā et declarata. q̄m
mū est sūma indigētia et ne-
cessitas hūane nature quā nō
p̄t esse nec cogitari maior.
Secūdu est p̄positū et intētio
voluntatis dei dādi tālem hōi-
nē mūdo et faciēdi tācū bonū
hūane nature quō nō p̄t fieri
nec cogitari maior. Qm̄ istis
duob⁹ fūdamētis tāq̄ m̄ du-
abus columnis fūdaabit̄ tot⁹
m̄ p̄cess⁹. Postq̄ enī cōstat q̄
deus deliberauit et p̄posuit ac
ordinauit et sua sūma bonita-
te et hoc per testimoniū infalli-
bile creaturaz suaz dare talē
et tantū hōiem nature hūane
natē est q̄ hoc fiat. et impossibile
est hoc cūlter fieri. Ecce ergo
nūc habem⁹ sūmā securitatē
h̄ndi illū hōiez quē tam longe
quesuim⁹ et inuestigauimus.
*Quē natē est q̄ ille nouus hō tā
preciosus retur. hūane nē modo
cōuenientissimo. C. lxxv.*

Et q̄m declaratū est iam
q̄ natē est q̄ iste hō sit p̄⁹
q̄ deliberauit eūdem
dare. et q̄ oīa que deus facit
opat̄ ad honorē sue p̄tatis sue
sapiē et bonitatis et ad utilita-
tem creature rōlis et hōis. ideo
natē est q̄ det illū nouū hōiem
talit̄ q̄ sit honor sue sapiē sue
p̄tatis et bonitatis et sit sūma
utilitas hūane nature. Postq̄
om̄ ipe appōit mōm⁹ natē est q̄
ita fiat. Et q̄m istud est maius
bonū qd̄ deus possit facere hūa-
ne nature. ideo natē est q̄ fiat
modo quēntissio cōgruentissio
et sapiētissio. q̄ isto modo deus
opatur ut declaratū est in ca-
pitulo de honore. Et ideo pos-
sum⁹ arguere q̄ sicut deus p̄pa-
uit istū mūdū p̄pter hōiem ut
esset quēies ad suscipiēdū hōiez
et etiā p̄pauit et disposuit corp⁹
hūanū ut esset cōueniens et
p̄portioatū ad suscipiēdū aī-
mā rōnalem ad suā p̄magi-
nem creatā. ita siliē p̄pauit et
disponet naturā hūanā et hō-
mines ut sint quēientes ad
suscipiēdū istū hōiem. q̄m quo-
dāmodo sicut p̄m⁹ hō se hēbat
ad totū mūdū in quo susceptus ē
et aīa ad corp⁹ in quo suscipit̄ ita
se hēbit iste hō ad totā hūanā na-
turā et ad omēs hōies. q̄ iste hō
debet suscipi ab oībz hōibz et dān
nature hūane. Et ideo sicut p̄m⁹
hō erat sup̄ omēs creaturas ita is-
te hō oportet q̄ sit sup̄ omēs cre-
aturas. Et ideo q̄ natura hūa-
na debz suscipi istū hōiez tāq̄ sū-
me indigēs. ideo natē est q̄ talit̄
disponat̄ et p̄paret naturā hūa-
nā. et taliter primo dispōt eam
ut sit capax et sit apta et quēies
et sit in ea capacitatis ad suscipi-
endū istū p̄ciosissimū hōiem. Et

ideo oportet qd hoies pmo cognos-
cant sua necessitate et sua indi-
gentiam et cognoscat se sume indi-
gere isto hoie et oportet qd pmo an-
q deus dedit istu hoies qd sit su-
me desiderat et expectat ab ho-
bus tanq sume natus et sume bo-
nus. aliter no esset capacitas in
hoibz qd apparet hoibz qd esset
supfluis. Ideo oportet qd pmo
anteq appereat sit pmissa a deo
et reuelat et manifestat ut ho-
nes cu pma titudine et credulita-
te firmis expedit nrm et deside-
ret. Et ideo nate erit qd aliqui ho-
nes pcedat aduetu istu hois ne-
cessari qd deus reuelat et mani-
festat istu nouu hoies et qd pro-
mittat etia cu ut p eos pmittat
eu toti nature huane. Et ideo o-
portet qd deus tales hoies dispot
et paret ut sint apti et quicetes
ad hoc. Et qd ista dispositio et ppa-
tio debz esse successiua et paula-
tim pcedendo de ipso ad pfectu
et de miori ad maius et semper
debet cresce donec fca sit plena
et sufficiens capacitas et dispositio
ad suscipiendu istu hoies piosissim
ut salz des magis ac magis reue-
let nrm et manifestet et pmittat
et paulatim magis ac magis ho-
nes nrm desideret et sic fiant ma-
gis ac magis capaces. Et tantu
bnficiu quo nullu est maius r-
quit ut pmittat pus et credatur
firma fide et promissu expectet
et expectatu differat et dilatu
apli desideret et diu desideratu
feruetius amet et gnosius sus-
cipiat. Et quia in isto hoie dina-
gra debet assume humanitate et
carne et aiām et hoc debet fieri
in muliere virgine sine pre ideo
oportet qd una sit mulier dispot
ad deo ut sit quiciens et apta et
digna ut ex ipa assuat caro illa

priosissim et formet illud priosif-
simu corpus qd debet uniri cu dei
tate et cu psona filii dei in uni-
tate psona. Et ideo due sut ppa-
tiones in huana natura ad suscipies
talem hoiem quo indiget et que
deus pposuit dare. Una dispo-
sicio et ppatio est quo ad
hoies ut sint apti ad
suscipiendu eu. **Alia est qd**
ad carne suscipiendu ut sit digna
uniri cu deitate. Et ideo ppter istas
duas dispositiones et ppatio-
nes. fca oportet qd deus as-
sumat una portionem et una pte
de tota natura huana salz qd assuat
unu hoiem et nrm eligat ad hoc
ut de ipso nascatur multitudo homi-
num ppetua gnatioem. et gnatio sua
multiplicet et qd tales hoies sint
signati inter omes hoies totius
huane nature ut salz deus spec-
aliter loqitur cu eis et eis reuelat
et manifestet et pmittat aduetu
istu hois et p istos toti huane na-
ture. ut de istis et de gne istoz nas-
tatur ista sanctissima mulier et vir-
go qd sit mater istu hois. Unde si
deus no assueret nec eligeret ali-
que specialem pplm ad omia q
pmet ad aduetu illu hois esset
incofirtio et iordatio in sumo o-
pere dei qd fieri no pt. Conclu-
su est igit qd postq deus pposuit
dare istu nouu hoiem qd ex hoc
nate est qd sit et qd oportet qd deus
det illu eo mo quo decet et conue-
nit et per conseques qd anq det il-
lu oportet qd dispot gen huani
ad suscipiendu eum. **Deus igit**
dit istu nouu hoies totu huane ne.

Et qm nate est **Chromi.**
qd ille ho nouus quo indiget
ois homo sit et apciat i
mudu postq deus ex sua ifinita
bonitate pposuit nrm dare ideo
nate est qd vel deus

id opz qd deus taliter disponat gen hu-
nu per multa tpa paulatim donec sit in
na huana completa capacitas ad suscipiendu if

ipm dedit vel adhuc dabit. ne
celse est qd venerit vel vlturus
sit. Et qd conclusu est qd deus debz
ipm dare eo mo quo meli9 queit
et decet ideo exinde gcluditur
qd ia ipm mudo dedit et qd iam
veit qm qd honore sue sa
pie esset dare ipm in
isto tpe in qua natura
huana ad nichilū deduc
ta est. **¶** nō nō deus dedit illū
tēpore quo magis decebat et q
ueniebat dari mudo. **¶** Itē post
qd deus deliberavit illū hōiem
dare mudo et totū natūe huāne
et p9sequēs pmo debebat dispo
nere totam naturā huānā ad sus
cipiendū anq9 daret ut dē est.
sequitur qd totū tēpus natūe huā
ne diuidit in duas ptes gūale
scilz in tēpus dispositiois et ppa
tiois et in tēpus susceptiois et p
cosequēs et in tēpus pmissiois
et in tēpus adimpletiois pmissi
qz pmo debuit deus pmittere ipm
et postea adimplē pmissū et dare
¶ Ergo ista duo tēpa debēt adiuu
tem esse pportōia et otinista et
vnu immediate debet sequi aliud
nec debz esse tpe mediū. **¶** Sed
modo deus non pmittit illū hōi
nē dare nec disposit naturam
huānā ad suscipiendū illū. **¶** Vnde
null9 pplus in mudo patur ad
suscipiendū nec pplus ppanita
tis nec pplus scarracenoz. ergo
null9 pplus pē esse nisi pplus iu
deorū. **¶** Sed mō nō disposit nec
ppat des pplm iudeoz ad suscipi
dum talē hōiem. et vt talis qui
est melior qd qm9 hō fuit nascat
de gñe eoz pmo totalit nūc dep
senti pplus iudeoz rpuigt excellē
tie et dignitati ill9 hōis qm gēs
iudeoz est in derisu et in obpro
briū et in vitupriū om̄i hōm
toti9 mundi et in

captiuitate alioz pploz et sine ca
pitate et sine tra et tñ alias fuerit
in maxia dignitate et reputati
one inter hoies et p vniūsu mū
dū. et mō est totū p oppositū et
in tali statu fuerit p mille an
nos et vltra. **¶** Ergo sequitur qd sta
tus iudeoz qui est de pñti et in
tantū durauit et cōliter rpuigt
illi hōi et excellentie eius qd dis
ponere et tractare eos sicut mō
deus eos tractat nō est disponē
eos ad suscipiendū talē hōiem nec
ut assuat de carne eoz huānam
naturā. **¶** Taliter enī dispositi erūt
p mille ānos et mīns. **¶** Indispoi
ti qd mō et tñ nō flebat ill. **¶** Ergo mō
nichil opat deus in populo iu
deoz pmo mille āni sunt qd des
nichil opatus est p quod disposit
eos ad suscipiendū talem hōiē
ut de gñe eoz nascat. **¶** Ergo gclū
ditur. ex quo deus nullū pplū
disposit nec ppat ad rpiendū
talem hōiem quē deliberavit
dare mudo et tū inter ista tē
pora duo nō sit dare mediū se
quit de nātūte qd tēpus dispo
sitionis et ppatiois et promissio
nis dei pteritū est et qd nūc su
m9 in tēpore adimpletiois pro
missi. **¶** Ergo sequitur qd ille homo
iam datus est huāne nature
iam veit iam deus dedit illū
vel nullo mō vlturus est nec
deus eū datur9 est. **¶** Sed proba
tū est qd deus pposuit eū om̄e
ergo gcluditur de nātūte qd
deus eū dedit. **¶** Ergo etiā sequi
tur qd aliquis pplus fuit a deo
electus spetialit in quo deus fe
cit om̄es pparatioēs et disposi
tioēs que ptinebāt ad suscep
tionē ill9 hōis pāosissimū
ut ille hō suscipet in mudo
et ut assumeret illā carnem
pretiosissimā de gñe ill9 ppli

Sequitur etiam quod ille populus fuit antiquior
inter omnes populos et quod cognoscebar
deum sed nullus populus est talis nisi
populus iudeorum qui est antiquissimus
inter omnes populos mundi et semper co-
luit unum verum deum. Non populus populi
anorum novus est et etiam populus sarraceno-
rum magis novus ergo nullus alius
populus potest esse nisi populus iudeorum. Er-
go concludit quod deus fecit omnia illa
que pertinebant ad illum hominem quem
deus intendebat dare et quod de illo
populo assumpta est illa virgo mulier
de qua natus est immediate ille no-
vus homo sine peccato matris. Ergo sequi-
tur quod ille homo novus quo indiget om-
nis homo quem deus deliberaverat da-
re toti mundo est de genere iudeorum et
de illo populo. Quare concludit quod na-
tura humana habet iam de deo et
suscepit illum novum hominem quo natura
indigebat qui est deus et homo et
per consequens quod iam facta et completa
est satisfactio et solutio pro toto
humano genere et omnia impleta sunt quibus
natura humana indigebat quod iam
venit salvator et liberator.

*De his christus a iudeis crucifixus et crucifixus
est ille novus homo qui est deus et homo
quo indiget omnis homo quem deus delibera-
verat dare mundo. Ceterum.*

Et quoniam iam probatum est
in tractatu de homine ad
logum quod ihesus christus populus est ve-
rus deus et verus homo et est verus
filius dei ergo sequitur de veritate
quod ipse est illa persona infinita et il-
le homo novus quo indigebat omnis
homo pro satisfactioe infinita et quod
natus erat humane nature et quem de-
posuerat dare mundo. Et hoc cla-
rissime apparet per omnia verba et
facta sua et per totum processum suum
et per illa que cum secuti sunt non
omnes conditiones et circumstantie que
nunc erant ad satisfactioem nature
humane complete sunt in eo. Unde ipse

dixit se esse deum et hominem. Dixit
se esse illum qui erat a deo promissus
dixit se venisse ad moriendum pro ho-
minibus et pro peccatis eorum et la dixit
se mori voluntarie et de facto sponte
et voluntarie mortuus est et dedit
seipsum morti et sciuit et presciuit
mortem et dixit et promisit remissio-
nem omnium peccatorum et de facto remisit
bat peccata hominibus et voluit totum mun-
dum ad indulgentiam et remissionem
omni peccatorum ac offensa dei et voca-
vit totum mundum ad regnum celorum
et ad vitam eternam et omnibus pe-
ccatis in nomine eius agentibus promisit
vitam eternam et precepit discipulis su-
is predicare penitentiam et remissionem
peccatorum. Predicavit etiam contra peccata
hominum semper et illa arguebat et
veritatem dicebat et totus suus
processus ac intentio erat destruere
peccata hominum. Et etiam post mortem
resurrectionem et ascensionem suam
predicaverunt eum resurrexisse a
mortuis et ascendisse in celum et
predicaverunt in nomine eius remissi-
onem omnium peccatorum per universum mun-
dum. Item omnia que sunt in etiam sua
sunt contra peccata et ad destruendum
peccata et in hoc significat quod ipse
est inimicus et destructor peccatorum
et criminum. Ergo omnia ista arguunt
infallibiliter quod ipse est ille qui fe-
cit et solvit satisfactioem pro pec-
catis hominum et quod ipse est ille qui e-
rat necessarius toti humane na-
ture. Si enim non esset non pugnaret
contra peccata nec destrueret nec posset
quod esset lapsus sicut alii homines
et esset peccato subiectus. Item etiam
am totus populus christianus credit ipsum
esse verum deum et hominem et esse
verum salvatorem hominum et quod ipse
mortuus est pro peccatis hominum et
satisfecit per mortem suam. Et in
tali fide vivit et perseverat tota
christianitas et in nomine eius remittit

tūt. p̄tā. Ergo si ih̄s x̄s nō esset
ille verus homo qui satisfacere
deberet pro p̄tīs hōm sequitur
q̄ adhuc deus debet eū hōibz
mittere. Sed cū deus p̄mittat ih̄m
xp̄m regnare in mundo in tali
noīe et p̄mittat q̄ tātus ppl̄us sen-
tus fuit illū et seq̄tur in tali noīe
et fide q̄ ip̄e est talis qui debet
satisfacere pro p̄tīs et tā longa
tempa sequitur q̄ deus semp̄ i-
pedit et facit q̄tra semp̄ q̄ dispo-
nit mūdū ad nō credēdū alteri
aliqui tali sicut ih̄s xp̄us credi-
tur oportebit q̄ ille quē mittet
in mūdū faciat sicut ih̄s xp̄us
et dicat se esse verū deū et hōies
et destruat et ip̄ugnet p̄tā. Et
hoc etiā nō p̄t fieri. q̄ ille quem
mittet si faceret sicut ih̄s xp̄us
iam cōueniret cū eo et cū doctri-
na sua et cū opibz suis q̄ pugnet
q̄ p̄tā sicut ip̄e et oīa ista sūt ab-
surda. Itē ppl̄us iudeorū qui nūc
est expectat adhuc illū nouū ho-
mīem p̄missū a deo. et ppl̄us xp̄i-
an̄s credit illū iam venisse et p̄-
missū esse adīpletū. et deus per-
mittit ih̄m xp̄m regnare sub no-
mine illo. scilz tāq̄ ille querit
p̄missus a deo et talis creditur
a ppl̄o xp̄iano. sed cū de⁹ delibe-
rauit et p̄miserit dare illū hōies
toti nature huane q̄ omēs hōies
indigebat eo. et nō solū iudei. ideo
deus faceret q̄tra semp̄ et ip̄edi-
ret totū ppl̄m xp̄ian̄e suscipet il-
lum venturū p̄missū q̄ p̄mittit
regnare sub illo noīe. et sic deus
p̄mittendo ih̄m xp̄m regnare s̄b
noīe p̄missi si ip̄e nō est nō dispo-
neret ad suscipiendū aliū venturū
p̄mo tōlūt ip̄ediret qd̄ est ip̄ossi-
bile. Et etiā deus p̄mittet de-
cipi totū ppl̄m xp̄ianorū. qui est
et qui fuit sub noīe p̄missi. q̄ o-
nes xp̄iani credūt et crediderūt

fuerūt in ih̄m xp̄m tāq̄ in
illū qui p̄miss⁹ erat a deo
p̄phetas et p̄larchas et
multi iudei crediderūt p̄mo et p̄-
dicauerūt. et hoc deus nō p̄t facere
q̄ esset q̄tra honorē sue bonitatis
et sue veritatis. Sed iudei qui ex-
pectat adhuc esse venturū xp̄i de-
cipiūt sempos q̄ nolūt recipere ih̄m
xp̄m qui vult sub noīe p̄missi a
deo et null⁹ decipit eos. Item etiā
xp̄i sūt dispositi ad suscipiendū ih̄m
xp̄m p̄mo q̄ expectat. secundo q̄
sūt in miseria et captiuitate et
si recipiūt ih̄m xp̄m erūt liberi
ti. et tertio q̄ xp̄i nō sūt modo dis-
positi ut de gñe eorū nascat⁹ modo
ille p̄miss⁹. Sed etiā xp̄iani sūt
indispositi ad suscipiendū aliū si
veniret q̄ nullū expectant tam
iam credūt h̄re illū qui est p̄mis-
s⁹. Ergo nāc est q̄ ih̄s xp̄us sit
ille p̄miss⁹ a deo et aliter non
p̄t esse. Nō em̄ p̄t esse q̄ postq̄ de⁹
p̄misit mittere q̄ p̄mo p̄mittat a-
liquē regnare in mundo sub no-
mine p̄missi ab eo qui sit decep-
tor et mēdax nec p̄t fieri si deus
intēdit mittere aliū q̄ ip̄e p̄mittat
q̄ aliquis alius deceptor p̄mo
veniat et p̄cedat et regnet sub
noīe p̄missi a deo q̄m ille ip̄edi-
ret aliū venturū. Ergo nāc ē
q̄ ille quē deus p̄mo p̄mittit reg-
nare sub noīe p̄missi a deo sit
ille verus p̄miss⁹. Ergo ip̄ossibile
est q̄ ih̄s xp̄s a iudeis truci-
fixus et occisus sit ille verus hō
quē deus debebat dare mūdū ad
satisfaciendū p̄tīs q̄ querissē hūmānā iōi-
gebat cū ip̄a hūmānā nō indiget

nisi ut n̄pā liberaretur a pec-
catis et offēsis et culpis et h̄ret q̄
mediū in eis ut sic h̄ret veni-
am et indulgentiam et vitam
eternam et regnū celoz q̄ ista
erit vera indigetia huane n̄e

et ipse ihesus xp̄us nō fecit aliud
nisi destruere p̄tā et semp amichilare
illa. et q̄p̄ ordinauit totū gēa per
totū ordinavit et omēs mīstr̄ eius
ad hoc laboraverūt ut ip̄a p̄tā des-
truerent et promisit oīb̄ sibi adhe-
re volētib̄ remissioēm oīm p̄ccōr̄
et vitā etnā et regnū celoz. Ergo
ip̄e veritat̄ est ille quo hūana na-
tura vere indigebat. Quia ergo
ih̄us xp̄us est ille hō et illa p̄sō-
que est n̄cia pro satisfactioē na-
ture hūane. habem⁹ ergo iam
applicare ei omīa que d̄cā sunt
sup̄ de repp̄tioē et satisfactioē
et de additioib̄ et p̄p̄t̄itib̄ illi
hōis qui erat necessari⁹ ad satisfi-
ciendū pro p̄cc̄is et offensis hōm
qm̄ ip̄e est ille que creabam⁹ et i-
nvestigabam⁹ et ideo loq̄bam⁹ de
eo ac si nō esset. Ergo postq̄ ip̄e
ih̄us xp̄us est ille iam hēm⁹ in-
cognitū cognitōez de n̄p̄o et scim⁹
q̄ ip̄e ē talis que demonstraba-
m⁹ debere h̄re illa et esse illū hōi-
nē qui erat n̄cia hōib̄ p̄cc̄is et
lapsis. ergo nō oportet illa rei-
terare sed quilibz p̄t̄ p̄ se applica-
re et gl̄ude de ih̄u xp̄o affirma-
tive et veriss̄e. **Qualit̄ liber dei cō-**
uenientiss̄e h̄z duas p̄tes. C. lxx.

Et hoc veriss̄e apparet
quomō liber dei iam p̄-
batus cōuenientiss̄e deb̄
h̄re duas p̄tes etnāles que sūt
duo testamēta scilz testamētū
vetus et testamētū nouū qm̄
deus p̄mo p̄misit ih̄m xp̄m et
postea dedit et impleuit promissū.
Et ideo liber p̄m⁹ est liber
p̄missiois et ḡtinet oīa illa q̄ p̄-
tinet ad p̄missioē xp̄i et ad p̄-
p̄atioē et susceptioē. et secūdo
liber est liber susceptiois et ad-
impletiois p̄missi in quo ḡtinet
oīa illa q̄ p̄tinet ad n̄p̄ez impletioē
p̄missiois. Et abo istē duo libri

faciūt unū cōpletū librū dei. Et
sic mirabilē istī duo libri et ista
duo testamēta adinutē copulāt
p̄portionāt et se cōsequūt et un⁹
sine alio esse nō p̄t. q̄ p̄missio re-
quirit adimpletiōem et adimpletio
p̄suppōit p̄missioē et nō est dare
mediū inter ista duo. Et ideo li-
ber secūdo seu secūdū testamētū
est liber et testamētū veritatis
q̄ veritas est qm̄ illud qd̄ p̄mit-
titur adimpletur de fr̄o. Et ep̄inde
gl̄udit infallibilit̄ q̄ cūquū tes-
tamētū est a deo qm̄ in illo pro-
mittit hōib̄ saluator et nou⁹ hō
pro satisfactioē et liberatioē hōi-
nū ab obligatioē p̄cc̄i ut p̄cc̄et
p̄ suū processū modo p̄ p̄cc̄i
as modo p̄ p̄p̄ias sed solus de-
us potuit facere talem p̄missi-
onem et nulla creatura neq̄ bo-
na neq̄ mala nisi ex p̄te dei.
Et etiā infallibilit̄ gl̄uditur
q̄ nouū testamētū est a deo q̄
ibi dicit̄ q̄ illud qd̄ p̄missū erat
a deo iā impletū est. sed null⁹
potuit hoc dicere nisi deus seu
ex p̄te dei. Et etiā apparet mi-
rabilis cōcordia iter libz natūe
seu creaturaz et int̄ libz sc̄ptur̄
q̄ creature dicūt et testificātur
q̄ deus p̄posueat et deliberave-
rit dare talem hōiem hūane
nature sicut n̄p̄a indigebat pro
satisfactioē sua ut p̄batū est
iam. sed in libro sc̄ptur̄ deus
p̄mittit talem hōiem scilz in a-
tquo testamēto. et in nouo tes-
tamēto deus implet p̄missū
et dat illū hōiem p̄missū in a-
tquo. Et ideo apparet q̄ omēs
libri dei sūt de illo hōie scilz de
xp̄o p̄mo quidq̄ deus op̄atus
est post lapsū totū est p̄p̄t̄ istū
hōiem nouū et totū respicit hōem nouū q̄
hūana nat̄a nō indigebat nisi isto ho-
mine nouo scilz xp̄o. et ideo q̄

iste hō debbat exire et exhi de
natura hūana et suscipi in ea
ideo continue opat⁹ ē in hōibus
et cō hōies ut de ipis possit dū
ne possit exire talis hō et ut dū
ne possit in ea suscipi nec cessauit
opari donec ille hō factus erat in
hūana natura. Et sic tū iste homo
deberet esse vniuersalis toti hu
mane nē sequitur q quidē deus
opabatur in hūana nā totū p
istū hōies opabat⁹ usq ad adue
tum ei⁹.

Necessitas credendi fidei xpi.
Domini autē anā. CCLXXI.

Quam declaratuū est in p
tib⁹ pcedētib⁹ debitum
credendi pmo obligatio credendi fi
dem xpianā et hoc p creaturas
ita q omis hō debbat crede fi
dem xpianā sed mō vlt illud
debitū addatur nātūtas credendi
et q summa nātūtas est omi hōi
credere fide xpianā alit nātē ē
q pcat et pbat⁹ ietnū. Vn gclū
sum est q null⁹ pōt liberari ab
obligatiōe infinita quā debet
pro pccis et offensis nisi p psonā
infinitā que sit deus et hō et hō
p mortē eius et q sola fides tris
tiana credit deū hōiem et ha
bet talem psonā que sit deus
et homo scilz ih̄m xp̄m qui mor
tuus est pro pccis nr̄is. Et sic in
fide xpianā est vera redemp
tio et verū pccū qd debet⁹ pro p
ccatis. Et ergo extra fidem xpi
anā nō pōt fieri satisfactio pro
pccis nec pōt remitti aliqd pccm
q p ih̄m xp̄m solū fit remissio
pccorū. Et ideo sequitur q cūq⁹ sē
extra xp̄m et extra fidē xpi
anā nātio dāpnat⁹ ietnū. Qui
tūq⁹ ergo vult salus esse ante
oīa opus est et nātē est vt te
neat et credat fidē xpianā
quā nisi hō crediderit ieternū
pibit. Quicūq⁹ ergo nō credit

fide xpianā veniat et credant
in ih̄m xp̄m et cūq⁹ nā credūt
et manent in finē et viuūt sē
illū et doctnā suā gaudeant qm
sūt in vera et perfecta fide et dō
ant de alijs qui sūt ex eā. Et ideo
omnia dare videat et cognoscat
omnes pmo indigētia sumam
et nātūte hūane nē q ta nāt
tate indigēt tali hōie qui sit
deus et homo pro sua satisfac
tione. Sed cognoscat qualit
omnes creature manifestat nob
q de⁹ ex summa sua bonitate po
posuit dare talē hōiem nature hu
mane iuxta suā indigētia. Terno
videat qualit deus pmissit dare ta
lem hōiem in antiquo testamēto
seu in pmo libro dei. Quarto vi
deant omnes et cognoscat verba
et facta et opa ih̄u et totū suū pro
cessū que fecit ordiatissē et vitā
suam et doctnā et mortē et pas
sionē suā et omnia que secuta sūt p
mortē suā p ordinē et qualit no
mē suū exaltatū fuit post mor
tē suam et p dicitū fuit publice
p orbem vniuersū omi creature
scilz toti hūane nature et quomō
npe ordiatū p aplos suos et dis
cipulos ecclīaz vniuersalē nouā
in mūdo que gis est oib⁹ hōibus
volentib⁹ ad eā vēire. Et quō ec
clesia ab ipso ordiatā paulatiue
creuit et augmentata est et dif
fusa p vniuersū orbē et mirabi
lissē ordinata et exaltata et dis
tincta pulchrē. Et videat qm i
cepit et quātū durauit et quali
ter processit iste status ecclīe. Cog
noscat et videat ordiatōes et pa
trimōta q ordinauit et instituit
p se et per aplos suos in ecclīa sua
qm omnia sūt gta pccā et ad de
lendu culpas et offensas gta
deum. Et oīa que sūt in ecclīa
sua sūt gē pccā hōim q lapsū

corruptio et p[er]ditio ho[m]i[n]is
ita q[uod] t[em]p[or]e i[n]t[er]itio xpi et et[er]ne sue est
q[uod] corruptio et lapsu hu[m]ane ne
et q[ui]a eius p[er]ditio et ad redu
cedu ho[m]i[n]em ad illud bonu[m] p[ro]pter
quod factu[m] est s[ed] ad vitam eternam
et ad et[er]nu[m] gaudiu[m] et ruocare ho
mi[n]em ab et[er]na t[er]rat[ur]a et pena et
morte et[er]na. Cognoscat et omnes
qualit[er] i[n]t[er]itio xpi et et[er]ne sue est
destruere et eradicare radices om[n]i
um malorum. s[ed] xpi honore p[ro]p[ri]a laude
et p[ro]p[ri]am voluntate et p[ro]p[ri]u[m] amo
rem et p[ro]p[ri]u[m] que o[mn]ia s[un]t origi
nes p[er]itioru[m] ut iam probatu[m] est
et p[er]ditio hu[m]ane diu[er]sioes et i
mitate i[n]ter deu[m] et ho[m]i[n]es et i[n]ter
ho[m]i[n]es et tota i[n]t[er]itio xpi et suorum
dis[er]p[er]tor et et[er]ne sue est fudata
in honore et laude dei et amore
p[ro]p[ri]o et vero et vera obedi[en]tia et
in o[mn]ib[us] illis q[ui] in ho[m]i[n]ib[us] p[ro]nt des[er]t
ere p[ro]p[ri]a voluntate p[ro]p[ri]u[m] honore et
p[ro]p[ri]u[m] amore q[uod] p[er] ista tria s[un]t om[n]ia
malu[m] et p[er] ista ho[m]i[n] est lapsu p[er]di
tus et corrupt[us] et dei i[m]m[un]is.
Post q[uod] p[er]ditio est p[er] totu[m] m[u]ndu[m]
remissio p[er]itioru[m] et p[er]p[et]u[us] i[n]t[er] deu[m] et
ho[m]i[n]em et omnes ho[m]i[n]es s[un]t vocati
ad regnu[m] celorum signu[m] infallibile
est q[uod] iam venit qui p[ro]miss[us] est et q[uod]
ipse est ille in tui[us] no[m]i[n]e hoc f[aci]m[us]
est et h[ic] est ih[esu]s x[ristu]s. Cognos
cant etia[m] ho[m]i[n]es qualit[er] p[er] p[ro]m[issi]o
nem m[u]ndu[m] seu orbe in no[m]i[n]e ih[esu]
xpi transi[er]it p[er] ap[osto]los p[er]dicata
tub[er]nata et p[ro]p[ri]a s[er]vata est p[er]p[et]u[us]
i[n]ter deu[m] et ho[m]i[n]em et remissio et
indulgentia p[er]itioru[m] et in no[m]i[n]e ih[esu]
xpi p[ro]missa est hereditas reg
ni celorum et vita et[er]na. Quicunq[ue]
igit[ur] voluerit dare videre vide
ant et cognoscat om[n]ia p[ro]p[ri]a q[ui]
s[un]t in f[aci]e et ex p[ro]p[ri]a et sic cog
noscat indubitanter q[uod] ih[esu]s p[ro]p[ri]a
est ver[us] et nou[us] ho[m]i[n] ille qui est
deus ho[m]i[n] qui erat necessarius totu[m]

hu[m]ane nature que deus p[ro]m[issi]o
dare ho[m]i[n]ib[us] et q[uod] om[n]ia que ih[esu]s
x[ristu]s fecit et que credunt de p[ro]p[ri]a
n[ati]a erant esse et fieri p[ro] ho[m]i[n]ib[us]
et p[ro] satisfactioe et liberatioe co
pleta hu[m]ane nature. Et sic indige
bat ho[m]i[n] ut om[n]ia illa fierent p[ro]
p[ro]p[ri]a saluado ut s[ed] x[ristu]s nasce
tur et co[m]p[er]et sic viuere et sic mo
reret[ur] sic resurgeret a mortuis et ad
celos ascenderet et sic de alijs que
est op[er]atus. Copare[m] igit[ur] fac
tu[m] et debitu[m] s[ed] f[aci]m[us] ih[esu] xpi et
qualit[er] debet fieri et satisfactio
et liberatio hu[m]ane nature qua
lis esse debebat et quid facere de
bebat talis nouus ho[m]i[n] qui n[ati]s
erat m[u]ndo et sic videbim[us] cl[ar]is
sime q[uod] ih[esu]s x[ristu]s est ille. Post
q[uod] igit[ur] hu[m]ana natura et ho[m]i[n]es
habent de f[aci]e talem ho[m]i[n]es et t[em]p[or]e
p[re]ciosu[m] qui est deus et ho[m]i[n] et qui
fecit om[n]ia que erant n[ati]a toti hu
mane nature qui est rex ver[us]
et d[omi]n[us] sup[er] omnes ho[m]i[n]es qui est
ita pius ita benign[us] ita bonus
ita m[an]suet[us] et tanto amore p[ro]p[ri]o
simo plen[us] erga ho[m]i[n]em qui vo
luit dare vita[m] sua[m] et recipere mor
tem p[ro] p[ec]catis eor[um] sequatur er
go illu[m] audiat illu[m] et p[re]cepta sua
et verba sua et adheant et cre
dant veracit[er] illi ac obediant si
a[n]i[m]e n[ost]ra ei[us] et recipiat sac[ra]m[en]ta
ei[us] que ipse ordinavit q[uod] ipse est
om[n]ia que ho[m]i[n] s[un]t n[ati]a et hab[et]
o[mn]ia q[ui]a ipse est p[er]sona i[n]f[er]ita quia
est deus et ho[m]i[n]. In p[ro]p[ri]a eni[m] p[er]f[ec]t
itudo b[e]n[e]vol[en]tis om[n]is p[er]f[ec]t[us] b[e]n[e]vol[en]tis
tutis et caritatis et sapie om[n]is
boni amoris o[mn]is s[er]u[us] et o[mn]is me
riti. In p[ro]p[ri]a est om[n]e bonu[m] in p[ro]p[ri]a
est om[n]is p[er]f[ec]t[us] om[n]e dominium
et i[m]p[er]iu[m] sempit[er]nu[m]. Qui talem
ho[m]i[n]es q[ui] tep[er]nit dign[us] est et n[on]
p[er]itioe. Ex istis p[er]t patere q[uod]
te excellen[te] et dignitatis sit

esse xpianū qz est mēbr tāti hoīs
qui est deus et hō et quēlit pua
let mō xpian⁹ ver⁹ qz omēs ho
mines qui nō sunt xpiani qul
li sūt pōia. Et p oppōitū fals⁹ xpī
an⁹ est malus magis qz aliqz
hō qui nō est xpian⁹. Dolere er
go debet fals⁹ et malus xpian⁹
et verus et bon⁹ merito debet gau
dere. *Qualit⁹ iusticia dei et sua
mīa cōcordat sūme iusta satisfactōe*

Quāta autē *Clxxii.*
dū considerabam⁹ iusti
tiam dei et pccm et of
fensam hoīs qz mīa dei periret qz
iusticia dei exigebat infinitā
satisfactōe ab hoīe quā hō debe
bat et ad quā obligat⁹ erat pcc
tām et offensam et nisi hō solue
ret liberari nō poterat ab infi
ta pena quā meruerat et sic vi
debat qz deus nullā misericor
dia oīderet. Sed nō est ita qz
m ista satisfactōe facta p mortē
ihū xpi dei et hoīs est facta tam
magna misericordia qz maior
ex cogitari nō pōt et tantū cōcor
dat cū iusticia qz magis nō po
test cōcordare. Vñ homo nō po
terat per se soluere deo istam i
finitā satisfactōem quā iuste de
bebat nec aliter nisi solueret p
integrū iuste euadē poterat in
gū obligatiōis ad penā eternā
sibi debitā p iusticiā nec p cōse
ques euadere man⁹ et pccatē
dyaboli ideo deus ex sua sola
et pura mīa gratis et sine me
ritis ipi⁹ hoīs qz nichil merue
rat homo nisi penā puenit p
mo hoīem ut deinde libera
retur hō p iusticiā. Quia si hō
ex seipso nō habebat cū quo
faceret qd debebat deo et fa
ceret iusticiā de seipso dando
debitū deus deus dedit hoī
p sua mīaz illud cū quo pos

set satisfacē et ei solue p iusticiā
ut sic hō p integrū satisfact⁹ deo
et faceret iusticiā de seipso. Sed
illud tale hō nūqz potuisset ha
bere p seipm nisi deus p purā
sua mīam tribuisset hoī. Ut er
go deus placari posset ab hoīe
et hō hret cū quo placaret deum
et iram suā. deus dedit gratis
hoī illud qd hō debet ex debito
deo reddē. Dedit deus hoī et totā
naturē hūane nouū hoīez qui
esset maior hoīe qui satisfact⁹
pro hoīe qui hret in se illud qd
superaret omē debitū qd hō solue
debet qui tū nichil pro se debet
solueret pro alijs qui quidē de
bebat et vñ solueret nō habebat.
Dedit enī natura hūana deo in
illo hoīe spōte et nō ex debito qz
suū erat ut se redimet in alijs
hoīb⁹ qz qd ex te exigebat red
dere nō habebat. Quid ergo
potest intelligi et cogitari mise
ricordius qz istud. Saly qd deus
p dicit hoī pccatōi dampnato eteris
tormētis et nō hnti vñ se rediat
Accipe vnguentū meū. Saly xpm
ihm verū deū et hoīem et da
npm pro te. Et npe fili⁹ ihūs
xps dicit hoī. Tolle me et redi
me tempm. Hoc enī dicit qz vo
cant hoīes ad fidē xpianā et
trahūt ut veniat ad tāta gra
tiam. Et quid etiā iust⁹ pōt co
gitari qz qz ille dimittat omē
debitū cui datur pccū maius
qz omē debitū si tñ detur cū de
bito affcū et cū modo quo dari
debet. Et sic hō iustissie libera
tur a sua obligatiōe et satisfact⁹
at iusticie dei et deus p iusticiā
saluat hoīez. Et sic fit m hō
verissia iusticia et tñ tū hoc
est ibi sūma mīa qz de hōi p
mo p solā mīaz illū qz eū liberet
dedit et illū qz tollēt iuriam et offe

Sam dei

Item ponit cōposicio inter ihm aī
tū crucifixū et hoīem p̄ditū et lap
sū. et qualiter se habent inter se
et ostenditur que sunt illa que ho
mo perditus recipit a cristo et
qualiter recipiat. **¶ Cōm.**

Quoniam autē ppter hoc qz homo
erat perditus corruptus
lapsus et deuatus indi
gebat de necessitate nouo hoīe
qui esset deus et hō qui mortē
reciperet pro hoīe et q̄sum illū
hoīem per longū processū et fi
naliter per deigratiā repperi
m⁹ iam eū esse et qz hūc est ihs
xp̄s a iudeis crucifixus. post
qz ergo ille hō tam necessarius
hōmib⁹ iam existat restat modo
videre qualiter hō qui est lapsus
et corruptus ab xp̄o recipiat oīa
illa quib⁹ indiget. Vnde in ihu
xp̄o sūt omīa illa quib⁹ hō indi
get. et ideo restat qz hō restau
retur et reparet⁹ de fco. postqz re
mediū iam est et mediana p̄
ta est restat applicare ad opus.
Quid enī proficet mediana si
infirmo nō applicaret⁹. Quid
valeret panis esuriētī si eū nō
comedet. Vnde postqz ihs xp̄s
est ille quo omēs p̄diti indige
ant datus a deo. ideo est sūme
cōsēns et p̄portionat⁹ hōmib⁹.
Quia venit ppter hoīez lapsū
ideo p̄portionatur ei in oīb⁹. Vnde
ihus xp̄us facit vna ptem et
alij hoīes faciūt aliam pte. Et
ideo possum⁹ facere cōpationē
inter n̄m ex vna pte et inter oēs
alios ex alia pte. Vnde tota hūa
na natura respicit n̄m et n̄pē
respicit totā hūanā naturā.
Et ideo n̄pē se habet ad omēs a
lios hoīes sicut redēptor ad cap
tivos sicut satisfactor ad obliga
tos sicut solutor ad debitores

sicut repator ad destructos. sicut
recreator ad amehilatos. sicut
medic⁹ ad infirmos sicut resusata
tor ad mortuos. sicut illūtor
ad excecatos sicut ductor ad de
uicatos. Et ut omīa in vno ver
bo gcludem⁹. n̄pē est q̄a omī
hoī lapsus et p̄ditus. Et ideo qui
nōn cognoscit se lapsū et p̄ditū
esse nō cognoscit se indigē xp̄o
et pro nichilo reputat eū. Et
qm̄ iā videm⁹ ad plenū totū
lapsū et totā corruptioē et p̄di
tionē hoīs et statū in quo est
et illa que deficiūt hoī et que de
bebūt h̄re que n̄pē p̄didit. et q̄
liter in hoīe fcm est q̄trariū de
bito. ideo si volum⁹ cognoscē q
sūt illa que hō debet recipere a
xp̄o oportet cognoscē totā in
digentiā hoīs ac totū eius
defcū. Vnde hō ante omīa
indiget ut liberet⁹ ab ob
ligatiōe quā fecit ppter
p̄cā que est scda obligatio. de
inde indiget adiutorio ut com
pleat p̄mcam obligatiōē natu
ralem quā debet deo ut fcm ho
mīs cōcordet cū debito ut salū
hō faciat qd debet. Et hoc est li
berare hoīem et restauare. salū
liberare n̄m totaliter a scda ob
ligatiōe que est mala et infini
ta et iurare n̄m et dare ei ad
iutoriū et illud qz qd cōpleat p̄
ma obligatiōē qz p̄ma obliga
tio nō p̄t deleri neqz destrui qz
metia est et icorruptibilis. Et
ergo in istis duab⁹ obligatiōib⁹
consistit tota recuperatio et restau
ratio hoīs. Quia enī hō nō sol
uit p̄ma obligatiōē p̄mo fe
cit totū cōtrariū. ideo est malus
et iniustus et corrupt⁹ et inimic⁹ dei
et est cōtrari⁹. **¶** suo statui
Et impossibile est qz hō liberet⁹
a scda obligatiōe que est ppter

offensam nisi p̄mā cōpleat. quia
secunda obligatio orta est ppter
hoc qz hō non soluit p̄mā
qz si p̄mā bñ soluisset scdā
non incurrisset ut iā declarātū
est ad plenū. Et ergo hō nctio
indiget ut ih̄s xp̄s det ei re
mediū. In istis duabz obligati
onibz ut scilz satisfaciāt pro secū
da et totalit̄ destruat et cōmich
letur et det hōi adiutoriū ut cō
pleat p̄mā. qz p̄mā nō p̄t dele
ri sed semp̄ manet. Et qz homo
p̄didit volūtate et sp̄ore et re
liquit adiutoriū qd̄ habebat ad
complēdū p̄mā obligatiōez et
noluit tenere tū potuisset sed sua
p̄p̄a culpa p̄didit. ideo meruit ut
sibi nūqz cōstitueret et tū mēsit
ut prius obligatus. Et etiam
qz tū hoc offēdit deū et iu
riauit ideo obligauit se ad
penā infinitā. Et ideo ih̄s
xp̄s p̄ suā mortē meruit
hōi. Ista duo scilz liberationē
ab obligatiōe secūda totalit̄ et adiu
toriū qd̄ p̄diderat ad cōplēdū
p̄mā. Et qz istud adiutoriū non
p̄t dari nisi a d̄mitate ut infūdāt
hōi de nouo sicut aīa infūdāt cor
pori ideo ih̄s xp̄s inq̄ntū hō me
ruit hōi istud adiutoriū ut restitui
eret ei et etiā meruit hōi n̄p̄i tota
liter indulgētiā et remissionem
absolutionē et veniā pro secūda
obligatiōe. Inq̄ntū autē deus n̄
semet dat istud adiutoriū et in
fluit de nouo et dat indulgētiā
et veniā hōi et absoluit a scdā
obligatiōe infinita. Et sic totum
illud quo hō indiget est in ih̄u qd̄
deo et hōie. Et istud adiutoriū
datur gratis hōibz et nō p̄ meri
tū n̄p̄oz qz hō lapsus nō p̄t mereri
sed datur per meritū xp̄i. Et hoc
est gr̄tia qz non datur ex debi
to hōis lapsi sed p̄ meritū hōis dei

Adūis om̄e qd̄ deus dat p̄t diu
gr̄tia tū per excellētiā istud ad
iutoriū debet diu gr̄tia et summa
gr̄tia. Et qz sine adiutorio isto
hō dicit̄ mortu⁹ qz nichil p̄t op̄ari
de illis que debet facē inq̄ntū
hō sicut corp⁹ sine aīa. ideo istud
adiutoriū siue ista gr̄tia dicit̄ in
tri hōis. salus hōis. scdā aīa hōis
Et plus est dare istud adiutori
ū hōi qz dare aīam et restitui
ere vitā hōi mortuo. qz sine
hoc hō est nichil et quasi habet
nō esse. Et hoc est vniuersit̄ hō
minem mortuū et restituiere vitā
hōi mortuo et r̄forire r̄nouare et re
ficē hōiem et sanare leuare purga
re et facē hōiem pulchrū et redu
cere hōiem ad deū et v̄nre hōiem
tū deo. et ad eius amicitia. et hoc
etiā est facē hōiem iustū solum
bonū et dignū regno dei. et hoc
est etiā restituiere formā filiationis
et facē de nouo filiū dei n̄p̄m hōi
nem et r̄gnare et nasci de nouo.
Et per cōsequēs hoc est facē hōiem
herede hereditatis dei. hoc est eti
am r̄formare firmitatis formā in
hōiem et hōiem. qz per istud adiu
toriū hō facit deo sicut fili⁹ bon⁹
p̄ri et hō facit hōi ut frater fr̄i et sol
uit debitū et ius filiationis et fra
ternitatis. Et hoc est etiā cōuertē
hōiem et reducere n̄p̄m de via er
roris et falsitatis ac mediā ad
viā veritatis. et hoc est illuare
hōiem in via et in gaudiū et reuo
care n̄p̄m a via t̄stiae et liberare
a seruitute p̄ri et vitiōz corrup
tiōis. et maloz op̄at a corruptione
carnis et ponē n̄p̄m in libertatem
verā. hoc est etiā hōiem redimē
a iugo et captiuitate et a carceri
bus sue p̄p̄e volūtatis sui n̄p̄i hono
ris et p̄uati amoris et ponē n̄p̄m
in libertate et in p̄riā volūtatis
dei. hoc est etiā hōi restituiere su

um bene esse qd' p'diderat et libe-
rare n'p'm a suo malo esse in quo
erat et hoc est etiā restituē homi-
nē quē p'diderat et p'p'm salu-
tem **Quid aduitorii seu ista**
gratia est totū bene esse hoīs. et
eius carentia est totū male esse
eius **CC lxxiii.**

Quante istud aduitorii
seu ista gratia que restitui-
tur homi a deo ad comple-
dū et faciendū omnia que debet
magis hō magis cognoscat? con-
siderandū est q' hō a p'ncipio dum
fuit f'us a deo receperat a deo es-
se et tū hoc bene esse sed nō optie
esse q' hoc expectabat adhuc. Et
p' esse intelligit' velle sentie intel-
ligere velle amare posse et omnia
que p'tinet ad corpus et aīaz et p'
b' esse intelligit' recte iuste debi-
te scē et vtiuose viuē. Et silit per
male esse intelligit' tortuose mē-
gulariter indebite et iuste ac vici-
ose viuē. Idem ergo est dicē bene
sicut iuste scē et cetera. et idem est
dicē male sicut iuste tortuose rē.
Accipiat ergo hō a deo p'mo esse vi-
uere sentire intelligere velle amare
posse et etiam b'n esse b'n velle et b'n
vivere et b'n amare et b'n posse et
bene intelligere seu qd' idē est. rē de-
bite iuste scē et cetera. Accipiat ergo
b'n esse et quo ad corp' et quo ad
aīam. Et istud b'n esse erat sua bo-
nitas sua virtudo sua iustitia et sua
f'itas sua v'itas sua regula et sua
mensura que erat addita supra
esse et nō idem qd' esse. p'mo pote-
rat separari ab esse et poterat n'p'm
etiā expoliari ab illis et r'manē
sine illis si vellet. Tamen in po-
testate p'mi hoīs erat custodire
et seruare illud b'n esse sibi datū
sūz n'p'm bonitate et r'itudinē
et iustitiā scitātē et virtutē. Et
si p'mo custodiuiisset et seruassit

hō suū b'n esse t'n'uiisset et p'ueis-
set ad altiorē gradū salz ad opti-
me esse. Sed prim' hō nō custo-
diuit nec seruauit suū b'n esse
nec n'p'm bonitātē seu r'itudinē
et iustitiā et virtutē et mēsurā
seu regulā sibi datā q' fuit deo
iobedies m'fissim' et ideo p'di-
dit suū b'n esse et suū rē eē et
remāsit sibi solū esse viuē intel-
ligē sentire velle amare et posse.
Et sic remāsit hō nud' et expoli-
atus q' b'n eē erat sua vestis et
loco b'n rē iuste debite scē et vir-
tuose eē habuit male oblique et
tortuose iuste indebite et viciose q'
se. Et sic fuit pessimā veste indut'
Etiā fuit p'p'm vestib' expoliatus
et alienis indut' et maxie quo
ad aīaz et ad liberū arbitriū. Et
sic p'm' hō fuit expoliatus sua bo-
nitate sua r'itudine sua iustitiā
sua v'itate et fuit in eo malicia
tortuositas seu obliquitas iusti-
tia et viciū. Et ut cognosceret suū
male esse quo ad aīaz et liberū
arbitriū habuit male eē quo ad
corpus ut p' male esse corpus indi-
caret suū male eē quo ad aīam.
Remāsit ergo solū hōi radicale s'
n'p'm eē viuere sentire intelligere
velle amare et posse. q' ista sunt
radicalia et ista nō potuit destru-
ere sed p'didit bonitātē istoz et
sanitātē et fuit f'ca vulneratio
in eis et puerilitas. Et iō hō p' p'p'm
iobedie amichilauit s'p'm q'ntū
ad b'n esse. Et quia b'n iuste debi-
te scē rē pulchre honeste et virtu-
ose eē est amabile placibile de-
lectabile per oppositū male tortuo-
se oblique iuste indebite inhōes-
te viciose turpit et deformit eē
est odibile et displicibile. ideo hō
fuit displicibilis deo et nō accep-
tabilis deo neq' placens q' amichi-
lauerat et destruxerat pulchritū

tudine et decore et sibi acq̃sierat
deformitate et turpitudine. Si
autē hō nō habuisset aliqd̃ reme-
diū tūc de male esse puenisset
ad pessū esse. **E**rgo ergo gradus
in hōie scilicet ē bñ et optie esse. et
p̃ q̃tū esse male esse et pessū ēē
et ip̃m esse est g̃tinue ad oīa et
ēē semp̃ r̃manet. **S**i ergo talis
hō rep̃iat qualē se fecit. n̄cio tā
q̃ n̄hil valens oīno iudicabit
ad ignē et̃nū. **E**t sic istud bñ r̃e
iuste scē et debite sane et virtuo-
se ēē erat adiutoriū datū homi-
seu g̃tia datū homi cū quo ad-
iutorio hō potest facē quiddā de-
bebat deo adimplere de fco totam
p̃mā obligationē naturāle. et
q̃ diu hō custodiuit et seruauit
istud bñ et r̃e esse tam diu fcm̃
g̃cordauit cū debito. **S**ed statim
diu hō p̃didit sūū bñ et r̃e esse seu su-
am r̃itudinē fcm̃ suū fuit q̃tūm
debito et remasit ip̃m debitū et ip̃-
sa obligatio ut p̃us cū ip̃otētia ad-
implendi et faciēdi. **E**t quia hō
sua culpa p̃didit istud bñ et r̃e
te esse cū quo potest adimplē totū
debitū ideo iustissimē requirebat
ab ip̃o deus ut faceret qd̃ debeb̃t
et solueret suū debitū. **N**ec exu-
scib̃t q̃ nō poterat q̃ volūtariē
et sp̃ote et sua culpa p̃didit et
deus semel sibi dederat. **S**i enim
aliquis p̃uolētā remouisset ab
eo iuste bñ esse excusaret hō q̃
nō poterat facē q̃ nō hēbat adiu-
torū cū quo faceret et g̃tia prio-
rem sibi a deo datā. **E**t ideo ex
istis verissimē apparet q̃ ita refor-
re rep̃are et restaurare hōiem p̃-
ditū nō est aliud nisi reducere ip̃-
sum ac couertē et mutare de
male tortuose oblique iuste ide-
bite et virtuose esse seu viuere sen-
tue et intelligē amare velle et
posse ad bene r̃e et debite iuste

scē et pulchre sane et virtuose
esse viuē sentire intelligere ama-
re velle et posse et imouē ab ip̃o
malicia tortuositate et obliqui-
tatem iusticiā et ihonestatem
turpitudinē et deformitatē et
viciū et r̃stitue sibi bonitatē ius-
ticiā et r̃itudinē sc̃itate sanitatē
honestatē pulchritudinē et virtu-
tem p̃pam. **E**t hoc est maius fa-
tere q̃ restitue aīa corp̃ mortuo
Unde corp̃ nō p̃didit aīam suā
q̃ est vita sua sp̃ote et volūtariē
et culpa sua sed hō p̃didit volūta-
riē et culpa sua talem bonitatē et
r̃itudinē. **E**t ideo reddidit se in-
dignū ut nūq̃ recuperet nisi deus
sibi det. **E**t ideo et manifestat in
hoc est. **S**uma bonitas dei q̃ nō
restitue hōi indigno talē bonitatē
et r̃itudinē et ideo hoc est maxima
et purissimā gratia p̃cedēs ex infini-
ta dei bonitate et misericordia. **I**-
tam autē rectitudinē seu istud bñ
ēē solus deus p̃t dare et r̃stituere
et hō nō potest ex seip̃o h̃re. q̃ a p̃-
tupio hō nō dedit sibi bñ esse nec
esse. ergo hō nō p̃t p̃ se recup̃are
postq̃ p̃didit. **S**ed q̃ deus erat
offensa ab hōie et iniuriat̃ ideo ne-
cesse erat q̃ deus p̃mo placaret̃
et offensa tolleret et aliquis mo-
rēt̃ pro hōie ut ei daret istud bñ
ēē. **E**t ideo deus dedit homi p̃m
ut ip̃e pro hōie tolleret offensam
et m̃eret̃ homi istā g̃tia et istud
bñ esse nouū. **E**t sic duob̃ indige-
bat hō scilicet ut placaret̃ deū et
tolleret̃ iniuria et offensa de me-
dio et ut recup̃eret bñ ēē. et ista
duo n̄cia sūt homi q̃ recipiat a
ihu xp̃o et sic p̃ xpm̃ absoluitur
hō ab offensa et restituit̃ ei suū bñ r̃e
debite iuste scē et virtuose esse seu
bonitas sua r̃itudo iusticia virtus
et sc̃itas. **E**t ita rep̃atur hō et re-
staurat̃ p̃ xpm̃ et ip̃ossibile est

aliquē hōiem recipere istud
bñ esse nisi per ihm xpm deū et ho-
minem et p meritū sue mortis.
Et sic hō recipit bñ ēē a xpo et m-
dulgentiam et vltimate gloriam.
Et sic sūt tria bñficia. scilicet indul-
gentia grā et glā seu venia bñ
esse et optie esse. qm in istis tribus
est pfecta salus hōis. Primum est m-
dulgentia ppter offensam. Secun-
dū est grā seu bñ esse qtra male
esse. Demde ad grā seu bñ ēē sequit-
finalit glā et optie esse. Gratie e-
nim debetur glā. Et omnia ista e-
mit xpus pro hōib⁹ per mortem
suā et sanguīez suū. **¶ In hōie**
xpiano sūt tres gnatioēs distictae per
quas recipit tres distictas res scilicet cor-
p⁹ et aīam et bene esse. C. lxxv.

Quomā autē
ad completū hōis tā-
sūt necessaria scilicet corpus
seu caro. aīa imōrlis vōlis et bñ ēē
vel dicam⁹ q duo sūt nātā. scilicet ēē et
bñ ēē et nīm ēē cōprehēdit corpus
et aīam. Aliud autē est corpus
aliud aīa. ipsū bñ esse. q etiam
corp⁹ sepat⁹ ab aīa. et aīa a corpe
et tam corp⁹ q aīa pnt separari ab
nō bñ ēē q vtrūq⁹ pnt hñe male
esse sed tñ male ēē corp⁹ facilis
sentit et cognoscit q male esse
aīe. et q ista tria sūt recit⁹ distic-
ta possum⁹ dicē q pmo hō recepe-
rat tria a deo scilicet corp⁹ et aīam et
bñ esse. Ita q vno et eodem tpe
recepit ista tria imediate. Sed
quia pmo hō pdidit bñ ēē rīmā
serūt sibi corp⁹ et aīa. ideo alij hō-
mīes gnati ab eo nō recipiebant
nisi ēē tñ scilicet corpus et aīam. et
nō recipiebant bñ ēē. sed alij ho-
mines nō recipiebāt sicut pmo
hō q recipiebāt corpus a pmo ho-
mine et aīam a deo. sed pmo
hō totū recepit imediate a deo
Et ideo in quolibz hōie alio sūt
et erant due gnatioēs et duo

pres scilicet pmo hō et deus. In pma
gnatioē quilibz hō gnāt⁹ p qm
gnatioē recipit corp⁹ seu carnē
a pmo hōie imediate vel imedia-
te. In scda gnatioē quilibz hō i-
pit imediate aīam a deo q de-
us imediate p se solū creat aīaz
vōlem quibz tam corp⁹ q aīa to-
tū sit a deo sed nō eodem modo.
q quilibz pmo hō nisi pmo habz
duos pres scilicet pmo hōiem et de-
um. et isti duo dant esse scilicet cor-
pus et aīaz. Sed in hōie xpiano
est alia tertia gnatio q recipit
bñ ēē a xpo et loquor de bñ esse q
tū ad aīam et liberū arbitū. Et
deo xpus est trius p. Iulianus
ergo habet tres gnatioēs distinc-
tas. In prima recipit carnem a p-
mo hōie. in scda recipit aīam a
deo solo. et in ttiā recipit bñ ēē a
xpo qui est deus et homo simul.
Et ista gnatio ttiā et vltia est com-
pleta et sine ista hō nichil est. Pri-
ma gnatio est libidinosa turpis et
corrupta et p illā hō dampnat⁹ q
recipiēdo carnē recipit culpā cor-
ruptioem et penā. etiā duo recipit
hō in ista gnatioē videlicet carnem
et corruptioē. et matulam.
Ista hō est odibilis deo et accipit
omnia mala. Sed scda gnatio que
est creatio aīe et infusio eius in
carnē est munda scā et immaculata
sed q caro est infecta et corrupta in-
fuit aīam et corrūpit. Sed venit
ttiā gnatio que est scāia in qua
recipim⁹ bñ ēē qd est tota bonitas
ritudo et pulchritudo aīe et ista re-
pat aīaz et reducit eam ad statū
debitū et tollit oēm corruptionē
et matulā quā cūa gtreperat ppter
primā gnationē et facit hōiem a-
mitū et filiū dei et heredem regni
celoz. Et ideo ista tertia gnatio cō-
trariat⁹ pme gnationi. Vnde p
primā caro dñabat⁹ et aīa erat
subiecta carni corrupte et nullo

modo poterat resistere sed per tria
gnatione anima dnat carni et ca
ro subiacet ei quia anima recipit suum
bonum esse et suam rectitudinem et forti
tudinem per tria gnatione. Etia
anima recipit regnum suum et caro
perdit. Et etia per primam gnationem
homo erat totus carnalis bru
talis et bestialis et per tria ho
mo fit spiritualis et bonus et diuus. Item
per primam gnationem homo perdit similitu
dinem dei et acquirit similitudinem
dyaboli et primi hominis corrupti
sed per tria in qua recipit bonum esse
et recipit suam pulchritudinem
et bonitatem homo recipit similitudinem
dei quam perdidit. Item per pri
mam gnationem in qua homo re
cipit carnem homo acquirit radicem om
nium malorum sed per tertiam in qua
homo recipit et recipit suum bonum
esse homo acquirit radices omnium
bonorum. Et sic in omnibus tria gnatio
ne omnia per et dat homini omnia contra per gnationem
Et ideo per primo homo et secundus homo salu
sunt generari quo ad gnationem.
Et ideo primus homo per suam gnatio
nem quasi annihilat hominem et dat
sibi non esse sed secundus homo salu
tus deus est. Et homo per suam
gnationem dat esse anime. Et ideo
dicit regnare animam quia anima iam
semel erat creata a deo sed per
gnationem primi hominis erat perdit
et per tria gnationem recreatur et
regnatur et renascitur dum recipit
bonum esse nouum et suam pulchritudinem
Sicut enim in prima gnatione
homo habet patrem et matrem ita etia
cum modo in tria gnatione que ge
nerat per primo homo habet patrem et ma
trem patrem scilicet christum deum et hominem
et matrem scilicet etiam sponsam christi
et uxorem. Item sicut primus homo
per suam carnem corrumpit omnes fili
os suos et dampnavit ita secundus
homo christus per suam carnem saluat et
lauat et abluat et sanat quia caro

primi hominis fuit maculata et cor
rupta et caro secundus hominis fuit
et est semper immaculata et pura
Et ideo sicut anima ex societate cum
carne maculata primi hominis ma
culata ita per generum ex societate
cum carne secundus hominis anima munda
tur et purgatur. Et sic caro est quod
carnem et gnatio contra gnationem
Et sic apparet quod omnis homo christia
nus habet tres gnationes. In
prima recipit carnem in secunda a
nimam et in tria bonum esse. Sed alii
homines non habent nisi duas. Et de
tanto christiani excellit alios homi
nes de quanto bonum esse excellit et
superat esse cum male esse. *¶ In christi
anis sunt tres fraternitates. Cheron.*

Et exinde apparet quod
christiani habent tres
fraternitates generales
quia primo sunt fratres quia habent unum
patrem ex parte carnis generalem scilicet
primum hominem in quo omnes fuerunt
quoniam ipse solus erat. Secundo habent
aliu patrem ex parte anime scilicet deum
a quo omnes immediate receperunt
animam rationalem et tertio habent
aliu patrem ex parte spiritus boni esse
ut christum deum et hominem in partem
est deus idem cum secundo patre et quod
tum ad deitatem licet sit filius dei
quantum ad personam. Sed inter istas
fraternitates tria est melior quia mi
nor est deus et homo et in prima
homo tantum et in secunda deus tantum.
Et ideo summe debet se amare
omnes christiani per istam triam frater
nitatem qui habent talem patrem
qui mortuus est pro eis et fudit
suum sanguinem et resurrexit a
mortuis et uiuit eternum ascendit
ad celos et sedet ad dexteram pa
tris et venturus est iudicare omnes
homines. Et ideo ista fraternitas est
magne nobilitatis et excellen
tie magni amoris et magne bo
nitatis et maxime unitatis quia

fratnitas orit^r a p^rmitate. Et ideo
q^{uod} nō p^{ossu}nt eē melior dultior et nobi
lior maior et intimior p^rmitas q^{uam} q^{uod}
ta nec amoris flor ideo fr^rmitas que
orit^r ex illa etiā est talis. Debent
etiā se amare p^{ro}pter p^rmiā fr^rmitate
sed magis sine cōp^ratioe p^{ro}pter secu
dam fr^rmitate que est p^{ro}pter aīā.
Et ista tres fr^rmitates habet suos
gradus sicut corp^{us} et aīā et b^en^e
eē. Item tertia fr^rmitas est infi
ti p^rmi q^{uod} xpus deus et hō emit
tam p^{ro} sua morte dādo suā vi
tam infinitā p^{ro} quā morte emit
indulgentiam et totū b^en^e esse. Et
ideo constat quia tūc ista fr^rmitas
que est p^{ro}pter b^en^e esse debet tū su
ma diligentia custodiri ne violet^r
Et ista tertia fr^rmitas fecit resur
gere et viue alias duas p^rmas
fr^rmitates que erant mortue in
hōib^{us} quia xpiāmi diligūt se p^{ro}pter
omēs istas fr^rmitates et diligūt
alios hōies qui nō sūt xpiāmi p^{ro}pter
p^rmiā et sēdem fr^rmitatem q^{uod} q^{uod}
tū sit corrupta in qua fūditur
p^rma fr^rmitas. attē q^{uod} deus dum
fecit p^rmi hōiem fecit omēs alios
in ipso q^{uod} omēs erāt in ipso q^{uod} tū ad
carne sed nō q^{uod} tū ad aīā ideo p^{ro}pter
istam unitate quā deus fecerat de
bent se omēs hōies amare et r^e
quiere unū hōiem. licet p^rmi hō
postea corrūpēdo et maculando
et inficiēdo et deformādo et detur
pādo sepim in quo erāt omēs hō
mines corrupēit maculauit et in
fecerit et deformauit et deturpa
uit eos. nobi ergo nō est etiā fr^rmi
tas ubi p^rma secūdaq^{ue} mortue sūt.
Item etiā ista t^ria fr^rmitas est fr^r
mitas g^rue q^{uod} b^en^e esse est gratia.
etiā xpus est p^{ro} gratie sed alie
due fr^rmitates sūt nature. *Quid
bene esse seu ista grā figurat^r et ex
t^r autē p^rificat^r in corpore
clare in hōis. C^{on}cl^{us}io.
deam^{us} dist^rinctioē inter*

eē et b^en^e esse seu inter aīā et b^en^e eē seu
int^r natura et grāā qual^r nō sūt unū p^rmo
omū p^{ossu}nt esse sine alio. possum^{us} hoc
dedicare ad oculū in corp^{us} hūā
no in quo est totū figuratū. Vn^{de}
in corpore hūāno videm^{us} p^{ro} expi
entia q^{uod} mēbra r^etipiūt eē et bene
esse. et habet esse et b^en^e eē. Vnde
cor epar et caput influūt et dāt
alijs mēbris quidq^{ue} habent. Epar
enī dāt eē grossū et est q^{uod} corpus
ip^sis mēbris q^{uod} mittit eis hūores
grossos ex q^{uod} mēbra sūt fā. et
ex quib^{us} nutiūt^r et hoc facit per
venas p^{ro} quas mittit et dāt san
guinem mēbris. et est q^{uod} p^rmi
hō qui dāt carnē solā. Deinde ip^sū
cor mittit omib^{us} mēbris calōre na
turale et spm vitalem p^{ro} quē oīa
membra viuūt et habent esse vi
tale et hoc p^{ro} arterias et n^{on} cor ē
q^{uod} deus qui dāt aīā corpi. q^{uod} si
tut aīā viuificat corp^{us}. ita ille sps
seu calor naturalis quē dāt cor vi
uificat cor mēbra. et ideo est sicut
aīā mēbra q^{uod} sine tali spū et calōe
mēbra essent mortua et nō essent
mēbra. Deinde n^{on} caput existe
altissimū sup omia mēbra mit
tit ip^sis mēbris sensū et motū
p^{ro} neruos et n^{on} caput est sicut
xpus. q^{uod} sicut mot^{us} et sens^{us} p^{ro}uen
iens ex capite est totū b^en^e esse mem
bra. ita illud q^{uod} xpus dāt et mit
tit est totū b^en^e eē aīe et hōis. Sicut
ergo mēbr^{us} ip^sius corp^{us} recipit
tres res a trib^{us} ab epate hūores
a corde vitā et a capite sensū et mo
tū. sic cōformit^r hō recipit a p^rmo
hōie carnē a deo aīā. et a xpo
deo et hōie sensū et motū id est to
tū b^en^e esse et g^ria. Quidq^{ue} autē
dant epar et cor totū p^rinet ad b^en^e
esse mēbra. sed q^{uod} caput dāt p^ri
net ad b^en^e eē mēbra sal^{tem} sensus et
mot^{us}. Vn^{de} q^{uod} mēbr^{us} p^{ossu}nt sensū
et motū tūt p^{ossu}nt suū b^en^e esse in cor
pore hūāno. sed tū p^{ro}pter hoc non

nō pōdū suū esse q̄ adhuc uiuit
et recipit influētia ab epate et
a corde sed nō a capite. Etia vī
dem⁹ per expiētia q̄ mēbrū p̄t
p̄dere suū bñ eē et tñ nō pōit su
um esse. sic hō p̄t p̄dere suū bñ eē
et tñ aīmanet sibi eē salz corpus
et aīa. Sicut videm⁹ q̄ q̄uis mē
brū nō recipiat sensū et motū
a capite sicut qñ est palitū attñ
semper recipit influētia ab e
pate et a corde. ita q̄uis āquū hōnō
recipit sensū et motū seu bñ eē
a xpō tāq̄ a capite attñ semper
recipit influētia a deo q̄ conser
uatur in esse quo ad aīam et re
cipit bñficiū creaturayz quo ad
carne. Et sicut videm⁹ p̄ expi
entia q̄ sens⁹ et motus est q̄
supraditū supra eē mēbrū. et
est q̄ ḡtia sibi dēta a capite.
Vnde videm⁹ q̄ mēbrū habet
duos motus vñū de natura sua
et iste mot⁹ ē cadere deorsū vers⁹
terrā et aliū motū habet a capite
salz motū sursū et ante et retro.
et iste mot⁹ est supra naturā mē
brū. ita cōformiter habet hō duos
motus quo ad aīam seu liberum
arbitiū vñū de natura sua et iste
mot⁹ est cadē deorsū ad nichil
ad nō esse ad p̄pam voluntatē et
elongari a deo. et aliū habet a
a xpō salz moueri sursū ad deū
et iste mot⁹ est supra naturā
seu supra esse q̄ sicut ipossibile
est q̄ mēbrū mouea⁹ sursū n̄ p̄ in
fluētiā capitis. **capitū** ita est
ipossibile q̄ liberū arbitiū moue
atur sursū ad deū nisi per ifluē
tiā xpī tāq̄ capitis et p̄ istū mo
tū adimpletur p̄ma obligatio
naturalis. Et q̄uis iste motus
sit supra naturā liberi arbitrii
attñ hō debet xp̄m h̄re et obligat⁹
ad h̄ndū q̄ p̄m⁹ hō accepit tale
motū sed culpa sua p̄didit. sicut
mēbrū corpis debet h̄re motū

talem ut possit moueri sursū
Sic ergo apparet q̄ aliud est q̄
se et aliud est bñ eē et aliud ē
natura et aliud est ḡtia p̄ istū
exemplū p̄. q̄ omis hō qui nō
recipit influētia a xpō est sicut
mēbrū sine sensu et sine motu
in corpe. et ideo q̄ pro nichilo re
putatur nisi mōtū p̄t recipere.
Sic ergo se h̄ent xp̄iani ad xp̄m
et xp̄us ad xp̄ianos sicut mē
bra ad caput et sicut **me** caput
ad mēbra. et uiuē se habent cris
tiani sicut mēbra inter se. aliter
nō sūt xp̄iani veri q̄tū ad rem.
Item sicut est fr̄nitas int̄ mēbra
triplex. ita et int̄ xp̄ianos. **Pr**
ma fr̄nitas mēbrū est q̄ rea
piūt hūorē grossū ab vno et eodē
s. ab epate et ista ē nobil. sedā est q̄a re
tipiūt naturā et sp̄m ab vno et
eodē salz corde et ista est nobilior.
tertia est. q̄ recipiūt sensū et mo
tū ab vno et eodē salz capite. et
ista est nobilissima. Et si ista ter
tia fr̄nitas deficit mēbris omib⁹
vel aliquib⁹ sicut fit in palitū
tūc p̄ma fr̄nitas et secūda nich
il valet p̄mo sūt mortue q̄ per
istā mēbra uiuāt sepa inter
se. Ita silit si fr̄nitas tertia que
est ppter xp̄m deficiat alie mor
tue sūt et hōies nō se uiuāt inter
se vt fr̄es. **In hōie xp̄iano est**
vna noua obligatō maior q̄ p̄ma. Celsum.

Et qm̄ sicut tractatum
fuit in caplo de obliga
tione p̄ma obligatio
naturalis tm̄ fuit ex deare eti
tipe. ideo q̄ deus plus mō dedit
hōi q̄ ante dederat. q̄ dedit
ihesum xp̄m qui est deus et hō
ut morte suscipet pro hōie. ideo
de quāto plus valet xp̄us q̄
omēs creature. de tāto plus ob
ligat⁹ hō ppter xp̄m q̄ ppter o
nes creaturas. Et q̄ xp̄us est
m̄finita p̄sona ideo hō obligat⁹

ppter xpm in infinitū. Et qm
 hoc manifestauit deus amorem
 infinitū erga hōiem ideo hō ob-
 ligatur deo ad amādū xpm sine
 mēsurā tam ppter amōrē suū qm
 etiā ppter xpm datū hōib⁹ qui ta-
 lis fuit ut uellet mori spōte pro
 hōib⁹. Et ideo ista est obligatio
 noua et maior qm pma. qm mai⁹
 est bñficiū sine mēsurā. Si autē
 obligam⁹ ista obligatiōe tū pma
 tūc erit una infinita obligatio
 quā nō pōt cogitari maior. Sic
 ex obligatiōe infinita mala quā
 hō fecerat ppter pccā causata ē
 una obligatio infinita bona quā
 deus fecit qm liberauit hōiem ab
 illa infinita obligatiōe mala p
 mortē filij sui ihu xpi. Pma ob-
 ligatio fuit naturalis ppter eē
 scilicet ppter corp⁹ et aiā et ppter
 totum mūdū sed ista obligatio
 est ppter bñ eē et ppter xpm qm
 ma obligatio fuit qm hō de nichil-
 o a deo fact⁹ fuit. sed ista obliga-
 tio est qm hō est iter fact⁹ de nichil-
 o. Unde duplex est nichil scilicet
 nichil negatiuū de quo de⁹ fecit hō
 min⁹ pmo. et aliud est nichil
 puatiuū qd fecerat hō qm pccat⁹
 bñ eē puado sempm ab bñ eē et ac-
 quisit male eē seu malitiā et
 obligatiōe iniusticiā et uitii tur-
 pitudinē et deformitatē que sūt
 nichil. Et sic hō qm puauit semp
 de suo bñ eē cecidit in nō esse
 seu in nichil puatiū sicut hō qm
 pccat uisū cadit in cecitate que ē
 nichil puatiū et deformatū.
 Et ideo dū deus extraxit hōies
 de isto nichil dādo sibi bñ esse tē
 fecit iter hōiem de nichilo. Et sic
 deus fecit hōiem pmo tū nō es-
 set. deinde fecit eū tū pccat⁹ et
 iō hō obligat⁹ pro se pmo fact⁹ et etiā
 obligatur pro semp iter fact⁹ seu
 refecto et restaurato. et quāto
 magis est restaurare et reficē

qm pmo facē de tāto magis obli-
 gatur pro se restaurato qm pro se
 nō fact⁹. Unde maiore amōrē et
 bonitatē oñdit deus hōi restaurā-
 do xpm et reficēdo qm faciēdo xpm
 qm pmo aiā esset hō nō merue-
 rat ut fieri nō deberet et sic nichil
 repugnabat ut nō fieret. sed post
 qm hō fact⁹ fuit pccat⁹ et deū offēde-
 do meruit ut pccat⁹ qd fact⁹ erat et ppter
 qd fact⁹ erat. et ideo infinita fuit
 ista bonitas dei et pietas et benigni-
 tas et dilectio erga hōies qm oīu
 meritū suū xpm restaurauit et
 refecit qm meritū hōis repugnabat ut
 hō fieri nō deberet. Et etiā qm pro
 restauratiōe hōis de⁹ uoluit filiū suū
 eternū. Deū tūc fieri hōiem et p
 cōsequēs frēm hōm. et in hoc de⁹
 hōm et huāne natē suā dimittere
 talit⁹ qm nō possit maius dari et de-
 ficauit hōiem et exaltauit qm non
 pōt plus exaltari. Et in hoc oñdit
 qm dilexit hōiem. qm hō nō potuit
 satisficere nisi deus fieret hō. et de⁹
 indigebat hō ut deus fieret hō
 et nō uoluit hoc facē pro hōie. et
 magis uoluit qm fili⁹ suus eternus
 fieret hō et moreretur qm qm hō pccat⁹
 Et ideo usq ad ultimū de poten-
 tia deus oñdit cecitatem p opus
 et p amōrē quē hēbat erga hōies
 tū in tāta nēritate et talit⁹ cecidi-
 uit hōiem. et nō fili⁹ dei fact⁹ ē
 hō ex uolūtate et spōte et pie uo-
 luit dare uitā suā et sempm mor-
 ti ppter hōiem et magis uoluit mo-
 ri qm qm hō pccat⁹. Sic deus ma-
 gis obligauit hōiem sibi sine cō-
 patioe restaurādo qm pmo faciē-
 do. Sicut enī bñficia dei creuerūt
 et augmētata sūt. ita obligatio
 erga deū creuit et augmētata
 est. Et ita hō bis debet sempm deo
 et quidq pōt postq dedit sempm
 quātū fieri pōt et hō debet sempm deo
 deo qm fieri pōt. et hō facē nō pōt. si dāe
 sempm deo nō adiuuet xpm. qm xpi⁹

dat adiutoriū homi ut det seipm deo
q̄ntū fieri p̄t nec adhuc q̄uis hō det se
ipm deo et millesies millesies. nichil
est ad recōp̄tatiōēz beneficiōz dei.
Et ideo ut habeat hō qd̄ reddat deo
et retribuāt pro oib⁹ bñficiis acceptis
sufficiēter xp̄s dedit seipm homi
Unde p̄mo seipm obtulit et dedit
deo p̄i m̄ cruce pro hoīe moriēdo.
deinde iterū reddidit seipm homi re
surgēdo ut hō offerret ipm et daret
deo p̄i m̄ mēoriā passionis et mor
tis fili sui ihu xp̄i et mēitū suū et
mēoriā illius amoris infiniti quē xp̄s
ōndit in passione. **E**t sic xp̄s ven
tū est homi tā pro obligatiōē que
est pro ~~datis bñficiis~~ p̄tō q̄ pro obli
gatiōē que est pro datis bñficiis et
acceptis et utraq̄ est infinita. **E**t ideo
xp̄s est oblatio et hostia pro p̄tō
et oblatio pro bñficiis acceptis. q̄
nichil est acceptabile deo nisi xp̄s
benignissim⁹ vel per xp̄m. **E**t ideo q̄
quid hō reddat deo nichil acceptat
a deo nisi sit cū xp̄o et cū mēoriā xp̄i
quia ip̄e solus m̄q̄ntū hō est accepta
bilis deo et aliā p̄pter ipm. **E**t ideo ut
hō sufficiēter r̄ndeat dīnitati et deo
p̄i oportet q̄ offerat seipm fili sui
amore et suā deuotionē q̄ntū fieri p̄t
et hoc simil' offerēdo xp̄m. et sic hō p̄
ipm xp̄m habet sufficiētiā ut reddat
deo omīa que reddē debet. **E**x hīs
apparet q̄ hō xp̄ian⁹ habet unā no
uam obligatiōē qua obligat deo
super ~~om̄~~ obligatiōē aliā p̄mā gem
p̄ quā om̄s hō obligat deo. q̄ hō xp̄i
an⁹ nō solū est fr̄s a deo p̄mo est re
dempt⁹ et empt⁹ et p̄iū suū est infi
nitū p̄ quod est empt⁹ fili vitā p̄sōe
infinite ihu xp̄i dei et hoīs que data
est pro sua liberatiōē. **E**t id hō xp̄ian⁹
si deū offendit et iūniat tūc facit
maiorē obligatiōēz pro p̄tō. q̄ om̄s
cū hō hoīs. q̄ alij hoīs nō peccant ni
si q̄tra unā obligatiōē sed hō xp̄ian⁹
n⁹ q̄tra duas. **D**e quāto em̄ obliga
tio pro bñficiis acceptis est maior de

tanto obligatio pro p̄tīs est maior
Et ideo de tanto p̄tō seu offensa
xp̄iam excedit et supat p̄tā et of
fensas om̄ alioz de quāto obliga
tio sua pro bñficiis acceptis excedit
obligatiōē om̄ alioz et q̄ excedit
eam in infinitū ideo etiā p̄tā xp̄i
am excedit p̄tā alioz in infinitum
et ideo ad maiorē penā est obligat⁹
q̄ alij et sine mēsurā. **E**t ideo sume
quare debet homo xp̄ian⁹ ne offē
dat deū. **¶** **Tota itētiō sc̄a et cogi
tatiō mēoria et applicatiō et studiū
xp̄iani d̄ et cura mortē ihu xp̄i fili
dei. CXXXIX.**

Et quia iam ad longū de
claratū est q̄ mors hoīs
dei erat illud p̄ qd̄ solum
poterat fieri satisfactio liberatio
et redemptio et solutio et hūane na
ture restauratio. ideo postq̄ talis
mors iam facta est eo modo quo fieri
debebat et sustinuit eā ihus xp̄s
qui est homo de⁹ et filius dei. et post
q̄m ip̄a morte est tota virtus r̄stau
ratiōis hūane nature q̄ fuit infini
meriti qd̄ durat ietnū. et p̄sequens
in ip̄a morte xp̄i est totū bonū hoīs
et totius hūane nature sequit' q̄ to
tū studiū xp̄iani hoīs et applicatiō
sue intētiōis et cogitatiōis et mēorie
debet esse et mortem ihu xp̄i. et q̄
tota sc̄a xp̄iani debet esse de morte
xp̄i et de p̄petritib⁹ et conditiōib⁹ et
t̄r̄statiōis eius et de natiuitate e⁹ et de
sua virtute et natura. **Q**uid em̄ de
bet studere et scire xp̄ian⁹ nisi illud
in quo est totū bonū suū et sua sc̄a
tota totus thesaur⁹ suus et om̄es
diuitie sue et vidē suā indigentia
et natiuitate. **Q**uid est thesaurus
hoīs nisi ipm meritū. **E**rgo postq̄
in morte xp̄i est om̄ meritū hoīs
sequitur q̄ totus thesaur⁹ hoīs est
in morte xp̄i. **E**t quid etiā virtus
hoīs nisi meritū. **E**rgo cū in morte
xp̄i sit om̄ meritū sequit' q̄ in mor
te xp̄i est om̄ virtus hoīs. **Cui**

ergo vult in se habere oem virtutem
et ome meritum et ome bonum recipiat
in se xpi morte et portet eam in se
et incorporet eam sibi. Sed qz mors
xpi a sit et meritum eius semper ma-
net in eternum ideo mors xpi non pot
recipi in homine nisi per memoriam et
cogitationem. Et ideo qz mors xpi est
radix omnis meriti et omnis virtutis
qm homo recipit in memoria et in cogi-
tatione sua mortem xpi tunc recipit
virtutem et meritum mortis eius. xps
enim recepit mortem suam de facto et
realiter sed homo non pot eam recipere
nisi in memoria et cogitatione. Et ideo
per memoriam mortis xpi ipsa mors
manet in hominibus. Et qz meritum
xpi semper vivit et xpus semper est
licet mors sua non sit. ideo qui habet
in se memoriam mortis xpi habet
in se meritum et virtutem xpi. et p me-
moriam homo facit mortem xpi su-
am et incorpat eam sibi et vivit
ai ea. et tunc homo facit vna mor-
tem xpi in memoria sua. et talis me-
moriam vivificat hominem et facit ip-
sum participare in merito xpi. Ecce
ergo ordinem mors xpi. meritum xpi
et pmiu mortis xpi. mors fuit cau-
sa meriti et meritum causa pmiu et
totu hoc dedit xpus hominibus qz dedit
meritum sue mortis et pmiu. Ergo
qz ipa mors e radix meriti et pmiu
sequit qz qis recipit et plantat in se
radicem ne recipit firmu scilz meritum
et pmiu. Et ideo memoria mortis xpi
e radix ad recipiendu meritum et pmiu
xpi. Et ubi e maior et forior memo-
ria ibi recipit magis de merito et de
virtute mortis. Et qz mors xpi data
e toti humane nature et aulibz homi-
liberalit sicut sol et est cois omibz si-
sol. ideo quilibet homo pot eam recipere
in memoria sua et vni no impedit ali-
um. et sic omes homines pnt simul
capere meritum xpi recipiendo memo-
riam sue mortis. Debet igit labora-
re omis homo xpianus ut fiat et p

maneat in memoria mortis xpi quia
p memoriam ipsam manebit in eo v-
tus xpi et ipse xpus. p tale memoria
fit vera unio et obligatio inter xpm
et xpianu. Ecce ergo tota scia xpiani
inquit xpianus e consistit in hoc ut
cognoscat duas obligationes scilz
primam naturalem et secundam que
est pro pao. et cognoscat mortem xpi
qz ista sunt ligata inter se. et qui
ignorat ipsas obligationes totalit
ignorat xpm et mortem eius qz nescit
necitatem xpi et mortis eius. et ideo
credit ipm ee supfluu et totum nichil
et derisoriu. Dum autem cognoscat
homo duas obligationes suas quibz
obligat deo tunc fit in eo pparatio et
capacitas ad suscipiendu in se xpm et
mortem suam et virtutem suam et cogitat
ire ad xpm. et qnto homo magis cog-
noscat necitatem suam et indigentiam
tantomagis recipit xpm. Sicut eni
cognoscendo seipm inquitum erat ho
per coparatione ad alias creaturas
inquitu lapsus et pditus inuenit et
cognoscat xpm deum certissime ee et
hoiem. Sicut eni ho inquitu e homo
necitatus e deus. ita homi inquitu
lapsus e deus homo e necitatus. et si-
cut ho inquitu homo e necitatus fu-
it de creator. ita ho inquitu lapsus
est et pditus necitatus fuit de creator
et saluator. et hoc est xpus. Ecce
duplex e scia de homine. vna est
inquitu homo e. et alia e de homine
inquitu lapsus et perditus e. Et sicut
duplex e scia de deo pporcionabile
vna de deo inquitu e deus et alia in-
quitu est ho. Et ideo qz homo p cog-
nitionem sui ipsius ascendit ad cog-
nitione dei et tantu qntu de seipso
cognoscat tantu cognoscat de deo.
ideo qui ignorat seipm inquitu est
homo ignorat deum. et qui ignoat
seipm inquitu e lapsus ignorat de-
um hoiem scilz xpm. Et ideo sicut su-
perius quando volebam aliqui pro-
bare vel scire de deo inquitu deus est

arguebam⁹ de hoīe inqūtū homōe
ita modo si volum⁹ aliq⁹ probare
uel scire de xpō deo et homine debe⁹
argueri per naturā hoīs lapsi et
perditū. Nunq⁹ igit⁹ homo debet re
cedere a seipō nec a cogitatione sui
ipius. et ita homo p^t considerare
seipm inqūtū ē homo et inqūtū ē
homo lapsus et inqūtū ē repātus.
Et idō homo duobz modis ē opus
dei videlicet opus dei p^{mo} factū de
nihilō. scdō ē opus dei repātū et re
stauratū de lapsu et de p^{di}ciōe. Fi
naliter et vltimo erit opus dei glo
rificatū et consummatū. Eaam opa
dei circa hoīem dicunt⁹ ēē tria vide
licet opa condicionis et opa restau
rationis et opa glorificatiōis. Quia
igit⁹ mors xpī est tota causa restau
rationis homīs lapsi. ideo homo lap
sus et restauratus debet applicāre to
tum suum studiū circa mortē xpī
vt continue applicet eam sibi et rea
piat virtutem eius in seipso. Sicut e
nim. mediana aliqua vel herba hīs
virtutem non proficiat infirmo nisi
applicet infirmo et vniat⁹ ei. ita mors
xpī nō proficiat homī lapsō nisi ap
plicet ei nec homo aliter recipit v
tutem ab ea. **¶ Q^uis hō lapsus
reparetur et auctur qūtū ad bene
esse aīe et qūtū ad malū voluntariū
nō tū repatur ad qūtū ad bñ ēē cor
pis et qūtū ad malū qd ēat iuolūtariū 280.**

Declaratū autē fuit super
ius q⁹ in hoīe lapsō fuit
duplex malū scilicet ma
lum aīe seu liberi arbi
trij quod erat voluntariū et ma
lum corporis quod erat iuolunta
rium. p^{mo} malū erat malū culpe
scdm malū erat malū pene. Sicut
enim homo habebat duplex bene
ēē scilicet corporis et anime. ita lap
sus fuenit duplex male ēē scilicet
corporis et anime. q⁹ p^{di}endo bene
ēē aīe perdidit bñ ēē corporis. quia
bene ēē corporis erat propter bene

ēē anime. et sicut remanet ēē aīe im
remanet ēē corporis. Declaratū etiam
fuit q⁹ ista duo mala aīe et corporis
seu istud duplex male ēē. contrariō nō
se hñt in p^{mo} duobz homībz et in
alijs descendētibz ab eis. q⁹ in p^{mo}
mīs duobz malū voluntariū seu ma
le ēē aīe fuit causa mali iuolūtarij
seu male ēē corporis. sed in omībz
alijs nascētibz ab eis p⁹ gnatiōē li
bidinosam et corruptam malū iuol
untariū seu male ēē corporis et carnis
fuit causa mali iuolūtarij seu male
ēē aīe seu liberi arbitrij. Quāuis autē
crist⁹ remoueat et destruat ab hoīe
lapsō malū voluntariū seu male ēē
aīe et liberi arbitrij et restituat bene
ēē aīe. non tamē remouet ab homīe
nec destruit malum iuolūtariū seu
male ēē corporis. p^{mo} remanet male
ēē corporis seu carnis cū bene ēē ani
me. Hoc autē ē valde cōueniens q⁹
hoīe remanet malū iuolūtariū seu
male ēē carnis seu malū pene quod
idē ē ppter multa. Vñ hō nō cognoscit
se fuisse lapsū et p^{di}tū si remouet⁹
ab eo malū iuolūtariū seu malū pe
ne. Eaā nō cognoscit bñficiū infini
tum sibi datum et reputat totū q⁹
nihil. Et ideo cōueniens ē hōi valde
q⁹ in eo remaneant mala et pene cor
poris propt⁹ bonū suū. vt continue ag
noscit lapsū suū et qualis fuit ut
sic magis diligat cōtinue xpī et
vniat⁹ cum eo. Sed tamē xpūs cōuer
tit totū illud malū in bonū hoīs q⁹
tum ad aīam. Vnde sicut xpūs per
suam corporale penā et mortē car
nis sue operat⁹ ē infinitū bonū. ita
valde rōnabile fuit ut in hoīe eam
remaneret mors et pena. Sed sic mors
et oīs pena corporalis fuit in xpō volū
taria et ideo meritoria pro homībz et
fuit instrumentū liberatiōis hoīs in en
am. vt mors et omīs pena corporalis fuit
in homīe voluntaria et meritoria et cō
instrumentū acq⁹rendi merita. Sicut a
mors sua et omīs pena sua corporalis

fuit summi meriti. ita etiam mors hoīs
et oīs pena corporalis voluntarie as-
sumpta prope ipm fieret magni me-
riti. Si enī xpūs ab homīb; remoueret
mortem et omēs penas corpales vt nō
possent pati. iam tolleretur homīb; oī-
sione merendi et acquirendi merita.
q̄ omīs pena voluntarie et sponte as-
sumpta prope deū ē meritoria et bo-
na. et ideo non fuit cōueniens q̄ imo-
uerit ab hoīe illud qd poterat ēē istū
meritū ad faciendū bonū ad honorem
dei. Non igit xpūs remouet ab homīe
malū pene corporalis qd ēēt īuolun-
tariū. sed cōuertit illud in bonū hoīs
et facit illud ēē voluntariū vt sit mei-
torū. Etiam xpūs malū voluntariū
qd ēēt in libero arbitrio et in aīa fa-
cit īuoluntariū odibile et displicibi-
le homī. et malū īuoluntariū quod ēēt
in corpore qd ēēt terribile odibile. et fu-
gibile et displicibile homī. qd enī ter-
ribilis mortē facit et reddit volunta-
riū amabile homī et appetibile. **D**
mirabil' cōuersio ista. Et ideo homī
xpiano si vere xpian⁹ ē mors et omīs
pena corporalis ē ppter xpīm sūme
amabilis et desiderabilis et acceptabi-
lis. q̄ omīs homo xpianus veraciter
amat et vult imitari xpīm. quod non
posset facere si non posset pati mortē
corpalem et penā sicut xpūs. Quid
enim rationabilius q̄ vt sicut xpūs
sustinuit mortē voluntarie et penam
corporale. ita et xpianus sustineat
mortē et penā corpale ppter cristū vo-
luntarie. vt hoīs habeant in seipīs
et in corpore exteriori illud per qd pos-
sint ostendē amorē interiorē et affectū
cordis erga xpīm. Quācōuenientissi-
mū ē q̄ remanent ī homīb; repatis
quo ad aīam pene corpales. nō tū-
t ut regnarent et dñarent sicut ante
q̄ timebant. Omne quod timeb' ab aq̄
dñatur ei et regnat super eū. et idē mors
et oīs pēa corporalis dñabat hoī et reg-
nabat supra hoīem quia timebat ab
hoīe. Sed in hoīe xpiano mors non ti-

met' nec aliqua pena corporalis. et ideo
non dñat q̄ius sit in hoīe. nec regnat
p̄mo subiat voluntati eius. Sed qm in
corpore et in carne hoīs lapsi erat etiā
cōcupiscētia carnis seu volūtas carnis
inordinata. p̄ quā caro ēāt corrupta et
infecta. per quā caro dñabat aīe et sub-
iugabat sibi totalit'. et per istā cōcupiscētia dñabat
aīe et ista volūtas carnis inordinata
libidinosa. erat verus inimicus aīe
q̄ p ipām aīa erat corrupta et infecta
et etiā caro ipā ppter istā cōcupiscētia in-
mūta ēāt dei. q̄ deus creabat aīam mū-
dam. et ista caro ppter istā cōcupiscētia
suam corripēbat et inficiēbat aīam
et trahēbat ipām ad se sicut meretrix
trahit virū. Et ideo q̄ius ista volūtas
seu cōcupiscētia carnis sit inimica aīe et
corripit aīam et timet' deo. attamen
non debet destrui. nec annihilari tota-
liter. nec deleri vt nullo modo ēēt p̄mo
cōueniens fuit q̄ remaneret cū alijs
penis corpilib; qm postq̄ aīa reui-
pabat suū bene ēē et suam bonitatē
rectitudinē et virtutē et suā fortitudi-
nem et per cōsequens liberabat a po-
testate et dominio carnis. etiā ideo q̄
caro p illam cōcupiscētia dāpnauerat
aīam. oueniens ē q̄ talis inimicus re-
maneat vt aīa vindictet se de ipō suo
inimico capitali. et continue ipm pu-
niat et captiuē et vincat et pugnet
contra eū indefinēti. qm timor mor-
talis non debet statim occidi sed debet
languē et paulatī destrui. Sufficit
enim aīe q̄ timicū suū teneat sub pe-
dib; suis. et dñet ei et p̄ciat et ver-
beret ipm. ideo sufficit habere anime
adiutorū vt dñetur suo timico ca-
pitali. Item etiā ēēt aīa oiosa quo-
dāmodo nisi haberet timicū cōtinuū
cū quo pugnaret et se exercitaret. **I**n
pugna cōtinua cū armis sibi da-
tis a xpō. et sic continue pugnando
acquirat victorias et merita. Itē etiā
bonū est homī vt cōtinue sentiat su-
um capitale timicū q̄ ipsum dāpn-
auerat et sub cui⁹ p̄tate ēāt et sic

cognoscit gratiam sibi factam et cognoscit se accepisse gratiam et bene esse quantum valere. et cognoscit per experientiam a quo inimico liberatus sit cui antea serviebat et timeat deum offendere ne iterum incurrat sub potestate talis iniuria. et tante corruptionis et semper cogitet a quanta corruptione et sordiditate anima sit liberata et semper gratias agat et non tunc obliuioni. Ergo fuit conueniens ut remaneat in homine reparato gaudium non tunc ut regnaret et dominaretur sicut antefecit propter causas dictas. Et sic apparet quale christus omnia mala hominis querit in bonum et quod remouet malum anime seu voluntarium et dat bene anime et malum corporis facit voluntarium et meritum quod antea erat in voluntarium. *De forma et modo in quibus ihesus christus filius dei viuit et homo uerus ut uerus medietur et saluator tunc bene esse et gratiam et salutem et omnia necessaria homini lapsus qui reaperit homo de factis et modo regnandi et renouandi hominem.*

et incorporato cum christo. 281

Quoniam autem homo lapsus et perditus indiget ut reapiat bene esse et aueret a suo male esse indiget etiam ut recipiat indulgentiam et remissionem omnium peccatorum et offensionum et hoc nullus potest dare nisi ihesus christus ut iam declaratum est. ideo modo oportet specialiter venire ad finem et ad modum ordinatum et perfectum a christo in quo homo de factis recipiat omnia necessaria sibi quoad animam. Unde ipse christus ordinauit in ecclesia sua modum et formam in quibus ipse daret hominibus gratiam et bene esse et salutem. et homo recipit ea de facto. Unde quia bene esse quod homo debet reaperi a christo est inuisibile et ipsa gratia que est bene esse est inuisibilis quia est res spiritualis sicut anima. propter hoc christus ordinauit aliquas res corporales sensibiles et visibiles per quas et in quibus homo recipit adiutorium et bene esse seu gratiam suam a deo uideretur recipiendo in se illas res corporales que quidem res corporales et visibiles habent similitudinem cum illa gratia recipienda et quodammodo significant eam

et reperiunt. Ita ergo ipse ordinauit et instituit quod homo reaperet suam bene esse et suum donum per res corporales et visibiles tanquam per quedam instrumenta et non uoluit dare suam gratiam et suum donum nec tantum beneficium totaliter occulte sed in forma visibili et manifesta non quod illud quod datur sit visibile nec videatur nec audiat sed solum videtur in illa re corporali et visibili sicut in quodam signo et in quadam imagine. Et ideo ut homo posset cognoscere quid est illud quod recipit in anima ordinauit dominus in ihesu christo tales res visibiles aptas ad hoc ut per illas nos possumus cognoscere illud inuisibile quod recipimus. Et ordinauit exterius modum et formam recipiendi et applicandi tales res visibiles ad ipsum hominem et exterius in corpore ut per hoc homo cognoscat et cogitet quod sicut exterius et visibiliter fit quod ita conformiter ipse dominus ihesus christus operetur in anima. Et hoc fuit valde conueniens et proportionatum homini ut per tale modum homo reaperet donum christi quia homo debet cognoscere quid est illud quod recipit et modum cognoscendi ipsum hominem est ut per corporalia sensibilia et visibilia cognoscatur spiritualia et inuisibilia. ut iam declaratum fuit in scala nostra. Et ideo sicut per scalam nostram consistit in rebus visibilibus homo ascendit ad cognoscendum res spirituales et inuisibiles ita similiter dominus ordinauit hominem lapsus quantumdam scalam in institutione sua ut per res corporales et visibiles homo cognoscat res spirituales et inuisibiles et non solum hoc primo suscipiendo tales res corporales et visibiles visibiliter recipit ipse res spirituales et inuisibiles inuisibiliter. Et ideo ista scala ultima est scala recipiendi et cognoscendi ipsas res inuisibiles in homine et non tantum cognoscendi sed scalam nostram est tantum scala cognoscendi et ad istam scalam ultimam est melior ualior et magis fructuosior homini. Prima scala est scala nostra ipsa scilicet scala est scala gratie prima scala est scala actus et conditionis sed ista scilicet scala est scala recreationis recreationis et institutionis scala

vite scala salutis. **P**rima scala est scala
hois inquit homo est sed ista scda scala
est scala hois inquit lapsus est. Et ideo
homo inquit est lapsus debet pmo as-
cendere p ista scalam gr q homo lap-
sus est in pfundissimo loco et infimo et
distat in infinitu a deo et est inimicus
dei et ideo pmo debet erire de illo loco i-
fimo et ascende ad grm dei et ad do-
nu dei et auxiliu et adiutoriu et ad bn-
cedu ali non poterit ascende p scala
natie. **P**rimo deus ordinavit homi-
pfecto habenti bn esse scala ne p qua
poterat ascende felicit et descende. sed
ordinavit ho lapsu q cecidit de bn ee
ad male ee et de gracia ad culpam de
amicia dei ad inimicia scala gra-
cie p qua ascender ad bn ee et ad gra-
ciam et ad amicia suam. Et ideo homo
lapsus no pt inuenire deu que pdidit
nisi ascendet p scdam scalam. Et si p
pma pmo vult ascende et ut ad deum
tunc frangit collu suu et habet obsta-
culum et no inuenit deu sed magis in-
uenit errorem et dyabolu et malum
suum. **P**er pma scalam ne seu crea-
turam ho ascendebar ad deu sed p scda
dam ascendit ad deu hoie. **S**ic ergo
sicut duplex est status hominis ita du-
plex est scala. **P**rima fuit ordinata
a deo tm scda est ordinata a deo hoie
salutis ihu xpi. Et ideo valde idnabi-
le fuit ut sicut deus qn nondu erat ho-
mo ordinaverat ut ho ascenderet ad
deu per scalam reru visibilium et corpo-
ralium ita qn factus est homo et recepit
corpus ordinavit ut homo ascenderet
ad deum et hoie p scalam reru cor-
poraliu. Et sicut in seipso habet qua-
da scalam humanitatis et diuinita-
tis seu corpus et aie et diuinitatis et
etiam homo habet quandam scalam in
seipso sicut corpus et aie ita etiam
ordinavit quidam scalam reru corpo-
raliu seu visibilium et gratie sue ut ho
p res visibiles ab ipso ordinatis asce-
deret ad gram suam. Et sicut in
se scala habet duos gradus

salutis humanitate et diuinitate et per
humanitate ascendit ad diuinitate et ho-
mo habet etiam in scala sua q est in ip-
so duos gradus sicut corpus et ani-
ma ita conformiter scala ab ipso ordi-
nata habet duos gradus sicut ipse res
visibiles et gram suam et p res visibiles
ascendit ad gram suam cognoscendam
et recipiendam. **N**on enim est miru si cris-
tus ordinavit q in reb corporaliu et
visibilibus homo lapsus recipiat gram
suam et suu bene esse p dnu cu deus pri-
mo ordinaverat q homo habens iam
bene esse recipet suu optimu ee p res
corpales sicut lignu scie boni et mali
sicut seruando obediencia de pcepto da-
to sup lignu scie boni et mali qd qui-
dem lignu erat res corporalis et visibi-
lis. Et ideo sicut deus ordinaverat ut ho-
mo seruando illa obediencia de illo ligno
reciperet optime ee ita etiam ordinavit
ipse deus et homo aliquas res visibi-
les et corpales ut homo illas in se re-
cipiens p obediencia et ppter obediencia
recipiat gracia suam et bene ee
seu donu suu. Et ideo ille res visibiles
ab ipso ordinate et institute habent
talem virtute et efficaciam ex ordinacione
sua ut quicumq suscipiat eas de-
bito modo recipiat gram suam que sig-
nificat per tales res. **N**on q in illis re-
bus contineat gra si q ab ipso datur
omni recipienti propter ordinacione
et institutione suam et quasi ex quo-
dam pacto. **C**ui autem contempnit re-
cipere tales res ab ipso ordinatas ni-
lam recipit gram. Et ideo q per tales
res corpales dñs ordinavit gram su-
am dare homi ppter hoc tales res sac-
tificant et faciunt p verba sua que
dicunt in nomine suo sup tales res corpo-
rales que quide verba etiam significant
illam gracia suscipienda. Et ideo ta-
les res corpales et visibiles sanctifican-
te et consecrate p verba sunt sufficiens
instrumentu ad recipiendam graciaam.
Et convenientissime verba xpi debent
addi cu reb corporaliu q sicut iam

declaratū fuit in caplo de verbis di
duosolum habemus a deo creaturas
falicet et verba sua. et verba sua ha
bent oem virtutē. Et deus p verbū
suū fecit creaturas et ideo verba dei
opant sup creaturas visibiles. Na
ergo tales res visibiles debent repn
tare illud invisibile quod dat et rea
piunt et habere similitudinē cū eo. q
aliter nō faceret hominem ascendē ad
cognoscendū. qz etiam dñs ihūs x
instituit et ordinavit tales res crea
tas ad significandū illud invisibile
quo homo indiget et vt homo rea
piendo tales res ab ipso ordinatas
reapet in aīa illud invisibile qd
significat et repntat per ipsas res.
Et ideo qz verba magis hnt aptitu
dinē ad significandū et repntandū
res invisibiles qz ipse res corpales quia
homines utuntur verbis ad significan
dum et vadunt et intrant in aīam
et ppter hoc significatio euidentior et
magis manifesta fit p verba qz per
ipsas res corpales. ideo vt significatio
sit plena et cōpleta et euidentissima
et clarissima et determinata et certa
verba debent addi cū rebus visibilibz
vt p res visibiles et p verba que audi
untur fiat vna cōpleta repntatio et sig
nificatio vnius et eiusdem rei inuisi
bilis. Et sic homo velocius et forcius
ascendit p talem significatiōem tāqz
p scalam ad illam rē invisibile cog
noscendā et cogitandā vt simul vide
do ipsas res visibiles repntantes et or
dinatas a dño et audiendo verba sig
nificatiua idē homo itelligat claris
sime qd ē illud invisibile quod debet
reape et qd dabit ei a dño. et vt hō
firmissime credat qz recipiat grāā
invisibilem et illud quo indiget re
apiendo tales res. Ideo ē ibi ordina
tio et institutio dñi nri ihū xpī et
voluntas sua qui ordinavit insti
tuit et voluit vt p tales res corpora
les homo suscipiat grām suā et adiu
torū suū. Sunt etiā verba sua utre

fragabilia verissima. et ideo tā sua
efficax ordinatio qm̄ sua verba q nō
pnt ēē falsa. formant hominem ad crede
dum qz ibi recipit inuisibile grām q
indiget. Ecce igitur scala firmissima et
fixa et imobile ad ascendendū. Et p
ista scala ē scala cognoscendi et susci
piendi seu habendi ideo vt utroqz mō
sit fortissima est ibi primo plena sig
nificatio et repntatio tam ex parte re
rum qm̄ ex parte verborū vt homo asce
dat cognoscendo. est ibi etiam ordina
tio xpī efficax vt homo ascendat ad
suscipiendū et credat firmissime qz ac
cipiat talē grām repntatā et signifi
catā tam p tales res visibiles qm̄ p
verba. Quid enī magis firmū magis
solidū magis securū qz ordinatio xpī et
verba sua. Quid enī forius in regno
qz magis inmutabile qz ordinatio regis
et vbi regis. Et ideo talis ordinatio xpī
et verbū suū imponit nēcessitē nō tū
cogētem sed voluntariā vt hō recipiat
res do tales visibiles recipiat a xpō talem
grām significatā p tales res et vt xps
det illam qz ipse se obligauit dare et
sua boitate et voluntate vt esset sum
ma securitas qm̄ salz ordinavit tales
res visibiles et fecit pactū cū hominibz.
Qui enī voluit mori pro hominibz cū
sūma pietate et benignitate voluit
modū ordinare quo magis cōuenie
bat hominibz. Si enī deus sciret i ven
tre matris qm̄ corpus est organizatū
creat et dat aīam rōnale sine pena
one et postulatione qm̄ tō magis dabit
grāā invisibile suā si hō debito mō
reapiat res corpales et visibiles ab ip
so ordinatas ad recipiendū suā grā
ā. Unde tā aīa qm̄ grā imediate
veniunt et fluunt ab eo p arcaionem.
Et sicut ipse ordinavit qm̄ fecit hominem
qz quocensatū corpus ēēt dispositum
et organizatū reapet aīa rōnalis
quā ipse crearet. ita ordinavit qm̄ re
stituit hominem qz qm̄ homo reapet
debito modo tales res corpora
les ab ipso ordinatas rea

perire gratia sua in anima quia ipse cre-
aret. Et sicut deus nunquam deficiat quin
creet et deus animam ita nunquam deficiat qui
creet et deus gratiam. Ecce igitur modum per
quem Christus dei filius dat hominibus lapsum su-
um beneficiam et adiutorium et facit ipsum
participem in merito suo et in morte sua
et incorporat hominem sibi et facit ipsum su-
um membra et incorporat ei et vivit et fit
de domo sua et de familia sua videlicet
per res corpales et visibiles ab ipso ordina-
tas per quas homo signatur ut sit suus.
Unde si homo vult recipere gratiam satisfacti-
onis et redemptionis per Christum ut mors Christi
quod omnia meruit sit sua necesse est quod adhe-
reat et vivat Christo et credat in eum et opere
quod ista credulitas et fides oculis manifestat
per signa exteriora et visibilia. Et ideo
debuerunt esse signa certa et determinata
visibilia per que homines protestentur se cre-
dere in Christum ut cognoscerentur homines qui
essent membra Christi. Sicut autem nature eorum
hominum et conveniebat ut ita satisfaceret
per ea que creabatur hominibus ut ita vivit in eis et dat
et gratia et per tales res corpales seu signa dat
gratiam in anima et homo sanctificatur et
recipit bene esse et eam quod Christus ordinavit
ut eas propter hoc debent honorari et ve-
nerari et debent esse et dici sancta et sacra
et sacramenta quoniam sunt res corpales
et visibiles unde significant res sanctas
et sanctas et spirant ad suscipiendum
res sanctas et sanctas et sunt ordinate
a sanctissimo et sanctissimo Christo. Quod
non immerito debent dici sacramenta. Et
per consequens scala ista est sacramentalis.
**De primo sacramento quod deus ordinavit est
baptismus seu ablucio in aqua et est sacramentum
regni dei et renovationis in quo homo
purgetur et corruptus regnat et renovatur.**

De nono spiritali et gratia. Cxxxii.
Quoniam autem iam deductum
fuit in capitulo de lapsu et cor-
ruptione hominis in quo statu est homo
lapsus et corruptus quantum ad animam et
liberum arbitrium ideo oportet quod homo
totaliter mutetur ab illo statu corrupto
quo ad animam et recipiat novum esse et

perdat antiquum esse quod nature est quod recipi-
at et inapiat bene esse et recedat a
male esse. Necesse est eam quod anima faciat
novas operationes et relinquat anti-
quas et veteres. Nature est quod abluatur a cor-
ruptione sua a sua seditate et a sua
macula et infectione quam contraxit a
societate carnis corrupte. Nature est eam
quod fiat plena remissio omnis culpe omnis
offense et omnis peccati et quod destruat
omnis obligatio ad penam ut scilicet anima sit
taliter et reputetur talis ac si nunquam peccasset
nec aliquam culpam habuisset. Et ideo
Christus ordinavit ad significandum et
reperitandum omnia ista que sunt invi-
sibilia et deinde fieri oculis in anima ut scilicet
exterius in corpore fieret ablucio et la-
uacrum per aquam elementalem cum ver-
bis expresse significantibus ablucione
et lauacrum dicendo ego te baptizo in
nomine patris et filii et spiritus sancti. Quod
est idem ac si diceret ego te abluo et
lauo. Ista autem ablucio visibilis que fit
exterius in corpore sicut ordinatum est sit
cum verbo ordinatis significat ablucionem
invisibilem et oculis et secretam quam
Christus facit in anima. Que quidem ablucio
fit per novam gratiam seu novum bene esse per
quod bene esse in anima recipitur anima innova-
tur mundatur et purificatur et efficitur totaliter
amabilis et acceptabilis deo ac si nunquam
peccatum in ipsa anima factum fuisset et
incorporatur et vivit cum Christo et tota passio
seu mors Christi efficitur sua et applicatur ei.
Et ideo ista ablucio que fit in aqua eo
modo quo Christus ordinavit vocatur sacra-
mentum seu signum regni dei et renova-
tionis quod hoc est regnare hominem et inno-
uare quia anima recipit novum esse spirita-
le quod ante non habebat. Et ideo per illud
sacramentum anima intrat in regnum celorum
et homo efficitur filius dei et heres dei
et coheres Christi. Et ideo in isto sacramento
recipit homo nomen novum quod vocatur
Christianus quod sicut recipit a Christo esse no-
vum et re novum per quam efficitur homo
novus ita recipit novum nomen a Christo
et sicut coheret suam rem et suam gratiam

ita colat suū nomē. Sic homo eno-
uat et quo ad rem et quo ad nomen.
Et sic sacramētū baptismi ē prima sca-
la sacramētalis p quā homo lapsus
ascendit et ē scala cognoscendi et sus-
cipiendi invisibile p visibile. Primo
videmus quō est scala cognoscendi
invisibile p visibile. Unde ipa aq et
ablucio et modus abluendi sunt id
quod videtur et ideo sicut corpus por-
cionat aīe invisibili ita illud visibi-
le quod ē sicut corpus porcionatur
rei invisibili quātum ad significatio-
nē et figuracionē et repntacionē qz
illud quod videt in sacramēto ē sig-
num figura et ymago illius qd nō
videt et ideo debemus arguere de visi-
bili ad invisibile. Et ideo sicut aqua
p suam puritatē mūdāt et purificat
omēs maculas et infectiones et tota-
liter lauat ita significat q aīa visi-
biliter mūdāt et purificat et abster-
gitur et lauat ab omī macula ab oī
infectione ab omī culpa et ab oī in-
mūdicia et totalit̄ efficit̄ noua et hō
p aquā invisibile scilicet p grām no-
uā et nouū cō spūale et sicut p aqū
abluūt totū corpus exterius ita signi-
ficat q tota aīa abluūt̄ intus. Itē
sicut aqua est clara et dyaphana et
susceptiua lūmīs ita significat q
aīa intra illuminat̄ et effugantur
omēs tenebre spūales. Item sicut
aqua ē p suā frigiditatē refrigera-
tiua ita significat q uiteri⁹ refri-
gerat̄ carniā carnis q aīam infla-
bat p calore libidinofam. Item ea-
am significat q aīa recipit refrigen-
um a pena eterna ad quā erat obliga-
ta. Itē sicut ablucō fit in capite et de-
inde ad totū corpus ita significatur
plenaria ablucio et remissio omniū
culparū et offensarū et omīs obligati-
onis ad penā eternā ita q inter aīaz
et deum nullū est obstaculū qd impe-
diat aīam uē ad deū et ideo signi-
ficat apertio ianue paradisi. Et sic pa-
tet qualiter sacramētū baptismi quod

fit in aqua corpali et visibili est sca-
la ascendendi ad cognoscendū invisibi-
le quod fit in aīa. Et qz nō solū est
scala cognoscendi sed etiam recipiendi
et habendi ideo homo suscipiendo ex-
terius baptismū xpī seu ablucōnem
aque ordinatā a xpō que ē visibilis
recipit intus invisibiliter in aīa totū
illud invisibile quod significat p aīa
quā visibilē et hoc de nātate vntis
ordinacōis xpī qui ordinauit ut qui
aīq recipiat suū baptismū a xpō or-
dinatū recipiat totū illud quod signi-
ficat p baptismū. Sic p baptismum
visibile fit invisibiliter incorporacō
vniū aī xpō et purgacō ablucōis mū-
dacō culpe et remissio pene et apertio
ianue celestis. Sic in baptismo fit ge-
neracio noua et mutacio de statu in
statū et de statu cōtrario ad statū con-
trariū et de male ēē ad bene ēē et de nō
ēē ad ēē et de malo invisibili et oculū
to ad bonū invisibile et oculū. Ideo
fit ibi mutacio de morte ad vitam
de tenebris ad lūcē de seruitute carnis
et diaboli ad seruitutē dei et ad libe-
tatem. Et hō p baptismū pōit et acquirit et
totū ē invisibile qd pōit et acquirit. Et etiam
baptism⁹ hō morit̄ et vinit qz aīa pō statū an-
tiquū et vitā antiquā et desinit ēē qd
ad illū statū qz status pā et viat̄ et cul-
pe destruit. Et hō ē ibi quedā mors quia
aīa prius viuebat in vna vitā et
p baptismū moritur illa vitā et in-
choatur noua vitā. Et ideo homo p
baptismū spoliatur et induit̄ qz expo-
liat̄ quo ad male ēē et quo ad vitā
carnis et quo ad affectiones carna-
les et induit̄ quo ad bene ēē qd rea-
pit a xpō. Etiam aīa eruit̄ et expo-
liat̄ quo ad antiquū et primū hōi-
nem et induit̄ quo ad nouū hōiēm.
Et qz nemo pōt inchoare vitā nouā
xpī cōtrariam primē vitē in q viue-
bat nisi relinquat primā totū et
qz pma vitā ēē voluntaria oportet q
vitā noua sedā etiā sit voluntaria et
aīa voluntas nō possit cogi ideo o

portet qd homo voluntarie relinquat et
desinat et odio habeat vitā antiquā
et ei displiceat et peniteat cū sic viris
se sic requirit in hoīe adulto qñ reap
baptisimū. et oportet vt displiceat vi
ta mala p̄terita Vnde qz in hoīe ad
ulto est duplex culpa salz vna origi
et alia actualis qz peccauit p. ppriā
voluntate et ofensū. ideo oportet qd ha
beat displicētia actualē. et qd debet re
cipere nouā vitā et nouū ēē a xpō ideo
oportet qd p. ppriā voluntate et cōsen
sum adherat xpō et credat in eū. Et
am in hoīe qui vitē libero arbitrio re
quirit fides ppria et displicētia de ma
la vita. sed in puulo qui nō habz po
testatē volendi neqz consensuendi et
qui nō peccauit p. ppriam volunta
te sed solum habet culpā et corruptiōē
originalē et totū malū venit sibi ab
alio nō requirit qd habeat fidem ppri
am nec displicētia. sed sufficit ei fides
aliena et qd alij credant pro ipō et cō
sentiant et adhaereant xpō pro ipō
Et qm homo ante baptisimū et ante
qz vniet xpō ē sub p̄tate dyaboli ut
iam declarauit ē. ideo vt dyabolo ex
pellat et sua p̄tās fit exorasm⁹ aū
baptisimū et sic cathenas id est in
structio de fide tanqz quedam p̄para
tio ad baptisimū Vnde qz in baptismo
fit noua regniatio spūalis et acq̄si
noua forma. ideo debent oīa illa p̄
cedere que p̄parant et valent ad illā
formā recipiendam. **De sacrm bap**
ti est scala ascendendi et descenden
di. CC lxxm.
Sicut autē p̄saam bap
ti homo lapsus ascendit
duobz modis salz cognos
cendo et suscipiendo gratiā inuisibile
ita quodāmodo xp̄us descendit ad
hoīem lapsū in ipō sacramento
baptisimū. in quo homo lapsus venit
ad xp̄m et xp̄us venit ad hoīem. P̄
ista sunt ordinata inter se quasi que
dam scala et cathena. saluet diuini
tas xp̄i et humanitas xp̄i et mors

seu passio xp̄i et baptisim⁹ xp̄i Vnde
gracia xp̄i seu bñficiū et donū suū
fluit et descendit a deitate seu diuinita
te xp̄i originalit et hoc per humanitatem
xp̄i et virtutē mortis et passionis su
e in qua ē infinitū meritū et infinita
virtus. et hoc ē p. bap̄sm xp̄i et dñ
homo tangit p. sacrm baptisimū tūc
gracia descendit ad hoīem. etiam xp̄s
tangit hoīem p. baptisimū suū. Et
baptisim⁹ est vltim⁹ gradus istius sca
le in descendendo. et illo modo xp̄us descendit
qd donū suū descendit et induit hoīem et
alto et ipm vestit. ita qd sicut baptisim⁹
xp̄i datur de alto et quasi induit corp⁹
totū et coopit ipm aqua. ita etiam induit
ipm aīaz nī sua grā et s̄ tot⁹ hō tangit a
x̄. et iō tā corp⁹ qd aīa. ita tangit aīa x̄. et iō
tot⁹ hō effiat mēbrū x̄. et p. q̄sep̄s h̄z p̄cē
i morte et passioē x̄. et i v̄tute et mēto passioē
et iō hō baptisat i morte et i passioē xp̄i
et in sanguine eius. qz in v̄tute et i me
rito xp̄i mortis in qua ē aspsus suus
descendit donū et grā ad aīam quala
uat. Et ideo baptisim⁹ ē instrumētū
mortis et passioē xp̄i. Sic g. totū est
xp̄i et grā descendens et baptisim⁹ p. qd
grā descendit et mors et passio humani
tatis p. aīaz virtutē descendit et diuinitas
a qd fluit grā tanqz a fonte. et ip̄e hō
etiam effiat ip̄us xp̄i p. baptisimū. Et
nō imerito hō nōiatur xp̄iano et effiat
infinita valoris et p̄ci qz tunc emptus ē
infinito p̄cio salz morte xp̄i. et nō ē sūp
suis ip̄e homo tūc sed ē xp̄i. qz ē mēbrū
xp̄i. Et ideo qd iuriat et ledit et p̄sequi xp̄i
anū iuriat ledit et p̄sequi x̄m. et qd hōrat
x̄m hōrat x̄m. Iō hōrat dñ seipm p. xp̄i
re ēē xp̄i et nō sūp̄suis et p. osequis debz
cogitare qūto et quali p̄cio qd emptus. et
qūto est ipm ēē xp̄ianū et qūto grā est
ēē xp̄ianū. Et ideo sūne caue debet ne tā
tum nomē polluat et deturpet ne dis
cordet a xpō nec ipm offendat. Ecce er
go cathenā inuicibilē seu scalam ino
uicibilē et firmissimā. diuinitas xp̄i in
uicibilis habundantissima oīa de
nihilō creans humanitas xp̄i in qua ē

infinitū meritū et infinita virtus prop-
ter mortē et passionē suam qd̄ quidē
meritū semper durat et nūq̄ p̄t eua-
cuari. et baptisimus in quo ē ordina-
et p̄finitio xp̄i et p̄ceptū recipiendi
ut oīs homo q̄ recipit illū recipiat ḡ-
tiam suam. Et ideo q̄ ordinatio
ideo ē inmutabilis baptisimus semper habet
virtutē et efficaciam. et sic ista scala sepe-
remanet firma et inobilis. Et ideo nulla
debet esse dubitatio quin hō recipiens
aquin baptismalem sicut debet recipiat
donū et gratiā xp̄i. Et in ista scala ni-
hil est visibile nisi baptisim⁹ cū p̄tine-
tis suis. et ideo hō q̄n recipit baptismū
xp̄i accipit et ligat⁹ invisibilē p̄ gratiā
am sibi datā cū xp̄o invisibili et eleuat⁹
et quasi suspendit et hō p̄ mediū visibi-
le salicet p̄ baptismū xp̄i. Et ideo sacra-
mentū baptismi ē quasi hamus p̄ quē
xp̄us piscat⁹ et capit hominē et trahit
ad se. q̄ in hamo ē aliquid visibile et
aliquid occultū ita in baptismo ē aq̄
visibilis et suscipiendo aquā exterius
aīa interius capit⁹ p̄ gratiā et efficit⁹.
Et sic patet qualē xp̄us descendit ad ho-
minē p̄ baptismū. et homo etiā ascen-
dit ad ipsum p̄ ipm baptismū. et fit
ibi quoddā matrimonium et q̄dam con-
tractus et quoddā pactū et p̄missio in-
ter xp̄m et aīam. q̄ aīa suscipit xp̄m
in baptismo voluntarie. et ip̄e etiā sus-
cipit aīam et induit et ornat eā vesti-
mentis suis invisibilibz et expoliat eā
vestimentis suis antiquis et corruptis
et inhonestis et turpibz. Et ideo aīa ī
baptismo efficit⁹ sponsa xp̄i vera que
ante erat meretrix dyaboli et p̄ conse-
quēs efficit⁹ filia dei. Et crinde appar-
et cū q̄nta solēpnitate debet celebrari sacra-
mentū baptismi et suscipi in quo fit tale
matrimonium et aīa recipit talē sponsum
imortalē invisibilē filiū dei et filiū v-
ginis verū deū et hōiēm onūpotētem
sūme amabilē dulcē sūme desiderabi-
lem sūme bonū sūme sapientē qui vo-
luit sponte mori et crucifigi et suū to-
tum sanguinē fundē pro amore eius

et lavare ipsam p̄ sanguinē suū inū-
dissimū ab omibz suis macul⁹ et face-
ipsam inūdissimā ut ipsa fieret spon-
sa sua et liberaret⁹ a p̄stibulo dyaboli et
ne esset meretrix eius et dāpnatō et p̄-
dicio eterna. Merito ergo magna solēp-
nitas et celebritas debet servari in tātis
sponsalibz tanta et talis sponsi. et mei-
to etiā aīa debet servare verā fidelitatē
et integritatē amorē tali sponso et oīa que
ei p̄misit. merito etiā debet se recordari
de tanto matrimonio et de omibz q̄ p̄misit
et sūme cauere ne corumpat tantū et
tā mirabile matrimonium. Et istis igit⁹
que dicta sunt apparet qualē aīa ascen-
dit p̄ baptismū nō solū cognoscendo p̄
visibile invisibile et suscipiendo invisibi-
le p̄ visibile vīmo etiā ascendit ad ma-
trimonium et nuptias xp̄i filij dei et fit spo-
sa filij dei. Ascendit etiā vsq̄ ad filia-
tionē dei q̄ fit filia dei. ascendit etiā q̄
fit digna ut filia dei ut intret in regnū
dei ad societate angelorū. et tū ante bap-
tismū erat meretrix dyaboli et dāpnata
in eternū cū dyabolo et angel⁹ eius.
Igit⁹ sacramentū baptismi est scala as-
cendendi et descendendi ut dān est. et la-
uacū regeneracōis et renouacōis et
purificacōis et inūdificacōis ut de-
claratum est. **¶** Secūdu sacram est sa-
cram cōfirmacōis per quod hō iā per bap-
tismū nouit⁹ genit⁹ roborat⁹ et augmē-
tatur et ad p̄fectā etatē ducit⁹ in esse
spūali et gr̄e et cōfirmat⁹ ad pugnandū
et ad nomē xp̄i audacter et publice cō-
fitendū. et fit p̄ vñctionē crismatis ī flo-
re cū uerbis ordiatis. **¶ C lxxviii.**

Detlātū ē at̄ q̄lū p̄ sacm bap-
tismi hō recipit nouū et spūale
q̄ ad aīam. et de nouo regnat⁹ et
renascat⁹. et ē p̄p̄e natiuitas spūalis ip̄i aīe.
Et q̄m p̄ visibilia et corpalia ascēdit ad os
noscedū invisibilia et spūalia. q̄ ip̄a se habet et cor-
palia ponat similitudinē et quandā ymagi-
nem rerū spūaliū et intellaiū. ideo
q̄ duplex ē vita in hōiē sal: vita corpa-
lis et spūalis et etiā duplex eris salicet
aīe et corpis. ideo et illis que videmus

154 152
fieri in vita et etate et natiuitate cor-
porali et visibili possumus arguere et
pape quid existat in vita et etate et na-
tiuitate spūali. Et qm̄ in vita corporali
et visibili primo homo gñat et accipit
et incipit eē et viuere p gñacionē. De-
inde post gñacionē et natiuitatē acci-
pit augmentū et cōmētū donec pueni-
at ad etatē et robur et ad pfectam v-
tutē ut possit facere pfectas opacoēs
hūanas secundū corpus. Sic ergo est
ibi pmo generacō deinde augmentum
corpale p quod homo puenit ad pfectam
etatē. Sic autē oformū sit in
vita spūali ipsius aīe. qm̄ pmo homo
accipit vitā spūale et gñat quo ad il-
lam vitā. Deinde oportet q recipiat aug-
mentū vite spūalis donec aīa pueniat
ad pfectam etatē vite spūalis et roborē
et cōfōrē et firmet in tali vita ut pfecto
possit opari opacoēs q pānent ad vitā
spūalem. Et ideo q p baptisimū homo
recipit de nouo vitā spūale et incipit eē
et ē quedā gñacio spūalis. nātē eadē est
q sit aliud sacm̄ post baptisimū in quo
aīa recipiat augmentum vite spūalis et
in quo aīa accipiat etatē pfectā et forti-
tudine et robur vite spūalis. Et ideo p
sacm̄ baptisimi ordinatū est sacm̄ con-
firmacōis quod ita se habz ad baptisimū
sicut augmentū ad gñacionē. quia sicut
baptisimo ē quedam spūal gñacio ut hō
uiuat in vita xpīana ita eadē sacm̄ con-
firmacōis ē qddā spūale augmentū pro-
mouens hoīem in etatē spūale pfectam
et ideo ē sacm̄ plenitudinis. et ē pfectiō
illud quod dāt ē prius in baptisimo in
quod dāt ip̄i aīe gracia ad augmentū et ple-
nitudinē et ad robur. et illa grā pma que
erit suscepta in baptisimo crescat et cōfir-
mar et pducit ad pfectionē. Unde grā
que dāt in baptisimo lauat aīam totā
liter et ista ē sua p̄pria opacio. sed grā q
dāt in sacm̄ cōfirmacōis roborat ani-
mā atq cōfirmat. Et ideo q ista ē alia
opacio distincta a p̄ma nātē est q sit a
instrumentū distinctū a primo ut oīa fi-
ant ordinato modo. Si enī ordo debitus

seruat in rebz corporalibz et in vita corporali qm̄
eo magis debet esse ordo in vita spūali cum
idem dñs ordinauerit vāq vitā. Et ideo
ubi ē noua opacio et nouus effectus in aīa
ibi debz ordinari nouū sacm̄ ad specialē
effectū debet ordinari speciale sacm̄. Unde
sacm̄ta ordinant ad aīam pfaciendā
seruandā et cōplendā. et xp̄us p ip̄a sac-
m̄ta opat in aīa nrā faciēdo in ea dis-
tinctas opaciones et distinctos effectus p
distincta sacm̄ta tanq p qdā medica-
menta et instrumenta distincta scdm indi-
genciā aīe et scdm q ei cōuenit et expe-
dit iuxta suā naturā et capacitātē suā
ut oīa fiant de gradu in gradu. Quia n-
p hoīem fecit oīa sic vāq fiant scdm q cog-
noscit expedire magis hoī. Nātē ē autē
hoī eadē ut recipiat grām cōfirmantē et
roborantē et augmentantē et pfaciētem aī-
mam in vita spūali quā recipit in bap-
tismo de nouo qm̄ si hō p baptisimū ha-
bet viuere nātē est q pugnet cōt inimi-
cos suos et cōt inimicos vite spūal et
fidei xpīane tā visibiles q̄ invisibiles oc-
cultos seu manifestos et hoc cum grā sibi
data. Est etiam necesse q cōfiteat nō
ihū xpī publice et audacter sine timore
et sine verecūdia tanq membrū ip̄ius
xpī et q ihū xp̄us est deus et homo crui-
fixus pro hoībz et dei filius equal per
om̄ia in deitate deo p̄r. q publice confi-
teri corā hoībz q xp̄us crucifixus est de-
us et homo est fortissima fides. et eadē appa-
ret quid derisorū maxime corā potētibz
inimicis qui pnt occidē et dare tormētū
Et ideo ppter istā confessionē fiendā eo
modo quo fieri debet nātē fuit ut homo re-
aperet grāam cōfirmantē ut sit cōstans
et fortissimus tā in pugna q̄ in confessio-
ne nōis xpī et qm̄ qdlibz sacm̄ q̄ scala
cognoscendi et suscipiendi invisibile per
visibile ideo sicut in sacm̄to baptisimi
factū est ita fiet p̄cessus in isto sacm̄to
Nō oportet q in quolibz sacm̄to visibi-
le p̄portionet rei invisibili quo ad signi-
ficacionē et rep̄ntacionē. Et ideo q crisma
quod est ppositū ex oleo oliuaz et ex bal-
samo est res visibilis in isto sacm̄to

et unctio fit exterius in fronte cum ver-
bis que significant operationem que fit in-
terius in anima. que sunt ista. Signo te sig-
no crucis confirmo te crismate salutis.
in nomine patris et filii et spiritus sancti. Et i-
deo cum per oleum et balsamum quoniam per verba
possumus arguere omnia illa que sunt in homine
per istud sacramentum. Unde sicut videmus quod ole-
um nascitur super aquam et ascendit ita sig-
nificat quod gratia que offertur in isto sacra-
mento nascitur et ascendit supra gratiam
que datur in baptismo et est superior quia
illa datur ad abluendum animam et ista est
ad roborandum animam et augmentandum
et fortificandum in pugna. Et etiam sicut
oleum reddit aquam saporosam et sapi-
dam ita significat quod per gratiam que datur
in hoc sacramento homo recipit maiorem
saporem in christo et redditur magis saporoso
aliis hominibus in fama et conversatione
in vita et in omnibus operationibus
suis. ita quod per istam gratiam homo efficitur
aptus ad coniungendum cum hominibus. Item
sicut extenditur oleum et dilatur magis quam
aqua quod modica gutta olei crescat et ex-
tenditur quod oleum significat incrementum et
augmentum. ita significat quod per istam gra-
tiam que datur in isto sacramento homo christianus
extenditur et dilatur exteriorius ad alios homi-
nes per bonas operationes et per confessionem
nominis christi et redditur nomine christi amabilem in
cordibus aliorum. Et significat etiam quod per
istam gratiam homo recipit augmentum
et incrementum spirituale et plenitudinem gratie.
Item etiam sicut oleum est nimium signi-
ficat quod in hoc sacramento datur gratia per quam homo
habet constantiam nimiam et opera nimia. Item
etiam arbor oliue semper habet viriditatem et viridi-
tatem et nunquam perdit neque per frigus neque per ca-
lorem ita significat quod per gratiam que offertur
in isto sacramento homo semper habet viriditatem et viridi-
tatem et est fortis et constans in vita spirituali
et nulla tribulatione desinit a confessione no-
minis christi. Item etiam sicut oleum est limbum dul-
cificantem et suave ita significat quod gratia
spiritus sancti que datur in isto sacramento est limbum
dulcificantia et suavis. ita quod facit hominem le-
nem dulcem et suavem et misericordem aliis

in conversatione ita quod cum lenitate et dulce
dicitur et suavitatem diffusat in homines alios et
bonos quoniam malos. Et ideo oleum recte significat
gratiam spiritus sancti quod proprietates olei recte
veniunt cum gratia spiritus sancti et cum operationi-
bus eius. Et cum oleum misceatur balsamum in hoc
sacramento et ideo significat quod sicut balsamum
habet preiosum odorem et est valde odoriferum
quod odorem emittit extra se. ita sicut gratia que
offertur in hoc sacramento homo extra se emittit
odorem bone fame et bone vite ad alios homi-
nes et attrahit alios homines ad se et reddit
nomen christi odoriferum aliis hominibus. Apparet
igitur qualiter ista unctio visibilis que fit exterior
in corpore per crismam recte proportionatur cum uncti-
one invisibili que fit interior in anima per gratiam
spiritus sancti significando et repugnando.
Et quod ista unctio fit in fronte idem significat
quod in isto sacramento datur gratia ad pugnam
publicam ad ascendendum nomen christi publice et
audacter sine timore et sine reverentia et au-
bescencia. Unde signum fortitudinis et constan-
cie ostenditur in fronte et amor et reverentia
ostenditur in facie et maxime in fronte. Et ideo
ad significandum quod per gratiam que datur in isto sa-
cramento homo interior accipit robur et forti-
tudinem ad pugnam contra amorem et re-
verentiam. ut non formidet neque recuset
quoniam est necesse confiteri publice veritatem neque
propter ignominiosam mortem in cruce neque
propter penam et ignominiam passionis vel saltem
non formidet pro confessione nominis christi si opor-
tuerit sustinere quancunque penam vel ignomi-
niam tanquam verus pugil unctus ad pugnam.
et tanquam strenuus miles christi ferens in fron-
te signum regis sui et triumphale vexillum
crucis eius. Et idem confirmatur cum manus et pedes
ungetur. Item ad significandum omnia pre-
dicta. Sic igitur homo baptizatus et christianus
recipiendo tale unctioem crismatis in fron-
te per modum et formam ut fieri debet cum verbis su-
per dictis confirmatur interior in anima et robo-
ratur et recipit gratiam invisibilem per quam
recipit augmentum spirituale et pervenit ad per-
fectam etatem spiritalem et sic plenus christianus
et est aptus ad omnia super dicta que necessa-
ria sunt homini christiano si debeat vivere in hoc
mundo. Et sic apparet differentia inter sacra-

mentū baptisimū et cōfirmacōis quia
sacram̄ baptisimū est quedā mutacō de
nō esse ad ēē. sed sacram̄ cōfirmacōis
est qddam spūa. **De augmentū de es**
se unpfctō ad ēē pfectū. et de etate un
pfecta ad etate pfectā. et de puerō ad
virū. Et sicut se habet augmentū ad ge
neacōnem. ita se habet cōfirmacō ad
baptisimū. **¶ Tertū est sacram̄ corporis**
et sanguis xpi ihu qd est sacram̄ uni
tatis et cōionis et viaticū refectōis
et sacrificiū oblatōis ī quo hō xpi
anus iā genit⁹ et vives per baptis
mū in vī spūali. et ī esse grē et robo
ratus et augmentat⁹ p cōfīrōne.
nutritur et cōservatur ī eadē vī
spūali ne deficiat ī vīa ī sustētat dō. pa
net uciat ad etnā vitā ī glāz. ī qd vni
x⁹ et m̄bus ei⁹ p aōre et mū ī tūllit⁹
teū sic nutrimentū in nutrītū. ¶ xxxv.

Quoniam autē vita spūalis con
format⁹ vite corporali ut iam
dictū est. ideo sicut in vitā cor
porali recipit⁹ pmo gñacō p quā acci
pit hō vitam. et requirit⁹ augmentū p
qd homo pducit⁹ ad pfectionē vite. ita
etiā requirit⁹ alimentum et nutrimentū
p qd homo cōservet⁹ in vitā. Et ideo si
cut in vitā spūali oportuit baptisimū
esse qd est spūalis geneacō. et etiā cō
firmacōne qd est spūale augmentum
ita oportuit ēē sacram̄ unū qd ēē spi
rituale alimentū et nutrimentū in quo
homo cōservaret⁹ totalit⁹ et cōpleret⁹
in bono et in spūali vitā. Et qd iā de
clatū fuit in tractatū de amōe ad lō
gū qd amor ē verū bonū hōis ex fuit
declatū qd amor dei est totū bonū ho
mīs et vitā eius. et qd de amōe dei nas
citur verum gaudiū et delectacō vera
tanq⁹ fruct⁹ de quo aīa vivit. et etiā
fuit dñm qd finale cōplemētū homīs est
de hōies vniant⁹ cum deo p amorē et
inter se ita qd unus diligit aliū sicut
sēp m̄ et omēs reputent se tanq⁹ unū
hōiem nec alit⁹ eū cōplemētū in ho
mīb⁹ nisi sit tanta vnitas qd diligant
se sicut vnū et hoc non pōt fieri nisi pō

sint vniti cum deo. ita qd quilibz vni
at⁹ pmo cū deo et vniat⁹ aliis vniōis
vniat⁹ int⁹ se et qd ista pfecta vnitas fit p
amorē qd mutat et cōvertit amantē in ama
tum et vniat⁹ amantē cū amato ideo nōn
est hōib⁹ xpianis ut habeant unū sacram̄
in quo recipiat⁹ amorē p quē vniant⁹
int⁹ se cotidie. Unde quilibet xpian⁹ est
mēbz xpi p baptisimū et omēs xpiani fa
ciunt unū corpus cū xpo. et ideo sicut mē
bra habent vnitate cū capite et inter
se ita xpiani debent hēre vnitate cū xpo et
int⁹ se et nisi vniant⁹ pmo cū xpo pfecta
vniōne non pōt ad iūcem vniat⁹ qd vni
tas mēbrorū orit⁹ et causat⁹ ab vnitate
capitis. Et ideo quilibz xpian⁹ si vult ha
bere pfectam vnitate cū aliis xpianis ē
nāt⁹ qd pmo habeat vnitate cū cristo
pfectam. et quāto magis vniat⁹ cū cristo
tāto magis vniat⁹ cū omīb⁹ xpianis. Tūc
enim homo xpianus pfiat⁹ et cōplet⁹ et nu
trit⁹ qd vniat⁹ cum xpo p amorē qd p amo
rem xpian⁹ cōvertit⁹ et mutat⁹ in xpm
et assimilāt⁹ ei. et p cōsequens vniat⁹ cum
oīb⁹ mēbris suis. Unde sicut nutrītio corpo
lis fit p calorē naturalē. ita nutrītio spi
ritualis fit p calorē spūalē scilz p amo
rem. Et sicut calor naturalis cōvertit⁹
nutrimentū in rem nutritā et vniat⁹. ita aōr
cōvertit⁹ amantē ī rem amātā et vniat⁹
sed tamē contrariō modo fit nutrītio spi
ritualis et corporalis qd in nutrītione corpo
rali nutrimentū seu alimentū cōvertit⁹ in
substanciā rei nutritē. sed in nutrītione
spūalis vite res nutrita cōvertit⁹ in naturā
rei nutriticis et nutrimentū. et ipm nutri
mentum nō mutat⁹ sed plū res nutrita. Et
causa istius diūsitatis est. qd res amāis
nutrit⁹ de re amata quia res amata est
nutrimentū et alimentū et abq⁹ ter aman
tis. et quia amor cōvertit⁹ amantē in ad
tūm qd ista ē sua natura vt declatū ē. ideo
res qd amat cōvertit⁹ in re amātā. et per
cōsequens in nutrītione spūalis vite res
nutritā cōvertit⁹ et nutrit⁹ in rem nutri
entem. Et qd xpūs deus et homo ē res a
mata et xpianus est res amans. ideo
xpūs est nutrimentum et alimentum xpi

ani spūale et xpīan⁹ p amore mutar⁹ et
cōuertit⁹ in xpīm. et recipit formā et siliu-
dinem et ymaginē xpī et ipse xpūs non
mutat⁹ sed magis mutat et cōformat⁹
anū in seipm. Unde sicut in nutrimento cor-
pal vite ipm alimēta expoliat⁹ et denu-
dat⁹ a sua natia. ppria et forma et rea-
pit siliudinem et formā rei q̄ nutrit sic
panis suscipit formā carnis. ita p cōtri-
um in nutritioe spūalis vite q̄ fit p amo-
rem res nutrit expoliat⁹ et denudat⁹ a sua
ppria natia et forma et recipit siliudine
et formā rei nutritis. Sicut ergo se ha-
bet nutrimentum ad rem nutritā in nutritioe
corpalis vite. ita se habet res nutritā ad nu-
trimentū in nutritioe spūalis vite quā-
tum ad transmutatiōe. Sed in nutritioe
spūali tam res nutritis qm̄ res nutritā cres-
cunt sed alie et alie q̄ xpīanus q̄ est res q̄
nutrit⁹ crescit in vigore et cōfortat⁹ et for-
tiscit⁹ et meliorat⁹ in seipso qm̄ nutrit⁹ in
xpīm. sed xpūs non crescit in seipso nec re-
cipit vigorem. sed solum crescit q̄ fit vni⁹
corpus nouū in quo xpīani sūt mēbra
et ipse caput. et sic xpūs crescit in mēbris
suis. et totū illud corpus p̄t vocari xpūs
q̄ ipse est caput et xpīani sūt eius mē-
bra. Et sic xpūs dū mutat xpīanos in
seipm et cōformat p amore tunc fiat
crescere corpus suū nouū eo sic quilibet
xpīan⁹ dū nutrit⁹ a xpō p amore fit ve-
rum mēbr⁹ xpī. Et q̄ natura amoris est
q̄ quando res amans suscipit rē amata
tunc capit⁹ et suscipit ate amata ita q̄ res
amans p amore capit⁹. ideo dū xpīanus
accipit xpīm p amore tanq̄ p suū nutri-
mentū tunc capit⁹ a xpō et xpūs a xpō
comedit⁹ et crescit quia suū corpus cres-
cit. Quia igit⁹ p amorem fit nutritio
spūalis vite et p amore xpīani nutri-
unt⁹ in xpō et sūt verā mēbra ei⁹ et tūc
formant⁹ in xpīm et vniunt⁹ ei⁹ et p con-
sequens vniunt⁹ in se pfecta vnitate
ideo vt ista nutritio fiat cōtinue et vnit⁹
ista obseruet⁹ et crescat et mēbra xpī
cōtinue nutrant⁹. ideo xpūs instituit
et ordinauit ppter istā nutritiōe spi-
ritualē sacm̄ corporis et sanguis sui in

quo corpus suū veraciter et realiter conti-
net⁹. et in quo ipmet ē pns in sua pro-
pria psona. q̄ ipse solus est verū ali-
mentum et nutrit⁹. mēti vite spūalis.
Et quia in quolibz sacm̄ est visibile
et invisibile. et q̄dlibz sacm̄ ē scala cog-
noscendi et suscipiendi. ideo sicut i bap-
tismo et confirmatiōe factū sūt. ita facia-
mus in isto sacm̄ et ascendamus de visi-
bili ad invisibile. Unde sicut in sacm̄e
to baptismi res visibilis est aqua et ablu-
tiō p aquā cū verbis ordinatis. et in sa-
cramento confirmatiōis res visibilis est
crisma seu oleū et vntio p crisma cum
vbis ordinatis. ita in isto sacramento res
visibilis est panis et vinū cum verbis or-
dinatis a xpō. et deinde fit manducatiō
visibilis sicut in baptismo fit ablatiō
et in confirmatiōe fit vntio. Sed est dif-
ferentia int⁹ istas res visibiles que sūt
in hoc sacm̄ et int⁹ res visibiles aliorū
duorū. q̄ in baptismo aq̄ remanet aq̄
et in confirmatiōe oleū remanet oleum.
sed in isto sacramento panis nō remanet
panis nec vinū remanet vinū q̄ vba
istius sacramenti sūt alterius conditi-
onis qm̄ vba aliorū sacramentorū que
significant effectum et opaciōe invi-
sibilem que fit intus in aīa et non sig-
nificant effectum aliquem fieri in aq̄
nec in oleo. sed in isto sacramento ver-
ba significant effectū et opaciōe in-
visibilem fieri in ipis rebus visibilibz
scilz in pane et in vino quia signifi-
cant transmutatiōe realem et verā
panis in corpus xpī et vini in sangui-
nem eius. Et ideo sicut realiter et veraciter
dū verba proferunt⁹ in alijs sacra-
mentis fit effectus et opaciō invisibilis
nouiter in aīa. ita sūt dū verba pferunt⁹
sup res visibiles scilicet sup panē et
vinū fit effectus et opaciō in pane et
vino scdm̄ q̄ verba significant. quia
nō videt⁹ maior ratio de verbis bap-
tismi q̄ de verbis istius sacramenti q̄ habe-
ant maiore efficaciam cum istud sa-
cramētū sit nobilius et mai⁹. Si er-
go verba q̄ proferunt⁹ in sacm̄ bap-

isim quod est primum habent efficaciam ut homo baptizetur in aqua inuisibilis. sequitur quod verba etiam istius sacramenti habeant efficaciam scilicet ut panis mutetur in corpus et in carnem Christi vera et vinum in verum sanguinem eius. Et si baptismus est verum sacramentum necesse est quod istud sit verum sacramentum cum idem dominus variis ordinaverit et instituerit. Sed per experientiam apparet quod baptismus est verum sacramentum quod homo mutatur et renouatur in vitam ergo et istud est verum sacramentum. **Probatio quod verba Christi faciunt quod significant. CCLXXVI.**

Quod autem verba Christi faciunt quod significant realiter et de se ipso manifestat sic. Dicitur enim de natura quod verba creatoris ascendunt per unum gradum super verba creature et natura est dare unum gradum verbo dei magis super verbum hominis. sed verba creature scilicet hominis se significant aliquid ergo verba dei magis debent habere vitam significandi scilicet quod faciunt et significant. ita quod verba dei et significant et faciunt quod significant aliter plus nihil haberent quod verba hominis quod est absurdissimum. Si ergo verba hominis habent hanc virtutem quod significant sequitur quod verba Christi quod est deus et homo habent hanc virtutem quod significant et vitam hoc faciunt quod significant. Ergo verba que proferuntur in sacramentis significant et faciunt quod significant. Sequitur ergo quod verba que significant suum corpus esse et existere in hoc sacramento faciunt ipsum existere ibi mutando panem in corpus et vinum in sanguinem. Item etiam verba hominis semper significant et non semper ita sicut significant in re primo aliqui sunt falsa. ergo oportet quod verba Christi dei et hominis habeant unum gradum magis scilicet quod significant et significat sicut significant in re ita quod non potest esse falsa sed sunt vera. et hoc natura est aliter plus habent Christi verba quam verba hominis puri. Cum ergo verba istius sacramenti sunt verba Christi et non puri hominis sequitur quod sunt vera et ita est sicut significant. Item etiam si creatura habet virtutem

mutandi aliam creaturam in se ut ratio mutat panem in carnem et in seipsam. quare etiam verba Christi non haberent virtutem ut mutent panem in carnem suam et vinum in sanguinem suum cum ipse Christus ordinaverit verba certa et determinata ad hoc. Ergo necesse est quod verba Christi faciant quod significant et se sunt vera maxime cum ipse non possit mentiri. Ergo in isto sacramento necesse est quod fiat vera mutatio in panem et in vino ut sit ibi verum corpus Christi et verus sanguis. Si enim dum proferuntur verba in baptismo fit mutatio in aqua in invisibile et vere lavat aqua. multo magis dum proferuntur verba Christi super panem et vinum eo modo quo ordinatum fuerat una mutatio fit in panem et vino que sunt res corporales et corruptibiles. Ecce igitur differentia inter res visibiles et corporales istius sacramenti et aliorum sacramentorum. Unde alia sacramenta sicut baptismus et confirmatio perficiuntur et complentur per applicationem ad hominem. sed istud sacramentum perficitur et completur sine applicatione ad hominem per se. Et valde convenit hoc quod istud sacramentum est alimentum et nutrimentum spirituale et est refectio spiritualis. et hoc fit per amorem et nihil magis inflamat ad amorem quam presentia Christi realis. Deinde autem istud sacramentum applicatur ad hominem et hoc per modum manducationis et potus. Et ad modum cibi et potus quod habet formam cibi et potus quod comeditur et bibit. Sic ergo in isto sacramento sunt omnia ista. primo panis et vinum. secundo mutatio panis in corpus Christi et vini in sanguinem per verba. et ultimo est visibilis comestio et potatio realis istius sacramenti. Et quod visibile in sacramentis significat invisibile verum idem est quod illud quod videtur est ymago et signum illius quod non videtur. ascendamus de visibili ad invisibile. Unde in isto sacramento est duplex invisibile. unum extra hominem ad intra hominem. quod in isto sacramento fit duplex effectus. unus in ipsis rebus corporalibus. scilicet panem et vinum et secundum istam aquam quod necesse est quod per istud sacramentum fiat in aqua aliquid invisibile et spirituale sicut per baptismum et per confirmationem.

et qd homo intus in aia recipiat rem
invisibilem quia omnia sacramenta
sunt ppter hoie[m]. Et ideo hic faciemus
duos processus pmo de visibili ad invi-
sibile qd est extra hoie[m] et deinde ad
invisibile qd recipit intus in hoie. Un-
primu visibile quod ibi videt[ur] est forma
panis et forma vini et invisibile quod
intus continet[ur] est corpus xpi et sanguis
eius et p consequens totus xpus verus
deus et verus homo. Et ideo significatur
q sicut panis et vinu q sunt abus et po-
tus sunt plena refectio corporis ita q in
abo et potu est completa refectio corpo-
ris ita similiter corpus xpi quod invisi-
biliter continet[ur] et sanguis eius et p con-
sequens ipse xpus est plena et completa
refectio et nutrimentum et alimentu spua-
le. Et sicut panis et vinu sunt pncipa-
lis substantia nutrimenti et alimentu cor-
poris ita significat[ur] q ipse cristus ibide[m]
existens e pncipalis substantia nutri-
menti et alimentu spualis. Unde si aq
in baptismo significat ablutione[m] ita for-
panis et vini significat refectio[n]em et
nutrione[m]. Et sicut panis sup omes abos
corpus reficit et sustentat et vinu hoies
letificat et inebriat ita significat[ur] q ca-
ro xpi ibidem existens aiam reficit et sus-
tentat spualiter sup oem gratiam et
q sanguis xpi aiam letificat et inebriat
et q cristus totam aiam reficit sustentat
letificat atq inebriat. De aut[em] omnia con-
cludamus p forma panis et vini signifi-
cat[ur] q sicut se habet panis et vinu ad cor-
pus id est quia sicut panis et vinum
in corpore totum hoc facit xpus in aia et sic
se habet ad aiam invisibilem. Item etia
panis et vinu aliud significant q vnus
panis componit[ur] ex multis granis et vi-
nu vinu ex multis granis racemorum.
Et ideo significat[ur] p hoc aliud invisibile
q sicut ex multis granis frumenta fit v-
nus panis et ex multis granis racemo-
rum vnu vinu ita sicut ex multis xplais
vna societas fit et vnu corpus in xpo.
Et ita p hoc significat[ur] vera unitas xpi-
anoru inter se et cum xpo p amore ita

q significat[ur] q p xpm contentu in isto
sacramento fit vera unitas inter omes
xpianos qui debent sume[re] istud sacra[m].
Et sic forma panis et vini sunt ymago
et signu unitatis xpianoru cum xpo
et inter se. Et sic p forma panis et vini
significat[ur] duplex invisibile scilicet cor-
pus xpi verum et istud invisibile co-
tinet[ur] realiter in isto sacramento et ad
invisibile est unitas et societas xpi-
anorum in vno corpore et hoc est corpus
mysticum et xplis mysticis et istud i-
visibile no continet[ur] sub forma panis
et vini sed solus xpus q est caput et cau-
sa istius unitatis. Ita significat[ur] q xpi-
ani p istud sacra[m] ununt[ur] cu xpo et in-
ter se ideo est sacra[m] et ymago et signum
et mysteriu unitatis et societas et
pax et concordie et vere amicitie et
fraternitatis ita q p istud sacra[m] xpiani
sunt vnum cum xpo et inter se sicut
grana frumenta sunt vnus panis. Et
ideo q omes fideles xpiani sunt membra
xpi et ipse est caput oim sequit[ur] q oes
xpiani sunt in isto sacramento eodem
modo quosunt vni cum xpo no q co-
tinent[ur] ibide[m] realiter sed cu xpi[n]aliter
et q significat[ur] rone unitatis p sacra-
mentum. Et ideo istud sacra[m] e sacra[m]
oim xpianoru et coionis et vbiat[ur] fit
et fiet rep[ar]at omes xpianos q reali-
ter et veraciter co[n]tinet illum q est caput
oim xpianoru et caput sp[iritu] respiciat mem-
bra et membra respiciunt caput. Et q unitas
ista non p[otes]t fieri nisi p amore et dilecto-
nem q amor vnit et mutat ideo istud
sacra[m] est sacra[m] amoris et caritatis. Sic
ergo hoc sacra[m] est ymago et signu refec-
tionis seu mutacionis spualis et vnitatis
et p consequens significat[ur] q pfectio
spualis consistat in vera unitate cum xpo
et cum membris et p qns i vero amore p que[m]
causat[ur] unitas vera. Et q in vera refec-
tione et in vera unitate et amore e gau-
dium et delectacio et leticia ideo istud
sacra[m] est sacra[m] gaudij et leticie et delecta-
cionis et societas. Et q in isto sacramen-
to realiter continet[ur] ille qui est omne bo[nu]

per modum cibi et potus et alimēti ideo
est sacramentū oīs dulcedinis oīs boni
tatis et omīs pfectionis et virtutis **¶**
¶ *significat transmutatio que fit in pane et vino* **¶** *¶*

Et quā in isto sacramento ipse
res visibiles scilicet panis et
vinū realiter mutantur et cōuer
tuntur in corpus et sanguinē ihū xpī et
non remanēt et in alijs sacramentis nō
mutantur sicut aqua non mutat in bap
tismo ideo significat quod istud sacramētum est
transmutatiuū et cōuersiuū et quod per hoc
sacramētum xpīanū totaliter cōuertuntur et mu
tantur in xpī et sicut res corpales cōuer
tuntur in corpus xpī ita significat quod v
iam per hoc sacramētum cōuertuntur in aīam xpī
et in eius diuinitatē et in suā volunta
tem Et sicut ipse res corpales scilicet pa
nis et vinū exaltantur et dignificantur in
istis sacra tantā exaltatione et dignifica
tione quā nō pōt cogitari maior nec pōt plū
ascedere quā transeunt in corpus xpī glo
rificatiū ita significat quod per istud sacramētum
xpīanū exaltantur et dignificantur tanta
exaltatione et dignitate quā non pōt co
gitari maior in hoc mūdo et efficiuntur
diuini et deificantur et cōuertuntur in aī
am qui est deus et homo et cōuertuntur
in suam voluntatē Et sicut ibi fit pleā
cōfusio panis et vini in corpus xpī quā
nichil de substantia panis et vini re
manet ita significat quod per istud sacramētum
fit plena cōfusio xpīanū in xpī ita quod
nichil remanet de p̄pria voluntate nec
de p̄prio amore nec de p̄prio sensu sed
totum quicquid est hoīs in quācumque homo
est totum cōuertit in xpī Et sicut sub
panis et vini invisibilis et occultus cōn
uertit et mutat in corpus et sanguinē
xpī et tamen forma panis et vini rēma
net exterius visibiliter tanquā signa et ves
tigia et ymago ita significat quod per istud
sacramētum aīa xpīanū invisibilis et occultus
est tota subā eius cōuertit in aīam xpī
et in eius deitatē et invisibilis et occultus
et tū corpus remanet exterius visibile
in sua forma et in sua natura ita quod si
aut panis exterius apparet panis et in

terius est tū mutatus ita homo apper
exterius idem et tū interior est mutatus
totaliter quo ad aīam Et sicut mutatio
que est in pane et vino est intrinseca et
subālis et fundamētalis et cordialis ita
significat quod per istud sacramētum fit in homine
mutatio intrinseca subālis et fundamē
talis et cordialis ita quod cor hoīs mutat in
cor xpī Sic ergo sicut xpūs in isto sacra
mento transmutat et cōuertit in corpus suū
et sanguinē res ipsas corpales per verbum
suū ita transmutat in isto sacra ipsas aīas
in seipm Et sic transmutatio corporalis re
p̄sentat et significat transmutationem spū
alem Et quia etiam corpus hoīs pōt melio
rari sicut aīa suo modo ideo etiam sicut
panis quod est res corpalis meliorat tantā
melioratione quā nō pōt fieri maior quia
transit in corpus xpī ita etiam significat
quod corpus xpīanū meliorat per istud sacramētum
tā quā meliorari pōt in hoc mundo ita quod
fit castum mūndum purū sanctū obedi
ens aīe Ita etiam quod panis significat
corpus et vinū significat aīam quia
panis p̄tinet ad carnem et vinū ad san
guinem in quo est sedes aīe ideo signifi
cat quod sicut panis et vinū meliorant
tanta melioratione quā nō pōt cogitari
maior Ita sicut per istud sacramētum aīa et corpus
xpīanū meliorant tantā melioratione quā nō pōt cogi
tari maior in hoc mūdo Et per omīs signatur quod
istud sacramētum est assumptio et p̄ficiat et p̄ue ad
ulā plenitudinis boītatīs quā pōt in hoc mūdo
Ecce i quod duo sūt in hoc sacra exteriora quod signifi
cāt oīa invisibilia que sūt xpīano per istud
sacramētum scilicet forma panis et vini visi
bilis et ipā transmutatio quod fit in eis

¶ *significat realē mādūcatō istius sacramēti* **¶** *¶*
¶ *et quod non visibilis* **¶** *¶*

Et quia non visibilis **¶** *¶*
omīa sacramēta p̄pter hoīem sūt
ideo debent applicari ad hoī
nem et ideo istud sacramētum debet applicari
ad hoīem Sed sacramētum baptisimi nō est sa
cramētum nisi quā actu applicat ad hoīem
lauando et etiam confirmatio vnguen
to sed istud sacramētum antequā applicet ad
hoīem iam est sacramētum cōpletum in se et
hoc significat quod homo antequā applicetur

ei istud sacramentum debet habere summam deuotionem et reuerentiam in isto sacramento et ante debet cognoscere mysteria et significationes istius sacramenti. ita quod primo debet excitari totus homo intus et extra ad amorem et deuotionem ex prima tantum sacramenta in quo conuenit Christus deus et homo et verus redemptor et saluator et amicus summus. Et etiam quia in isto sacramento fit conuersio hominis in Christum et ista conuersio fit per amorem ardente et deuotionem ideo oportet quod primo Christianus calefiat et igneat per amoris desiderium ut sit aptus conuertere in Christum et hoc fit dum cogitat primam realem Iesu Christi filii dei qui ex infinita et dulcissima caritate voluit mori pro ipso. et ideo in isto sacramento debet esse summa deuotio et plus sine comparatione quam in alijs. ideo antequam applicetur homini iam est sacramentum. Et ideo istud sacramentum iam habet virtutem in homine et operatur in homine antequam applicetur ei realiter et tunc virtutem invisibilem et amorem et ardorem et unitatem. et si homo non potest ipsum capere ex sola deuotione operatur in eo. sed tamen non tantum operatur sicut quando applicatur realiter homini. Sicut ergo alia sacramenta operantur in homine interiorius invisibiliter dum applicantur ita etiam istud sacramentum operatur in homine dum applicatur ei realiter. Et sicut alia sacramenta habent proprium modum applicandi visibilem in quo significatur operatio que fit interiorius invisibiliter. ut in baptismo ablucio exterior est modus applicandi qui significat ablucione interiori invisibilem in anima. ita istud sacramentum habet suum proprium modum applicandi visibilem in quo significatur operatio invisibilis que fit interiorius in anima. modus applicandi ad hominem et suscipiendi est per manducationem et potationem. ita quod manducando homo suscipit istud sacramentum sicut lauando suscipit sacramentum baptismi. Et ideo si homo suscipiendo aquam suscipit gratiam invisibilem in anima et donum Christi invisibile quod datur in baptismo. quanto magis suscipiendo realiter non aquam sed ipsum Christum deum et hominem sub

forma panis et vini in quo est totum bonum et a quo est omne bonum et omnis gratia recipiet invisibilem gratiam et donum suum. Et si suscipiendo aquam que non vivit non sentiat. recipit homo gratiam ergo quanto magis suscipiendo ipsum sub forma visibili panis qui est vivens in eternum verus deus et verus homo recipiet gratiam. Et si etiam suscipiendo aquam corruptibilem homo suscipit gratiam Christi quanto magis suscipiendo Christum in mortalem et incorruptibilem suscipit gratiam ad susceptionem istius sacramenti usque ad maximum sacramentum. Et ideo in isto sacramento homo recipit plenitudinem gratie et suscipit illud qui est totum et completum bonum. Et quod amor et caritas est plenitudo omnis bonitatis. ideo in isto sacramento suscipitur amor et caritas que est omne bonum. Quia igitur Christianus suscipit Christum in isto sacramento manducando et transglutendo ad modum corporalis ponendo intus in corpore et in corde. et alia sacramenta recipit exteriorius. id significatur et est signum et ymago quod ipse Christianus debet recipere Christum in corde spiritualiter et ei debet uniri per fidem et amorem et quod istud sacramentum confortat cor spirituale intus. et significatur quod sicut illud quod comeditur in corpus convertitur et recipit naturam eius. ita filius Christianus per istud sacramentum convertitur in Christum et recipit naturam eius. et per consequens efficitur deus et deificatur et significatur quod Christus coniungitur Christianum in se ipsum et unit ipsum cum membris suis magis et incorporat. Sicut ergo homo comedit et transglutit Christum corporaliter et ponit in corpus suum. ita significatur quod Christus transglutit et comedit spiritualiter ipsum hominem in corpus suum mysticum scilicet in unitatem et societatem suorum membrorum scilicet in unitatem fidelium Christianorum. Unde impossibile est quod mutetur ergo ipse homo mutatur per istam manducationem. quod in manducatione de necessitate fit mutatio ut iam declaratum est. quod manducatio et nutritio spiritualis fit modo contrarius manducationi et nutritioni corporali. quod in manducatione et nutritione

corpali illud quod manducatur mutat
et incorporatur in rem manducantem sed in
manducatione spiritali fit per contrarium
quod illud quod manducatur mutat et incor-
poratur manducante in seipsum. Et ideo
christus dum manducatur et transglutitur
mutatur et incorporatur et unitur manduca-
tem in seipsum sicut nutrimentum intus
in corpore unitur cum nutrito. Sic igitur sicut
homo suscipiendo sacramentum baptismi sus-
cipit invisibiliter in anima omnia que sig-
nificantur per illa visibilia que sunt in
baptismo. ut scilicet homo suscipiendo per
manducationem istud sacramentum eo modo
quo debet suscipi suscipit invisibiliter
omnia illa que significantur per illa que videntur
in hoc sacramento. et hoc secundum maiorem
vel minorem deuotionem. Et ideo quia
istud sacramentum est tam magnum quam superat
omnia sacramenta ideo debet tractari et
celebrari cum summa solemnitate et re-
uerentia et honore et deuotione. Et ideo
vocatur eucharistia id est bona gratia quia
eo continetur ille in quo est deus gratia.

**Et istud sacramentum non solum est sacramentum
sed est etiam verum et perfectum sacrificium
placatum et satisfactorium per quod redditur
volens gloria huius et omne debitum soluitur. 289.**

Quoniam superius declaratum est
quod mors et passio christi est tota
satisfactio et totum precium
pro obligatione hominis et quod in ea est omnis
virtus et omne meritum. et quia ipsa
mors et passio fuit verum sacrificium et
oblatio pro peccatis hominum semel facta
quod christus dedit vitam suam infinitam pro
et valoris voluntarie pro hominibus deo
pro ut iam declaratum fuit. nec potest esse
aliud sacrificium nec alia oblatio nisi huius
na placens deo nec sufficiens ad satisfac-
tiendum deo pro obligatione. Et ideo quia
ipsa mors et passio transiit et remansit
virtus eius in eternum et dominus ipse qui passio
est resurrexit et vivit in eternum. ideo mors
ipsa et passio non potest manere nisi per memo-
riam ut iam declaratum est quia illa que se-
mel facta sunt et transierunt per memoriam
solum vivunt et habent esse. Et ideo memo-

ria et recordatio mortis et passionis
christi cum deuotione et vera fide est
ymago et reprobatio vere mortis et
vere passionis que fuit vere sacrificium
et ideo quia ipsa mors et passio
manet per memoriam in hominibus christianis
sequitur quod ipsa memoria passionis
cum vera deuotione et credulitate est
sacrificium et oblatio placens deo et sa-
tisfaciens pro omni obligatione. Unde
per talem memoriam homo facit totam
mortem et passionem christi suam et appli-
cat eam sibi quia quicquid mors christi ha-
beat omnem virtutem ad satisfaciendum
pro omni debito. non tamen perficit hominem adul-
to nisi applicet eam sibi per memoriam et de-
uotionem et fidem. quia ipsa mors
christi est coram omnibus sicut sol et quilibet
potest eam recipere totam pro se ut iam dictum
est. et ideo quilibet homo potest ipsam mor-
tem et passionem dare et offerre deo
pro se ipso ad satisfaciendum et reddendum
deum sive pro prima obligatione
naturali sive pro secunda que est pro
offensis et peccatis. Et quicquid ipsa mors
et passio christi sit infinita precij et virtutis
et sepe placeat deo et sit acceptabilis ei
tamen deus non respicit nisi quantitatem
et magnitudinem memorie et deuoti-
onis et fidei. quia tantum quisque recipit de
merito et virtute passionis christi quantum
habet de deuotione quia tantum facit eam
suam et deus non respicit quantitatem et
magnitudinem rei que offertur. et magis respicit
quantitatem et magnitudinem deuotionis offerentis. Et ideo
tamen ipsa passio perficit offerentem quantum habet de memo-
ria et deuotione in ea. et per talem deuotionem acceptat. et hoc
verum post sacramentum baptismi. quia in sacramento
baptismi christus applicat suam totam pas-
sionem homini et dat eam sibi ac si ipse
met homo sustinuisset eam. Sed post bap-
tismum si homo debeat pro aliquo satisfacere
deum tantum proficit quantum habet
deuotionis et memorie in ipsa passione
et tamen iuuat se cum ipsa passione. sicut
tamen aliquis recipit de virtute solis in or-
to vel in campo quantum disponit ortum
vel campum. Et ideo quia nichil magis est

nam homini et magis utile quam memoria
passionis christi cum vera deuotione quam
aliter homini adulto nichil proficiat
quam christus nichil proficiat homini nisi inquit
tum est passus et crucifixus et mortuus
et ibi est tota virtus. sequitur quod nam
fuit homini habere aliquod memoriale effi-
caciissimum ad causandum memoriam passi-
onis christi. Et quod nichil magis efficax et
propinquum et proximum ad memorandum
passionem et mortem christi quam ipsius pre-
sentia christi qui passus et mortuus est
et tunc talis memoria cum presentia ipsius
met christi passus facit ipsam mortem et pas-
sionem ac si modo facta esset. ideo nam
fuit homini istud sacramentum corporis et sanguinis
christi in quo ipsemet esset presens realiter ut
esset memoriale sempiternum et continuum et
efficacissimum sue mortis et sue passionis
ut sic per talem memoriam virtus sue pas-
sionis reciperet et incorporaretur magis in
hominibus et magis eis proficeret. ut sic semper
esset continua memoria et recordatio sue
mortis et sue passionis semel facte. ut
tantum bonum et beneficium tamen nunquam posset
cradi obliuioni sed semper remaneret ma-
gis in continua memoria in hominibus
christianis. Et ideo istud sacramentum ut sit magis
memoratiuum passionis christi et reparationis
iui quam sit unum diuisum est in corpus
et sanguinem quia sacramentum corporis est per se
et sacramentum sanguinis est per se licet in corpore sit
sanguis et in sanguine sit corpus et veru-
bique totus christus. Unde in passione et in
mortuo fuit sanguis effusus a corpore et est
corpus. Et ideo sequitur quod istud sacramentum non
solum est sacramentum primo etiam sacrificium
et oblatio et hostia. Est sacramentum inquit
invisibiliter datur gratia sub specie visi-
bili. sed est sacrificium inquit reparationis
passionem et mortem christi et est verum me-
moriale eius que fuit sola verum sacra-
mentum purum placidum et plenarium. Et ideo
omnia que fiunt in isto sacramento et omnes
solempnitates debent reparationem illa que
facta fuerunt in passione. ut sicut ipsum
sacramentum reparationis ipsam passionem
ita omnia alia que fiunt circa istud sacramentum

reparationem illa que fuerunt facta circa pas-
sionem ut sit plena reparationis passionis
Et sic apparet qualiter christus dedit istud
sacramentum ut esset sacrificium oblationis et sa-
cramentum communionis et viaticum refecti-
onis ut esset completum nutrimentum in eis
spirituali et gratia. quod nutrimentum spirituale et gra-
tie complementum in unoquoque christiano fi-
deli consistat et attenditur in conseruatione
deuotionis ad deum et in conseruatione di-
lectionis et amoris ad proximum suum et
in conseruatione delectationis intra se-
ipsum et ad seipsum. Et ideo quod deuotio ad
deum exerceret per oblationem sacrificii puri
placidi et plenarii et placitum et dulcedinem
ad proximum exerceret per communionem vniuersi sacra-
menti vniuersi. et delectatio intra seipsum
exerceret per refectorem viaticum refectum.
ideo dedit christus istud sacramentum eucharistie
hominibus ut esset sacrificium oblationis et sa-
cramentum communionis et viaticum refectorem ut
fideles christiani ambulantes per viam refecti-
antur in via ne deficiant ut possint pervenire
ad suam propriam patriam. *De copacoe
carnis scilicet hominis. scilicet christi ad carnem primi
hominis scilicet adam. et ostendit quod sicut caro
primi hominis est venenosa et mortifera
et dicitur morte anime ita caro christi est salu-
tifera et vivificantia anime vivit anime. Et c.*

Quoniam autem istud sacramentum cor-
poris et sanguinis christi est nutri-
mentum et alimentum spirituale anima-
rum in quo realiter continetur vera caro christi
ideo sequitur quod christus dat in isto sacramento
suam veram carnem ad manducandum tamquam
verum nutrimentum animarum. Et ideo ut magis cog-
noscamus qualiter se habeat caro christi ad
animas oportet comparare ipsam ad carnem ho-
minis primi scilicet ipsius adam. quam non est
nisi duplex caro in generali. scilicet caro
primi hominis et caro secundum hominis scilicet
Et quod caro christi est secunda et caro primi hominis
est prima. ideo non possumus bene cognos-
cere carnem christi nisi comparamus eam ad
carnem primi hominis. Et ideo considerandum
est qualiter se habeant ad invicem et qua-
liter utraque se habeat ad animas quia verum
recipit animas quia caro propter animam est

et videnda est natura et conditio vtriusque
Et quoniam secundus homo scilicet christus est
contrarius primo homini ideo etiam caro eius
est contraria carni primi hominis. et iste
due carnes habent contrarias proprietates
et contrarios effectus et contrarias ope-
rationes respectu anime. Et quod iam declara-
tum fuit in tractatu de lapsu et corrup-
tione hominis qualiter anima contrahit
carne totum suum malum et totam suam cor-
ruptionem et perditionem et mortem quia so-
ciatur et unitur cum carne primi hominis ge-
nerata libidine turpiter et inhoneste
et illa societas est tota origo et fundam-
tum sui mali. ergo natura est quod anima contrahit
et accipiat totum suum bonum et totam
suam purificationem et mundiciam suam
salutem suam repacionem et suam vitam et
societur et unione cum carne christi que est
gratia sine libidine honestissime per spiritum
sanctum de virgine. Unde contraria con-
ditio carnis. Si enim societas cum carne
primo libidine concepta est causa omnis
mali ipsi anime. sequitur quod societas et unio
cum carne non concepta libidine sed pu-
rissime sine vicio de virgine erit causa
omnis boni ipsi anime. Et si etiam unio et
societas anime cum carne immunda et inho-
nesta et corruptibili primi hominis dat mor-
tem et omnem maculam anime. quanto ma-
gis unio et societas ipsius anime cum carne
mundissima et honestissima christi que est
immortalis et deificata unum cum deitate in
una persona dabit vitam et omnem mundi-
ciam ipsi anime. Et si ipsi anime imputatur
peccatum et crimen primi hominis propter socie-
tatem et unionem cum carne corrupta eius
quanto magis ipsi anime contabitur meriti
secundi hominis scilicet christi propter societatem
et unionem cum carne eius sanctissima.
Si enim anima fit particeps peccati ipsius ade-
que carnis. ita etiam efficitur particeps meriti
christi per carnem. Item si caro primi hominis
fuit venenosa et mortifera contra anime
et dedit mortem. nonne etiam caro christi
salutifera et vivificativa dabit ipsi anime
vitam et salutem. Sic ergo sicut anima con-
trahit et caput omne malum per carnem

ita natura est quod recipiat omne bonum per
carnem. Et si anima debeat liberari ab omni
malo quod advenit ei propter carnem primi
hominis natura est ei quod habeat societatem et
unionem cum carne secundi hominis scilicet christi.
Sic igitur caro primi hominis per delectationem et li-
bidinem dat et contrahit mortem omni anime. sed
caro christi per mortem et asperitatem in cruce pas-
sa flagellata et tormentata contrahit et dat
vitam omni anime que vivit cum ea. Et sicut
una caro primi hominis omnes animas inficit
et mortificat. ita caro christi omnes animas
lauat mundat et vivificat. Et sicut caro
primi hominis est artha omnium viciorum
peccatorum et criminum et contraria societas ma-
lorum. ita caro christi est artha omnium virtu-
tum et omnium thesaurorum spiritualium et confer-
uatio omnium honorum. et sic sunt due arthe.
Et sicut prima caro separat animam a socie-
tate dei et vivit eam cum diabolo ita
caro christi separat eam a diabolo et vivit
eam cum deo. quia sicut in carne primi
hominis latet dyabolus ita in carne secundi
hominis latet deus. Et ideo anima quando vivitur
et sociatur cum carne christi sociatur et vivit
cum deitate. Et sicut dyabolus per carnem
ade caput animas. ita ipse caput eas per
carnem suam. **¶ Duplex est societas**
ipsius anime cum carne primi hominis et ipsius anime cum carne christi. 291.

Due autem sunt societales anime cum
carne. prima generata libidine
prima est naturalis quando anima cre-
atur et vivit cum ipsa ignorante et nesci-
ente. et ista non est voluntaria quia non
est per proprium consensum anime. Et per istam unionem
facit ipsa anima una personam cum carne. et
per istam societatem quous ipsa non conse-
ciatur nec aliquis facit imputatur ei crimen
primi hominis et sic particeps in eo et reputatur
immunda et turpis et inhonesta sicut pu-
ella nutrita et sociata cum muliere me-
retice reputatur immunda et sic infamata
et contrahit maculam ex tali societate et
refutabitur quous ipsa ignoret. Alia socie-
tas est ipsius anime cum carne que est volu-
taria et per proprium consensum scilicet quando ip-
sa anima habet usum liberi arbitrii et a-
mat delectationes carnis et consentit

offertiano

libidini et factis carnis et ei placent in
honestas et turpitudine carnis. et ista soa-
etas aīe cum carne qz ē p propriū con-
sensum et ppiā voluntatē occidit aīaz
et facit ipsam nequissimā. qz aīa debet
hīe odio oīa vicia carnis et omēs suas
turpitudines. et qn ipa consentit carni
et adheret p voluntatē tunc facit corrup-
cionē carnis esse suā met. et tunc aīa
incurrit penā et carnis propriū et effia-
tur turpissima inhonesta et maculatis-
sima. Si enī ipsa aīa contrahit macu-
lam et imūdiā et reputat imūda
per pīā societate naturālē cū carne
quā ipsa non facit ymo fit ipsa ignorā-
te. quanto magis contrahit maculā
et reputat imūda p istam societate
voluntariā quā ipsa met facit. et ipa
societas est contra naturā. qz aīa per
pīā societate dat vitam carni et vivi-
ficat eam et postea per scdām socie-
tem ipsa aīa vult recipere vitam a car-
ne et nutriri a carne. qz aīa recipit vitam
ab illa re quā amat et qua delectatur.
Et ideo aīa nō recipit tunc vitam a carne
quia hoc esset contra naturā sed magis
mortē voluntariā. Et ista secunda socie-
tas ē maior et foras qz prima quia tē
aīa vnitur cū carne scdm se totam. et ma-
gis est unita cū re quam diligit p volū-
tatem et amorē qm cū re cū qua vnitur
p naturā. Sic ergo aīa p pīā societate
cum dat vitam carni et facit ipsam vivere
recipit ab ea mortē ignorantē quia ppe-
tale societate in etnū separabitur a societate
dei nisi munderetur. sed p scdām societate
voluntariā et amorosam ipsa recipit
suam refectionē et suā cōplacēam et
suam delectationē cū carne. et tunc re-
cipit mortē voluntarie quia talis delē-
cio et cōplacēcia et talis refectione quā aīa
recipit voluntarie et p amorē et cōsensū
cū carne venenosa et mortifera ē corrup-
ta et mortifera et venenosa. et p hoc aīa
incurrit penam etnā et dolorem eter-
nū et separat a societate dei. Et qz p istas
duas societates cum carne corrupta p
ni hoīs aīa incurrit totum suū malum

et mortē suam et pdit totū bonū suū et
vitam suam q consistit in societate dei
p voluntatē et amorē. ideo nātē est si de-
beat liberari a tali morte et recipere vitam
qz habeat societate et unionē cū alia
carne contraria sue carni proprie. et illa
est caro xpi. Vnde natura aīe est qz ppe-
beat habere societate cū carne. et quia
nō ppe habere societate naturālē cū car-
ne xpi qz solū talem societate ppe habere
cum carne propria et corrupta et cum
illa facit unam psonā indiuiduā. ideo
restat qz cum carne xpi nō ppe hīe nisi scdā-
dam societate q est voluntaria et p vo-
luntatē et amorē et p ppiū cōsensum. Si
aut enī sociat et vnitur cum ppiā carne
p voluntatē et amorē. ita ppe sociari et
viri cū carne xpi qz societas talis seu
nō est p liberū arbitriū et in pte sua
sociari et viri cū illa carne cum q mag-
voluerit. Sic ergo aīa sociatur p volū-
tatem et amorē et p liberū arbitriū cum
carne xpi amādo volendo cōplacendo
delectando in ea et i suis virtutibz et cō-
dicionibus. tunc qz talis societas ē p
voluntatē est maior et pīcipalior socie-
tas aīe. et est ppiā societas aīe inqīat
est rōnalis. ideo ipsa aīa munderetur
et rificabitur totaliter et reputabit mūda
sine macula. quia talis est aīa qualis
est res illa cum qua sociatur p amorē
voluntatem nec aliter ppe mūda a
maculis prime carnis. Et tunc aīa habe-
bit societatem cū vera carne sed non
eandem societatem. quia cū prima car-
ne habebit solam societatem p naturā
et cū carne xpi habebit societate p vo-
luntatem et amorē et cōsensum. Et tūc
aīa dabit vitam carni proprie p pī-
mā societate et recipiet vitam a carne
p scdām societatem qz p illam illam v-
nitur et sociabitur cum deitate q latet in
carne xpi. qz caro xpi est carota et est
plena diuinitate. et p cōsequens in ea
occultatū est omē bonū. Et tunc societas
pīme carnis nō poterit maculare ipam
aīam qm sit unita cū ea p naturam
Vnde magis est propria et magis pro-

pingua ipsi aīe salz caro xpi q̄ caro
prima cū quafacit psonam et mag
debet diligere illam sine cōpatione q̄
caro xpi fuit crucifixa passa et flagel
lata verberata et mortua ppter salute
aīe et pro pccis et culpis suis q̄ euenie
bāt propter societate carnis sue corrup
te et libetuit eam a penis et doloribz
eternis et a morte ppetua que debebat
ei propter societatem cū pma carne sua
mortifera. Et ideo debz q̄ntū poterit soc
ari et vniri secūde carni salz carni xpi
et relinquē et odio habere carnē p̄mam
que tantū malū fecerat ei et face cona
quantū p̄t. Et ideo si ipsa posset debet
sociari et vniri cū carne xpi cū p natu
ram q̄ p voluntatem vel haberet abas
sociantes cū ea et totalitē relinquē car
nē suam et facer vnā psonā cū ea. **S**
q̄ nō p̄t sociari ei nisi p voluntate et dō
rem et nō p naturā. ideo debz q̄ntū p̄t
ad mū sociari et vniri et ligari cū ea
p voluntate et amorē ut ista societas vi
cat et supet alterā quasi si nō esset et
pro nihilo reputat p̄mā societate. v̄ si
aut caro secunda est nobilior carne p̄ma
sine cōpatione. ita societas cū secun
da carne supet societate p̄mā carnis.
Que enī est cōpaco carnis generato et
concepto sine libidine de v̄gine p manū
spūs sancti ad carnē gr̄atam libidinosē
de corrupta muliere p cōcupiam iordinatis
simam viri. Et que cōpaco carnis de
et filij dei q̄ est vnica et̄naliter cū deita
te ad carnē hominis corrupti que habet
societatem cū nequissimo dyabolo.
Que etiā compaco carnis incorrupti
bilis immortalis invisibilis spūalis ce
lestis glouficat et iam deificat ad car
nem corruptibilem mortale visibilē ter
restrem et putrefactibilem. **Q**ue etiā
compaco carnis purificantis saluan
tis redimētis viuificantis mūdantis et
lauantis omēs aīas ad carnē damp
nātem mortificantē maculantē detur
pantem et inficiētē aīam sibi cōiū
tam. **Q**ue etiā compaco carnis libe
rantis aīam a pena eterna ad carnem

obligantē aīam ad penā et̄nam prop
ter suam societate. **Q**ue etiā com
paracio carnis virginalis incorrupte
honestissime et castissime ad carnē me
trice inhonestam corruptissimā et in
ordinatissimā. **S**ic ergo ipsa aīa de
bz fugere q̄ntū poterit societate talis
carnis sue et si nō p̄t p naturā saltē
p voluntatem et totalitē sociari et vniri
cum alia carne p̄fectissima et q̄a
nō p̄t p naturā saltē p amorē et
voluntate. **E**rgo sicut cōtinue et inces
sante est vnita cū carne p̄ma p natu
ram et societate naturalem. ita cōtinu
e et incessante debet esse vnita cū carne
secunda xpi p amorē et voluntate. v̄ si
aut cōtinue ipsa dat vitā naturālē sue
carni p societatem naturālē. ita otinue
reapiat vitā voluntariam a carne
p societate amorosam et voluntariam.
Sic ergo aīa habz duas habitaones et
duos habitacula quia habet duas carnes
in quibus habz habitacōne p̄mā habita
cionē carnis habz cōtinue p̄dare et inuo
luntarie. sed sedām habitacōne carnis
nūq̄ potest p̄dare si vult q̄ nō p̄t sepa
a carne xpi inuoluntarie nec p coactionē
sed solum p propria voluntatem. **E**t sic aīa
habet et̄nū habitaculū in quo p̄t eter
naliter habitare si velit. **D**e igit aīa re
apiat societatem et vnionē cum carne
xpi p amorē et voluntate. et p consequēs
reapiat vitā et delectacōnem et refecti
onem ab ipsa et relinquat totalitē vnio
nem et societatem cū carne p̄ma. et nō
modo reapiat delectacōne nec refectiōne
mortiferam in ipsa. ideo xpi dedit car
nem suam i sacrificiū isto scilicet corpo
ris et sanguis sui. v̄ ipsa aīa mādūct
subām sue carnis et bibat sanguinem
suū p voluntatem et amorē. et hoc in
visibiliter sub forma visibili terri que cō
uertunt in carnē et sanguinem. **E**t q̄a
ista societas debz ēē cōtinua. ideo istud sa
crāmētum debz cōtinuari et frequentari
incessanter. **E**t sicut caro p̄mā hoīs
p suā multiplicacōne et diuisionem
est cū multiplicacōis et diuisionis aīarum.

ita caro xpi per sua unitate et di-
uisione e in unitate et diuisione a car. **Exm.**

Et qm non est nisi duplex caro
sali caro xpi et caro pmi hois
et vtraq; est cois caro licet caro
xpi descendit de carne pmi hois sed tame
p tale modum q non potuit ee infer
ta. et ideo est noua caro et contraria pri
me carni. Quia igit vtraq; est cois oi
bus aiabus et ois aia pt sociari cum
vtraq; simul ppter duplicem societate
qua pt habere omis aia. ideo q caro
xpi est contraria carni pmi hominis
sicut caro pmi hominis e causa multa
plicatois aiaru. ita caro xpi est causa
unitatis eorum. Vnde caro pmi homi
nis multiplicat et diuidit in infinitas
ptes et porciones. et seminat sicut g
num. et ideo multiplicat sicut granu
in agro. Et ideo ad multiplicatoe ista
carnis multiplicat aie a deo qui creat
tot aias quot sunt porciones carnis. et
si caro non multiplicaret nec etiam aie
multiplicarent. quia plures aie non pos
sunt vniri cu vna carne p naturale soae
tatem. Atm omes carnes multiplicat
sunt vna caro et pro vna carne reputa
tur quia ab vna carne descendit p eu
dem modu. Et quia etia qm multiplicat
caro pmi hominis multiplicat corruptio
malum et infectio. ideo sicut caro ipsa mul
tiplicata e causa multiplicatois et multi
tudinis aiaru. ita etia est causa diuio
nis et separatois iparu aiaru a deo et
inter se q ppter tale societate qua quel
bet aia habet cu carne sua ppria corrup
ta quelib; aia separat et diuidit a deo
a qualib; alia aia p voluntate et amore.
Et ideo caro e causa discordie et diuiois
aiaru cu deo et inter se q quelib; aia ha
b; suam propria et singulare carne et
tot aie quot carnes. Et ideo si quelibet
aia p voluntate et amore habeat soae
tatem cu sua ppia carne et no solu p na
tura sed voluntarie nat est q ipse ani
me habeant diuisione inter se et discor
diam life et inuicem p voluntate. quia
no omes amant vna carne. et talis adz

ut iam dam est. e venenosus et mortife
rus. Et ideo ex tali amore natio out o
malum et nullu bonu. Sed quia caro
xpi non pt multiplicari nec diuidi sed
semp est vna realiter nio existens eade
ideo q aie habent unionem et societatem
cu ipsa p voluntate et amorem. sequit
q ipsa est causa omis unitatis et con
die aiaru. Vnde omes aie pnt habere uni
onem et societate cum ipsa qm non
sit nisi vna nec possit multiplicari. q
talis societatis et vnus e p voluntate et
amorem et no p naturam. et omes aie
pnt amare vna et eandem carne sali xpi
que crucifixa est pro omib; aiabus et v
na non pt impedire alia ymo omes sic
pnt vniri et sociari cu ea p voluntate et
amorem. Et p consequens oes in simula
si ceint infinite pnt recipere vitam a tali
carne et refectione. et ideo p talem vnio
nem et societatem omnes anime efficiunt
vna aia et vnus voluntatis vnus
infectionis et vnus cordis et vnus ad
ris. Et sic p carne xpi vnica multitudo
aiaru reducitur ad unitate et sic per
carne xpi aie vnuntur inter se et cu deo
p voluntate et amore. Et sic vna caro xpi
sufficit pro omibus aiabus ad dandu
eis vitam. Et quia cu carne xpi e vnica
aia eius et hoc p unionem naturale q
quidem aia e dignissima et sanctissi
ma. ideo etiam omes aie quanto soc
ant cu vna carne xpi etiam vnuntur
et hnt societate cu vna aia deifica. Et
quia ibi e etiam deitas. ideo aie habet
societate p carne xpi cu ipsa deitate. Et
sic anime sociant et vnuntur cu car
ne xpi et cu aia xpi et cum deitate xpi
quare merito omes aie efficiunt vna
anima. Et sic xpi danto suam carne
aiab; dat suam aiam et suam deitate
in simula et reducitur omes aias ad vna
p suam carne. Sic ergo pmo oes aie
creunt et creant ab vno et eodem q
a deo. et multiplicant p multiplicatoe
carnis et corumpunt. deinde iterum
reducunt ad deum et mundant p vni
tatem carnis. et sic caro est causa ml

titudinis animarū et ē causa unita-
 tis ipsarū. et est causa quare aīe exēu-
 a deo p creationē. et est causa quare
 redeunt ad deum. et ē causa dāpnac-
 onis animarū et ē causa saluacōnis
 et ē causa mortis et est causa vite ip-
 satum aīarū. et sic oīa facit caro sed
 non eadem caro. Cōuenientissimū et
 pporacionatissimū et sūme nācū est
 igit omī aīe tōnali īmortalī scādū
 naturā vnite et cōiuncte carni mōrli
 corrupte et īficiēti corrupenti. dā-
 ti mortem spūalē ut ipsa soaet et vni-
 atur p voluntatē et amorē carni xpī
 purissime īmortalī mūdā et purifi-
 cana et danti vitā spūalē. Cōuenien-
 tissimē etiam xpī in isto sacramēto nu-
 tritū cōseruatiū refectiū sustentati-
 uo et vnitūo dat carnē suā vērā ad
 manducandū ut vniat et soaet omēs
 aīas cū carne sua et sustentet eas et nu-
 triat et viuificet reficiat et pficiat. Nācū
 ergo fuit ut aīa appinqueret carni xpī et
 ipsa caro appinquaet ei tanta appo-
 pinquatione qua nō possit cogitari ma-
 ior ut fiat pfecta soaetis et vniō. et hoc
 non p̄ fieri nisi ipsa caro sumat et capi-
 atur realiter p modū comestionis. mā-
 ducacōis visibilis. Et ideo nācū ē q̄ ipsa
 caro xpī vērā sit contenta in hoc sac-
 mēto pro vita et sustentatione mundi.
 Ecce mirabilissimā scālā et cōpletissimā
 in hoc maximo sacō in quo oīa cōtinē-
 tur. qm̄ ibi ē primo forma et species vi-
 sibilis et sacramētalis. et iste ē p̄mus g-
 dus scālē. deinde sub specie visibili est ve-
 ra caro xpī invisibilis. et iste ē secūdo
 gradus scālē. deinde ī carne ē sanguis
 xpī invisibilis. et iste ē tertius gradus.
 Deinde in carne et sanguine xpī est ip-
 sa aīa xpī sanctissima. et iste est q̄rtus
 gradus scālē. Primo ī carne et sangui-
 ne et anima ē tota diuinitas infinita
 ī psona filij dei. Et oīa ista sunt realit-
 er in isto sacō et hoc ppter carnē. Est ergo
 vniū visibilē ibi et quatuor invisibilia
 et ipsa quatuor invisibilia sunt vna r-
 quia caro xpī et sanguis xpī et aīa xpī

et diuinitas xpī sunt ipse xpūs et vna
 cristus. Ergo maximus mons ē cristus.
 Suscipiendo igit speciem et formā visi-
 bilem panis suscipit invisibilē aīo xpī
 et latens. et suscipiendo carnē suscipitur
 sanguis ī carne latens. et suscipiendo car-
 nem et sanguinē suscipit anima in car-
 ne et in sanguine latens. et suscipiendo
 carnē et sanguinē et aīam xpī suscipit
 diuinitas in eis latens. Hi ergo suscipi-
 endo aquā baptismi exterius in corpore
 ex ordinatione xpī suscipit in aīa tāta
 grā. q̄nto magis suscipiendo istud sacm̄
 intus in corpe in quo suscipiunt invisibi-
 liter omīa p̄dicta suscipiet grā intus
 in aīa. Ecce ergo modicū visibilē ē maxi-
 ma invisibilia. quia modicū est quod
 apparet ē infinitū est quod latet. Ecce
 igit videre possum⁹ qualiter ista tria
 sacramenta scilicet baptismus cōfirmacō
 et eucharistia frangunt int se quandam
 scālā completā. q̄a de p̄mo ascendit
 ad scdm̄. et de scdo ad tertū in suscipiēdo.
 Et etiā quodlibz istorum ē in se scālā ad
 ascendendū de visibili ad invisibile. et
 suscipimus invisibile p visibile. **Verba**
mao per exempla qualiter vna caro xpī
seu vniū corp⁹ existens idē nūc p̄t ēē
sit et sit in pluribz p̄tibz seu locis. Exon.
Et qm̄ vna et eadē caro xpī est
 vita oīm aīarū et refectio. et o-
 portet q̄ omēs xpīani adulti
 recipiant et manducant istam carnē in
 isto sacramēto cū omēs xpīani nō sūt sū-
 in eodem loco corporaliter. ideo nācū est q̄ v-
 na et eadē caro xpī et vniū et idē corpus
 xpī simul et semel possit ēē in oībus p̄tibz
 et locis mundi. quia omēs xpīani indiget
 isto sacō et debent sumē ipm̄. Vnde quia
 istud sacramētū est verissimū ut proba-
 tum est. et cristus instituit et ordinauit
 ut omēs sumant suā carnē in isto sacō
 sicut ordinauit q̄ omēs sumant aquam
 baptismi. ergo cū istud nō possit fieri
 scilicet q̄ oēs sumant istud sacramētū nisi
 sua caro et suū corp⁹ quod realit cōtinē-
 in isto sacramēto sit in pluribz locis sit
 et semel. sequit de necessitate q̄ ita p̄t

et ita est quod sua caro eadem nullo existens
est in pluribus locis quod hoc requiritur de
necessitate in hoc sacramento propter ordi-
nationem suam. Quia ergo hoc sacramen-
tum est summe verum et hoc requiritur ad hoc sac-
ramentum quia verum est coniunctum et auctum
de necessitate cum hoc sacramento sequitur quod ita
est quod una caro Christi potest esse et est in pluribus
locis realiter quoniam si hoc non esset verum nec
sacramentum esset verum nec Christus esset verus quod
est impossibile. Ergo ad consecrandum quod
ita est sufficit ordinatio et institutio Christi
qui non est mendax nec potest ordinare falsum.
Et etiam sicut est notum quod caro Christi una et
eadem sit in pluribus locis simul et semel
ita est notum quod si forma seu species panis con-
secratur et dividatur quod una et eadem caro
sit in singulis partibus quod caro Christi non potest
frangi nec dividi in partes quia glorifica-
ta est. Quod autem omnia ista predicantur non est
notum scire si sufficit scire quod ita est necesse est
et impossibile est aliter esse propter veritatem
sacramenti quod hoc requiritur quod ita sit et
etiam propter honorem Christi qui sacramentum ordina-
vit qui hoc sacramentum non ordinasset si hoc
fieri non posset. Ad habendum enim veram cer-
titudinem sacramenti et noticiam sufficientem
sufficit scire quod Christus ordinavit et instituit
tale sacramentum et videtur per experientiam opus et
effectum sacramenti et cognoscere qualiter
homo indiget tali sacramento ad suam ne-
cessitatem et utilitatem sed quod hoc possit fieri
non est necesse scire sed sufficit quod Christus qui
ordinavit sciat et cognoscat sicut infans
sufficit quod sciat quod medicus qui est bonus
et verus ordinavit talem medicinam et quod
sentit in se et in aliis opus et effectum ta-
lis medicine et cognoscat se indigere tali
medicina nec requiritur quod infans sciat quod
modo fit medicina nec qualiter potest fieri sed
sufficit quod medicus qui ordinavit sciat. Sa-
cramenta igitur non sunt ordinata ut homo sciat
et cognoscat qualiter fiant sed ut per ipsam habere
recipiat salutem et gratiam et auxilium a deo et
postea ipsa gratia suscepta vivat hominem
ad cognoscendum ea et veritatem ipsorum.
Attamen post hoc homo est certus de veritate ne-
cessitate potest ad maiorem claritatem que

vere exempla et argumenta ad magis cog-
noscendum ipsa mirabilia que in isto sac-
ramento sunt maiora et altiora quam in aliis
sacramentis quod ibi unum corpus Christi est simul
et semel in pluribus locis et eadem quod tunc est in
pura hostia sicut in magna nec si divi-
datur hostia propter hoc dividitur Christus seu
corpus Christi et in qualibet parte est totus.
Et ideo magis difficile est ad intelligendum
istud sacramentum quam alia quod ista
apparent esse contra sensum et experientiam
sensuum. Sed tamen non est mirum si ca-
ro Christi coniuncta inseparabiliter cum divinitate
ascendat ad istum gradum ut possit esse
se simul et semel in pluribus locis quod divini-
tas est ubique tota simul. Et quod caro est una
divinitati ideo ratione divinitatis potest simul
et semel esse in pluribus locis. Sicut enim in
ratione carnis est in isto sacramento divinitas
ita divinitas est causa quare ipsa caro potest
simul et semel in pluribus locis esse. Unde
hoc potest videri in aliis rebus per experientiam
quod una res multiplicatur et est tota simul et
semel in pluribus locis sicut unum verbum
totum est simul et semel in pluribus auribus
et tunc est in una aure sicut in alia sed tamen
non est eadem vox nullo sed specie. Ergo una
vox hominis est in pluribus auribus tota
eadem specie nonne eadem magis oportet dici
unum gradum carni Christi et corpori suo glori-
ficato et coniuncto cum deitate ut scilicet unum
et idem nullo existens possit esse in pluribus lo-
cis. Item etiam videmus quod una dictio si-
sit magna siue sit pura seu idem significat
ut ista deo res siue sit ita magna sicut tota
terra siue sit ita pura sicut unum gradum mili-
tantium significat uno modo sicut alio mo-
do ita quod puritas et magnitudo deorum non
variat quantum ad significatum quod signi-
ficat neque propter hoc quod maior habet maius sig-
nificatum neque quod minor habet minus signifi-
catum ita conformiter quod forma panis et species
est sicut deo significans et corpus Christi est sicut
significatum ideo neque pura forma neque mag-
na seu hostia aliquid variat quod tantum est
in pura sicut in magna hostia quia hostia
seu forma visibilis non est nisi signum corporis
Christi quoniam ibi realiter continentur corpus Christi

sed non sicut locatū in loco nec sicut vi-
nū in vase sed sicut signatū in signo et sig-
nificatū in dōne. Item etiam quous ipsa
dictio multiplicet nō ppter hoc multiplicat
significatū ymo sp est unū significatū et
idem in se. ita quous hostie in infinitū mul-
tiplicent nō ppter hoc multiplicat cōs seu
corpus xpi sed sp manet idem. Et etiā sicut
semper qm diu ipsa dictio retinebit formā suā
et naturā sp habebit suū significatū. ita q
diu forma panis in sua natura remanebit
sp habebit in eis ipm corpus xpi. Et ideo tū
diu manet corpus xpi sub forma panis q
diu remanet forma panis. si si mutet forma
panis q tū nō remanet signū nec etiā signa-
tum est ibi. Et ideo quia quelibz pars panis
seu hostie habet spm et formā et nomē pa-
nis ideo in qualibet pte hostie siue pua siue
magna est tota cōs siue corpus xpi. Item
hoc item etiā p declarari in speculo qntum
cumq; magno et quod esset ita magnū sicut
totus mundus nō est nisi vna ymago vni-
us hominis in eo. et tū si speculū frangat in
infinitas ptes in qualibet pte apparebit to-
ta ymago que apparebat in toto speculo in-
tegro. et tantum apparebit in pte sicut
in toto et tantū in vna pte sicut in alia
ita silē si esset vnus panis ita magnus
sicut totus mundus seu hostia nō ēēt
in ea nisi vnū corpus xpi et vna cōs et
vnus xpus. et si fierent mille ptes vel plu-
res in qualibet ēēt totū corpus xpi idē nu-
mero sed in pte bz speculi nō esset eadem
ymago nūo sed in specie. quia oportet
dare magis vnū gradū corpi xpi salis
ut idē nūo sit in pluribus pte bz hostie
¶ Preterea etiā p declarari p xpm qualis
corpus totū integrū pte conatet in tam
pua quantitate. Vnde corpus xpi ē factū
spūale et transmutatū in naturā aīe
quātū fieri pte. quia sicut videm⁹ q aīa
nūa q est spūalis et sine qntitate trans-
mutat illa q recipit in se ad suā natu-
ram et ad modū suū spūalē. ut quā-
do recipit istam lūmā. tunc reducit eam
ad spūalitatē. ita q quous a scriptū sit cor-
porale et magnū et quantū et longū. et in

attamē qū est in aīa nō ē longū nec
latum nec expressum sed ē totū sil' ad
modum aīe ita conformit corpus xpi
quia est glōrificatum et reducatū ad spi-
ritualitatē qntum fieri pte quia diuinitas
transmutat aīa ē i suā naturā quātū
fieri pte. et aīa deificata cū diuinitate desi-
cruit corpus et transmutauit in suā na-
turam et assimilauit ipm sue ne' qntū
fieri potest. Et corpus xpi nō occupat lo-
cum nec est ponderosum et pte ē totū in
puncto sine extensione sine longitudine
sil' latitudine et sine profunditate eo mō
sicut ipse xpus vult. Et ideo corpus xpi in is-
to sacramento nō occupat locum nec ē pon-
derosum nec extēsum nec longū nec latū n'
profundum sed omēs eius ptes sunt simul.
et ideo pte esse in quacūq; pte hostie qntum
aīa parua totū simul. Vnde hoc videm⁹ p
experiētiā in rebz corporalibz quia ymago rei
corporalis qntum aīa res sit insignia ē tota si-
mul nec ē longa nec lata nec extēsa nec
profunda nec ponderosa nec grossa n' spū-
sa. et tamē apparet longa et extēsa et am-
pla et grossa et magna sed nō est vnde v-
na magna ecclesia ymo vna tota ciuitas
marima intrat p pupillā oculi nrī q est
sicut punctus indissibilis. et homo i nocte
videt totam illā ciuitatē in sōpnis cū pro-
pria sua forma et magnitudine sine di-
minutione. et tū ymago illa que ē in eis
in aīa est sicut punctus indissibilis quia
intrat p pupillā oculi. Ita conformiter
cū corpus xpi sit magis spūale q illa yma-
go que transit p pupillam pte ē totū simul
in puncto et tamen habebit omēs ptes su-
as sine diminutione. Vnde q corpus xpi i
isto sacramento est ppter animā et ad trahen-
dum aīam ad se et ut anima vnīat xpo p
amorem. ideo debz ibi ēē modo cōuenienti a-
nime et nō modo contrāio. et ideo debz ibi ēē
modo spūali et nō modo corporali nec qntita-
tiue nec locali nec occupatiue nec grosso q
tunc discordaret ab aīa et quodāmodo re-
duceret aīam ad corporale materiā et qnta-
tatiuā et grossam et aīalem. et ipa aīa i isto
sacramento debet tota mutari in meli⁹ et in

alioz em naturam qd est sacram.
transmutuū et ideo nichil debz et
in isto sacramēto repugnās aīe
et nature sue. Et ideo nullomō.
ipā aīa in sacramēto debz cogi-
tare nec querē nec qūatitatem nō
locū nec longitudinem nec lati-
tudinem nec profunditatem nec
grossitudinē nec spissitudinem nec
ponderositatem nec extensionē nec co-
lorem nec saporem nec figuram nec a-
liquid quod possit papere aīal brutū.
quia omīa ista sunt contra naturam
ipius aīe et ei nō cōueniunt talia que-
rere. sed solū debz querē et cogitare spi-
ritualitatem et illud p̄tise quod verba
significant et non plus. qd hoc quod
videtur ē. sicut vox et sonus et hoc qd
ibi continet̄ est sicut significatum voas
et ipm significatū nō ē longū nec la-
tum nec pondosum nec qūatū nec lo-
catū inqūitū significatū. Sicut ergo se
habz significatū ad sonū voas. sic se habz
corpus xpi in isto sacramēto ad formā
et speciem q̄ videt̄. Et ideo sicut significa-
tum inqūitū significatū p̄ sonū voas
non significat̄ ut qūatitū nec ut in
loco nec ut profundū nec ut longū nec
ut latum et sic de alijs ita corpus xpi in
qūatū in isto sacramēto non signifi-
cat̄ p̄ spēm visibilem ut qūatitū nō
ut occupans locū nec ut longū sed tñ
ut corpus xpi. Et sicut significatū respi-
cit intellm tantū et nullomō sensū et
ipse sonus voas respicit sensum quia
significatū tñmodo papit̄ p̄ intellm
et non p̄ sensum et sensus tantūmodo
papit̄ et audit sonum voas et nō papit̄
significatū ideo significatū est spūale et
intelligibile et habz modū intellectus
et non habet modū sensus et p̄p̄ona-
intellm et non sensui. Et ideo aīal bru-
tum qd non habz intellm sed tantūmodo
sensū nō p̄t papere significatū. sed
papit̄ sonū voas. Ita sūt corpus xpi in
quantum est significatū p̄ spēm visibi-
lem respicit tantūmodo intellm et nul-

lo modo sensum. et ipā species visibi-
lis panis respicit sensum visus et sen-
sus visus tantūmodo respicit et videt
spēm et formā panis visibilem. Et
ideo ipm corpus xpi est ibi modo spi-
rituali et habet modum intellectus
et nō sensus et p̄p̄onaatur intell-
tū et non sensui. Et ideo al' brutū p̄t
videre et papere spēm visibilem sed nō
corpus xpi ibi contentū et significatū.
Sicut ergo aīa facit distinctionem et di-
uisionem inter sonū voas et significa-
tum voas. ita debz facere distinctionē
et diuisionē in isto sacro inter spēm et
formā panis visibilem et corpus xpi in
visibile. Sic ergo anteq̄ ibi ē corpus
xpi in pane erant duo quorū vñū pa-
pebatur p̄ sensum visus et aliud p̄ intel-
lectum qm spēs et forma panis papie-
bat̄ p̄ sensum visū tñmodo quam et
am videbat et papiebat aīal brutum.
et suba panis papiebat̄ p̄ intellm et nō
p̄ sensum quia aīal brutum nō p̄t pa-
pere subam panis invisibilem. Et idō
aliud est forma panis et aliud substā-
cia panis. Vnde in sompnis et i spe-
culo apparet forma panis et tñ nō ē
substācia panis. et homo vere facit qd
ipse videt de nocte et in speculo formā et
ymaginē panis et qd ibi nō ēat substā-
cia panis. Ita cōformiter in hoc sacramē-
to ē forma panis vera et spēs p̄cipal'
sed suba panis nō est ibi quia mutam
est in corpus et in carnē xpi vāte ver-
borum significatū et facientū talē
transmutationē et remanē tñmodo
realis species panis sine suba panis.
Et ideo sicut substācia panis se habz
ad formā panis. sic se habet corpus
xpi ad speciem panis. Et qd suba pa-
nis solum papiebat̄ p̄ intellm et nō
p̄ sensū. ita sūt corpus xpi ibi ē exis-
tens loco substācie panis papit̄ per
intellm et nō p̄ sensū. Et quia substā-
cia panis in se considerat̄ et inqūitū
papitur p̄ intellm nō ē longa nec la-
ta nec p̄funda nec ponderosa nec colo-

rata nec visibil' nec tangibil' nec hñs
saporem nec pceptibilis p aliquem
sensum corporeu nec occupans locu
et totu e in qualibz pte ubi e forma pa
nis. et no est magis substantia panis
in magna quantitate q in pua. ita
sunt ipm corpus xpi qd est loco subne no
est longu nec latu nec profundum n po
terosu nec coloaui nec visibile nec tangi
bile nec habens sapore nec pceptibile p
aliquem sensum corporis nec occupat
locum et totu in qualibz pte ubi e for
ma panis et no est magis in magna qn
tate q in pua. et ideo est ibi ad modu
subne panis p se considerate et p ut pa
piatur intellai. Et ideo sicut subna panis
pro ut papit ab itellai habet modu in
tellectus et habet omis condiciones sup
dictas quia inquitum papit p itellam
noby qntitatem nec excessione nec e
in loco nec occupat locum et sic de alijs
sed est ad modu significati respai vocis
et pporionat itellai. ita sunt se habz
in sacro ipm corpus xpi. Qui ergo vult
intelligere quo corpus xpi est in isto sa
crameto nate est q consideret subaz pa
nis pura et solam pro ut itellais pa
pi eam et tgnitu opatur ad intellectu
q subna panis put respicit itellam et p
apit p itellam mutat in corpus xpi
et nihil qd possit pape sensus mutat
in corpus xpi. Sic ergo in pane sunt duo
vnu quodm papitur p itellam. et a
qd papitur p sensu. et illud qd papit
p itellam tantu mutat in corpus xpi. et to
tu illud qd papit p sensu visus remanet
quia istud sacramentu est ppter itellam et
liberu arbitrium et non ppter sensum. et
itd illud qd papit p itellam mutat tm
in corpus xpi et sub illo modo p que papi
p itellam. et p illu modu papit p que
significat p voce significantem. q itel
lectus pmo itelligit et postea p voce sig
nificat. et eo modo quo intelligit eo mo
p voce significat. Sic ergo ipa subna pa
nis sub illo modo quo e intellecta p itellec
tum et significata per voce mutat et co

uertit in corpus xpi. Sicut in isto sacine
to debet ipa aia intellectualis transmutari
in xpm inquitu differt a brutis et a sensi
bus corpali. ita sunt in isto sacrameto no
debet conuerti in corpus xpi nisi illud pre
cise et tnamodo qd papit p itellam p que
aia differt a brutis. Et oia que fiunt in sac
mentis debent pporionai ipi aie iuxta su
um modu et inquitu est intellectualis et dif
fert a brutis. Et q corpus xpi pus existit an
teq suba panis couertat in ipm ideo tota
illa forma panis q videt est quasi vestime
tum et indumentum corporis xpi accidentale
et sic corpus xpi est indutum et vestitu veste
aliena. Et ipsa forma panis que ante hebat
modu accidentis et inheretis et que susten
batur in ipa subna panis recipit modu no
uu et nobiliorem et digniorem quia recipit
modum subne que sine copacione excedit
modu accidentis q ipsa forma et species pa
nis que est accidens p se existit et i nullo sus
tentat tan q in subiecto. Et sic oia digni
ficant et meliorant ac exaltant in isto sa
cramento. quia ipa suba panis trasit et couer
titur i corpus xpi gloriosissimu. et ipa acci
dencia q videtur recipiunt modu subne et
non plus ascendent pnt. et tota species et to
ta forma panis q continet oia accidentia fit
vestis et indumentu corporis xpi et ipius dei
et hois. Et que maior dignitas. Et ideo det
ipa species panis et vini in magna reue
rentia et i magno honore habet tpi vestis
xpi ihu filij dei regis eterni. Et hec maxima
fuit benignitas et huilitas xpi q ipse velut
ee vestitus tam humili et simplicia veste et
itm se huiliare ut ita se apprimeret hoibus
Primo eni voluit xpus indui veste carnis
nre mortalitatis. et illam accepit ab in
temerata et incorrupta virgine saluata ma
ria mte sua gloriosa in qua dignatus e
honibus apparere in hoc mundo. et p dca
re verbo et exemplo et postea i carne subi
re morte turpissima et amaisima pro
nobis. Secundo voluit indui veste panis
que est vestis inferior. Sicut enim panis
ab honibus pro cibo sumptis mutat i
carne et sanguine corporis assumetis ip

sum panem. ita sicut istud sacramentum eu-
charistie sumptum a fidei christiano in substantia
ac animam ipsius in christum et fit unus et idem
cum christo in spiritu et veritate. Sic ergo indu-
it suam divinitatem primo veste carnis ut homi-
bus sic appareret qui in sua divinitate videi
non potuit et carnem suam vestivit veste pa-
nis. Primam vestem fecit per seipsum. sed secun-
dam fabricavit homines. Primo enim divinita-
tem suam induit veste carnis et humanita-
tis ut posset mori et pati pro homine. Deinde
vestiuit carnem suam veste panis ut esset
nutrimentum et refectio ac alimentum sano-
rum et infirmorum. Sic igitur in isto sacra-
mento omnia exaltantur. dignificantur et meliorantur.
Quanto ergo magis ipsa anima deuota propere
quod istud venerabile sacramentum est ordinatum
institutum ac consecratum debet se eleuare
a carnalibus et mundanis et transitorijs
rebus et desiderijs et recipere exaltationem
et dignitatem ab ipso et incorporari isto sa-
cramento ac deificari hic in gratia et in
regno ipsius sacramenti dei et hominis filij dei
et regis eterni. accipere gloriam et beatitudinem
sine fine cum sanctis angelis et cum omnibus
spiritibus beatis ad quam dignetur nos per-
ducere idem ihesus christus Amen. *Quartum*
sacramentum est sacramentum penitentiae et est secunda scala
iterum lapsi et spirituale medicamentum propter quod
homo christianus qui propter offensam contra christum non
missa post baptismum perdidit novum
et vitam spirituale recipiat iter novum
vitam perditam et sit ei remissio et indulgentia
et absoluitur ab obligatione infinita et
abluuntur et lauantur ab omni macula et consilia dei 298

Quoniam autem iam dictum est superius
quod vita spiritualis assimilatur vite
corporali. ideo sicut in vita corpo-
rali est primo generatio deinde augmentatio
tercio continuatio nutritio. ita sicut in vita spi-
rituali primo fuit natiua generatio spiritualis
et hoc fuit baptismus. et deinde augmen-
tum spirituale. et hoc erat confirmatio. deinde
nutritio spiritualis. et hoc erat eucharis-
tia. Et ideo sicut in vita corporali si homo esset
impassibilis ita quod non contingeret ei infirmi-
tudinem. sufficeret ista tria videlicet generatio aug-

mentatio et nutritio. ita sicut est in vita spiri-
tuali si homo esset impassibilis sufficerent ei
ista tria sacramenta scilicet regeneratio confirmatio
firmamentum et eucharistia. Sed quia contingit
hominem infirmari et incurere morbum mor-
tale aut periculosum ex quo potest mori itaque
perdit vitam corporalem. ita etiam potest homo infirmari spiri-
tuali quod est peccatum per quod potest perire vitam spiritalem. Et sicut
in vita corporali est medicina corporalis quae
infirmum curat corporalis. ita est etiam
in morbo spirituali remedium quod auferat peccatum
et est penitentia quae est medicina spiritualis.
Nam alius potest perire gratiam sibi in baptismo
datam per peccatum. quia homo habet liberam
naturalem et liberum arbitrium. Et quia gratia
non est de natura liberi arbitrij quia aliud
est gratia et aliud est natura ut iam dictum
est ideo potest etiam gratiam relinquere
et facere contra illam. et etiam perire. quia membrum
sanum potest perire sensum et motum. et est sicut de
membro respectu capitis et de christiano respectu
sacramenti. Sicut ergo membrum potest palari quia non habet
fluxum spiritum a capite. ita potest homo palari
quia non habet fluxum gratiam a christo qui
est caput omnium christianorum. et maxime quia homo
indiget multiplici gratia cum constitutus sit
inter inimicos spirituales contra quos ipse semper
bellare natus est. et nisi ipse legitime con-
trauerit vincat et non coronabitur. Et quia non
potest vincere nisi voluntarie. ergo si vincat vo-
luntarie vincat et iuste tunc iudicabitur. Ex quo
ergo quilibet christianus potest incurere infirmitatem
spiritalem scilicet peccatum post baptismum. natiua
fuit homini medicina curatiua et medicamen-
tum spirituale scilicet penitentia per quam potest eu-
dere mortalem infirmitatem animae et recupera-
re sanitatem et gratiam quam habuit per
baptismum. Et hoc est sicut quando homo cadit
in infirmitatem corporalem tunc medicina
curans est necessaria. Et quia christus operatur
in homine per sacramenta visibilia et manifesta
ideo ordinauit sacramentum penitentiae tanquam
verum medicamentum morbi spiritualis ad destitu-
endum peccatum et offensam gravissimam per
baptismum. Quamuis enim ante receptionem
baptismi sit natiua homini adulti. actum illa
penitentia non est sacramentum quia in

visibilis est et oculum quia nichil apper
extra de illa penitētia. Et ideo in sacramē
to oportet ēē aliqua signa exteriora que
significent rē invisibilem q̄ sit intus i aīa
Et q̄ mediana invisibilis illi p̄cā cul
pe et offense contra deū ē veni remissio in
dulgētia et venia et p̄te dei. q̄a tunc vere
destruit p̄cā et offensa delet q̄n remittit
et dat venia ab illo contra que f̄a est. q̄
culpa et offensa obligat hoīem offendē
tem illi qui offensus est et cōi que p̄cā
uit q̄ talis nature ē culpa et quot culpe
tot obligatiōes et tot debita. et q̄ veni in
dulgētia nō p̄t recipi nisi culpa et offensa
displiceat. nec aliquis p̄t neq̄ mereri ve
niam nisi displiceat ei malū
fecisse quia oīs culpa est voluntaria et
ideo nō p̄t destrui nec deleri nisi p̄ cōtrū
videt q̄ sicut fuit voluntaria fiat involun
taria et displiceat. aliter ipsa sp̄ manet
in vigore suo. Et sic duo sunt necessaria ad
destructionē et deletionē ipius p̄cā seu cul
pe et offense contra deū. vñ ex p̄te dei of
fensi et hoc est remissio et indulgētia et
venia. et aliud est ex p̄te hominis offendē
tis et peccantis. et hoc est vera displicen
tia et tristitia seu dolor q̄ offendit deū.
et nisi de hoc tristeret et hoī displiceat nō
p̄t mereri indulgētia et remissionē
de offensa. Et quia radix p̄cā est volūtas
ideo requirit q̄ hō p̄ponat in corde suo nū
quā offendere deum aliter nō ēēt veni dis
plicitia. Et requirit etiam q̄ hō cognos
cat se offendisse deū et malū fecisse et
peccasse cōi ipm aliter nō posset ei dis
plicere nec posset dolē deum se offendis
se. Requirit etiam q̄ homo hēat spem
recipiendi indulgētia et veniam a
deo. q̄a aliter nichil ei proficeret talis displic
entia seu dolor q̄a ad hoc ordinat. Sic
ergo ex p̄te dei offensi debz dari indul
gētia. et ex p̄te hominis debet ēē capacitas
indulgētię. Sicut enī deus dat
aiām rōlem capaci corpi et sp̄anti.
ita dat veram indulgētia aīme ca
paci et sp̄anti ad recipiendū eam aliter
non. Et ideo sicut corpus ē p̄porionatū

anime quia aliter nō daret aīa. ita ne
cesse est q̄ aīa p̄porionet ad recipiendū
indulgētia a deo aliter nō daret ei.
quia p̄cā est directe cōi deū et de nō
habet cōi se nisi p̄cā. q̄a p̄cā offendit
deū. Et ideo homo nō ē dignus recipere
indulgētia a deo nisi habeat odio p̄
cātum qd̄ cōiūat deo et ipugnet ipm
cōi timicium capitale dei. Quō enim
posset homo ēē amicus dei q̄ diligeret ini
micū dei capitale et illū hospitaret nu
triret et defenderet. Et etiā quō possit pla
cere deo q̄ etiā placet et mauteneret
timicū dei capitale. Et ideo nātē ē si
homo vult mereri et recipere indulgētia et
amicia et societate dei q̄ ipugnet et odio
habeat totas vires et toto corde ipm p̄cā
et culpā quia illa sola cōiūat et timicat
deo. et maxime ex hoc quia ip̄e met homo
eris in culpa gñauit ipm p̄cā de se ip̄o. et
ergo debz ipm impugnare oībus modis qui
bus poterit intus et exterius et ipm accusa
re ore et corde et opari ad eius destruc
tionem verbo et ope quia aliter nō mēbit
indulgētia. Etiam ex alio q̄ homo nō ha
bet maiorem nec deteriozem timicū q̄ pec
cātū. q̄ p̄cā nō obligat eū solum ad penā
tempalem sed eternā et sepat ipm a deo et
ab amicia oīs gaudij et quietis. et p̄ cōi
rū deiat ipm ad dyabolū et ad oēm tristi
ciam et dolorē. Ideo homo debz cōi ipm pug
nare tota sua potencia sicut cōi inimici
sui mortale et vindicare
se de ip̄o tanq̄ ab inimico seu
rissimo et expellē ipm et occidere. Et quia
p̄cā est etiam timicus secretus et occultus
quia de ip̄is nātē est velle occultari. cū
ergo timicus domestica eius. ideo homo
p̄ contrariū debz ipm discopire et mani
festare p̄ confessionem et sic ipm ipugnare
et expellere. Aut si hō tenet ipm secretum
tūc nutrit ipm et confortat et iudicat ipm
quia facit sibi quod eo nātē desiderat. qd̄
ē velle occultari et nefari nec videt. Et ideo
istud ē maxumū vitupū et maxia confu
sio p̄cā et maxia cautela ad ipm expellen
dū ut homo ipm reuelat et manifestet. **¶**

homo diligit seipm et cupit iuniam suam capitali expellere debz omne vitupm et oem confusionem adducere contra pcam ut ipm expellat et vincat Et quia pcam e deceptiuu et fraudulentu ideo tanq deceptor et falsarius debz accusari iudicari et puniri et ideo homo debz ipm pone in iudicio et pete sententiam contra ipm et pete punitionem Et ideo patet q ad veram eradicatione peccati non sufficit displicencia interior seu odium et tristitia et dolor de ipso ymo requiritur etiam exterior reuelacio et manifestacio accusacio et iudicacio et punicio et sic homo preparat se ad recipiendu vera indulgentiam q detestetur ipsam culpam in aia et odio habeat et verbo accuset et de se deferat et reiterat nuq pponat Duo ergo invisibilia debent esse in destructione pccati vnu ex preteritis salz indulgentia et remissio et aliud ex preteritis peccatis salz penitentia interior i corde que est displicencia oculum et invisibilis de offensa dei et ista duo sunt pporcionata inter se Et q i omni sacro invisibile significat et manifestat p visibile et oportet q illud quod fit exterius manifeste pporcionetur illi quod fit invisibiliter in aia ideo sicut sunt duo invisibilia ncia ad destructione ipius culpe vnu ex preteritis et aliud ex preteritis qui offendit quorum vnu est pparatoriu et aliud recipit et dat ita conformit in isto sacro sunt duo visibilia et manifesta exteriora que fiunt in isto sacramento que pporcionant et conueniunt illis duobz invisibilibus q fiunt interiorius in aia **Vnu** visibile qd fit exterius e ad significandu invisibile interius pnam salz interiore et invisibile ipius hois penitentis que e in corde Et q facta et verba exteriora significant et declarant illud quod e oculum et invisibile i corde ideo p verba et facta que homo facit et dicit exte significat et declarat q homo penitens habet odio ipm pcam et q cor suu recessit ab ipso pccato It e aliud visibile qd fit et apparet exterius est ad significandu illud invisibile quod facit deus in aia salz remissione et indulgentia offense et pccati et e ipsa absolutio que fit in isto sacramento p verba signifi-

cancia expresse emissione pccatoru **Vn** sicut in alijs sacramentis sunt duo exteriora scilicet res corporalis et visibilis sicut aqua i baptismo et crisma i confirmatione et ultra hoc sunt verba ordinata a xpo que significant opus invisibile qd deus facit intus in aia que quide verba pporcionant illi rei corporali sicut in baptismo sunt ista verba Ego baptizo te x que conueniunt pporcionabiliter ipsi aia quia pporcionant ablutione ita pporcionabiliter in isto sacramento sunt duo exteriora **Vnu** est oia verba et facta que dicit et facit penitens et sunt sicut aqua i baptismo Et ultra hec sunt vba ordinata a xpo que significant opus invisibile qd deus facit ite que quide verba conueniunt pporcionabiliter verbis et factis penitentis Et sunt ista verba Ego absoluo te x Et ista verba correspondet factis et dictis hominis penitentis qia homo penitens p verba et facta sua significat cor suu recessisse a peccatis et sibi displicere offensam dei et p ista verba Ego absoluo te significat q deus remittit pcam et offensam **Ut** igit homo qui offendit eet secundu de remissione et indulgentia sua et nullo modo dubitet xpus ordinauit et instituit modum penitendi salz qd debeat intus de offensa et qd exprimat exte sig totius p geitus et lacrimas et qd dicit de suo et gratat dpa sua et accuset seipm et eia ordina et illi autem iuu locu tenet lau manuu locu sui corporis cui ho peitens dicit i grem dpa sua et ordina sig totius aia de peccatis absoluedi et emendandi culpam et offensa noli **Et** ita qcumq offendit xpm et voluerit habere veram indulgentiam et remissionem suorum pccatorum faciat ut xpus ordinauit et idubitant recipiet veram indulgentiam et remissione de suis peccatis quia xpus ordinauit istud sacramentu pnie sicut a sacra Et ideo sicut alia sacramenta sunt vera et datur in eis illud quod significat p ea ita istud sacramentu est semp verum et dat in ipso illud qd p ipm significatur salz remissio et indulgentia culpam que commissum sunt post baptismu Et in h ap parat infirma hominis xpi et ei clemencia

qui ut hoies q̄ cū offenderūt nō despatent or-
dinavit medicamentū et istud sacm̄ p qd̄
possent redire iterū et reueri ad ipm̄ et re-
cipere veniā et indulgenciā. Et in hoc ē mar-
secutitas q̄ ip̄met q̄ offensus est et corū q̄
sic peccatū ordinauit modū p quē hoies pos-
sunt placare ipm̄ et docuit modū et formā
et viam redeundi ad ipm̄. Et ideo istud sac-
mentū est secunda scala post baptismū per
quam xp̄ian⁹ iterū p̄t ascende ad xp̄m̄. In
qua scala sunt tres grad⁹ scilicet cōfessio in
aīa cōfessio i verbo et satisfactio in opere
et ultimo fit absolutio et sic homo ascendit
ad remissionē et indulgenciā. Et q̄ remissio
et indulgencia non p̄t fieri nisi eā t̄p̄
aīa gratia xp̄i seu bene ēē predictū quia
simul dū remittit̄ offensa et culpa dat̄ grā
et absoluit̄ homo ab obligatiōe infinita et
a pena eterna. ideo in isto sacm̄ om̄ia ista
simul fiunt. scilicet q̄ ista t̄p̄ grā seu bene ēē
et vna spūalis p̄dita et fit remissio culpe et
liberatur homo ab obligatiōe pene eterne
et totū fit virtute mortis et passionis xp̄i et
vniū ai ea et recipit eam pro se. Et q̄ iam
declamū est q̄ mors seu passio xp̄i super
oīa p̄m̄ que fia p̄nt. ideo satisfiat̄ pro oī-
bus peccatis dū tamē homo vniū ai ea
vnde q̄ sola mors xp̄i seu passio p̄t imit-
tere p̄m̄ et obligatiōē ad penā etiam.
et q̄ in baptismo hō vniū totaliter ai xp̄o
et p̄ consequens tota passio applicat̄ ei ac
si tota passio esset sua et si eā ip̄met homo
sustinuisset. ideo fit ei plena remissio oīm
p̄m̄ et totius pene debite pro p̄m̄. q̄
homo regnatur et fit totus nouus. Sed
q̄n homo iterū cadit in culpā tunc sepa-
ratur et diuidit̄ a merito passionis xp̄i et
a xp̄o et p̄ consequens fit obligatus ad penā
eternam sicut ante baptismū. Sed in isto
sacramento homo qui erat diuis⁹ a xp̄o
vniū ai xp̄o et p̄ consequens applicat̄ ei eā
am meritū passionis et mortis xp̄i et fit p̄-
iceps in eo. et ideo iterū remittit̄ ip̄i pe-
na eterna sicut prius in baptismo. et
ideo istud sacm̄ est loco baptismi. Sed
tū in baptismo fit plena remissio oīs pene
et eterne et temporalis. sed i isto sacramento fit

tū remissio pene eterne et soluit̄ obligatiō ad
penam etiam et in finitum. Et adhuc rema-
net obligatiō ad penā tēpalem. q̄ nāt̄ est
q̄ hō sustineat aliquā penam propter p̄m̄
sua ut declamabit̄ magis inf̄. q̄ alē applicat̄
passio xp̄i i isto sacramento et alē in baptismo
et alio modo fit istud sacm̄ et aliud illud. Quia
in sacramento baptismi recipit̄ aqua exterior
que ē aqua xp̄i. Et in isto non sūt nisi verba
et facta ip̄ius hoīs mer. Et ideo scdm̄ modū
quē hnt̄ verba et facta exteriora et scdm̄ dispo-
nem invisibilem et interiorē in corde quā sig-
nificant verba et facta exteriora scdm̄ hoc recipit
meritū mortis et passionis xp̄i. Vnde verba
et facta exteriora in isto sacramento sūt loco aq̄
in baptismo. Et ideo homo in baptismo reci-
pit alienū quia ip̄am aquā ad significan-
dū q̄ ei applicat̄ aliena virtus gratis. et
ideo recipit illud in se qd̄ significat̄ p aquā
que significat̄ plenā et totalem remissionē
oīs pene q̄ totū abluat̄. Sed i isto sacm̄
homo recipit in se ip̄o proprios actus et p̄-
pria verba et nichil alienū. et ideo p̄porci-
nabiliter recipit virtutē iuxta capacitātē
suā et suorum actū interiorū et exteriorū. Et
ideo q̄ magis penitet in corde et dolet et exte-
rius oīdit planctu gemitū et lacrimas et
ore et verbo accusat̄ improbat et detestatur
p̄m̄ sua magis recipit de v̄tute et merito
mortis et passionis xp̄i. Appet igit̄ quale
istud sacm̄ p̄nt institutū et ordinatū a x̄o
v̄dō medico spūali est v̄dissimū medicamē
morbi spūalis q̄a totale eradicat̄ et destruit
ip̄m p̄m̄ et ei cōtriat̄. q̄ p̄ p̄m̄ interiorē
et displicentiā destruit̄ radicē p̄m̄ q̄ aīa intus
in corde p̄ cōplacētiā et volūtatem. q̄ pla-
cendo volendo et delatando intueat̄. et p̄ cōf̄-
tium displicēdo nolendo odiendo et tristando
nāt̄ est ut eradicat̄. postea v̄dō p̄ cōfessionē
ip̄m p̄m̄ eradicaūm euomitur extra t̄p̄
malus humor et venenos⁹ et reuelat̄ ac ma-
nifestat̄ que quidē cōfessio et manifestatiō rec-
te cōtriat̄ peccato et eius nat̄e. q̄ de na-
tura eius est q̄ p̄m̄ vult et appetit semp
oculare et cooptari et nullo mō videri. Et idō
q̄ cōfiter̄ et ipsum p̄m̄ reuelat̄ marie
cōtriat̄ ei. et tunc peccatū cōfūsum fugit

ab homine et nō habet locū neq; intus ī cor-
de neq; extra ī ore q; intus ī corde eradicat
et īpugnat p castitiam et displicentia et
extra in ore expellit p confessionē et sic
natio fugit tanq; falsus deceptor et prodi-
tor reuelatus. Rectissime igitur xp̄us ordi-
nauit ipsam cōfessionē et reuelacōnē
pā ad ipm destruendū q; de directo est
cōtū ipm. Et postea p emendā fit factū
et opus contritūm ipi pā et sic corde o-
re et ope destruit ipm peccatū. Et sic homo
cōuenientissime absoluit ab obligacōe
pene debite pro peccato et fit ei remissio
dū sic īpugnauit peccatū et restituit ei
omne illud qd̄ pderat ppter pā et of-
fensam et sic de nouo restituit sibi illud
quod datū fuit ei ī baptismo. Et sic apparet
q; duo sunt sacramēta quasi duo medica-
menta q; purgant et destrunt ipm pā
tanq; malū et venenosum hūorē salz sac-
mentū baptisimū et sacram pñe et hoc per
duos modos distinctos salz p modū purga-
cōis qui fit p fluxū ventris et p modū vo-
mitus. Et hoc fit pportūabiliter sicut in me-
diana corporali q; nō sunt nisi duo modi p-
gandi malos et nocuos humores de corpe
salz vel p ventrem inferius vel p vomitum
superius. Illa q; fit p ventrem inapit superius et
venit de alto et tendit inferius sed vomitus
fit p cōtū. Sic baptisimū venit de alto
et tendit inferius quasi purgans p ven-
trem inferius et sacram pēitencie purgat
p vomitū. Et sicut purgacō que fit p ventrem
inferius cū mōdi violentia fit et leuiter pur-
gat omēs malos hūores. Et purgacō que
fit p vomitū fit cū magna violentia ita
sile purgacō que fit p baptisimū fit cū pau-
ca violentia et fit leuiter sed purgacō q;
fit p vomitū fit difficilis sicut purgacō q; fit
per sacram pñe et illa purgacō est moles-
ta et violenta. Sic ergo illud qd̄ fit extra
in sacramēto significat illud quod fit in-
terius in aīa et sicut pā p confessionē
euomūtur extra ita significat q; etiā exiit
et aīam et purgant ita q; qñ sunt cōfessa
totaliter sunt extra aīam sicut prius absolu-
acōne. **De sacram pñe a xp̄o ordina-**

tū fit per modū voluntarij iudicij p-
tularis et seculi ī quo itē est accu-
sans et accusat⁹ seu actor et reus et testis
et reus vē accusat⁹ vē est absolut⁹ et q;
tomag⁹ fit accusat⁹ talomg⁹ f⁹ et accusat⁹

Habendū maiore notā de **Claro.**
sacramēto pñe est considerandū
q; duplex est ordo salz ordo nature
et ordo iusticie seu iudicij et isti duo or-
dines claudunt omnia q; qui cecidit ab
ordine nature cadit in ordinē iusticie seu
iudicij. Et hoc iam declarātū fuit in tractatu
de repacōne qualiter primo homo qui cecidit
fit ab ordine nature statū cecidit in ordinē
iusticie et puniciōis. Et si ordo iusticie nō
ēet malū et pā esset īordinatū et sine
ordine quod si nō potest. Et sicut ante
baptisimū cōfiteamur 9 duos status in
hoīe salz statū pñi et pñi in quo homo
fuit factus et statū secundū et īpfectū
in quem seipm deiecit homo voluntarie
ita etiam post baptisimū osidemus 9 duos
status hominis. prim⁹ est sanus et bonus
in quo homo est restitutus et renouatus et
iste status cōrēndet pmo statū pñi hoīs
qui erat pfectus. secundus status ē statū
lapsus in quē homo cecidit post baptisimū.
Sicut enim pñus homo cecidit a pmo
statū suo propter offensam ī statū lap-
sum ita sile homo pōt cecidit a statū nouo
baptisimū in statū lapsum et hoc ppter of-
fensam et iūria. Et ideo oportet hos duos
status post baptisimū apparere ad duos sta-
tus ante baptisimū et sic erunt quatuor
status in humana natura. Sicut ergo hō
ante baptisimū qñ a statū pmo ī quod de-
ipm fecerat recessit cecidit in aliū statū
et ordinē salz iusticie et obligauit se ad pe-
nam et puniciōnē etiam et etiam palem
ita piformiter qñ homo iā renouatus in
baptismo p grām xp̄i sine suis meritis re-
cedit ab illo statū bono in quo xp̄us ipm
regnauit p suā grāciā necesse est etiam
q; cadat in ordinē iusticie et iudicij et ob-
ligacōnē ad penā eternā et cōpale. Et vi-
det etiam q; de tanto maiore obligacōne
causat et maior pena ei debet de quāto

status iste in quo fuit renouatus cu
maiori difficultate est factus qm sta
tus pmi hominis. qz iste status fuit ep
tus pccio magno qz p morte dei et ho
mis. et status pmi hominis fuit factus
sine labore et sine difficultate et de
nichilo. De tanto igit videt ho ma
gis culpabilis et reus quanto pdidit
voluntarie tale statu cu maxima dif
ficultate factu qz comitti maria ing
ratitudo. Unde facili fuit ho factus sed cu
maxima difficultate repatus. Ideo q
voluntarie pdit tale statum metur mar
ima penam et grauissime peccat. Item
qn homo pdit istu statu et cadit volun
tario ab eo deu offendendo non solu offen
dit deum creatore pmo curatore deu et
redemptore. et sic duplicat offensa. et etq
am offendit totam societate xpianoru
qui sunt vniti cu xpo et sunt mebra r
Et sic offensa et iuria q fit post baptis
mu est grauissima et propter h offentes
obligantur ad maiore pena et punitione q
ante baptismu. Unde ante baptismu of
fendit deu. f post baptismu offendit de
um et hoiem deu hoiem factu propo ho
mine et auasurum. Et sic de quanto deus
est factus homi ppiquior de tanto offen
sa et iuria e deterior et malignior qz an
baptismu homo erat obligatus deo crea
tori sed post baptismu homo obligat
deo homi creatori et redemptori. Itē sicut
ad repandū hoiem de pmo lapsu nate
fuit deum hoiem mori. ita etiā nate eet
ad repandū hoiem de secundo lapsu p
baptismu deum hoiem mori. qd pccm
nō pē destrui nisi p mortē dei hominis. Et
sic qn homo peccat post baptismu idi
get si deat saluari vt deus hō iterū mor
atur pro eo et hoc qntum i eo est. et sic
nate esset xpm cotidie mori pro pccis
Et qz semel deus hō mortuus est et a
plius mori nō pē qz factus est imōr
et sufficit mors sua semel fca pro oibus
peccatis mudi. et qz eet icōueniens xpm
viciens mori quociens nos peccamus.
ideo loco mortis et passionis xpi actua

lis fit eius meōria i missa ac si mortem
sustineret pro peccatis. Et ideo si homo
lapsus p baptismu deat liberat a pccō
nate est qz renouet iterū mortē et passio
nem xpi in seipo. et hoc p meōria opas
sionem et deuotionē ac fidem. De igit da
re intelligam⁹ repacōne istā oportet cō
pare lapsū istū scdm ad lapsum pmi. et
statū renouacōis ad statū creatōis et pme
condicōis. et repacōne scdm ad repa
cōne pma. Unde pmius homo
habuit duos status. scilicet
statū pfectum i quo de
ipm fecerat et statum
lapsū in quē pria vo
luntate et sua culpa cea
deat sed alij hoies post ipm huerūt vnū
statū tantū salz statū lapsū quē receperūt
ab eo qz p ipm et in ipo alij fuerūt lapsi
f quilibz postea pria voluntate augmen
tauit suū lapsum faciendo se pccm et aug
mentando culpas. Et ideo qz in primo lap
su homines sunt lapsi p aliū. ideo regnan
tur et renouant⁹ gratis p baptismu qz si
puer ē nō ē nate nisi q alius credat i xpm
pro eo et consensuat qz totū lapsū accepit
ab alio nec aliqd addidit de pmo. f si est
adultus nate est qz hēat fidem pria et cō
sensu pmi et qz displiceat ei vita pccata
lapsa. f nō oportet qz portet aliquā pe
nam exterius neqz confiteat⁹ neqz faciat
planctu neqz luctū. qz qmuis ppa voluntate
peccauit actamē de nēitate peccauit p
tēa qz hēbat naturā lapsam. et istā ne
cessitate peccandi accepit ab alio. Et itō
pma repacō hominis p baptismu fit gra
tis et absqz pnia exteriori. sed sufficit fides
pria et interior pnia seu displicētia et
applicat⁹ ei tota mors xpi gratis ad satis
faciendū pro omibz suis peccatis que te
necessitate fecit qmuis voluntarie fecit ac
si ipse sustinuisset pro se ipso mortē illā
Et sic sicut deus gratis fecit hoiem qn
non erat. ita gratis repat hoiem qn lap
sus est. Et qn homo non erat nō requi
rebat⁹ ppius cōsensus vt fi
eret. f quia quando homo

ē lapsus et repandus existit iā et est ideo
necesse est qd ipse consensuat et velit repa-
ri si adultus sit qz nichil debz fieri in hoī
ne contra suam voluntatē nec debz repa-
ri contra liberū arbitriū. et ideo ad repa-
randū hoīem requiritur ppius consensus
Sic ergo ad pīmā repacōnē requiritur fi-
des et credulitas et displicētia de vitiū pre-
terita sine alia satisfactiōe et pīia ex-
teriori et totū remittit ei grātis ac si
nūq̄ peccasset et hoc qz ab alio
habuit lapsum et necessita-
tem peccandi. **S** postq̄
p baptismū ē regnat⁹
et reformat⁹ ac repa-
tus de primolapsu i quo
erat p aliu et non p se si cadit ulter⁹ in
peccatū et offensam dei tūc cadit in obli-
gacōnem pene etne. Et ex isto casu non
pōt ita facile reparari neqz resurgere sicut de
primo. qz in isto lapsu secundo p baptismū
homo cadit sua pīia voluntate et su-
a pīia culpa et non de necessitate. qz iste
lapsus nō venit sibi ab alio sicut pīus qz
iam erat ignatus et reformat⁹ a pīmo
lapsu p baptismū. et ideo poterat stare i
illo si voluisset et si cadat totū impunit⁹ ei
et ipemet est in culpa et nulla ali⁹.
Et iste lapsus ē sicut pīi hoīs i propria
pīona. qz pīus homo habuit statū per-
fectum et potuisset stāre in illo si voluisset.
Et ideo sicut pīus homo habuit duos sta-
tus in propria pīona scilz pīam et lapsum.
ita homo q cadit p baptismū in peccatū
duos status scilicet bonū p baptismū
in quo stare poterat si voluisset. et aliū
lapsum i quem seipm pīcipit. **S** in
hoc est differētia qz pīus homo nō ha-
buit aliquid eū temptans aut instigans
interius ad cadendū seu peccandū saliz
pīiā carnē sī solū exteri⁹. sed homo
iam habz aliquid interius instigans ad
peccandū scilicet pīiā carnem. et etiā
habz aliquid exteri⁹ instigans scilicet
dyabolū invisibilē et mundū. Et ideo
q̄ntum ad h^o casus et lapi-
sus secundo **S** salz post bap-

tismū est magis venialis et minus cul-
pabilis et non tñ punibilis sicut lapi-
sus pīi hominis in pīa pīona. Sic ergo
qz homo cadit a suo statu post baptismū
p se licet alio instigante sed nō cogente
de necessitate cū poterat stare si vellet
ideo nō ita leuiter poterit reformari de
isto secdo lapsu sicut de pīmo qz iste lapi-
sus secundus est oīno suus. Et ideo ne-
cesse est qz homo plus faciat si velit
resurgere et reparari de isto statu et lapi-
su. qz qñ voluit resurgere de pīmo. qz
non sunt equales ista duo casus nec e-
qualiter imputabiles neqz punibiles.
Et ideo qñ homo voluit resurgere de pīo
lapsu p baptismū tūc nācia fuit ei fi-
des pīia si fuit adultus ac consensu
et displicētia de vitiū pīeīm. et passio
xpī supplebat totū residuū qd homo
debebat. ideo si vult resurgere de secdo
lapsu necessaria ē pīenācia interior et
exterior. **S** i enī requirit pīiā interiori
pīmo lapsu sequit⁹ qz in secdo lapsu
tra hoc requirit pīiā exteriori cū meri-
to passiois et mortis xpī. Ergo sequit⁹ si
homo vult resurgere de secundo lapsu
necesse est vt habeat pīiā intus et
extus et etiam ut sibi suffraget⁹ mors
et passio xpī. Et qz in pīiā exteriori
nācia et requirit pīa i pīiā fidei namq̄
i erigētia pīa. ideo oportet qd hoc fi-
at p iusticiā et iudiciū. qz homo ca-
dit in ordinē iusticie sicut pīus homo
qñ peccauit. qz pīam de natura sua ē
iudicabile et punibile et ei debet pe-
na et pūitio. Et hoc declarū est ad
longum i caplō de cōpacōe hoīs per
liberū arbitriū. qz opa hoīs de natā
sua sunt pīmunerabilia et punibilia
et ideo requirit iudiciū qd examinet ea
et retribuatur vniūqz qd ei debetur.
Et ideo oportet qz pīam puniant iurē
suam naturā. qz alit⁹ eēt aliq̄ inor-
dinatū in vniuerso si nō daret ei pe-
na debita. Et ideo necesse est qz pīam
seu culpa veniat i iudiciū. **U**nde pe-
ccatū inq̄ntū respicit deum infini-
tū

et eternū contrā quē est talis culpa
meret penā infinitā et eternā qz of
fensa et iniuria est infinita. Et ideo p
iusticiā puniendū debet ēē infinita.
Sz inquit respiciat hoīem qui pecca
uit tunc nō debet ei puniendū infinitū
qz homo nō est infinitus. Unde patet
ideo ē patet qz est volūtariū et inordi
natum et volūtatis ē inordinata. sed
qz talis inordinatio nō ē infinita sed
finita ideo nō debet ei propter hoc pu
niendū infinita nec eterna. Unde in pāo
terio possumus considerare. Prīmū est offe
sa et contēptus dei seu auersio a deo. scđz ē ipm
malū opus qd de se ē inordinatū et
fieri nō deberet. et terciū est qd est vo
luntariū et est ibi prōprie consensus et
pōstēss delictio et cōplacencia ī malo
qd est contrā deū. Quantiū ad prīmū de
betur pāo seu culpe pena īfinita. qntū ad
scđm et terciū nō debetur hoī pena īfi
nita sed finita et ideo tpalis et nō eterna.
Quā ergo patet fām est ista duplex puni
tio et pena debet ei. vna ex pte dei offen
si et alia ex pte pāi in se. **S**z qz pena et
puniendū debent cōrēdere culpe. ideo tam
diu debet durare pena qm diu durat cul
pa qz culpe debet puniendū. Ideo si culpa
sit ppetua necesse est qz pena sit ppetua
et si culpa sit temporalis pena debet ēē
temporalis. Et qz culpa ideo est culpa
qz voluntaria est et placens ideo nō pōt
destrui nisi p suū cōfiteri scāz qz fiat in
volūtaria et displiceat īqntū culpa ē
in se alitē sp manet. Et ideo si homo qui
est in culpa morietur cū culpa sine displic
encia culpe īqntū culpa est tunc mo
rietur cū culpa et talis culpa manebit
cū eo īeternū. et ideo etiā tunc pena ei
debita nō erit ppetua. qz nūqz īeternū
culpa debet ēē sine sua ppetua pena ei de
bita. **S**z si culpa īqntū culpa ē dis
pliceat homī tunc destruitur culpa in eo
et p consequens pena nō debet ei vltē
pro culpa. nisi tūc debet ei pena qd cōue
nit tali culpe. qz iam lucratius fuerat pe
nā postqz culpa facta erat. Et sic qntū

167
165
homi displiceat culpa īqntū culpa ē
nō tūc ppter hoc liberatus est a pena
que culpe debebat sed solum liberat ab
hoc qz nō puniet in ppetuū pro illa cul
pa quāē destructa. Sic ergo qntū culpa
sit finita pōt tamen hēre penā ppetuā si ip
sa culpa sit ppetua. **S**ic qz culpa īqntū
ē offensa et contēptus dei et auersio a
deo infinito et eterno debz hēre penā īfi
nitam. si debeat destrui oportet vt dis
pliceat homī īqntū ē dei offensa et iu
ria et sub illa rāōne aliter sp manet offen
sa ipsa. Et si culpa displiceat hoī īqntū
est culpa seu inordinatō voluntaria et nō
displiceat ei īqntū est offensa respāi dei
tunc remanet culpa īqntū ad deū et de
betur ei puniendū infinitū. Sed qz offensa
dei est infinita. et deus est īfinite bo
nus qz sua bonitas est infinita. ideo ipā
culpa īqntū est dei offensa ē contrā bo
nitatem infinitā. et ideo si talis culpa de
beat destrui īqntū est dei offensa requirit
displicencia infinita. Et etiā qz iniuria ē
et offensa dei qz honor suus est lesus req
rit emendā infinitā. qz nō sufficit displic
encia infinita de ipsa offensa nisi restitui
atur illud quod est lesum. Et qz homo nō
pōt habere displicencia infinitā nec pōt fa
cere emendā infinitā nec satisfactionē
ideo īpossibile est qz homo p se possit dest
rere peccatū siue offensam dei īqntū est
offensa dei qntū aūqz ei displiceat. Et
ideo necessaria est homī mors et passio xpi
que est infinitū pretiū vt iam declaratum
est. Et ideo ipsa mors xpi iūta cum dis
plicencia homīs destruit culpā seu peccatū
tūc īqntū ē offensa dei. Sic ergo hō
in secundo lapsu si vult resurgere necesse
est qz habeat displicencia de culpa duo
bus modis scilicet īqntū est culpa et
īqntū est offensa dei. et vltra hoc etiā
requiritur mors xpi p displicencia et
go culpe īqntū est offensa dei et p mor
tem xpi tollit totalitē offensa dei et in
iuria et fit plena satisfactio et emenda
de ipsa culpa īqntū est offensa dei. sed
adhuc remanet pena et puniendū p cul

pa iniquitū culpa ē inordinata et inq̃
tum voluntaria est. Et q̃ ista pena est
finita ideo p̃t homo eam sustinere p̃ se
et debet sicut eam cecidit p̃ se in culpā
cū potuit stare q̃ hoc requirit iusticia. et
ideo debet homi pena temporalis pro ipā
culpa iuxta qualitatem culpe. nec ipsa
mors ipi debet satisfacere pro tali pena q̃
uis posset q̃ homo debet eam tolerare et
p̃t postq̃ p̃ se cecidit in culpā. Et ideo q̃
talis punitio seu pena debet cōrrespondere
culpe et ei p̃porcionari. ideo nātū ē ordo
iudiciarius in hoc mūdo seu iusticie in
quo ipsa p̃ca seu culpe examinet̃ et iū
dicentur et debite puniant̃ scđm qđ eis
cōuenit ne sint inordinati i vniūso quia
p̃ca recte ordinant̃ qñ debite puniunt̃.
Et q̃ p̃ca sunt duplicia aliqua sūt occulta
et aliqua manifesta ideo necessariū ē ordo
iudiciarius duplex scilicet publicus et occultus
seu secretus et p̃ consequē duplex iudiciū et
duplex punitio scilicet publicum et secretum q̃
peccata publica faciunt offensā publicā
et scandalum publicū et ideo requirunt de
natura punitiōne publicā. Et q̃ p̃ca secre
ta non p̃nt iudicari neq̃ examinari nisi reue
lentur et manifestent̃. ideo necessaria est
confessio peccati et culpe. Et ideo nātū est
sacram̃ p̃niē in quo fiat iudiciū secretū de
ipō peccato et examinaō secreti et confessio
secreti. Et ideo p̃niā exteriorē requirit confessio
nem p̃ca et punitiōne debita. Et q̃ homo
qui vult resurgere et restaurari de secūdo
lapsu oportet q̃ voluntarie faciat om̃ia que
sunt nātū ad destruendū ipm̃ peccatū. itō
oportet q̃ interior p̃niā seu displicētia et
confessio exterior et etiam pena seu puni
tio fiant voluntarie aliter nichil profice
rent. Debet ergo ipā displicētia esse volū
taria et etiam cōfessio et pena. alit̃ licet
sustineret oēm penam et nō eēt volūta
ria adhuc remanēt homo obligatus ad pe
nam etiam. Et q̃ confiteri peccata est
pudor et pena. ideo in confessione fit etiā
quedam pena et punitio peccati seu culpe.
Et ideo q̃nto magis ipā cōfessio est accusa
toria et cū maiori pudore tanto magis

satisfaciat pro peccatis et pro pena debi
ta. Et q̃ ista confessio est voluntaria et
non coacta et homo accusat seipm̃ vo
luntarie et ponit se in iudicio et quan
to magis hoc facit tanto magis purit̃ pec
catum et seipm̃ et ideo magis placet deo
et p̃ consequens magis excusatur apud
deum. **S**ic ergo patet q̃ sacram̃ p̃niē est
ordinatum p̃pter scđm lapsū scilicet p̃pter
peccatū p̃petratū post baptismū et hoc p̃
modum iudiciū p̃ticularis in quo homo
debet seipm̃ accusare. Et q̃ istud sacram̃ po
test esse necessariū oī homi q̃ quilibet
p̃t cedere in peccatū post baptismū. et q̃
homines separati sunt p̃ diuersalora per
mundū. ideo nātū sunt multi iudices a
deo ordinati qui habeant p̃tatem iudici
di et sacram̃ examinandi. Et q̃ ista p̃niā
debet eē ordinata. ideo nātū est q̃ vniūso
primo et p̃ncipali sit data illa p̃niā et
auctoritas iudicandi qui ultra hēat cōma
re et concedere pluribz sicut sibi videt̃ expedi
re ut sic p̃ totū orbē lapsi poterint resur
gere p̃ istud sacram̃ p̃niē. Patet etiā q̃ sicut
sunt duo lapsus ita etiā sunt duo modi
resurgendi scilicet baptismus et p̃niā et qua
liter oportet q̃ homo plus opeatur ad resur
gendū de secundo lapsu q̃ de p̃mo. Et sicut
patet qualiter opat̃ alit̃ baptismus et alit̃
p̃niā q̃ baptismus opat̃ p̃ modū gr̃e
et penitētia p̃ modum iudiciū seu ius
ticie. **S**icut in p̃mo lapsu aliq̃ re
manet et p̃petui et deletibile de p̃mo
statu creatiōis ita in secūdo lapsu rema
net aliq̃ p̃petui et deletibile de statu re
generatiōis. **E**t cetera.

Et q̃m secūdo lapsus hoīs p̃
baptismū cōpat̃ ad p̃mū lap
sū p̃t̃ statu creatiōis. ideo sicut in p̃mo
lapsu remāsit in hoīe ymago p̃petua
creatiōis q̃uis fuit deformata et emā
sit liberū arbitriū. in quo sp̃ est ymago
nātū creatiōis indelebilis licet nō man
sit similitudo sed dissimilitudo. ita ergo quia
homo lapsus retinuit aliquid et p̃didit
aliquid q̃ p̃didit similitudinē creatiōis et re
tinuit suam ymaginē naturalem indelebilē.

lem ac ppetuā que destrui nō possit p
quā habuit spem et fundamentū res-
gendi p quā etiā iter potuit reūti ad si-
militudinē dei qz si non remāssiss yma-
go non potuiss reparari. ita cōformit in
scdō lapsu remanet ymago ppetuā i ho-
mine uel signū xpī redēptoris seu repa-
toris qñus sic deformata. ita qz homo
in scdō lapsu aliq retinet de statu bap-
tismi et regnātois salz ymaginē xpī p-
petuā et indelebile seu sigillū suū inde-
lebile ipressū in aīa qd destrui non p-
et etiā aliq pdidit qz pdidit similitudinē
xpī. Necessē enī est qz sicut in pmo lapsu
remanet ymago ppetuā creatois ita in
scdō lapsu remaneat ymago redēptois.
Et ideo illud sigillū seu carācter remānes
de xpo post lapsum est fundamentū ut iter
homo possit redire ad similitudinē et ai-
cliam xpī. qz si nichil emānet in hoīe de
xpo non hērent fundamentū resurgendi.
Sicutqz brachiū yaluticū retinet aliq p-
petuū de capite saliz neruos et aliq pdit
salz sensū et motū. et si nerui destruerent
brachiū amplius non possit resurgē nec
restaurari nec recipe sensū et motū. ita cō-
formiter si homo in scdō lapsu nichil reti-
nēt de ipso xpo q est caput nō possit resurgē.
Et ideo sicut in brachio semp remanēt ner-
ui fundamentales q ligant brachiū cū ca-
pite. ita sicut in hoīe lapsu remanet ymago
xpī seu carācter siue sigillū ei⁹ tanqz fun-
damentū ligans aliquatē hoīem lapsū cū
pmo capite. Et ideo pōt esse spes resurgendi.
**Et sicut baptisim⁹ reliqz reliqas pmi
lapsu in carne. ita sacm pnie reliqz
reliqas scdū lapsu in aīa. CExon.**

Dicitū ē autē qz sacm baptismi
ordinat⁹ contra pmi lapsū et
qz sacm pnie ordinat⁹ contra se-
cundū lapsū. et qz qñ homo vult resurgē
de pmo lapsu sufficiat ei pnia interior et dis-
plicencia vite pterite et fides et totū residu-
um opat⁹ baptism⁹ p passionē xpī saliz
remissionē plenā oīs culpe seu offense et
oīs pene debite pro culpis ppris et offen-
sis. sed qñ homo vult resurgere de lapsu

secundo post baptismū plus debet facere de
pprio suo sicut fecit de malo plus qz nō suf-
fiat ei pnia interior si requirit⁹ pnia exterior
salz confessio et satisfactio seu emenda et
tpalis puniō et residuū totū opat⁹ passio
xpī salz remissionē offense et culpe et remis-
sionē etne pene debite. sed relinquit penam
tpalem debitā ut dictū est. Et ideo plus opat⁹
baptisim⁹ qñ sacm pnie qñtum ad passio-
nem xpī. ideo plus opat⁹ passio xpī i baptis-
mo qñ in sacm pnie. qz in baptism⁹ tota pas-
sio xpī applicat⁹ hoī ac si ipemet eā sustinu-
isset ut totalit⁹ innouet⁹. et hoc nō fit i sacm
pnie. Et sicut p cōtrū plus opat⁹ homo p se
et de suo pprio in sacm pnie qñ in sacm bap-
tismi. qz in utroqz sacramēto sic requir-
ut scilz homo plus opetur de se et de suo p-
prio ibi qñ ibi. et plus opet⁹ mors xpī ibi
qñ ibi. tñ utrobiz opat⁹ de necessitate. qz si
mors xpī non pōt fieri remissio culpe et pe-
ne eterne. si plus soluit ibi qñ ibi pro hoīe
sed utrobiz soluit infinitū debitū. Et ideo qz
pporcionabilē se habz baptism⁹ ad pmi
lapsū. et sacm pnie ad scdū lapsū. ideo si-
cut baptismus relinquit reliqas aliquas
in carne de pmo lapsu qz relinquit concupis-
centiā carnis vicōsam seu fomitē contra q
aīa debz pugnare qñ diu est in carne. sed in
aīa non relinquit reliqas peccati qz totam
eā mūdāt et lauat et armat eā p graciā
contra concupiā carnis vicōsam ut nō
dūctur nec regnet et etiā dimittit. ita si-
militer sacm pnie relinquit i aīa reliqas
secundū lapsus. qz relinquit reliqas pmi seu
culpe salz quasdā indinacōnes et disposi-
cōnes seu pmitates ad peccandū q erāt ge-
nerate in aīa p opacōnes pmi. Quia que-
libet opaco bona uel mala relinquit suā si-
litudinē in aīa et qñdā dispōt ad sile opandū
p quā homo idinat⁹ et abilitat⁹ ad opandū
bonū uel malū. et qñqz gnat⁹ cōsuetudo
pmi volūtaria. Unde post pmi seu malū
opus duo emānet et tñ opaco transit et nō
remanet. unū qd remanet ē culpa seu offe-
sis dei et ex illa sequit⁹ obligacō ad penam
tpalem et etnam. et aliud qd remanet ē
dispositio et indinacō ad faciendā silem

opacōne. qz actus hūani et opacōnes hoīs
hūc istā condicōnem qz sp relinquit suā
silitudinē in hoīe. et erinde p reiterationē fit
quedā suctudo vsus et habitudo ad fa
ciendū volūtariē silit malā opacōne. Et is
ta dispō seu inclinacō seu habitudo est
viciū corruptōis in aīa gñatū et hoc vo
cat̃ reliq̃e pāozū. Vnde in pāo duosunt
de necessitate scilz aūfio a deo seu contēp
dei et derelinquere et desere deum. et aliud
est cōuersio inordinata et volūtaria ad
creaturā contra volūtate creatōis scilz
qz homo relinquit volūtate dei et cōuer
tit se ad ppiā volūtate. et sic pponit volū
tatem suam volūtati dei. Et ideo ppter ppi
mū fit offensa dei et iūria. et ppter scdm
scilz cōuersione inordinatā et volūtariā
am et delatibilem ad bonū creatū gñat̃
et fit disposicō et inclinacō in aīa viciosa.
et hoc totū insil' vocat̃ pān mortale qz
sepat aīam a deo qz est vita aīe. Et ideo oc
adit aīam statim et obligat eam ad penā
eternā non ppter hoc qz hō cōuertit se ad
bonū creatū iōrdinate et ad suā ppiā vo
lūtatem. sed ppter hoc qz relinquit et con
tēpuit deū et suū mandatū. Si autē hō cō
uertat̃ ad creaturā et ad suam ppiā
volūtatem iōrdinate plus qz debebat abs
qz delibacōne et nō ppter hoc derelinquit de
um tunc est pān veniale et non mōile.
Et tunc fit in aīa quedam disposicō et incli
natio ad malum. sed nō ppter hoc recedit a dō
totalit' licet nō tm adheāt deo. Et si tales
actus multiplicent̃ gñabunt maiorē idina
cōnem et in fine sepabūt hoīem a deo et
fiet mors aīe et pān mortale. qz cōtinent
hoīem totalit' ad creaturā et sic homo tota
liter relinquet deū. Et ideo habendo respec
tum ad deū nō vaīant̃ pāa neqz diuersi
ficant̃. qz istomō pān nō est aliud nisi
auersio a deo et cōtēptus dei. Sed habē
do respcū ad creaturas et ad bonū crea
tum ipsa pāa distinguūt̃ et diuīfican
tur secundū qd' d' bonū creatū diuersi
ficat̃. Et ideo sūt in nūo septem peccata
mōilia in gñali. et tamē cōueniūt in
vniū qz qdlibet est auersio a deo et cōtēp

tus dei. Sic ergo sacm pñe qz est ordina
tum ad destruendū pān mortale inqū
tum ē auersio a deo et offensa dei et inqū
tum obligat ad penā etnām. et ideo de
vitate sua destruit culpā et offensam et
aūfione a deo et penā debitā ppter hoc
fz non destruit dispōnem et inclinacōne
relictā p pān et p cōūfione ad crea
turā nec penam debitam ppter talem
ordinatā ouersionē. sed tamē diminuit
talē inclinacōem ac dispōnem ut non
dñetur nec regnet et dat adiutorū et
auxiliū aīe ad pugnandū cōt' calem
clinacone viciōsam et ad destruendū eā
paulatim sicut homo p seipm gñauit
eam in seipso paulatim. Et sicut baptis
mus sandit ab aīa omēs reliq̃as mōles et
totalit' remouet fz relinquit i carne longe
ab aīa inclinacōem viciōsā ad malū licet
eam āqualit' sandat fz non totam. sic sac
mentum pñe non sandit totaliter aba
nima reliq̃as et supfluitates relictas p
pān licet diminuat et āqualit' sandat
fz non totalit'. qz nō ordinat̃ nisi ad cul
pam et offensam dei tollendā et ad pe
nam eternā auferendā. **¶ Post sacm**
pñe d' iterū hō sumere sacm eumil
tie ad nutritionē vite spūalis et ad
reuerpandū depditū et ad remouendū
et purgandū reliq̃as pāozū relictas
post penitentiā. ¶ Excm.

Et qm sacm pñe restituit hoī
vitam spūalem pñā et relinq̃
reliq̃as pāozū et eā relinquit
hoīem obligatū ad penā etnām. ideo qz
corpus xpī est ordinatū ad nutritionē hoī
in vitā spūali et ad pficiendū eū deo post
sacm pñe in quo homo surrexit de seō
lapsu et d' morte et reuerpauit vitā pñā
et est reuīfatus cū xpō debet iterū sume
sacm corpīs xpī. et nō ante dū existit in
lapsu et in morte qz nutritiū p̃supponit
vitā p̃existente. Sicut enim homo mortuū
non debet nutrirī ita homo existens i se
cundo lapsu qz p̃didit vitā spūalem nō
debet nutrirī cibo spūali. fz debet p̃mo p
pñā resurgere et postea cibo spūali

refici. Quia sicut nutrimento fiet iuicia
si daretur mortuo. ita sine copacōne fiet
et maria iuicia sacro corpore xpi i quo
cōtinetur totus xpūs si daretur mortuo i
uita spūali. et ideo talis nō nutietur s
magis mors i eo augmētaretur et offe
sa et culpa cōfiteretur. Nam talis tenet
maximū iūiciū xpi i corde suo occultū
et amat ipm. qz solū pām est cōm deum
et ideo si talis copiat xpm i seipō facit
tantū scandalū ac si uellet pderet et oc
cidere xpm. sicut si āquis reciperet regē in
tomosua in qua tenet iūiciū capita
lem regis occultū. Etiam hoc ēē contra
significacōne sacramenti qz hoc est sacra
mentū unitatis et pacis. sed talis q est in
lapsu est diuisus et sepatus a xpō p amo
rem et uolūtate. et sic nō accipet sacm
pro se sed contra se. et ideo meret magnū
tormentū qz accipet potentē cōm se. Deb
igitur homo lapsus resuscitāi pmo a mor
tuis et redire uiuus et reconciliāi xpō et u
ni i amorē. Sicut enī homo anteq̄ sur
rexit de pmo lapsu p baptismū nō debet su
mere sacm corpore xpi. ita etiā nō debet su
mere si post baptismū ceciderit nisi surrex
erit primode secūdo lapsu. Sic ergo post
sacm pnie debet homo sumē sacm eucha
ristie ut nutiat. Item etiā qz purgacō fit
p calorē et ignem. et ideo ignis et calor spūal
q ē amor purgat maculas spūales. Et qz
in aīa remanēt pō pniām reliq̄ pōr
uicōse scilicet inclinacōnes et dispōnes uicōse
q impediūt aīam ne totalit̄ tendat ad
xpm et āqualit̄ obtenebrāt. et qz sacm
eucharistie est sacm amoris in quo au
getur amor spūalis et ignis. ideo datur
istud sacm ut purget reliq̄as pōrū aīe
et ut cōburat et cōsumat totū et ut emoue
at omēs inclinacōnes aīe cōficias et ut
det habilitates et dispōnes ac iūinacō
nes ad oppositū. Et sicut aīa purgat illu
minat ac pficiat p sacm eucharistie. ita
etiā ad tollendum tales reliq̄as debet
homo sumē i sacm. Itē etiā qz p ist
sacm homo magis unitur et i corpore xpi
et p osequēs magis unitur mori et passi
oni xpi que satisfaciunt pro oībus peccatis

169 167
et p cōsecrō fit hōi remissio pene debite se
cundū maiore vel minore deuocōne ad xpm
et ad mortē eius. Et sic i qd sacm pnie nō
potuit complē cōplet sacm istud. Et sic sa
cramentū eucharistie reducat ad pūritatē
baptismi. et sic sacm pnie et eucharistie
tū faciunt i scdō lapsu sicut baptismus in
pmo. Et ideo qz hō pty baptismū p̄t frequē
ter cadē in pām mortale et labi p hō
debz se exercitacōne frequēter i istis duobz sac
mentis qz p sacm pnie quocūq̄ scūq̄ qz
ceciderit pty baptismū in pām p̄t resurgē
et leuari a lapsu et recuperare uitā p̄ditam
et amicitiam dei. et p sacramētum eucha
ristie p̄t resumere vires spūales et fortitu
dinem. et ideo ista duo sacra debent frequēter
q nulls p̄t vti sacramēto baptismi nisi
semel. Sicut enī homo fuit semel creatus
et factus et nō bis. et homo ē semel natus
et gñatus et nō bis. ita semel debet homo
regiari et nō bis. et marie qz i sacramēto
regiācōis recipit hō in aīa ymaginē sū
caracterē xpi indelebile. et ideo reiterari nō
debet et ideo sacm pnie et eucharistie cōiūc
ta supplēt uicē baptismi. Et sicut homo
decidens pty baptismū statim euolat ad
uitā eternā. ita etiā homo exercitans se i
istis duobz sacramētis tū purificabit q
sine pena transibit ad regnū celozū. **Et
etiā tribulacō seu afflictō siue pena
corporalis uolūtaria cū amore xpi pur
gat aīa a reliquijs pōrū et satisfaci
at pro pōis debitis i custodiā aīa ne i
fiant et cadat i unit cū xpo. Ceter.**

Quoniam autē dān ē qz sacm pe
nitencie relinquit in aīa reli
q̄as pōrū scilicet inclina
cōnes et dispōnes uicōsas q indināt
aīam ad res corpales et delectacōnes mū
danas et impediunt aīam ne totalit̄ uni
atur xpō p amorē. et ideo cōficiant aīe et
bono suo qz totum bonū aīe est qz uniatur
cum xpō p amorē. et quicūq̄ magis unitur
cum xpō tanto magis pficiat et meliorat
et totum malū eius ē qz sepat a xpō p
amorē et uniatur cū carne et cū rebus cre
atis. qz tunc inficiat tunc peccat et tunc
offendit et tunc maculat. ideo omē illud

qđ facit eam recedere et retrahit eā a delectationibus carnis et a consolacōibus mūdānis et ab amore creatūrā iordinato et viciōso. valet ad purgandū aīam et mundandū eā et purificandū. Unde qđ aīa non offendit deum nisi vadat ad cōnaturas et delectat̃ i eis inordinare et relinquat deū. idō oīa illa qđ valet ad retrahendū eam ab illis purificant eā ut dñm est. Et ideo qđ tribulacō et afflictio carnis et mundi et pena carnis faciūt aīam recedere a delectacōibus et cōsolacōibus carnis et mundi ut aīa nullā delectacōē nec cōsolacōnem cōcipiat nec ī carne nec ī mūdo. ideo sequit̃ qđ ipā tribulacō sūme valet ad purgandū aīam et ad purificandū ab oībus reliquijs pccatū et inordinacōibus et dispoībus viciōsis et simul cū amorē xpī qđ amor ligat aīam cū xpō et tribulacō et terrior et afflictio que sentit̃ facit recedere aīam et fugere a cōsolacōibus et desiderijs carnalibz. Sic ergo amor xpī existens ī aīa ex una pte et tribulacō et afflictio ex altera parte mundat eā ab omībz talibz. Idinacōnibus et dispoībus viciōsis qđ impediebāt aīam qđ dñm aīa sentit̃ tribulacōē et afflictionem et tristitiā et desolacōē ī carne et ī mundo et nullā requiē neq; delectacōnem ibi tūenit. tunc amor xpī existens ī aīa vnit et ligat eam cum xpō magis et penetrat ipsā aīam totaliter et ipse amor excitatur et viuificat̃ et fortificat̃ in se tanq; ignis. et ideo expellit et expurgat ab aīa qđ quid ē ei cōtrariū ibi et expellit oēm amorē cōtrariū et omēs inordinacōes et affectiones cōtrarias qđ impediebāt aīam ne totalit̃ vniret̃ cū xpō p amorē et volūtatem. et tunc natē est qđ aīa totalit̃ amplectat̃ xpī. Et ideo ipsa tribulacō est tanq; malleus et martellus pcutiens aīam et faciens ipām intrare in xpī p amorē imouens ab ipā oēm tribuginem et scoriā. Et ē etiā fornax cū foliibus et amor ē ignis īcensus et īflammat̃ ī fornace tribulacōis. et ideo in simul decoquit̃ aīam et purgat eā ab oī macula et infectione contracta p amorē carnis et mundi. Et ideo tūc aīa confortat̃

roborat̃ et fortificat̃ et illuminatur ac pfiatur qđ vnit̃ magis cū xpō et fit vnū cum eo et p cōsequē purgat̃ ab omī macula viciōsa qđ calefit et īflammat̃. qđ xpūs habet ignē in seipso īextinguibile diuinū purificantū mundificatiū et attractiū. Vñ ad purificandū aīam nō sufficet amor xpī nisi adiuiaret̃ a tribulacōe qđ aīa habet liberū arbitrium et nō cogitur ire ad xpī nisi recedere a delectacōibus carnis et mundi nisi velit. et ideo qđ ipse delectacōes ligant aīam cū carne ideo natia est ipā tribulacō liberantis aīe ut cogat eam et volūtate reliquat easdem delectacōes cōtrarias deo et saluti et vadat ad xpī. Et etiā nō solum tribulacō est natia ad purgandū aīam ab īfectionibz viciōsisimo necessaria ē ad eam tenendū ligatā et vnitam cum xpō et ne ab eo recedat et diuidat̃ a xpō et cadat et moriat̃ si fors uis cōtinue vniat̃ p amorē. Et sic tribulacō natia est oī xpīano siue īdigeat purgacōe siue non qđ tribulacō est tam bona et tam vtilis et tam medicinal̃ et tam natia omī xpīano ut siue ipā nullus possit pfecte vni cū xpō p amorē. Ergo sequit̃ qđ sicut xpūs ordinauit sacramētū ad salutē xpīanorū ita ordinauit tribulacōes ad purgacōē aīarū ita qđ sicut sacramētū sunt natia ita etiā tribulacōes sunt natē. et qm diu durat sacramētū durabit etiā tribulacō. et ideo necesse est qđ tribulacō duret qđ diu mūdus stat. Unde qđ ī hac vitā aīa xpīanē et disponit̃ ad aliā vitā salutē eternā. ideo natē est qđ tribulacō sū maneāt in hac vitā. Unde necesse est qđ fornar cum foliibz sū maneāt et etiā ignis maneāt īcensus et īflammat̃. Et ideo sicut natū est oī xpīano recipere sacramētū ita etiā natū est oī xpīano tribulacōes sustinē. et qui refutat tribulacōes separat̃ a xpō. Est etiā necesse qđ qđo pccm multiplicat̃ qđ tunc etiā multiplicent̃ tribulacōes qđ maiori replecōi maior ē natia purgacō. Et sic xpūs tam p sacramētū qđ p tribulacōes complet et pfiat salutem aīarū. Et qđ tribulacō ē pena ideo si volūtarie sustineat̃ satisfiat pro peccatis et

pro culpa qz omnis pena voluntaria est satisfactiva pro debitis peccatorum. Et ideo hominem surgens p[er] sacram[entum] p[er]nitentie de secundo lapsu remanens obligatus ad penam temporalem secundum quantitatem criminis et qualitatem culpe. et ideo si voluntarie teneat tribulationem et afflictionem temporalem et corporalem et secundum hoc q[uod] magis illi minus sustinet tribulationem secundum hoc plus vel minus satisfaciatur pro peccatis. Si autem homo non sit obligatus ad penam temporalem tunc sustinendo voluntarie penam et afflictionem propter christum augmetur merita et gratia. Et sic tribulatio est bona ad purgandum animam et ad satisfaciendum pro debitis et ad augmetandum meritum et ad ligandum et uniuendum animam foras cum christo et ad sepandam eam a delationibus et consolationibus mundanis et carnalibus q[ue] contrariantur anime et ea occidunt. Quare summe amabilis debet esse tribulatio omni christiano. **¶** Et si anima post sacram[entum] p[er]nitentie exeat de corpore cum reliquijs peccatorum et sine completa satisfactione p[er] culpas n[on] est ea purgata et purum in aliquo loco t[em]porali donec fuerit plene et complete purgata et fuerit culpa persoluta. CCC.

Et q[uod] anima p[ot]est exire de suo corpore non purgata a peccatis reliquijs peccatorum q[ue] remanent p[er] sacram[entum] p[er]nitentie et etiam absq[ue] persolutione penarum pro culpis debitorum. ideo autem p[ro]pter hoc anima impeditur ne totaliter possit uniri christo p[er] amorem. q[uod] n[on] est si debeat uniri cum christo q[uod] nichil habeat extraneum a deo sed q[uod] sit talis sicut eruit a deo in sui creatione sine macula sine infectione et sine aliqua mala inclinatione. ideo quicquid anima addidit p[er] se in seipsa postq[uam] creata est usq[ue] ad exitum corporis consumando cum creaturis q[uod] deo contrariatur. necesse est q[uod] totum illud purgetur et remoueat. Et ideo q[uod] anima amat carnem et res corporales amore torridum et plus q[uam] debet et p[ro]sequens inibit tali amoris et delationi. ideo necesse est q[uod] anteq[uam] uniat[ur] cum deo blama et completa unione q[uod] purgetur et purificetur completa purificatione ut nichil remaneat de extraneo. **¶** Et etiam q[uod] culpe debet completa purgatio ut iam dictum est. ideo anima non portauit debitam purificationem pro peccatis suis

nata est q[uod] puniatur q[uod] hoc erigit iusticia dei a te[m]p[or]e sit digna h[ab]ere co[m]p[ar]ationem cum deo. q[uod] sine debita satisfactione anima non debet saluari. Et q[uod] anima q[ue] erit de corpore erit de curia iusticie et cadit in curiam pure iusticie dei. ideo necesse est q[uod] ipsa puniatur post hanc vitam secundum rigorem et strenuitatem diuine iusticie. Et q[uod] diuina iusticia est summa q[uod] non p[ot]est cogitari maior. et sic iudex iustissimus est summe punitus malorum q[uod] in summo odio habet malum. ideo sequitur q[uod] mala q[ue] punit deus p[er] hanc vitam p[er] suam iusticiam punit tanta purificatione q[uod] non p[ot]est cogitari maior et cum tanto rigore et seueritate q[uod] nemo p[ot]est excogitare. Et ideo anima q[ue] non sustinuit penas debitas in corpore dum erat in curia m[un]di dei postq[uam] inadiit in mans[i]o[n]em iusticie. punietur tanta purificatione q[uod] n[on] p[ot]est cogitari. Et ideo sequitur q[uod] tam p[ro]pter purgationem q[uam] p[ro]pter purificationem n[on] est locu[m] esse aliquem purgatorium et purituum animarum non eternaliter s[ed] temporaliter. Et q[uod] si cut in hoc mundo anima dum est in corpore purgatur p[er] afflictionem et tribulationem et hoc simul cum amore christi. ita etiam oportet q[uod] amor christi existens in anima et tribulatio purget ipsam animam a reliquijs peccatorum. Et ideo oportet q[uod] sit aqua res afflictiva et dolosa i[n] q[uod] anima purganda t[em]p[or]e sentiat de dolore quantum sentiat de delatione extranea contra deum et q[uod] t[em]p[or]e penetret i[n] visc[er]ibus et medullis anime quantum amor mundano t[em]p[or]e penetraueat i[n] medullis anime. Et q[uod] purgatio fit p[er] contrarium unde anima non indiget purgatione nisi ab amore reru[m] mundanaru[m] q[ue] penetrant animam p[er] delationem q[uod] p[er] tale amorem extraneum anima est dissilis deo. ideo secundum q[uod] amor reru[m] mundanaru[m] magis penetrauit in anima et i[n] medullis eius secundum hoc difficilius purgabitur. **¶** Ista autem purgatio et purificatio necesse est q[uod] fiat p[er] ignem materiale ut iam dictum fuit de eterna iusticia. Sic ergo amor christi etiam i[n] anima excitatus et adiutus a tribulatione ignis et dolore sensibili purgabit ipsam sicut aurum purgatur i[n] igne. et completa purificatione anima nullum dolorem sentiet quia nichil habebit de extraneo nec de cremabili. **¶** Nihil igitur est homini purgare peccata sua et sustinere penam debitam pro peccatis suis hic dum uiuit in corpore q[uam] q[uod] purgetur et puniatur i[n] alio

mundo p rigore dine iusticie. q̄ necesse est
q̄ vel hic puniant̄ p̄cā volūtariē p p̄nias
et p sacramenta et tribulacōnes vel ī alio mū
do p iusticiā dei. q̄ p̄cā nō p̄ remanē impu
nitū et oportebit q̄ et̄nalē vel et̄paliē pu
niat̄. et̄nalē in īferno t̄paliē in hoc mūdo
vel ī loco purgatorij. Sic ergo necesse est q̄ hō
portet penā debita pro peccatis quibz p̄
baptismū vel in hoc mūdo vel ī alio. s̄ aliter
hic et aliter ibi. Quāvis etiā ipse aīe rece
dant a corpe cum reliq̄is p̄cā antamē oīa
illa q̄ valebant pro eis hic dū viuebant in
corpore valent etiā si fiant pro eis p̄ deces
sum. Ad satisfaciendū v̄o pro eis ad cōplēdā
dīuī iusticiā valent oīa que pro eis p̄ alios fi
unt qui viuūt s̄ non tantū q̄ntum valuisset
si facta fuissent p̄ seipsos. Quia enī sunt mē
bra xp̄i ideo p̄nt suscipere influentiā a passio
ne xp̄i et a mēbris xp̄i. q̄ tā ille aīe q̄ hō
mines xp̄iani viuētes sunt vñū corpe et
sunt membra vñius capitis et ideo p̄nt se
iuvare adiuuā. et ideo mēbra xp̄i vñicia
salicet xp̄iani viuētes pro suorū amicorū
peccatis p̄nt satisfaciē si faciant illa q̄ p̄nt
valē ad satisfaciendū pro alijs q̄ hoc nō
derogat dīuīne iusticie. Quāvis ergo aīe
non p̄nt seipsas iuvare. att̄ p̄nt p̄ alios
adiuvā et debita que debent p̄nt p̄ alios
amicos p̄solui. q̄m licet puniant̄ p̄ iusti
ciā dei tamē sunt ī amicitia dei et ī eius
amore. Et ideo quicūq̄ sit pro eis deus accep
tat et recompēsat pro debito q̄d ip̄i debent

**Que sūt illa que p̄nt inducē hōiē
ccc. lapsū ut cāt ad sacm̄ p̄nīe volūtariē**

Quoniam autē hō lapsus post bap
tismū non p̄t saluari nisi p̄ p̄nias
volūtariā. et homo cōne sue liber
tatis non p̄t cogi ad p̄niam q̄ aīe nichil p̄
ficet nisi volūtariē curat ad p̄niam et
q̄nto magis volūtariē erit tanto magis ei
proficiet. ideo ē valē valde cōgregāe omīa
simul q̄ p̄nt hōiē inducē ad p̄niam q̄
ipsa peccata refugit p̄niam et ei resistunt
Prīmū autē q̄d inducat hōiē ad p̄nias
est q̄ sūme placet deo. q̄ deus solū h̄ odio
p̄cā et nichil aliud q̄ nichil cōtrariat̄ sibi
nisi p̄cā nec est sibi rebelle. et ideo sequi

natiē q̄ ille sūme placet deo q̄ toto ore toto
corde et toto ope īpugnat p̄cā et destruit
ingrātū in eo est. q̄ destruit et īpugnat ve
rū iūiciū dei sicut sūme placet hōi ille qui
destruit et īpugnat eius iūiciū capitale. et
marie placet regi miles āquis q̄ occidit ei
iūiciū capitale p̄pter amorē regis. Si ergo
homo p̄ p̄niam h̄at odio totis viribz suis
p̄cā et ei displiceat p̄pter hoc q̄ est contra
deū et ip̄m accusat ore ope et corde et p̄sequit̄
ip̄m et expellat ip̄m a se eo q̄ est contra de
um. natē est q̄ talis sūme deo placet. Et iō
ip̄a p̄nīa ē sacrificiū acceptabile deo p̄mo
nullū sacrificiū magis placet deo q̄d homo
offert de suis p̄p̄is actibus p̄mo hoc ē p̄mū
sacrificiū q̄d homo debet offerre deo de seip̄o
Et ideo statim deus adiuvat hōiē si ip̄e
querat adiutoriū a deo contra iūiciū xp̄i
q̄d nūq̄ sibi negat si in veritate postulat.
Quō enī deus denegat̄ aliquid auxiliū qui
vult īpugnare iūiciū suū capitale. q̄ est
p̄cā. Vñūdo armabit ip̄m armis suis.
Vnde licet p̄cā sit iūiciū dei t̄m deus nō
destruit ip̄m nisi hō cōsentiat et velit quia
volūtariē recepit eū. et ideo nō p̄t exire nisi
volūtariē dimittat ip̄m. et ideo natē est si
debt exire q̄ volūtariē expellat ip̄m de se.
Item homo etiā nō solum placet deo sed
etiā omībus amicis dei qui sūme gaudent
de hoc. Et sic hō simul acquirit amicitia dei
et omī amicorū suorū. Melius ē enī h̄
amicitiā dei et omī amicorū suorū q̄ h̄et aīa
cā p̄cā et iūiciā dei q̄ p̄cā ē sūma tur
pitudine sūma deformitas et malicia et odibi
le ī sūmo et nullomō amabile. et deus est
sūme bonus sūme amabilis et nullomō
odibilis. Et sic maxima diffiniā est inter
deū et p̄cā. Et etiā sūme placet deo p̄nīa
q̄ p̄ ipsam homo saluat̄ et restaurat̄ qui
erat deperditus in eternū p̄ seip̄m. et ideo deus
gaudet in eo q̄ sua creaturam et opus suū q̄d
p̄didit saluat̄. Et etiā omīes amici sui
sūme gaudent de hoc q̄ sunt boni et letant̄
de bono sicut dyaboli sunt mali et gau
dent de malo. Sic ergo p̄ tū placet deo
tantā cōplacētiā quā deus habet et omīes
amici ei in p̄nīa debz homo totis viribz

conari ut ad pñiam festinet pro peccatis
suis **Aliud iductum ad pñiam.**
Etiam aliud qd pñ incitare et inducere hoiem
ad pñiam est visio dei. qz deus videt hoiis
voluntate. et videt qualiter homo tenet in
domo sua scilicet i corde suo qd melius et no-
bilius mebrũ e in hoiẽ i secreto dei iuniciũ
capitale et illud qd deus habet sũme odio
et qd deo sũme displicet. et nũ solum tenet
sed defendit nutrit et abscondit atqz augmẽ-
tat et induat ipm i domũ suã volũtarie
pñmonũ in domũ pñiã s i domũ dei qz cor
de vera iusticia est habitaculũ dei et pñnet
deo. Etiam homo qd peius est fecit ipm in
iuniciũ qz ante nũ erat. et cogitat sp qũo po-
terit multiplicare ipm. Oia ista deus videt.
Debet ergo homo in sũmo timẽ qz saluet te-
neat in seipso iuniciũ dei et qz custodiat et
defendat atqz nutriat ipm ipõ vidente pre-
sente et faciente iuniciũ sui creatoris redẽpro-
tis atqz iudicis. Quis enĩ eẽt ausus tene-
custodire atqz nutre in regno regis iuniciũ
regis capitale rege pñte vidente et faciente.
Nũne ille faceret regi magnã cõtumeliã
et offensã atqz iurã. Nũne etiã ille me-
retur a rege magnã pñdictã. Nũne etiã
quis eẽt ausus cogitare seu in aĩo. pñponere
iuniciũ regis velle hospitã in domo sua r-
ge faciente talem cogitacõnẽ seu tale pñpo-
sitiũ. Et quis eẽt ausus iurare domũ
regis et portare regis iuniciũ depictũ añ-
faciem regis. Et quis eẽt ausus recipere
bona a rege et viuere de bonis regis et su-
um iuniciũ capitale in domo sua hospiti-
re et defendere ipõ faciente. Credo qz nullũ
esset ita ausus. Ergo postqz homo facit et
cognoscat qz pñm qd ipse tenet i corde suo
e iuniciũ dei capitalis et qz de hoc videt
et cognoscat et qz facit si ipm nũ expellit
statim de corde suo tunc facit deo maximã
iurã offensã et cõtumeliã qz reputat
eũ vel impotentẽ vel insaentẽ vel fatu-
um. Nũne ille stat i maximo pñculo
absqz fallo. qz timor e et sũme timẽ dũ
nisi hõ statim ipm a se expellat qz deo
faciat vindictã et ostendat suã po-
tentiã scientiã et iusticiã et precipitet

ipm aũ iunico suo in profundũ inferni.
pñmo mirũ est et sup oia mirabilia quõ
deus sustinet tanto tempe iunicos suos mor-
tales. Et q hoc nũ sentit pñculũ neqz timet
amissũ intellã et rõne caret et merito fa-
tius reputabit maxime i tempe ultiois
Et in isto appet dei imensa clemencia et
bonitas sic sustinet nutre et defende a dya-
bolo suos iunicos et suozũ iunitorũ zclato-
res atqz defensores. Nam nũ posset maior
bonitas excogitari. Et ex hoc appet qz deus
nũ vult hoiem pñre s expat ipm ad pñiã
et ut saluet partit. nec pñ eẽt alia causa
qz qsi homo nũ veniat ad pñiã tã diu
expatatus qz ex tunc maiorẽ vindictã et in-
dignacõnẽ dei iaurat qz ingratus est deo z
cõtẽpñit illã imensã bonitatẽ dei. Debi-
igitur homo ad vitandũ tantũ arduũ et
magnũ pñculũ in quo cõtinue existat et pñ-
ter tantã bonitatem et expatcõnẽ dei cur-
rere ad pñiã et subito expellere a se iun-
iciũ dei et suũ ne subito sup eũ veniat ira
dei et vindictã qbus ipse poterit pñdere corpõ
et aĩam propter ingratitudinẽ et cõtẽmp-
tũ dei **Aliud iactatum ad pñiã**
Preterea aliud est qd debz hoiem iactare
ut currat ad pñiã scilz iusta pñico pñi
unde iã probatũ est et impossibile e aliter
eẽt qm oia facta et verba et cogitacõnes
hois iudicent et recipiant debitã remu-
neracionẽ boni vel mali. et ideo de neces-
sitate omia opa hominis mala et cogitacõ-
nes male et oia pñm oportet qz puniantur
qz non pñt remanere ipunita. et ideo si
non puniantur in hoc mũdo oportet qz i a-
mũdo puniantur p iusticiã debitã. Et ad
bonitas dei ordinavit qz pñm hic p pñiã
puniatur et cõstituit suos iudices in h-
mũdo loco sui q iudicent et corrigant pñ-
cata et puniat ut in hoc mũdo fiat iu-
diciũ de ipis ne si reseruentur in alio
mũdo iudicentur ad cõdẽpnacõnẽ eter-
nã. Et ideo si homo nũ vult in h-
mũdo facere pñiã et iudiciũ de peccatis suis ne-
cesse est qz post hanc vitã eternalit puniã-
tur. Item etiã declaratũ e in caplo de et-
na iusticia quot et quãta mala meret

āia si nō saluet^r qz āia est īmortalis. et
ergo bene vel male habebit īeternum.
Debet ergo homo crere ad pñiam vt eua
dat tristitiam etiam et penā īfinitā in
quā de nāte inādit si nō fecerit pñiam.
Si ergo homo nō vult venire ad iudiciū
in alio mūdo vciat h' ad iudiciū secretū vo
luntarie corā iudice a deo ordinato et confi
teat^r pñā suā et accuset seipm ī vritate co
ram eo et sic euadet iudiciū dampnatiōis

Aliud inductiū ad pñiam

Proterea aliud qd debet hoīem inatīe ad
pñiam est certitudo et īfallibilitas mor
tis et īcertitudo ipius hore mortis. Nam
nō est ī alitū⁹ pñate prolongare vnā
horā vite qz vita homīs stat in manu al
terius salz dei. Si ergo homo ē īcertus de
hora quō audet remanere ī tanto piculo p
qd p't iurē etiam penā et tristitiam īfīni
tam. Cum ergo homo tā facili p't euitare
tantā picula que finē nō hnt p pñiam
qd tam facili fit qz volendo et loquendo.
Quid enī facili⁹ q' velle et loq'. In enī
nullus labor est nulla fatigatiō. Volendo
enī et loquēdo corā iudice pñā destruit^r
et īmittit etiam penā et homo euadit tristi
tiam q' finem nō h'z. Est igit' homo stultis
simus q' voluntarie vult stare ī tanto pi
culo quo maius nō p't excogitari tū possit
ipm vitare tā facili q' nō poterit facili⁹
cogitari et nō est securus de die crastina et
nō p't prologare vitā suā ad vnā horam

Aliud inductiū ad penitentiā

Item aliud etiā qd debet sume inducē hoī
nem ad pñiam est mors xpi et sanguis qui
effusus est pro peccatis totius mundi.
Vnde mors xpi supat oīa peccata que fieri
pnt vt declaratū est. et ideo clamat sangs
xpi ad omēs pccatores vt veniant ad pñiam
et recipiant virtutē et īfluēciā eius qz nō
ē effusus nisi ad lauandū peccata. Et ideo
qui cōtempnit sanguinē xpi et nō vult la
uare peccata sua in sanguine eius dū vivit
ī hoc mūdo necesse est q' dāpnet^r et mari
ne xpianus qui emptus ē semel pāo san
guis xpi dampnabit^r sine cōparatiōe plū
q' omēs alij qz cōtempnit sanguinē tā pāosū

Quamqz igit' vult fugere penas etiam et
pvenire ad gaudia etiam dū adhuc vacat
et ī hoc corpe vivit et p't facē pñiam cur
debz ad sacramētū pñie vt ī ppetuū vivat
Conari igit' debz homo dum tempo habz
vt expellat de seipso et de domo sua īmūi
suū capitalē et mortālē et īmūi sui crea
toris et factoris et oīm creaturaz saluet
ipm pñā ne īveniat^r in eo ī morte q' nō
eo iudicabit^r ad ignem eternū et pibit
eternū. Qualiter p't homo tolerare in
suo orto ī sua domo ī sua camera et ī suo
corpore suū īmūi capitalē. Et si ibi nō
p't sustinere. quō p't tunc īmūi suū et
xpi et omīs creaturē dei in secreto cordis su
abscōdere p vnū momētū. et nō solū to
lerare s' qd peius est dilige et amāe tam
diu. Tam diu enī homo tenet pñā in
corde suo q' diu nō habz ipm odio. Et
quō poterit diligere pñā p qd p'dit etiam
et īfinita bona et acqrit eterna et īfinita
tormēta et mala p qd p'dit etiam et īfinitū
gaudiū et iurrit eternam tristitiā. Quō
p't homo tenē pñā et diligere pro quo
oportuit deū incarnari et turpissima mor
te mori. Quō p't homo sustinē seipm
ēē malū q' nō p't neqz vult sustinere alias
res suas esse malas neqz corruptas n' ma
culatas. Quō p't homo sustinere seipm
ēē malū qui omēs alias res vult hēe bo
nas bonam domū vestem bonam et pro
rem bonā et filios bonos. Quō g' nō ui
dicaret^r hō iste nec cōtempnare iusto
q' cōtempnit sanguinē filij dei et seipsū
et refutat mortē tam amārā et pro nō
reputat et q' dimittit maxima bona et
na et querit vilia et transitoria. q' querit
rena et dimittit celestia q' querit aliena bo
na et extranea et dimittit ipria bona. Et
etiā peius seu turpius q' q' homo q' habz
aiām īmortalē ponat spem suā ī re tran
sitoria et mortali ac corruptibili et ī re vi
uente p momētū. Cur etiā nō iudicaretur
iste homo iustissime q' tū diligens est et tū
laborat in rebz extra se et est negligentis
mus intra se et seipm dimittit p're. q' repar
ca q' sunt extra se et que intra se sunt relin

quint. qui pulchre ordinat ea que sunt ei
et q̄ sunt int̄m dimittit iordinata. q̄ est di
ligentissim⁹ ad corrigendū defectus aliar
rerū et disponit oīa recte et p̄fate sed ē ne
gligentissim⁹ emendare p̄rios defectus q̄
vult q̄ oīa alia reddāt debitū et iusticiā ei
et ipse sibi metip̄i nō reddit debitū neq̄ ius
ticiam. q̄ vult q̄ oīa sibi proficiant et nū
lla noceant. et ip̄emet sibi nō vult p̄ficere
sed nocere et seip̄m cōtinue destruc̄. qui tan
tum laborat ita alias res q̄ seip̄m negliḡ
q̄ tantū studet ut alias res cognoscant p̄fec
te et seip̄m nō avert cognoscere. qui ē super
oīa alia et p̄ter quē s̄t sunt oīa. Cogitet
ergo homo q̄ sicut ip̄e facit de rebz sibi sub
tis salz q̄i sunt iustiles turpes et maculate
q̄ illas destruit et mittit ī ignem vel extra
domū et extra visum et sicut homo refutat
om̄es res extra se q̄ sunt viles et corrupte. s̄
enā ille qui est supra nos refutabit nos si
fuimus viles turpes et corrupti. Sicut enī
ipse homo vult h̄re res pulchras p̄iosas
et honestas pro se et etiā mūdās et nō ma
culatas desiderat. ita ille q̄ est supra nos
cū sit nobilior mundior et pretiosior sine
comparcōe vult h̄re pro se res p̄iosas mun
das et imaculatas. Nā quāto aq̄ius est
gloriosior et dignior tanto debent oīa que
ip̄m occurrūt ēē gloriosiora et digniora.
Currat igit̄ homo ad p̄niam et lauet p̄m
sua ut sit purus sincerus et mund⁹ in con
suetudine quā deus diligit sup̄ oēm mūdiciā
q̄ est sua habitacō. et timeat futurā s̄mā
quā audient illi q̄ erūt imundi et maculati.
Nā illos habitacō cōsuetudo et societas erūt cum
imūdiſsimis et deformissimis dyabolisq̄
cū aspiciis oēm penā hui⁹ mundi superat et
excedit et illius cōuersacōis nō erit finis
**Quintū sacram̄ est extrema unctō. et est ulti
mū medicamētū ī quo datur grā per
quā hō de lapsu reparat̄ et ex̄s de hac vi
ta et tendēs et trāsiens ad hālē grām
hic et hālē gloriā in alia vī disposit̄
et p̄paratur ad sanctā v̄nitatē s̄m̄e
et sp̄iale vigore et etiā destruit p̄m
venialia et avert iſirmitatē et lāguorē
seu debilitatē sp̄iale relictā ex p̄m et**

**alleuat iſirmitatē corporālē si iſir
mo expedit. Et En.**

Quoniam autem necesse ē hōiēm mo
ri et exire de hac vīta et q̄ aīa est
ordinata finaliter ad etiā glori
am quā hēbit amando deū toto corde et ad
herendo ei p̄ voluntatē totalit̄ et recedendo
totalit̄ a malo et iordinato amore. et quia
aīa erās ī carne corrupta trahit̄ a carne
multociens et iordinat̄ ad eā q̄ habet vi
uere cū ea et ideo aīa grauatur et iſicit̄ o
neratur et iſcurrit p̄m venialia velut noluit
et aqualit̄ maculat̄ et iſedit̄ ne totalit̄
possit tendere ī deū p̄ amorē. ideo q̄ aīa de
bet trānsire de vno statu ī aliū oportet q̄
vadat īmediate ad deū vel ad purgatori
um. et ideo sequit̄ q̄ indiget nouo vigore
ad fortit̄ amandū deū et ad totalit̄ se
vniendū cū deo p̄ amorē et id indiget noua
grā et adiutorio nouo ad feliciter et celeri
ter euolandū ad deū p̄ totalem deuocōnem
suisum tendēdo ut totalit̄ ip̄a eleuet̄ in deū.
et etiā si vadat ad ignē purgatoriū ad pur
gandū indiget vigorai ut facilius sustine
at dolorē ignis donec sit purgata. Unde
duo sunt que p̄t aīam īpedire et aggruāre
ut non sit facile apta ad volandū ad deū
**Unū est quedā debilitas relictā ex p̄m. q̄
uis enī aīa sit purgata a p̄m mortali at
tamē r̄manet quedā debilitas in ea et que
dam iſirmitas sp̄ialis sicut in iſirmitate
corporali q̄ q̄uis sit curata adhuc r̄manet q̄
dam debilitas ī corpe. Aliud autē qd aggru
uat aīam et trahit eam deorsum et aqua
liter retrahit eam a deo ē p̄m veniale q̄
om̄is culpa siue mortalis siue venialis e
longat aīam a deo sed culpa mortalis to
taliter elongat et culpa venialis minorat
et diminuit amorē. Et ideo indiget aīa ut
nullā culpā sentiat ut totalit̄ euolet ad
deum. Et q̄ p̄ sacramēta visibilia debet
ip̄a aīa curari faciri et refici et reape gra
tiam. ordinatū fuit et iſitū sacram̄ ex
t̄m vinctōis ad aīaz p̄ficiendā et sanan
dā ab om̄i macula et debilitate sp̄iali.
in quo fit ei remissio oīs p̄m venialis quo
ad culpā si non quo ad penā ut ip̄a aīa**

exonerata a culpis venialibus et alijs se-
quelis q̄ depmūt aīam deorsū velocius
facilius et expeditius euolet et trāseat
ad celū et consequat̄ salutē eterne iocū-
ditatis. et hoc p̄ deuocōne leuantē eam
sursū et p̄ cōuersionē mētis ad deū. qđ
quidē sacramētū fit p̄ medicamētū corp̄alē
modū. sicut sacm̄ baptisimī fit p̄ modū
ablucōis corp̄is. Sicut autē in alijs sa-
cramētis p̄ visibile significat̄ invisibile
p̄ illud qđ videm⁹ exteri⁹ significatur iđ
invisibile qđ fit interi⁹ in aīa. ita et in
isto sacramento. Vnde i isto sacm̄ exteri⁹
visibile qđ fit et appet exteri⁹ est unctio
olei cōsecratī p̄ modū medicamētis corp̄o-
ralis i septē p̄tibus corp̄is determinatis sc̄
in oculis in auribus i naribus i māib⁹
i labijs in pedibus et i lumbis. et hoc fit
simul cū verbis dep̄catis. et dat̄ solum
adultis et postulantib⁹ et solū in p̄iulo
mortis. Et q̄ i om̄i sacramento visibile p̄por-
tionatur invisibili. ideo considerādū est qua-
liter in hoc sacramento fiat talis p̄porcio
Sicut enī exteri⁹ fit quedā medicatō in
corpe p̄ modū medicamētis et unctionis
cū oleo qđ est curatiuū vulnerū. ita sig-
nificat̄ q̄ interi⁹ ip̄a aīa curat̄ p̄ grām
dei q̄ ei dat̄ et iungit̄ ut facilius trāseat
ad celū. Et q̄ aīa cōtēntat̄ infirmitates spi-
rituales in corpe et p̄tā venialia et spe-
cialiter p̄ illas p̄tēs supradictas offendē-
tes deū in quibus est radix infirmitatis spi-
ritualis. ideo fit unctio i illis septē locis
supradictis ad significandū q̄ ip̄a aīa
disponit̄ et p̄parat̄ p̄ hoc sacm̄ ad plei-
tudine sanitatis p̄ dilcōnem et discre-
tionem et curacōne om̄i p̄ccōr̄ que p̄ illas
septē p̄tēs cōmutant̄. Item in hoc sacm̄
est oleum simplex et non mixtū sicut in
baptismo et confirmacōne crisma ad sig-
nificandū q̄ sicut oleū est nūdū et dese-
significat̄ sanitatē q̄ p̄ illud sacm̄ cōn-
sciencia hoīs fit mūda totalit̄ ut nulla
culpa remaneat i ea et hoc p̄ graciā que
datur. Et ideo hic nō admiscetur balsa-
mū cū oleo sicut i cōfirmacōne. q̄ cōfirmā-
dā ad augmētandū et pugnandū pub-

lice et ad cōsiliandū inter alios hoīes ubi
requirit̄ odor bone fame q̄ significat̄ p̄
balsamū. sed hic i exitu siue transitu ad
celū sufficiat et requirit̄ nūdū et mūda cō-
sciencia. que significat̄ p̄ oleū simplex
racōne nūdū et mūda siue secundū quā in-
dicat iudex celestis. Item p̄ istud sacm̄
fit curacō a peccatis venialib⁹ et hoc
p̄ grām leuantē aīam sursū p̄ deuocōne
et ideo nō dat̄ p̄uulis q̄ non peccant ve-
nialiter nec p̄nt h̄re deuocōnem leuantē
sursū que curat̄ p̄tā venialia. Itē etiā
q̄ i isto sacramento requirit̄ deuotio
sursū leuans aīam ideo nō debz dai nisi
postulantib⁹ q̄ p̄ deuocōne eleuant̄. Item
etiā nō dat̄ nisi infirmis q̄ hoc sacm̄ nō
dat̄ nisi p̄ modū curacōis corp̄alis q̄ sig-
nificat̄ spūalē curacōne. et ideo si nō esset
infirmitas corp̄alis nō esset cōmēdācia.
Vnde q̄uis p̄ talē inuocōne nō curat̄ in-
firmitas corp̄alis non est propter hoc sol-
sum signū q̄ talis unctio nō datur ad cu-
racōnem corp̄alē sed ad significandū cu-
racōne spūalem. ita q̄ significat̄ q̄ sicut
exteri⁹ in corpe dat̄ unctio corp̄alis ip̄i cor-
pori existēti infirmo. ita sicut dat̄ intus unc-
tio spūalis ip̄i aīe existenti infirmo. Et ideo
talis curacō sp̄ fit que significat̄ q̄ corpa-
lis nō fit nisi p̄ accidens aliquū. Vnde q̄ istud
sacm̄ nō fit nisi ad eleuandū aīam ad de-
um p̄ deuocōnem i qua aīa recipit vigō-
re et alleuiat̄ et trāquillat̄ et letificat̄. et q̄
aīa regit corpus ideo in multo aīa fit p̄p̄-
sio molestiarū corp̄aliū q̄ alleuiat̄ mo-
lestias aīe alleuiant̄ sepe molestias corp̄is.
Et ideo licet istud sacm̄ nō sit p̄ncipale in-
stitutū ad curacōne infirmitatis corp̄alis
sed peccati venialis q̄ p̄tā mortale est
magis mors q̄ infirmitas. et p̄nā q̄ desti-
t̄ ip̄m est magis sustinacō q̄ medicacō. at-
tamen p̄ accidens valet ad curacōne et alle-
uiacōnem infirmitatis corp̄alis. et hoc tole-
rando quodāmodo aīam q̄ regit corp̄ p̄p̄ sanā-
do et vigorādo i bono et exonerando i ma-
lo et hoc fit q̄ infirmo magis expedit viuē
ad cumulandū magis merita. Sicut enī
spūs tristis exsiccāt et cōsumit corpus. ita

aia leta uiuificat corpus et releuat a do-
loribus suis. Et sic apper magna differe-
aa inter istud sacra^m et confirmaco^{nem} que
fit sile p^r uinctionem. qz confirmaco^{nem} iparat
et disponit aiam ad melius agou^{and}
et pugnandū contra hostes uisibiles. sed
extrema unctio ad celerius transiendū et
volandū ad celū et ad regnū celozū. licet
etia^m disponat aiam ad foras resistendū
contra inimicos spūales et inuisibiles salz
dyabolos. Item etia^m qz confirmaco^{nem} confi-
at^r in balsamo sⁱ istud i solo oleo. Itē etia^m
qz i forma uerborū ē diffēcia. Nā sacra^m
confirmaco^{nem} fit aum uerbis indicatiuis sⁱ
istud fit aū uerbis depcariuis. et p hoc etia^m
differt ab alijs sacramentis pcedentibz que
fiūt in forma indicatiua. Vnde i isto sacra^m
magis couenit ubis depcariuis ut q^u indi-
cariuis propter multa. Primo qz suscipies
hoc sacra^m est destitutus p^ris uiribus. qua-
re indiget subleuari p^r depcaco^{nem}. Sed qz
aia aum^r p^r deuoco^{nem} et eleuaco^{nem} sursum
ad spūalia que ē p^ria curaco^{nem} p^ria uenialis
qd^u deorsum trahit. et ideo qz illud qd^u supra
oia^m exiit aiam ad hoc est depcaco^{nem} et ozo
ideo couenit modus depcariuis. Tercio quia
hoc sacra^m dat^r recedentibz ab alijs xpianis
et i manus solius dei req^uesat. Vñ deo aia cō-
mendat^r p^r depcaco^{nem} et ipsa ei cōmittitur.
Quauis autē hoc sacra^m nō det^r i modo in-
dicatiuo sed deprecatiuo tamē de se habet
certitudinē. ita qz semp^r confert^r qd^u significa-
tur p^r tale sacra^m et p^r illa uerba depcariua nō
fuerūt impedimētū ex p^rte recipietis et hoc si ha-
beat fictionē in se et nō credat. Item etiam
differecia qz confirmaco^{nem} fit in fronte. istud
fit i septem p^ribus corpis. Item differecia qz
confirmaco^{nem} fit tpe^m sanitatis. hoc autē fit in
teipe^m infirmitatis. Item confirmaco^{nem} non so-
lum datur. adultis sⁱ etiam p^ruulis. extre-
ma autē unctio solū dat^r adultis. **De tū**
sacra^m est ozo p^r qd^u dat^r et cōmittit^r p^rso-
nis d^ris auctoritas spūal^r et p^ris itel-
lectual^r itel^rit et p^rmanēs dispēdi
et mīstrandi sacra^m salutis noīe et uicē
xpi omībz hoībus. CCC.m.
Quoniam autē dōm ē de quinqz sac^r

ordiatā

mētis que sunt ad dandū uitā spūalē
omībz lapsis et p^rditis ac mortuis et of-
fensū est qualē baptisimus regeneat et re-
leuat a p^rmo lapsu. confirmaco^{nem} corrobōat
ad pugna. eucharistia nutrit. peniten-
cia iter^r releuat a secundo lapsu si cōtigit
extrema unctio purgat totaliter a peccatis
uenialibus et faciat et vigorat et iparat ut
hō sit apt^r ne faciat^r ad regnū celozū. et sⁱ
ista quinqz sacramēta sunt necessaria auli-
bet homī ut recipiat ipsa si uult saluari. et
saltem aliqua sunt necessaria oīno. aliq^u
cōueniencia et utilia et non semp^r nōia.
Sicut autē ista sacramēta sunt necessaria
duobus homībus lapsis ut suscipiāt ea
ita necesse est qz sint aliqui hoīes qui habe-
ant p^ratem seu officū dandi et mīstrandi
ipsa sacramēta. Et qz oia^m sacramēta sunt
xpi et ab ipso totā hēnt uirtutē. ideo oportet
qz talis auctas seu officū mīstrandi det^r a
xpō cui⁹ sunt sacramēta qz nullus p^r mī-
strare neqz dispensare res aliaui⁹ dñi nisi de
licencia et aucte dñi cui⁹ hec sunt nec ha-
beret uigorē quicqz alē factum esset. Sic
ergo necesse est qz auctas seu officū dandi
et mīstrandi ipsa sacramēta cōmittat^r et de-
spūaliter aliquibz p^rsonis spūalibus oībz uēo
non indifferēter. Sicut ergo xpūs ordina^t
ipsa sacramēta ut hoīes suscipiant ea. ita
necesse est qz ordinet hoīes et p^rsonas qui
mīstrent ipsa sacramēta. Et sic nōia est
p^ris in terra i homībus distribuendi sacra^m
i noīe xpi. et sic duo sunt necessaria hoībus
i terra uiuentibus. primū est ipa gracia p^r
quā regnāt^r et p^rficiūt^r ut sint apti intrare
i regnū celozū. Et qz ista gracia dat^r p^r sac-
ramēta uisibilia ideo est nōia secundu^m salz
auctas seu officū amīstrandi ipa sacra-
mentā. et i isto est totū cōplemētū salutis
hoīm. Sicut enī i generaco^{nem} hoīs con-
currit homo et deus ita qz homo ad mī-
strat corpus et deus creat ipsā aiam. et sic
insimil^r cōcurrūt ad gñaco^{nem} homīs. ita cō-
formiter ad regenerandū et repandū ho-
minē p^r sacramēta que sunt res uisibiles
et corporales debent cōcurrē homo et deus.
ut salz homo admīstret sacra^m corporale

et visibile et deus creat ipsam gratiam quia sacramentum est sicut corpus et gratia est sicut anima. Et ideo sicut in generatione hominis homo administrat totum illud quod corpale est et visibile et deus creat totum illud quod spirituale et invisibile scilicet ipsam animam rationalem. ita in regeneratione et reformatione hominis homo administrat totum illud quod est corpale et visibile scilicet ipsum sacramentum et deus creat totum illud quod est invisibile scilicet ipsam gratiam. ita quod sicut homo generatur ab homine per ministerium corporis quasi per quoddam officium a deo ordinatum. ita conformiter homo regeneratur ab homine per ministerium corporale quasi per quoddam officium a deo ordinatum. Et sicut potestas ministrandi corpus data est homini per potestas creandi animam non potuit dari homini quod soli deo convenit. ita potestas ministrandi sacramentum visibile debuit dari homini. sed potestas creandi et dandi gratiam non potuit dari nec conferri homini quod soli christo convenit igitur deus est. Sic ergo convenientissimum est ut officium seu potestas administrandi sacramentum corporalia etabilia conferretur ipsis hominibus. Et etiam quia maior unitas et amor generatur inter homines propter hoc quod unus generatur ab alio quasi quod quilibet totaliter fieret a deo. ita sunt maior unitas et maior dilectio generatur inter homines si unus regitur ab alio instrumentali et recipiat sacramentum ab alio in quo recipit vitam spiritalem a christo. Et ideo quia vita spiritualis consistit in caritate et unitate. ideo convenientissime debuit ordinari ut homines vice christi administrarent sacramenta salutis hominibus ut magis fierent unus in se. **Quod per istam auctoritatem constituitur et fit placitum 307 et superioritas et inferioritas 308**

Et quia omnes christiani qui sunt membra christi conveniunt in sacramentorum susceptione quia omnes indigent et omnibus sunt necessaria quia omnes indigent vita spirituali. ideo in hoc omnes sunt equales nec unus est superior neque dignior altero quam ad hoc. Sed quia ut iam dictum est natura est auctoritas et potestas administrandi ipsa sacramenta et quia committitur aliquibus christianis. et quia illa auctoritas et potestas est talis dignitatis et honoris et eleuat tales homines de uno gradu super omnes alios qui non habent tale potestatem et auctoritatem eis commissam et

ponit eos in honore et dignitate. Sic etiam homo qui generat alium administrando corpus constituitur in aliquo honore super illum qui generatur et dicitur pater eius cui debetur honor. Et ideo de necessitate fit differentia et distinctio propter tale auctoritatem et potestatem inter christianos et fideles et inter membra christi et etiam quedam superioritas et inferioritas et unus fit maior altero et superior. et per consequens fit ordo preeminencia et prelatia et gradus. Quia ubi est superioritas et inferioritas natura est ordo. Et ideo talis auctoritas et potestas vocatur ordo quia de necessitate causatur et facit inter christianos superioritatem et inferioritatem. Sicut enim christiani eleuantur supra non christianos de uno gradu. ita christiani habentes tale potestatem elevantur super non habentes de uno gradu. Et sic inter christianos est convenientia et differentia ratione convenientie et equalitatis et ratione differentie et inequalitatis est superioritas et inferioritas. Qui enim habent potestatem plus habent quam illi qui non habent quod totum est a christo. Sicut enim omnia membra corporis humani conveniunt in vita et calore naturali per quem omnia vivunt. sed etiam differunt per diversas potestates et officia quia singula membra habent. sic fit inter fideles quia omnes conveniunt quantum ad caritatem sed differunt et distinguuntur penes potestatem et officium. Et quia talis differentia et distinctio natura est ad vivendum ordinare et bene inter christianos ita quod oportet quod aliqui recipiant sacramenta et non dent neque habeant potestatem dandi. et aliqui sunt qui etiam recipiant primo et etiam habeant potestatem et auctoritatem dandi alii ideo de necessitate sunt due partes inter christianos et quasi due gentes distincte scilicet pars laycalis et pars clericalis. Et pars clericalis est superior et dignior et ideo est magis proxima quam christo et magis similis. quia ipsi clerici habentes potestatem concurrunt cum christo ad unum opus. quia christus dat gratiam. invisibilem et clerici qui sunt ministri eius dant sacramentaabilia. et ideo sunt coadiutores et cooperantes christi. et ideo sunt magni honoris et magne dignitatis ex parte officii christi. **Quod potestas ista invisibilis et spiritualis datur per sacramentum visibile et manifestum signum sicut gratia datur in aliis sacramentis CCC.**

Et quoniam ista potestas administrandi est necessaria et ponit distinctionem inter christianos et membra christi et separant tales personas ab aliis et eleuat eas in dignitate et in gradu. ideo sicut in aliis sacramentis per visibile datur invisibile et per aliud quod signum exterius apparet datur interius in anima ipsum invisibile occultum et non apparet in eo quod quod exterius fit significat quod interius fit in eo quod exterius sunt res corporales et verba audibilia que significant illud quod interius recipitur. ideo necesse est etiam quod talis potestas dispensandi et dandi sacramentum datur per aliud signum manifestum per aliqua verba que significant talem potestatem sicut in baptismo per aquam visibilem et per verba simul coniuncta datur ablucio in anima et gratia. Et ideo necesse est quod sit sacramentum ordinis sicut sacramentum baptismi in quo datur potestas per quam fit gradus et ordo et superioritas inter christianos. Unde quia tales persone debent separari et distingui ab aliis personis convenientissimum est quod hoc fiat per aliqua signa manifesta. Si enim ordinatum est quod homo non christianus fiat christianus et constituitur in eo christiano per aliquod signum manifestum. ita congruum est quod talis christianus constituitur in tali gradu potestatis super alios per aliqua signa manifesta. et ideo ista potestas debet dari per modum sacramenti. Et quoniam ista potestas est res spiritualis et non corporalis ideo debet poni intus in anima. et ideo necesse est quod quando datur talis potestas per sacramentum ordinis aliud invisibile et permanens imprimatur in anima. Hoc autem non est gratia que datur in aliis sacramentis. ergo oportet quod sit aliud aliud invisibile quam ipsa gratia. Et ideo est aliud signum seu sigillum impressum in anima quod dicitur character spiritualis et tale signum spirituale impressum in anima est ipsum potestas spiritualis collatum seu potestas fundata in tali characteri seu signo. Unde necesse est quod tales persone que recipiunt talem potestatem et auctorem magis assilantur christo quam alie persone et alio modo et distincto modo. Et quod alii christiani assilantur christo per gratiam. et etiam iste persone cum etiam recipiant alia sacramenta. ideo oportet quod ultra gratiam que datur omnibus per alia sacramenta recipiant aliquod aliud invisibile in anima per quod ascen-

dant et eleventur super alios et modo spiritualis assilantur christo. Et ideo in isto sacramento imprimatur aliud in anima quod non est ipsa gratia que renovat hominem lapsum. et ideo quoniam talis homo potest gratiam sibi datam per alia sacramenta non tamen propter hoc potest illud invisibile seu illam potestatem invisibilem que datur in isto sacramento quod talis potestas non est ipsa gratia sed distinguitur et sunt due res spirituales quod una potest esse sine alia. Et ideo nec per potestatem nec per offensam nec per lapsu christianus qui semel accepit talem potestatem et auctorem nullo modo potest perdere nec est in potestate sua a mutare nec annullare illi characteri que est indelebilis eternum et permanens et tam diu quam diu anima est et vivit. Qui ergo accepit sacramentum ordinis accepit rem spiritalem indelebilem et invariabilem et se permanere sicut anima.

De bonitate et malitia persone non diminuit neque mutat neque destruit talem potestatem administrandi sacramentum. C. C. vi.

Hoc autem convenientissimum est quod talis character siue potestas sit indelebilis et permaneat etiam si gratia destruat. Unde cum talis potestas et auctoritas ad ministrandum ipsa sacramenta detur illis quibus datur non propter seipsos sed propter alios ut scilicet alii recipiant sacramenta ab eis in quibus recipiant gratiam et salutem sicut ordinatum est a christo ideo cum ista potestas necessaria sit propter alios et non propter illos qui habent talem potestatem qui potest per bonitatem et gratiam et potest efficere malum necesse est quod quoniam per dant bonitatem et gratiam quod nullo modo per dant talem potestatem seu auctorem. Unde quod necesse est quod homines recipiant talia sacramenta ad eorum salutem quoniam ordinatum est. et etiam necesse est quod aliquibus personis detur auctoritas et potestas administrandi et dandi ipsa sacramenta et hoc per sacramentum ordinis ideo necesse est quod bonus sui malicia minister qui habet talem potestatem nichil addat vel diminuat de potestate eius nec de auctoritate quod ipsa bonitas potest per diu frequenter et recipari. Et ideo fiet maximum nocu mentum et dampnum omnibus aliis recipiendis ipsa sacramenta si talis potestas destrueretur.

propter maliciā pſone et maliciā miſtri
puidicaret et noceret ſaluti aliorū qđ fieri
nō dē. Et etiā nullus eſt certus de mali
tia et bonitate alterius. et ſic ſp eſt dubiū
utrū recipiens ſacramētū recipet verū ſacramētū
ſi requireret bonitas miſtrātis ſacramētū.
Cū enī talis pſas admiſtrandi nō ſit nī
aūctas admiſtrandi ipſas res extēiores
viſibiles et verba auditoria et qđ xp̄s dat
grām inviſibile in ipſis ſacramentis. ideo
poſtq̄ miſter nichil dat inviſibile i aīa nec
p̄t. ſequit̄ qđ bonitas vel malicia nichil fa
cit ad vītutē ſacramētū dū tamē ſuaat ſi
aut xp̄s ordinavit fieri. unde nō eſt niſi
coadiutor et coopator xp̄i extērius. Sicut
enī homo bonus ſive malus nichil vai
at ad generatiōem corpālē qđ etiā deus
dat aīam corpi ſive ſit generatū ab hōie
bono vel ab hōiē malo ita qđ neq; ma
licia neq; bonitas impedit quin det aīam
ita etiā bonitas vel malicia miſtri nichil
impedit quin deus ſemp̄ det grām i ſacris
qđ ipm ſacramētū eſt ſicut corpus et grāa eſt
ſicut aīa. Sicut ergo deus nō denegat aī
mā corpi generatō a malo hōiē. ita nō
denegat graciā ſacramētō admiſtrato
a malo miſtro. Unde ſacramētū ſunt
ipſus xp̄s qđ ea ordinavit et nō ſunt miſt̄
et ideo i re miſtrata nichil facit bonitas
vel malicia miſtri. Et qđ aliud ē grāa
et aliud eſt pſas ſeu character ipreſſus in
aīa. ideo etiā q̄ius aliquis pdat grāa
am ſibi datam i baptiſmo et ſit i lapſu
ſcō p̄t tamē recipere ſacramētū ordinis. et p
conſequēs p̄t recipere talē pſatē ſpūalē
et characterē qđ nō preſupponit grāa ſeu
bonitatē pſone de neceſſitate ſed ſolū requi
rit de neceſſitate qđ ſit xp̄ianus. Et ſic ap
paret qđ p talem pſatē nemo efficit
melior alio rōne pſatis et aūctis accepte
S; qm talis pſona que recipit talē et tū
excellentiſſimā pſatē admiſtrādiſſimā diſpen
ſandi tam ſanctiſſimas res ſicut ſunt ſa
cramētū debet ſupare alios hōiē ſicut
ſupat pſatē et aūctē et officiō qđ talia ſa
cramētū nō pnt digne admiſtrari niſi p
ſona admiſtrās habeat excellentē boni

bonitatē. ideo q̄ius ſacramētū ordinis ſit in
ſtitutū pſapalē ad dandū ipſam pſa
tē ſpūalē tamē ex conſequē etiam
dat graciā ſpūalē ſicut alia ſacramē
ta ſine qua nō p̄t talis pſas digne exer
ceri. Si ergo pſona recipiens ſacramētū or
dinis habet graciā que dat in alijs ſacra
mentis tunc auget et creſcit i iſto ſacra
mento et dat copioſior. ſi autē nō habet
grām ſed eſt i pſa mortali ſcient tunc
nullā grām recipit ſed auget culpam
ſolū recipit pſatē que nō requirit bonitatē
de neceſſitate nec grām. Nemo igr̄ volēs
recipere ſacramētū ſalutis iromittit ſe de
bonitate vel malicia miſtri qđ diſpenſat
et miſtrat ſacramētū ſed ſolum reſpiciat ſacra
mentū et vītutem ſacramētū et i qđ vītū
tuit et ordinavit ipm ſacramētū ſab xp̄m
Nemo credat qđ plus recipiat a bono qđ a
malo miſtro de vītute ſacramētū qđ miſter
nullā vītutē dat illi ſacramētū ſi ſolū ille qui
inſtituit et ordinavit et cui⁹ nomīe ſacramētū
recipit. Quid enim facit bonitas vel ma
licia apotecarij in admiſtratiōe medicane
Si enī medicina de ſe bona eſt et habet vir
tutem nichil impedit bonitas vel malicia
diſpenſantis. ſufficit qđ admiſtrat ſicut te
bet et ſicut medicus ſcripſit et ordinavit
**Qđ pſas ſpūalis ſeu ſacramētū ordinis pmo
et pſapalē reſpiciat pſapaliſſimū ſa
cramētū qđ eſt corpus et ſanguis xp̄i et ad
illud ordinatur. CCC vii.**

Quoniam autē natia eſt pſas diſpē
ſandi et admiſtrandi ſacramētū ad dū
dum pſatē talem ē ordinatū ſa
cramētū ordinis. Et qđ ipſa pſas et auc
toritas eſt. ppter ipſa ſacramētū ideo pmo
et pſapaliter debet reſpiciat ſacramētū pſapa
liſſimū et maximū. Unde pſapalis gra
dus et maxim⁹ pſas eſt reſpiciat pſapa
liſſimū et excellentiſſimū ſacramētū. et ab
ſacramento debet talis pſas denotari
a digniori et nobiliori. Et qđ ſacramētū corpo
ris et ſanguis xp̄i eſt pſapaliſſimū et dig
niſſimū et maximū ve iam declaratum eſt
qđ i eo cōtinet totus xp̄s qđ eſt deus et homo
pſectus. ideo ſequit̄ qđ ſacramētū ordinis pmo

et principaliter et de directo respiciat p[re]s-
tem que dat[ur] h[oc] supra sacra[m] corpus et
sanguis xpi. et propter illud sacra[m] prin-
cipaliter sacra[m] ordinis est institui et or-
dinat[um]. Et q[uod] gradus illius p[re]s[entis] est ul-
timus ideo fieri debet ascensus prop[ter] nobi-
litate[m] talis gradus p[er] alios gradus. ita q[uod]
debet p[re]cedere alias p[re]s[entis] inferiores gra-
datum ordinatas. q[uod] congrui et digni e[st]
ut qui debet ascendere et leuari ad tantu[m] et
talem p[re]s[entem] q[uod] ascendat p[er] gradus. Si
enim tinctio qui vult ponere in p[an]e auto
nobilissimu[m] colore[m] vltimu[m] p[ri]mo ponit in
p[an]e alios colores min[us] nobiles et gra-
datum ascendendo donec p[an]is sit dignus
recipere colore[m] vltimu[m] nobilissimu[m]. q[uo]d
magis qui debet recipere tantu[m] dignitate[m]
et p[re]s[entem] ad ministrandi sacra[m] corpus et sang-
uis xpi deb[et] p[ri]mo recipere alias p[re]s[entis] nu-
m[us] nobiles et inferiores gradatum ascen-
dendo. Et ideo sunt p[ri]mo sex gradus ordi-
nati seu sex p[re]s[entis] seu officia anteq[uam] p[re]s[entem]
ad officiu[m] et p[re]s[entem] supra sacra[m] corpo-
ris et sanguis xpi q[uod] solemnitatis et digni-
tas illius ministracionis et dispensacionis re-
quirat tot officia et p[re]s[entis] distinctas. et ideo
sacra[m] ordinis continet septem gradus ordi-
natos q[uod] omnes ordinat[ur] ad unu[m] sacra[m] scilicet
corpus et sanguis xpi. et ideo q[uod] sunt sep-
tem tamen omnes sunt unu[m] sacra[m] ordinis
q[uod] sex p[ri]mi ordinantur ad septimu[m] et septi-
m[us] immediate ordinat[ur] ad sacra[m] corporis et sa-
guis xpi. et ideo sex p[ri]mi gradus sunt
subministrantes et subseruientes. Sicut enim
in ho[m]i[n]e sunt p[re]s[entis] i[n] a[n]i[m]a p[er] gradus ordina-
te ut i[n] fuit declaratu[m] i[n] capitulo de obligacione
ita q[uod] sunt p[re]s[entis] infime medie et sup[er]me
q[uod] sunt p[re]s[entis] vegetatiue sensitiue et vl-
timo p[re]s[entis] dignior et sup[er]ma scilicet i[n]tellec[t]ua
et liberi arbitrii et omnes p[re]s[entis] i[n]feriores p[er]
p[ro]pter liberu[m] arbitriu[m]. ita sicut est i[n] p[re]s[entis]
sp[irit]ualib[us] q[uod] sunt p[re]s[entis] i[n] fine medie et su-
p[er]me ad qua[m] scilicet sup[er]ma omnes alie ordina-
tur. Iste aut[em] p[re]s[entis] sp[irit]uales multiplicat[ur]
et distinguuntur p[er] resp[ect]u[m] ad sacra[m] cor-
poris xpi. q[uod] sacra[m] ordinis ordinat[ur] ad
sacra[m] sacramentoru[m]. Unde p[ri]ncipalissima et

p[ri]ncipalis p[re]s[entis] est ad c[on]secracione[m] illius
sacramenti. et hec p[re]s[entis] est ordo sacerdoti-
lis et sacerdotiu[m]. Alie vo p[re]s[entis] sunt ad
ordinandu[m] aliq[uod] m[is]teriu[m] i[n] isto sacrame[n]to
ita q[uod] cooperant[ur] p[re]s[entem] sacerdoti. et
hoc vel i[n] ordine ad ip[su]m sacra[m] vel i[n] ordi-
ne ad ip[su]m sacra[m] suscipientes. Et ideo scdm
q[uod] requirit p[re]s[entis] et c[on]plementu[m] ip[su]s offi-
cij et m[is]terij scdm hoc multiplicat[ur] i[n] p[re]s[entis]
p[re]s[entis] sp[irit]uales. Na[m] oportet aliquos m[is]t-
rare quasi a remotiori et aliquos a p[ri]mi-
miori et aliquos a medio modo ut nichil
deficiat i[n] tanto m[is]terio q[uod] debet esse summe
ordinatu[m]. Et ideo sunt septem p[re]s[entis] seu
gradus. P[ri]mus i[n]cipiendo ab i[n]fimo est g[ra]dus
ostiarij seu p[re]s[entis] ostiarij. scdm lectoris
tercius exoraste. quartus acoliti. quintus e[st]
subdiaconi. sextus diaconi. septimus et
vltimu[m] p[re]s[entis] seu sacerdotis. Et quilibet
istoru[m] graduu[m] habet sua p[re]s[entem] distinc-
tam et sua p[ri]ncipal[em] p[re]s[entem] q[uod] respiciat sacra-
mentu[m] eucharistie modo ordinato. S[ed] quia
tales p[er]sone q[uod] accipiunt tales p[re]s[entis] sp[irit]ua-
les assumunt[ur] de alijs et eleuant[ur] supra ali-
as p[er]sonas ideo oportet q[uod] sit quedam distinc-
tio visibilis ut tales persone distinguant[ur]
ab alijs. Et ideo p[ri]mo et ante o[mn]ia p[re]cedit
confessio i[n] capite ad distinguendu[m]. Et sic
apparet qualiter p[er] clericis eleuat[ur] p[er] gradus
ordinatos sup[er] p[re]s[entem] laycale[m]. et ideo est ibi p[ri]mi
ordo sup[er]ioritatis et i[n]ferioritatis inter
p[re]s[entem] clericalem et laycale[m] p[er] talem potestate[m]
Deinde i[n] ipsa parte clericali fit sup[er]ioritatis
et i[n]ferioritatis p[er] gradus ordinatos et distinc-
tos. Et ideo p[er] clericis est ordinata in se
et i[n]tra se p[er] talem p[re]s[entem] sp[irit]uale[m]. et ideo
recte sacra[m] i[n] quo dat[ur] ip[s]a p[re]s[entis] sp[irit]ualis di-
sacra[m] ordinis. q[uod] p[ri]mo ordinat duas par-
tes g[ra]uales i[n] epianitate scilicet clericale[m] et lay-
cale[m]. deinde ordinat partem clericale[m] i[n] se
tanto distinctos gradus p[re]s[entis]. Et ideo sac-
mentu[m] ordinis est ordinatu[m] distinctu[m]
et p[ro]testatiu[m] **Copiamus istu[m] p[ri]mu[m]
sp[irit]ualiu[m] et ordinatu[m] ad ordines alioru[m]**
Dissimulamus ergo c[on]tra **veru[m] C[on]m.**
rare ordine[m] p[re]s[entis] sp[irit]ualiu[m]
ad ordine[m] aliaru[m] reru[m] ut magis

cognoscant. **U**nde sicut videmus qd pntes
naturales que sunt in homine duobz mod
reputat: scilicet diuisim et quictim. qd pntes
vegetatiue reputant in arboribus et i pla
tis et ibi non sunt pntes sensitiue nec po
testas liberi arbitrii. et sicut pntes sensiti
ue sunt i animalibus et ibi non reputat pntes
liberi arbitrii. deinde i homine reputant oes
pntes simul coniuncte et ordinate et nul
la deficiat. ita qd totu complementu est i ho
mine nec aliqua pntis naturalis potest ei ad
di maior qd i pntis liberi arbitrii est status
ita conformiter iste pntes spirituales seu offi
cia que sunt propter hominem et debent co
formari homini reputant coniunctim et diuisim
qd reputantur persone i quibz solū est consue
tudo clericalis et non plus. et etia persone i quibz
sunt quatuor maiores ordines et non plures
et etia sunt persone i quibz est ordo subdy
aconatus bini. et etia i quibz est ordo dyaconatus
et non plures. et ut h' oes pntes illi quāt
se i sacerdote. et ut h' pntis sacerdotalis equa
si complementu et consummatio omni. et sic i sa
cerdote est totu complementu sicut i homine
Sicut ergo se habet pntis liberi arbitrii ad
alias pntes naturales sic se habet quoda
modo pntis sacerdotalis ad alias pntes in
feriores. Et sicut supra liberu arbitriu nō
est alius gradus pntis naturalis. ita sup
gradu sacerdotalē nō est alius gradus
pntis spiritualis. Et sicut omnes pntes na
turales sunt propter liberu arbitriu et ei ser
uiunt vel ministrant mediate vel imedia
te et p quenda ordine. ita omnes pntes
spirituales inferiores sunt propter sacerdotalē
pntem et ei seruiunt et ministrant mediate
vel imediate. Et sicut pntes naturales in
feriores nobilitant in homine quando sunt
coniuncte cu libero arbitrio qd est dignissi
mu i natura ita qd sunt magis excellentes
qd qn sunt separte a libero arbitrio i rebus
alijs ita conformiter inferiores spirituales pnt
es nobilitant in sacerdote qd sunt coniuncte
cu pntis sacerdotali. Item sicut pntes infe
riores naturales scilicet vegetatiue et sensitiue
nō ordinant ad deū imediate sed me
diante libero arbitrio nec viuunt nec loquuntur

cū deo imediate. sed pntes liberi arbitrii imē
diate et sine aliquo medio ordinant ad de
um et viuunt cū deo imediate et cū deo loquuntur
imediate. ita qd inter liberu arbitriu et deū
nullū cadit mediū ita conformiter pntes spi
rituales inferiores nō ordinant imediate ad
sacram eucharistie i quo est xpūs qui est ve
rus deus nec viuunt cū sacramento imediate
sed ordinant ad ipm mediante pntis sacerdo
tali. sed ipsa potestas sacerdotalis imediate
ordinat ad ipm sacram eucharistie et viuunt
cū eo et p consequens cū xpō. et inter ipsam
pntem sacerdotale et sacram eucharistie nul
lum est mediū. Et sicut liberu arbitriu est
proximu deo p naturā pntem. ita
sacerdos est proximu ipi sacramento
eucharistie in quo est deus p pntis sacerdo
talem. Et sicut quicq liberu arbitriu sit de
formatu p maliciā attamen est proximu
deū per naturā. ita quicq sacerdos sit
deformatu p maliciā attamen est proximu
ipi sacramento p pntem sacerdotalem qd se
manet. Et sicut liberu arbitriu est immor
tale et semp durat. ita pntis sacerdotalis est
immortalis et sp durans. Item etia sicut oes
creature inferiores i quibz sunt omnes pntes
inferiores naturales ad deū reduuntur media
te homine qui imediate est coniunctu deo p libe
rum arbitriu ita qd homo est mediū inter
deū et omnes creaturas p naturā. ita oia q
sunt infra sacerdotem et omnes gradus infe
riores et etiam pars laytalis reduunt ad
sacramentu eucharistie et p consequens ad
deum mediate sacerdote qd est coniunctu i
mediate ipi sacramento eucharistie i quo
est deus et hoc p pntem sacerdotale et digni
tatem. ita qd sacerdos est mediū per suā
pntem inter xpū qd est i isto sacramento
et oes alios inferiores. Et sicut in homine
continent omnes creature inferiores et ho
mo habet cōscientiā cū oibus et ita re
ducat omnes creaturas ad deū. unde homo
continet i se naturā elementorū et arborū
et animalū. ita conformiter continet in sacer
dote omnes inferiores gradus et ista pars
xpianitatis et cū omibz habet cōueniē
tiam ipse sacerdos. qd continet primo

in se parte lapide. qz primo fuit lapis
sicut et alij et retinet in se totū illud qd
in illo statu receperat et etiā cōtinēt i se
omēs gradus inferiores. et ideo sacerdos qz
oīa i se cōtinens reducat omīa ad deū in
sacramēto eucharistie et oīa ibi cōiungit
Et sicut pās libet arbitrij ex natura su
a est supra alias pātes naturales. ita
pās sacerdotalis ex natura sua propria
est supra omēs alias pātes spūales.
Et sicut est unus pīmus homo solus que
deus fecit pmo p manus suas et p illū
fecit et multiplicauit alios homines in
natura. ita sicut nō est nisi unus pīmus
sacerdos que deus pmo fecit p manus
suas et p illū fecit et multiplicauit oēs
alios homines sacerdotes. et ille homo
est cristus qui est solus et verus sacerdos
qz imēdiatē est cōiunctus deitati. Sic
igit quodāmodo sicut se habet homo i
natura p pātem libet arbitrij ad omēs
res inferiores et ad deū sic se habet sacer
dos p pātem sacerdotalē in xpianitate
ad omēs inferiores et ad sacm eucharistie
i quo est deus. Sicut enī homo respicit
deū i natura ita sacerdos respicit sacm i
quibz est deus. Itē etiā alia cōparatio
pōt fieri ad pānū qz recipit colores. Quia
sicut colores reperiuntur duobus modis scilicet
diuisim et cōiunctim qz tinctor volens po
nere colozē aurēū seu nobilissimū in aliq
pāno pmo ponit alios colores mino
biles et inferiores p suos gradus et paulatī
pānus recipit colores semp ascendēdo ad
nobiliorē colozē donec deueiat ad ultimū
colozē et itenū et ibi est finis. et qz oēs
isti colores sint cōiuncti insimul i vno pan
no. attamen etiā sunt diuisi i pluribz pānis
ita qz unus pānus habz unū tñ colozē et
alius aliū et sic de alijs. ita quodāmodo sic
in potestatibz spūalibz ordinatis qz tunc i
sacramento ordinis ordinato modo et semp
ascendēdo de vna pāte ad aliā donec deue
niat ad sacerdotiū qd est ultimū gradus
et ultimū ordo. Sic ergo apparet qualiter
ordo pāti spūaliū cōformat quodāmodo
ordinibus pātiū naturalū que sunt i

homīe et etiā in ordinibz aliarū rerum.
Vnde qz omīa sunt propter hoīem et etiā
fiunt i homīe quēiens est qz oīa pporcio
nent hoī. Et si ordo est i rebus naturalibz
cōueniens ē qz sit ordo i rebus spūalibz que
sunt propter aiām rōnalē de cuius natura
prie est cognoscere ordinē et oīa agere ordi
nate. **Sicut pās sacerdotat respicit
pāpalitē sacm eucharistie ita etiā
pōtēpē sedāno respicit sacm pīue. CCCIX.**

Et qm sacm ordinis i quo datur
pās spūalis respicit ipsa sacm et
ad ipsa ordinat. ideo oportet qz
talis pās det sedm qd ipā sacramētū exi
gunt et requirunt. Et ideo qz iam dñm est
in sacm pīue qz illud sit p modū iudicij pā
cularis et sciri et qz ibi est necessarius iu
dex pācularis qui audiat et disciat peccā
ta et discarnat et iudicet et hoc de necessita
te erigit sacm. et qz nullus potest iudica
re nec exercere officiū iudicandi nisi rece
perit pātem et auctem ab illo cui sunt illi
qui peccant. ideo nācia est auctas et pās
iudicandi pā et absoluedi propter sacm
pīue. Vnde ai declarā sit qz nullus debet
suscipere sacm corporis xpi qui sit in lapsu
secundo qz oportet pmo qz resurgat et recu
pet vitā. et hoc nō pōt fieri nisi p sacm pē
tencie. et sacm pīue nō pōt fieri nisi sit ali
quis qui habet pātem et auctem iudican
di pā et absoluedi. ideo cōcludit qz nācia
est qz talis pās iudiciaria det in sacmēto
ordinis. Et qz ista pās est colligata cum
pāte dispensandi sacm eucharistie qz ho
mīes nō pōt recipere tale sacm nisi absol
uant prius a peccatis. ideo sicut sacerdos
p sacm ordinis recipit pātem supra sac
mentū corporis xpi. ita recipit ex cōsequēti
pātem supra sacm pīue. qz ad vnā seqt
alia. Et sic sacerdos recipit pātem absolue
di et iudicandi. et talis pās vocat clauis
qz apit hoī lapsū vt itret i sacm corporis xpi
et ipm recipiat et p cōsequēs introducat ho
mīē i societate fidelū xpianor et i ami
ciam dei et p cōsequēs i regnū celozū q
antea erat extra propt pān. Sicut autē
sacerdotalis pās respicit sacm eucharis

lie et ex consequenti sacramentum prout ita etiam
respiat sacramenta omnia que purgant pec-
cata sicut est sacramentum baptismi quod con-
dat cum sacramento prout ut declaratum fuit. sed
non requiritur tanta potestas in sacramento bap-
tismi sicut in sacramento prout quia illud non fit per mo-
dum iudicii sed sufficit aqua administ-
re cum verbis ordinatis et non oportet ibi
iudicare nec audire peccata illius qui reci-
pit aqua baptismalem. si in sacramento prout ne-
cesse est quod homo submittat se totaliter
potenti sacerdotali que est potestas iudicandi
et absolvendi vel etiam refutandi. et ideo
in isto sacramento administrando requiritur
spiritus potestas que non requiritur in baptismo
Item etiam quod sacramentum extreme unctionis pur-
gat peccata ideo ex consequenti etiam sacerdos
recipit potestatem administrandi id sacramen-
tum. Et sic sacerdos per sacramentum ordinis re-
cipit potestatem administrandi et dispensan-
di ac conferendi sacramentum eucharistie pri-
cipale quod ad illud ordinatur. et ex consequenti
ad sacramentum prout baptismi et extreme unctionis
¶ De administratione sacri ordinis requiritur excellencia et preeminencia dignitatis sive potestatis sacerdotalis. CCCX.
Quoniam autem ordo est sacramentum sicut
et alia sacramenta. ideo sicut ne-
cessaria est potestas et auctoritas dis-
pensandi administrandi et dandi alia sa-
cramenta. et propter hoc institutum et or-
dinatum est sacramentum ordinis in quo daretur
auctoritas et potestas dispensandi et administ-
randi et conferendi alia sacramenta sic etiam necessa-
ria est potestas dispensandi administrandi et
conferendi ipsum sacramentum ordinis quia ali-
as non esset complementum in sacramentis. et
talis potestas oportet quod habeat excellenciam
et preeminenciam et dignitatem supra potestatem
que datur supra sacramentum ordinis. Et ideo
necesse est quod ulterius fiat ascensus et eleva-
tio supra potestatem sacerdotalem que fuit ul-
tima in sacramento ordinis et sic oportet quod
fiat superioritas et inferioritas ulterior. Et
ideo sicut omnes christiani conveniunt primo
in susceptione sacerdotum et in hoc erant equa-
les. et postea ex illis elevantur aliqui qui

recipiant potestatem administrandi ipsa sac-
ramenta et tales sunt sacerdotes. ita confor-
miter oportet quod per sacerdotes qui sunt
equales per sacramentum ordinis aliqui eleventur
ulterius super alios sacerdotes qui habent
potestatem administrandi et conferendi sac-
ramentum ordinis. Sicut enim qui recipit potestatem
sacerdotalem et elevatur super alios necesse est
quod sit christianus. ita ille qui elevatur super sacer-
dotes oportet quod sit sacerdos. Et igitur or-
dinem rectum et scalam ascendendi. quod pri-
mo homo elevatur de primo lapsu in quo est
tota natura per sacramentum baptismi et alia sac-
ramenta in quibus datur gratia et fit christianus
et ista est prima elevatio et radicalis et est
quedam superioritas et dignitas christianus
super non christianum quod non christianus adhuc
in lapsu primo universalis totius nature hu-
mane et christianus iam elevatus est et super-
ior. Deinde christianus elevatur ulterius et fit
sacerdos et recipit potestatem sacerdotalem et
ista est secunda elevatio et secunda superioritas quia
christianus elevatus ordinatus ascendit su-
pra christianum non ordinatum. Et quod oportet quod
sit aliquis alius qui det et habeat auctorem
dandi sacramentum ordinis et ordinandi sacerdo-
tem sic est ibi tertia elevatio. et superioritas
supra sacerdotem. et sic nata est potestas et au-
toritas que excellat potestatem sacerdotalem si-
militudinem. Sic ergo sicut sacerdos immediate
respiat christianos non ordinatos seu primum
lapsum. ita potestas et auctoritas que excellit po-
testatem sacerdotalem immediate respiat ip-
sos sacerdotes. Et quoniam nullus christianus pri-
us elevatur ad sacerdotium nisi per sacramentum ordi-
nis et non potest suscipere sacramentum ordinis
a seipso sed ab alio. et quod non potest quod datur alii
non habeat potestatem et auctoritatem ascendendi in sacramentum. et
quod non potest habere talem potestatem et auctoritatem a seipso
recipiat ipsam a christo immediate autem si omnia sacramenta
ideo sequitur de necessitate ut quod ipse est in prima per-
sona habeat sacramentum ordinis et constituat sacerdo-
tes et det eis potestatem sacerdotalem vel con-
stituat et ordinet aliquem vicarium loco sui
cui det potestatem et auctoritatem suam saltem conferen-
di et dispensandi sacramentum ordinis et constitu-
endi sacerdotes per universum mundum. Et quia

causis nō debuit remanere i terra f. asce-
dere i celū nec debuit cōseruari inter hoīes
post suā resurrectionē. ideo nāc fuit q̄ ip-
se ordinauit et cōstituēit xpianū sacerdo-
tē seu xpianos sacerdotes i terra an seu
quibus dedit p̄tatem sacerdotalē et vlt
hoc q̄ habet seu haberent p̄tate seu auctē
conferendi et dispensandi seu distribuēdi
sacram ordinis et p̄ cōsequens ordinandi
et constituendi alios sacerdotes i tra ita
q̄ i ipso primo sacerdote ab ipso imedia-
te ordinato seu i ipsis si plures fuerit nō
solū esset p̄tās et auctās sacerdotalis que
ē p̄tās supra sacram corpus xpi et p̄tās iu-
dicandi et absoluedi. p̄mo etiā ēēt po-
testas excellētiā et magis ampla et
extensa salz constituēdi et ordinandi ali-
os sacerdotes loco sui p̄ sacram ordinis.
Et sic patet necessitas ponendi p̄mū sa-
cerdotem seu p̄mos sacerdotes imediate
ordinatū seu ordinatos a xpo q̄ alias nul-
lus sacerdos possit ordinari nec p̄ cōsequē-
sacram salutis possent dispēdari. et sic passio
xpi et mors sua et redemptio essent frustra
q̄ p̄ sacram dat et cōtinetur passio xpi hoībus
ut traditū est. Quāuis autē xpūs ordina-
uerit et cōstituerit plures sacerdotes imedi-
ate p̄ seipm attamen debuit cōstituere unū
sacerdotem vicariū suū q̄ haberet p̄minē-
tiam et excellētiā sup alios q̄ alie xpiani-
tas et societas xpianorū nō ēēt una nec ordi-
nata nec regulata nec fundata i unitate
f. in pluritudine et diuisione et p̄ cōsequēs
i debilitate et nō in fortitudine q̄ unitas
est causa omīs fortitudinis et diuisio est
causa omīs debilitatis. Et cū cristo sit sapi-
entissimus nō potuit fundare xpianitatē
et societate xpianorū in diuisione f. in u-
nitate. Sic ergo si xpūs ordinauit plu-
res sacerdotes necesse est q̄ ordinauit v̄m
p̄māpalē q̄ haberet p̄minētiā et excel-
lentiā sup alios q̄ ēēt caput et p̄nceps
aliorū q̄ singulariter et specialiter rep̄-
taret p̄sonā suā et esset loco sui et esset qua-
si ip̄met postq̄ debebat ascendē in celū
et nō habitare inter hoīes. Sic igit̄ proba-
ta est necessitas ponendi unū p̄mū sacer-

dotem vicariū imediatū xpi q̄ sit caput xpi
animitas et societatis xpianorū q̄ rep̄ntat per-
sonā xpi in terris. *Qualit̄ excellētiā p̄tātē
et auctās sit i isto p̄mo sacerdote. CCC. xi.*

Et qm̄ iste p̄mus sacerdos nō solum
ē sacerdos f. est p̄mus et etiā vica-
rius xpi rep̄ntans p̄sonā xpi. ideo
nō solū habz p̄tatem sacerdotalē q̄ est p̄tās
supra corpus xpi et p̄tās absoluedi et iu-
dicandi peccata hoīm sed etiā habz istam
p̄tatem p̄ excellētiā et i sūmo ita q̄ nō p̄-
tē maior. Et ideo oportet q̄ habeat p̄tate
vniuersalē conferendi et dispensandi sacram
ordinis oībus hoīmibus aptis ad recipiē-
dum et cōstituendi et ordinandi sacerdo-
tes p̄ vniuersum mūdū indistincte. Et etiā
oportet q̄ habeat p̄tatem vniuersalem in-
determinatā sine mensurā. et ideo oportet q̄
habeat p̄tatem iudicandi et absoluedi
oīa peccata vel crimina oīm xpianorū sine
āqua determinacōne vel limitacōne. et sic
nāc est q̄ sua p̄tās sit vniuersalis et nul-
lo modo coartata nec limitata seu mēsu-
rata. Et q̄ est p̄ma et imediate a deo colla-
ta per modū vicariatus et vicem gerētis
i terris ideo talis debet ēē p̄ma p̄tās q̄ tal-
est nāc ut sit plena et cōpleta et nichil ei
deficiat. Et q̄ p̄tās sacerdotalis est duplex
q̄ntū ad opus salz p̄tās supra sacram cor-
poris et sanguis xpi et p̄tās iudicandi et
absoluedi p̄tā in sacramēto p̄mū seu
p̄tās iudiciaria sine iudicialis et iste due
p̄tates q̄uis sint una i iudicē vel simul
sint colligate tñ differunt q̄ p̄tās que ē
supra sacramētū corporis xpi nō p̄tē asce-
re vel diminui nec potest plus habere vnus
q̄ alter de p̄tate p̄mo in hoc omēs sacer-
dotes sunt equales. ideo quo ad istā po-
testatē sūmus et p̄mus sacerdos nō habz
maiore p̄tatem q̄ alij sacerdotes ab eo
ordinati. sed solum ipse habz plus i hoc
q̄ habz p̄tatem conferendi sacram ordi-
nis in quo dat talis p̄tās nec ipse dat
talē p̄tatem f. xpūs imediate i ipso sacro
ordinis q̄ talis p̄tās ē caracter ip̄res-
sus i aīa vel talis p̄tās fundat̄ i tali ca-
ragere sacerdotali q̄ nullus p̄t aliquid

imprimere in anima nisi Christus. et ideo potestas sacerdotalis supra corpus Christi immediate descendit a Christo et non ab ipso primo sacerdote qui confert sacramentum. Et ideo supra potestatem sacerdotalem non est aliqua potestas alia seu alius gradus potestatis quantum ad sacramentum corporis sed solum primus sacerdos habet istam potestatem cum maiori amplitudine et extensione in quantum potest conferre sacramentum ordinis in quo confertur talis potestas. Sed ad sacramentum potestatem iudicariam quam etiam colligata est cum prima potestate et simul datur est maxima distantia quia ista potestas potest crescere et diminui et dilatare et restringi coartari et amplificari et esse maior et minor sed non quo ad radicem. quia ista potestas etiam datur immediate a Christo per characterem sacerdotalem qui colligata est cum prima sed tantum quantum ad usum et exercitum quia ista potestas iudicandi et absolvendi non potest operari nec exercere in opus et usum nisi habeat homines sibi subiectos qui possint iudicari et absolvi et recipere operationem talis potestatis. Sic ergo ista potestas quantum ad usum requirit homines tanquam materiam super quos operetur si prima potestas sacerdotalis non requirit homines super quos operetur sed solum materiam scilicet panem et vinum quia talis potestas non exercetur circa homines immediate nisi in quantum eis administrat sacramentum. Sic ergo in potestate sedis sacerdotali quam est potestas iudicandi et absolvendi duo sunt consideranda scilicet ipsa potestas et auctoritas et ipse usus seu exercitus in actu et quantum ad ipsam potestatem et auctoritatem in se est equalitas in omnibus sic de prima potestate. si quantum ad usum requirit homines qui iudicentur et absolvantur a potestate que iudicant et absolvant. Et ideo quia primo sacerdoti vicario Christi est concessa universalis potestas primo iudicandi et absolvendi omnes homines et omnia peccata et crimina. ideo ipse habet istam potestatem completam et perfectam et habet usum completum et perfectum et potestatem extendi eam cum omnibus hominibus. et ideo Christiani omnes sunt ei subditi soli quantum ad istam potestatem et a nullo alio iudicari possunt nec absolvi et ideo usus istius potestatis est in eo plenus

et completus. Et ideo necesse est quod si sacerdotes qui receperunt potestatem iudicandi et absolvendi per sacramentum ordinis debeant vni sua potestate cum hominibus et iudicare et absolvi quia ipse primus sacerdos cui subiecti sunt omnes Christiani quo ad potestatem iudicariam subiungat eis homines et determinet in quo possint exercere potestatem suam quia nullus sacerdos potest aliter iudicare nec absolvi aliquem hominem in terra. Quis igitur ipse non conferat potestatem iudicariam seu iudicandi nec absolvendi quia Christus hoc facit. tamen ipse debet dare potestatem super tales homines quia ipse est iudex universalis omnium Christianorum. Et ideo potestas iudicandi et absolvendi potest esse maior vel minor et magis ampla vel restricta secundum quod plures vel pauci homines subiecti sunt tali potestati vel etiam quo ad ipsam potestatem maiorem vel minorem. Et quantum ad istam potestatem iudicandi vel absolvendi semper supra potestatem sacerdotalem est potestas primi sacerdotis et summi quam potest totaliter impedire usum vel dare hominibus qui subiacentur potestati sacerdotali secundum quod voluerit quia in sua voluntate consistit. Sic ergo primus et summus sacerdos vicarius Christi in terris habet in se potestatem sacerdotalem. et habet potestatem conferendi sacramentum ordinis vni saltem et ordinandi quos voluerit. et habet universalem potestatem iudicandi et absolvendi super omnes Christianos id est in parte et in eo est tradita et placita ista potestas. et ipse potest distribuere omnes Christianos per plures partes et dare aliis sacerdotibus ab ipso ordinatis certam portionem hominum Christianorum in qua quilibet sacerdos suam exerceat potestatem. Et talis potestas absolvendi et iudicandi recepta a primo sacerdote vocatur potestas iurisdictionis quia nullus alius sacerdos habet ius ad iudicandum et absolvendum aliquem Christianum nisi talis ei fuerit datus et subiectus ab ipso vicario Christi cuius est tota et completa iurisdictionis. Et sic apparet quod duplex est potestas que datur in sacramentum ordinis scilicet potestas ordinis et potestas iurisdictionis. prima immediate descendit a Christo et non a summo sacerdote. sed secunda descendit primo a Christo et datur primo sacerdoti vicario eius et al

178 176
teus vicarius distribuit illā quibus
vult et sicut vult q̄ sua est tota et ei to-
ta donata est. Et sic sacerdos ordinatus
per sac̄m̄ ordinis recipit p̄tatem ordi-
nis s̄ nō p̄tatem iurisdictionis. **S**ed q̄a
p̄mus sacerdos et vicarius xp̄i nō p̄t ee
p̄ orbem vniūsu. et etiā q̄ necesse est q̄
ubiq̄ sint sacerdotes qui administrent
sacramēta et iudicent et absoluant
xp̄ianos de peccatis suis. ideo q̄ ip̄e ha-
bet p̄tatem vniūsalet̄ sibi datam ideo
p̄t distribuere et dare p̄tem sue p̄tatis
alijs sacerdotibz et distribuē eis certam
porcionem xp̄ianitatis qui loco sui exer-
ceant p̄tatem iurisdictionis et etiā
cōferant sac̄m̄ ordinis et multiplicet
sacerdotes qui habeant p̄tatem dispen-
sandi sacramenta īmediatē. et tales
sacerdotes īmediate recipientes p̄tatem
iurisdictionis et p̄tatem dandi et dis-
pensandi sac̄m̄ ordinis vocant̄ epi
q̄ sunt īmediate supra sacerdotes sim-
plicem p̄tatem habentes. **S**ic ergo neces-
sarius p̄mo est sūmus sacerdos. sc̄d
nec̄ary sunt sacerdotes epi qui habeant
p̄tatem iurisdictionis et p̄tatem admiñi-
di sac̄m̄ ordinis et ordinandi sacerdotes
alios. et nec̄ary sunt etiā sacerdotes simp-
lices q̄ īmediate administrent alia sac̄amē-
ta xp̄ianis. Et sic nec̄ary sunt tres sacer-
dotes ut sit cōplēmentū sc̄lz simplex sac-
dos et magnus sacerdos et sūmus sacer-
dos. ita q̄ simplex recipit a magno sc̄lz
ab ep̄o sac̄m̄ ordinis et p̄tem iurisdic-
tionis sue et īmediate respiciat populū
xp̄ianū cui administret sacramēta. sc̄d
magnus sacerdos recipit p̄tatem suā a
sūmo sacerdote. Et ideo simplex sacerdos
ē sup̄ior q̄ pars laycalis. et magnus
sacerdos est sup̄ior q̄m simplices sacer-
dotes. et ideo est sacerdos sacerdotū. et sū-
mus sacerdos est supra magnū sacerdo-
tem. et ideo est ep̄us ep̄or. Et sic p̄ sac̄-
mentū ordinis cōstituit̄ mirabilis or-
dinatio ī tota xp̄ianitate q̄ debz ee or-
dinata sc̄dm̄ p̄tatem iudiciariā. **S**ic
ergo h̄et p̄tās iudiciaria sc̄lz iudicandi

et absolueñdi que est p̄tās iurisdictionis
quā ad vsum p̄mo cōcessa est
et data totalit̄ et plenarie vni et sū-
mo sacerdoti cui collata est tanq̄ sū-
mo capiti p̄tās vniūsalis. deinde di-
uidit̄ in partes ita q̄ p̄mo diuiditur
in ep̄os et ī magnos sacerdotes. dein-
de descendit ī simplices sacerdotes qui
presbiteri vocant̄ et hoc ab vno capi-
te. Et ideo licet quilibet sacerdos habe-
at p̄tatem ordinis et clauē que ē p̄tās
iudicandi et absolueñdi. t̄n̄ vsus sue po-
testatis t̄n̄ modo se extendit ad illos qui
sunt subiecti sibi ordinarie. Et q̄ p̄tās
admiñtrandi sac̄mēta ē indelebilis et per-
petua in se sicut probatū est de p̄tate sa-
cerdotali licet p̄tās iurisdictionis possit
perdi. ideo sicut sacerdos non p̄t p̄dere
potestātē sacerdotale sibi collatā in sac̄o
ordinis ita etiā ep̄us q̄ est supra sacerdo-
tem nullo modo p̄t p̄dere p̄tatem admi-
nistrandi et cōferendi sac̄m̄ ordinis q̄ ē
ei cōc̄ialis et adiūta ac ānema cū p̄tate
et gradu sacerdotali. **N**ec ista p̄tās ē po-
testas iurisdictionis. et ideo nō dat̄ illo
mō sicut p̄tās iurisdictionis nec cū tali
p̄tate imprimūt̄ in aīa alius caracter
supra caracterē sacerdotale q̄ ille est
vltimus caracter. **U**nde p̄mus sac̄dos
īmediate ordinatus a xp̄o seu p̄missac̄-
dotes qui habebant p̄tātē admiñtrandi
sac̄m̄ ordinis propter talē p̄tatem nō
habuerūt aliu caracterē in aīa nisi ca-
racterē sacerdotale. et silē est dicendū de
alijs sacerdotibz q̄ recipiūt p̄tatem cōfe-
rendi ordines. **N**ō ergo datur alius carac-
ter. s̄ ip̄se sacerdotalis caracter p̄us exis-
tens quodā mō crescat ī p̄tate et dilatat̄
et amplificat̄. et dignificat̄. **U**nde sac-
dotalis p̄tās ē sicut p̄tās liberi arbitrii
supra quā nō est aliqua p̄tās naturalis.
s̄ sicut liberū arbitrium p̄t crescere et dig-
nificari et āplificari p̄ sc̄as et vtutes et
artes et p̄ officia et prop̄ hoc vniū libe-
rū arbitrium astringit̄ supra aliud et nō
naturalit̄ nec radicalit̄. ita possum⁹ di-
cere cōformiter q̄ quāuis p̄tās sacerdo-

talibus sit ultimus gradus radicalis in
potestibus spiritualibus quod dantur per sacrum or-
dinem. attamen potest accrescere et amplificari
et dignificari. ut sicut potestas sacerdotalis
se extendit ad alia sacramenta. ita se extendat
ad sacrum ordinis ita quod non sit alia po-
testas nova sed prima amplificata et
magis dilatata. Et ideo sicut potestas sacer-
dotalis est indelebilis ita etiam potestas e-
piscopalis. Et sicut potestas episcopalis ex-
tendit se supra potestatem sacerdotalem ad
conferendum sacrum ordinis quod est potes-
tatiuum quia in eo datur potestas. ita etiam se
extendit ad sacrum confirmationis in quo sa-
cramento datur potestas et virtus pugnandi
publice contra inimicos christi. et est qua-
si officium quoddam spirituale. et quod requirit ibi
maxima potestas et magna firmitas. ideo
non debet dari per simplicem sacerdotem qui
habet potestatem simplicem sed per magni sa-
cerdotem et episcopum qui habet potestatem per
excellenciam et habet potestatem supra potes-
tatem quia habet potestatem supra sacrum ordi-
nem quod est potestatiuum. Et sic duo sacramenta
debent administrari ab illis magnis sacra-
mentis et episcopis.

Epilogatio CCCXII.

Sic igitur apparet ex omnibus supradic-
tis qualiter pars clericalis est
excellenter ordinata et re-
gulata ac disposita per mirabiles gra-
dus quasi per quandam mirabilissimam
scalam ab infimis ad summam ascendendo
et descendendo a supremis ad infima. quoniam
primus ascensus est consummationis clericalis.
secundus est psalmi status. et isti duo non
sunt ordines sed preparatorii ad ordines.
tertius est ostiarius. quartus lectoratus.
quintus exorcistatus. sextus acolythatus.
septimus subdiaconatus. octavus dia-
conatus. nonus sacerdotalis sive pres-
biteratus. Et hic est finis in ordinibus sed
per modum complementi supponitur istis or-
dini bus sacris episcopatus archiepiscopatus
patriarchatus cardinalatus et papa-
tus. a quibus sacri ordines fluunt et
dispensantur. Et sic decimus ascensus
est episcopatus. undecimus patriarchatus et

ultimus est papatus in quo est summus sacerdos.
Et quod potestas per excellenciam quanto magis des-
cendit tanto magis dilatat. et quanto ma-
gis ascendit tanto magis unius sicut etiam
am sit in scala nature que quanto magis
ascendit tanto magis tendit ad unitatem.
ideo plures sunt episcopi pauciores ar-
chiepiscopi paucissimi patriarche et unus
papa qui est per omnem primum spirituum et
omnem fidelium christianorum princeps proprius
caput indivisum pontifex summus christi vica-
rius fons origo et regula omnium principum
tuum spiritualium in christianitate a quo tanquam
a summo derivat ordinata potestas usque ad
infima membra christianitatis. Ecce igitur huius
pars clericalis elevatur modo ordinato et
mirabili supra partem laicalem. Si ergo
per consuetudinem clericalem in qua sit quedam
elevatio a quo est honorandus. quanto ma-
gis honorari debet ille qui plus elevatur per
sacrum ordinem secundum suos gradus. et qui
to magis episcopus et sic ulterius ascendendo.
Et sic apparet qualiter christus per unum suum
sacerdotem vicarium suum tenet totam
christianitatem sibi copulatam colligatam et
unitam. Patet etiam qualiter per unum sacerdotem
totam christianitatem est in se ordinata colligata
et unita fortissime. Et quoniam potestas ista
universalis primum sacerdotis est per naturam totam
christianitatem tanquam prima influens in omnes
potestates ab ipsa derivantes. et quod primus sa-
cerdos potestatem mori et potestas ista erat
sibi data non propter seipsum sed propter
alios. ideo sic debuit ei dari a christo talis
potestas ut possit transire in alium per ipsum et hoc
fuit nature. Et ideo quod ista potestas dependebat
a christo a quo erat suscepta et non ab aliis et
tota erat ipsius summi sacerdotis immedia-
te ordinata a christo sequitur quod talis fuit ei
data quod ipse habuit auctoritatem et potestatem or-
dinandi et dispensandi et disponendi
de ipsa potestate sua modum et formam qualiter
transiret in alium post ipsum et relinquere eam
totam christianitatem. et postquam semel sibi data
fuit potuit ordinare de ea sicut voluit ad
utilitatem christianitatis et commodum quia
propter hoc data fuit. Et ideo potestas ista utilis

nō p̄t p̄di et semp
remanet i r̄anitate
radicaliter sicut p̄m
sacerdos aus erat ordi
nauit. Sic ergo appet ex
hys q̄ ista p̄as durabit q̄ diu
xp̄ianitas durabit. Et q̄ xp̄us est imor
talis ex̄is semp uiuus ideo ea que ip̄e ordi
nauit semp p̄manebūt. Et ideo r̄anitas
ordinata ab ip̄so p̄ sua sacramēta et p̄ su
um p̄mū sacerdotem vicariū eius et p̄ ali
os sacerdotes p̄mos vnitos cū sumo sacer
dote vicario suo sp̄ durabit q̄ diu mūdo
durabit q̄ p̄re nō p̄t nisi p̄eat xp̄us qd̄
fici nō p̄t. Ip̄se enī est sacerdos sumus i
q̄ntū homo nō descendens ab aliquo sac
dote sed imēdiate a deo et manet i celo tē
ternū qui est benedictus i s̄clā seailonū
De op̄acōe p̄as dicit ad p̄t laycalē.

Quoniam autē dictū ē *CCCXIII.*
q̄ tota xp̄ianitas de n̄tate p̄t
et distinguit in duas p̄tes ḡnā
les scilicet i p̄tem clericalē et in p̄tē lay
calem seu i p̄tem dante et r̄apienē. ita
q̄ iste due p̄tes distinguit p̄ dare et acci
pere et propter hoc pars dante ē nobilior
q̄ pars accipiens. et q̄ p̄s laycalis est
pars accipiens ideo ē inferior et min⁹ no
bilis. sed pars clericalis est ordinata i se
pulcherrime et mirabilissime tanq̄ pul
cherrima ierarchia gradatū ordinata. ito
n̄tē est q̄ pars laycalis sit etiā ordinata
suo modo. Vnde iste due p̄tes faciūt vnā
ecclēsiā et vnū corpus et quasi vnū hoīē
ideo q̄ vna est supior et alia inferior vna
dante et altera r̄apiens et sic se habent
sicut corpus et aīa. q̄ sicut ex corpore et
aīa fit vnus homo. ita ex istis duab⁹ p̄
bus fit vna ecclia. Et sicut se habz aīa
ad corpus cū ifluūt vitā corpale et est
supior. ita pars clericalis ifluūt i p̄tem
laycale vitā spūalem. Et sicut aīa est or
dinata p̄ suas potētiās et p̄tēs vt iā
declatū est. ita etiā corpus ē ordinatū p̄
sua mēbra et organa vi
sibilia. Et ideo etiā n̄tē
ē q̄ sicut pars clericalis ē ordinata pul

cherrime p̄ ierarchiā mirabilē. ita eti
am pars laycalis sit ordinata suo mō
per suā ierarchiā. Et q̄ pars clericalis
est ordinata i seipsa per p̄tē spūa
lem que cōstituit i ea multos gradus vt
declatū est. ita etiā p̄s laycalis debet
ēē ordinata i seipsa p̄ p̄tē corpalem
et ip̄alem. q̄ sicut est p̄as spūalis. ita
etiā est p̄as corpalis. Quia sicut est
aīa ita est et corpus. Et sicut sunt bona
q̄ respiciūt aīam. ita sunt bona q̄ respi
ciunt corpus. Et sicut sunt bona que
respiciūt corpus i se. ita sunt bona que
respiciūt aīam i se. Et sicut aīa habet
suam vitā spūalē. ita corpus habz suā
vitā corpalem. Due igit sunt vite salis
vita terrena et vita celestis seu vita cor
palis et vita spūalis. Vita qua corpus
viuit ex aīa et alia qua aīa viuit ex dō
et vtrinqz h̄z suū bonū quo nutrit et ve
getat quo possit subsistere et p̄manere
Vita enī corporalis seu terrena nutritur
bonis tēnis et vita spūalis bonis spū
alibus. Ad vitā tēnā p̄tinent omīa q̄
sunt tēna. et ad vitā spūalem p̄tinet
oīa q̄ sunt spūalia. Et ideo sicut n̄tā
fuit p̄as spūalis ad am̄strandū bona
spūalia scilz ip̄a sacramēta i quib⁹ con
sistit vita spūalis. ita n̄tā ē p̄as tēna
et s̄claris ad am̄strandū bona tēna.
Et sicut fuit n̄tā iurisdictionis seu p̄as iu
risdictionis spūalis ita n̄tā ē p̄as iur
isdictionis tp̄alis seu tērene. Et ideo sic
pars clericalis est ordinata p̄ p̄tē spū
alem. ita pars laycalis est ordinata p̄
p̄tē tēnā. Et sicut spūalis p̄as ha
bet multos gradus et multos ordines
p̄tūm t̄n omēs sunt sub vno capite. ita
p̄as tēna habet multos gradus et mul
tos ordinatos sub illis et habz vnū cap
s̄alis impiale et regiam p̄tatem. Quā
to autē spūalis vita est dignior vita tēna
et aīa dignior corpore tanto p̄as spūal
dignior est tēna et p̄cedit eam i honore
et dignitate. Et sicut aīa regit corpus. ita
p̄as spūalis debet regere corpale et tēnā
Et sicut aīa nō fecit corpus s̄ deus fecit t̄n

quāq; corpus. ita p̄as spūalis nō in
statuit tempale. s̄ deus imēdiate ordina
et instituit eas. Et sicut corpus est prop̄
aiam et ad illā ordina^r ita p̄as terrena
est p̄ spūalem et ad illā ordina^r. Et sicut
corpus debet ēē subiectū aīe. ita t̄ena p̄as
debet ēē subiecta spūali. Et hys oībus appa
ret esse tres mirabiles ordines i mūdo. p̄mo
ordo nature q̄ iā i p̄ncipio hui⁹ libri po
situs est qui est ordo creaturay. et alij duo
ordines sunt in humana natā et i xp̄iani
tate p̄duas p̄ates. scilicet ordo p̄atis spū
alis et ordo p̄atis corporalis seu tp̄alis.
Et de tanto ordines isti excellunt ordinē
nature. de q̄nto homines excellūt alias crea
turas. q̄ isti duo ordines fundat^r i natā
hoīm. In ordine enī nate^r vna creatū^r ele
uat^r supra aliā et homo eleuat^r sup̄ oīs
creaturas. s̄ i istis duobz ordinibz homo ele
uat^r sup̄ hoīes et populus sup̄ plm et gēs
sup̄ gentē. Si ergo mirabilis est mūdius
prop̄ mirabile ordinē nature. multo mi
rabilior est ipsa xp̄ianitas seu ecclia. prop̄
ter duos mirabiles ordines duarū p̄atū.
Compa ergo istos duos ordines adiūcē et
iūtebis excellētiā eorū. **Cōparā duarū p̄atū**
Et qm̄ p̄as corporal^r tū iter s̄ 318.
seu temporalis que respiciat et ordi
nat p̄tem laicale est tanq̄ corpus
et p̄as spūalis q̄ respiciat et ordina^r p̄tem
d̄icalem ē sicut aīa et spūs. ideo sicut deus
fecit p̄mo corpus ateq̄ aīam et corpus p̄o
est q̄ aīa. p̄mo corpus p̄parat^r ad recep
tionem aīe et vltimo aīa recipit^r in corpe
et ipsum p̄ficiat i format et viuificat. ita cō
formit^r p̄as t̄ena seu secularis p̄mo fuit
i terra anteq̄ spūal^r et deus p̄mo ordinauit
ipsam q̄ erat tanq̄ corpus. et ideo debuit
p̄cedere ut p̄pararet^r ad recipiēdū p̄atē
spūalē sicut corpus aīam. Et ideo p̄ milia
milia ānorū fuit p̄as t̄ena i mūdo. et
cōtinue paulatī disponebat^r et p̄parabat^r
et qm̄ fuit p̄parata et disposita ad recipiē
dū p̄atē spūalē. tūc venit p̄as spū
tialis i mūdu et tūc venit xp̄us i mū
du ordinans p̄atē spūalē q̄ tūc p̄as
t̄ena erat p̄ vniūsum mūdu ordinatū

et habebat suū ca
put i maiori ciuitate
te totius mūdi scilicet
i roma. Et ideo i illa
ciuitate ubi p̄as t̄ena
habebat suū caput ibi p̄as
spūalis recepta fuit et collata. et ipsa p̄as
posuit ibi suū caput et subiugauit sibi
p̄atē t̄enā. **Oportebat** p̄as spūal^r
ponēt suū caput i maiori ciuitate totius
mūdi. Et sic t̄ena p̄as spūalē recepit p̄a
tem sicut corpus aīam. et quasi fecerunt
vniū hoīem nouū. et ideo simul sunt mure
p̄ totā xp̄ianitatē et vna viuat aliā. Vn
postq̄ t̄ena p̄as q̄ p̄mo erat nō erat
destruita p̄ aduentū p̄as spūalis s̄ est
subiecta et seruicns signū est q̄ p̄as tem
poralis a deo erat. q̄ si a deo nō esset destruc
ta fuisset nec fuisset mureta cū spūali. Et iō
sicut aīa viuificat et i format corpus. ita
p̄as spūalis vltimo veniens tanq̄ nobili
or et excellētiar et tanq̄ forma et aīa ei⁹
viuificauit tp̄alem et i format et i dunt
eā ad deum sicut aīa reducat et ordina^r cor
pus ad deū. Sic ergo si t̄ena p̄as sepe t̄ena
spūali p̄atē nātō est mortua et sc̄pata a deo
totalit^r et est sicut corpus sine aīa. Cauēat
igit^r p̄ncipes t̄eni ne veniant contra p̄atē
spūalem. cauēat ne sint iobedientes et et
studeant ut seruiant ei. **q̄stio cor⁹ p̄as ē**
mortua dū nō seruit p̄atē spūali et ē sicut
corpus sine aīa. Cōsiderent modetū p̄a
pes qualiter p̄decessores eorū quorū ipsi s̄
suāssores fuerūt subiecti et obediētes p̄a
ti spūali. cogitent qualiter caput p̄as t̄e
rene scilicet romanū impiūm fuerat subiec
tum spūali p̄atē p̄ mille ānos et vltm.
Timeant igit^r omēs vpiam q̄ sunt maiores
et mīores xp̄m̄ aut viciariū subiugauit
sibi oēm t̄enam p̄atē. Timeant oēs
p̄ncipes xp̄m̄ q̄ eorū p̄decessores q̄ fuerūt
excellētiar et maiores subiecit colla sua
vicario eius et ei tanq̄ viciariū subditū seru
erunt. Quis ergo ausus est p̄sequi ecclē
siam xp̄i. Cogitent omēs xp̄i
ani q̄ xp̄ianitas āq̄ nō
erat et qualiter incepit et creuit et qualiter

ad sumā altitudinē devenit qualiter per
seuamuerit et qualiter pmanſit. Tunc
ergo xpm filium dei ſicut pdeſſores amu-
crunt eū et eum honorent ſicut pdeſſo-
res eū honorauerūt. Videant magnificē-
tiam et excellenā ſuor pdeſſorū et
eorū puritatē et reputent ſe nichil ī reſ-
pedu corū. Si ergo illi q tā excellētes fue-
runt timuerūt xpm et ei obedierūt et in
eū crediderunt ac fideles fuerūt ipſū q ho-
norificauerūt et vicario ſuo ſubditi ac obe-
dientes fuerūt ac omēs xpi amicos dilere-
runt. qūto ergo magis illi q nūc ſunt cū
nichil ſunt reſpēu illorū debent magis ti-
mere xpm et ei obedire ac eundē honorare
ac ſubditi eſſe ſuo vicario. Ea penſent
qualiter iſta poteſtas exiſtit ī ciuitate ſamo-
ſiori totius mūdi q dñaba tota orbi et
plac malle ānos fuit ibi ſedes iſtus pā-
tis ſpūalis. **Septimū et vltimū ſacm
eſt mēmonū qd eſt ſepabit cōiūctō
viri et mulieris iūducta p liberū
arbitriū et cōſenſū aūorū utruiq et
pſa p ūbū ut aliqd ſignū. ī e ſignū
ut ſit officiū ſacm et rēmediū. officiū
ad multiplicandū. ſacm ad ſignificā-
dū. rēmediū contra peccatū. CCCX.**

Quoniam autē deus nō fecit omēs
homīes iſimul ſicut fecit āgelos
iſimul. ſ ſolū fecit pmiū homīem
et pmiā mulierē iūmediate p ſe ſine adiu-
torio alterius et ordinauit ut homīes mul-
tiplicarent p pagnationē et gñationē ita
q vnus ab alio gñaretur et deſcenderet ut ſic
maior vnitas et maior amor eſſet īter ho-
mīes q homīes ſe reputaret quāſi vnū ho-
minem dñū viderent ſe oēs ab vno deſcendiſ-
ſe homīe. ut ſic modus generandi eſſet ſig-
nū vnitatis et ſocietatis. Et q totū pñapa-
le bonū hoīs ē ut habeat cōiūctionē et ſo-
ciatatem cū deo q p talē ſocietate honore
cipit vitā a deo et totū bonū ſuū ita q vitā
hoīs conſiſtit ī ſocietate dei ut ē iā declarātū
ideo q iſta ſocietas hoīs cū deo ē occultā et
iūſibilis et ſpūalis et ē finis et cōplemen-
tū hoīs debuit ſignificā figurā et repñtā-
tū qñam ſic potuit p res viſibiles et ſenſibi-

les ut ſemp homo haberet aliqd ſignū ma-
niſeſtū viſibile p qd repñtaret et figura-
ret eius cōiūctio et ſocietas quā debz hēre
cū deo p amorē tñq ſuū pñapale bonū
et ſemp videre quāſi ī ſpectulo ſuū bonū.
Et ideo q cōiūctio et ſocietas iūſibilis
debz ſignificā figurā et repñtā p cōiūc-
tionem viſibilem. q etiam iſtud ſignū
repñtans iſtā cōiūctionē ſpūalē debz ēē
propinquiffimū ipſi hoī. ideo deus ordi-
nauit q nō ſolum genus hūanū per
gñationē multiplicaret. ſed talē et tali
modo multiplicaret et creſceret ut modus
generandi et multiplicandi eſſet ſignū
viſibile figura et repñtatio iſtus cōiūcti-
onis et ſocietatis ſpūalis et iūſibilis quā
homo debz habere p amorē cū deo ī quo cō-
ſiſtebat totus ſtatus hoīs. Et ideo ordi-
nauit deus et iſtauit ut propagatō et gñatō
ac multiplicatō homīum fieret p cōiūctionē
maris et femīe que quidē cōiūctio ē īdi-
uidua et ſingulāis. et hoc eſt mēmonū.
Et ideo a pñapio fecit pmiū homīem et pmiā
mulierē et nō plures viros neq mulieres
ſed vnā et ſingulāē vni viro. et voluit q
iſta cōiūctio eſſet iſeparabilis et iūſolu-
bilis. Et ideo ipm mēmonū fuit ordina-
tum a deo ī pñapio nature hūane ad duo
ſcilicet ut eſſet officiū gñandi et multiplicā-
di homīes. et ut eſſet ſignū et ſacm rep-
ſentans et ſignificans cōiūctionē iūſibile
et ſpūalē aīe cū deo p amorē liberalē et
ſpōtaneū. Vnde a pñapio deus fecit duas
mirabiles cōiūctiones ī hūana natā. Pma
fuit qñ cōiūxit aīam rātionālē cū carne
ſeu cū corpe. et iſta fuit natālis et nō pceſſit
conſenſus q ipa nesciebat qñmōdū erat.
ſ deus creādo aīam cōiūxit eā cū corpe.
Et iſtud fuit pmiū mēmonū. Aliā vero
fecit deus cōiūctionē ī natura hūana qñ
cōiūxit mulierē cū viro ī vna ſocietate
iſeparabili. et iſta ſocietas fuit maior et no-
bilior. et iſta fuit volūtaria et liberal' et
nō naturalis et p cōſenſū viri et mulieris
et p amorē vtruiq. Et pma ſocietas cāt
ſignū et repñtatio iſtus cōiūctionis. q
ſicut aīa ē maior et ſuperior ac dignior et

caro inferior. ita vir ē maior et superior ac
dignior et mulier ē inferior. et sicut aīa
vna fuit cōiuncta cū vna singulari carne
nō cū pluribz. ita vnus vir cū vna muli
ere et nō cū pluribus et sicut pma cōiunctio
nō poterat destrui nisi p mortē ita nec cōi
unctio viri et mulieris poterat destrui ni
si p mortē. Sic ergo pma societas q̄ fuit
in hūana natā radicalis et fundame
ntalis salz aīe cū carne significabat et
repntabat sdam societate et cōiunctio
nem que erit in hūana natā q̄ erat viri
et mulieris. Et ista sda significabat et si
gurabat terciā cōiunctionē seu societate
q̄ est aīe cū deo seu hūane nature cū deo
Et ista ē maxima et maior oīm. Et sic
ambe societates pme q̄ erant in hūana na
tura erant propter etiā cōiunctionē q̄ erat
hoīs cū deo

De cōpactōe istarū societatum

Et qm̄ iste tres societates sūt **der se 316.**
ordinate in se et vna ascendit su
per aliā in dignitate et nobilitate q̄
p quādam scālā et vna repntat aliā. ideo cō
pactamus eas ad iūctōē. Unde due pme que
sunt ista hūanam naturā sunt pp illā que
ascendit supra hūanā naturā. In pma
enim societate et cōiunctione caro ascendit
ad spm̄ rōnale et cōiungit cū eo natura
liter. In sda societate mulier ascendit ad
virū et cōiungit cū eo p liberū consensū.
Et qz mulier habz carnem et spm̄ seu ani
mā et vir eadē. ideo fit ibi duplex cōiunctō
seu societas scilz aīe siue spūs cū spū et car
nis cū carne. qz aīa viri cōiungit cū aīa
mulieris et cōiuncto p amorē et consensū
et caro viri cū carne mulieris. sed in ter
cia societate tā vir qm̄ mulier cōiungit
cū deo. et nō solū vir et mulier s̄ tota hu
mana natura debz cōiungi cū deo qz ad
hoc ordinata est. Sicut ergo in pma cō
iunctione et societate q̄ est aīe seu spūs
cū carne ipsa caro viuificat et exaltat no
bilitat et dignificat p societate cū aīa
rōnali ita qz ex seipsa non habet vitā
pmo est nichil. et sicut eadē mulier in sda
societate viuificat et exaltat et exercitat
ac nobilitat p societate viri. ita eadē sug

nificat qz tā vir qm̄ mulier et tota soci
etas siue cōgregacō hoīm viuificatur
nobilitat et dignificat et exaltat p socie
tate et cōiunctionē cū deo. Et sicut to
ta caro ē cōiuncta cū aīa ita mulier
cū virō. sic eadē tam mulier qm̄ vir q̄ fa
ciūt vna cōgregacōne debent cōiungi
cū deo p amorē. et p cōsequens tota
cōgregacō virorū et mulierū. Sicut au
tem in hūana natura due fuerūt socie
tates et cōiunctiones. pma aīe et car
nis que faciunt vna psonā indiuiduā
et sda mulieris cū virō q̄ faciunt vnu
p amorē et consensū ac voluntatem insepa
rabile. ita significabat qz due erant
societates et cōiunctiones possibiles
nature hūane cū deo vna ad modū aīe
cū carne p vniōne psonalē ita qz deus
et homo cōtineant in vna psona. et a
lia societas p amorē et voluntatē. alie
non p hūana naturā cōiungi cū deo ni
si istis duobus modis. Et qm̄ filius dei
est vnus psonalit cū hūana natura
ideo cōpleta est ista societas q̄ se habz ad
modū aīe cū carne. Et qz cristus deus
et homo in vna psona vltimus cōiunct
et vniuit sibi xpianitatē que est vna so
cietas et vna cōgregacō oīm xpianorū
q̄ vocat eadē q̄ habet modū vnitatis et
verā vnitatē qm̄ fieri p̄t. qz tota xpī
anitas ē cōiuncta cū vno summo adde
vicaio xpī. Et ideo tota ecclesia ē ad mo
dū mulieris seu vxoris. et xpīs habet
modū viri. qz tota ecclesia est quasi vna p
sona et xpīs est alia psona. et est ibi ma
tinolūm sicut iter p̄mū virū et p̄mā
mulierē. Sic igit in pmo statu hoīs an
lapsū erat societas et cōiunctio cōgrega
cionis viri et mulieris cū deo nōdum in
carnato. et ista erat p amorē ita qz ibi
erat cōgregacō et ecclesia hoīm. s̄ modo in
repactōe facta ē cōiunctō et societas xpī
anitas seu eccleie cū filio dei facto hoīe
et incarnato. Et sic modo sunt due cōiū
ctiones seu due societates pma est filij
dei cū hūana natā et cū hūanitate xpī
et singulari. et sda est societas xpī dei

et hoīs cū tota xpianitate q̄ est sua ecclē
sia et tota sua et ista ē marīa cōiunctō
et marīa societas q̄ possit ēē. qz marīa
est aristus deus et homo et marīa ē
ecclēsia. Et sic sunt ibi due vires p̄ma
est hūanitas dei. scdā est ecclēia q̄ est vxor
xpī dei et hoīs. Unde ecclēia habet se ad mo
dum p̄mē mulieris. qz sicut p̄ma mu
lier descendit de vno et fuit formata de
vno ita tota ecclēia descendit de xpō et ē
formata de xpō qz tota xpianitas est re
nouata et restaurata p̄ sacramētū q̄
habent totā virtutē a passione et morte
xpī. et ideo recte tota xpianitas seu ecclēia
est vxor et mulier seu sponsa xpī. Et istud
mūmōiū xpī et ecclēie sue recte significat
p̄ mūmōiū viri et mulieris. qz sicut
vir et mulier hnt cōformitatē ī natura
ita xpūs et sua ecclēia hnt cōformitatē ī
natura qz aristus habet carnē sicut ecclē
sia. et ideo est ibi duplex societas vna p̄
dilectiōem et amorē et alia p̄ cōformita
tem carnis. sicut vir et mulier habent so
cietatem et p̄ amorē et p̄ cōformitatē car
nis. **De sacm mūmōiū est antiquū**
Et qm mūmōiū nouū sacm 318.
ppter hoc ē sacm qz ē signū et
significat eadē aliquā rem sacā
et scām et invisibīlē et spūalem et qz nobi
lius et p̄cipalius sine cōpaciōe est id
qd significat q̄ illud qd significat. qz sig
nū est propter signatū et nō cōuerso. id
sine cōpaciōe nobilior est illa cōiunctio
spūalis q̄ significat p̄ mūmōiū q̄ ipm
mūmōiū. Et qz ipm mūmōiū est in
statu et ordinatū ad significandū et re
p̄ntandū cōiunctionē et vniōnē spūalē
q̄ fit et fieri debz inter hūanā naturā seu
aiām et deū qz vtrūqz ē volūtaria et fit p̄
liberū consensum ideo qz ista cōiunctio ali
fuit a p̄ncipio hūane nature ī statu p̄
fecto. et alit̄ in repacōne post lapsū qz a
p̄ncipio hūana natā quīgebat deosolū
p̄ amorē et liberū cōsensum. sed post lap
sum ī repacōne facta ē noua cōiunctio et
vniō iter deū et hūanā naturā qz p̄sona
fily dei cōiunxit se hūane nature ī vniū

te p̄sone et factus est deus homo q̄ est x̄.
et ultra hoc ip̄er deus et homo cōiunxit
sibi nouā societate qz formauit ecclēsiā
seu xpianitatē totā nouā p̄ sacramētū et
lauit et abluuit. et sic fit noua cōiunctio
spūalis inter xpīm et suā nouā ecclēsi
am. Et sic sunt tres cōiunctiones spūales
Et ideo postq̄ mūmōiū fuit ad hoc
p̄cipalius īstitutū scilz ad significandū
cōiunctionē q̄ fit inter deū et humanā na
turā sequit̄ qz sicut a p̄ncipio fuit īstitu
tū ad significandū p̄mā cōiunctionē spū
ritualem. ita iā de nouo debuit īstituī et
ordinari ad significandū nouā cōiunctionē
int̄ p̄sonā filij dei et hūanitatē quā assūp
sit et cōiunctionē nouā iter xpīm et ecclēsiā
nouā qz vtrūqz est volūtaria et p̄ cōsen
sum liberū et vtrūqz est ad modū mūmō
iū. Et ideo mūmōiū est antiquū et p̄mū
sacm. et eadē nouū scilz baptis̄m et alia.
qz dignū est qz ista quūctio noua fit ī repa
cōne significaret et rep̄ntaret sicut illa
antiqua. Et sic mūmōiū ē sacm xpī
sicut alia quasi īnouatū ad nouā signi
ficacōnem. Et sic tres quūctiones spūales
rep̄ntant p̄ mūmōiū scilz p̄ma q̄ erat
hōmīs seu aiē ai deosolū p̄ amorē et alie
due scilz filij dei ai hūana natā quā assūp
sit. et xpī et ecclēsie sue quā formauit. Vn
ī vtrūqz quūctione est vniō duorū vniū
sicut agentis et influentis et alterius sic
paciens et suscipiens. et hoc p̄ vniū
amoris qd procedit ex mea volūtate.
Et ideo recte significat et rep̄ntat vtrūqz cō
iunctionū istarū spūaliū p̄ mūmōiū qd
est cōiunctio duarū p̄sonarū quarū vna est
sicut agens et influens scilz mulis sexus.
et alia est sicut paciens et suscipiens sicut
muliebri sexus. et hoc ex mutuo cōsen
su volūtatis. Et ideo sequit̄ qz sacramē
tū mūmōiū est magnū sacm ppter istas
quūctiones spūales quas rep̄ntat et
figt et spūaliter ppter tāā cōiunctionē et
vltimā q̄ est xpī et ecclēsie. vñ illa rectissime
rep̄ntat ī mūmōiū. qz sicut ī mūmo
iū est duplex cōiunctio vna p̄ amorē et
ista ē volūtatiū et aiōrū. et alia p̄ copulā

carnale. et ista ē cōpleta cōiunctio que
est corpus que sequit' ex p̄ma. et ibi ē
tota cōsumacō m̄rimony. ita s̄ilr i con
iunctione xp̄i et eccl̄ie sue sunt due cōiuc
tiones una p̄ amorē et vtrāq; p̄te et alia
p̄ cōformitatē et silitudinē nature q̄a
xp̄us et eccl̄ia sua h̄nt cōformitatē car
nis i parendo novos et sp̄iales hoīes
et sic sunt due magne quīctiones. **¶**
m̄rimony i q̄ntū est sacm̄ xp̄i dat
grām et adiutorū cōtra carnalē
gāp̄iā ad op̄andū illa que s̄
nā m̄rimony. CCCXXIII.

Et qm̄ m̄rimony ē sacm̄
sicut alia sacm̄. ideo oportet
q̄ sicut alia sacm̄ dāt et
tam grām et sp̄alem et adiutorū aq̄d
sp̄ale sicut homo idiget. ita etiā sacm̄
m̄rimony dāt et cōferat aq̄uā grām cō
tam et adiutorū sp̄iale sicut indiget
homo i hys q̄ sunt nāa ad m̄rimony.
Vnde ai in m̄rimony dāt hōi facultas
et p̄as utendi sua vxore ad procrecō
nem prolis. et hoc ex dīna iustitūne da
tur etiā ibi grā cū qua illud cōuenient
fici possit sicut dictū fuit i sacm̄to
ordinis illis q̄ digne suscipiūt sacm̄
m̄rimony et i fide xp̄i recta iencōne ut
salz vniant' ex cōsensu boni amoris ad
parendū prole ad dei seruiciū. Tales
recipiūt grām i m̄rimony q̄ adiuuat
eos contra cōcupiscētia carnalē. et p̄ ta
lem grām aīa subleuat' a corrupcōe
cōcupiscēcie et libidinis iordinata ut s̄
ibi copula singularis et copula utilis et
copula iſeparabil' q̄ ista sunt nāa i
m̄rimony ut sit p̄f̄m et s̄m. Et sic ex
ta grā dāt remediū cōil tres iordinacio
nes cōcupie et nascit' triplex bonū m̄
rimony. Prīmū bonū qd' nascit' est iſt
q̄ enī cōcupiscētia carnalis ad multas
idinat mulieres q̄ luxuriosus nō est cō
tentus de vna. s̄ i m̄rimony dāt grā hōi
ut sit contentus de sua vniā. et sic p̄uitas
et concupia ad multas mulies tollit' per
copulā singulā. S̄cūm bonū est nam
concupia iordinata idinat ad delecta

tionē et non ad f̄m et vniatē f̄m̄s q̄
est proles sed t̄m ipsa queit' satisfacere sue
concupie et ideo i m̄rimony dāt grā et ad
iutorū ut nō cognoscat vxorē nisi causa
prolis. et sic talis idinacō tollit' p̄ copu
lam vtilē et f̄m̄osam. Tertiū bonū est
istud. nā p̄ iſplecōnem et op̄is carnal'
cōsumacōnem ḡnatur fastidiū et nau
sea. p̄n postq̄ luxuriosus cognouit illā
respiuit illā et desidet alia. et ideo i ma
rimony dāt grā et adiutorū ut sp̄ velit
ēē cū sua vniā. et sic tale fastidium tol
lit' p̄ copulā iſeparabilem. Et vltimū
ex copula singulari nascit' bonū fidei ut
ad aliā nō accedat. et ex copula vtili i
sequit' bonū prolis. et ad hoc bonū or
dinatū est m̄rimony q̄ntū ad officiū
nature et etiā ex copula iſeparabili orit'
bonū sacm̄eti q̄ talis copula iſepa
rabilis est sacm̄ cōiunctionis sp̄ialis
iam dicte. Et sic tria bona nascunt' ex
m̄rimony salz fides seu fidelitas proles
et sacm̄. et sic ḡncia p̄stat remediū
contra cōcupiscētia. et ideo m̄rimony
est ordinatū i remediū cōil cōcupia;
q̄ p̄ grām q̄ in eo dāt rep̄m̄ conai
piscētia i sua radice ut sit moderata
et etiā p̄ illa tria bona q̄ sunt i p̄o ho
nestat' ip̄am copulā carnalē et ipsā
gāp̄iam ut salz actus ad quē conai
piscētia idinat arreāt turpitudinē et fiat
honeste q̄ illa tria bona cōp̄iunt' cō
p̄iudicē illius actus q̄ alias esset tur
pissimus et iſc̄usabilis et nullo mō
liatus. ita q̄ illa tria bona vel vniū
eorū exausant cōiū ut nō sit p̄m̄ q̄
alias esset p̄m̄. Et sic m̄rimony dāt
remediū ut nō sit p̄m̄ qd' alias esset
p̄m̄ q̄ plus habent illa tria bona de
honestate et bonitate q̄ illa op̄atio
habz de sp̄itudine et i honestate. Itē
etiā m̄rimony dāt remediū cont'
ardorē concupie et om̄is eius corrup
cōnes q̄ sequerent' si m̄rimony non
esset. q̄ dū satisfacit concupie i actu
m̄rimony tūc ipsa concupia non
ita iſtat sed remittit' feruor libidinis

quia multi vrerent p concupiam n
haberent uxorem. et ideo melius e nu
bere qm vti. qua cognoscendo euadant
ardore et adustione carnis. Et sic ma
moniu liberat a pao qd alias comitte
ret. Et sic apparet qm i mrimonio tria
considerant. pmo signu seu significa
seu sacram. officiu seu remediū. Et qua
tum ad significacione duplex e signifi
ca qd significat coniunctione xpi et ecclie
p amorem et conformitate et coniunctio
ne nature. Et sile duplex e officiu i mri
monio vnu est mutua nutricaoem vi
ri et mulieris qd adiuuat sese fouent et
nutriunt et iuuant. et aliud est officiu
ad procreand prolem. Sile e duplex
remediū vnu qntu ad fluru concupisce
tie salz vt homo no tendat neq vadat
i oem muliere. aliud remediū est qntu
ad iordinacone vt salz no cognos
cat mulierem amore libidinis et delia
aonis nec sine affectu mrimonial sed
causa prolis. Et sic sunt duo signifi
cata duo officia et duo remedia. pnu
significata et pnu officiu et pnu reme
diū sunt i sacramento mrimonii qntu ad
coniunctione aioru. sed scdm signu et scdm
dum officiu et scdm remediū sunt i
eo qntu ad coniunctione corpm. Sicut
autē in alijs sacramētis est aliquid vi
sibile seu sensibile extēius apparet et ali
quid invisibile qd significat. ita sile est in
isto sacramento qd aliter no esset sacramē
tum. et ideo i istos sacramētos sunt verba
et signa extēiora seu actus et opacones ex
tēiores loco reru corporalū q sunt i alijs
sacramētis sicut i baptismo ablucō aq
Et ideo istud sacram fit sicut sacram pnie
in quo no erat aliqua res corporalis. sic
ergo verba extēius dicta a viro et mulie
p que significat et declarat consensu. Itē
rior amboz sunt totū illd qd appet pmo
i mrimonio et ipē consensus iterior est
illud qd significat i mrimonio. sicut con
fessio significat cōtione et displicencia
interiore in ipso sacro pnie. Et deinde ex
inde causat vñaliū obligatoriu int viri
et muliere invisible et spūale et cōiūc

tio q nūq dissolui pt et hoc ex ordina
tione diuina qd deus istituuit mrimoi
um propt significacione quictionis spi
ritualis. et istud vñaliū obligatoriu tā
tum propt mutuū qscusū viri et muli
eris expressū et declaratū p vba extēiora
vñsq uel p signa alia est. pnie mrimo
niū. Sic g^o glens^o p verba declarā no ē
mrimo^m s causat mrimoniū et sic sūt ibi tā
p ordinē scilicet vba extēiora significācia
et ipē consensus spōtaneus viri et muli
eris et ipm vñaliū obligatoriu tm idis
solubile et ifrangibile. et tale vñaliū
est sacram et significat quictione spūale
int deum et aiām et interfiliū dei et hu
manā naturā sibi personali copula
tam et iter xpm et eccliam. et ideo prop
ter talem significacionem causat tale vñ
aliū indissolubile. Et vltius ex tali vñ
aliū obligatorio p quod vir trāsit i po
testatem mulieris et mulier i ptatem viri
qntu ad corpus sequit vltima quictio
q est copula carnalis et ideo pnt talē ob
ligacione p tenet reddē debitū mulieri et
mulier viro. Et sic apparet qualis cōsensu
volūtaris expressus per verba causat
perpetuā obligacionem ex dei ordinacone
Item caā appet qm i mrimonio sp pnt ē
duobona salz fides et sacram qnis no sp
sequat proles et frāis vñ possi ibi esse fi
des et fidelitas propt solucōnem debiti
et caā sp est sacram et signū cōiunctionis
spūalis vmo cōiunctionū spūaliū iam
dictarū. **Ex sume d^o tunc ois xpia
ne violat mrimoniū suū ut alia^o CCCXIX.**

Et qm ipsum mrimoniū ē tantū
sacram et tam magnū et istituū
et ordinatū ad repñandū et sig
nificandū magnas et sanctissimas con
iunctiones spūales supius dictas cauere
debent omēs q sunt in mrimonio ne detur
pent et violent tm sacram a deo ordina
tū. qd q violat et detpat signū facit iuri
am rei significate p illud et illi q istituuit
illud sacramētum. Et q maior iuria
qm iurare et deturpare quictione fily di
ci hūana natura i vna psona q est su
me honoranda. aut quictionis ipsum

nūmōiū ē signū et sacram. Et que
maior iūria qm iūriare quictionem
xpi et ecclie. cui ipm sacram est expres
sum signū. Qui enī ipas quictiones
contēpnit et iūriat dignus ē marā
vincta. inhonorat enī hūanitatē xpi
psonā filij dei et totā eccliam. Et siliter
debz cauere omīs homo ne violet et de
turpet mūmōiū alacius coeundo cū
prore eius. et cogitet qntū ihonorat et
deturpat deū seu vitupat qui ipm mū
mōiū i paradiso istituit et vni viro v
nā mulierē copulauit. Honorandū est
igit mūmōiū prope deum q ipm in
stituit. **Cōparatio xpi ad eccliam sicut vir
ad mulierē et spōsi ad sponsā CCCXX.**

Et qz cristus se habet ad eccliam
sive ad rānitatē sicut vir et spō
sus ad prore et ad sponsā. idō
sicut quilibz vir et sponsus bonus amat
suā prorem i amore casto puro et bono
et singulari et cōuerso sponsa bona spō
sum suū. ita sūt xpūs diligit eccliam su
am amorē castissimo purissimo et mūdifi
cissimo. et ecclia amat xpm. et iste amor
ē iūolabilis et ppetuus. Et sicut sponsus
bonus et verus ornat decorat et pulchri
ficat sponsā suā qntū potest iuxta hono
rem suū. ita xpūs ornat suā eccliam oī
ornamēto et spūali et corpali et intus et
extra qntū fieri potest iuxta honore suū.
Et sicut ecclia bonus sponsus castigat spō
sam suā et prore sed nō destruit eā. sic xpc
castigat eccliam sed nō destruit eā. Et si
aut bonus sponsus non vult pmutte spō
sam suā errare seu deuiare sic nec xpūs
pmutt suā eccliam errare neqz deuiare.
Et sicut spōsus defendit sponsā suā sic
xpūs ecclia suā. Et ut oīa condudam
sic i oībus se habet bonus sponsus ad su
am sponsam sic xpūs se habet ad eccliam
suā. Et qz sponsus est iūortalis idō ecclia
sponsa ē iūortalis et sic oībus modis e
rit propozō. **Epilogatio. CCCXXI.**

Dedatū est igit de modo et for
ma i quibus ihesū cristus dei
filius et verus homo tanqz verus
medicus et saluator dat bene eē et gra

tiam et salutē et oīa natā hōi lapsō.
et qualē homo de facto recipit et qualē
virtus passionis et mortis xpi applicat
hōi. et etiam de modo regenerandi et re
nouandi hōiē et iūorporandi hōiē
cū xpō. Et manifestum est qz cristus ope
ratur cū hōiē renouandū et pficiē
dum et complendū p res visibiles et se
sibiles que sunt sacramēta. et qz virtus
salutifera descendit et derivat a diuini
tate que est i xpō p eius hūanitatē in
ipsa sacramēta ita qz ipsa sacramēta
visibilia sunt istrumēta xpi p que tan
git hōiē et applicat suā virtutē hōi in
digena et virtus passionis xpi copu
latur hōibus. et qz ipsa sacramēta sunt
quedam mēozalia passionis xpi signifi
cācia passionē preteitā. qz ipsa passio
opatur i hōibus p memoriā eius. Et
idō cristus impleuit eccliam et rānitatē
mēozialibz suis ut vteret sue passionis
q est preteita sp remaneat et saluet ho
mines. Declaratū est etiā qualē ipsa
sacramēta sunt ordinata et istituta se
cundū nātūritatē et indigenā hōis au
sacramēta debent applicari. et qz quinqz
prima sacramēta scilicet baptismus conf
macō eucharistia. penitētia. et extrema
unctio respiciūt indigenā aūlibz ho
minis i se pncipalē inqntū est singu
laris psona. sed duo vltima scilicet ordō
mūmōiū ordinant ad alterz ita qz ille
q recipit ea pncipalē rapit prope alios
et nō propt se qz ad hoc ordinant. quia
sacram ordinis ordinat ad multiplicā
cōnē spūalem xpianorū et ipius ecclie
et ad multiplicandū et ad renouandū in
eē spūali qz p ipm dat pncipalē admistā
di sacramēta. sed mūmōiū ordinat
ad multiplicacōem natālem et corpo
ralē fidelū xpianorū et ad renouandū
et multiplicandū i esse nature. Dū sicut
i natūa hōis sunt quedā vices et vntes
ordinate ad gseruacōnē psonē iūduue
et quedā ad gseruacōnē spē. sic silr
i spūalibz quinqz sunt sacramēta respici
entia psonā ad pficiendū eā grā. sed
ordō et mūmōiū sunt ad conseruan

Et sicut bona spōsa honorat et timet
sponsū suū. sic ecclia xpm. Et ut zc

dum et pficiendū ipsam eccliam. et
ideo qz ista duo respiciūt mltitudine
et alia quicqz ē spiritū psonā singula
rem sicut mltitudo sequit' unitatē in
ista duo sacramēta sequit' post alia
quicqz. et ultimo ponitur sacm mat'
monij qz modicum habz de spūalita
te nisi qntū ad significacōem qz ī hoc
ē max^m sacm. Declaratū est etiā
qualit' duo sunt effectus sacramēto
rum q remanēt ī hoīe recipiente sacra
salz grā et character seu signū indeleb
le. Et sic et oībus apparere pnt nūc
et ordo et sufficiētia et opa sacrorum
Et sic apper qual' ipā xpianitas et eccl
sia xpi est armata iūctis armis et me
dicamentis spūalibz ita ut nichil ei de
ficiat in aliquo. et q totū bonū ecclie
et xpianitatis et totus thesaur' eius
qstut ī sacramētis et totū creatū eius
est in usu sacrorū. Et sic ipā xpianitas
et ecclia gnet ī se totam virtutē xpi p
ipā sacramēta sūssima. et ideo est ba
bundāssima plenissima et ditissima
ī rebus spūalibus. Et sic apper q ipā
sacramēta ecclie sunt bona pnapalia ip
suis xpianitatis et ecclie xpi et oīa alia
sunt minus pnapalia et quasi acce
talit' et accessoria quasi quedā ornamē
ta vel quedā sustētamēta. Unde xpiani
tas a xpo dicit' et dūat' et ideo bona q
xpus ei dedit sunt pnapalia sicut sūt
sacramēta ī quibus dedit seipm ipsi eccl
sie. sed alia bona dant' ab hominibus. Et
ideo cauendū est et sūme fugiendū ne
bona ecclie et xpianitatis pnapalia a
xpo data reputent' min' pnapalia et
data ab alijs q sunt nichil et quasi acci
dentalia reputent' pnapalia et maiōa
D qnta iūria ēēt ista cōn xpm. o qnta
gremptus. o qnta iordinacō. o qnta ce
at' et deuiacō. Cauere igit' sūme deūt
a tāto malo et a tāta iūria nūstri ecclie
Et quid est facere hoc nisi reputāe corpa
maius q aiām et aiām reputare min'
pnapalē et eleuare corpus supra aiāz
mortale sup īmortale corpale sup spū
tuale et visibile supra īvisibile. Effet

ergo hoc pūtere totū ordinē xpianitatis
et ecclie xpi qntū est ī se. Quō talis mi
nist' q hoc faceret qcordaret cū xpo q
est mīster cui' bonor' ipse est dispensa
tor. Quō ēēt dign' dispensāe et mīst'
re bona xpi pnapalia q pro nichilo re
putat. Sūt igit' solliciti et itent' omēs
mīstri ecclie ut honorēt sacm ecclie
quorū sunt dispensatores et ppter que
ipsi honorant' ut sil' pueniant ad eū a
quo oīa sacramēta habent ortum et ori
ginem amen *De iudicio vli et resur
rectōe gñali. et oñdit' q iudiciū vli
est ucturū de nātē cū resurrectōe
gñali in quo omēs hoīes et
tota natura hūma resurget
cū ppris corporibz ad recipiē
dū publicē cōpletū et fiāle retribū
cō et sūū fiāle cōplemētū scādū iū
m iusticiā.* *Et Exm.*

Omnia autē iste liber seu
ista scia est de homīe ut
ī pnapio dictū est. ideo o
portet tractāe ī isto libro
oīa q pntinent ad hoīes de
pnapio vsqz ad finem et totū pcessum
hoīs siue hūane nature. Et qm data est
iam ī isto libro agnecō de hoīe sufficiēns
et ostensum est q homo factus est a deo
et q ppter ipm facta sunt oīa et qual' hō
homo obligat' deo et ad q obligat' et
q homo inqntū est talis nature ē pnu
abilis et punibilis ī suis opibus et ostē
sum ē totū debitū homīs. et ostensū est
etiā qual' homo fuit lapsus a suo pri
mo statu et qual' facta est repacō. et of
fensū est quō homo p sacramēta surgit
de lapsu et sanat' et reducat' ad statū pri
mū ut possit opari et facere opa q debet
facē si vult. Si ergo duo opa que de' fecit
cū hoīem iam pcesserūt salz opus cōdia
onis et opus restauracōis seu repacōis.
ideo nō restat nō opus glorificacōis et
pnuacionis seu fi
nalis retribucō
nis. qz tria
opē dei sūt
cū hoīem. ut dñm est. et
cū īdu
dit' in istis opa
gubnacōis. Ipse enim

homo est opus dei vniū propi qđ fecit
oīa alia opa ad au⁹ salutē et valitatē
sua puidētia sp apparet manifeste esse itē
ta. Et ideo ipossibile ē qđ deus reliquat
hoiēm incompletū et qđ nō apleat oīa q̄
sunt cōplenda cōa hoiēm scđm qđ natū
hoīs requirit. Postq̄m enī incepit et con
tinuauit. oportet et bōitate qđ cōpleat.
Et qm̄ homo est talis natūeracōne sue
voluntatis libere qđ nullo modo p̄t cogi
sed opat^r libere et est dñs opm̄ suor et h̄
non habent alie res inferiores q̄ opant^r et
natūate. ideo iam gclūsū fuit sup̄ius i qđ

dam caplo de cōpacōne hoīs ad ali
as res penes liberū arbitrium. qđ o
pera hoīs habent talē natūā sup
opera aliar rerū qđ sunt remunera
bilia et eis debet^r retributio. ita qđ hō
talū factus est qđ p sua opa p̄ria debz ac
quire retribucōnem et suū finale gple
mentū. ita qđ p̄us debz mereri et lucrari et
postea ei debz fieri retribucō et dari merces
p iusticiā. ita qđ homo est talis natūe qđ de
bet acquirere suū gplemētū et suū finale bo
nū p iusticiā et p merita p̄miacōis et so
lucionis et iuste retribucōis qđ alī nō saxe
ret homī. Et ideo gclūsū fuit ibi qđ nātē ē
qđ oīa opa homīs iudicent^r et disticiāt^r
in veritate ueracit^r recipiant qđ eis de
betur scđm verā iusticiā. Et ideo ut non
oporteat hic reiterare oīa que dicta sūt
ibi in illo caplo recurrendū est ad illud
caplū qđ est fundamentū et radix istarū
p̄is. Et ideo iā firmū est et ipossibile est
aliter ēē quin fiat iudiciū verū et distici
sio de opibus homīs siue bonis siue ma
lis. et ideo nō restat declarare nisi qualē
fiat istud iudiciū et talis disticiō et qua
liter fiat ista retribucō et p̄miacō et so
lucio. Item etiā iam declaratū est i cer
pitulo de gaudio et tristitia qualē nātē
est et erit qđ quelibz aīa capet suū corp⁹
p̄riū ad gplemētū tristitiae vel gaudi
et sic iam probata est resurrectio
corp̄m et nō restat probare
n̄ quomodo istud erit bla
dei cōa huma

ram et erit cōfirmacō totius humane na
ture. et p cōsequens totius mūdi qđ fac
tus est propi hoiēm. Et ideo oportebit qđ
ista retribucō finalis qđ ēit gplemētū om
nū fiet eo modo quo querit deo et hoi.
Vñ istud opus solū ēit opus dei sine ad
iutorio aliau⁹ creatūe. et ipa natūa hu
mana nichil opabit^r nisi solū rāpiēs
retribucōne et solucōem sibi debitā. et
ideo modus faciendi istā retribucōem fi
nalem oportebit qđ sit iuxta naturam
suor opm̄ bonor et malor scđm qđ eis
querit qđ nātē est qđ bona opa et mala
habeant suū gplemētū. Et qm̄ bonus
opibus debet^r honor laus et glā. malis
vero gfusio verecūdia et vniūpiū. ideo
oportebit qđ bona opa et meritoria q̄
facta sūt propi deum recipiāt tñ ho
norē et laudē et glām qđ nō possit ma
ior excogitari. et mala opera q̄ facta sūt
contra deū recipiant tantā gfusionem
qđ nō possit maior excogitari. et p conse
quens ipsi hoīes qui fecerūt ipsa bona
opa vel mala recipiant ipsam laudē
et glām seu gfusionem et verecūdiā. et
ideo propi hoc nātē est qđ fiat iudiciū
vniūsale i quo sūt sint omēs homīes
et omēs angeli et omēs creatūe que hūt
intellā et cōnem et ipse deus ut oīa ope
ra bona et mala videant^r et cognosant^r
clare ab oībus ut scilz ille qui fecit opēa
bona videat ea clāissime. et omēs alij ei
am videant. Quāuis enī aulibz homī
post mortē certa sit statim cognicō de su
a dampnacōe vel p̄miū tñ oībus nō ē
notū hoc. et ideo i futuro iudicio oībus
fit notū clāissime. et ista notūa. et vi
sio qđ ab oībus fiet causabit max^m gnu
diū seu mariām tristitiā. Hoc autē nō
possi fieri nisi i futuro et vniūsale iudiciū
i quo sit tota natura hūana et angelica
cū deo. Ideo nātē ēit propi hoc qđ quilibz
portet oīa opa sua sc̄pta in seipso et i sua
cōsciā. et qđ ipē cōsciā et corda oīm
hoīm clāissime ab oībus agnosant^r ut
sic boni recipiant bonā et vniūsale lau
dem et honorē. et mali recipiāt malā
et vniūsale gfusionē nec aliter opera

bona et mala haberent suū oplen-
tū. Item etiam hoc sūme quēnit mal'
opibus qz p̄pria cognitō de malis opi-
bus ingerit dampnato maximā penā
cū videt se p̄ sua opera p̄pria iuste dāp-
nari. Et conuēit malis opibus ipsa
confusio q̄ est p̄pria ipsorū puniō qz ho-
mines magis timent ḡfusione q̄ aliq̄
aliud. qz etiā pena ignis cōpetit aīa-
libus qz etiā p̄nt sentire dolorē s̄ non
p̄nt sentire ḡfusione. et ideo hoc solū
quēnit hoībus et rebus rōnabilibz. et
ideo vellent magis hoīes penā doloris
q̄ confusione. et hoc ideo qz mala opa
sunt illius nature qz semp volunt cela-
ri et nullo modo cognoscā. et ideo eorū pu-
niō p̄pria ē qz publicent et māifesten-
tur ut recipiant ḡfusione et v̄cūdiā
Et ideo qz ipsa mala opera debent pu-
ni ut vltima puniō et reape p̄pria re-
tributiōnem ī sūmo. et hoc non posset
fieri nisi fieret iudiciū vniūsale in quo
recipiāt confusione vniūsale. Vnde si
ista publica ḡfusio et genēalis nō fiet
p̄m et alia mala opa nō punirent
ad oplenētum. nec deus daret eis vlti-
mam retributiōnem. Vñ nichil magis
timent et abhominant mali hoīes q̄ ḡ-
fusione. et nichil est magis contra eo-
rum volūtātē et ideo magis vellent pu-
ni quāqz alia pena q̄ opare corā
deo et corā omībus angelis et homībz
Et qz sup oīa homīes nollent qz secre-
ta cordis eorū scirent. qz nichil magis
abscondit malus homo q̄ q̄silū secre-
tum sui cordis et itenāne malā et fal-
sam et dolum cordis sui. ideo p̄ q̄trari-
um nō ē cū qz cōsilia secreta cordis et
male cogitaciōes et itenānes dolose oc-
culte publicent et māifestent tanta
manifestatiōe tanta clariēte qz nō pos-
sit ēē maior. ut sicut in secreto cordis di-
leretū p̄prium honorē secretū et propriā
laudē contra honorē dei. ita manifest-
ent secreta cordis oībz ad ḡfusione
eorū. Sicut autē dictū est de opibus
malis et consiliis cordū ita similiter

dicendū de operibus bonis et itenātibz
bonis. Vnde illud qd est ḡfusio malorū
opm ē laus et glā et honor bonorū ope-
rum. qz sicut publicatiō malorū opm ē
causa ḡfusionis. ita publicatiō bonorū
opm est causa laudis et honoris et glē
Et ideo sicut opibus malis et cogitaciōi-
bus debet publica cōfusio tanta qz non
possit ēē maior. ita etiā bonis opibus et
itētibz rectis debet publica laus et
glā et etiā tanta qua nō possit ēē maior
Vnde tā boni q̄ mali agnoscent veritatē
ideo tam boni q̄ mali laudabūt opa bo-
na ac approbabūt et vilipendent et vi-
tupabunt ac abhominabunt oīa mala
opa et ī seipsis et ī alijs qz omēs recte iu-
dicabunt et laudabūt qd est laudandū
et vitupabūt qd est vitupandū et vten-
tur ratiōe. Sic ergo publica laus et
publica confusio publica affirmatiō et
publica reprobatiō de nātate gcludūt
qz iudiciū vniūsale debeat fieri ī quo
omēs hoīes simul hnt resurgē cū eorum
opibus cogitaciōibz et volūtatibz. Et
qz nō sunt nisi duo iudicabilia videlz
bona opera et mala q̄ sunt contraria
int se. ideo qz duo cōtraria magis cognos-
cunt et vident q̄n sunt īsimul et p̄ncipa-
liter. ideo oportet si oīa debeant plenissi-
me et p̄fectissime iudiciū qz simul appa-
reant in eodem tempe. Et sic ī futuro iu-
dicō erunt siml omnia bona et mala
ut videat vñ iuxta aliud ut sic p̄māle
appropriatiōem mala videant magis
vitupabilia et maiori ḡfusione digna
et ipsa bona magis laudabilia appare-
ant. ut sic publica confusio maior sit
p̄ publicā laudem et publica laus ma-
ior sit propt̄ publicā ḡfusione ut sic v-
nū aliud augmētet. Sic ergo natura
opm bonorū et natia malorū opm
de nātate gcludūt et requirūt iudiciū
ḡniale oīm hoīm siml. et ideo necesse
est qz deus v̄ideat eis et ordinet iuxta eo-
rum naturā alit̄ vniūsum nō posset ēē
oplenū qz hō deficiet. Hoc at̄ fieri nō p̄t vi-
delicet qz aliqd deficiat ī vniuerso

*Sequitur alie rationes que probant
hoc idem et alia fundamenta et pte hois 33.*

Proterea natura gaudij et tristitiae gaudiunt iudiciu uniuersale esse veniunt. Unde natura est quod gaudiu bonorum sit tamen quod non possit esse maius et quod tristitia malorum sit tamen quod non possit esse maior. et hoc loquendo de ista aia et gaudio quod veniunt ab extra. Et ideo boni magis gaudebunt cum videntur quod opera bona eorum videantur et approbentur publice coram deo et tota natura humana et angelica. et etiam mali magis dolebunt de publica confusione. Ideo ad aplemmentu gaudij et tristitiae natura est quod fiat iudiciu uniuersale et publicu coram omnibus hominibus et angelis. *Alia ratio*
Proterea humana natura est una natura una species et non due et tota est iudicabilis per iudiciu retribuciois. et solus est unus iudex scilicet deus. et ideo tota humane nature iudiciu quoniam uniuersale retribuciois completu et finale et ceterum ut sit tota iudicet et non fiant duo iudicia sed unum de omnibus simul. Unde cum omnes homines sunt premiabiles et punibiles per iusticiam cum sit eiusdem nature et eiusdem speciei quoniam valde ut sit unum iudiciu generale in quo tota natura humana perficiatur et recipiat plenam aplemmentu et finale retribucione. Et ideo finalis et apleta retribucio quod dabit aplemmentu nature humane debet fieri simul et semel quod est voluntas foris quod nichil amplius addet neque diminuetur. Unde valde irrationabile est quod homo per seipsum apleteret sine alio et reciperet suam plenam retribucione siue in bono siue in malo. quod quoniam unus homo est prior altero per generatione et unus moriatur prius quam alter. tamen propter hoc unus non debet iudicari in finali iudicio nec consumari neque compleri prius quam alter. quod ista positio et posterioritas non est aliam a seipso sed ab alio nec aliquis propter istam prioritate vel posterioritate metuit vel demeruit quod esset prior vel posterior.

terior. et ipsa retribucio finalis cui liber datur fieri secundum ipsam meritum vel demeritum. Et sic postquam positus vel posterioritas nichil faciat ad retribucioem cum omnes homines sint unius nature et iudicabiles iudicio retribuciois et ab uno et eodem iudice sequitur quod tota natura humana et quilibet eius pars simul debet iudicari in finali iudicio retribuciois nec una pars debet precedere aliam nisi sit aliqua causa singularis et prerogativa specialis. Unde oportet quod humana natura sit semel tota aggregata et tota videatur se ipsam in propria forma. quod postquam per iudiciu retribuciois debet diuidi in duas partes antequam finaliter diuidatur natura est quod coniungatur ut sit tota simul quod diuisio seu separacio presupponit aliquam unitatem. Et quod tota humana natura non potuit unquam esse simul et in propria forma tunc meriti et gratificationis quoniam est quod sit tota simul tempore presentis et retribuciois. et quod ille due partes que fient de natura humana tota semel adiunctam se videant plenam et talem separationem una pars saluet bonorum summe gaudeat. et altera pars saluet malorum summe tristetur. et in eternum pars malorum recorderet de gloria et gaudio bonorum ad augmentacionem tormentorum eorum. et pars bonorum recorderet de miseria malorum ad eorum gaudium augmentacionem. Unde debet quod ipsi sunt ab illa miseria excepti et liberati. quod non fieret nisi omnes mali semel viderent ad oculos omnes bonos et boni viderent malos omnes simul. Unde notitia per experientiam est perfecta notitia et talis notitia deficeret impetui bonis et malis. Oportet ergo ut tota natura humana semel congregata sit simul et postea diuidatur. quod mali magis cruciabuntur in seipsum et boni magis gaudebunt quod si hoc non fieret. Ergo ex parte nature humane gaudiunt quod oportet quod unum iudiciu generale fiat de tota natura humana simul et ita quoniam nature humane et operibus eius.

De iudicio generale totius humane nature

Et qm̄ humana natā debz cō
sumari p̄ finalem retribuōnem
et ē iudicabilis iudicō retribuō
nis. ideo eo modo debz fieri vltima re
buo quo querit hūane natē. Et ideo
qz ad naturā hūanā p̄tinet corpus et
aīa et qz est opōita ex natā corpali et
spūali qz tres sunt natē i vniūso. vt de
clāum fuit in caplo de natā angelum
saliet corporal' tñ spūalis tñ et na
tūa opōita ex naturis vtriusqz et ista ē
hūana natūa. ergo ad naturā hūa
nā p̄tinent corp9 et aīa natūa corpo
ralis et spūalis. ergo postqz ipā ē iudi
cabilis et p̄miabilis debz recipere fina
lem retribuōnē tam i corpore qm̄ i aīa
et natē est qz iudicet tam i corpore qm̄ i
aīa tñ. qz aīa nō est hūana natā
neqz corp9 ē hūana natūa sed vtriusqz
tñ simul quinctū. Et ideo qz homo ē iudi
cabilis natē est qz aīa tñ uiuat corp9 et
recipiat finalem retribuōnē. vñ meru
it vel demeruit nō i corpore tñ nec i aīa
tñ sed i corpore et aīa simul. ergo simul
i corpore et i aīa debz iudicari et p̄miari
vel puniri finali' i corpore et i aīa simul
debet recipere suā vltimā et finalem retri
buōnē. Quāuis enī aīa ad statū dñi
erit de corpore vel p̄muet i celo vel puniat
i purgatorio vel dāpnē i inferno tñ nō
est op̄leta retribuō nec finalis nī aīa
iterū uiuat corp9 qz aīa nō est homo
neqz corpus est homo. Et qz iudiciū v
niuersale et retribuō finalis debz fieri
i tota natā hūana sequit' ex natūate
qz tota natura humana debet r̄surgē
i corpore et i aīa et qz q̄libz aīa tñ p̄pab
suū p̄pū corpus et sic q̄libz homo q
est p̄s hūane nature op̄pareat i vlti
mo et finali iudicō qd̄ respiciat totā
naturā et totā ḡitatem hoim i q̄tū
sunt homīes vt sic tota natā hūana
cū om̄ibus p̄tibus suis op̄leta sit si
mul et nichil ei deficiat. Ergo simul
colligata sunt iudiciū vniūsale et re
surrectione mortuorū gñalis. Et hoc

idem requirit op̄lementū vniūsi quod
constat ex tribus naturis vt dictū ē
Ergo cū natura corpalis tñ et natura
spūalis tñ manēt in et̄nū. querit et ne
cesse est qz natā opōita ab vtriusqz etiam
maneat i et̄nū. Et qz i hūana natūa
ta sit quedā sepacō istarū duarū natūarū
p̄ mortē sequit' qz i vniūali et finali re
tribuōe in qua oīa et singula op̄lebūt
tota hūana natura reintegrabit' tam
i corpore qm̄ i aīa sed non i eodem statu s̄
secundū exigenciā mētorū et demētorū
qz hoc requirit ordo vniūsi. Igu' ordo et op̄
plementū totius vniūsi requirit qz fiat
vniūsalis resurrectio et op̄leta retribuō
oim mētorū et demētorū et nichil ma
neat ip̄unitū et nichil ir̄muneatū vsqz
ad m̄mū quadrante. Ordo et op̄leme
tū vniūsi etiam requirit qz sint tres na
ture iam dictē. Ergo ex istis gcludit' ge
neralis resurrectio bonorū et malorum
hoim qz postqz aīa manebit i et̄nū
natē est qz corpus maneat i et̄nū siue
i bono siue i malo qz vtriusqz est ad de
corē vniūsi et pulchritudinē qz totū
erit scdm̄ iudiciū rectum et iustum in
quibz q̄sistat decor et pulchritudo vniūsi.
Vnde non p̄t ēē qz pars aliqua hūa
ne nature remaneat i et̄nū et aliqua
non qz ē vna natura. et ideo debz tota re
manē vel nichil de ea. et ideo postqz aīa
remaneat p̄petuo natē est etiam qz corpus re
maneat p̄petuo. Nec p̄t ēē qz aliqua aīa
ma recuperet corpus suū et aqua nō qz
ordo vniūsi requirit qz tota hūana na
tura tñ maneat in et̄nū i corpore et i aīa
Et ideo q̄uis p̄uet nō essent iudicabiles
qz nichil fecerūt ex p̄p̄is neqz meruerūt
neqz demeruerūt sed ex aliena culpa cō
ceperūt culpā que ip̄putat' eis si non
sint baptizati. attm̄ p̄t vniūsi op̄leme
tū natē ēē eos r̄surgere qz nō solū i
iudiciū vniūsale requirit resurrectionem
oim hoim. sed etiam ordo et op̄lementū
vniūsi requirit hoc **Alia mō.**

Et etiam iam dedāum est i caplo et
tractatu de lapsu qz hūana natā i p̄o

statu fuit scilicet immortalis sed mors in-
travit propter penam et privationem primi
hominis ut declaratum est. ita quod si primus homo
non peccasset anima nunquam fuisset separata a cor-
pore sed totus homo in anima et corpore fina-
liter fuisset remuneratus in gloria. et ideo inten-
dendum est quod humana natura simul in corpore et
in anima maneret in eternum. Ergo cum humana na-
tura non obstat quod mors intravit propter
peccatum debet recipere ultimum meritum sed in me-
rita vel demerita sequitur quod integrabitur in
corpore et in anima. quod isto modo deus ordina-
vit quod in corpore et in anima eternum remuneraretur.

Unde postquam deus propter peccatum ad non destru-
erat humanam naturam sed fecit ipsam mul-
tiplicari et crescere ut patet sequitur quod ipse vult
quod de natura humana fiat illud quod ipse finale
ordinavit et eo modo quo ordinavit. Et
ideo ipse prima ordinacionem dei oportet quod
tota humana natura simul in corpore et in anima
simul recipiat suam ultimam mercedem.

Quia autem iam declaratum sit **Alia ratio**
quod est natura quod resurrectio fiat. sed cum nos videamus
ad oculum quod homines moriuntur et tamen non resur-
gunt quia videmus eorum corpora remanere in terra
signum est quod expectatur resurrectio generalis o-
mnium simul postquam omnes debent resurgere
ut iam declaratum fuit **Alia ratio.**
Etiam vel nulla resurget vel omnes resurgent
Ergo si aliquis iam resurrexerit argumentum
est quod omnes resurgent. Sed iam fluxerat christus
verus homo qui fuit vere mortuus. ergo etiam
omnes resurgent. quia resurrectio debetur
humane nature nec est impossibile cum iam factum
est. Sicut enim unus potuit resurgere
ita etiam omnes per eandem virtutem qua ille
resurrexit poterunt resurgere. Quia sur-
rexit christus qui fuit vere mortuus et vivit in cor-
pore et in anima in eternum hoc certissimum est
et nulli dubium. quod si christus non surrexit a
mortuis sed adhuc mortuus est. tunc que-
ro unde venit christianitas tota quam antea non
erat. quam tota fundatur in christo et in nomine christi est
fundata quam etiam tota creditur in christum et in
nomine christi fiat omnia. Si enim christus adhuc esset
mortuus cum fuit ita aquas vivas et abissi-
mus oculus et fuit summe pauper nichil

homo in hoc mundo quicquid quis hominem au-
sus fuisset predicare ipsum pro morte suam
quero quis predicasset ipsum per totum mun-
dum tamen tanta fortitudine quis fuisset im-
stultus. Ergo cum videmus ipsam christianita-
tem sic fundatam sic ordinatam et regu-
latam et sibi totale obedientem. et quod scimus
ipsum vere fuisse mortuum et sepulchrum. si
opparemus omnia que sunt secuta pro morte ad
ipsam mortem impossibile esset quod ipse adhuc
esset mortuus. quod nisi ipsemet fecisset omnia
illa que secuta sunt pro morte suam nullus
alius fecisset. Si enim granum frumenti quod
ponitur et sepelitur in terra totale moriatur
et non vivificatur tunc nichil amplius est de
eo super terram nec se multiplicat. Si autem fue-
rit multiplicatum signum fuit quod granum re-
vivit et vivificatum est. Ita similiter postquam
vere mortuus fuit christus et sepultus si non
revivit iterum nec in eo fuit virtus per quam
resurrexit. sequitur quod nulla multiplicatio
secuta fuisset post mortem suam. Si autem ad ocu-
lum videamus christum fuisse multiplicatum in in-
finitum post mortem suam et quiescere multos
homines totale pro morte ad seipsum et ad su-
am fidem et amorem et ad moriendum pro
eo sequitur verissime quod ipse iterum revivit era-
mortuus surrexit. Et hoc non potuit fieri nisi
in eo fuisset virtus aliqua sed non humana quia
corpus non potuit seipsum facere vivere nec anima
potuit suscitare corpus suum. ergo sequitur
quod ibi erat virtus dei qui fecit hoc. ergo virtus
divina suscitavit christum a mortuis ergo se-
quitur quod deitas erat cum corpore. Sic ergo post-
quam de facto christus surrexit a mortuis sequi-
tur quod omnes homines resurgent eadem virtu-
te et potentia per quam ipse resurrexit a mor-
tuis sed non in eodem statu. quia membra sua et
christiani fideles resurgent et filios glorifica-
ti in corpore. et omnes alii qui fuerunt christo con-
trarii resurgent et diffidiles. que sequitur quod
resurrectio est generalis. Cum ergo causa et
ratio quare resurrectio fieri debeat maneat
antequam homines moriantur quantum ad corpus
sequitur quod deus ad quem pertinet facere ipsam
resurrectionem corporum faciet eam loco et
tempe oportuno et opportuno. **U**nde videmus

et causa resurrectionis ex pte nature humane
est meritum vel demeritum hominis quod factum
est per animam simul cum corpore et etiam completum
tunc unum. et ideo licet homo moriatur tunc
semper melius vel demeritum manet. et sic
spiritus manet causa resurrectionis. Et ideo ne-
cessaria est resurrectio corporum quia
alias esset vacuum in universo. *De
quantitate quod potest esse de terra iterum
formetur eadem corpora que prius erant. CCCXXV.*

Quod autem de terra iterum formari
possint illa eadem corpora que prius
erant et similia. hoc iam per
manifestum per illa que iam facta sunt. Certum
est enim quod deus creavit in principio innumera-
biles species creaturarum de una et eadem terra.
quod omnes species herbarum arborum et animalium
et corpora hominum formata sunt ab una et ea-
dem terra. Si ergo potuit hoc fieri. quare non
poterit fieri ut de eadem terra seu de eisdem pul-
veribus ex quibus dispositum erat quodlibet
corpus humanum iterum fiat idem corpus ita
quod quodlibet corpus fiat de suis propriis pulve-
ribus in quibus resolutum fuit et hoc per po-
tentiam et voluntatem dei. maxime
quod iustitia dei hoc requirit. Ita enim possibile
est quod corpus humanum fiat de suis propriis pul-
veribus sicut fuit possibile quod fiebat de ter-
ra quando non erat. Et si fuit possibile tota cor-
pora hominum formari quando non erant. quare non
poterit eadem corpora reformari per manum dei.
Si enim fieri potuit quod aqua corpora essent in-
corruptibilia sicut sunt corpora celestia.
quare fieri non poterit ut corpora hominum fie-
rent incorruptibilia per manum dei. Si enim
deus fecit mundum et hominem quando non erant
ex sola sua bonitate et ex solo beneplacito
suo. quare etiam non reformabit corpora hu-
mana iterum iustitia requirent et meritis
et demeritis hoc requirentibus et clamantibus
et ordine universi hoc requirentes. Ergo vi-
detur quod impossibile est quin deus faciat resur-
rectionem generalem corporum omnium hominum per
quod iustitia merita et demerita hoc postulant
et requirunt. et similiter completum universi
hoc requirit. et etiam quod ipse non potest negare sibi
ipsi quod sibi convenit quin hoc faciat. *Ex*

*iudicium ultimum cum condicioibus ostendit de natura
esse futurum ex parte honoris et convenien-
tie dei CCCXXVI.*

Dedatam est autem quod universale iu-
dicium cum resurrectione universali est
venturum in universo et hoc ex parte hu-
mane nature quod ita convenit ei. sed nunc
ostendetur hoc idem ex parte honoris dei quod
de natura fiet. Unde natura est quod iudicium
retributionis fiat siue in generali siue in speciali
vel in particulari. et hec est ratio. Quia enim
deus ex suo beneplacito nullo requirente fecit
humanam naturam cum non esset multo magis
faceret debitam retributionem. et hoc quod meri-
ta et demerita hoc requirunt et totum univer-
sum clamat. Et ideo quasi coactus et re-
quisitus deus oportet quod faciat iudicium
retributionis ut sic tribuat unicuique quod su-
um est et debet ei et completo iudicio talis
retributio maneat in eternum. Et hoc nullo
potest facere nisi deus. quod nullus potest corrumpere
merita et demerita nec potest agnoscere quomodo
merita et demerita debeant iudicium. cum ipse
solus sit scrutator cordium et etiam non potest
aliquis iudex retribuere eternum omnibus
bonus et malis. quod nullus est ab eterno nec ha-
bit unde nisi solus deus. Et quoniam iudicium
finalis retributionis est opus solius dei extra
se ut iam declaratum est in capitulo de honore
dei et quod quicquid operatur deus extra se operatur
ad honorem suum et ad laudem et ad glori-
am suam. et quod iudicium finalis retributio-
nis est ultimum opus dei contra humanam na-
turam quod ibi fit totum completum. ideo opor-
tet quod in suo ultimo opere deus operetur
manifestando honorem sue preteritis sue sa-
pientie et sue iusticie. Unde dare unicuique
quod suum est. est maxime potentie et maxime
sapientie et est maxime iusticie. et ideo natura
est quod veniat ad tantum honorem et laudem et
gloriam sue preteritis sue sapientie et sue iusti-
cie quod non possit esse maior. et ideo oportet
quod in tali opere iudicali manifestetur
in summa sua sapientia et sua maiestas
et iusticia ac rectitudo veritatis. Hoc
autem non fieret si de quolibet homine fie-
ret iudicium particulare et secretum. et ideo

nate est qd deus faciat vltimū iudiciū
finalis retribucōnis corā omī creatūa
q̄ p̄ cognoscere et iudicare ut oīs crea-
tura testet̄ et cognoscat suū iudiciū et
iustissimū et iustissimū et recte eū iudi-
care. Et ideo nate est qd fiat vniūsale iu-
diciū in quo p̄ncipalr oīs creatūa racō-
nalis intersit et videat et claiissime cog-
noscat iudiciū dei et verissimū et iustissi-
mū. Et qz istud iudiciū debz esse honora-
bilissimū et p̄fectissimū ita qd ei nichil de-
ficiat de hys que p̄tinet ad iudiciū. ideo o-
portebit qd i istud iudiciū fiant manifestissime
dedā cōnes p̄m̄ meritorū et demeritorū et
etiā ferant̄ sentēcie irrevocabiles scdm̄
exigentiā meritorū et demeritorū et fina-
liter fiant iustissime retribucōnes p̄mio-
rum et stipendiorū qz iudiciū finale re-
q̄rit istud ut i declaracōnibz meritorū
manifestet̄ rectitudo veritatis. et i sentēciis
irrevocabilibz manifestet̄ ciuitas et su-
mitas p̄tatis et maiestatis et i retribucō-
nibus p̄miorū et stipendiorū manifestet̄
plenitudo siue iusticie et bonitatis. Et
qd radix retribucōnis et remuneracōis ē
intencō oīum creatūarū i corde et scdm̄
talem intencōnem debet fieri iudiciū et
remuneracō. ideo ut fiat ap̄issima et
lucidissima declaracō meritorū et demer-
itorū nate est qd corda et intencōnes et co-
gitacōnes et consilia secreta cordium
claiissime manifestent̄ et videant̄ et cog-
noscant̄ ab omnibus. et ideo nate est qd
consciēcia secreta cuiuslibz nō solū sibi
met̄ sit manifesta ymo alijs etiā. Et
oportebit qd liber vniūsalis consciēcie
apiat̄ et oīa merita et demerita i quali-
bet consciā ap̄issime et claiissime cog-
noscant̄. Et sic nate erit qd oīa facta et
opa cuiuslibet scripta sint in consciācia
ut sic quilibz cognoscat tanta certitudine
tanta veritate oīa opa et facta tā p̄pria
q̄ aliorū qd nō possit ēē maior certitu-
do. Et ideo qz nichil magis certū auli-
bet qd eius p̄pria consciēcia qd nichil
est ei magis p̄ns. ideo oportebit qd in
consciācia relucebūt oīa opa et facta et

intencōnes ut sic fiat ap̄issima declaracō
oīm meritorū et demeritorū ut sic omīs
iudicent et claiissime cognoscant ver-
tatem et eq̄tatem ac rectitudinē iudici-
orum de vtr̄ sic vniūsalis p̄fct̄ fiat
et cognoscat qd ipse sit iuste remune-
ratus scdm̄ sua me- **o**ritū vlt̄ de-
merita et nō solum de seipso sed
de quocūqz alio. Et qm̄ iusto iu-
dicio oportebit qd fiat sentēcia finalis
iuxta exigentiā meritorū et demeritorū
et qd nō p̄nt esse ibi nisi due p̄ces saluz
bonorū et malorū. ideo nate est qd ibi
sint due sentēcie vna pro bonis et alia
pro malis. et qd istud iudiciū fiat ad ho-
norem et gloriā p̄tatis et maiestatis
dei. ideo oportebit qd fiat aī tanta solē-
nitate et magnificētia qd nō possit co-
gitari maior. Et qd honor p̄tatis est qd
timeat̄ ab omnibz et maxie p̄tatis iudi-
ciaria qd de se ip̄portat terrore et amore.
ideo oportebit qd ostendat̄ i iudicio vni-
uersali et finali tantā p̄tatem et tan-
tam maiestatem qd nō possit maior et po-
tētiā manifestari. Et ideo nate erit qd
i illo iudicio fiant oīa illa qd p̄nt fieri
re p̄tatem illam timere qd deus ē sume
timendus et maxie tanq̄ iudex. et ideo
oportebit qd i ipso iudicio appāat̄ ut
sume timendus tanq̄ iudex ut sic omīs
creatūa in sumo timeat̄ cum tanq̄ iu-
dicem qd iudex iugitum iudex debz ti-
mere et ideo sumus iudex sume amari
debet et maxie qm̄ p̄ncipalr iudicat. et
ideo tale iudiciū maxie timendū ē et
sume terribile qd tale iudiciū fiat ut fia-
debt̄ et nichil poterit deficere de hys qd
p̄tinent ad iudiciū. ideo oportebit qd
iudicio tanta iudicis sit tantus terror et
tremor ut nō possit ēē maior. et hoc e-
tiam req̄rit̄ qd tempus malorū hoīm
qd deum contempserūt et ei9 mādamēta
nō timuerūt deū offendē ut saluet̄ tūc
i sumo timeant̄ ipm̄ tanq̄ iudicē. Et i-
deo omēs culpabiles tūc tunc timebūt
qd nō possit excogitari. s. boni qd ipm̄
timuerūt offendere et sunt sine culpa

ideo quous ipm tunc tunc. tunc
propter timore tunc no affligent q
secuti erunt de liberacone. Sic ergo
afidendo honore dei et opus iudicij
finale poterunt considerare omnes co
dices que poterunt esse i illo vltio
iudicio et applicae ad gloriā laude
et honore maiestatis diuine. qz is
tud erit vltimū opus dei. et ideo pu
rissimū honorabilissimū excellētissi
mū et solēpnissimū et sūme mag
nificū sup omia opera q fieri possūt
maxime qz iudiciū de se importat
honore et de sua ppa nata super
oia opa ptaet ad honore. Et qā
deo maxime quent honor laus et
gloria ideo p asequēs sibi maxime
quent facere iudiciū qz est opa ho
noris. Et sic honor dei de nātate
cludit iudiciū vniūsale ē ventu
rum et ocludit omēs odiaōes ipi
iudicij. *Quāctas infallibilis libri
scripture seu libri dei etā dicit in
diciū vlt ē futurū au i sūmo ē credū 328.*

Et qm iā deditū fuit q duo
sunt libri salz liber nature
et liber scripture et uterqz est
dei et ambo gcordat. ideo qz iam pro
batum est qz lib scripture salz biblia
ē lib dei et qz ei est sūme credendū et
simplē. eo qz in ea sunt verba dei.
ideo qz liber scripture in utroqz testa
mento dicit et affirmat iudiciū vni
uersale esse futurū. et dicit formā et
modū qualē fiet quis erit iudex vniū
salis oim qm nouū testamentū di
cit et affirmat ihm x^m. q est deus
et homo et verū filius dei vt iā decla
ratū est qz est verus iudex vniūsalis
oim. Nā ipse loquit de seipso dicens
pī dedit filio iudiciū facere et dedit ei
ptatem ois carnis qz filius homis ē
iudicat se venturū et ipse resuscitab
mortuos et reddet vniūqz scdm
opa sua siue bona siue mala. Sic
ergo tam ex aucte libri creaturū q
non meruit qz ex aucte lib scripture

q est auctas infallibilis dei que c
aor existit omū te et omū rāone co
cludit iudiciū vniūsale absq aliq
dubio esse venturū ai resurrectione
vniūali oim hoim. *De comparatōe
illius diei ad oēs alios dies pcedētes 328.*

Et qm dies iudicij erit vltima
dies et finis om nūi diei
pcedenā. et i illa die oia
opa et ita diei pcedenā ab initio
mundi aggregabunt et appebunt in
simul et suā mēte de recipiunt. ideo il
la dies comparat ad alios dies pcedē
tes sicut vniūsale ad ptiulare sicut
totū ad ptes. qz illa dies iudicij erit
vniūsalis dies et ganebit in se omēs
alios dies pcedētes in vnture qz omēs
ptes eius et omēs dies nō erunt nisi
dies vna qz oia opa facta a pncipio
mūdi in oibus diebus pcedētibz
vsq ad illū diem aggregabunt in illo
die et simul erunt et appebūt et disai
ciantur et iudicabunt et premiabi
tur vel ad bonū vel ad malū. et quia
diuisum fūit est i alijs diebus oibus
totū erit simul in illa die. Et ideo illa
dies iudicij sola erit maior q omēs
aly dies pcedentes et valebit tantū
sicut aly dies qz omia opa aliorū die
rum erunt in illa die. et etā quia
deus tū vel plus opabitur in illa
die q in alijs diebus pcedētibz
qz simul resuscitabit et reficiet in illa
die omēs homines quos disim in
alijs diebus pcedētibz a pnci
pio mūdi fecit. et faciet eos imortales
qntū ad corpus licet nō in eodem
statu s scdm merita et demerita. Et ideo
illa dies erit solus dei qz solus deus o
pabitur in illa die et homies nichil
opabunt qz aly dies pcedentes fuerūt
dies hoim qz dati erāt homibz ad o
perandū qz in illa die fiet vltimū opa
dei et omēs creaturē cessabunt opari.
Fate ergo difione diei qz vltima di
es erit dies dñi. et omēs aly dies erāt
dies hoim et hoc propter opera. Et qz

illa dies erit dies dñi ideo erit maxima et
nobilissima dies. Et etiam q̄ illa dies ē
solus dei sicut alij dies fuerūt hoīm. i
deo sicut homines vsq; ad illū diem opa
bunt et am. • plus nichil opabunt
sed solum opis sui et laboris mercedē
accipient. ita etiam post illū diē de
nichil ope. • rabit amplius q̄ illa cū
sua. et ideo nāt est q̄ omīa opa sua cō
sument in illa die. Et ideo nāt erit q̄
i illa die deus ostendat opa sue p̄tatis
et sapie iusticie et bonitatis i sūmo q̄
nichil amplius opabit. et ideo oportet
bit q̄ tunc in illa die opetur tñ qñtū
fieri poterit ad laudē gloriā et honorem
sue sūme p̄tatis et maiestatis et sue sū
me iusticie et sue sūme sapientie. Et sic
i illa die nāt erit q̄ deus ostendat glāz
suam et magnificentiā maiestatis
sue in opibus suis et ostendat se ēē do
minū et iudicem oīm. Et q̄ illa dies e
rit sola dei et oīa opera ei⁹ claudent in
illa die sicut opa hoīm clausa fuerūt i
alijs diebus. et eo oportet q̄ opa illius
diei sint sūmi amoris et amoris sūmi
amoris ad electos sūmi amoris ad rep
bos. Et sic dies illa erit finis et p̄fectio et
oplementū oīm dierū et ideo omēs dies
respiciunt et currūt ad illū diem tanq̄
ad sūm oplementū et finē oīm dierū
q̄ omēs dies recipiunt mercedē et re
tribucōnem suā in illa die. Et etiam
illa dies est causa oīm dierū aliorū
et omēs alij dies essent frustra et va
tū nisi veniret. i. dies. et ita omēs di
es expectant q̄ nātū i. m. diē. Et si
aut graue. nātū desideat centū et
omēs p̄ces terre ita omēs dies tendūt
ad unū vltimū diem q̄ est dies iudicij
et erit oīm dierum finis et cōsumacō et
dies retribucōnis et quietis ad quem
omēs faci sūnt. Sicut ergo opus dei e
rit oplementū oīm opm hoīm. ita ille
dies. dies ē oplementū dierū hoīm.

De memoria illius diei. CCCXX.
Et qm̄ omīa opa oīm dierū res
piciūt opus illius diei et diem

illū expectant q̄ nāt est q̄ oīa opa p̄
cedentia dierū cūgant cū ope illius
diei sicut corpus cū aīa et matēla aū
forma. q̄ opa dierū p̄cedentia diuini
opa meriti et demeriti et opus illius diei
est opus retribucōnis et p̄mij ac appro
baciōnis et reprobaciōis. et q̄ de nātū
te opa oīm dierū appebunt i illa die
q̄ alij eēnt vacua vt salz iudicent et
discrepant et vt recipiant mercedē suā
eis quēnientē. ideo memoria illius diei
debet esse cōtinua omīb; hoīb; qui
debent opari et sunt opatores oīm o
perū que in illa die appebunt. q̄ illa
dies erit prop̄ opa hoīm ad dandū
oplementū eis. Et ideo cū opa cūlib;
respiciat opus illius diei debz illa dies
ganue esse i mēoria in ope cūlib; diei
Dñi cū homo sit lib; ad opandū bonū
vel malū et nō opetur ex nātūte et ma
gis indinat ad malū q̄ ad bonū
nātū est i eo cōtinua mēoria illius
diei vt crearet vsq; ad vltimū de po
tencia ad opandū bonū et ad fugien
dum malum vt sic cōtinua mēoria
illius diei expellat ab eo oīm negligē
ciam et generet i eo maximā diligen
ciam. Et sic mēoria illius diei ē stimu
lus pūgens et stimulans hoīm ad
bñ opandū. Vbi aut nō est mēoria
illius diei ibi nō p̄t esse bonū opus
sue bona intentio. q̄ vnusquisq; o
patur prop̄ finem et retribucōnem
Omīs enī artifex cū cogitat q̄ opera
sue artis venient ad iudiciū et examē
aliorū tunc opabitur meliori modo
quo p̄t. sic homo cogitans illū di
em in quo oīa opa sua iudicabunt
et examinabunt opabitur meliori mō
quo poterit. aliter ē piget et negligens
Nam opa eius nō examinabuntur ab
āquo qui p̄t errare. s. a sūmo iudice q̄
scit cogitacōes hoīm et q̄ nō p̄t in āquo
mūmo errare. Et sic mēoria illius diei
ē maxie influencie et maxie ime vni⁹
ad bene opandū. et scdm q̄ er maior
vel minor mēoria scdm hoc plus vel

minus influet si autem nulla memoria nichil influet et sic nullum opus est bonum. **I**ta illa dies eadem debet esse continua in memoria quod erit maxima et solempnissima inter omnes dies et erit dies domini pura et ideo est digna haberi in memoria. aliter est maximus contemptus dei si homo non habuerit in continua memoria diem suum et de illo summo opere quod facit in illa die cum totum humanum genus. **S**ic ergo propter maximam utilitatem et ad fugiendum contemptum dei maxime est nunc memoria continua illius diei. **S**unt autem tres dies principales quos homo debet habere in memoria continua scilicet dies sue natiuitatis sue mortis et dies iudicii. **D**ies natiuitatis est principium dies mortis medium et dies iudicii est finis. **I**sti tres dies claudunt omnem hominem et habent se proportionabiliter. quod antequam sint isti dies sunt incertissimi et nemo scit nec est certus de eis antequam sint. nullus est certus de natiuitate antequam sit natus. **I**tem sicut nihil certius morte. ita nihil certius debet esse iudicium et nihil incertius quam hora eius. **D**e finali executione iudicii et generali separatione bonorum et malorum CCCXX.

Facto autem et completo iudicio universaliter tunc necesse est quod fiant due congregationes et due societates de tota natura humana. et quod omnes boni faciant unam societatem. et omnes mali faciant aliam societatem. et sic erunt due societates oppositae ad iudicium. **E**t quod etiam natura angelica iam a principio mundi fuerit diuisa in duas societates oppositas ut declaratum est. et quod primus angelus qui creatus de celo est caput omnium malorum angelorum qui sunt membra eius et sicut mali homines sunt incorporati dyabolo et sunt membra eius ut declaratum est. quod omnes homines qui non sunt membra christi sunt de natiuitate membra dyaboli. et ideo simul et semel una societas malorum angelorum qui malorum hominum descendit ad locum sibi proprium conuenienter scilicet ad centrum terre ubi est infernus ut in eternum puniantur et tormententur. **I**n qua societate primus angelus

erit caput et princeps. **E**t sic mali homines tam in corpore quam in anima punientur eternaliter ut iam declaratum est in capitulo de tristitia ad plenum et sic tam mali angeli quam mali homines habebunt unum caput eternaliter. **S**icut autem mali angeli et mali homines faciunt unum corpus et unam societatem. ita boni angeli et boni homines faciunt unam societatem et unum corpus cuius christus est caput. **E**t sic primus angelus cum tota sua societate descendit ad suam ciuitatem infra terram ita christus cum sua societate tam angelorum bonorum quam hominum glorificantium in corpore et in anima ascendit ad suam ciuitatem celestem scilicet in celum ubi erunt gaudia infinita et incomprehensibilia que sunt declarata in capitulo de gaudio. **S**icut ergo omnes adherentes dyabolo habebunt tormenta infinita et interrogabilia in eternum cum eo. ita boni habebunt cum christo autem adhaerent gaudia infinita et interrogabilia in eternum. **A**d que dignetur nos perducere ihesus christus filius dei rex eterne glorie qui est benedictus in secula seculorum amen.

Expliat liber naturarum seu nature sue de homine propter quem alie creature facte sunt.

deus est capax
 est dicitur per
 et dicitur quod
 factus est regula
 mont quod non
 est sume et dicitur
 in magnis et mai
 oremque potest
 est sapia volu
 est et virtute iust
 in pda habet in
 dicitur et in san
 habet. In hoc m
 non dicitur siue
 per se non quod de
 non nobis et per